

ปีที่ 9
ฉบับที่ 6

(กันยายน - ตุลาคม 2564)

Vol.9 No.6

(September - October 2021)

Journal of MCU Peace Studies

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-ISSN : 2539-6765

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

Journal of MCU Peace Studies

ปีที่ 9 ฉบับที่ 6 (กันยายน-ตุลาคม 2564)

Vol. 9 No. 6 (September-October 2021)

E-ISSN: 2539-6765

● **วัตถุประสงค์**

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร กำหนดเผยแพร่ปีละ 7 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม, ฉบับที่ 4 มิถุนายน, ฉบับที่ 5 กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 6 กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน - ธันวาคม) ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

วารสารมุ่งเน้นบทความทางด้านพระพุทธศาสนา สันติศึกษา สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

The Journal of MCU Peace Studies published 7 time per year (1st issue January - February, 2nd issue March - April, 3rd issue May, 4th June, 5th issue July - August, 6th issue September - October and 7th issue November- December). It aims to promote research and disseminate academic and research articles for researchers, academicians, lecturers and graduate students.

The Journal focuses on Buddhism, Peace Studies, Sociology, Liberal Arts and Multidisciplinary of Humanities and Social Sciences. All the articles published are peer-reviewed by at least two experts. The articles are in both Thai and English.

The articles, submitted for The Journal of MCU Peace Studies, should not be Previously published or under consideration of any other journals. The author should carefully follow the submission instructions of The Journal of MCU Peace Studies including the reference style and format.

Views and opinions expressed in the articles published by The Journal of MCU Peace Studies, are of responsibility by such authors but not the editors and do not necessarily reflect those of the editors.

● **เจ้าของ**

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ห้อง D 423 79 หมู่ที่ 1
ถนนพหลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035248000 ต่อ 8528,
092-556-4635, 063-561-5326
duangden.tun@mcu.ac.th
โทรสาร: 035-248000 ต่อ 8528
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace>

● **ที่ปรึกษา**

อธิการบดี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
คณบดีคณะพุทธศาสตร์
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

● **Owner**

Master of Arts Program in Peace Studies,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Zone D, D423 4th floor, School Building,
79 M.1, Phahon Yothin Road, Lam Sai,
Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya,
13170, Thailand.
Tel: + 66 35 248 000 ext. 8528
092-556-4635, 063-561-5326
duangden.tun@mcu.ac.th
Fax: + 66 35 248 000 ext. 8528
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace>

● **Advisors**

The Rector
Vice-Rector for Academic Affairs
Dean, Faculty of Buddhism
Dean, Graduate School

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

● บรรณาธิการบริหาร

พระมหาดวงเด่น ปิตญาโณ, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● กองบรรณาธิการ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปรามโทย์ วาทโกวิท, ดร,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ไกรฤกษ์ ศีลาคม,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.ปรามโทย์ ยอดแก้ว,
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน,
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ขันทอง วัฒนประดิษฐ์,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นิตานาจ โสภภาพ,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.พัทธธีรา นาคอุไรรัตน์,
มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ชลัท ประเทืองรัตนา,
สถาบันพระปกเกล้า

The Secretary-General of King Prajadhipok's Institute
The Secretary-General of the Office of the Judiciary

● Executive Editor

Asst.Prof.Dr. Phramaha Duangden Thitaḡāṇo
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

● Editorial Board

Dr.Phrakhruvinaithonsuriya suriyo,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Dr.Phra Pramote Vadakovid,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Assoc.Prof.Dr.Rattana Panyapa,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

Assoc.Prof.Dr. Sanya Kenaphoom,
Rajabhat mahasarakham University

Asst.Prof.Dr.Krairoek Silakom,
Udon Thani Rajabhat University

Asst.Prof.Dr.Pramote Yotkaew,
Suan Dusit University

Asst.Prof.Dr.Uthai Satiman,
Suan Dusit University

Asst.Prof.Dr.Khantong Wattanapradith,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Asst.Prof.Dr.Nisanart Sopapol,
Ubon Ratchathani Rajabhat University

Dr. Padtheera Narkurairattana,
Mahidol University

Dr. Chalot Pratheuangrattana
King Prajadhipok's Institute

นายสุชญา ศิริธัญกร,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mr. Suchaya Siritanyaporn,

Mahachulalongkornrajavidyalaya, University

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาปิยะนัฐ ปิยรัตน (โสมา),

มือถือ: 061-296-1654 Line ID: piyanat1996

อีเมลล์: piyanat.sa@mcu.ac.th

Coordination and Management

Phramaha Piyanat Piyaratano (Soma)

Tel. 061-296-1654 ID line: piynat1996

Email: piyanat.sa@mcu.ac.th

● ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

คชาภรณ์ คำสอนทา: Kachaporn Kumsonta

● ออกแบบปก (Cover designed)

พระมหาปิยะนัฐ ปิยรัตน (โสมา), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phramaha Piyanat Piyaratano (Soma)

● จัดรูปเล่ม (Content designed)

พระมหาปิยะนัฐ ปิยรัตน (โสมา), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phramaha Piyanat Piyaratano (Soma)

พระสมพร ปสนโน (หลังแก้ว), ผู้ช่วยบรรณาธิการ: Phra Somporn Pasanna (Langkaew)

กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม

ฉบับที่ 4 มิถุนายน

ฉบับที่ 5 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 6 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน – ธันวาคม

วารสารกำหนดระบบการอ้างอิงเป็น APA เอกสารอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความผู้เขียนจะต้อง
ปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด เพื่อพัฒนาวารสารในการเตรียมเพื่อเข้าสู่ฐาน ACI และ Scopus ต่อไป

ตั้งแต่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562) เป็นต้นไป ได้ยกเลิกการตีพิมพ์รูปเล่มที่เป็น
เอกสาร โดยจะเผยแพร่เฉพาะฉบับออนไลน์เพียงช่องทางเดียว สามารถดาวน์โหลดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/index>

บทบรรณาธิการ

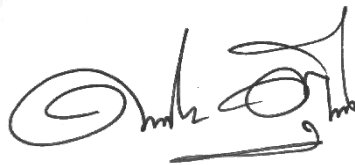
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนับสนุน ส่งเสริมให้คณาจารย์บุคลากร เจ้าหน้าที่ นิสิต และผู้สนใจ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้เสนอและเผยแพร่บทความ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือ บทความปริทรรศน์ และบทความพิเศษ ที่ได้มาตรฐานสู่สาธารณชน รวมทั้งยกระดับผลงานทางวิชาการให้ได้รับการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ ด้วยหวังให้เป็นตลาดแห่งองค์ความรู้ที่สามารถค้นคว้า ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย และที่สำคัญองค์ความรู้ดังกล่าวจะเป็นแนวทางไปสู่การบูรณาการ เพื่อการพัฒนาส่งเสริมสันติวิธี เนื่องจากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำในสังคม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการอยู่ร่วมกันของสมาชิกที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและภาษา เป็นต้น อันก่อให้เกิดแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งเชิงโครงสร้างของสังคม หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร เพื่อให้เป็นตลาดวิชาการ และเป็นช่องทางแห่งการค้นหาและรวบรวม แนวคิด ทฤษฎี หลักการ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ ขั้นตอนในการจัดการความขัดแย้ง และหลักการ แนวทางในการเสริมสร้างสันติวิธี เพื่อพัฒนาไปสู่สันติสุขหรือสันติภาพ ดังนั้น ชุดองค์ความรู้จากบทความวิชาการ บทความวิจัย เป็นต้น ที่ทางวารสารได้รับตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หลากหลายสาขามาไว้ด้วยกัน จะเกิดการสร้างสรรค์และค้นพบเครื่องมือการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จะทำให้บุคคล องค์กร สังคม ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติให้เกิดสันติสุขได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน หรือเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลหรือสังคมเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ความขัดแย้ง ความรุนแรงที่จะตามมา

ทั้งนี้ วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้เปิดรับบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา สันติศึกษา สังคมวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน การศึกษา จิตวิทยา และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเผยแพร่ ปีละ 7 ฉบับๆ ละ 33 บทความ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ปีที่ 9 ฉบับที่ 6 (กันยายน-ตุลาคม 2564) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ

วิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษา และพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ได้รับความไว้วางใจ และความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จาก บทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความวิจัย และบทความวิชาการที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน ที่ได้เข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ซึ่งเป็นการเอื้อเพื่อแบ่งปันชุดองค์ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อจะร่วมกันพัฒนา ชีวิต องค์กร ชุม และสังคม ให้เจริญก้าวหน้าอยู่อย่างอารยชนยิ่งขึ้นไป

กองบรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ให้ความสนใจส่งบทความวิชาการเข้ามาร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ ในครั้งนี้ และกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกผู้ติดตาม อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอขอบคุณไว้ด้วยความยินดี

(พระมหาดวงเด่น รุตญาโน, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
บทความวิจัย: Research Articles	
Guidelines for Effective Development of Knowledge Management among Personnel at TOT Public Company Limited.....	2230-2243
<i>Atiporn Gerduang</i>	
การเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย: A Comparison of Strategies and Political Movements in Contemporary Thai Politics.....	2244-2259
<i>คุณาธิป อินทร์พรหม และ ศิวัช ศรีโสภาคงกุล:</i> <i>Kunatip Inprom and Siwach Sripokangkul</i>	
ผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อสุขภาพจิตของบุคคล: Effects of Vipassana Meditation on the Mental Health of the Person	2260-2271
<i>พระปลัดสมภาร สมภาโร, พระธรรมวัชรบัณฑิต และ ประพันธ์ คุภษร:</i> <i>Phrapalad Somphan Samapharo, Phra Thamwatcharabandit and Prapan Supasorn</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด: Factors Affecting the Success of the Waste Recycling Franchise Business: A case study of Prabkaya Recycle Company limited.....	2272-2287
<i>ธีรวงศ์ สรรค์พิพัฒน์, นัทนิชา หาสนทรี และ เจตน์สฤณภูมิ อังศุกาญจนกุล:</i> <i>Teerawong Sanpiphat, Natnicha Hasoontree and Jetsalis Angsukanjanakul</i>	

เรื่อง	หน้า
การออกแบบกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทย: Research Conceptual Framework Design to Study the Enhancement of Thai Labors' Economic Status.....	2288-2300
ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ และ เพ็ญณี แนนรอต: <i>Narong Kiettikunwong and Pennee Narot</i>	
นวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง: The Innovation to Develop Business English Communication Skills of Students at Rajamangala University of Technology Lanna: Lampang Campus.....	2301-2313
นางวัลลิจลิน จันทรวิโรจน์: <i>Waljilyn Jantharaviroj</i>	
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน: The Development of a Long-Stay Accommodation Business Management Model for Elderly Travelers in the Upper North.....	2314-2331
รภัสศา รวงอ่อนนาม และ กิตติพงษ์ กิตติยันตการ: <i>Rapassa Rong-onnam and Kittipong Kittiyantakarn</i>	
การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย: The Activity Curriculum Development to Develop the Early Childhood Learners.....	2332-2346
กานต์ อัมพานนท์ และ ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์: <i>Karn Amphanont and Nattawan Limprasong</i>	
ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาสและนครศรีธรรมราช: The Lesson Learnt for Peaceful Communities: Nakornsri Thammarat and Narathiwat Province.....	2347-2359
อภิญา ทิสสะมาน: <i>Apinya Tisssamana</i>	

เรื่อง	หน้า
การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์: Quality evaluation of nursing graduates from Boromarajonani College of Nursing Surin.....	2360-2374
<i>คมวัฒน์ รุ่งเรืองและ ศรินยา พลสิงห์ชาญ:</i> <i>Komwat Rungruang and Sarinya Polsingchan</i>	
แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์: The Guidelines for the Prevention of Human Trafficking Victims.....	2375-2388
<i>กบคำ จันทร์ทรง และ ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์:</i> <i>Kabkham Chansong and Panuwat Pakdeewong</i>	
บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโดในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทาง การเมือง ประเทศอินโดนีเซีย: The Role of President Joko Widodo on the Use of Twitter as a Tool for Political Communication in Indonesia.....	2389-2406
<i>บุษฎี แววศักดิ์, และ มนตรี กรรพมมาลย์:</i> <i>Budsadee Waeosak and Montri Kunphoommarl</i>	
การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมา ภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี: The Development of People Participation Model to Enhance Good Governance Practices of Local Administrative Organization Leaders in Surat Thani.....	2407-2423
<i>ไชยวัฒน์ เพื่อกคง:</i> <i>Chaiwat Phuakkhong</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวใน ประเทศไทย: Factors Affecting the Sustainable Performance of Rice Cooperative in Thailand.....	2424-2439
<i>นาถประภา ยอดแก้ว, อติลล่ำ พงศ์ยี่หล้า และ ศิริเดช คำสุพรหม:</i> <i>Nartprapa Yodkaew, Adilla Pongyeela and Siridech Kumsuprom</i>	

เรื่อง	หน้า
การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ: A Fundamental Study for the Development of Curriculum Integrating Mathematics with English Language to Enhance Mathematical Process Skills and English Language Communication.....	2440-2452
<i>สวณีย์ จำเริญวงศ์, อริยพร คูโรดะ, ปริณ ทนันทชัยบุตร และ ปนัดดา ญวนกระโทก:</i> <i>Sawanee Jamroenvong, Ariyaporn Kuroda, Prin Tananchaibutra</i> <i>and Panadda Yuankrathok</i>	
แนวทางพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย: The Guidelines for the Development of Thai Language Teaching and Learning Management Program for the 1 st Primary School Students in the Differentiated Classroom.....	2453-2468
<i>อรทัย ชวนนิยมตระกูล, ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์ และ กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์:</i> <i>Oratai Chuanniyomtrakul, Prapimpong Wattanarut and</i> <i>Kanokporn Vibulpattanavong</i>	
กลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา: Strategies for Improving Administrators' Skills in New Normal Era Under the Secondary Educational Service Area Office.....	2469-2483
<i>พิมลพรรณ เพชรสมบัติ: Pimolpun Phetsombat</i>	
กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา: Social Buddhist Process with Prevention of Unwanted Pregnancy in Teenagers in Phayao Province.....	2484-2503
<i>สุเทพ สารบรรณ, พระมหาพงษ์ประภากรณ วิสุทธิญาณเมธี, สุรัชชัย พุดชู,</i> <i>นพดล อินปิง และ สิริกานดา คำแก้ว: Suthep Saraban, Phramaha</i> <i>Phongprabhakorn Visuddhiñāṇamedhī, Surachai Phutchu,</i> <i>Noppadon Inping and Sirikanda Khamkaew</i>	

เรื่อง	หน้า
กลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและ เขตปริมณฑล: Marketing Strategy Rental and Sales Condominium Bangkok Metropolitan Region.....	2504-2517
นพวัตต์ ธรรมเหมไพจิตร และ กฤษฎา ตันเปาว์: <i>Nophawatti Thamhempaijit and Kisda Tanpol</i>	
เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ. 2549-2552: Political Economy on Interactions Regarding the Compulsory Licensing of Drug Paten B.E. 2549 – 2552.....	2518-2530
พัชรวิวรรณ สุวรรณะบุญย์: <i>Patchareewan Suwanabun</i>	
รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29: The Model of Teacher Professional Learning Community Development for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 29.....	2531-2540
สุมาลี ไสยรินทร์, จินณวัตร ปะโคทั้ง และ ณัฐกิตติ์ สวัสดิ์ไธสง: <i>Sumalee Saiyarin, Jinawatar Pakotang and Nattakit Sawadthaisong</i>	
รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตที่ดีของผู้เรียน: A Model of Introducing the King's Philosophy to the Administration of Secondary Schools to Improve the Learners' Quality of Life.....	2541-2553
ชัชพล รวมธรรม, จินณวัตร ปะโคทั้ง และ สุรีย์มาศ สุขกลี: <i>Chutchapon Ruamthum, Jinnawattara Pakotang and Surimas Sukasi</i>	
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับ พื้นฐานอัตลักษณ์พื้นที่เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู:The Development of Competency-Based Learning Management by Applying the King Rama IX's Philosophy Based on the Local Identity to Enhance Competency of Student Teachers' Learning Management.....	2554-2569
กมลฉัตร กล่อมอิม: <i>Kamolchart Klomim</i>	

เรื่อง	หน้า
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: The Development of Program to Strengthen Creative Transformational Leadership of School Administrators under the Jurisdiction of Local Government Organization.....	2570-2585
วรวุฒิ อันปัญญา สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ และโกวิพัฒน์ เทศบุตร: <i>Worawoot Unpanya, Sutum Tummataasananon and Kowat Tesaputa</i>	
หลักประกันสุขภาพแรงงานประมงข้ามชาติและการปรับตัวภายใต้อนุสัญญาการทำงาน ในภาคประมงฉบับที่ 188: ปัญหาอุปสรรค และทิศทางการพัฒนาในอนาคต: Health Security for Migrant Workers in Thai Fisheries and Its Adaptation Under the Ratifications of C188 in Fishing Convention: Obstacles, Problems, and Direction for Future Development.....	2586-2601
นพพล ผลอำนวย, วีระ หวังสัจจะโชค และ รัตนสิทธิ์ ทิพย์วงศ์: <i>Noppon Phon-amnuai, Weera Wongsatjachock and Rattanasit Tipwong</i>	
อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา: A Scenario of Vocational Education in the Digital Era of Educational Institutions Under the Office of Vocational Education Commission.....	2602-2615
นิรันดร์ สมมุติ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ จินณวัตร ปะโคทัง: <i>Nirun Sommut, Suwimol Phoglin and Jinnawat Pakotang</i>	
รูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย: The Form, Content and Characteristic of Buddha Prediction Literatures in Thai Society.....	2616-2629
ตุลาภรณ์ แสนปรน และ ปฐม หงษ์สุวรรณ: <i>Tulaporn Saenpron and Pathom Hongsuwan</i>	

เรื่อง	หน้า
การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์: กรณีศึกษาครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสระบุรี: The Development of Buddha dhamma Teaching process in Schools with Buddhist Arts: A Case Study of School Teachers in Sawai Subdistrict, Prang Ku District, Sisaket Province.....	2630-2641
มาลินี ยมกวาง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท: <i>Malinee Yomkwang, Phramaha Hansa Dhammahāso and Phra Pramote Vadakovido</i>	
ผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม: Effects of Ānāpānassati Kammaṭṭhāna in Hemodialysis Patients.....	2642-2655
จุฑามาศ วารีแสงทิพย์: <i>Jutamas Vareesangthip</i>	
การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน: Human Development in Buddhist Community in the Present Age.....	2656-2664
พระมหาจิริวัฒน์ กนตวณฺโณ, พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมฺโม, เสนาะ ผดุงฉัตร และ พูนศักดิ์ กมล: <i>Phramaha Chiravat Kantawanno, Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo, Sanoh Padoongchatra and Poonsak kamol</i>	
คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังในแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย: The Characteristics of Creative Tourism Expected by Tourists of Creative Destinations in Thailand.....	2665-2678
จักรวาล วงศ์มณี และ รัชพงษ์ วงศาโรจน์: <i>Jakawan Wongmanee and Rugphong Wongsaroj</i>	
วัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21: มองผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา: English Learning Culture for Business Communication in 21st Century: A Buddhism Perspective.....	2679-2689
ปริยารัตน์ ศรีชัยวงศ์: <i>Preeyarut Srichaiwong</i>	

บทความวิชาการ : Articles

ทฤษฎีสะกิดกับผลลัพธ์ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ: Nudge Theory and
Learner Outcomes according to National Education Standards..... 2690-2703

กอบกาญจน์ ปั่นพงษ์ และ ปาริฉัตร เต็งสุวรรณ์:

Kobkan Panphong and Parichat Tengsuwan

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
เป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารวิชาการ
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (JSH)

Guidelines for Effective Development of Knowledge Management among Personnel at TOT Public Company Limited*

Atiporn Gerduang

Institute of Public Administration and governance, Shinawatra University, Thailand.

Corresponding Author's Email: atiporn.g@siu.ac.th

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the current and desirable conditions for knowledge management among personnel, and 2) propose guidelines for effective development of knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited. The study was implemented in the form of mixed-method research; samples comprised 376 TOT personnel and 10 people for a focus group discussion. Using analysis by statistical packages.

The results of the study were as follows: 1) The study results of the current and desirable conditions of personnel's effective knowledge management under TOT in all aspects were at a high level; 2) Guidelines for effective knowledge management of personnel under the TOT consisted of 7 areas. These areas included 1) knowledge definition with very vital guidelines, 2) creating and seeking knowledge, 3) organizing knowledge systematically, 4) processing and filtering knowledge, 5) accessing knowledge, 6) sharing and exchanging knowledge, and 7) learning and applying knowledge. These elements will cause a change in the management of people with tacit knowledge, transferring as much knowledge as possible to create the most knowledge and benefit to the organization.

Keywords: Effective Development; Knowledge Management; Personnel; Policy Recommendations; TOT Public Company Limited.

Introduction

Thai society must develop the ability to create innovation from knowledge to be a driving force for change. Further, such change is at the paradigm shift level for the whole society. Thai society must evolve to survive from the stress around it, especially from

*Received May 21, 2021; Revised July 1, 2021; Accepted October 19, 2021

globalization. Educating people is, therefore, a tool for the economic, social, cultural and political development of the country. In order to keep up with inevitable changes, the goal of education must be to create a society that is conducive to the development of the nation as a whole focusing on the knowledge base for the survival of the country. In the age of a knowledge-based world, the knowledge and wisdom of each society will be used as an important tool for empowerment in order to gain the ability to compete with other countries. Providing diverse knowledge throughout an organization is kept in a categorical manner together with encouraging personnel in the organization to learn and share knowledge with each other (Phonphai, 2001).

Knowledge management is a tool that many organizations use for organizational development. To make the organization move forward with unity, it is necessary to develop people in the organization to work effectively. (Marquardt, 2002). Consistent with the direction and goals of the organization, knowledge management (KM) for this organizational behavior will help develop individuals, groups of people and organizations to create knowledge and understanding in their work. Good behavior can cause organizational change as well as organizational innovation (Probst, Raub, and Romgardt, 2000) this study therefore, brings knowledge management concepts and theories as a framework for the study of knowledge management systems to be an effective human resource development plan and tangible benefit, leading to strategic issues for the development of the achievement management process. TOT is an organization responsible for governing businesses and the national telecommunications industry. It is expected that people will conduct business for the benefit of the population and society as a whole. Recognizing the importance and the main duty of the agency to develop the personnel of the country with quality so they can manage the organization to have the potential ready to provide an education that is more universal can bring important information to drive the organization in human resource development, in knowledge management and in various fields as appropriate leading to good management in the organization for constructive development.

Objectives of the research

1. To study the current and desirable conditions of knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited
2. To present guidelines for effective development of knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited

Research Methodology

1st Step: Quantitative study

The study population consisted of 16,500 TOT personnel. There were 376 samples from the table of Krejcie and Morgan (1970) through the process of stratified random sampling as a stratification performed in proportion to the organization in each central group.

2nd Step: Study by focus group discussion

The target group for attending the discussion group consisted of 10 people, 8 people working in personnel management, and 2 people holding a director position or equivalent.

3rd Step: Data Analysis

1) Information on the current and desirable conditions for the development of effective knowledge management among personnel at TOT is analyzed for mean and standard deviation.

2) The data are analyzed for prioritization of the priority need index (PNI) to draft guidelines for effective development of knowledge management among personnel at TOT.

Formula: Priority Need Index: PNI

$$PNI = (I - D)/D$$

PNI refers to the demand index value,

I refers to desirable condition average,

D refers to the average of current conditions

Research results

Objective 1; the current and desirable conditions of knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited, The results of the study for the current and desirable conditions of the effective knowledge management of personnel at TOT showed that all aspects were present and desirable at a high level. The mean values were 3.805 and 4.205, respectively. The study of the essential need for effective knowledge management of personnel working for the Office of TOT found that the average PNI modified requirement in all aspects was 0.156. Analyzing each aspect found that the need for knowledge management consisted of 1) knowledge determination with the mean PNI modified value of 0.237, 2) knowledge creation and acquisition with an average PNI modified value of 0.174, 3) average PNI modified value of knowledge management to be systematic was 0.172, 4) the average PNI modified value of learning and applying knowledge was 0.138, 5) knowledge processing and filtering with an average PNI modified value of 0.161, 6) knowledge access with an average

PNImodified value of 0.102, and 7) knowledge sharing and exchange with an average PNImodified value of 0.107.

Objective 2; Guidelines for effective development of knowledge management among personnel at TOT consisted of 7 aspects as follows:

2.1 Assignment of knowledge consists of important guidelines such as 1) participation in the formulation of knowledge by using the method of engagement between practitioners and administrators through organizing activities or direct practice, being a joint planning between the operator and administrators to plan the action and having a meeting to find solutions together, 2) planning or identifying knowledge together with a planning method to define the knowledge for practitioners to learn according to their aptitude, jobs in their responsibilities with a job rotation first and then the aptitude of the personnel performing jobs as appropriate, 3) defining vision, knowledge and ability in accordance with the competence of personnel in line with the workers focusing on public benefits, and having various training courses based on personnel needs, 4) types of knowledge for the work to be performed by using the method of determining the necessity and type of knowledge needed for the work, knowledge of the regulations, and the categories of knowledge appropriate for the budget, manpower, and the period of time that must be consistent with the work of the responsibilities, and 5) knowledge to be used to perform work by using the knowledge consistent with the work responsibilities, and assignment of duties appropriate to the responsibilities based on specific experience and fields.

2.2 Building and seeking knowledge consist of important guidelines such as: 1) the gathering of scattered knowledge by using the fragmented method of gathering knowledge, an e-book about the work performed or stored in another easily accessible repository, and organizing work or reports into categories. There is a system for transferring knowledge to a person because each person may have different expertise and information sharing; 2) finding knowledge by using the method of acquiring knowledge from inside and outside, providing training, study visits, and creating a specific manual as well as studying together while seeking advice from both supervisors and experienced workers outside the organization; 3) support from administrators by using the method of delegating important tasks and giving trust to work, providing a budget for research and study, and building enthusiasm as well as continuity in work; 4) the quest for continued information by using training first, promoting the best use of technology, providing modern tools and equipment, encouraging employees to learn and search to get information from social media, through the Internet, and from people; 5) job

development under the formation of skills and expertise by using regular job development methods for skills and expertise together with studying and applying experience from experts for the application of knowledge by using clear indicators to stimulate personnel to perform on a regular basis, leading to expertise.

2.3 Organizing knowledge into systems consists of important guidelines such as:

1) bringing knowledge to be recorded in various media by using awareness-raising methods from different parts of the department to store and search for each department in charge and establishing a channel to disseminate knowledge to the Internet or social media, such as YouTube, Line, etc. 2) indexing for easy navigation by using the method of creating programs or applications that are easy to use for all personnel; all information is gathered in the system for easy navigation, 3) set the workflow and store it in categories by using the method of pre-work meeting and post-performance summary. The work should be performed based on tools designed for use in the nature of the work, 4) knowledge preservation by using the method of making knowledge repositories into categories to make it easier to search store information on electronic media or store knowledge on the Internet so that the user group can access it easily, 5) using information technology to collect information by using the method of creating applications for the departments in each work system. It should be easily searched for diverse information and aspects for accuracy.

2.4 Knowledge processing and refining consist of important guidelines such as:

1) Dissemination of knowledge and new innovations will be assigned by experts, executives and committees for certification. Alternatively, there will be certification from an agency that has knowledge before promulgating. This will help to work more efficiently; 2) There will be a meeting before work, during work and summarization of the results by using a method to summarize the experience. There should be a systematic work approach that will help make the work more efficient. More technology such as video conferencing should be used often. Everyone should be involved in the work with duties divided according to their aptitudes. All tasks must be planned to establish good operating guidelines; 3) Interpersonal exchange of experience by using the method of organizing monthly meetings together with all parties or the entire organization, which will help them work more efficiently. A work culture should be created for mutual consultation; 4) The experiment of new knowledge by using online training methods and giving certificates as motivation to help them develop their work to be more efficient; 5) Creating new knowledge from skills and expertise by using the method of sending

internships to other agencies. There should also be experts to examine and scrutinize the operation.

2.5 Access to knowledge consists of important guidelines such as: 1) Public relations using an open channel for direct inquiries should be easy to access knowledge and make the most of technology; 2) Access and use of simple and easy knowledge by using online storage as needed in the field for promoting and increasing knowledge access to all channels that can be accessed, such as Line, Facebook, YouTube, TV, and other websites, as well as radio, apps, etc.; 3) Use of information technology systems to access knowledge using the method of developing a database system that is always updated for the management of information and knowledge in the organization to be convenient and fast; 4) Other communication to access knowledge by using the method of establishing a channel group, internal contact and public groups. There should be a channel for disseminating knowledge and information to be more convenient and easier to learn.

2.6 Sharing and learning consist of important guidelines including: 1) Exchange, brainstorming and teamwork by using the brainstorming method, team work consultation, study visits, dissemination, lectures, conferences, workshops, seminars, skills training, discussion, networking, knowledge base, websites to encourage teamwork and make the most of the benefits by arranging activities to reach the knowledge source that needs to be shared and aligned with the line of work; 2) Creating a working network by using the method of organizing a forum to exchange knowledge between the public and private sectors involved in the operation; 3) Dissemination of knowledge, both directly and indirectly, by using the method of applying knowledge to benefit society and publicize all possible sources of information; 4) Proper dissemination and application of generated knowledge by using the method to make the most of the recorded knowledge together with useful information that should be shared as needed.

2.7 Learning and applying knowledge consist of important guidelines such as: 1) Enhancing skills in planning, problem solving, decision making, evaluation by means of planning, problem solving, decision making, and evaluation should establish effective individual performance indicators by building knowledge and understanding for operators to have a better understanding of the work assigned. Moreover, training may be arranged as needed by the department for making the most of technology; 2) Explicit application of knowledge by using counseling methods, training organization, and the exhibition of literature, documents, conversations, newsletters, publications, radio, television, videos, films, booklets, and journals,

which should be done in television media to spread knowledge to society by making the most of technology, which may assign departments responsible for it as well as a questionnaire on the satisfaction of providing knowledge; 3) Expansion of knowledge by using the method of assessing knowledge and applying such knowledge to benefit the function and line of work, together with making the most of technology; 4) Facilitating access to knowledge by using the method of creating a knowledge base system to be easily accessible by making use of technology as necessary as possible, together with an IT library, including public relations for each contact channel; 5) Organizing other educational activities by using knowledge training methods that do not match the line of work because other skills are needed at times. There should be a channel for public relations media to apply knowledge to only existing knowledge by making use of technology as much as possible, together with promoting new innovations used in the agency to suit the duties of the practitioner.

New Body of knowledge

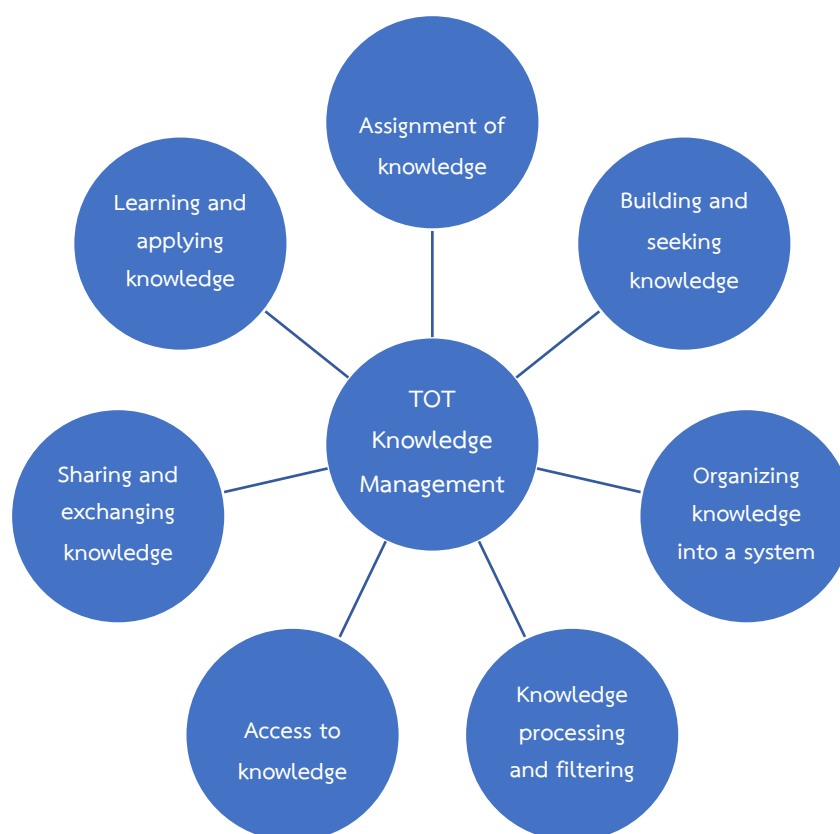

Figure 1: Theoretical model for Effective Development of Knowledge Management

Figure 1 demonstrates the Effective Development of Knowledge Management model among Personnel at TOT Public Company Limited. The results of this study yield the body of knowledge regarding important components for knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited to function efficiently leading to be a high-performance organization. A knowledge management model of TOT Public Company Limited is appropriate to the Thai context was created as a Theoretical Model.

Discussion

In this study, there are issues to be discussed as follows.

Objective 1; the current and desirable conditions of knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited, The results of the study for the current and desirable conditions of the effective knowledge management of personnel at TOT showed that all aspects were present and desirable at a high level. Analyzing each aspect found that the need for knowledge management consisted of 1) knowledge determination, 2) knowledge creation and acquisition, 3) knowledge management to be systematic, 4) learning and applying knowledge, 5) knowledge processing and filtering, 6) knowledge access, and 7) knowledge sharing and exchange following the concept of the Department of Environmental Health (BEH, 2017) said, Job Enrichment emphasizes difficult assignments. Developing an organization to fulfill its potential is more challenging than ever before, and takes a high level of initiative, planning, and analytical thinking. It is necessary to be able to compete in a global market without borders. Competence in personnel management is essential, along with excellent management skills and the development of knowledge to work with new technologies and the latest innovations needed to perform operations within the organization effectively (Nanoka, and Takeuchi, 1995; Marquardt, 2002).

Objective 2; For guidelines in the development of effective knowledge management among personnel at TOT Public Company Limited, the researcher analyzed the principles, concepts and theories of knowledge management for human resource development planning to be efficient and beneficial to individuals and organizations, leading to the management of the agency with the following potential:

1. Knowledge setting consists of guidelines for development as follows: 1) Participation in the formulation of knowledge; 2) Planning or identifying knowledge; 3) Regulating vision and competence of the person; 4) Determining the type of knowledge for the work to be performed; 5) Performance of knowledge to be used because involving the employees in awareness and

participation in expressing their opinions on important decisions by providing opportunities for participation will help create unity and cooperation to work on important matters of the organization, which is essential in an era of borderless globalization and competition by relying on knowledge, the ability of personnel to manage knowledge with planning to identify actionable knowledge to create systematic knowledge management innovation in determining the types of knowledge, thoughts, actions and experiences of individuals. It is a way to generate knowledge or innovation and store it as a source of information. That can be reached by means of various channels provided by the organization focusing on applying existing knowledge to practice, which contributes to the sharing and transfer of knowledge. Finally, the available knowledge will be distributed and circulated in a balanced manner to enhance its ability to continue to develop. As the concept of Phakmai (2007) who said that the first thing people need to ask is the knowledge that is important and necessary to the organization and knowledge needed to carry out activities. This will enable them to define the knowledge that needs to be acquired and built into the organization.

2. Building and seeking knowledge consist of guidelines for development as follows: 1) The gathering of scattered knowledge; 2) The pursuit of knowledge leading to real knowledge; 3) Encourage and support from administrators; 4) The quest for continuous information; 5) Job development for the formation of skills and expertise because workers should have a way to search for and collect knowledge that is scattered or hidden in various places, both inside and outside the organization, together with promotion and support from administrators and colleagues, which is used and developed regularly resulting in skills and expertise. Seeking knowledge creates a culture of curiosity in the pursuit of knowledge from both inside and outside, leading to the development of operational efficiency which should begin by communicating the matter clearly with the personnel in the organization to develop the knowledge that has been in operation until the formation of expertise, gaining experience and causing new skills. As Phakmai (2007) points out, promoting scattered and hidden knowledge on a regular basis will result in skillfulness consistent with the concept of Department of Environmental Health which said that developing an organization to be effective and competitive without restrictions requires knowing the competence of personnel, knowledge management, and good management including increasing skills of knowledge to keep pace with new technologies and innovations, which can be used in the organization effectively (BEH, 2017)

3. Organizing knowledge into a system consists of guidelines for development as follows: 1) Record knowledge in various media; 2) Index for easy search; 3) Set the workflow and store it

in categories; 4) Keep the knowledge; 5) Use information technology to collect information because the departments need to set guidelines for collecting knowledge into a system such as education, experimentation, database records, clear written records, policies, and procedures based on learning requirements categorized according to the learning necessity and job purpose. Indexing is done for searching easily, conveniently and quickly to knowledge application. The more knowledge the organization has, the more valuable the people and organization will be. As Wongprasert (2005) who said that after receiving information, store the information and publish it for the employees of the organization. The next thing needed to be done is to have a good collection of data.

4. Knowledge processing and refining consist of guidelines for development as follows: 1) Dissemination of knowledge and innovation; 2) Having a meeting before, during, and after the work; 3) Interpersonal exchange of experience; 4) Experimentation with new knowledge; 5) Creating new knowledge from skills and expertise because the organization should have a public relations operation about promoting participation and the exchange of knowledge with others. There should be a trial of the new knowledge to increase the efficiency of the personnel and organization, resulting in enhanced effectiveness. As Panich (2005) observed, knowledge management is a common process among workers in an organization or a sub-department of an organization, who create and use the knowledge of work for better results with the goal of developing jobs and people. consistent with the concepts of Kucza (2001) said that having knowledge management is an activity that deals with the organization of the process for creating knowledge, and revision trials to improve the processes that affect knowledge management to better meet requirements.

5. Knowledge access consists of guidelines for development as follows: 1) Public relations; 2) Access and use of simple and easy knowledge; 3) Use of information technology systems to access knowledge; 4) Other communication to access knowledge because the organization has duties and responsibilities for conducting public relations operations as well as disseminating the progress activities and results of the organization. Knowledge should be organized into a system for use in the performance of work. Network systems and the application of information technology should be developed to promote and develop learning resources to be diverse. As Wichan (2007) points out, the knowledge management process involves sharing, exchange, dissemination, distribution and transfer of knowledge, which has many forms and channels such as organizing seminars, teaching, and exchanging knowledge with each other through the utilization and application of performance. Consistent with the concept of Tannembaum (1997) the

information system and computer technology will be able to support effective knowledge management as a tool for people to search, exchange, and store, including applying knowledge easily and quickly. Those organizations with stronger learning environments appeared to demonstrate greater organizational effectiveness.

6. Knowledge sharing consists of guidelines for development as follows: 1) Exchange and brainstorming as a team; 2) Creating a working network; 3) Direct and indirect dissemination of knowledge; 4) Disseminating knowledge and applying the knowledge that has been built up properly. Because of the creation of participation, storage and exchange of knowledge with each other is developed in the work to be effective. This includes being able to apply the knowledge easily and quickly for efficiency in operations. The organization is responsible for promoting, supporting, and coordinating individuals, families, communities and other organizations to form network partners to strengthen the organization's operations, including disseminating information and knowledge through technology exchange of knowledge, within and outside the organization. Management aims to bring knowledge from the knowledge source to the users in order to improve work efficiency and generate innovation efficiently. As Wichan (2007) stated, the exchange, dissemination and transfer of knowledge has many forms and channels leading to utilization, application, benefit and achievement. It must be possible to expand knowledge and competitiveness in the organization to be higher and consistent with the concept of BEH (2017) who said that developing the organization for potential competitiveness is a key factor to network with students for the benefit of current or future work.

7. Learning and applying knowledge consist of guidelines for development as follows: 1) Enhancing skills in planning, problem solving, decision making, evaluation; 2) Explicit application of knowledge; 3) Expansion of knowledge; 4) Facilitating access to knowledge; 5) Organizing other educational activities, which can be discussed as follows: Effective organizations need to develop their capacities in the search for diffuse and latent knowledge to utilize and operate regularly, together with the ability to use knowledge to drive knowledge development and innovation. Further, there will be benefit to the organization and personnel, who will be able to expand their knowledge of working effectively, disclose information honestly and check accuracy by allowing the public to access information easily as well as having an efficient monitoring and evaluation system or process. This creates mutual trust and enables efficient operations. As Phakmai (2007) noted, knowledge that is important and necessary to the organization is required knowledge to carry out activities and operations. This will enable organizations to determine the knowledge that

needs to be acquired, built and used to achieve the outcome of the vision and the knowledge required to perform specific duties.

Conclusion

This study was a process research approach with theoretical sampling; the data are analyzed for prioritization of the priority needs index (PNI), and focus group discussion. Present a theoretical model of knowledge management of the organization's personnel in 7 components include: 1. Assignment of knowledge, 2. Building and seeking knowledge, 3. Organizing knowledge into a system, 4. Knowledge processing and filtering, 5. Access to knowledge, 6. Sharing and exchanging knowledge, and 7. Learning and applying knowledge. These components will enable the organization to have a policy guideline towards personnel for the development of knowledge which leads to the development of the organization as a whole effectively.

Suggestions

1. Suggestions for the development of management with appropriateness and concrete quality for those involved can be a guideline for promoting and developing personnel as follows:

1.1 Personnel should be supported to increase their knowledge and ability, have a role and participate in policy-making, and organize activities to define knowledge related to organizational development, such as management brainstorming activities or meetings to prepare strategic plans, etc., as well as building cooperation with various departments, both inside and outside the organization, to seek knowledge together efficiently.

1.2 Relevant documents should be systematically collected such as mail merge, lesson transcription, knowledge management manual, document storage of knowledge warehouse by applying PDCA (Plan Do Check Act) principles to knowledge management in the organization to process and filter knowledge, including laying the foundation of knowledge management in the organization and developing personnel to be able to implement knowledge management and support a knowledge exchange platform in order to extract a set of knowledge from the learning exchange process.

1.3 There should be improvement of the organization such as 1) the case of explicit knowledge may be documented, a knowledge base or information technology, etc. and 2) the case of knowledge is deeply embedded in a person by forming a cross-functional team system,

learning community or practitioner community, mentor system, shuffle, borrowing personnel to help out or a knowledge exchange platform, etc.

2. Suggestions for important continuation of development

2.1 The organization should promote and develop volunteer work by providing opportunities for personnel who have the intention and interest to develop the organization into a learning organization. Group relations activities with interpolating activities for mutual opinion acceptance should be conducted.

2.2 There should be a suitable atmosphere for the exchange of knowledge, and accepting the opinions of personnel, including the use of edutainment techniques during exchange

2.3 The organization should provide incentives for behavioral change and personnel engagement at all levels, including short-term and long-term incentives, awards recognition, and providing special grants, etc.

2.4 The organization should have multiple communication channels for its personnel. This may be done by preparing a knowledge management journal / brochure, preparing knowledge management websites, and creating a personal journal on a website or web blog.

References

- Bureau of Environmental Health. (2017). *Operational Guidelines for Individual Personnel Development Plan*. Bangkok: Strategy and Planning Division: Bureau of Environmental Health Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Kucza, T. (2001). *Knowledge management process model*. Retrieved February 20, 2012, from <http://www.inf.vtt.fi/pdf/publication/2001/p455.pdf>.
- Marquardt, J. (2002). *Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success*. New York: McGraw-Hill.
- Nanoka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Create the Dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Panich, W. (2005). *Knowledge management and Thai government administration*. Bangkok: Knowledge Management Institution.
- Phakmai, S. (2007). *Knowledge management in schools under the Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2*. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.

- Phonphai, P. (2001). *Knowledge management: Concept and Case studies*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Probst, G., Raub, S., & Romgardt, K. (2000). *Managing Knowledge: Building Blocks for Success*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Tannenbaum, S. (1997). Enhancing continuous learning: Diagnostic findings from multiple companies. *Human Resource Management*. 36(4): 437-452.
- Wichan, B. (2007). *Knowledge management to practical intelligence*. Bangkok: Tankamol Press Limited Partnership.
- Wongprasert, C. (2005). *Introduction to information management*. Bangkok: Tankamol Press Limited Partnership.

การเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหว

ทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย*

A Comparison of Strategies and Political Movements

in Contemporary Thai Politics

¹คุณาธิป อินทร์พรหม และ ศิวัช ศรีโกคางกุล

¹Kunatip Inprom and Siwach Sripokangkul

¹วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹College of Local Administration Khon Kaen University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Kunatip_i@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในปี พ.ศ.2556 และกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี พ.ศ. 2563 ใน 5 มิติ คือ 1) ด้านแกนนำ 2) ด้านการระดมพล 3) ด้านการใช้สื่อ 4) วิธีในการระดมทุน และ 5) ความอดทนในการต่อสู้ โดยงานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากข่าวการเมือง เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านแกนนำ มีความแตกต่างกันในเรื่องของบริบททางการเมืองประสบการณ์ทางการเมือง 2) ด้านการระดมพล มีความแตกต่างในด้านการใช้สื่อระดมพลระหว่างการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อหลักและการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก รูปแบบการชุมนุมแตกต่างกันคือแบบปักหลักชุมนุมและแบบแฟลชม็อบ 3) ด้านการใช้สื่อ กลุ่ม กปปส. มีการใช้สื่อ 3 ช่องทางคือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ กลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมใช้เพียงสื่อออนไลน์ 4) วิธีในการระดมทุน กลุ่ม กปปส. มีการเปิดบัญชีกองทุนและเก็บเงินสด กลุ่มนักศึกษา มีการโอนเงินผ่านธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ และ 5) ความอดทนในการต่อสู้ กลุ่ม กปปส. ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ มีเหตุปะทะครั้งแรกกับกลุ่มคนเสื้อแดงและตลอดจนเสร็จสิ้นการชุมนุมมีผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่ง กลุ่มนักศึกษาใช้การชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบจึงไม่มีเหตุให้ปะทะกับกลุ่มอื่นมากนัก มีเพียงเหตุปะทะกับเจ้าหน้าที่จากการสลายการชุมนุม ไม่มีผู้เสียชีวิตจากเหตุปะทะ ทว่ามีการถูกดำเนินคดีในข้อหาขู่วางเพลิงและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทยมากกว่า 20 คน

คำสำคัญ: การชุมนุมประท้วง; การเคลื่อนไหวทางการเมือง; การเมืองไทย

*Received April 19, 2021; Revised September 16, 2021; Accepted September 28, 2021

Abstract

The objectives of this research are to compare the demonstration of the People's Democratic Reform Committee (PDRC) in 2013 and of the students in 2020 in 5 dimensions 1) the leader 2) the rally 3) the use of media 4) the fundraising 5) the endurance, by collecting data from political news sources, relevant academic and research documents.

The result reveals that 1) the leaders are different in terms of experience in politics 2) the rally was driven by the government's corruption through online media to form a flash mob 3) the PDRC used 3 media channels which were the television, newspaper, and social media, while the students only used social media 4) in raising the fund, the PDRC opened a fundraising account and collected cash, while the students transferred money through e-banking and 5) the endurance, the PDRC was supported by the army and encountered with the Red Shirts causing a number of casualties throughout the demonstration, while students employed a flash mob tactics with only limited contact with other groups apart from the riot police, therefore no casualties, however, more than 20 people have been prosecuted under a charge of inciting unrest and lese-majesty.

Keywords: Anti-government demonstration; political movement; Thai politics

บทนำ

การชุมนุมประท้วงรัฐบาลของประเทศไทยในยุคปัจจุบันได้ปรากฏขึ้นมาเรื่อย ๆ หลังจากการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยการทำรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 สาเหตุจากวิกฤตการณ์การเมืองในช่วงปี พ.ศ.2556 ซึ่งมีกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เป็นกลุ่มหลักที่ทำการชุมนุมประท้วงรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (9 สิงหาคม พ.ศ.2554 – 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557) จากสาเหตุการทุจริตในภาครัฐและการร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม การชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ได้รับชัยชนะและจบลงเมื่อเกิดการรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ หลังจากการทำรัฐประหาร การชุมนุมประท้วงในช่วงแรกเริ่มของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน) ยังไม่มีท่าทีบานปลายไปในทิศทางที่ไม่ดีเนื่องจากประชาชนในกรุงเทพมหานครขณะนั้นส่วนใหญ่เข้ามาร่วมชุมนุมประท้วงกับกลุ่ม กปปส. และเห็นด้วยกับพลเอกประยุทธ์ ที่เข้ามาจำกัดความขัดแย้งภายในประเทศช่วงนั้น แกนนำจากหลาย ๆ เวทีทางการเมืองถูกดำเนินคดีและมีการเรียกตัวแกนนำ นักกิจกรรมทางการเมือง นักวิชาการทางการเมือง เข้าไปเพื่อปรับทัศนคติจำนวนมาก ด้วยบรรยากาศแห่งความกลัวดังกล่าวจึงส่งผลให้การประท้วงรัฐบาลในช่วงปี พ.ศ.2557-2559 ยังคง

ไม่มีท่าทีว่าจะบานปลายหรือการเกิดการชุมนุมประท้วงที่มีองค์ประกอบการชุมนุมครบเหมือนในช่วงปี พ.ศ.2556 ตั้งแต่คณะรัฐประหารเข้ามาบริหารประเทศ ประชาชนส่วนหนึ่งได้เรียกร้องให้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไป จนกระทั่งคณะรัฐประหารได้ประกาศการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 หลังจากการบริหารประเทศมา 5 ปี ซึ่งก่อนที่จะมีการประกาศการจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ได้มีการประกาศเลื่อนการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้วถึง 5 ครั้ง (Songsakul, 2019) ส่งผลให้เกิดกลุ่มการชุมนุมประท้วงที่เป็นจุดสนใจเล็ก ๆ ของ “กลุ่มคนอยากเลือกตั้ง” ที่มีประเด็นการชุมนุมประท้วงในหัวข้อ “หยุดเลื่อนเลือกตั้ง” การชุมนุมประท้วงครั้งนั้นเป็นที่สนใจในระยะเวลาที่สั้น ผลของการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ.2562 ยังคงเป็นพลเอกประยุทธ์ ที่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีของพรรคพลังประชาชน ในช่วงก่อนการจัดการเลือกตั้งทั่วไปมีการชุมนุมประท้วงในประเด็นทางการเมืองบ้าง แต่หลังจากการได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกประยุทธ์อีกครั้งได้เริ่มมีการจัดชุมนุมประท้วงในประเด็นทางการเมืองมากขึ้นโดยการชุมนุมที่เป็นจุดสนใจมากที่สุดเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม หลังจาก กกต. มีมติส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคอนาคตใหม่ในคดีเกี่ยวกับการกู้เงิน 191 ล้านบาท (Isranews, 2020) การชุมนุมประท้วงครั้งนั้นถูกเรียกว่าแฟลชม็อบ มีแกนนำในการจัดทำแฟลชม็อบครั้งนี้คือ ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ (หัวหน้าพรรค) ปิยบุตร แสงกนกกุล (เลขาธิการพรรค) และพรรคนิกร วาณิช (โฆษกพรรค) ระดมมวลชนโดยการประกาศผ่านเฟซบุ๊กเพจและทวิตเตอร์ของตนเอง การจัดแฟลชม็อบในครั้งนั้นถือเป็นการชุมนุมประท้วงในประเด็นทางการเมืองระยะสั้นที่มีมวลชนเข้าร่วมมากที่สุดครั้งแรกหลังจากการเข้ามาของคณะรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นปรากฏการณ์แฟลชม็อบได้เกิดขึ้นอีกหลายครั้งทั่วประเทศ

นับตั้งแต่การเข้ามาของคณะรัฐประหาร กลยุทธ์ของการชุมนุมประท้วงได้เปลี่ยนแปลงตามการบังคับใช้กฎหมายและกาลเวลา การชุมนุมประท้วงของกลุ่มผู้ประท้วงก่อนปี พ.ศ. 2557 และการชุมนุมประท้วงในปี พ.ศ. 2562 มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในเรื่องหลาย ๆ มิติ เช่น ประสบการณ์ทางการเมืองของแกนนำ ผู้จัดการชุมนุมประท้วง การนำมวลชนของแกนนำ หัวข้อหรือประเด็นที่ใช้ในการชุมนุม การระดมมวลชนโดยใช้สื่อที่แตกต่างกัน ความเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น ยุคสมัยใหม่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการชุมนุมประท้วงมากขึ้นส่งผลให้เกิดการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วเหมือนเช่นการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลของประชาชนในประเทศตูนีเซียเกิดขึ้นได้รวดเร็วไปทั่วโลกจากการใช้สื่อออนไลน์หลายชนิด (Sripokangkul, 2018) ในปี พ.ศ.2556 การชุมนุมประท้วงต่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. ได้มีการใช้สื่อออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้องในการกระจายข่าวเล็กน้อย ซึ่งสื่อออนไลน์กับการเมืองของประเทศไทยเริ่มปรากฏการใช้ในช่วงปี พ.ศ.2554 โดยพรรคการเมืองใหญ่ 2 คือพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเพื่อไทย นำมาใช้ช่วยหาเสียงให้ผู้สมัครในการเลือกตั้งทั่วไป(Sukchaiya, and Jewjinda, 2014) แต่ยังใช้เป็นสื่อหลักไม่ได้ ส่งผลให้ก่อนที่อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ของประเทศไทยจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย สื่อโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนเป็นอย่างมาก รูปแบบการประชาสัมพันธ์และการกระจายข่าวจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความ

แตกต่างกันในช่วงปี พ.ศ. 2557 และปี พ.ศ. 2562 จากการเปลี่ยนแปลงการใช้สื่อกระจายข่าวนี้ส่งผลให้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์มีอิทธิพลมากขึ้นในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยุคปัจจุบัน

Melucci (1980) ได้เสนอเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ โดยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่จะเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองสังคมที่พัฒนาขึ้นทั้งทางด้านความรู้และเทคโนโลยี ในทุกยุคสมัยและสังคมที่พัฒนาขึ้นมักนำพาความขัดแย้งและการต้องการความเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น ผู้คนในแต่ละยุคมีความคิดเห็นในด้านการเปลี่ยนแปลงสังคมตามยุคสมัยของตนเองส่งผลให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่แตกต่างกันไปตามกาลเวลา สอดคล้องกับบทความของ Putnark (2017) ว่าด้วยเรื่อง Social Movement อพเททเทรนต์หรือการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมตัวของผู้คน การเคลื่อนไหวทางสังคมทำได้เมื่อสังคมเกิดกระแสต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้น ไม่ว่าจะเป็นกระแสการเมือง กระแสการรณรงค์ในสิ่งต่าง ๆ ล้วนแล้วแนวคิดการเคลื่อนไหวทางสังคม ณ ห้วงเวลานั้น

จากการเรียบเรียงข้อมูลเบื้องต้น เห็นได้ชัดเรื่องความแตกต่างของยุคสมัย หากกล่าวถึงเรื่องการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของประเทศไทยจะปรากฏเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เหตุการณ์ในช่วงนั้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่น้อยจนส่งผลให้มีผู้คนที่เข้าร่วมชุมนุมได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตมากมายเพียงเพราะขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การชุมนุมประท้วงในปี พ.ศ. 2556 และการชุมนุมประท้วงในปี พ.ศ. 2563 เป็นการประท้วงรัฐบาลที่เกิดขึ้นในยุคสมัยที่มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อหลากหลายด้าน มีการใช้สื่อออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้อง การจัดการชุมนุมและการใช้กลยุทธ์ในการประท้วงมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านกลุ่มแกนนำที่มีที่มาแตกต่างกัน การระดมทรัพยากรในการจัดการชุมนุมประท้วง การนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลของกลุ่ม การนัดหมายรวมพล การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ความแตกต่างขององค์ประกอบของการชุมนุมในการจัดการชุมนุมทางการเมือง (Piwwong, and Wongthanawas, 2015) รวมไปถึงความอดทนในการต่อสู้ การสลายการชุมนุมและผลกระทบต่อผู้ชุมนุมและแกนนำหลังจากเข้าร่วมการชุมนุม จึงเป็นสาเหตุให้ทำการศึกษาของ 2 กลุ่มนี้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในมิติแห่งการชุมนุมประท้วงต่อรัฐบาล ในยุคที่ผู้คนเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยในการศึกษามากขึ้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการชุมนุมประท้วงด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นแนวทางการศึกษาความแตกต่างที่จะทำให้ทราบถึงเหตุผลของความแตกต่างทางการเมืองในอดีตกับปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของการชุมนุมประท้วงรัฐบาล ระหว่างกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในปี พ.ศ. 2556 และการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวกองทัพการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวกองทัพการเมืองและการประท้วงทางการเมืองเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงของกลุ่ม กปปส. ในปี พ.ศ. 2556 และการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี 2563 โดยการวิจัยเอกสารเพื่อสำรวจเหตุการณ์จริงตามบันทึกของตามเอกสารทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2 แหล่งข้อมูลเอกสารที่ใช้ในการศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร ศึกษารูปแบบกลยุทธ์และแนวทางทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. และกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วม จากเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข่าวการเมืองจากหนังสือพิมพ์ทั้งรูปแบบเล่มและรูปแบบออนไลน์ ตั้งแต่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึง 15 มีนาคม พ.ศ. 2564 ทั้งของไทยและเว็บไซต์ต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกองทัพการเมือง ทฤษฎีเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วง เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดมิติที่จะศึกษาเปรียบเทียบ 5 มิติคือ 1. ด้านแกนนำ ศึกษาในด้านประวัติทางการเมือง การนำกลุ่มเพื่อประท้วง การกำหนดประเด็นการประท้วง รวมไปถึงเนื้อหาของการปราศรัย 2. ด้านการระดมพล ศึกษาวิธีการเรียกระดมพลในรูปแบบต่าง ๆ 3. ด้านการใช้สื่อ ศึกษารูปแบบการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่ม เนื้อหาที่ใช้ในสื่อ และการโฆษณาต่าง ๆ 4. วิธีในการระดมทุน ศึกษาแหล่งที่มาของทุนที่ใช้ในการจัดการชุมนุมประท้วง และ 5. ความอดทนในการต่อสู้ ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาการชุมนุมประท้วง การโต้ตอบของรัฐบาล รวมไปถึงความเสียหายจากการชุมนุมประท้วง

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวกองทัพการเมืองร่วมสมัยของการชุมนุมประท้วงรัฐบาล ระหว่างกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ในปี พ.ศ. 2556 และการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี 2563 ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านแกนนำ

คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือ กปปส. ก่อตั้งโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ มีอุดมการณ์และจุดมุ่งหมาย คือ การต่อต้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และต่อมายกระดับเป็นการจัด “ระบอบทักษิณ” ประวัติทางการเมืองของสุเทพนั้น เขาอยู่รายล้อมในครอบครัวการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น กำนันจรัส เทือกสุบรรณ (บิดา) เป็นอดีตกำนันตำบลท่าสะท้อน จังหวัดสุราษฎร์ธานี นายเซน เทือกสุบรรณ (น้อง) อดีต ส.ส. จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ นายธานี เทือกสุบรรณ

(น้อง) อดีตกำนันตำบลท่าสะท้อนและอดีต ส.ส. จังหวัดสุราษฎร์ธานี สุเทพได้ศึกษาเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ (การเมือง การปกครอง) ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท หลังจากศึกษาจบก็ได้กลับมาลงสมัครเป็นกำนันต่อจากบิดาของตน และได้เป็น ส.ส. จังหวัดสุราษฎร์ธานีในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในปี พ.ศ. 2522 (Pitawatwchai, 2014) จากวิกฤตการณ์การเมืองในปี พ.ศ. 2556 สุเทพได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง ส.ส. ของประชาธิปัตย์เพื่อเป็นผู้นำโดยตรงของกลุ่ม กปปส. หลังจากที่ได้ทำการจัดตั้งกลุ่ม กปปส.ขึ้นมาสุเทพได้ถูกยกย่องให้เป็นบุคคลการเมืองแห่งปีโดยทีมข่าวการเมืองไทยรัฐ ผลมาจากการจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นแกนนำ เรียกรวมมวลชนให้ออกมาชุมนุมประท้วงต่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ทีมนักข่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับการยกย่องนายสุเทพว่า ไม่ได้เป็นการบอกถึงการเป็นนักการเมืองที่ทำงานได้ดี เพียงพร้อมไปด้วยคุณธรรม แต่เป็นการยกย่องในฐานะของผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับการเมืองในประเทศ (Political Team, 2020)

ส่วนแกนนำกลุ่มการประท้วงของนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี พ.ศ. 2563 มีที่มาจากหลากหลายกลุ่มตามพื้นที่ และตามช่วงเวลา เริ่มจากกลุ่ม “ดาวดิน” จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นกลุ่มนักศึกษาที่สนใจเกี่ยวกับการศึกษา เผยแพร่ และช่วยเหลือในด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อสังคม กลุ่มดาวดินได้มีการต่อสู้เคลื่อนไหวเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านแบบเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ของรัฐมาหลายครั้ง ภายหลังจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วง กลุ่มดาวดินจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิมนุษยชนจากรูปแบบเดิมมาเป็นในรูปแบบของการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในการต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ (Rattanaphontee, and Akkarapongpisak, 2019)

นายอานนท์ นภา หรือนายอานนท์ หนึ่งในแกนนำของกลุ่มอยากเลือกตั้งได้กลายมาเป็นแกนนำของการชุมนุมประท้วงของกลุ่มนิสิต-ศึกษาและแนวร่วม จากการปราศรัยในมือบที่จัดขึ้นในชื่อ “มือบแฮร์รี่พ็อตเตอร์” ในวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2563 อานนท์ได้ปราศรัยเรื่องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์หลังจากการปราศรัยในวันนั้นส่งผลให้มีการปราศรัยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น ประวัติทางการเมืองของอานนท์ จบการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประกอบอาชีพเป็นทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ในช่วงเวลาก่อนการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 อานนท์ได้เป็นที่รู้จักในนามทนายเสื้อแดง (BBC Thai, 2020) หลังจากการทำรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 อานนท์ได้เป็นที่รู้จักอีกครั้งในการจัดกิจกรรมต่อต้านคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และได้เป็นแกนนำกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง จนปัจจุบันนายอานนท์เป็นที่รู้จักในนามแกนนำของกลุ่มนักศึกษาและแนวร่วม จากประสบการณ์การจัดกิจกรรมทางการเมืองของนายอานนท์แสดงให้เห็นถึงการเข้าใจถึงหลักสิทธิมนุษยชน การเรียกร้องเพื่อสิทธิมนุษยชน และการปราศรัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ หรือ เพนกวิน นักกิจกรรมทางการเมืองจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นหนึ่งในแกนนำของกลุ่มนักศึกษาและแนวร่วม พริษฐ์เป็นที่รู้จักในสังคมจากการเป็นนักกิจกรรมต่อสู้เพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการศึกษา ตั้งแต่อายุ 16 ปี และจัดกิจกรรมทางการเมืองเรื่อยมา หลังจากเกิดปรากฏการณ์แฟลชม็อบทั่วประเทศ พริษฐ์และกลุ่มเพื่อนนักกิจกรรมได้ประกาศจัดการชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบ ซึ่งเป็นการชุมนุมของกลุ่มนักศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เกี่ยวกับการการแสดงความไม่เห็นด้วยกับการยุบพรรคอนาคตใหม่และไม่พึงพอใจกับการทำงานของรัฐบาล การชุมนุมเกิดขึ้นวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และเป็นครั้งแรกที่พริษฐ์ ได้ขึ้นปราศรัยต่อหน้านักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งมีการจัดตั้งกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ที่ได้ประกาศจัดการชุมนุมขึ้นอีกครั้งในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ในหัวข้อ “ธรรมศาสตร์จะไม่ทน” มีการประกาศเปิดตัวผู้ร่วมปราศรัย มากกว่า 10 คน หัวข้อสำคัญคือการปราศรัยเสนอ 10 ข้อเพื่อปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ (Thairath Online, 2021)

นางสาวปณิสยา ลีสิทธิวัฒนกุล หรือ รุ้ง นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกหนึ่งผู้ปราศรัยและสร้างจุดสนใจให้ผู้ร่วมชุมนุมและผู้รับชมผ่านทางการถ่ายทอดสดจากหัวข้อ “10 ข้อเรียกร้องแก้ปัญหาวาดด้วยสถาบันกษัตริย์” ซึ่งเป็นหัวข้อที่ไม่เคยมีนักกิจกรรมคนใดปราศรัยบนเวทีใหญ่มาก่อน ผลของการปราศรัยครั้งนั้นทำให้กระทบถึงการเมืองไทยอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ผู้ปราศรัยหลักนอกเหนือจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการชุมนุมครั้งนั้นคืออานนท์ นำภา ทั้ง 4 คนนี้คือส่วนหนึ่งของเหล่าแกนนำของการชุมนุมประท้วงของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมที่มีที่มาแตกต่างกัน เป็นต้น (BBC Thai, 2021)

2. การระดมพล

การระดมพลของกลุ่ม กปปส. เริ่มจากเกิดความไม่พอใจของ ส.ส. ฝ่ายค้านต่อ ส.ส. เสียงข้างมากที่โหวตผ่านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ส่งผลให้องค์กรของรัฐหรือเอกชนหลายแห่งเกิดความไม่พอใจและได้ออกแถลงการไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ.นิรโทษกรรมนี้ เกิดการประท้วงจาก ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ทั้งภายในรัฐสภาและนอกรัฐสภา นำโดยสุเทพ เทือกสุบรรณและกลุ่ม ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ ในวันที่ 31 ตุลาคม 2556 เกิดเวทีปราศรัยที่สถานีรถไฟสามเสน มีผู้ชุมนุมหลากหลายกลุ่มได้มารวมตัวกันชุมนุมเพื่อฟังปราศรัยจากแกนนำและเคลื่อนย้ายไปที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อประท้วงกดดันให้รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ถอนร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมนี้ออกจากสภา และกระจายไปตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพ หลังจากมีการชุมนุมประท้วงเพื่อกดดันอย่างต่อเนื่อง ยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยืนยันว่าได้ถอนร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแล้ว 6 ฉบับ แต่ผู้ชุมนุมยังคงทำการชุมนุมและยกระดับเป็นการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์แทน การระดมพลในช่วงแรกเป็นการใช้สื่อออนไลน์ซึ่งเป็นสื่อใหม่ (Tunhoung, and Sripapan, 2018)ขณะนั้นในการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับ พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ทั้งในลักษณะข้อความและรูปภาพ เกิดกระแสการเปลี่ยนภาพประจำตัวในเฟซบุ๊กให้เป็นภาพการต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม จากนั้นเป็นการกระจายข่าวโดยสำนักข่าวทางสื่อโทรทัศน์ การเรียกรวมพลส่วนใหญ่จึงเป็นการประกาศผ่านทางสื่อโทรทัศน์เป็นอันดับแรกและใช้สื่อออนไลน์ตามหลัง การชุมนุมประท้วงในแต่ละวันจึงมีผู้คนเข้าร่วมชุมนุมอย่างต่อเนื่อง จุดสนใจของการชุมนุมประท้วงในทุก ๆ วันคือการฟังปราศรัยจากสุเทพ แกนนำหลักของกลุ่มภายใต้สโลแกน “อาหารดี ดนตรีไพเราะ” ของกลุ่ม จึงมีกิจกรรมเพื่อความบันเทิงของผู้ชุมนุมเกิดขึ้นในทุกวัน ด้านการรักษาความปลอดภัย กลุ่ม กปปส. ได้มีการจ้างการ์ดที่เป็นทั้งทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครมาเพื่อเปลี่ยนการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ชุมนุม (Tunhoung, and Sripapan, 2018) การชุมนุมได้ถูกถ่ายทอดสดผ่านทีวีข้อ

งบลูสกายตลอด 24 ชั่วโมง การเรียกระดมพลจึงเป็นการประกาศผ่านสื่อโทรทัศน์ที่มีการถ่ายทอดสด เน้นย้ำประกาศด้วยรายการข่าวประจำวันและการใช้สื่อออนไลน์

ขณะที่การเรียกระดมพลของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วม เริ่มจากธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ขณะนั้น ได้ทำการประกาศจัดแฟลชม็อบผ่านเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ของตนเอง ในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ที่บริเวณสกายวอล์กแยกปทุมวัน การชุมนุมประท้วงครั้งนั้นมีนิสิต-นักศึกษาและประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมการชุมนุมเป็นอย่างมาก หลังจากการชุมนุมประท้วงครั้งนั้นนอกเหนือจากการประท้วงในประเด็นไม่เห็นด้วยกับการยุบพรรคอนาคตใหม่ ได้เกิดประเด็นใหม่ขึ้นในการประท้วงครั้งต่อไปคือประเด็นนายกรัฐมนตรียื้อลาออก ยุบสภา แก้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2560 และการไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา โดยไม่มีการเลือกตั้งจากประชาชนและขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน (Aksornsri et al., 2021) ก่อนจะมีการยกระดับเข้าสู่ประเด็นการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์และมีการเพิ่มช่องทางการนัดระดมพลในรูปแบบแฟลชม็อบเพิ่มอีก 1 ช่องทางภายหลังคือแอปพลิเคชันเทเลแกรม

3. การใช้สื่อ

กลุ่ม กปปส. ใช้สื่อ 3 ช่องทางคือ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์,คอลัมน์ และสื่อออนไลน์

1) สื่อโทรทัศน์ช่องบลูสกาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวการเมืองและถูกมองว่าเป็นช่องสำหรับการประชาสัมพันธ์ทางการเมืองให้กับพรรคประชาธิปัตย์มาตั้งแต่ในยุคสมัยของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (11 มีนาคม พ.ศ. 2548 - 19 กันยายน พ.ศ. 2549) และเคยใช้เป็นสื่อหลักของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต่อจากสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมเอเอสทีวี เนื่องจากอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีของพรรคประชาธิปัตย์มีรายการเป็นของตนเองในช่องนี้ ในช่วงการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ปี พ.ศ.2556 ช่องบลูสกายได้ทำการถ่ายทอดสดการชุมนุมของกลุ่มตลอด 24 ชั่วโมง (Chansongpo, et al., 2018) ช่องบลูสกายถือเป็นสื่อหลักของการนำเสนอข่าว ประชาสัมพันธ์กิจกรรม รวมไปถึงการนัดรวมพลของกลุ่ม กปปส.

2) สื่อหนังสือพิมพ์, คอลัมน์ “สารจาก กปปส. ถึงประชาชน” เป็นชื่อของหนังสือที่กลุ่ม กปปส. ที่จัดทำเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้เข้าร่วมชุมนุมและกระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ระหว่างเส้นทางการเดินขบวน หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ถูกเขียนขึ้นเพื่ออธิบายว่าทำไมต้องปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง มีการจัดทำขนาดและรูปแบบที่เป็นไปตามมาตรฐานหนังสือพิมพ์ทั่วไป มีการใช้ระบบพิมพ์แบบ 4 สีทั้งเล่ม มีการวาดการ์ตูน ทำกราฟฟิกทำอินโฟกราฟฟิก (Sakdaung, 2013)

3) สื่อออนไลน์ ในช่วงการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. มีการกระจายข่าวผ่านเฟซบุ๊กเพจ Suthep Thaugsuban เพื่อปลุกระดม เชิญชวนให้ประชาชนมาเข้าร่วมการชุมนุม นำเสนอความคิดเห็นของนักวิชาการ บุคคลที่มีชื่อเสียงติดต่อคลิป์วิดีโอการปราศรัยในแต่ละวันจากช่องบลูสกายในการปราศรัยของตนเองและบุคคลที่มีชื่อเสียงมานำเสนอใหม่ (Sukchaiya, and Jewjinda, 2019)

ส่วนการใช้สื่อของการชุมนุมประท้วงกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วม ปี พ.ศ.2563 มี 1 ช่องทาง คือ สื่อออนไลน์ ซึ่งมี 2 อย่างหลักคือเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ เฟซบุ๊กเพจที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ “เยาวชนปลดแอก - Free YOUTH” ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ปัจจุบันมีผู้ติดตามมากถึง 1,805,844 คน (6 เมษายน พ.ศ. 2564) เป้าหมายคือเพื่อกระจายข่าวการจัดแฟลชม็อบของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศในช่วงระยะเวลานั้น ปรากฏการณ์ที่สำคัญ คือ การประกาศเปลี่ยนสถานที่ชุมนุมจากถนนราชบุรีประสงค์ไปที่แยกปทุมวันภายใน 1 ชั่วโมง ผู้ร่วมชุมนุมสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วและตามไปร่วมชุมนุมได้ในเวลาอันสั้น อีกหนึ่งเฟซบุ๊กเพจคือ “แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม - United Front of Thammasat and Demonstration” ก่อตั้งเมื่อ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ปัจจุบันมีผู้ติดตาม 443,875 คน (6 April 2021) จุดประสงค์เพื่อประกาศการชุมนุมของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2563 การชุมนุมประท้วงในครั้งนี้มีการถ่ายทอดสดผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ของเพจ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดสดโดยการตั้งกล้องถ่ายจากหลากหลายมุมมองให้ความรู้สึกเหมือนชมการถ่ายทอดสดของรายการโทรทัศน์ทั่วไป มียอดผู้ชมเข้าร่วมชมถ่ายทอดสดพร้อมกันมากกว่า 100,000 คนและมียอดผู้ชมรวมมากกว่า 640,000 ราย (United Front of Thammasat and Demonstration 10 August 2020)

4. วิถีระดมทุน

การระดมทุนของกลุ่ม กปปส. เริ่มจากการระดมทุนเงินเริ่มต้นจากเงินทุนส่วนตัวของแกนนำทั้งหมดจำนวน 400 ล้านบาทและเงินบริจาคที่ได้รับจากประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุม 1,000 ล้านบาท (Suksamran, 2014) แบ่งเป็น 2 ลักษณะในการระดมเงินทุนคือ

1. การรับบริจาคในรูปแบบการเปิดบัญชีธนาคาร โดยผ่านการจัดตั้งกองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือและเยียวยาผู้ร่วมชุมนุมที่ได้รับบาดเจ็บและผู้ที่ได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่มาจากการชุมนุม รวมไปถึงครอบครัวของผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม ผ่านทางบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ ชื่อบัญชี กองทุน กปปส.เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม (Bangkokbiznews, 2013) และกองทุนเพื่อช่วยเหลือชาวนาในการฟ้องร้องคดีจำนำข้าว ซึ่งกองทุนนี้จะแบ่งเงินช่วยเหลือเป็น 2 ส่วนคือเงินช่วยเหลือในการดำเนินการต่อศาล และเงินช่วยเหลือในค่าอาหารและที่พัก ลักษณะของเงินที่เข้ามาในกองทุน กปปส. 2 กองทุนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการโอนผ่านบัญชีธนาคารและกล่องรับบริจาค

2. การรับบริจาคในรูปแบบเงินสด โดยเป็นการให้จากมือสู่มือและกล่องรับบริจาคตามเวทีการชุมนุมและระหว่างการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ การรวบรวมเงินสดเพื่อนำไปเป็นทุนสำหรับการจัดตั้งเวทีการชุมนุมประท้วงทั่วกรุงเทพมหานครถูกบันทึกภาพลงในสื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.256

ขณะที่ การระดมทุนของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วม เริ่มเปิดรับบริจาคเพื่อสนับสนุนการจัดเวทีการชุมนุมผ่านทางบัญชีธนาคารของทุกกลุ่มที่จัดกิจกรรมการชุมนุมประท้วง ซึ่งในช่วงแรกจะเป็นการเปิดบัญชีรับบริจาคเพื่อสนับสนุนค่าเครื่องกระจายเสียงและการตั้งเวทีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลังจากช่วงการชุมนุมประท้วง

จากหลากหลายมหาวิทยาลัยได้ประกาศเชิญชวนผู้ร่วมสนับสนุนการชุมนุมร่วมเป็นท่อน้ำเลี้ยงให้การชุมนุมประท้วงโดยการเปิดบัญชีธนาคารรับบริจาคในชื่อของ 3 แกนนำหลักของกลุ่มคือปณิสา อานนท์ และจตุภัทร์ ผ่านบัญชีของธนาคารโดยใช้ชื่อเดียวกัน นอกเหนือจากบัญชีแกนนำหลัก 3 คนยังมีการเปิดรับบริจาคให้กับบุคคลมีชื่อเสียงที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองคือ อินทิรา เจริญปุระ นักแสดง และไชยอมร แก้ววิบูลย์พันธุ์ นักดนตรีชื่อดัง ที่ได้ร่วมสนับสนุนการประท้วงของกลุ่มมาโดยตลอด นอกเหนือจากการเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรับบริจาคกลุ่มเยาวชนปลดแอกได้มีการทำเสื่อยึดที่มีข้อความเสียดสีทางการเมืองโดยทำการขายในรูปแบบการส่งผ่านออนไลน์เท่านั้น (Trisuwarn, 2020)

5.ความอดทนในการต่อสู้ การสลายการชุมนุม

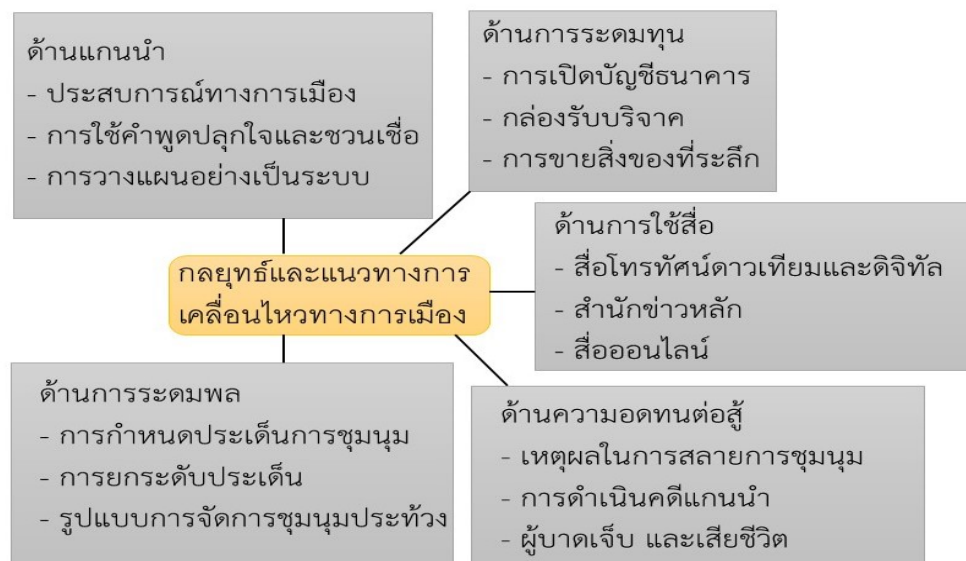
กลุ่ม กปปส. จัดการชุมนุมขึ้นครั้งแรกในวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2556 ที่สถานีรถไฟสามเสนเป็นสถานที่แรกและการชุมนุมประท้วงสุดท้ายในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รวมเป็น 204 วัน (Trisuwarn, 2017) การชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพและชนชั้นนำ การชุมนุมประท้วงในครั้งแรกที่สถานีรถไฟสามเสน ใช้เวลา 4 วัน (31 ตุลาคม - 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556) ก่อนจะเคลื่อนย้ายไปที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในระหว่างการเคลื่อนมวลชนมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยตรวจสอบความเรียบร้อยไม่ให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง การชุมนุมประท้วงอยู่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยมีการตั้งเวที การถ่ายทอดสด ประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ในระหว่างนั้นมีการกระจายเวทีชุมนุมมากกว่า 10 เวทีทั่วกรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดูแลประชาชนประจำจุดที่ใกล้กับเขตพื้นที่ของตัวเอง เหตุปะทะครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ระหว่างกลุ่มแนวร่วม กปปส. และกลุ่มคนเสื้อแดงบริเวณสนามราชมังคลาก็พาสถานจุดที่กลุ่มคนเสื้อแดงรวมตัวกันชุมนุมเพื่อต่อต้านกลุ่ม กปปส. ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเข้าระงับเหตุส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 4 ราย 1 ธันวาคม พ.ศ. 2556 กลุ่ม กปปส. ได้พยายามบุกเข้าไปกองบัญชาการตำรวจนครบาล เกิดการเข้าปะทะกับตำรวจเล็กน้อย ก่อนจะมีคำสั่งจาก พล.ต.ท.คำรณวิทย์ ธูปกระจ่าง ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล สั่งเปิดทางให้ผู้ชุมนุมเข้าพื้นที่โดยไร้ความรุนแรง 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 รัฐบาลยิ่งลักษณ์แถลงยุบสภาฯ และมีรัฐบาลรักษาการขึ้นมาทำหน้าที่ก่อนจะเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่กลุ่ม กปปส. ต้องการให้มีการปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง จึงทำการชุมนุมต่อ จึงส่งผลให้ระหว่างการชุมนุมประท้วงวันที่ 30 พฤศจิกายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2557 มีเหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่ม กปปส. กลุ่มคนเสื้อแดงและเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมด 96 เหตุการณ์ มีผู้บาดเจ็บ 782 รายและผู้เสียชีวิต 27 ราย (Boonsanong, 2018)

สุดท้าย การเริ่มชุมนุมประท้วงครั้งแรกของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วม เกิดขึ้นหลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีมติสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ การชุมนุมประท้วงจัดในรูปแบบแฟลชม็อบเป็นส่วนใหญ่จึงไม่มีการจัดตั้งเวทีเพื่อค้างคืน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 การชุมนุมประท้วงได้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนมัธยมมากกว่า 40 จังหวัดทั่วประเทศ และได้เปลี่ยนรูปแบบอีกครั้งหลังจากเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ระหว่างนั้นรัฐบาลได้มีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่

ระบาดของ COVID-19 ในวันที่ 26 มีนาคม 2563 การชุมนุมประท้วงตามสถานที่ต่าง ๆ ได้หยุดลงตามคำสั่งของรัฐบาล เปลี่ยนเป็นการชุมนุมประท้วงในโลกออนไลน์ (Tobtop, and Wongsayun, 2019) มีการใช้ #MobFromHome ในเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ การชุมนุมในช่วงเดือนเมษายน – มิถุนายน พ.ศ.2563 จึงล้นแล้วอยู่แต่ในโลกออนไลน์ จนกระทั่งกลุ่มเยาวชนปลดแอก - Free YOUTH ได้ประกาศจัดการชุมนุมในรูปแบบเดิมอีกครั้งในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2563 มีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก ส่วนวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2563 มีแอปพลิเคชันได้จัดการชุมนุมประท้วงและปราศรัยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้ที่ขึ้นปราศรัยคืออานนท์ นาคา และถูกออกหมายจับในข้อหาขู่วางเพลิงปลุกปั่น หลังจากขึ้นปราศรัย 3 วัน หลังจากการปราศรัยครั้งนั้นผู้ที่ขึ้นปราศรัยในเวทีการชุมนุมอื่น ๆ ล้วนถูกตำรวจติดตามการสลายการชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2563 มีการใช้ปืนฉีดน้ำแรงดันและแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมที่แยกปทุมวัน หลังจากมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ผู้ชุมนุมถูกสลายในเวลา 23.00 น. และมีการออกหมายจับภานุพงศ์ จาดนอก แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุม นับตั้งแต่มีการสลายรูปแบบแฟลชม็อบครั้งแรกมีการเกิดแฟลชม็อบขึ้นทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว ตำรวจได้ทำการออกหมายจับแกนนำทุกคนในข้อหาที่ขู่วางเพลิงปลุกปั่นและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย จนถึงปัจจุบันมีแกนนำผู้ปราศรัยในม็อบโดนแจ้งข้อหาแล้วมากกว่า 20 คน และอยู่ในเรือนจำมากกว่า 6 คน (Thairath online, 2021)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้เป็นการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการชุมนุมประท้วงทางการเมืองหากอยู่ภายใต้การเมืองที่ผิดแปลกไปจากสากลโลกและผิดรัฐธรรมนูญ ประสพการณ์ การวางแผน การใช้คำพูดและท่าทางเป็นคุณสมบัติหลักของการเป็นผู้นำกลุ่ม และองค์ประกอบทั้ง 5 มิติเป็นส่วนสำคัญที่สามารถทำให้การชุมนุมประท้วงประสบผล

ภาพที่ 1 ภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือพิมพ์การเมืองออนไลน์ บทความวิจัย เอกสารประวัติศาสตร์ เรื่องการเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมสมัยของประเทศไทย ในความแตกต่าง 5 มิติ คือ

1. ด้านแกนนำ พบว่าประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติส่งผลให้ผู้คนเกิดความเชื่อถือในอุดมการณ์ของนักการเมืองที่สังกัดในพรรคการเมืองใหญ่ การวางแผนการจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบและการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มทำให้เกิดความศรัทธามากขึ้น กลุ่มของนิสิต-นักศึกษา มีประสบการณ์ในด้านการจัดกิจกรรมทางการเมืองในรั้วมหาวิทยาลัยและตามกรอบของกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในด้านการกำหนดประเด็นในการชุมนุมประท้วงพบว่าแกนนำทั้งสองกลุ่มได้กำหนดประเด็นประท้วงจากประเด็นด้านการทำงานที่ผิดพลาดของรัฐบาลและการทุจริตคอร์รัปชันเหมือนกันซึ่งการทุจริตเป็นประเด็นทางการเมืองที่เป็นสาเหตุของการประท้วงมาหลายยุคสมัยสอดคล้องกับบทความการจัดการชุมนุมทางการเมืองของ Piwwong, and Wongthanawas (2015) ในเรื่องของจัดการชุมนุมทางการเมืองจะต้องมีเงื่อนไขทางการเมืองเกิดขึ้นก่อนเสมอ

2. ด้านการระดมพล พบว่า การใช้สื่อหลักในการเรียกระดมพลมีความแตกต่างกันและรูปแบบการชุมนุมแบบปักหลักและแบบแฟลชม็อบที่การสร้างบรรยากาศในพื้นที่การชุมนุมให้แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Akkaravisitpol (2021) ว่าด้วยเรื่องการใช้สื่อสังคมกับปรากฏการณ์แฟลชม็อบที่เป็นรูปแบบการชุมนุมแบบใหม่ เกิดขึ้นมาจากสื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบันที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านเทคโนโลยีตามยุคสมัย ปัจจุบันแฟลชม็อบเกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

3. การใช้สื่อ พบว่า การประชาสัมพันธ์และกระจายข่าวของสื่อทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่ม กปปส. เน้นใช้สื่อโทรทัศน์ ดาวเทียมและออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลทั้งข้อความ รูปภาพ และวิดีโอการปราศรัยของแกนนำที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของการชุมนุม ต่างจากนักศึกษาที่เน้นสื่อออนไลน์เท่านั้น สอดคล้องกับ Pattanasrivichian (2018) ว่าด้วยพลังของสื่อในการเพิ่มพลังและประสิทธิภาพของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม สื่อมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางสังคมหากมีการออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มการชุมนุมประท้วงเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจและได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น

4. วิธีระดมทุน พบว่า วิธีการระดมทุนในรูปแบบการเปิดบัญชีธนาคารสามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายกว่าการบริจาคเป็นเงินสด ความแตกต่างด้านนี้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากสังคมเงินสู่สังคมไร้เงินสด โดยการสนับสนุนเงินในทุกรูปแบบถูกนำไปเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการชุมนุมซึ่งสอดคล้องกับ Piwwong, and Wongthanawas (2015) ในองค์ประกอบด้านงบประมาณว่าด้วยการรับเงินบริจาคจากผู้เข้าร่วมการชุมนุม และการขอรับบริจาคจากผู้สนับสนุน รวมไปถึงการขายของที่ระลึก

5. ความอดทนในการต่อสู้ พบว่าความแตกต่างของทั้ง 2 กลุ่มอยู่ที่ระยะเวลาการชุมนุมประท้วงและการใช้กฎหมายเข้าสลายการชุมนุมประท้วงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉินเกี่ยวกับมาตรการโควิด-19 ทำให้ความปลอดภัยของผู้ชุมนุมในกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวถูกสลายการชุมนุมอย่างรวดเร็วและเกิดความไม่ปลอดภัยในการชุมนุมทุกครั้ง กลุ่ม กปปส. มีเพียงการใช้กฎหมายแพ่งและอาญาในการจัดการกับผู้ชุมนุมเพียงเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Promrat (2018) ว่าด้วยความปลอดภัยในการร่วมชุมนุมในช่วงการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ปี พ.ศ. 2556 เจ้าหน้าที่ได้นำกฎหมายที่มีอยู่แล้วและเกี่ยวข้องหลายฉบับมาใช้กับผู้ชุมนุมเนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมโดยเฉพาะ จึงทำให้การสลายการชุมนุมในช่วง ปี พ.ศ. 2556 นั้นเป็นไปตามกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์การชุมนุมและไม่มีการประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน มาตรการโควิด-19 และสลายการชุมนุมโดยอ้าง พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เหมือนเช่นการเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มนิสิต-นักศึกษาและแนวร่วมในปี พ.ศ. 2563

สรุป

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านกลยุทธ์การชุมนุมประท้วงรัฐบาลของกลุ่มการประท้วงที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาที่แตกต่างกันย่อมมีการจัดการด้านกลยุทธ์หรือวิธีการที่ต่างกัน โดยทุกกลุ่มการชุมนุมประท้วงล้วนมีจุดประสงค์เดียวกันคือ การได้เห็นรัฐบาลเข้าเจรจา รับฟังปัญหาของผู้ชุมนุมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องตามที่รัฐสามารถทำได้ ดังนั้นความแตกต่างทั้งด้านแกนนำ การระดมพล สื่อ การระดมทุนและความอดทน เป็นเพียงกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาของยุคสมัย แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในทุก ๆ ด้านขององค์ประกอบการชุมนุมประท้วงและอาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกลยุทธ์ให้เกิดความแตกต่างขึ้นอีกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านนโยบาย ควรมีทำประชาคมตีร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะขึ้นมาใหม่ป้องกันไม่ให้รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามการชุมนุมของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและเป็นเครื่องมือช่วยเหลือการชุมนุมของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล การใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินต้องมีการพิจารณาผ่านสภาผู้แทนราษฎร รับฟังความเห็นโดยด่วนจากสมาชิกวุฒิสภาฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลก่อนมีการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วง การดำเนินคดีต่าง ๆ กับแกนนำหรือผู้เข้าร่วมชุมนุมต้องมีการดำเนินคดีเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมประท้วงเท่านั้น ใช้กฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงให้ครอบคลุมกับทุกกลุ่มการประท้วงอย่างเท่าเทียม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เข้าสลายการชุมนุม จากผู้เข้าร่วมชุมนุม

ประชาชน หรือสำนักข่าวต่างชาติ แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมควรเป็นผู้มีประสบการณ์ทางด้านการเมืองหรือการเรียกร้องสิทธิในเรื่องต่าง ๆ การเรียกรวมพลเพื่อทำการชุมนุมประท้วงควรมีหัวเรื่องที่ชัดเจน ใช้สื่อการประชาสัมพันธ์การชุมนุมที่น่าเชื่อถือ สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง การระดมทุนควรเปิดเผยรายการใช้จ่ายขั้นตอนและสามารถตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ด้านการวิจัย ควรศึกษาที่มาและสาเหตุของแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของแกนนำโดยการเจาะลึกถึงประวัติทางการเมืองของแกนนำ ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว และสาเหตุของการขึ้นมาเป็นแกนนำโดยละเอียด เพื่อศึกษาเรียนรู้กระบวนการคิด แนวทางความน่าจะเป็นของอุดมการณ์นั้น

References

- Akkaravisitpol, W. (2021). Disruptive Communication and Flash Mob of ThaiYouth. *Journal of Communication Arts Review*, 25(1), 60-69.
- Aksornsri, A., Adivadhanasit, C., & Suyaprom, S. (2021). Effectiveness of the senator's performance of duties under constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2560. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(1), 105-115.
- Bangkokbiznews. (2013). *PDRC Open for donations to help the injured and dead*. Retrieved 07 April 2021, From <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/>
- BBC Thai News. (2020). *Arnon Nampa. Farmer's Son who is the questioner to Monarchy*. Retrieved 06 April 2021, From <https://www.bbc.com/thai/thailand-54492602>
- BBC Thai. (2021). *Listen to sister's Rung about her younger sister who became the mainstay of The Ratsadon and the alleged offender commit lese-majesty*. Retrieved 17 April 2021, From <https://www.bbc.com/thai/thailand-55442292>
- Boonsanong, P. (2018). *27 life losses. From the whistle to Coup d'état*. Retrieved 06 April, 2021, From https://waymagazine.org/death_toll_pdrc_27/
- Chansongpo, T., Ratchapuntaruk, S., Suksamran, S., & Srihong, C. (2018). Influence of Media on Political Change: A Case Study of BLUESKYCHANNEL, a Satellite TV Station. *Rajapark Journal*, 12(26), 1-11.

- Isranews. (2020). *Two loan agreements worth 191 million that took The future-forward party of Mr. Thanathorn and friends to the end*. Retrieved 05 April 2021, From <https://www.isranews.org/investigative/investigate-asset/85829-report00-85829.html>
- Melucci, A. (1980). *The new social movements: A theoretical approach*. Retrieved 05 June 2021, From <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/053901848001900201>
- Pattanasrivichian, S. (2018). The Power of Social Media on Mobilizing the New Social Movements. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 27(53), 132-155.
- Pitatawatchai, W. (2014). *To know at some part in life "Suthep Thuagsuban"*. Retrieved 05 April 2021, From <https://www.posttoday.com/politic/analysis/271836>
- Piwwong, Y., & Wongthanawas, S. (2015). Political Demonstration Management. *JOURNAL OF LANGUAGE, RELIGION AND CULTURE*, 4(2), 218-234.
- Political Team. (2020). *"Suthep Thaugsuban" who began to destroy Thaksinocracy*. Retrieved 06 April 2021, From <https://www.thairath.co.th/content/392604>
- Promrat, M. (2018). Public Safety Management in the Case of Public Assembly in England, United States of America and Thailand. *Journal of Social Research*, Chulalongkorn University, 41(2), 41-66.
- Putnark, V. (2017). *7 Social Movement. Trend update in 2017*. Retrieved 05 June 2021, From <https://thematter.co/social/7-global-social-movement/40196>
- Rattanaphontee, S., & Akkarapongpisak, N. (2019). The 2014 Coup's Influence in Movements of Dao Din Group. *Journal of Politics and Governance*, 9(2), 93-105.
- Sakdaung, S. (2013). *Newspaper "Message from PDRC to the people"*. Retrieved 06 April, 2021, From <https://www.isranews.org/isranews-scoop/26004-kopoposo1.html>
- Songsakul, P. (2019). *The postponement of the election 5 times by the NCPO. From 2015 to before the royal ceremony*. Retrieved 05 April, 2021, from <https://thestandard.co/postpone-election-5-times>
- Sripokangkul, S. (2018). The Jasmine Revolution: An analysis of the greatest revolution of the early 21st century. *Journal of Liberal Arts faculty of Liberal Arts, Rangsit University*, 14(1), 31-44.

- Sukchaiya, C., & Jewjinda, C. (2019). Analysis of Thai political communication in social media context: case study on Suthep Thuagsuban's Facebook page for the period of 31 October 2013 - 22 May 2014. *Academic Journal of MBU; Lanna Campus*, 8(1), 32-39
- Suksamran, N. (2014). *Interview "Suthep Thaugsuban" From front pages Bangkok post*. Retrieved 06 April, 2021, From <https://www.posttoday.com/politic/report/302501>
- Thairath online. (2021). *Bring the Mainstay to the Court charges 112 and 116. Penguin said, "Can't jail the truth"*. Retrieved 07 April 2021, From <https://www.thairath.co.th/news/politic/2050349>
- Thairath Online. (2020). *The beginning of Political activist "Penguin-Prit" Nothing is bigger than the Intention of the people*. Retrieved 17 April 2021, From <https://www.thairath.co.th/news/politic/1951390>
- Tobtop, P., & Wongsayun, H. (2019). Thai Sector's Political Movement under Military Government 2014 coup d'etate: a Case of 'Thai Want Election' Group, MBK39. *Journal of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University*, 2(1), 85-97.
- Trisuwarn, H. (2020). *Open a conversation of students from "Thai Pak dee" and "Free YOUTH" about funding, restrictions, and sanctity*. Retrieved 09 August 2021, From <https://www.bbc.com/thai/thailand-53944094>
- Trisuwarn, H. (2017). *"The PDRC" with 4 inside stories*. Retrieved 06 April 2021, From <https://www.bbc.com/thai/thailand-41804763>
- Tunhoung, & T. Sripapan, K. (2018). Political Communication Process of People's Democratic Reform Committee (PDRC) Between A.D. 2013 – 2014. *journal of mass communication, Chiang Mai University*, 6(1), 48-73.

ผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อสุขภาพจิตของบุคคล*

Effects of Vipassana Meditation on the Mental Health of the Person

¹พระปลัดสมภาร สมภาโร, พระธรรมวัชรบัณฑิต และ ประพันธ์ ศุภสร

¹Phrapalad Somphan Samapharo, Phra Thamwatcharabandit and Prapan Supasorn

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: s.anchor@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาหลักวิปัสสนากรรมฐานในพระไตรปิฎกเพื่อการพัฒนาจิต 2) ศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของบุคคล เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ที่เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ณ ศูนย์วิปัสสนายุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย (ศูนย์ 2) จังหวัดปทุมธานีและยินยอมเข้าร่วมการวิจัยฯ จำนวน 50 คน ใช้สถิติ dependent T-test และ Wilcoxon Signed Ranks Test วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) วิปัสสนากรรมฐาน เป็นกระบวนการพัฒนาจิตสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิต เป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุ มรรค ผลนิพพาน การกำหนดรู้ในฐานทั้ง 4 ได้แก่ กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นการพัฒนาสติให้ต่อเนื่องนำไปสู่ความสงบและความตั้งมั่นของจิต (สมาธิ) ที่ประกอบด้วยสัมปชัญญะ เกิดปัญญาที่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงว่า รูป-นามมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เกิดขึ้นและดับไป ๆ เป็นอนิจจัง, ทุกขัง (เป็นทุกข์), อนัตตา (ไม่มีตัวตนบังคับบัญชาไม่ได้) ความรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ปฏิบัติฯ ทำให้จิตสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ เกิดการปล่อยวาง (อุเบกขา) ในรูป-นาม คลายความยึดมั่น ถือมั่น มีปิติ ทำให้มีภาวะสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้ 2) ประสิทธิผลการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของกลุ่มตัวอย่าง 7 คืน 8 วัน พบว่าจำนวนผู้ที่มีค่าคะแนนผิดปกติของภาวะสุขภาพจิตสูงจากความเครียดภายหลังการปฏิบัติฯ ลดลงอย่างชัดเจน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ที่มีภาวะสุขภาพจิตจากความเครียด 3 อาการ (ประเมินก่อนเข้าปฏิบัติธรรม) คือ อาการทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิต อาการซึมเศร้า และอาการวิตกกังวล สูงถึงขั้นมีปัญหาสุขภาพจิต (แต่ยังไม่เป็นโรคจิตเวช) ภายหลังการปฏิบัติฯ มีค่าคะแนนภาวะสุขภาพจิตลดลงอยู่ในเกณฑ์ปกติ

คำสำคัญ: สติปัฏฐาน 4; วิปัสสนากรรมฐาน; สุขภาพจิต

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the principles of Vipassana meditation in the Tipitaka for mental development; and 2) to study the effectiveness of meditation practice of a person. The research was a mixed-method of both qualitative and quasi-experimental quantitative research. A sample group was those who participated in the Vipassana meditation at Yuvaputika Association of Thailand, Vipassana Meditation Center 2, Pathum Thani Province and who were willing to participate in the research, in a total of 50 persons. The statistics used were T-test, and Wilcoxon Signed Ranks Test.

From the study, the following results are found: 1) Vipassana meditation is the process of mind development aiming for the purity of the mind, in which the ultimate goal is to attain the path, fruition, and Nibbāna. The contemplation of mind, vedanā (feelings), citta (mind), and the dhamma refers to the development of continuous mindfulness that is based on sampajañña (clear comprehension), leading to a mind that is peaceful and concentrated, resulting in wisdom to see things as they are. The mind and matter are always changing in which they arise and cease according to the principle of aniccatā (impermanence), dukkhatā (suffering), and anattatā (not self). Knowledge from direct experience of the practitioner allows the mind to be peaceful and able to restrain from kilesa (defilements) and nīvaraṇa (the five hindrances), leading to equanimity (upekkhā) and detachment in both the mind and matter, resulting in zest and a better mental health. 2) The effectiveness of practicing the Vipassana meditation of the sample group throughout the 7 days and 8 nights retreat, it is found that the score of those who have mental health disorder causing from stress have reduced after the practice. The results of the qualitative research reveal that those who have mental health causing from stress (the assessment before the meditation retreat) have the following symptoms: fatigue causing from mental disorder, depression, and anxiety. Their symptoms were severe enough that they have a mental health problem but not a psychiatric illness. After the meditation retreat, the sample group has a reduced score of mental health at a normal criterion.

Keywords: Satipaṭṭhāna; Vipassana Meditation; Mental Health

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สังคมเมืองกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ ณ ขณะนี้ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แผ่ขยายไปทั่วโลก ซ้ำเติมให้ประชาชนต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันอย่างรวดเร็ว ปัญหาสุขภาพจิตจึงนับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ปัจจัยเหล่านี้ ทำให้ทุกคนต้องตกอยู่ในความเครียด ความหวาดหวั่น วิตกกังวล ต้องปรับตัวกับวิถีชีวิตใหม่ที่ไม่คุ้นเคยและข้อจำกัดในการทำงานและการประกอบอาชีพ เกิดความไม่มั่นคงทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ และสะสมกลายเป็นภาวะของความท้อแท้ใจที่นำมาสู่ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายได้ ซึ่งประเทศไทยมีตัวเลขผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายมากกว่า 4,000 รายต่อปี หรือ มีคนเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย 1 ราย ในทุก 2 ชั่วโมง และมีการคาดการณ์การว่ามีคนไทยไม่ต่ำกว่า 53,000 คน ที่พยายามฆ่าตัวตายในระยะเวลาเพียง 1 ปี หรือ เท่ากับในทุก 9 นาที 55 วินาที จะมีคนไทย 1 คน ที่พยายามจะฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ตาม (Mental Health Center 6, 2020)

ความเครียด เป็นความรู้สึกตึง ลำบากใจ หรือการเสียศูนย์ เสียความสมดุลทางใจที่มีมาก่อน เนื่องจากการได้รับสิ่งเร้า ปัจจัยไม่ว่าทางกายหรือใจ ไม่ว่าจะภายนอกหรือภายใน ไม่ว่าจะป็นอันตรายจริง ๆ หรือไม่ เช่น อากาศร้อน ถูกติเตียนต่อหน้าสาธารณชน หรือได้รับสิ่งเร้า ประสบการณ์อื่น ๆ ที่ไม่น่าพอใจ และโดยทั่วไปหมายถึงอารมณ์เชิงลบ ซึ่งบุคคลปกติพยายามจะหลีกเลี่ยง เป็นอารมณ์ที่เกิดพร้อมกับการปรับตัวทางสรีรภาพทางประชาชน (Cognition) และทางพฤติกรรม ความเครียดเล็กน้อยอาจเป็นเรื่องที่น่าต้องการ มีประโยชน์ และแม้แต่ดีต่อสุขภาพ เช่น ความเครียด "เชิงบวก" ที่ช่วยให้นักกีฬาเล่นกีฬาได้ดีขึ้น มันยังเป็นปัจจัยสร้างแรงจูงใจ การปรับตัว และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม ความเครียดสามารถเกิดได้ทุกแห่งทุกเวลา (Imsuwan, 2020) แต่การเครียดมากส่งผลต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางจิต เกิดอาการไม่สบายทางกาย เช่น ปวดหัว ปวดเมื่อยตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ความผิดปกติของหัวใจ ความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะอาหารท้องผูก ท้องเสียบ่อยๆ นอนไม่หลับ ฯลฯ ผลต่อสุขภาพจิตใจ นำไปสู่ความวิตกกังวล ซึมเศร้า กลัวอย่างไร้เหตุผล อารมณ์ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงง่าย หรือโรคประสาทบางอย่าง นอกจากนั้น ย่อมส่งผลไปถึงประสิทธิภาพในการทำงาน สัมพันธภาพต่อครอบครัวและบุคคลแวดล้อม และเมื่อประสิทธิภาพในงานตกต่ำ สัมพันธภาพเสื่อมทรามลง จิตใจย่อมได้รับผล เกิดความตึงเครียดมากขึ้นซ้ำซ้อน นับว่าความเครียดเป็นภัยต่อชีวิตอย่างยิ่ง (Chirasilp, 2020)

การบำบัดรักษาพยาบาลทางด้านสุขภาพจิตนั้น ตามแนวคิดทฤษฎีชีวภาพทางการแพทย์ไม่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างเป็นองค์รวม (Charoensuk, 2014) ดังนั้น จึงต้องประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านจิตเวชศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศาสตร์สาขาอื่น ๆ มาอธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่ผิดปกติของบุคคล ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเกิดการเจ็บป่วยทางจิต เพื่อให้การบำบัดรักษาพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ครบทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การเกิดปัญหาทางจิต การบำบัดทางจิต และการฟื้นฟูสภาพจิต

ในทางพระพุทธศาสนา เชื่อว่า “จิต” เป็นธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เกิดดับตลอดเวลา ไม่ใช่ตัวตนที่ถาวร ในพระอภิธรรมระบุว่า จิต มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของมนุษย์เพราะว่า จิตเป็นหลักของ

สภาวะธรรมที่เกิดในโลก มีหน้าที่ควบคุมและสั่งการให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายดี (กุศลจิต) ทั้งฝ่ายชั่ว (อกุศลจิต) จิต เป็นธรรมชาติรู้อารมณ์ (Atthasālinī Atthakathā Commentaries: Thai version 1/187) จิตถูกปรุงแต่งโดยปัจจัย มีภาวะซึ่งเป็นไปตามสามัญญลักษณะ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา โรคทางจิตเกิด เพราะใจมีความรู้สึกวิตกกังวลจากความเจ็บป่วยทางกาย กลัวตาย กลัวเสียของรัก อารมณ์ท้อแท้ หดอาลัย ในชีวิต ไม่อยากมีชีวิตอยู่ ส่งผลต่อตนเอง และก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ตามมา มีปัญหาฆาตกรรม ปัญหาโจรกรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตและจิตเวชให้ตรงจุด ครบใน 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การบำบัดทางจิต และการฟื้นฟูสภาพจิต สามารถทำได้ด้วยการพัฒนาจิต ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาจิตเป็นการพัฒนาคนครบทุกด้านคือ 1.กายภาวนา 2.ศีลภาวนา 3.จิตตภาวนา และ 4.ปัญญาภาวนา เพื่อให้เป็นบุคคลโดยสมบูรณ์แบบ ด้วยการฝึกสติตามหลักสติปัฏฐานสี่ (Phra Brahmagunabhorn, (P.A.Payutto), 2013)

ในการศึกษาวิเคราะห์โรคทางจิตในมนุษย์ ที่ผู้วิจัยสรุปประเด็นปัญหาแล้วข้างต้นเพื่อชี้ว่า โรคทางจิตเป็นสิ่งสำคัญ ความเจ็บป่วยก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะโรคทางจิต พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ ในพระพุทธศาสนาจึงมีคำตอบ มีคำสอนมีตัวอย่าง มีวิธีแก้ไขที่แสดงไว้พร้อมในคัมภีร์พระไตรปิฎก ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของปัญหาเรื่องนี้ ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมานี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า “ผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อสุขภาพจิตของบุคคล” น่าจะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและมีคุณค่าอีกทางหนึ่งในการที่จะช่วยขยายองค์ความรู้ของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในประเทศไทย ให้ลุ่มลึกและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยในบทความนี้จะมุ่งแสดงให้เห็นว่าจะสามารถนำแก่นคำสอนของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไปใช้ในกระบวนการทางจิตวิทยาเพื่อช่วยเยียวยาและพัฒนาจิตใจของมนุษย์ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักวิปัสสนากรรมฐานในพระไตรปิฎกเพื่อการพัฒนาจิต
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “ผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อสุขภาพจิตของบุคคล” นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) เชิงปริมาณกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย พ.ศ. 2539 อรรถกถา คัมภีร์วิสุทธิมรรค วิปัสสนาที่ปณีต (เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแนว พอง-ยุบ ในประเทศไทย) (Phraphattanta Arsapa Thera, 1989) และศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย และผลงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มพิเศษ คือ จะต้องเป็นบุคคลที่สมัครใจ เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบพอง-ยุบ และยินยอมเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยการกรอกข้อมูลในแบบสอบถามสุขภาพจิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และได้ประสานขอความร่วมมือเข้าดำเนินการวิจัยจาก ศูนย์วิปัสสนายุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี (ศูนย์ 2) ซึ่งมีการอบรมวิปัสสนากรรมฐานแบบพอง-ยุบ ระหว่างวันที่ 5 – 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 จำนวน 57 คน มีผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 50 คน

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 2 กลุ่ม คือ 1) ตัวอย่างเชิงปริมาณกลุ่มที่ 1 จำนวน 50 คน ดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างเชิงคุณภาพกลุ่มที่ 2 จำนวน 5 คน ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ภายหลังการตอบแบบสอบถาม “แบบวัดสุขภาพจิตในคนไทย” เพื่อคัดกรองผู้ที่มีค่าคะแนนภาวะสุขภาพจิตสูง (แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นโรคทางจิตเวช) เพื่อทำการวิจัยเชิงคุณภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา มี 2 แบบ ดังนี้ 1) แบบวัดสุขภาพจิตในคนไทย (Thai Mental Health Questionnaire – TMHQ) ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ประเมินเฉพาะภาวะสุขภาพจิต 3 ด้าน คือ 1) ด้านอาการทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิต (Somatization), 2) ด้านอาการซึมเศร้า (Depression), และ 3) ด้านอาการวิตกกังวล (Anxiety) 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นชุดการสอนและสอบอารมณ์วิปัสสนากรรมฐานที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาวะของสังคมไทย โดยนำแนวปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบพอง-ยุบของวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ซึ่งสืบค้นแล้วพบว่า หลักปฏิบัติตรงตามสติปัฏฐานสูตรและมีประวัติสืบเนื่องยาวนานมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ 3) ฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ณ ศูนย์วิปัสสนายุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี (ศูนย์ 2) ระหว่างวันที่ 5 – 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เพราะสถานที่แห่งนี้ เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การทำสมาธิภาวนา (สัปปายะ 5)

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ทำการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources), ข้อมูลเชิงปริมาณกึ่งทดลอง ได้แก่ ข้อมูลการทำแบบวัดสุขภาพจิตก่อนและหลังการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน, แบบสอบอารมณ์กรรมฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ (In-depth Interview) จากข้อมูลการสอบอารมณ์กรรมฐานโดยพระวิปัสสนาจารย์ และการบอกเล่าความเป็นมาของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาสรุป สังเคราะห์ วิเคราะห์ และอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์ข้อมูลค่าคะแนนจากแบบวัดสุขภาพจิตในคนไทย (TMHQ) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เปรียบเทียบสถิติที่มีความแตกต่างกันด้วยการทดสอบค่า dependent t-test และข้อมูลจากแบบสอบอารมณ์กรรมฐานช่วงระหว่างและหลังการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ใช้การทดสอบทางสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย สรุปสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตร ปรากฏในทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ 10 และในมัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์พระไตรปิฎก เล่มที่ 12 ซึ่งมีชื่อสูตรและเนื้อหาเหมือนกัน บางแห่งเรียกสติปัฏฐานสูตร นอกจากนี้ พระองค์ทรงแสดงสติปัฏฐานไว้ในที่ต่าง ๆ หลายแห่งดังปรากฏทั่วไปทั้งในพระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก

สติปัฏฐาน จัดเป็นทางสายเอกและเป็นทางสายเดียวที่ทำให้ผู้ดำเนินตามทางนี้ถึงความบริสุทธิ์หมดจดจนบรรลุพระนิพพาน ประกอบด้วย 4 หมวด 21 บรรพ คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติตั้งมั่นพิจารณาเห็นกายในกายและพิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งกายคือการกำหนดเห็นรูปธรรม มี 14 บรรพ ได้แก่ บรรพที่ 1 อานาปานสติ บรรพที่ 2 อิริยาบถ 4 บรรพที่ 3 สัมปชัญญะ 7 (อิริยาบถย่อย) บรรพที่ 4 ปฏิกุศลสัญญา ได้แก่ อาการ 32 บรรพที่ 5 ธาตุทั้ง 4 บรรพที่ 6 - 14 ได้แก่ อสุภะ 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน บรรพที่ 15 คือ เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติตั้งมั่น พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่เนื่อง ๆ 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน บรรพที่ 16 คือโดยมีสติตั้งมั่นพิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเห็นธรรมในธรรมภายในและภายนอก บรรพ ที่ 17 คือ นิ वर्ณ 5 ได้แก่ จิตที่มีกามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ และวิจิกิฉา บรรพที่ 18 อุปาทานขันธ 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ บรรพที่ 19 आयตนะ 12 คือ आयตนะภายใน 6 ภายนอก 6 บรรพที่ 20 คือ โพชฌงค์ 7 ได้แก่ สติ ธัมมวิจยะ วิริยะ ปิตี ปัสสัทธิ สมาธิ และ อุเบกขา สัมโพชฌงค์ บรรพที่ 21 คือ อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ซึ่งบาทฐานของวิปัสสนาได้แก่ กาย เวทนา จิต ธรรม อารมณ์ของวิปัสสนาคือ วิปัสสนาภูมิ 6 ได้แก่ ขันธ 5 आयตนะ 12 ธาตุ 18 อินทรีย์ 22 ปฏิจสมุุปบาท 12 อริยสัจ 4 (Phra Kru Kasemthat (Surasak Khemarangsi), 2005) โดยเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ ความสิ้นกิเลสทั้งหลายและหลุดพ้นจากทุกข์ในวัฏฏะ (นิพพาน) เพื่อความรู้แจ้ง หลักปฏิบัติคือ มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 สงเคราะห์ลงในไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา และธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งความตรัสรู้ เกื้อกูลแก่การตรัสรู้ เป็นธรรมที่เกื้อหนุนแก่อริยมรรคคือ โพธิปักขิยธรรม 37

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของบุคคล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสตรีเพศ (ร้อยละ 86) และ เป็นผู้สูงอายุ (ร้อยละ 48) การวิจัยเชิงปริมาณกึ่งทดลอง พบว่า ผู้ที่มีปัญหาจากความเครียดคือมีค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะสุขภาพจิตสูงทางด้าน 1) อาการทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิต (Somatization) ก่อนการเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มี 13 ราย (ร้อยละ 26.0) ภายหลังการปฏิบัติฯ ลดลงเหลือ 9 ราย (ร้อยละ 18.0), 2) ด้านอาการซึมเศร้า (Depression) ก่อนการเข้าปฏิบัติฯ มี 14 ราย (ร้อยละ 28.0) ภายหลังการปฏิบัติฯ ลดลงเหลือ 8 ราย (ร้อยละ 16.0), 3) ด้าน

อาการวิตกกังวล (Anxiety) ก่อนการเข้าปฏิบัติฯ มี 11 ราย (ร้อยละ 22.0) ภายหลังการปฏิบัติฯ ลดลงเหลือ 8 ราย (ร้อยละ 16.0) สรุปได้ว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมีผลทำให้ภาวะสุขภาพจิตดีขึ้น

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (5 คน) พบว่า โยคีคนที่ 1 มีปัญหาด้านอาการซึมเศร้าและอาการวิตกกังวล ส่วนด้านอาการทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ ภายหลังการปฏิบัติฯ มีภาวะสุขภาพจิตดีขึ้นถึงเกณฑ์ปกติทั้ง 3 ด้าน โยคีคนที่ 2 มีปัญหาด้านอาการทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิต ภายหลังการปฏิบัติฯ มีภาวะสุขภาพจิตดีขึ้นเป็นปกติทั้ง 3 ด้าน โยคีคนที่ 3 มีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติทั้ง 3 ด้าน ภายหลังการปฏิบัติฯ มีภาวะสุขภาพจิตดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน และพบว่าตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างมากขึ้น ทำให้ชีวิตโดยรวมแล้วเป็นสุขขึ้นทั้งครอบครัว โยคีคนที่ 4 จากมีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติทั้ง 3 ด้าน ภายหลังการปฏิบัติฯ สังเกตได้ว่าตนเองมีสติ ควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาสำเร็จลงไปได้และสำคัญที่รู้สึกว่าชีวิตมีเป้าหมายและมีคุณค่ามากขึ้น โยคีคนที่ 5 มีภาวะทางสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติทั้ง 3 ด้าน ภายหลังการปฏิบัติฯ มีภาวะสุขภาพจิตดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน (ค่าคะแนนอาการด้านวิตกกังวลลดลงอย่างชัดเจน) สรุปได้ว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีผลทำให้ภาวะสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติและดีขึ้น มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จิตมีความสุขในตนเองมากขึ้น รู้สึกว่าชีวิตมีเป้าหมายและมีคุณค่ามากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย พบว่า ชุดการสอนและสอบอารมณ์กรรมฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาจากคำสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดมหาธาตุวรราชรังสฤษฎิ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันสามารถลดความเครียดของบุคคลใน 3 อาการได้อย่างชัดเจน สรุปเป็นรูปแบบของแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน 4 (กาย เวทนา จิต ธรรม) นี้ให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ทำให้จิตสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ มีปิติ ทำให้มีภาวะสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้อย่างชัดเจนทั้ง 3 อาการ คืออาการทางร่างกาย (somatization) อาการวิตกกังวล (anxiety) อาการซึมเศร้า (depression) ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาสุขภาพจิตของบุคคลอย่างครบทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเกิดปัญหาทางจิต การบำบัดทางจิต และการฟื้นฟูสุขภาพจิต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สติปัฏฐานคือหลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นวิชาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ และเป็นศาสตร์เดียวที่สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องหลุดพ้นไปจากอำนาจการครอบงำของอัสวะกิเลสตั้งแต่เบาบางจนกระทั่งหมดจดปราศจากกิเลสโดยสิ้นเชิง เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ ความสิ้นกิเลสทั้งหลายและหลุดพ้นจากทุกข์ในวัฏฏะ (นิพพาน) การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ การฝึกสติให้ระลึกรู้อาการกาย เวทนา จิต และธรรม เริ่มตั้งแต่ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมายถึงการฝึกจิตที่เป็นไปในทางกาย เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมายถึงการฝึกจิตเพื่อให้รู้และเข้าใจทางเวทนา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการฝึกจิตตานุปัสสนาและธัมมานุปัสสนา (Thai Tripitakas: 25/36/36) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สรัญญา โชติรัตน์ (Chotirat, 2015) ทำการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์วรรณกรรมเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 พบว่า การฝึกภาวะจิตให้สงบ พังจิตให้นิ่งดูจิต ตั้งจิต และพัฒนาจิต ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา ให้จิตเห็นไตรลักษณ์ ยกระดับจิตไปสู่ภาวะจิตดั้งเดิมที่ไม่ปรุงแต่ง โดยฝึกจิต มีสติอยู่กับกาย ความรู้สึก จิต ปรากฏการณ์ นำมานสู่ญาณใช้จิตตามดูจิตว่าง อาศัยฐานกาย เวทนา จิต และธรรม และสร้างความรู้ตัว พิจารณารูปนาม วางใจเป็นอุเบกขาต่อทุกสภาวะธรรม เข้าใจรู้จักสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงกฎของไตรลักษณ์ ซึ่งตัววัดผลคือตัวรู้ ตัวละ ตัวปัญญา มีสติตามทันทุกความคิดของจิต ที่รู้เท่าทันความเป็นจริงอยู่กับปัจจุบัน ปัญญาเกิดเหนือจิต เหนือกาย เหนือประสาทการรับรู้ เห็นด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ พูลศิริ โคตรชมพู (Khotchomphu, 2015) ศึกษาเรื่อง การศึกษากายานุปัสสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร พบว่า การเจริญวิปัสสนาภาวนาในพระพุทธศาสนาได้แก่ การปฏิบัติในหลักสามมสติคือ การใช้สติและปัญญาพิจารณาในฐานทั้ง 4 อย่างต่อเนื่อง คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐานคือสติที่เข้าไปตั้งมั่นในกาย เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานคือสติที่เข้าไปตั้งมั่นในเวทนา จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือสติที่เข้าไปตั้งมั่นในจิต ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือสติที่เข้าไปตั้งมั่นในธรรม สติเป็นประธานในสัมปยุตตธรรมทั้งหลายแล้วตั้งอยู่ในอารมณ์ทั้งหลายมีกาย เป็นต้น (Phra Satham Chotikathamajariya, 2001) สติปัฏฐานเป็นการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ อารมณ์ที่ตั้งของสติทางฐานกายเป็นรูป ทางฐานเวทนาฐานจิตเป็นนาม ฐานธรรมเป็นทั้งรูปทั้งนาม เพราะการปฏิบัติฐานกาย เวทนา จิต เท่ากับเป็นการปฏิบัติที่ฐาน ธรรมสติปัฏฐาน (Thai Tripitakas: 12/106/101-102)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานช่วยให้สุขภาพจิตของคนปกติทั่วไปมีสุขภาพจิตดีขึ้นและยังช่วยให้คนที่มีปัญหาสุขภาพจิตด้านอาการวิตกกังวลและด้านอาการทางกายอันเนื่องมาจากความผิดปกติทางจิต มีสุขภาพจิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังมีแนวโน้มช่วยให้คนที่มีอาการซึมเศร้า มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้ว่าจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะ การกำหนดรู้อย่างต่อเนื่องไปตามฐานทั้ง 4 (กาย เวทนา จิต ธรรม) ยังผลให้กิเลสที่ทำให้เกิดทุกข์ (สาเหตุของความเครียด) สงบระงับไป ไม่อาจแทรกเข้าได้ ทำให้สภาวะบางอย่างที่เกิดจากความเครียดย่อมลดลงหรือหมดไป เป็นลักษณะของการทำลายกิเลสแต่ละขณะ ๆ ที่เรียกว่า ตทังคปหาน กล่าวคือเป็นการทำลายกิเลสโดยการทดแทนด้วยสิ่งที่ตรงกันข้าม กิเลสหรืออกุศลธรรมจะถูกแทนที่ด้วยกุศลธรรมทุกครั้งที่มีการกำหนดรู้ด้วยสติในแต่ละขณะจิต ๆ ต่อเนื่อง กันไป และเมื่อปฏิบัติฯ ไป ๆ สมาธิมีกำลังมาก กิเลสบางอย่างอาจถูกกดทับไว้ในภวังคจิต (จิตไร้สำนึก) เป็นเวลานาน โดยไม่ปรากฏออกมาสู่จิตสำนึก การทำลายกิเลสโดยการกดทับ หรือข่มไว้ เช่นนี้ด้วยอำนาจของสมาธิเรียกว่า วิกัมภนปหาน (Yu-Pho, 1977) เมื่อพลังแห่งสติและสมาธิดังกล่าว พัฒนามากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา ที่ทำให้รู้ชัดเจนว่าอะไรคือ รูป และอะไรคือนาม ก็จะเริ่มเห็นว่ารูปนามเป็นไปตามลักษณะของพระไตรลักษณ์ รูปนาม เกิด-ดับ ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คือ เห็นอนิจจัง (ความไม่เที่ยง) ความทนอยู่ในสภาพเดิมได้ยาก รูปนามต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด เพราะถูกบีบคั้นด้วยอำนาจของความเกิดและความดับคือเห็นทุกขัง (ความทุกข์) ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติก็เห็นว่า รูปนามไม่มีตัวตน ไม่สามารถบังคับบัญชา ให้เป็นไปตามที่ต้องการได้คือ เห็นอนัตตา (ความไม่มีตัวตน, ความบังคับบัญชาไม่ได้) เมื่อผู้ปฏิบัติเห็นพระไตรลักษณ์ชัดเจน ปัญญาเช่นนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความปล่อยวางในสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่ยึดติดอยู่กับความคิดหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ (Phraphattanta Arsapa Thera, 1989) ผลที่ตามมาคือ ทำให้ความทุกข์ลดลง และสุขภาพจิตก็ดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับงานของจุฑามาศ วารีแสงทิพย์ และคณะ (Wareeseangthip, et.al., 2016) ที่พบว่า วิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน (Insight Meditation) ตามแนวสติปัฏฐาน 4 การเดินจงกรมและการนั่งสมาธิ ทำให้ชีวิตของผู้ปฏิบัติฯ มีค่าเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามลำดับเวลาของการปฏิบัติ จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า สามารถนำวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนี้ไปใช้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ทำให้สามารถใช้อย่างน้อยลงหรือไม่ต้องใช้เลยในรายที่ความดันโลหิตสูงไม่มาก ทำให้ผลข้างเคียงของการใช้น้อยลง และสอดคล้องกับงานของโจน คาแบค ซิน (Jon Kabat Zinn) อาจารย์แพทย์ ศูนย์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซต แผนกเวชศาสตร์ป้องกันและพฤติกรรมบำบัด ได้ศึกษาวิธีการเจริญสติแบบพองหนอ-ยุบหนอ พบว่า การเจริญสติเป็นวิธีที่ง่าย แต่ลึกซึ้ง ช่วยแก้ความทุกข์ทุกชนิดของมนุษย์ได้ รวมทั้งปัญหาเรื่องสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ในครั้งแรกท่านได้เปิดคลินิกคลายเครียดขึ้นที่โรงพยาบาล ให้บริการผู้ป่วยที่มีภาวะทางจิตใจ ความกังวล ความเครียด อาการซึมเศร้า พบว่าได้ผลดี แก้ปัญหาความเครียด ความซึมเศร้าได้ โปรแกรมของท่านคือ โปรแกรมบำบัดความเครียดด้วยการเจริญสติ (Mindfulness- based stress reduction program หรือ MBSR program) หลักสูตรนี้ใช้เวลาฝึก 8 สัปดาห์ ต่อมาท่านได้นำมาฝึกให้นักเรียนแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน และอาจารย์แพทย์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งท่านพบว่า ช่วยแก้ปัญหาคือความเครียดในการทำงานได้ดี ทำให้แพทย์มีจิตใจโออ้อมอารีมากขึ้น รับฟังปัญหาของคนไข้ได้

ดีขึ้น เข้าใจจิตใจของผู้อื่นมากขึ้น ปัจจุบันท่านได้พัฒนาหน่วยงานของท่านโดยจัดตั้งเป็นศูนย์การเจริญสติทาง การแพทย์ (Center of Mindfulness in Medicine. (Kabat-Zinn), Jon. 2005)

สรุป

ปัญหาสุขภาพจิตในสังคมไทยปัจจุบันมีความต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อความเรียบร้อยสงบ สุขของประเทศไทย หลักธรรมในพระพุทธศาสนาสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมได้ทุกยุคสมัย เพราะ พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ศึกษาโดยเฉพาะความเป็นมนุษย์, ความทุกข์, และวิธีจัดการความทุกข์ให้หมดสิ้นไป แม้การเดินทางยังไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่วิถีทางที่เดินไปก็เป็นเส้นทางแห่งการกำจัดทุกข์ ดังนั้น วิถีวิปัสสนา กรรมฐาน จึงเป็นทั้งวิธีการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเกิดปัญหาทางจิต การบำบัดทางจิต และการฟื้นฟู สภาพจิต ได้ครบทั้ง 4 มิติของปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช เพราะการพัฒนาจิตตามแนวทางวิปัสสนา กรรมฐาน เป็นการพัฒนาคนครบทุกด้านคือ 1) กายภavana 2) คีลภavana 3) จิตตภavana และ 4) ปัญญา ภavana เพื่อให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำองค์ความรู้ที่สำคัญและมีคุณค่านี้ไป ใช้ในการวางแผนดำเนินการให้มีกิจกรรมจัดอบรมฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาจิตแก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ และ ประชาชนทั่วไป ซึ่งจะเป็นการช่วยขยายองค์ความรู้ของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานใน ประเทศไทย ให้ลุ่มลึกและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การพัฒนาจิตด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้นสมควรที่ทุกคนควรจะนำมาปฏิบัติในชีวิต ประจำวัน เพื่อขจัดความเครียดที่เกิดขึ้นได้ทุกวัน เช่นเดียวกับที่ร่างกายของเราต้องได้รับอาหารเพื่อให้ร่างกาย แข็งแรง จิตก็ต้องการการดูแลให้เข้มแข็งเช่นเดียวกัน ดังนั้น การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอจึงจะ เป็นการพัฒนาจิตของบุคคล

1.2 ควรหาโอกาสเข้ารับการอบรมระยะสั้นเป็นประจำเมื่อมีโอกาส ณ สถานปฏิบัติธรรมที่เปิดอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั่วไป เช่น ศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนานานาชาติ วัดมหาธาตุฯ, ยุวพุทธิกสมาคมฯ ฯลฯ เพื่อไม่ให้พลาดตกจากหนทางแห่งความหลุดพ้น มิให้เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

1.3 หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ควรมีการจัดอบรมบุคลากร ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อเป็น การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรเสนอผลวิจัยนี้ต่อ กรมสุขภาพจิตเพื่อพิจารณาเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อการพัฒนาจิตของ บุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86) และ เป็นผู้สูงอายุ (ร้อยละ 48) ในการวิจัยในแนวนี้ครั้งต่อไป ควรเลือกกลุ่มอายุวัยทำงาน กลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น

2.2 จากการวิจัยครั้งนี้ ภาวะสุขภาพจิตด้านอาการซึมเศร้า มีระดับคะแนนลดลงยังไม่ถึงระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (แต่ว่ามีแนวโน้มลดลง) อาจเป็นไปได้ว่าอาการซึมเศร้าที่เกิดจากโรคซึมเศร้าเป็นความผิดปกติของสารเคมีในสมอง ไม่ได้เกิดจากจิตที่อ่อนแอ นอกจากนี้คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมีเพียง 7 วันเท่านั้น ดังนั้น สำหรับประเด็นการวิจัยในครั้งต่อไป จึงควรทำการวิจัยเพื่อต่อยอดดูว่า ถ้าระยะเวลาในการปฏิบัตินานกว่านี้ เช่น 3 ถึง 4 สัปดาห์ หรือ 30 วัน อาจเห็นความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในด้านอาการซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ควรศึกษาในเชิงพัฒนาหลักสูตรการสอนวิปัสสนากรรมฐาน เช่น “การพัฒนาหลักสูตรชุดการอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน (จำนวน 7 วัน, 10 วัน, หรือ 20 วัน ฯลฯ)” เป็นต้น

2.4 องค์ประกอบที่มีความสำคัญและควรคำนึงในการจัดอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ (1) วิปัสสนาจารย์ผู้สอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีประสิทธิภาพ (2) ระเบียบวิธีการสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน (3) การจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการจัดอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างเป็นระบบ ทั้ง 3 ข้อนี้ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

References

- Charoensuk, S. (2014). Theoretical Concepts of Psychiatric-Mental Health Nursing. In Chaweewan Sattayatham, Prae chansuk and Sukjai Charoensuk (editors), *Psychiatric Nursing and Mental Health (Revised version), Volume 1*. (2nd ed). Bangkok: Thanapress. 90-113.
- Chirasilp, S. (2020). Department of Pharmacology Faculty of Pharmacy Mahidol University. Stress. Compiled by: Chayanut Niromorn, *International Affairs and Public Relations Faculty of Pharmacy Mahidol University*. Retrieved May 13, 2020, from <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/47/contact.php>
- Chotirat, S. (2015). *Literary Synthesis of Maha Satipatthana 4*. (Master's Thesis). Maejo University: Chiang Mai.
- Imsuwan, y. (2020). *How does stress affect health?* Medical Division Support Office Armed Forces Development Command. Retrieved May 13, 2020, from <http://www.med-afdc.net/wp-content/uploads/2016/11/%E0>
- Kabat-Zinn, Jon (2005). *Coming to Our Senses: Healing Ourselves and the World Through Mindfulness*. Hyperion. p. 26. ISBN 0-7868-8654-4.

- Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok*. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Khotchomphu, P. (2015). *The Study of Kayanupassana in the Maha Satipatthan Sutra*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2017). *Aṭṭhasālinī Aṭṭhakathā Commentaries: Thai version*. Bangkok: MCU Press.
- Mental Health Center 6. (2020). *Summary of the Performance Report for the Year 2020*, Mental Health Center 6 for the fiscal year 2020.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), (2013). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Pali Dhamma Publishing Company.
- Phraphattanta Arsapa Thera. (1989). *Vipassana Teepanee Dika*. (6th ed), Bangkok: MCU Press.
- Phra Kru Kasemthat (Surasak Khemarangsi). (2005). *Vipassana Phum*. (5th ed), Boonsiri Printing Co., Ltd.
- Phra Satham Chotikathamajariya, (2001). *Pramathachotikha Part 3 and Part 7*. Bangkok: limited partnership Dhipayawisut. P. 130.
- Rugkhan, J. (2019). *Concept and theory used in mental health and psychiatric nursing*. College of Nursing and Health Suan Sunandha Rajabhat University. Bangkok. Retrieved November 30, 2019, from http://www.elnurse.ssru.ac.th/jiraporn_ra/pluginfile.php/107/block_html/content/.pdf
- Wareeseangthip J. et.al. (2016). *A study of the effects of Anapanatikamatthi practice on quality of life of patients undergoing peritoneal dialysis*. (Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yu-Pho, T. (1977). *Vipassana Niyom*. (4th ed). Bangkok: Sivaporn Limited Partnership.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ:

กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด*

Factors Affecting the Success of the Waste Recycling Franchise Business:

A case study of Prabhaya Recycle Company limited

¹ธีรวงศ์ สรรค์พิพัฒน์, นัทนิชา หาสุนทรี และ เจตน์สฤกษ์ อังศุกาญจนกุล

¹Teerawong Sanpiphat, Natnicha Hasoontree and Jetsalis Angsukanjanakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's E-mail: phortchana.j@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรต่อการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้รับสิทธิ์ และผู้ร่วมอบรม จำนวน 259 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ใช้การคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กรด้านบุคลากร ด้านการตลาด ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และปัจจัยภายนอกองค์กรด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคม 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเน้นการให้บริการลูกค้าที่รวดเร็ว มีการขยายฐานลูกค้า และการให้บริการลูกค้าเท่าเทียมกัน รวมถึงการรับซื้อสินค้าในราคายุติธรรม การให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ; ธุรกิจแฟรนไชส์; รีไซเคิลขยะ

Abstract

The objective of this research is to 1) analyze the internal and external factors of the business operation that affect the success of the waste recycling business, and 2) study the development of the management of the franchise business that affects to success. This research uses mixed methods. The sample group used in quantitative research consisted of 259 rights holders and participants. The sample size was determined by using the Yamane formula at the .05 level of error using simple random sampling. Data were collected by questionnaires and analyze the data with statistical software, find percentage, average, standard deviation, Pearson product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. Sample group used in qualitative research In-depth interviews of 20 people

The results of the research are as follows: 1) factors affecting the success of the waste recycling franchise business case study company Waste Disposal Recycling Co., Ltd., consists of internal factors, personnel, marketing, organizational structure, business strategy, financial management and external factors, legal 2) guidelines for the development of franchise business that are successful, found that managing a franchise business successfully must focus on providing fast customer service has expanded the customer base and equal customer service Including the purchase of goods at a fair price. Providing equal consultation to clients. Creating an image of an organization that is friendly to society and the environment and strict compliance with government regulations.

Keywords: Factors that Affect the Success; Franchise Business; Waste Recycling

บทนำ

ปัญหาขยะนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การขยายตัวของประชากรและการอยู่อาศัยในเขตเมืองซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดปริมาณขยะมากกว่าการอาศัยอยู่ในชนบท การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ผลิตพยายามพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่ๆ ตัวอย่างเช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือ ที่ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอัตราที่เพิ่มขึ้น ธนาคารโลกรายงานว่าเมื่อปี ค.ศ. 1990 โลกของเรามีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ประมาณ 220 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรโลก และก่อให้เกิดขยะประมาณ 300,000 ตันต่อวัน แต่เพียงสิบปีผ่านไป ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 2.9 พันล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 49 ของประชากรโลก ทำให้เกิดปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็น 3 ล้านตันต่อวัน และ

จากการประมาณการคาดว่าภายในปี พ.ศ. 2025 ปริมาณขยะนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า หรือ 6 ล้านตันต่อวัน (Hoornweg, and Bhada-Tata, 2012)

สถานการณ์ของเสียอันตรายในปี พ.ศ. 2561 มีปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนทั่วประเทศประมาณ 638,000 ตัน โดยเป็นของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 414,600 ตัน (ร้อยละ 65) ประเภทอื่น ๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ 223,400 ตัน (ร้อยละ 35) ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง 83,600 ตัน (ร้อยละ 13) ส่วนสถานการณ์ขยะมูลฝอยในชุมชนของประเทศไทย พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.93 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2 อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคน เพิ่มขึ้นจาก 1.13 เป็น 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงแรงงาน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น ถูกคัดแยกและนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.76 ล้านตัน (ร้อยละ 35) ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 10.85 ล้านตัน (ร้อยละ 39) การจัดการไม่ถูกต้อง 7.32 ล้านตัน (ร้อยละ 26) ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนส่วนหนึ่ง เป็นขยะพลาสติกประมาณ 2 ล้านตัน สามารถนำเข้าสู่ระบบรีไซเคิลประมาณ 500,000 ตัน (ส่วนใหญ่เป็นขวดพลาสติก) (Ministry of Natural Resources and Environment, 2019)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นธุรกิจรับซื้อของเก่าทั้งที่มีการดำเนินงานกิจการแบบดั้งเดิมคือ ไม่มีระบบการจัดการบริหารธุรกิจที่ทันสมัย และรูปแบบใหม่ที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เรียกว่าธุรกิจรวบรวมและรับซื้อขยะรีไซเคิล ถือเป็นเพียงจักรสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาระบบการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปใช้ใหม่ ที่เรียกว่า การรีไซเคิลของประเทศไทยบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่การลดปัญหามลพิษจากขยะและปัญหาการจัดหาที่ดินเพื่อฝังกลบขยะมูลฝอย ลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ลดการใช้พลังงานเพื่อบรรเทาปัญหาภาวะโลกร้อน ลดการนำเข้าขยะรีไซเคิลจากต่างประเทศ และเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชน หากกลุ่มร้านรับซื้อของเก่าหรือธุรกิจรวบรวมและรับซื้อขยะรีไซเคิลไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างประสบความสำเร็จ และต้องปิดกิจการลงก็จะส่งผลโดยตรงต่อกลไกการรีไซเคิลขยะของประเทศ อันนำไปสู่ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น (Jesadapathiphat, 2009)

ผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อขยะรีไซเคิลมี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผู้คัดแยกวัสดุรีไซเคิล คือกลุ่มบุคคลที่คัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด ประกอบด้วย ผู้คัดแยกขยะ พนักงานเก็บขยะมูลฝอย เมื่อคัดแยกแล้วนำไปจำหน่ายให้ร้านรับซื้อขยะรีไซเคิลรายย่อย กลุ่มพ่อค้าคนกลางรับซื้อวัสดุรีไซเคิล และรถรับซื้อขยะรีไซเคิล แล้วนำไปจำหน่ายต่อยังกลุ่มร้านรับซื้อวัสดุรีไซเคิลที่มีขนาดร้านรายย่อย ขนาดกลางและขนาดใหญ่ จากนั้นมีการคัดแยกประเภทชนิดขยะรีไซเคิล จึงส่งไปยังกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูป และกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มที่ใช้วัสดุรีไซเคิลผลิตสินค้า หรือนำไปให้โรงงานอื่น ๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์จากของเสีย (Siraphattthada, 2010)

สำหรับธุรกิจรีไซเคิลที่เป็นคู่แข่งของแฟรนไชส์รีไซเคิลบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ซึ่งดำเนินงานโดยบริษัททวงษ์พาณิชย์ จำกัด เป็นบริษัทรีไซเคิลขยะที่ใหญ่ที่สุดและมีเครือข่ายมากที่สุด เริ่มต้นจากโรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิลเล็กๆ ที่จังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันบริษัททวงษ์พาณิชย์ จำกัด มีเครือข่ายรีไซเคิลขยะมากกว่า 200 ราย ทั่วประเทศ โดยขยายธุรกิจเปิดเป็น แฟรนไชส์ ศูนย์คัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิลให้แก่ผู้สนใจ

ทั่วไป ที่มาธุรกิจคัดแยกขยะวงษ์พาณิชย์ ได้ทำธุรกิจการค้าขยะเพื่อรีไซเคิลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ที่จังหวัดพิษณุโลก (Wongcharoen, 2010)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด เพื่อทราบถึงปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบธุรกิจปราบขยะ รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการรีไซเคิลขยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร ต่อการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลจากรูปแบบการวิจัยทั้ง 2 มาวิเคราะห์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ดำเนินการการศึกษาด้านเอกสารวิชาการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับระบบธุรกิจแฟรนไชส์ของบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด แนวคิดการรีไซเคิล แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์ ทฤษฎีตัวการ-ตัวแทน (Agency Theory) แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจแฟรนไชส์ที่ประสบความสำเร็จ แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กร 2) งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกองค์กร 3) ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะ

ขั้นตอนที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้รับสิทธิ์ (Franchisor) ของบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด และผู้ร่วมอบรมในการสมัครเป็นแฟรนไชส์ซีจากทั่วประเทศไทย จำนวน 730 ราย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ใช้การคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย นักวิชาการ 2 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ 4 คน ผู้รับสิทธิ์ (Franchisor) จากบริษัทปราบขยะรีไซเคิล จำกัด 6 คน ผู้รับสิทธิ์จากบริษัท วงษ์พาณิชย์ จำกัด 3 คน ผู้ร่วมอบรม 2 คน และผู้รับซื้อของเก่าทั่วไปที่ไม่ได้ซื้อแฟรนไชส์ 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น โดยแบ่งเป็น 5 ตอน และแบบสอบถามดังนี้ ตอนที่ (1) แบบสอบถามสถานภาพผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดการตอบเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ (2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์

ไซเคิลชยะ ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านการแข่งขัน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ และตอนที่ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ไซเคิลชยะ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเจริญเติบโต ด้านการขยายธุรกิจ และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบมีโครงสร้าง ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้ ผู้วิจัยได้นำไปขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาว่ามีความครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยหรือไม่ การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้ (1) วิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมากำหนดโครงสร้างเนื้อหาของคำถาม (2) สร้างข้อความคำถามในการสัมภาษณ์แบบฉบับร่าง โดยอาศัยหลักการตามข้อที่ 1 แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง (3) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรายละเอียดเนื้อหาของข้อความว่าตรงตามเนื้อหาของ ตัวแปรที่ต้องการวัดหรือไม่ แล้วนำข้อวิจารณ์เหล่านั้นมาพิจารณาแก้ไขให้เหมาะสม (4) พิมพ์ข้อความคำถามในแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร ต่อการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ไซเคิลชยะ และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา (phenomenological approach) ที่ใช้วิธีต่างๆ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์นิยม ด้วยการ ตรวจสอบ สิ่งนั้นๆ จากหลายๆ ด้าน หลายๆ มุม และหลายๆ ทิศนะ จนกว่าจะบรรลุถึงการมองเห็นแก่น

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล 1) การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ (1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาถึงผู้รับสิทธิ์ (Franchisor) ที่ทำธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ (2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง (3) ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคือตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (4) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอเชิญเข้าร่วมประชุม 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นความจริง ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยจะใช้คำถามที่ไม่มีโครงสร้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะ เวลาในการสัมภาษณ์ ส่วนการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่รวบรวมข้อมูลไว้แล้ว หรือหน่วยงานได้ทำการเก็บรวบรวมหรือเรียบเรียงไว้เรียบร้อยแล้ว

ได้แก่ ข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ ที่มีการบันทึกไว้แล้ว ข้อมูลจากรายงานการวิจัย แนวความคิดหรือทฤษฎีที่มี นักวิชาการคิดค้น รวมทั้งวารสาร เอกสาร ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แล้วสามารถนำข้อมูล เหล่านั้นมาใช้อ้างอิงได้เลย ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการสืบค้น (inquiry) จากระบบฐานข้อมูลของห้องสมุดและฐานข้อมูลขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเกี่ยวกับแพ รนไชส์ ธุรกิจค้าของเก่า

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product -Moment Correlation Coefficient) และ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) 2) การวิจัยเชิง คุณภาพ รายละเอียดต่อไปนี้ (1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำ ข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์โดยมุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (3) การ วิเคราะห์เหตุและผล (Cause and Effect Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าจากผลมาจาก เหตุ คือ วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ย้อนกลับมาให้เห็นว่าเกิดมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง หรือวิเคราะห์เหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์จากเหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์ให้เห็นว่าเมื่อเหตุนี้เกิดขึ้น ได้นำไปสู่ผลที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการศึกษาวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร ต่อการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อ ความสำเร็จของธุรกิจแพรนไชส์ไรซ์เคิลขะ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบภายในองค์กร ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้าน การตลาด ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านกลยุทธ์ธุรกิจ
2. องค์ประกอบภายนอกองค์กร ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านการแข่งขัน
3. ความสำเร็จของธุรกิจแพรนไชส์ไรซ์เคิลขะ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความเจริญเติบโต ด้าน การขยายธุรกิจ และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อที่ 1 และ 2 ปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรต่อการดำเนินธุรกิจที่มี ผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแพรนไชส์ไรซ์เคิลขะ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแพรนไชส์ ไรซ์เคิลขะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขะไรซ์เคิล จำกัด

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ปัจจัยภายในองค์กร			
ด้านการบริหารจัดการ	4.33	0.55	มาก
ด้านการตลาด	4.36	0.57	มาก
ด้านการเงิน	4.34	0.53	มาก
ด้านบุคลากร	4.32	0.55	มาก
ด้านโครงสร้างองค์กร	4.35	0.56	มาก
ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ	4.25	0.62	มาก
ปัจจัยภายนอกองค์กร			
ด้านเศรษฐกิจ	4.22	0.67	มาก
ด้านการเมือง	4.31	0.52	มาก
ด้านกฎหมาย	4.30	0.57	มาก
ด้านเทคโนโลยี	4.33	0.50	มาก
ด้านสังคม	4.31	0.58	มาก
ด้านการแข่งขัน	4.19	0.35	มาก
รวม	4.30	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D.= 0.45) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยปัจจัยภายในองค์กร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านการตลาด ($\bar{x} = 4.36$, S.D.= 0.57) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x} = 4.35$, S.D.= 0.56) และปัจจัยด้านการเงิน ($\bar{x} = 4.34$, S.D.= 0.53) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.50) ปัจจัยด้านสังคม ($\bar{x} = 4.31$, S.D.= 0.58) และปัจจัยด้านการเมือง ($\bar{x} = 4.31$, S.D.= 0.52) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อที่ 3 ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านความเจริญเติบโต	4.36	0.57	มาก
ด้านการขยายธุรกิจ	4.32	0.55	มาก
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	4.34	0.52	มาก
รวม	4.34	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

ด้านความเจริญเติบโต ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.57) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.52) และด้านการขยายธุรกิจ ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.55) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ปัจจัยกับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษา บริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด จำนวน 66 ค่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 56 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ค่า มีค่าระหว่าง -.136 ถึง .908 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา แต่ละด้านกับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -.132 ถึง .961 และทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย ทั้ง 12 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (MAN) ปัจจัยด้านการตลาด (MAR) ปัจจัยด้านการเงิน (FIN) ปัจจัยด้านบุคลากร (PER) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (OST) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ธุรกิจ (BST) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ECO) ปัจจัยด้านการเมือง (POL) ปัจจัยด้านกฎหมาย (LAW) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (ICT) ปัจจัยด้านสังคม (SOC) และปัจจัยด้านการแข่งขัน (CON) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ตัวแปร	MAN	MAR	FIN	PER	OST	BST	ECO	ICT	LAW	POL	SOC	CON
MAN	1											
MAR	.875**	1										
FIN	.863**	.846**	1									
PER	.839**	.820**	.850**	1								
OST	.821**	.805**	.836**	.845**	1							
BST	.759**	.698**	.748**	.787**	.782**	1						
ECO	.805**	.785**	.821**	.819**	.853**	.807**	1					
POL	-.049	-.103	-.097	-.136*	-.171**	-.041	-.096	1				
LAW	.846**	.808**	.856**	.906**	.880**	.855**	.889**	-.139*	1			
ICT	.882**	.883**	.908**	.874**	.817**	.751**	.801**	-.086	.853**	1		
SOC	.819**	.811**	.880**	.812**	.838**	.764**	.883**	-.089	.815**	.809**	1	
CON	.483**	.461**	.495**	.423**	.403**	.364**	.432**	-.050	.463**	.486**	.446**	1
SOF	.904**	.928**	.899**	.961**	.888**	.812**	.870**	-.132*	.945**	.918**	.860**	.473**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด จำนวน 66 ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 56 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ค่ามีค่าระหว่าง -.136 ถึง .908 โดยเรียงค่า

ความสัมพันธ์สูงสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเงิน (FIN) กับปัจจัยด้านเทคโนโลยี (ICT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .908 รองลงมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากร (PER) กับปัจจัยด้านกฎหมาย (LAW) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .906 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ECO) กับปัจจัยด้านกฎหมาย (LAW) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .889 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา แต่ละด้านกับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัทปราบขยะ ปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -.132 ถึง .961 และทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านที่มีความสหสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด สูงสุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร (PER) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .961 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านกฎหมาย (LAW) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .945 และปัจจัยด้านการตลาด (MAR) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .928 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านที่มีความสหสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (ICT) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.132

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ตัวพยากรณ์	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{est}	F	P
PER	.961	.924	.924	.144	3120.373	.000**
PER + MAR	.992	.984	.984	.067	7750.984	.000**
PER + MAR + OST	.993	.987	.987	.060	6352.930	.000**
PER + MAR + OST + BST	.994	.988	.988	.057	5373.756	.000**
PER + MAR + OST + BST + MAN	.994	.989	.989	.056	4450.854	.000**
PER + MAR + OST + BST + MAN + FIN	.994	.989	.989	.055	3778.667	.000**
R = .994 R ² = .989 R ² _{adj} = .989 SE _{est} = .055 F = 3778.667						

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยภายในองค์กรที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านบุคลากร (PER) ด้านการตลาด (MAR) ด้านโครงสร้างองค์กร (OST) ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ (BST) ด้านการบริหารจัดการ (MAN) และด้านการเงิน (FIN) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .994 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ปรับปรุง (R²_{adj}) เท่ากับ .989 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ .055 ตัวแปรทั้ง 6 ตัว สามารถทำนายได้ร้อยละ 98.9

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรปัจจัยภายในองค์กรด้านบุคลากร (PER) ด้านการตลาด (MAR) โครงสร้างองค์กร (OST) กลยุทธ์ธุรกิจ (BST) การบริหารจัดการ (MAN) และ ด้านการเงิน (FIN)

ตัวแปรพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษา บริษัทปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ตัวพยากรณ์	B	β	t	p
Constant	.080		2.734	.000**
ด้านบุคลากร (PER)	.473	.501	32.581	.000**
ด้านการตลาด (MAR)	.323	.354	23.397	.000**
ด้านโครงสร้างองค์กร (OST)	.064	.069	4.757	.000**
ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ (BST)	.049	.059	5.009	.000**
ด้านการบริหารจัดการ (MAN)	.038	.040	2.428	.016*
ด้านการเงิน (FIN)	.037	.038	2.384	.018*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยภายในองค์กรด้านบุคลากร (PER) ด้านการตลาด (MAR) ด้านโครงสร้างองค์กร (OST) ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ (BST) ด้านการบริหารจัดการ (MAN) และ ด้านการเงิน (FIN) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .473, .323, .064, .049, .038 และ .037 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .501, .354, .069, .059, .040 และ .038 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ .080 โดยเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .080 + .473(\text{PER}) + .323(\text{MAR}) + .064(\text{OST}) + .049(\text{BST}) + .038(\text{MAN}) + .037(\text{FIN})$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .501(\text{PER}) + .354(\text{MAR}) + .069(\text{OST}) + .059(\text{BST}) + .040(\text{MAN}) + .038(\text{FIN})$$

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ตัวพยากรณ์	R	R ²	R ² _{adj}	SE _{est}	F	P
LAW	.945	.893	.892	.171	2136.343	.000**
LAW + ICT	.969	.938	.938	.130	1952.300	.000**
LAW + ICT + SOC	.972	.945	.944	.123	1456.611	.000**
R = .972 R ² = .945 R ² _{adj} = .944 SE _{est} = .123 F = 1456.611						

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ปรากฏว่า ตัวแปรปัจจัยภายนอกองค์กรที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัทปราบขยะรีไซเคิล จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านกฎหมาย (LAW) ด้านเทคโนโลยี (ICT) และด้านสังคม (SOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .972 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ปรับปรุง (R^2_{adj}) เท่ากับ .944 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ .123 ตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถทำนายได้ร้อยละ 94.5

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้ตัวแปรปัจจัยภายนอกองค์กรด้านกฎหมาย (LAW) ด้านการเมือง (POL) และด้านสังคม (SOC) ตัวแปรพยากรณ์ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะกรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

ตัวพยากรณ์	B	β	t	p
Constant	.141		2.114	.000**
ปัจจัยด้านกฎหมาย (LAW)	.480	.527	17.068	.000**
ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (ICT)	.359	.348	11.441	.000**
ปัจจัยด้านสังคม (SOC)	.134	.149	5.437	.000**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยภายนอกองค์กรด้านกฎหมาย (LAW) ด้านเทคโนโลยี (ICT) และด้านสังคม (SOC) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .480, .359 และ .134 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .527, .348 และ .149 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ .141 โดยเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .141 + .480(LAW) + .359(ICT) + .134(SOC)$$

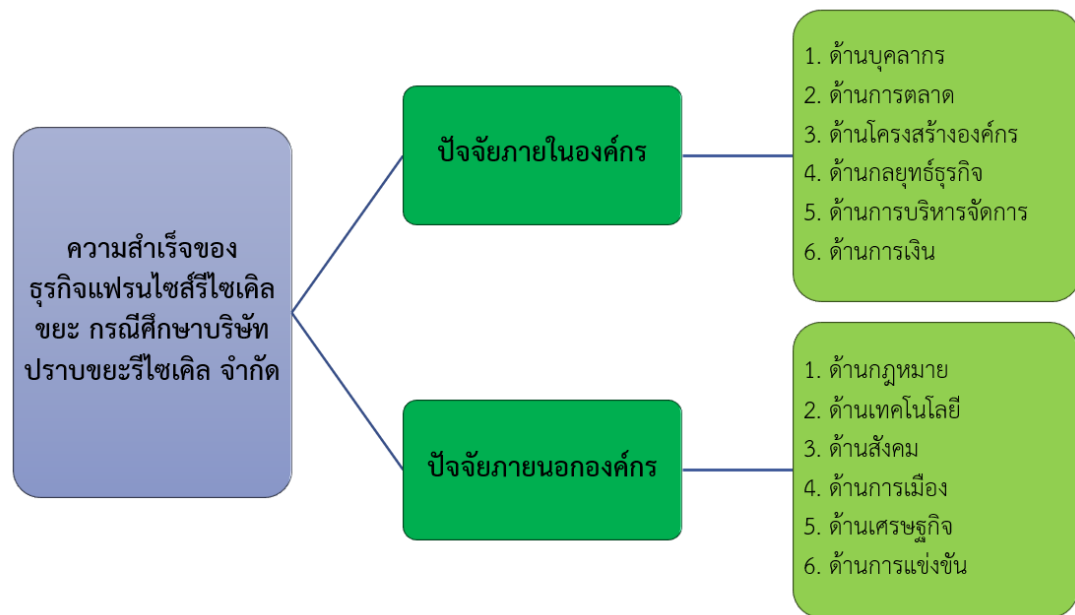
สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .527(LAW) + .348(ICT) + .149(SOC)$$

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเน้นการให้บริการลูกค้าที่รวดเร็ว มีการขยายฐานลูกค้า และการให้บริการลูกค้าเท่าเทียมกันทั้งรายเก่าและรายใหม่ รวมถึงการรับซื้อสินค้าในราคายุติธรรม การให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าทั้งรายเก่าและรายใหม่อย่างเท่าเทียมกัน การบริการหลังการขาย การให้คำปรึกษา การสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจรีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ประสบความสำเร็จประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร สรุปได้ดังรูปภาพที่ 1. เมื่อศึกษาจากปัจจัยด้านต่างๆ แล้ว กล่าวได้ว่ายังสามารถพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จธุรกิจของผู้ประกอบการรีไซเคิลขยะต่อไป

ภาพที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด จากการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า ปัจจัยภายในองค์กรทั้ง 6 ปัจจัยที่ศึกษาส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ แฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และปัจจัยด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กร มี 3 ปัจจัยจาก 6 ปัจจัยที่ศึกษาที่ศึกษาส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด คือ ปัจจัยด้านกฎหมาย ปัจจัยด้านการเมือง และปัจจัยด้านสังคม โดยแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลต่อกันในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากหรือเป็นปัจจัยที่โดดเด่นในการขับเคลื่อนธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะให้ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากปัจจัยภายในองค์กร สามารถความอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า ปัจจัยภายในองค์กรด้านบุคลากร ด้านการตลาด ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยภายในองค์กรทั้ง 6 ด้าน มีความสำคัญและส่งผลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ แฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ สอดคล้องกับ Blocher (2010) กล่าวว่า ปัจจัยที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ โดยมองหาปัจจัยจากแหล่งข้อมูลภายในเฉพาะของแต่ละองค์กรธุรกิจ ซึ่งได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านบุคลากร ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านงบประมาณ ด้านการผลิต เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่องค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จเพื่อการทำแฟรนไชส์ร้านขายยา ของ Wiriyapanya (2008) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในอุตสาหกรรมร้านขายยาแฟรนไชส์ มี 5 ปัจจัยได้แก่ บุคลากร ร้านสาขา ผลิตภัณฑ์และบริการ ทำเล และข้อมูล

1.2 ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด พบว่า ปัจจัยด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี และด้านสังคม ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับที่ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญและส่งผลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ แฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ สอดคล้องกับแนวคิดของ Humphrey (2005) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เป็นปัจจัยภายนอกที่ธุรกิจไม่สามารถดำเนินการควบคุมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยพลังเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดทั้งที่เป็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ต่อการดำเนินงานขององค์กร เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ เศรษฐกิจ รัฐบาล วัฒนธรรม สังคม เทคโนโลยี เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Steers (1977) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (External Environment) ที่เป็นตัวกำหนดประสิทธิผลขององค์กร ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Blocher (2010) กล่าวว่า ปัจจัยที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจที่มีความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ในส่วนของปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎระเบียบ การเมือง ที่เอื้อประโยชน์และไม่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจ

ผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเน้นการให้บริการลูกค้าที่รวดเร็ว มีการขยายฐานลูกค้า และการให้บริการลูกค้าเท่าเทียมกันทั้งรายเก่าและรายใหม่ รวมถึงการรับซื้อสินค้าในราคาถูก การให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าทั้งรายเก่าและรายใหม่อย่างเท่าเทียมกัน การสร้าง

ภาพลักษณ์ขององค์กรที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับการวิเคราะห์ธุรกิจแฟรนไชส์ปราบขยะตามรูปแบบ Lim and Frazer (2004) ได้อธิบายการเจริญเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างแฟรนไชส์ซอร์และแฟรนไชซี โดยแฟรนไชส์ซอร์ ต้องการสมรรถนะจากแฟรนไชซีในด้านต่าง ๆ ความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ ยินดีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีจริยธรรมทางธุรกิจและทำงานหนักอย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบสูง ส่วน Scott, Frazer and Weaven (2006) พบว่าปัจจัยความสำเร็จของการทำธุรกิจแฟรนไชส์ มีความเจริญเติบโต เกิดจากแฟรนไชส์ซีต้องมีทักษะความเป็นเจ้าของ โดยแฟรนไชส์ซอร์ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ แฟรนไชส์มีทักษะผู้ประกอบการผ่านการฝึกอบรม มีคู่มือการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ซึ่งตรงกับเงื่อนไขของบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด ที่มีเงื่อนไขดังนี้ ผู้สมัครต้องผ่านเกณฑ์การทดสอบทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการสอบสัมภาษณ์ และสอดคล้องกับมุมมองของ Thanachokchinda (2007) ได้ระบุตัวแปรหรือผลงานสำคัญด้านต่าง ๆ ดังนี้ คุณภาพ (Quality) คือ การรักษาและพัฒนาคุณภาพของด้านบริการของทางบริษัท นวัตกรรม (Innovation) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริหารใหม่ ๆ รวมทั้งกระบวนการใหม่ ๆ เป็นทักษะและกิจกรรมที่จำเป็นจะต้องมีเพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของบริษัทในเชิงการแข่งขันได้ อย่างยั่งยืนในระยะยาว มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) คือ การทำนุบำรุงรักษาพฤติกรรมอันประกอบไปด้วย จริยธรรม รวมทั้งแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมและคุณภาพโดยรวม เป็นต้น การพัฒนาและรักษาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) คือ การสรรหาพัฒนาและบำรุงรักษาทรัพยากรบุคคลทุกระดับให้มีคุณภาพสูง ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อลูกค้า การดูแลทรัพยากรด้านกายภาพ (Physical Resources) คือ การจัดหา สร้าง และซ่อมแซม บำรุงรักษา ทรัพยากรทางกายภาพ เช่น อาคาร สถานที่ โรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งนำมาใช้อย่างเหมาะสม และคำนึงถึงประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Cost Efficiency) คือ การใช้ทรัพยากรทุกประเภท ทุกชนิดอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้บริษัทสามารถให้บริการด้วยต้นทุนต่ำ และสุดท้ายก็ผลกำไร (Profitability) กล่าวคือ ระดับกำไรต้องเหมาะสม ให้แฟรนไชส์ซี มีผลกำไรไม่ต่ำและสูงเกินไป รวมทั้งดัชนีบ่งชี้อื่น ๆ ที่แสดงถึงฐานะทางการเงินที่ดี

จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยภายในองค์กรด้านบุคลากร ด้านการตลาด ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และปัจจัยภายนอกองค์กรด้านกฎหมาย ด้านการเมือง และด้านสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ

สรุป

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) สรุปพบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ กรณีศึกษาบริษัท ปราบขยะรีไซเคิล จำกัด อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย แสดงว่าปัจจัยทั้งหมดล้วนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ ทั้งนี้ปัจจัยภายใน เรื่องการทำตลาดที่ตอบสนองลูกค้าได้ดี โครงสร้างองค์กรที่มีความเหมาะสมกับธุรกิจ

การบริหารการเงินให้มีสภาพคล่อง มีเงินสดหมุนเวียน การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร การมีทีมงานที่ดี การมีหลายสาขา การบริการหลังการขาย การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และปัจจัยภายนอก เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยขับเคลื่อนองค์กร สภาพสังคมและการเมืองที่ดี สภาพเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศ รวมถึงระเบียบข้อกฎหมายและการเข้าควบคุมจากทางภาครัฐ โดยปัจจัยเหล่านี้ ธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ ยังสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นไปอีก ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ส่งผลต่อความสำเร็จ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์ให้ประสบความสำเร็จจะต้องเน้นการให้บริการลูกค้าที่รวดเร็ว การขยายฐานลูกค้า และการให้บริการลูกค้าเท่าเทียมกัน ทั้งรายเก่าและรายใหม่รวมถึงการรับซื้อสินค้าในราคายุติธรรม การให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าทั้งรายเก่าและรายใหม่อย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการตลาด ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านกลยุทธ์ธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง และด้านสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยดังกล่าว ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินธุรกิจให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสู่ความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจแฟรนไชส์รีไซเคิลขยะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาสรุปผลต่อบ่งชี้แน่ชัดต่อไป

References

- Blocher, J. E. (2010). *Cost management a strategic emphasis*. (5th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Hoornweg, D., & Bhada-Tata, P. (2012). Environment: Waste production must peak this century. *Nature International weekly journal science*, 2(2), 10.
- Humphrey, A. (2005). SWOT Analysis for Management Consulting. *SRI Alumni Newsletter*, 2-5.

- Jesadapathiphat, M. (2009). *Influence of resource properties Organizational Capabilities and Entrepreneurs Capabilities on Organization Performance: A Case Study of Collecting and Buying Recyclable Waste Business in the Eastern Region of Thailand*. (Doctoral Dissertation). Administration National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Lim, J., & Frazer, L. (2004). *Matching franchisor-franchisee roles and competencies*. In 18th Annual International Society of Franchising Conference, Las Vegas.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2019). *Booklet on Thailand State of Pollution 2018*. Bangkok: Pollution Control Department.
- Scott, D. L., Frazer, L., & Weaven, S. K. W. (2006). *Franchise Unit Success Factors*. In ANZMAC 2006 Conference. Queensland University of Technology.
- Siraphatthada, Y. (2010). *The development of learning behavior and learning achievement of students in the study of marketing principles by participatory teaching (Active Learning)*. Bangkok: Faculty of Management Science Suan Sunandha Rajabhat University.
- Steers, R. M. (1977). *Organizations Effectiveness: A Behavioral view*. Santa Monica, CA: Goodyear Publishing.
- Thanachokchinda, D. (2007). *Success factors for running small and medium-sized enterprises in the structure of new entrepreneurs*. Independent Study. (Master's Thesis). King Mongkut's University of Technology Thonburi. Bangkok.
- Wiriapanya, A. (2008). *Analysis of critical success factors for franchising a pharmacy business*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Wongcharoen, S. (2010). *Household Waste Separation Guide*. Bangkok: Phong Phanit Group.

**การออกแบบกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย
เพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทย***
**Research Conceptual Framework Design to Study the Enhancement of Thai
Labors' Economic Status**

¹ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ และ เพ็ญณี แนนรท

¹Narong Kiettikunwong and Pennee Narot

¹วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: naroki@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากภาครัฐเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยในปัจจุบัน 2) จัดทำข้อเสนอแนะกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทย จากการศึกษาด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณี กับโครงการวิจัยเกี่ยวกับด้านการพัฒนาแรงงานและระบบสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มความสามารถการแข่งขันของแรงงานไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับอาเซียนจากโครงการวิจัยที่เคยได้รับทุนจากหน่วยงานของรัฐบาลไทยจำนวน 13 โครงการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเด็นการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันของแรงงานไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับอาเซียนที่เกิดขึ้นระหว่าง ปี พ.ศ. 2555-2559 มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบการพัฒนาเพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี (ร่างกาย) ความรู้ (ปัญญา) และมาตรฐานคุณภาพชีวิต (ฐานะทางเศรษฐกิจ) 2) ประเด็นเกี่ยวข้องกับการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตหรือฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยยังไม่ได้มีการสนใจมากนักอีกทั้งยังขาดการจัดสรรให้ทุนวิจัยอย่างเป็นระบบในประเด็นนี้ ทั้งที่ประเด็นดังกล่าวเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเด็นทางด้านร่างกายหรือปัญญา 3) กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยควรประกอบด้วยการศึกษาเรื่อง การเพิ่มรายได้ การลดหนี้สิน การยกระดับหรือสร้างมาตรฐานอาชีพ การศึกษาเกี่ยวกับแหล่งตลาดงานในภูมิภาค โอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเข้าถึงพื้นที่อยู่อาศัยและทำกิน ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ และการหมุนเวียนของกระแสเงินสดที่ไหลเข้าและออกประเทศ

คำสำคัญ: สร้างขีดความสามารถ; สถานะทางเศรษฐกิจ; เศรษฐศาสตร์แรงงาน; การออกแบบกรอบแนวคิด; ทุนวิจัย

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study a model of research project funded by the government to study the enhancement of Thai labors' economic status at the present, and 2) to provide suggestions for a research conceptual framework to enhance Thai labors' economic status. The study employed a qualitative method research based on a multiple-case design, together with a research project on the development of labors and a support system to develop the potential as well as increasing Thai labors' capacity to compete in order to be on par with the ASEAN standards, one of the 13 projects that have been previously funded by the government agencies.

From the study, the following results are found: 1) The potential development to increase Thai labors' capacity to compete in order to be on par with the ASEAN standards that took place during the year B.E. 2555 – 2559 is in line with the components of development to enhance the human resources, which includes the longevity with a good health (body), knowledge (wisdom), and the standard of the quality of life (economic status); 2) The enhancement of Thai labors' quality of life or the economic status still has received little attention, and there has been no systematic allocation of research funding, despite the fact that such an issue is one of the components in developing human resources, and it is no less important than the issue of body and wisdom; and 3) The research conceptual framework to study the enhancement of Thai labors' economic status should include the study on an increase in income, debt reduction, the enhancement or building of career standards, regional job market resources, an opportunity to access to funding, an access to the areas of living and working, the strength and ability to compete at an international stage, and the circulation of cash flows in and out of the country.

Keywords: Capacity Building; Economic Status; Labor Economics; Conceptual Framework Design; Research Funding

บทนำ

การพัฒนามนุษย์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้คนสามารถนำพาชีวิตไปสู่จุดเป้าหมายในชีวิตที่คาดหวังได้ (Mulang, 2015) อีกทั้งการพัฒนามนุษย์นั้นถือว่าเป็นการให้ความสำคัญและมีส่วนช่วยให้เกิดความตระหนักถึงศักยภาพของแต่ละบุคคลอีกด้วย (Selvarajah, and Meyer, 2017) ซึ่งในรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report, HDR) ที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Programmed (UNDP) ได้จัดทำขึ้นทุกปีนั้น ได้ปรากฏดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index, HDI) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติซึ่งใช้จัดลำดับการพัฒนามนุษย์ในแต่ละประเทศโดย

กำหนดค่าตัวเลขให้กับประเทศต่าง ๆ เพื่อวัดความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ ค่าเหล่านี้มาจากการวัดระดับการศึกษา มาตรฐานการครองชีพ และอายุขัย และประเทศที่มีคะแนนสูงกว่าถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาได้ดีกว่าประเทศที่มีคะแนนต่ำกว่า ทั้งนี้ ดัชนีการพัฒนามนุษย์นั้นเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดความสำเร็จโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศในการพัฒนามนุษย์ 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านปัญญา และด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อเกิดการผสมผสานของทั้งสามองค์ประกอบอย่างเหมาะสมก็จะเกิดการพัฒนามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์อันเกิดขึ้นจากการพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาซึ่งเป้าหมายที่ยอมรับจากนานาชาติเพราะการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืนจะช่วยขจัดปัญหาอื่น ๆ ให้หมดไป อาทิ ลดความยากจน ทำให้เกิดความเสมอภาค และทำให้เกิดความก้าวหน้าของโอกาสในด้านต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นในทุกประเทศต้องจัดให้มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นการปรับกระบวนการการพัฒนาและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพื่อแก้ไขในการแปลความหมายของการพัฒนามนุษย์ที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญของความสำเร็จหรือล้มเหลวของแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ก็ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของทางภาครัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วย (Vardarlier, 2016)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีพบว่าแม้ในภาพรวมจะมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล อันเป็นผลมาจากการสนับสนุนทุนเพื่อทำการศึกษาวิจัยโดยหน่วยงานผู้ให้ทุนที่มีรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลก็ตามแต่กลับพบว่าแม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับนานาชาติที่เกิดขึ้นระหว่าง ปี พ.ศ. 2555-2559 มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบการพัฒนาเพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ที่ได้กล่าวมาแล้วก็จริง แต่พบว่าประเด็นเรื่องการพัฒนาศักยภาพแรงงานกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะด้านการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยยังไม่ได้รับการสนใจมากนักโดยเห็นได้จากการขาดงานวิจัยและการสนับสนุนทุนเพื่อทำการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับทุนการศึกษาวิจัยจากหน่วยงานของภาครัฐเกี่ยวกับด้านการพัฒนาแรงงานและระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับภูมิภาค (เอเชีย) ได้ ทั้งนี้ เพื่อที่จะหาคำตอบที่สำคัญว่ากรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยควรจะเป็นอย่างไร และรูปแบบโครงการวิจัยที่เหมาะสมเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยควรจะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแบบโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากภาครัฐเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยในปัจจุบัน

2. จัดทำข้อเสนอแนะกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการออกแบบการวิจัยแบบพหุกรณี (multiple-case design) เหตุผลของการออกแบบการวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ กรณีศึกษาเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิจัยการออกแบบเพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ สร้างสมมติฐาน และตรวจสอบวิธีการ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้แล้ว วิธีการกรณีศึกษาเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินการวิจัย เพราะผู้วิจัยต้องนำเสนอภาพรวมเชิงลึกโดยย่อของปรากฏการณ์ที่ได้เกิดขึ้นมาแล้ว การเลือกใช้วิธีการกรณีศึกษาหลายกรณี จึงถือเป็นกลยุทธ์การวิจัยเหมาะสมในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) สำหรับในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาในเชิงเอกสาร 2) การจัดทำร่างกรอบแนวคิด และ 3) ปรับปรุงกรอบแนวคิดด้วยวิธีการรับฟังความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (Eisner, 1985; Mellqvist et al., 2013)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ในขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการศึกษาจากกรณีศึกษาของโครงการเกี่ยวกับด้านการพัฒนาแรงงานและระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับภูมิภาคจากโครงการวิจัยที่เคยได้รับทุนการศึกษาวิจัยจากหน่วยงานของภาครัฐจำนวน 13 โครงการ

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ทั้งนี้ ให้เกิดการวิเคราะห์ อธิบาย และจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมผู้วิจัยดำเนินการโดยกำหนดกรอบการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาโดยประเมินจากรายงานการวิจัย ผู้เกี่ยวข้องและกำหนดวิธีการดำเนินงานตามลักษณะและการออกแบบงานวิจัย โดยใช้วิธีการการสังเคราะห์ (Synthesis) วิธีการการสัมภาษณ์ (Interview) และ วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus group interview)

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปสังเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1-13 (Office of the National Economic and Social Development Council, n.d.) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Strategic Transformation Office, n.d.) รวมถึงบทความทางวิชาการต่าง ๆ พบว่าที่ผ่านมา นักวิชาการ หน่วยงานด้านการพัฒนา ตลอดจน

ภาครัฐ ได้พยายามกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย แต่กียังไม่ปรากฏเกณฑ์ที่สามารถใช้ร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน (Santad, 2019) อย่างไรก็ตาม ในรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report, HDR) ที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Programme (UNDP) ได้จัดทำขึ้นทุกปีนั้น ได้ปรากฏ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index, HDI) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติซึ่งใช้จัดลำดับการพัฒนามนุษย์ในแต่ละประเทศ (United Nations Development Programme, n.d.) ทั้งนี้ ดัชนีการพัฒนามนุษย์นั้นเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดความสำเร็จโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศในการพัฒนามนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. ทางด้านร่างกาย (Physique) – เกี่ยวกับการมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี (Long and healthy life) ซึ่ง Jagger et al. (2008) อธิบายว่าการที่มนุษย์มีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี จะทำให้มีการพัฒนาการที่ดีได้จะต้องมีสุขภาพอนามัยที่ดีเสียก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ Robine et al. (2009) ที่เห็นว่ามนุษย์ควรจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาสุขภาพทั่วไป ความแข็งแรง ความสามารถในการทำงาน การดูแลเอาใจใส่สุขภาพร่างกาย ความสะอาด รวมถึงทัศนคติต่อการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

2. ทางด้านสติปัญญา (Knowledge) – ด้านสติปัญญาหรือความรู้ Egbu (2004) อธิบายว่า ความรู้หรือ ทักษะทางปัญญา หมายถึง การมีความรู้ เช่น ความรู้ในด้านวิชาชีพการงานที่เป็นหน้าที่ของตน การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ตลอดจนใช้ความรู้ที่แสวงหามาได้นั้นมาใช้ในการคิดและแก้ปัญหาเป็น

3. ทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ (Economic status) – เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพชีวิต (A decent standard of living) โดยที่ Callander et al. (2012) อธิบายว่า มาตรฐานคุณภาพชีวิต หรือ ฐานะทางเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับความสามารถหรือโอกาสของบุคคลหรือครัวเรือนที่จะสามารถเลื่อนขั้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปในทิศทางที่จะมีรายได้ต่อครัวเรือนสูงขึ้น ซึ่งรวมถึงประเด็นเรื่องการพัฒนาโอกาสในการยกฐานะทางเศรษฐกิจด้วย (Saranian, 2015)

พบว่าประเด็นเรื่องการพัฒนาศักยภาพแรงงานกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตยังไม่ได้รับการสนใจมากนัก โดยเห็นได้จากการขาดงานวิจัยในประเด็นนี้ ทั้งที่การพัฒนาตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตมีความจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพแรงงานเป็นอย่างมากเพราะเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของแรงงาน (Bérenger et al., 2007) เพราะนอกจากปัจจัยด้านการมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี และด้านความรู้ การที่แรงงานจะสามารถยกระดับตนเองเพื่อให้ทัดเทียมกับมาตรฐานระดับนานาชาติได้จำเป็นที่จะต้องมีความรู้มาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งการมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะส่งผลต่อโอกาสในการยกฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานซึ่งต้องอาศัยตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ อาทิ ตัวชี้วัดด้านความเหลื่อมล้ำ (McKenzie, 2005) เพื่อที่จะสามารถกำหนดระดับคุณภาพที่เป็นอยู่และกำหนดแนวทางการยกระดับไปสู่มาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ควรจะเป็นโดยใช้การเปรียบเทียบ (benchmarking) จากประเทศที่มีระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าก็ได้ (Bavetta et al., 2019) ซึ่งการวัดความเหลื่อมล้ำนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น ดูจาก ค่าสัมประสิทธิ์ของจีนี (Gini coefficient) ซึ่งเป็นดัชนีเพื่อใช้วัดระดับความเหลื่อมล้ำ (inequality) หรือค่าดัชนี Theil-L ซึ่งช่วยให้สามารถศึกษาบทบาทของปัจจัยต่าง ๆ ต่อความเหลื่อมล้ำได้ดี เพราะเป็นดัชนีที่เหมาะสมสำหรับการแยกส่วนประกอบ (decomposition) เป็นต้น (Zhou et al., 2015; Shu, and Xiong, 2018; Sitthiyot, and Holasut, 2020)

สำหรับ ประเทศไทยควรต้องมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมอย่างไรเพื่อให้ดัชนีการพัฒนามนุษย์อยู่ในระดับสูงได้ ซึ่งจะต้องนำกรอบแนวคิดที่เป็นมาตรฐานสากลมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากที่สุด เช่น การนำดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติมาปรับเป็นนโยบายต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นทั้ง 3 ที่ได้กล่าวไปแล้ว (Israel, and Latsos, 2020)

อย่างไรก็ตาม พบว่าสัดส่วนการดำเนินการศึกษาวิจัยที่ใช้งบประมาณของภาครัฐในประเทศไทยยังไม่สมดุลกันทั้ง 3 ด้าน โดยที่ยังขาดประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ ซึ่งต้องทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพแรงงานกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ให้มากขึ้นโดยมุ่งเน้นที่ประเด็นหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. การศึกษาเรื่องโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจ - ในเรื่องนี้การศึกษาเรื่องโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจมีความเป็นจำเป็นอย่างยิ่งในเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงและเชื่อมโยงถึงกันในกระแสโลกาภิวัตน์ การศึกษาจำเป็นต้องมีการเน้นเพื่อหาแนวทางในการสร้างและรักษาระบบงานที่มีประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง (Gereffi, 2010) ซึ่งผลการวิจัยโดย Nguyen et al. (2015) พบว่ารายได้ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งมีผลในเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลให้แรงงานมีโอกาสนในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

2. การศึกษาถึงความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ - ประเด็นเรื่องการแข่งขันได้ความสนใจจากนักวิจัยเนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความสำเร็จของรัฐบาล และองค์กรธุรกิจ การศึกษาต่าง ๆ ควรทำเพื่อการวางรากฐานสำหรับความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันในระดับต่าง ๆ เช่น ประเทศ อุตสาหกรรม และบริษัท นอกจากนี้ยังอาจดำเนินการในเชิงแนะนำทิศทางในอนาคตของการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นต้น (Bhawsar, and Chattopadhyay, 2015) โดยการศึกษาสองประเด็นนี้จะทำให้ทราบได้ว่าแรงงานนั้นมีโอกาสมากน้อยเช่นไรในการขยายโอกาสของตนไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาข้อมูลที่เก็บได้จากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องที่ระบุในแผนงานต่าง ๆ ของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบโครงการด้านการพัฒนาแรงงานและระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับภูมิภาคพบว่าโครงการทั้ง 13 โครงการ เป็นการออกแบบการวิจัยที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) โดยงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นการสร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต และได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องตามประเด็นยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ พบว่าโครงการทั้ง 13 โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่ให้ทุนในระหว่างปี 2555-2559 ในประเด็นยุทธศาสตร์การสนับสนุนการวิจัยในประเด็นสำคัญที่

จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศหรือรองรับการเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ทั้งนี้ ตัวอย่างของประเด็นจากงานวิจัยที่นำมาเป็นกรณีศึกษา เช่น การวิจัยเพื่อศึกษาในประเด็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านสังคม การวิจัยเพื่อศึกษาในประเด็นเรื่องทุนมนุษย์กับผลิตภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมไทย การวิจัยเพื่อศึกษาในประเด็นเรื่องรูปแบบความสำเร็จโรงเรียนขนาดเล็ก การจัดการแบบพหุภาคีในการศึกษาเพื่อตอบสนองชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาการทดสอบระดับชาติและการประกันคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นด้านความรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกรอบแนวคิดการพัฒนาแรงงานและระบบสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันให้ทัดเทียมกับมาตรฐานในระดับภูมิภาคที่ได้นำเสนอไปในหัวข้อองค์ประกอบการพัฒนาเพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ สำหรับรายละเอียดในภาพรวมสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลักดังนี้

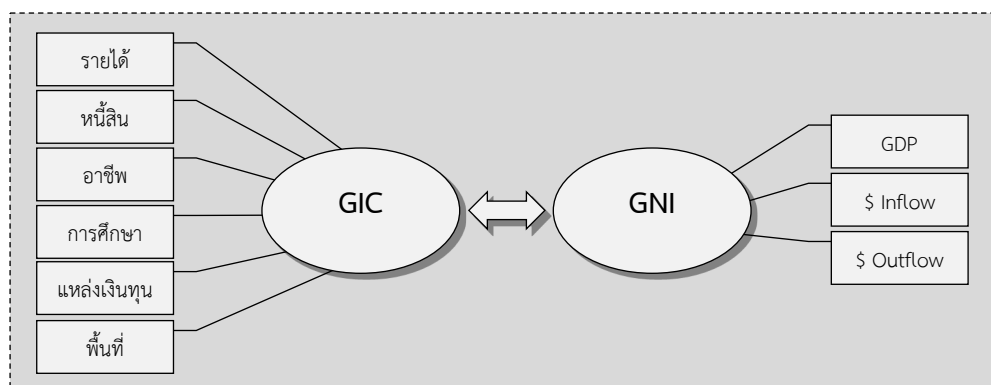
1. เมื่อจัดกลุ่มโครงการวิจัยตามวิธีการดำเนินงานและลักษณะการออกแบบงานวิจัยแล้วสามารถจำแนกได้ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ โครงการวิจัยที่มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยโดยการวิเคราะห์ฐานข้อมูล การวิจัยเชิงสำรวจ และกรณีศึกษา

2. จาก 13 โครงการ พบว่า เป็นโครงการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านร่างกายจำนวน 2 โครงการ และเป็นโครงการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านปัญญาจำนวน 11 โครงการ

2. การศึกษาประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านร่างกายเกี่ยวข้องกับเรื่องอาชีวอนามัยของแรงงานจำนวน 1 เรื่อง และภาวะเจ็บป่วยจากการทำงานของคนงานจำนวน 1 เรื่อง ในขณะที่ประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านปัญญาเกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพการศึกษากับระบบการฝึกอบรม และการวัดผลจำนวน 8 เรื่อง อีก 3 เรื่องเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสถานศึกษาและการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ไม่ปรากฏโครงการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจเลย มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนาจากข้อค้นพบที่ได้กล่าวคือการสนับสนุนประเด็นการวิจัยในลักษณะที่มุ่งเน้นเรื่องการเพิ่มรายได้โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์ COVID-19 และการบริโภคในครัวเรือนและความยากจน (Martin et al., 2020) สนับสนุนประเด็นด้านการลดหนี้สินและการตอบสนองต่อรายได้ของครัวเรือน (Baker et al., 2018) สนับสนุนประเด็นเรื่องการยกระดับหรือสร้างมาตรฐานอาชีพโดยเฉพาะเกี่ยวกับผลกระทบของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพ (Kruppe, and Lang, 2018) สนับสนุนประเด็นเรื่องแหล่งตลาดงานในภูมิภาค (Esen, and Oğuş Binatlı, 2017) หรือโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของแรงงาน (Evemy et al., 2020) และนอกจากประเด็นเกี่ยวกับเรื่องการยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานแล้วยังควรคำนึงถึงเรื่องการเข้าถึงพื้นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และความไม่เท่าเทียม (Christophers, 2018) ด้วย ประเด็นสุดท้ายที่จะทำให้การยกระดับแรงงานสามารถนั้นเป็นการเสริมความมั่นคงในด้านการแข่งขันไปด้วย จึงควรเพิ่มเติมประเด็นเรื่องความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน (Nababan, 2019) และการหมุนเวียนของกระแสเงินสดที่ไหลเข้าและออกประเทศอีกด้วย (Le Billon et al., 2020)

ทั้งนี้ สามารถสรุปเป็นโมเดลประกอบการดำเนินงานมีรายละเอียดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทย

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบงานวิจัยที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยในด้านการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงาน ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก คือ การศึกษาเรื่องโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจ วัดโดยใช้ดัชนีสำหรับการวัดการเจริญเติบโตที่เอื้อประโยชน์ต่อคนจน (pro-poorness of growth) ได้แก่ Growth Incidence Curve (GIC) ผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณดังกล่าวจะแสดงให้เห็นได้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นการเจริญเติบโตที่เอื้อประโยชน์ต่อคนจนหรือไม่ ซึ่งการคำนวณ GIC ของรายได้ต่อหัวนั้นทำได้โดยอาศัยข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-Economic Surveys, SES) โดยข้อมูลหลักที่ใช้ประกอบในการคำนวณและเป็นปัจจัยที่มีบทบาทต่อความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ รายได้ (Income) หนี้สิน (Debt) อาชีพ (Occupation) การศึกษา (Education) การเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Financial access) และพื้นที่ของที่อยู่อาศัย (Area) และการศึกษาถึงความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ วัดโดยการประเมินรายได้ประชาชาติต่อหัว (Gross National Income per capita, GNI) ซึ่งจะทำให้ทราบถึง ความอยู่ดีมีสุขทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศและประชาชน อีกทั้ง การประเมินรายได้ประชาชาติต่อหัวจะทำให้รู้ถึงความเข้มแข็ง ความสามารถในการแข่งขัน ความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงมาตรฐานการครองชีพโดยทั่วไปของพลเมืองโดยเฉลี่ยด้วย ทั้งนี้ GNI เป็นตัววัดรายได้ของประเทศรวมถึงรายได้สุทธิที่ได้รับจากต่างประเทศ ในขณะที่ GDP หรือ ผลรวมของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) นับเฉพาะรายได้ที่ได้รับจากแหล่งภายในประเทศ ซึ่งการประเมินทำได้โดยดูจากผลรวมของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและรายได้สุทธิที่ได้รับจากต่างประเทศ (Net income received from overseas)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า โครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากภาครัฐเพื่อศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญา และทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ แต่ถึงแม้ว่าการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีการดำเนินการให้ครบทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ แต่การให้ทุนสำหรับการดำเนินการศึกษาวิจัยที่ใช้งบประมาณของภาครัฐยังไม่พ้องกันกับประเด็นด้านการวัดระดับการพัฒนาโอกาสในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจโดยจะเห็นได้จากจำนวนโครงการที่ได้รับทุนนั้นยังมีจำนวนน้อย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การศึกษาการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยควรจะเกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาเรื่องโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจ และการศึกษาถึงความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นการศึกษาเรื่อง 1) การเพิ่มรายได้ 2) การลดหนี้สิน 3) การยกระดับหรือสร้างมาตรฐานอาชีพ 4) การศึกษาเกี่ยวกับแหล่งตลาดงานในภูมิภาค 5) โอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 6) การเข้าถึงพื้นที่อยู่อาศัยและทำกิน 7) ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ และ 8) การหมุนเวียนของกระแสเงินสดที่ไหลเข้าและออกประเทศ

สรุป

จากเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้มีศักยภาพทัดเทียมกับนานาประเทศในภูมิภาค จำเป็นต้องมุ่งลงทุนด้านการพัฒนาทางด้านร่างกาย ด้านการศึกษา และด้านการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการศึกษาประเด็นต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับ องค์ประกอบการพัฒนาเพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ทั้งสามด้าน อย่างไรก็ตาม แม้อาจมีงานวิจัยในทำนองนี้อยู่บ้าง อาทิ ผลกระทบของนโยบายยกระดับรายได้ ที่มีต่อการจ้างงาน ราคาสินค้าประเภทอาหาร และความยากจนในประเทศไทย หรือ การบริหารจัดการแรงงานของธุรกิจไทย ภายหลังพม่าปฏิรูปประเทศ และ AEC มาถึง เป็นต้น แต่ก็ยังไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตหรือฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยยังมีน้อยมากโดยเฉพาะในเรื่องการยกระดับเพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับภูมิภาคได้โดยตรง อีกทั้งไม่ปรากฏการให้ทุนเพื่อทำการศึกษาวิจัยในประเด็นเรื่องการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของแรงงานไทยเพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับภูมิภาคได้แต่อย่างใดทั้งที่ประเด็นดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเด็นเรื่องทางร่างกายหรือทางปัญญาจากผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เนื่องจากทุกประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนลงทุนด้านการศึกษา การฝึกอบรมสร้างความเข้าใจ การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างงานและการคุ้มครองทางสังคมตลอดจนสร้างความร่วมมือในด้านสาธารณสุข ดังนั้น ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็ก เยาวชน และประชาชนให้มีทักษะที่

เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสำหรับหน่วยงานผู้ให้ทุน ควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะในการดำเนินการโครงการวิจัยในประเด็นโครงการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และโครงการด้านการศึกษาควบคู่ไปด้วยเพื่อส่งเสริมและต่อยอดนโยบายยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 จะทำให้เกิดการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยด้านการพัฒนามนุษย์ของภาครัฐและการผลิตผลงานของนักวิจัยในด้านนี้เกิดความต่อเนื่อง ได้องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ ครอบคลุม มีผลกระทบ และความยั่งยืนได้อย่างไร

2.2 ภาครัฐจะสนับสนุนทุนวิจัยที่เชิงพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ได้อย่างไร

2.3 จะทำให้เกิดการกำหนดนโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์จากการขับเคลื่อนโดยยุทธศาสตร์การวิจัยที่มีลักษณะเป็นองค์รวมเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรบุคคล และด้านการศึกษาเพื่อเสริมหนุนการขับเคลื่อนนโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อการแข่งขันของประเทศได้อย่างไร

References

- Abdullah-Al-Shafi, M. (2020). COVID-19 pandemic: a viewpoint from Asia. *Bulletin of the National Research Centre*, 44, 1-7.
- Baker, S. R. (2018). Debt and the response to household income shocks: Validation and application of linked financial account data. *Journal of Political Economy*, 126(4), 1504-1557.
- Bavetta, S., Li Donni, P., & Marino, M. (2019). An empirical analysis of the determinants of perceived inequality. *Review of Income and Wealth*, 65(2), 264-292.
- Bérenger, V., & Verdier-Chouchane, A. (2007). Multidimensional measures of well-being: Standard of living and quality of life across countries. *World Development*, 35(7), 1259-1276.
- Bernstein, A. (2016). *Household debt overhang and labor supply*. Unpublished Working Paper. Retrieved October 27, 2021, from https://www.haas.berkeley.edu/wp-content/uploads/Asaf_Bernstein_JMP_HouseholdDebtOverhangLaborSupply_201608.pdf
- Bhawsar, P., & Chattopadhyay, U. (2015). Competitiveness: Review, reflections and directions. *Global Business Review*, 16(4), 665-679.
- Callander, E.J., Schofield, D.J., Shrestha, R.N., & Kelly, S.J. (2012). Sufficient education attainment for a decent standard of living in modern Australia. *Journal of Social Inclusion*, 3(1), 7-20.

- Christophers, B. (2018). Intergenerational inequality? Labour, capital, and housing through the ages. *Antipode*, 50(1), 101-121.
- Cooke, F. L., Schuler, R., & Varma, A. (2020). Human resource management research and practice in Asia: Past, present and future. *Human Resource Management Review*, 30(4), 100778.
- De Guzman, R., & Malik, M. (2020). Dual challenge of cancer and COVID-19: impact on health care and socioeconomic systems in Asia Pacific. *JCO global oncology*, 6, 906-912.
- Egbu, C.O. (2004). Managing knowledge and intellectual capital for improved organizational innovations in the construction industry: an examination of critical success factors. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 11(5), 301-315.
- Eisner, E.W. (1985). Educational connoisseurship and educational criticism: Their forms and functions in educational evaluation. In E.W. Eisner, *The art of educational evaluation: A personal view* (pp. 87-102). Philadelphia: The Falmer Press.
- Esen, O., & Oğuş Binatlı, A. (2017). The impact of Syrian refugees on the Turkish economy: Regional labour market effects. *Social Sciences*, 6(4), 129.
- Evemy, J., Yates, E., & Eggleston, A. (2020). Monetary Policy as Usual? The Bank of England's Extraordinary Monetary Policies and the Disciplining of Labour. *New Political Economy*, 1-19.
- Gereffi, G. (2010). The Global Economy: Organization, Governance, and Development. In N.J. Smelser, & R. Swedberg (Eds.), *The handbook of economic sociology* (pp. 160-182). Princeton University Press.
- Israel, K. F., & Latsos, S. (2020). The impact of (un) conventional expansionary monetary policy on income inequality—Lessons from Japan. *Applied Economics*, 52(40), 4403-4420.
- Jagger, C., Gillies, C., Moscone, F., Cambois, E., Van Oyen, H., Nusselder, W., & Robine, J. M. (2008). Inequalities in healthy life years in the 25 countries of the European Union in 2005: a cross-national meta-regression analysis. *The Lancet*, 372(9656), 2124-2131.
- Khanna, A. (2020). Impact of Migration of Labour Force due to Global COVID-19 Pandemic with Reference to India. *Journal of Health Management*, 22(2), 181-191.
- Kruppe, T., & Lang, J. (2018). Labour market effects of retraining for the unemployed: the role of occupations. *Applied Economics*, 50(14), 1578-1600.
- Le Billon, P., Suji, M., Baniya, J., Limbu, B., Paudel, D., Rankin, K., & Shneiderman, S. (2020). Disaster Financialization: Earthquakes, Cashflows and Shifting Household Economies in Nepal. *Development and Change*, 51(4), 939-969.

- Martin, A., Markhvida, M., Hallegatte, S., & Walsh, B. (2020). Socio-economic impacts of COVID-19 on household consumption and poverty. *Economics of disasters and climate change*, 4(3), 453-479.
- McKenzie, D. J. (2005). Measuring inequality with asset indicators. *Journal of population economics*, 18(2), 229-260.
- Mehrjerdi, Y.Z., & Shafiee, M. (2021). A resilient and sustainable closed-loop supply chain using multiple sourcing and information sharing strategies. *Journal of Cleaner Production*, 289, 125141.
- Mellqvist, H., Gustavsson, R., & Gunnarsson, A. (2013). Using the connoisseur method during the introductory phase of landscape planning and management. *Urban forestry & urban greening*, 12(2), 211-219.
- Mulang, A. (2015). The importance of training for human resource development in organization. *Journal of Public Administration and Governance*, 5(1), 190-197.
- Nababan, T.S. (2019). Development analysis of global competitiveness index of ASEAN-7 countries and its relationship on gross domestic product. *Integrated Journal of Business and Economics*, 3(1), 1-14.
- Nguyen, P. D., Dang, C. X., & Nguyen, L. D. (2015). Would better earning, work environment, and promotion opportunities increase employee performance? An investigation in state and other sectors in Vietnam. *Public Organization Review*, 15(4), 565-579.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (n.d.). *Economic and Social Development Plan*. Retrieved October 27, 2021, from https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=developp_issue
- Robine, J., Saito, Y., & Jagger, C. (2009). The relationship between longevity and healthy life expectancy. *Quality in Ageing and Older Adults*, 10(2), 5-14.
- Santad, P. (2019). Human Resource Development for Working in Thailand 4.0 Era. *Journal of Crime and Security*, 1(1), 79-88.
- Sarania, R. (2015). Impact of self-help groups on economic empowerment of women in Assam. *International Research Journal of Interdisciplinary & Multidisciplinary Studies*, 1(1), 148-159.
- Selvarajah, C., & Meyer, D. (2017). Human capacity development in Indonesia: leadership and managerial ideology in Javanese organizations. *Asia Pacific Business Review*, 23(2), 264-289.

- Shu, H., & Xiong, P. (2018). The Gini coefficient structure and its application for the evaluation of regional balance development in China. *Journal of Cleaner Production*, 199, 668-686
- Sitthiyot, T., & Holasut, K. (2020). A simple method for measuring inequality. *Palgrave Communications*, 6(1), 1-9.
- Strategic Transformation Office. (n.d.). *20 Year National Strategic Plan*. Retrieved October 27, 2021, from <https://sto.go.th/th/about/policy/20-year-strategic-plan>
- United Nations Development Programme. (n.d.). *Human Development Reports*. Retrieved October 27, 2021, from <http://hdr.undp.org/en/2020-report>
- United Nations. (2018). *Sustainable development goals*. Retrieved April 4, 2021, from <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>
- Vardarlier, P. (2016). Strategic approach to human resources management during crisis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 235, 463-472.
- Zhou, K., Zhang, X., Ding, Y., Wang, D., Lu, Z., & Yu, M. (2015). Inequality trends of health workforce in different stages of medical system reform (1985-2011) in China. *Human resources for health*, 13(1), 1-8.

นวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจ
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง*

The Innovation to Develop Business English Communication Skills of
Students at Rajamangala University of Technology Lanna: Lampang Campus

วัลจิลิน จันทรวิโรจน์

Waljilyn Jantharaviroj

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง

Faculty of Business Administration and Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Lanna, Lampang, Thailand.

Corresponding Author's Email: waljilyn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง และ 2) เพื่อเสนอนวัตกรรมด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือวิจัยคือ 1) แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง 2) แบบสอบถามปัจจัยทางสังคม และ 3) แบบวัดแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) ผู้ประกอบการชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน 2) นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน 3) คณาจารย์ประจำหลักสูตรฯ จำนวน 5 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการ นักศึกษา รวมไปถึงอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ต้องการให้มีการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยในมุมมองของผู้ประกอบการ มองว่าการมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจะช่วยเปิดโอกาสให้กับธุรกิจของตนเอง ในขณะที่นักศึกษา มองว่าตนเองพอมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ ก่อปรกับความไม่มั่นใจในความรู้ที่ตนเองมี ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรทำให้มีความเป็นไปได้ที่จะเสียโอกาสต่างๆ ที่มีในอนาคต 2) เมื่อร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน พบว่าควรส่งเสริมให้มีพื้นที่ในการฝึกฝนทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ รวมไปถึงมีแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้นักศึกษา นอกจากนี้การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จบรรลุจุดประสงค์ได้ต้องอาศัยหลักธรรมสำคัญนำไปปฏิบัติ เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้คน ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ จะได้หน่วยการเรียนรู้จำนวน 8 หน่วย ซึ่งจะช่วยใน

*Received March 2, 2021; Revised August 12, 2021; Accepted October 19, 2021

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้นักศึกษารวมไปถึงบุคคลที่สนใจ ให้ความพร้อมที่จะใช้ความรู้ที่ตนเองมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นวัตกรรม; การพัฒนาทักษะ; การสื่อสาร; ภาษาอังกฤษทางธุรกิจ

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to promote and develop the business English communication skills of students at Rajamangala University of Technology Lanna, Lampang Campus, and 2) to propose the innovation on business English communication skills of students at Rajamangala University of Technology Lanna, Lampang Campus. The study applied a qualitative research and action research methods. The research instruments were 1) structured questionnaire; 2) a questionnaire on social factors; and 3) an assessment on the guideline to develop business English communication skills. The key informants included 1) 10 community entrepreneurs; 2) 10 students; and 3) 5 faculty members; together in a total of 25 persons.

From the study, the following results are found: 1) The entrepreneurs, students, and faculty members all have opinion in the same direction, that is, there should be a development in English communication skills. The entrepreneurs view that the English communication skill will provide them more opportunities with their own businesses. While students view that they have basic English communication skills but still not enough to use. They also lack confidence in their knowledge, which prevents them from progressing as they should have. This may cause them to lose opportunities in the future; 2) When studying and analyzing the problems of English communication with the community entrepreneurs in a participatory manner, it is found that there should be a space to practice English communication skills, including the learning resources to improve English communication skills for students. Furthermore, for the learning to be successful and achieve the objectives, it relies on the application of the Dhamma such as Saṅgahavatthu (the 4 bases of social solidarity) which is the doctrine aiming for the generosity and hospitality of people. The data that has been analyzed and designed as the learning innovation to develop the English communication skills has resulted in the 8 learning units that can help students with their English communication skills, including those who are interested, as well as their readiness to use their own knowledge effectively.

Keywords: Innovation; Skill Development; Communication; Business English

บทนำ

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ความร่วมมือระหว่างประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยึดหลักคิดเสรี เปิดเสรีและเปิดโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและขยายความร่วมมือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และอื่นๆ กับมิตรประเทศ และเป็นการขับเคลื่อนต่อเนื่องจากการดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 โดยกำหนดเป็นแนวทางการดำเนิน นโยบายการค้าและการลงทุนที่เสรี เปิดกว้าง และเป็นธรรม ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ และส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาคและภูมิภาครวมทั้งประเทศนอกภูมิภาคตั้งนั้น การพัฒนาจึงมุ่งเน้นในเรื่องการมีเครือข่ายการเชื่อมโยงตามแนวระเบียงเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและมีการใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ การเพิ่มระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยเป็นฐานเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนที่สำคัญในภูมิภาคอนุภูมิภาค อาเซียนและเอเชีย รวมทั้งมีการพัฒนาส่วนขยายจากแนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคให้ครอบคลุมภูมิภาคอาเซียนเอเชียตะวันออก และเอเชียใต้ และประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญทั้งในทุกระดับแนวทางการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย (1) ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับมิตรประเทศ และแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการของไทย (2) พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC, และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ (3) พัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค (4) ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย (5) เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน (6) สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ (7) เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ (8) ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงในทุกด้านที่เกี่ยวกับเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชน (9) บูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านการต่างประเทศ และ (10) ส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศที่สำคัญ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017) ในขณะที่พระราชวรมุณี (Phraratworamuni (P. A. Payutto), 1995) ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ว่า ในทางพุทธศาสนา การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคนเรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุสิ่งแวดลอมต่างๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของ การเพิ่มพูนขยาย ทำให้มากหรือทำให้เติบโตขึ้นทางวัตถุและได้เสนอข้อคิดไว้ว่า คำว่า การพัฒนา หรือ คำว่า เจริญ นั้นไม่ได้แปลว่าทำให้มากขึ้น เพิ่มพูนขึ้นอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความหมายว่า ตัดหรือทิ้ง เช่น เจริญพระเกศา คือตัดผม มีความหมายว่า รก เช่น นุสยา โลกพทมน แปลว่า อย่างเป็นคนรกรกโลกอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริงๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าเกิดปัญหาหรือเสื่อมลง ไม่ใช่เป็นการพัฒนา แต่เป็นหายนะ ซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนา

จากแนวทางการพัฒนาสำคัญ ทั้ง 10 ข้อ จึงทำให้ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน เกิดการปรับตัวเพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจมีทิศทางที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ดังนั้น จังหวัดลำปางจึงได้นำนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ สัญญาประชาคมเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาคและกลุ่มจังหวัดมาแปลงสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับศักยภาพ และโอกาสในการพัฒนาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ภายใต้วิสัยทัศน์ ลำปางเมืองน่า อยู่ นครแห่งความสุข ในขณะเดียวกัน ก็ได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาเชิงรุกที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ภายใต้การ เดินหน้าลำปาง สร้างสรรค์ ปันสุข ที่ประกอบด้วย 8 วาระ ดังนี้ 1) “ลำปางตามรอยเท้าพ่อ” มุ่งขับเคลื่อน ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) “ลำปางแข็งแรง” ขับเคลื่อน ลำปางสะอาดปราศจากโคมะ เพิ่มพื้นที่ป่า ส่งเสริมสุขภาพกายใจ รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนา 3) “ลำปาง เมืองแห่งการเรียนรู้” สร้างลำปางเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นเมืองน่า 4) “ลำปาง นครหัตถศิลป์ ถิ่นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์” สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ด้วยภายใต้แนวคิด “เศรษฐกิจ สร้างสรรค์” 5) “ลำปาง ปลายทางฝัน” เพิ่มรายได้ให้จังหวัดด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงรุก 6) “ลำปางปันสุข” ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการแก้ไขปัญหาความ เดือดร้อนของประชาชน 7) “ลำปางเกษตรสุขภาพ เกษตรคุณภาพ” ปฏิรูปภาคเกษตร เน้นคุณภาพสินค้า และ 8) “ภูมิใจลำปาง” ชาวลำปางรัก ภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมืองนอน อนุรักษ์วิถีล้านนา เห็นคุณค่าและเคารพ ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ อยู่ร่วมกันอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี และต้องมีการพัฒนาคน อย่างมีระบบ (Provincial Integrated Administrative Committee of Lamphang, 2019)

การพัฒนาคนต้องมีระบบและกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม ไม่ใช่มีเพียงด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว ที่จะตอบสนองให้คนมีความพอใจมีความสุขได้ โดยเฉพาะการแสวงหาความสุขนั้นสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต มนุษย์ทุกคนย่อมปรารถนาชีวิตที่มีความสุขมากกว่าความทุกข์ แต่ก่อนที่จะเราจะเข้าใจเกี่ยวกับความสุขได้นั้น เราจะต้องทราบถึงทัศนะเกี่ยวกับมนุษย์ตามหลักของพุทธศาสนาเสียก่อน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับ ธรรมชาติของมนุษย์โดยรวมอันเป็นพื้นฐานต่อความเข้าใจในเรื่องความสุขของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ชนิด เดียวที่มีคุณสมบัติในการรู้คิดในสิ่งที่เกี่ยวกับระบบคุณค่า และสิ่งที่เป็นามธรรม ซึ่งลักษณะพิเศษดังกล่าวนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นอย่างสิ้นเชิง ระบบคุณค่าดังกล่าวได้แก่ ความดี ความ ถูกต้อง คุณธรรม รวมถึงความสุข

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (Pantumanawin, 1995) ได้เสนอหลักพัฒนาบุคคลตามทฤษฎีตันไม้อจริยธรรม ไว้ทฤษฎีตันไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของนักศึกษาไทยที่สร้างขึ้น โดยมี กรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นของทฤษฎีนี้มีความว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่ พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีและ คนเก่ง ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรม ของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 - 60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้ นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีตันไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งตันไม้อจริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ดอกและผลไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อ

ส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อเพื่อต่อการพัฒนาประเทศ 2) ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง และ 3) รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงรุกที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ภายใต้การเดินหน้าลำปาง สร้างสรรค์ ปันสุข ผู้วิจัยและคณะทำงานจากหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะบริหารธุรกิจ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขนาดใหญ่ ในจังหวัดลำปาง จึงได้เล็งเห็นที่จะมีการศึกษา พัฒนา และขับเคลื่อนนโยบายร่วมกับจังหวัดลำปาง ผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกันกับชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมด้านทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง ในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนและพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดลำปาง ให้มีความเข้มแข็ง เป็นการเดินหน้าลำปาง สร้างไทยไปด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง
2. เพื่อเสนอแนวทางและนวัตกรรมด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ในมุ่งเน้นพัฒนาและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับ คุณภาพของนักศึกษา เพื่อสร้างนวัตกรรม โดยกำหนดแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษจากการลงศึกษาภาคสนาม (Field Trip) และ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ของหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปางร่วมกับผู้ประกอบการชุมชน นักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล และ คณาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล โดยใช้กระบวนการจากรูปแบบการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control - AIC) ลงพื้นที่ภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี

- 1) ศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการชุมชน, คณาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลในพื้นที่พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ
- 2) ออกแบบวางแผนการมีส่วนร่วม(Appreciation Influence Control - AIC) ที่พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารร่วมกันของ ผู้ประกอบการชุมชน, คณาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลในพื้นที่พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ
- 3) สร้างแนวทางปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้ โดยการแบ่งบทบาทความรับผิดชอบและจัดทำรายละเอียดการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม

ในการศึกษาภาคสนาม มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ลงพื้นที่ในเขตตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ประกอบการชุมชน นักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล ในพื้นที่เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎี เพื่อกำหนดแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ตลอดจนการสอดแทรกกิจกรรม และการปฏิบัติที่สามารถพัฒนาของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล
- 2) การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับผู้ใช้นิติต เช่น ผู้ประกอบการชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการชุมชน, คณาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลในพื้นที่พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอนดังนี้

ลงพื้นที่ในตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ประกอบการชุมชน รวมไปถึงการพัฒนาและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยกำหนดแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยเน้นการทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน เกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อทราบถึงความต้องการและข้อคิดเห็นในด้านการ ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำและประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัยในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมวางแผน เป็นการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ประกอบการ ชุมชน แล้วและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การร่วมดำเนินการ เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการชุมชน ในการดำเนินการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้ประกอบการชุมชน นักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล อาจารย์ผู้สอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลมีส่วนร่วมในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดคำถามแล้วนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้ประกอบการชุมชน นักศึกษาหลักสูตร ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหวังให้การพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง ส่งเสริมตามเป้าหมายดำเนินการพัฒนาทักษะด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารสากลนักศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อการพัฒนา และมีส่วนช่วยเหลือ ชุมชนอย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลป ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 10 คน
- 2) คณาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง จำนวน 5 คน
- 3) ผู้ประกอบการชุมชน หรือ ผู้ใช้บัณฑิต ของหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล สาขาศิลป ศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อทราบปัจจัยทางชีวสังคม และภูมิหลังของกลุ่มที่จะศึกษา และแบบสอบถามปัจจัยทางสังคม และแบบวัดแนวทางการพัฒนาทักษะด้าน การสื่อสารภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล ซึ่งผู้วิจัยจะดัดแปลง ปรับปรุงจากเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว และบางรายการก็จะจัดสร้างขึ้นเอง

การรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารเพิ่มเติม ทั้งจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรรวมความรู้ในเชิงทฤษฎี และ ผลจากการศึกษาวิจัย เพื่อนำมาเป็นกรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือและเตรียมไว้สำหรับการเขียนรายงาน
- 2) สร้างเครื่องมือวัด / ทดสอบเครื่องมือวัด

3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การมีทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษสามารถสร้างโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการ รวมไปถึงเยาวชนในพื้นที่ ดังเห็นได้จากผลการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการในเขตตำบลพิชัย ผู้ประกอบการให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะการสื่อสารทางภาษาอังกฤษถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการสื่อสารเป็นตัวสร้างโอกาสในการพูดคุยเจรจา ติดต่อกับสื่อสารกับชาวต่างชาติ นำไปสู่โอกาสทางธุรกิจมากมาย รวมไปถึงโอกาสทางการศึกษาของเยาวชน นอกจากนี้เมื่อมองถึงการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่มผู้ประกอบการชุมชนมองว่า การมีทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ดี จะสามารถช่วยให้ธุรกิจของตนเองหรือช่วยให้เยาวชนมีความยั่งยืนทางความรู้ นำไปสู่โอกาสในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ในอนาคต ซึ่งตัวผู้ประกอบการเองก็พอมิทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่บ้าง แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ ในขณะเดียวกัน นักศึกษาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลส่วนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า พอมิพื้นฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษจากการเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ต่างๆ แต่ยังไม่เพียงพอในการนำไปใช้อย่างจริงจัง เพราะไม่ได้ฝึกฝนและไม่มีความมั่นใจในการที่จะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้น การที่มีอะไรที่มาช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารจะเป็นสิ่งที่ดียิ่งอย่างมากและนักศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่ไม่มีพื้นฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษก็ให้สัมภาษณ์ว่า อยากมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษติดตัวไว้ เพื่อที่จะได้มีโอกาสพูดคุยรวมไปถึงโอกาสหางานทำในอนาคต สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ว่า การที่นักศึกษามีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจะเป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เมื่อร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน พบว่าควรส่งเสริมให้มีพื้นที่ในการฝึกฝนทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ รวมไปถึงมีแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้แก่ นักศึกษา นอกจากนี้การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จบรรลุจุดประสงค์ได้ต้องอาศัยหลักธรรมสำคัญนำปฏิบัติ เช่น หลักสังคหวัตถุ 4 โดย หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย

1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ซึ่งเหมาะแก่การที่นักศึกษาได้เข้าไปทำงานในสถานประกอบการที่ต้องอาศัยการเสียสละต่อส่วนรวม

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ สุภาพ ใช้ภาษาอังกฤษในการพูดสื่อสาร พูดภาษาอังกฤษด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ โดยหลักปิยวาจาสามารถช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งในการทำธุรกิจ ต้องอาศัยการสื่อสารที่ไพเราะและจริงใจ

3. อรรถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพจน์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น แก่คู่ค้าทางธุรกิจ ใช้ภาษาอังกฤษในการช่วยเหลือตลอดจนกระบวนการทางธุรกิจอย่างเป็นระบบ โดยในทางธุรกิจหลักอรรถจริยาจะช่วยสร้างโอกาสให้แก่นักศึกษาหรือผู้ประกอบการในเวลาแนะนำสินค้าต่างๆ

4. สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอตั้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้นักศึกษาเป็นผู้ใช้ภาษาอังกฤษอย่างมั่นใจ รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย โดยหลักสมานัตตาจะช่วยให้นักศึกษามีจิตใจแน่วแน่ มีความเพียรพยายาม เอาใจใส่ในสิ่งที่ตนเองทำ อยู่เสมอในการฝึกฝนให้ตนเองประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จากผลการวิจัยตามจุดประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

Module ที่ 1 ทาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 บทสนทนา การทักทายและการพูดคุยในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

Module ที่ 2 ปิยวาจา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 บทสนทนาในการต่อรองธุรกิจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การบรรยายเกี่ยวกับสินค้า และสำนวนในการซื้อของ

Module ที่ 3 อรรถจริยา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การบรรยายถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในแวดวงธุรกิจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 คุณธรรมและการทำธุรกิจ

Module ที่ 4 สมานัตตา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 บรรยายเกี่ยวกับหลักธรรมและการทำธุรกิจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การบรรยายให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจส่วนตัวในด้านธุรกิจ

การทดลองและประเมินผลการจัดหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า เนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 8 หน่วยนี้ จะถูกนำไปใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง โดยจะใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง และหลังจากจบหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 แล้ว นักศึกษาจะได้ไปฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับสถานประกอบการต่างๆ ในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

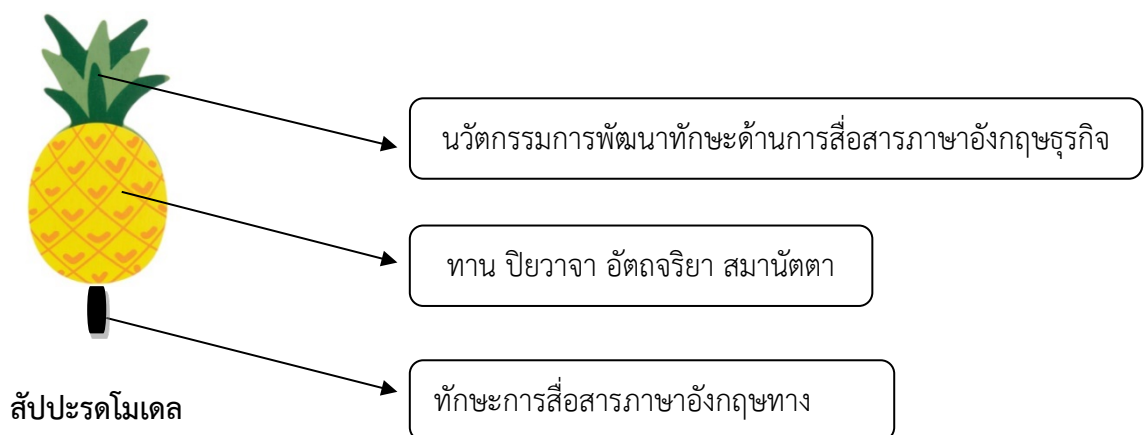
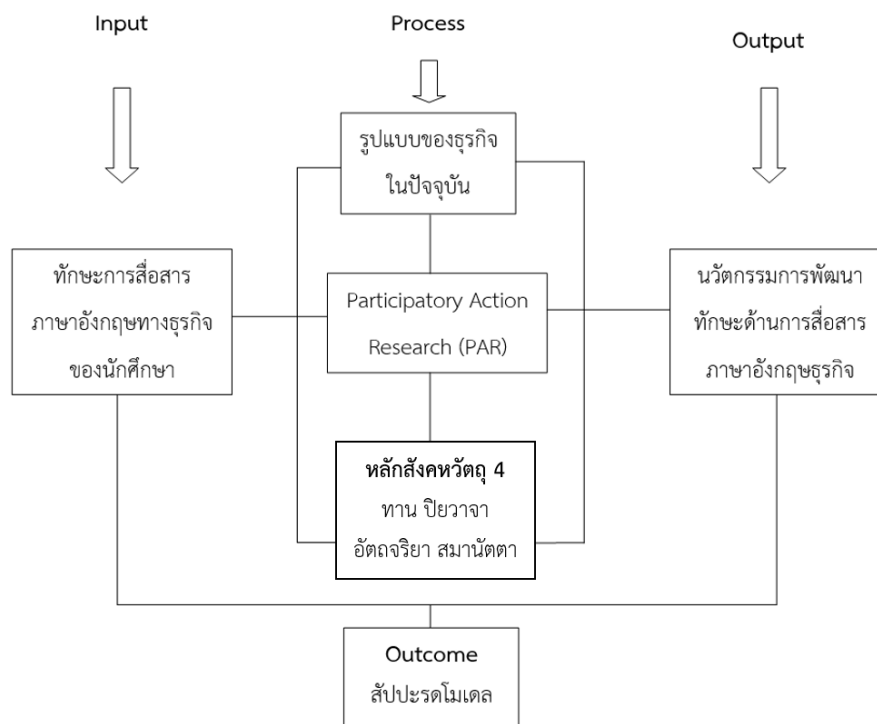
องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ พอมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจากสื่อออนไลน์ต่างๆ แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเต็มที่เนื่องจากไม่มีความมั่นใจที่จะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ และชาวบ้าน

ผู้ประกอบการ ต่างก็มีความต้องการให้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อเปิดโอกาสให้กับสิ่งต่างๆ ในอนาคต ดังนั้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างเป็นนวัตกรรมพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ จะเป็นการกระตุ้น ช่วยเหลือ รวมไปถึงส่งเสริมให้นักศึกษาและผู้ที่มีสนใจมีความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาช่วยส่งเสริมและพัฒนา ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ สัมผัสปรตโมเดลที่เปรียบเทียบกับเป็นผลผลิต กล่าวคือ ผลสัมผัสปรตมีลักษณะใหญ่ เปรียบดังคุณลักษณะของนักศึกษาพร้อมด้วยคุณธรรมนำใจที่เปี่ยมล้น ที่พร้อมจะเติบโตไปพัฒนาบ้านเมืองต่อไป

นวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจ: สัมผัสปรตโมเดล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง ส่งผลให้เกิดประโยชน์ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง ได้รับ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงเป็นพื้นที่เรียนรู้และพัฒนา รวมไปถึงการถ่ายทอดประสบการณ์ รวมไปถึงเป็นแหล่งผลักดันให้นักศึกษามีทักษะภาษาอังกฤษด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้เติบโตไปมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาเมืองลำปาง (Lampang, 2019) ที่ว่า ลำปางเมืองน่าอยู่ นครแห่งความสุข ซึ่งจากแผนการเดินทางลำปาง สร้างสรรค์ ปันสุข ประชาชนต้องเตรียมความพร้อมในการร่วมกันคิด ช่วยกันทำสิ่งสร้างสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นไปที่ตัวนักศึกษาและผู้ประกอบการ ซึ่งต้องมีการเรียนรู้และพัฒนา นำไปสู่โอกาสต่างๆ ในอนาคต ทำให้เกิดนวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจขึ้นมา ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน (Pantumanawin, 1995) ที่ได้เสนอหลักพัฒนาบุคคลตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งนักศึกษาและผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีจริยธรรมในการที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ซึ่งทักษะการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการส่งสารไปให้ผู้รับ ซึ่งก็คือลูกค้า โดยนวัตกรรมนี้จะเน้นการสื่อสารภาษาอังกฤษให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา ในขณะเดียวกันนักศึกษาต้องเรียนรู้หลักธรรมนาชีวิต ซึ่งก็คือหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การงาน และการดำเนินชีวิต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ที่คำนึงถึงการออกแบบนวัตกรรมด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจ มีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษทางธุรกิจ คำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัย และการดำเนินงานจากการออกแบบกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์ ทารือ และทำกิจกรรมร่วมกันด้วยหลักของการเรียนรู้ที่อิงการเรียนการสอนแบบเน้นความสนุกสนานเพื่อให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลาย ไม่กดดัน ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ได้กำหนดหัวข้อในการสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยการสื่อสารทั้งหมดในระหว่างการเรียนรู้จะเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักศึกษาได้คุ้นเคยจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งในส่วนของการจัดหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ได้จัดทำขึ้นหน่วยละ 2 ชั่วโมง จำนวน 8 หน่วย ระยะเวลาในการจัดหน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 วัน

สรุป

การสื่อสารในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบ สื่อสารกันตัวต่อตัว หรือเรียกว่า สื่อสารกันผ่านระบบออนไลน์ และติดต่อสื่อสารกันผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งการสื่อสารเป็นตัวเปิดโอกาสให้กับสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านธุรกิจและการศึกษา นอกจากการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจะช่วยให้นักศึกษาได้เพิ่มพูน

ทักษะการสื่อสารแล้ว ยังช่วยให้นักศึกษามีความรู้ติดตัว ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนำไปสู่อนาคตที่สดใส ในขณะที่เดียวกันการมีกิจกรรมในใจร่วมกันกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจะช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จทั้งในการศึกษาและหน้าที่การงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการบางรายจะมีอายุมากแล้วก็ตาม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ยังมีผู้ประกอบการที่ทางผู้วิจัยไม่ได้สัมภาษณ์อีกมากที่มีความต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ดังนั้น หากทางสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ประชาชน บุคคลภายนอกได้เข้ามาศึกษา โดยเน้นหลักสูตรระยะสั้น ก็จะถือว่าเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน นอกจากนี้ สถานศึกษา อาจารย์ผู้สอนควรสอดแทรกกิจกรรมไว้ในเนื้อหาของการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การประพฤติตนที่ดี และการมีคุณธรรม มาเผยแพร่เพื่อให้นักศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรทำวิจัยต่อยอด โดยเพิ่มจำนวนประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการรายย่อยอื่นๆ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2.2 ควรทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับผู้ประกอบการต่างๆ รวมไปถึงนักศึกษาในสถานศึกษา

References

- Donaldson, L., & Scannell, E. E. (1978). *Human Resource Development: The New Trainer's Guide*. Canada: Addison-Wesley Publishing Company.
- Provincial Integrated Administrative Committee of Lampang. (2019). *Guidelines and Focus on Provincial Development*. Retrieved September 5, 2020, from http://www.lampang.go.th/db_lap/62/01-lpa62n1.pdf
- Jongwutiwate, N., & Watjanapum, P. (1991). *Theories and Concepts Related to Rural Development. Training Material on the Home Economics and Community Development*. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.

- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *12th Economic and Social Development Plan*. Retrieved September 5, 2020, from https://www.nesdc.go.th/dl_link.php?nid
- Pantumanawin, D. (1995). *Ethic Tree Theory*. Bangkok: Office of the Civil Service Commission.
- Ponsi, S. (2004). *Theories and principles of community development*. Bangkok: Odien Store.
- Phraratworamuni (P. A. Payutto). (1995). *Buddhist in Society*. Bangkok: Komol Korkthong Foundation.
- Thanakunparat, N. (2003). *Views on the happiness of Theravada Buddhism and ethical happiness*. (Master's Thesis). Kasetsart University. Bangkok.
- Trakoonmutta, J. (2001). *The Development of Human Resource in Organization*. Songkla: Prince of Songkla University.

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว

สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน*

The Development of a Long-Stay Accommodation Business Management Model for Elderly Travelers in the Upper North

¹รภัสศา รวงอ่อนนาม และ กิตติพงษ์ กิตติยันตการ

¹Rapassa Rong-onnam and Kittipong Kittiyantakarn

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครกรุงเทพ

¹Faculty of Business Administration, North Bangkok University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Rapassa.ro@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัย 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัย 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจและผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักอาศัยระยะยาวในภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งหมด 39 แห่ง การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือแบบเจาะลึกกับผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจที่พักอาศัยจำนวน 5 คน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 420 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพการคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพการคาดหวังส่วนใหญ่มีผลกับปัจจัยการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ส่งผลต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และ 3) ผลการนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการธุรกิจ; ที่พักอาศัยระยะยาว; นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

*Received June 24, 2021; Revised September 7, 2021; Accepted September 28, 2021

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the current situation and expectation of accommodation business management; 2) to analyze the factors for developing an accommodation business management model; and 3) to develop a long-stay accommodation business management model for elderly travelers in the upper north. The study applied a mixed-method research. The population used in the research included entrepreneurs or business operators and the elderly who used the long-stay accommodation in the upper north, in a total of 39 persons. The qualitative data collection employed an interview form with the entrepreneurs or accommodation business operators, in a total of 5 persons. The quantitative data collection was a questionnaire. The statistics used were average, standard deviation (S.D.), the confirmatory factor analysis, and the structural equation model (SEM).

From the study, the following results are found: 1) From studying the current situation and expectation of a long-stay accommodation business management for elderly travelers in the upper north, it is found that the current situation and the expectation have an effect on the factors of a long-stay accommodation business management for the elderly travelers in the upper north; 2) The factors for developing an accommodation business management model for the elderly travelers in the upper north have an effect on a long-stay accommodation business management with a statistical significance at 0.05 and 0.01 levels; and 3) The presentation of a long-stay accommodation business management model for elderly travelers in the upper north is found to acceptable in terms of consistency with empirical data.

Keywords: Business Management; Long-Stay Accommodation; Elderly Travelers

บทนำ

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็วในธุรกิจการท่องเที่ยวทั่วโลก (AGE Platform Europe, n.d.) อีกทั้งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต ผู้สูงอายุปัจจุบันเป็นกลุ่มคนที่เกษียณอายุและมีสุขภาพดี มีอายุยืน (Mungall, and Gherissi, 2009) กลุ่มนี้เป็นคนที่มีเวลาท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่นๆ ไม่มีภาระด้านการงาน และการดูแลครอบครัว จึงมีความพร้อมทางด้านการเงิน (Mungall, and Gherissi, 2009) ที่สะสมมาจากการทำงาน หรือการได้รับสวัสดิการจากรัฐ นักท่องเที่ยวสูงอายุมีความต้องการการพักผ่อน และหาความสุขจากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ๆ หรืออาจเป็นสถานที่เดิมที่เคยได้รับความ

ประทับใจมาก่อน และยังคงต้องการเดินทางไปอีก หากมีความพร้อมทั้งการเงิน เวลา และเพื่อนร่วมเดินทาง สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมผู้สูงอายุเนื่องจากจำนวนประชากรในหลายประเทศมีผู้สูงอายุมากขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียที่มีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รองจากประเทศญี่ปุ่น ฮองกง และ สิงคโปร์ ประเทศไทยมีผู้สูงอายุ 9.5 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี 8.55 ล้านคน และ 3.85 ล้านคนยังคงทำงาน (Kasikornbank, 2018) ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2565 (Kasikornbank, 2019) กลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นนี้จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุภายในประเทศที่จะสามารถ สร้างรายได้ให้กับ ประเทศไทยได้ตลอดทั้งปี

ธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว (Long Stay) ในปัจจุบันประชากรของโลกมีช่วงอายุการทำงานที่ลดลง มีการเกษียณอายุการทำงานเร็วกว่าในอดีต ทำให้สามารถใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวได้มากขึ้น อีกทั้ง การต่ออายุมาตรการยกเว้นค่าธรรมเนียมวีซ่า และมาตรการปรับลดค่าธรรมเนียมวีซ่าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง น่าจะเป็นโอกาสของธุรกิจโรงแรมและบริษัทนำเที่ยวรายกลางและเล็ก ที่พึงพิง การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวจังหวัดเมืองรอง และ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ยังเป็นโอกาสของธุรกิจโรงแรมรายกลางและเล็กในจังหวัดเมืองรอง ในการให้บริการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเมืองรองส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่นักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคย สะท้อนถึงโอกาสที่จะเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด เช่นภาคเหนือตอนบน ที่พักอาศัยระยะยาว (Long Stay) มีบทบาททางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ มีจุดขายทั้งด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเป็นแหล่งวัฒนธรรมล้านนาที่โดดเด่น เป็นประตูการค้าชายแดนเชื่อมโยงเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวกับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และเอเชียใต้โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง สถานการณ์ของการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน จึงเป็นสาเหตุที่มีผู้สูงอายุมาท่องเที่ยวระยะยาว (Department of Tourism, 2019)

ดังนั้นบทความวิจัยนี้จึงนำเสนอการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน รวมทั้งผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และนักวิชาการ (Chiang Mai Provincial Office, 2019) เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอุณหภูมิอบอุ่นตลอดปี และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม พร้อมทั้งมีชนบทธรรมนิยม ประเพณี เหมาะสมกับการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุให้ได้รับการบริการที่เหมาะสมกับความต้องการเชิงลึกจนเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการประกอบธุรกิจบริการที่พักแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่มให้รองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ และสามารถสร้างผลกำไรและการจ้างงานท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุในการกลับมาใช้บริการซ้ำ จนเกิดเป็นโมเดลการให้บริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวสูงอายุได้รับการบริการอย่างราบรื่น ปลอดภัย ตลอดระยะเวลาของการพักผ่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี

ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ทำการศึกษาบริบท สภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม

1. การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะในการดำเนินการศึกษาวิจัย ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลของการสัมภาษณ์มาสรุปเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนผลการวิเคราะห์ต่อไป

2. การประเมินและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง ความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เมื่อได้ผลการตรวจสอบรายข้อแล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยเกณฑ์การประเมิน IOC เป็นค่าตัวเลขมีค่าระหว่าง 0.5 – 1.00 แสดงว่า เป็นข้อคำถามที่ดี และผู้วิจัยนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ ส่วนค่า IOC น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยต้องนำข้อคำถามนั้นไปปรับปรุงใหม่ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินค่า IOC จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาของงานวิจัยนี้มีดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักอาศัยระยะยาวในภาคเหนือตอนบน จำนวน 5 คน ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เจาะลึก ข้อมูลที่ได้ภายหลังจากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในประเด็นที่เกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษาและสมมติฐานการวิจัย และการคัดสรรถ้อยคำ เพื่อนำเสนอถึงประเด็นถ้อยคำสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลได้ถ่ายทอดมายังผู้วิจัย และนำมาสรุปผลเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักอาศัยระยะยาวในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน จำนวนทั้งหมด 39 แห่ง โดยมีจำนวนประชากร 4,000 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่ง (Hair, Black, Babin, and Anderson, 2010) จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 420 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การสร้างเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษาของงานวิจัยนี้มี ดังนี้

1. เครื่องมือและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) โดยออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบผสม (Semi-Structure Questionnaire) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของประเด็นคำถาม รวมทั้งเนื้อหาที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วมาแก้ไขปรับปรุง ซึ่งได้ออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ และมีพื้นฐานมาจากการศึกษา และทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดจะนำผลของการสัมภาษณ์มาสรุปเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนผลการวิเคราะห์ต่อไป

2. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิด และผลจากการสัมภาษณ์ และนำเสนอเครื่องมือต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง ความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อ กับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) เมื่อได้ผลการตรวจสอบรายข้อแล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยเกณฑ์การประเมิน IOC เครื่องมือดำเนินการวิจัย สำหรับแบบเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม แบบ 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย สถานภาพของผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักอาศัยระยะยาว ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็น แบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบบ 5 ระดับมีการกำหนดระดับคะแนน (Scoring) 1 – 5 คะแนนสูงสุด (5) หมายถึงมีค่าระดับความคิดเห็นหรือความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนคะแนนต่ำสุด (1) หมายถึงมีค่าระดับความคิดเห็นหรือความพึงพอใจน้อยที่สุด กลุ่มตัวอย่างใช้จำนวน 420 คน

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวในภาคเหนือตอนบน จำนวน

5 คน กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มแบบแบบเจาะลึก จำนวน 5 คน ในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน ในประเด็นกรอบตัวแปรอิสระ ตัวแปรสื่อกลาง และตัวแปรตาม โดยอาศัยแนวทางจากกรอบนิยามตัวแปรสังเกตได้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสังเคราะห์เป็นข้อคำถามให้ตรงตามกรอบเนื้อหา และนำไปสร้างเป็นเครื่องมือเพื่อหาคุณภาพเชิงปริมาณต่อไป

2. การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักอาศัยระยะยาวในภาคเหนือตอนบนซึ่งการแจกแบบสอบถามเป็นไปตามขั้นตอนเพื่อติดต่อสถานประกอบการที่พักอาศัยระยะยาว โดยขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามใน สถานประกอบการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 ฉบับ และการตอบกลับโดยวิธีการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยเหลือ แล้วนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบ แยกฉบับสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยวิธีถอดความจากบทสัมภาษณ์ นำมาประมวลและสังเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ ให้ชัดเจนในการตีความ สรุปและนำเสนอ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้นในเรื่องการจัดกลุ่มข้อมูลด้านผู้ประกอบการ / พนักงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ปัจจัย และตัวแปรต่างๆ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อคำนวณสถิติและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ทางสถิติ ซึ่งสามารถตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลจริง

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

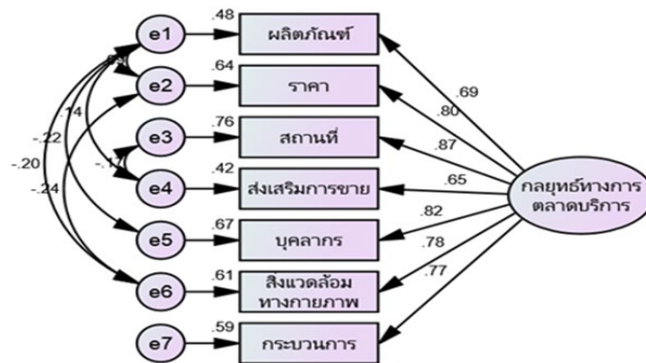
ตัวแปร	ผลิตภัณฑ์	ราคา	สถานที่	ส่งเสริมการขาย	บุคลากร	สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	กระบวนการ	บริการที่เป็นรูปธรรม	บริการที่ไว้ใจได้	ความเต็มใจในการบริการ	ให้บริการด้วยความจริงใจ	บริการด้วยความเอาใจใส่	การจัดการทรัพยากรมนุษย์	การจัดการด้านคุณธรรม	การจัดการทรัพยากร	การจัดการงบประมาณ	การจัดการทั่วไป	ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า	ความพึงพอใจ	การตรวจสอบความโปร่งใสทั้งภายในและภายนอก	การดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด
ผลิตภัณฑ์	1																				
ราคา	.602 [*]	1																			
สถานที่	.608 [*]	.705 [*]	1																		
ส่งเสริมการขาย	.528 [*]	.540 [*]	.502 [*]	1																	
บุคลากร	.476 [*]	.642 [*]	.708 [*]	.550 [*]	1																
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	.441 [*]	.538 [*]	.688 [*]	.454 [*]	.650 [*]	1															
กระบวนการ	.512 [*]	.608 [*]	.653 [*]	.511 [*]	.641 [*]	.618 [*]	1														
บริการที่เป็นรูปธรรม	.527 [*]	.592 [*]	.559 [*]	.523 [*]	.588 [*]	.534 [*]	.618 [*]	1													
บริการที่ไว้ใจได้	.467 [*]	.616 [*]	.635 [*]	.515 [*]	.670 [*]	.648 [*]	.630 [*]	.600 [*]	1												
ความเต็มใจในการบริการ	.395 [*]	.591 [*]	.656 [*]	.517 [*]	.644 [*]	.708 [*]	.655 [*]	.546 [*]	.686 [*]	1											
ให้บริการด้วยความจริงใจ	.458 [*]	.488 [*]	.459 [*]	.445 [*]	.498 [*]	.479 [*]	.576 [*]	.580 [*]	.532 [*]	.517 [*]	1										
บริการด้วยความเอาใจใส่	.427 [*]	.605 [*]	.628 [*]	.464 [*]	.606 [*]	.643 [*]	.634 [*]	.588 [*]	.661 [*]	.725 [*]	.602 [*]	1									
การจัดการทรัพยากรมนุษย์	.454 [*]	.590 [*]	.618 [*]	.478 [*]	.554 [*]	.584 [*]	.674 [*]	.555 [*]	.624 [*]	.624 [*]	.610 [*]	.658 [*]	1								
การจัดการด้านคุณธรรม	.417 [*]	.576 [*]	.571 [*]	.449 [*]	.569 [*]	.569 [*]	.622 [*]	.565 [*]	.669 [*]	.656 [*]	.609 [*]	.658 [*]	.669 [*]	1							
การจัดการทรัพยากร	.431 [*]	.625 [*]	.633 [*]	.453 [*]	.598 [*]	.612 [*]	.599 [*]	.474 [*]	.638 [*]	.635 [*]	.557 [*]	.633 [*]	.622 [*]	.688 [*]	1						
การจัดการงบประมาณ	.445 [*]	.498 [*]	.524 [*]	.538 [*]	.528 [*]	.482 [*]	.600 [*]	.512 [*]	.559 [*]	.544 [*]	.571 [*]	.601 [*]	.623 [*]	.543 [*]	.596 [*]	1					
การจัดการทั่วไป	.460 [*]	.590 [*]	.624 [*]	.477 [*]	.556 [*]	.601 [*]	.606 [*]	.492 [*]	.627 [*]	.658 [*]	.560 [*]	.657 [*]	.637 [*]	.632 [*]	.611 [*]	.670 [*]	1				
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า	.334 [*]	.561 [*]	.604 [*]	.379 [*]	.578 [*]	.587 [*]	.590 [*]	.421 [*]	.641 [*]	.658 [*]	.541 [*]	.642 [*]	.617 [*]	.628 [*]	.688 [*]	.558 [*]	.728 [*]	1			
ความพึงพอใจ	.477 [*]	.518 [*]	.491 [*]	.489 [*]	.466 [*]	.422 [*]	.567 [*]	.571 [*]	.500 [*]	.555 [*]	.551 [*]	.588 [*]	.572 [*]	.558 [*]	.414 [*]	.522 [*]	.575 [*]	.522 [*]	1		
การตรวจสอบความโปร่งใสทั้งภายในและภายนอก	.407 [*]	.546 [*]	.593 [*]	.424 [*]	.516 [*]	.535 [*]	.571 [*]	.464 [*]	.609 [*]	.619 [*]	.518 [*]	.601 [*]	.559 [*]	.530 [*]	.649 [*]	.552 [*]	.630 [*]	.665 [*]	.585 [*]	1	
การดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด	.246 [*]	.415 [*]	.535 [*]	.336 [*]	.480 [*]	.516 [*]	.507 [*]	.380 [*]	.480 [*]	.564 [*]	.448 [*]	.507 [*]	.539 [*]	.432 [*]	.496 [*]	.454 [*]	.561 [*]	.610 [*]	.494 [*]	.699 [*]	1

*P ≤ 0.05 หรือ ** P ≤ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่ทำการศึกษาในแบบจำลอง พบว่า ค่าของตัวแปรสังเกตที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ .728 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ทำการวิจัยนั้นไม่มีคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป สอดคล้องกับ Kline (2005) ได้กล่าวถึงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตที่มีค่าสูงกว่า 0.85 จะเกิดปัญหาการร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) แต่ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตไม่เกิน 0.85 กล่าวได้ว่าไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

โมเดลปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ

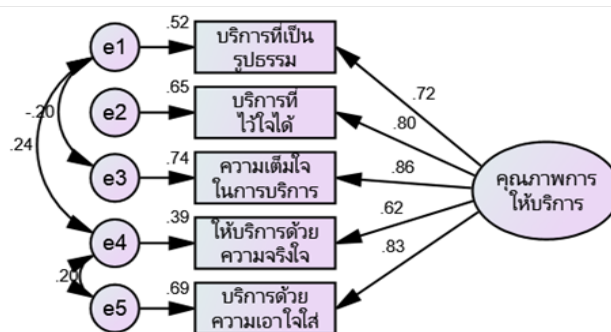

Chi-square = 10.639, df = 8, p = .223, RMSEA = .028

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (n = 420)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ พบว่าโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 10.639 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 8, p-value เท่ากับ .233 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .993 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) พบว่า ตัวแปรสถานที่ มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ 0.87 รองลงมา คือ บุคลากร ราคา สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการขาย มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 0.82, 0.80, 0.78, 0.77, 0.69 และ 0.65 ตามลำดับ

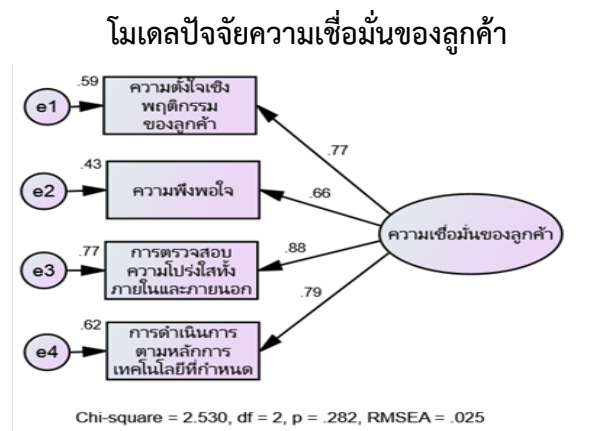
โมเดลปัจจัยคุณภาพการให้บริการ

Chi-square = 4.829, df = 2, p = .089, RMSEA = .058

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงคุณภาพการให้บริการ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ($n = 420$)

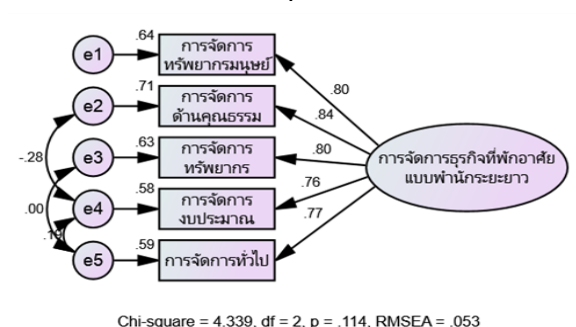
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงคุณภาพการให้บริการ พบว่าโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 4.829 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 2, P-value เท่ากับ .089 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .995 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) พบว่า ตัวแปรความเต็มใจในการบริการ มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ 0.86 รองลงมา คือ บริการด้วยความเอาใจใส่ บริการที่ไว้วางใจได้ บริการที่เป็นรูปธรรม และให้บริการด้วยความจริงใจ มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 0.83, 0.80, 0.72, และ 0.62 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงความเชื่อมั่นของลูกค้า ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ($n = 420$)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงความเชื่อมั่นของลูกค้า พบว่าโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 2.530 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 2, P-value เท่ากับ .282 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .997 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) พบว่า ตัวแปรการตรวจสอบความโปร่งใสทั้งภายในและภายนอก มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ 0.88 รองลงมา คือ การดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า และความพึงพอใจ มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 0.79, 0.77 และ 0.66 ตามลำดับ

โมเดลปัจจัยการจัดการธุรกิจที่פקอาศัยระยะยาว

ภาพที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ($n = 420$)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว พบว่าโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 4.339 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 2, P-value เท่ากับ .114 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .996 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) พบว่า ตัวแปรการจัดการด้านคุณธรรม มีค่าน้ำหนักปัจจัยมากที่สุด คือ 0.84 รองลงมา คือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทรัพยากร การจัดการทั่วไป และการจัดการงบประมาณ มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 0.80, 0.80, 0.77 และ 0.76 ตามลำดับ

2. การนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลโดยรวม (Total Effect) จากแบบจำลองสมการ ($n = 420$)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม										
	ความเชื่อมั่นของ ลูกค้า			คุณภาพการให้บริการ			การจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว				
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE		TE	
					ความ เชื่อมั่น ของ ลูกค้า			ความ เชื่อมั่น ของ ลูกค้า	คุณภาพ การ ให้บริการ	ความเชื่อมั่น ของลูกค้า --> คุณภาพ การให้บริการ	
กลยุทธ์ทางการตลาด บริการ	0.880*		0.880*	0.650*	0.308*	0.958*	0.195*	0.274*	0.319*	0.151*	0.939*
คุณภาพการให้บริการ							0.493*				0.493*
ความเชื่อมั่นของ ลูกค้า				0.350*		0.350*	0.308*		0.173*		0.481*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ และปัจจัยความเชื่อมั่นของลูกค้า โดยมีรูปแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับ โดยพบการประมาณค่าในแบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว อธิบายได้ดังนี้ 1) กลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ส่งผลทางตรงต่อความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .880 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .650 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่งผลทางอ้อมต่อคุณภาพการให้บริการ ผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .308 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลยุทธ์ทาง

การตลาดบริการ ส่งผลทางอ้อมต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .274 ผ่านคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.319 และผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้าที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.151 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) คุณภาพการให้บริการ ส่งผลทางตรงต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .493 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) ความเชื่อมั่นของลูกค้า ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .350 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 6) ความเชื่อมั่นของลูกค้าส่งผลทางตรงต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .308 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ส่งผลทางอ้อมต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ผ่านคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .173 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการวางแผนการและการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระหว่างการพัฒนาจะมีการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้ทราบสภาพได้ตลอดเวลาที่สามารถเชื่อมต่อบริการบริหารทั่วไปทั้งองค์กรได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่ดีอย่างต่อเนื่อง และสภาพความคาดหวังยังสามารถแยกเป็นรายย่อยได้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1) ปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักสำคัญในการบ่งชี้ถึงกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย 7 ตัวแปรสังเกตได้ คือ สถานที่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ .824 รองลงมา คือ กระบวนการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .808 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .804 ราคา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .795 บุคลากร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .787 ส่งเสริมการขาย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .626 และผลิตภัณฑ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .602 ตามลำดับ

2) ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักสำคัญในการบ่งชี้ถึงคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความเต็มใจในการบริการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ .829 รองลงมา คือ บริการที่ไว้วางใจได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .822 บริการด้วยความเอาใจใส่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .820 ให้บริการด้วยความจริงใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .728 และบริการที่เป็นรูปธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .714 ตามลำดับ

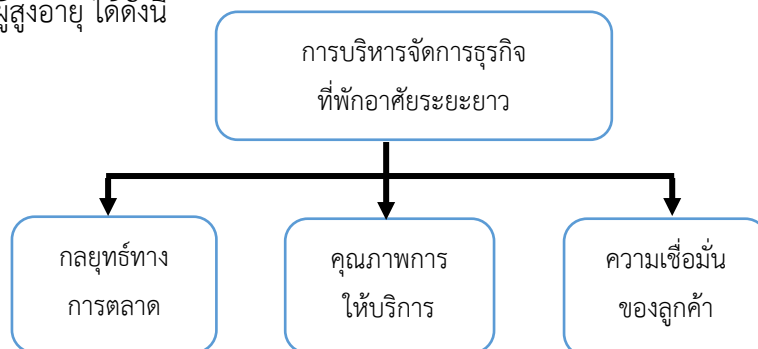
3) ปัจจัยความเชื่อมั่นของลูกค้า ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักสำคัญในการบ่งชี้ถึงความเชื่อมั่นของลูกค้า ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ .833 รองลงมา คือ การตรวจสอบความโปร่งใสของที่พักอาศัยระยะยาว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .782 ความพึงพอใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .745 และการดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .691 ตามลำดับ

4) ปัจจัยการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักสำคัญในการบ่งชี้ถึงการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การจัดการด้านคุณธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งมีค่าเท่ากับ .820 รองลงมา คือ การจัดการทั่วไป มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .807 การจัดการทรัพยากร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .805 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .798 และการจัดการงบประมาณ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .719 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตามสมมติฐานข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดลจนได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์ ที่ปรับแล้วมีค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 127.621 และมีค่า p-Value 0.181 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาดัชนีการวัดต่าง ๆ คือ CFI มีค่าเท่ากับ 0.998, GFI มีค่าเท่ากับ 0.972, AGFI มีค่าเท่ากับ 0.944 RMR มีค่าเท่ากับ 0.003, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.017 ค่า CN มีค่าเท่ากับ 1728.019, Chi-Square/Df มีค่าเท่ากับ 1.119, HOELTER มีค่าเท่ากับ 460, NFI มีค่าเท่ากับ 0.982, RFI มีค่าเท่ากับ 0.967, IFI มีค่าเท่ากับ 0.998 และค่า TLI มีค่าเท่ากับ 0.996 ซึ่งพบว่าทุกค่าชี้วัดมีอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง สรุปเป็นผังความคิดไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 ผังความคิดการพัฒนาแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว

ผังความคิดการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน เป็นการพัฒนารูปแบบใหม่ โดยการพัฒนาแบบนี้มีองค์ความรู้ใหม่ที่มีจุดเด่นแตกต่างจากรูปแบบเดิม และไม่เคยปรากฏในการศึกษาใดมาก่อน คือรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย สถานที่ กระบวนการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ราคา บุคลากร ส่งเสริมการขาย และผลิตภัณฑ์ 2) คุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย ความเต็มใจในการบริการ บริการที่ไว้วางใจได้ บริการด้วยความเอาใจใส่ ให้บริการด้วยความจริงใจ และบริการที่เป็นรูปธรรม 3) ความเชื่อมั่นของลูกค้า ประกอบด้วย ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า การตรวจสอบความโปร่งใสของที่พักอาศัยแบบระยะยาว ความพึงพอใจ และการดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด เพื่อให้การบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านคุณธรรม การจัดการทั่วไป การจัดการทรัพยากร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการงบประมาณ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของการมาพักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาก้าวหน้าต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน จากการสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพการคาดหวังของการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะการนำสภาพปัจจุบันและสภาพการคาดหวังของการบริหารจัดการนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าทั้ง 4 ด้านมีผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวทั้งสิ้น ได้แก่ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย 1) สถานที่ 2) กระบวนการ 3) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 4) ราคา 5) บุคลากร 6) ส่งเสริมการขาย และ 7) ผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 1) ความเต็มใจในการบริการ 2) บริการที่ไว้วางใจได้ 3) บริการด้วยความเอาใจใส่ 4) ให้บริการด้วยความจริงใจ และ 5) บริการที่เป็นรูปธรรม ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของลูกค้า ประกอบด้วย 1) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า 2) การตรวจสอบความโปร่งใสของที่พักอาศัยระยะยาว 3) ความพึงพอใจ และ 4) การดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด และปัจจัยด้านการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ประกอบด้วย 1) การจัดการด้านคุณธรรม 2) การจัดการทั่วไป 3) การจัดการทรัพยากร 4) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 5) การจัดการงบประมาณ สอดคล้องกับผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีของ Lovelock, and Wirtz (2013); Kotler, and Armstrong (2014) เพราะทำให้ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยพำนักระยะยาวโดยรวมอยู่ในระดับสูง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าการพัฒนารูปแบบการ

บริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ทั้งนี้เป็นเพราะ 1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการส่งผลทางตรงต่อความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .840 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยแนวคิดทฤษฎีของ Kotler, and Armstrong (2014); Schiffman, and Kanuk (2010); Lovelock, and Wirtz (2013) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sukwiboon (2016) กล่าวไว้ว่ากลยุทธ์ทางการตลาดบริการจะไม่ส่งผลทางตรงต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวแต่จะส่งผลทางอ้อมผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้า 2) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .608 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และส่งผลทางอ้อมต่อคุณภาพการให้บริการ ผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .331 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยแนวคิดทฤษฎีของ Kotler, and Armstrong (2014); Schiffman, and Kanuk (2010); Lovelock, and Wirtz (2013); Soliman (2011); Phiromyoo (2011); Chaoprasert (2016) กล่าวว่าการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการ การสร้างการยอมรับและสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งส่งเสริมให้เป็นการสร้างธุรกิจที่ยาวนานอย่างยั่งยืน 3) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ส่งผลทางอ้อมต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้า ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .236 ผ่านคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.360 และผ่านความเชื่อมั่นของลูกค้าที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.193 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kotler, and Armstrong (2014); Lovelock, and Wirtz (2013); Soliman (2011); Phiromyoo (2011) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chaoprasert (2016) ที่อธิบายว่า การตลาด มีความจำเป็นที่ทุกองค์กรจะต้องมีการดำเนินงาน การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพราะปัจจุบันการแข่งขันจะต้องให้ความสำคัญกับการตลาด 4) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ส่งผลทางตรงต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .587 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีของ Schmenner (1998); Zineldin (1996); Zeithaml, Berry, and Parasuraman (1996); McColl – Kennedy (2005) 5) ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของลูกค้า ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .394 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีของ Kim et al. (2012); Kanuk (2010); Boylu, and Tasci (2010) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Matthayaburud (2009) กล่าวคือ ความเชื่อมั่นของลูกค้าเกิดจากการความตั้งใจและความเอาใจใส่ในการให้บริการ และ 6) ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของลูกค้าส่งผลทางตรงต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .283 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ส่งผลทางอ้อมต่อการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ผ่านคุณภาพการให้บริการ ที่ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .232 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีของ Zeithaml, Bitner, and Gremler (2009); Prayag (2009); Kim et al. (2012) Kanuk (2010); Boylu, and Tasci (2010) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Matthayaburud (2009) ในใจความที่ว่า ความเชื่อมั่นของลูกค้าได้จากคุณภาพการให้บริการซึ่งได้รับความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานของการจัดการธุรกิจ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุของการจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ทั้งนี้เป็นเพราะมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืน (Fit Index) ดังนี้ $\chi^2 = 127.621$, $df = 114$, $p\text{-value} = .181$, $\chi^2/df = 1.119$, $RMSEA = .017$, $RMR = .009$, $CFI = .998$, $GFI = .972$, $AGFI = .944$

สรุป

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน นั้นคือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ เพื่อประสิทธิผลของธุรกิจที่พักอาศัยแบบระยะยาว ผลลัพธ์ทางบวกของการทำงานเป็นผลสืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ส่งผลทางด้านสถานที่ ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านส่งเสริมการขาย และด้านผลิตภัณฑ์ รวมถึงปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการส่งผลทางด้านความเต็มใจในการบริการ ด้านบริการที่ไวใจได้ ด้านบริการด้วยความเอาใจใส่ ด้านให้บริการด้วยความจริงใจ และด้านบริการที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของลูกค้าส่งผลทางด้านความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า ด้านการตรวจสอบความโปร่งใสของที่พักอาศัยระยะยาว ด้านความพึงพอใจ และด้านการดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด เพื่อเพิ่มโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายในการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน พร้อมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความคาดหวังของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าทั้ง 4 ด้านมีผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทั้งสิ้น ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านความเชื่อมั่นของลูกค้า และด้านการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว ตามลำดับ ดังนั้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทางการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยการวิเคราะห์ปัจจัยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าทั้งปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ปัจจัยคุณภาพการให้บริการ และปัจจัยความเชื่อมั่นของลูกค้า ส่งผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว

สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังนั้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ สามารถนำผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยไปใช้เพิ่มโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายในการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน พร้อมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น

1.3 ผลจากการวิจัยการนำเสนอการพัฒนาแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน พบว่าการพัฒนาแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวในการจัดลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนของธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังนั้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้สามารถนำการพัฒนาแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ใช้เป็นแนวทางนโยบายในการพัฒนาพักอาศัยระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในท้องถิ่น และกระตุ้นการพัฒนาแรงงานสำหรับคนไทย และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศไทย สร้างอาชีพแก่คนในชุมชน เกิดรายได้ในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรทำการวิจัยถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมาใช้บริการต่อธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาว โดยการวิจัยในปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค หรือผู้บริโภคในเขตภาคอื่นๆ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาความคิดเห็นโดยทำการเปรียบเทียบกับที่พักอาศัยแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลและทราบถึงข้อดีข้อเสียของที่พักอาศัยแบบต่างๆ อีกทั้งยังทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคที่แท้จริง

2.2 ควรทำการวิจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวมีรูปแบบที่ชัดเจนและได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องจากภาครัฐ ทั้งในด้านกฎหมาย การควบคุมคุณภาพ การบริการ และด้านอื่น ๆ ที่ช่วยให้ธุรกิจที่พักอาศัยระยะยาวสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- AGE Platform Europe. (n.d.). *Global certification scheme senior-friendly hotels friendly*. Retrieved January 25, 2021, from <https://age-platform.eu/good-practice/globalcertification-scheme-senior-friendly-hotels-friendly>.
- Boylu, A. A., & Tasci. (2010). The examination of the factor affecting the feeling of loneliness of the elderly. *Procedia Social and behavioral Sciences*, 9, 2083-2089.
- Chaoprasert, C. (2016). *Service marketing*. Bangkok: SE-EDUCATION.

- Chiang Mai Provincial Office. (2019). *Report on the results of foreigners living in Chiang Mai*. Retrieved May 5, 2021, from [http://www.mol.go.th/molcover/coverpage.php?id=1 & main=http%3A//chiangmai.mol.go.th/](http://www.mol.go.th/molcover/coverpage.php?id=1&main=http%3A//chiangmai.mol.go.th/)
- Department of Tourism. (2019). *Statistics of foreign tourists visiting Thailand in 2017*. Retrieved April 2, 2021, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25516>
- Department of Tourism. (2019). *Statistics of foreign tourists visiting Thailand During May 2016*. Retrieved May 5, 2021, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25516>
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). Upper saddle River, New Jersey: Pearson Education International.
- Kanuk, L.L. (2010). *Consumer Behavior*, Pearson. Retrieved January 6, 2021, from <http://suwanarit.blogspot.com/2007/11/blog-post.html>
- Kasikornbank. (2018). *Thailand's Elderly Care Business*. Retrieved January 25, 2021, from https://www.kasikornbank.com/internationalbusiness/en/Thailand/IndustryBusiness/Pages/201812_Thailand_Elderly_Care_Business.aspx.
- Kasikornbank. (2019). *2022 Thailand is tune to Aged society it's a business opportunity for goods and services for the elderly*. Retrieved January 25, 2021, from <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/FB-older-22-11-19.aspx>.
- Kim, C. et al. (2012). Factors influencing Internet Shopping value and customer repurchase intention. *Electronic Commerce Research and Applications*, 11, 374-387.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd ed.). New York: Guilford.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2014). *Principles of marketing*. (9th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Lovelock, C., & Wirtz, j. (2013). *Principles of Service Marketing: People, Technology, Strategy*. (7th ed). The United States of America: Pearson education.
- McColl – Kennedy, J. R. (2005). *Services marketing: a managerial approach*, Milton: John Wiley & Sons.
- Mungall, A., & Labben T. G. (2009). *Hotels offer adjustments for senior citizen guests: Perception of Swiss hoteliers*. Retrieved January 25, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/241293071_Hotel_offer_adjustments_for_senior_citizen_guests_Perception_of_Swiss_hoteliers.
- Phiromyoo, M. (2011). *Opportunities and Difficulties of Long-stay accommodation in Thailand*. (Master's Thesis). Royal Institute of Technology. Stockholm.

- Prayag, G. (2009). Tourist's evaluation of destination image, satisfaction and future behavioural Intentions-The case of Mauritius. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 26, 836- 853.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2010). *Consumer Behavior*, Pearson. Retrieved January 6, 2021, from <http://suwannarit.blogspot.com/2007/11/blog-post.html>.
- Schmenner, R. W. (1998). Escaping the black holes of cost accounting. *Business Horizons*, 66 - 72.
- Soliman, H.S. (2011). Customer relationship management and its relationship to the marketing performance. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10), 156-166.
- Sukwiboon, U. (2016). *The study of factors affecting the decision to rent an apartment Consumer apartment in the district Bangkok*. (Master's Thesis). Sukhothai Thammathirat Open University. Bangkok.
- Matthayaburud, W. (2009). *Tourism management model for Japanese tourists with long stay in Chiang Mai province*. Chiang Mai: Mae Jo University Chiang Mai Provincial Office.
- Zeithaml, V. A., Berry, L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing*, 60(2), 31-46.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2009). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. (5th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Zineldin, M. (1996). Bank Strategy and Some Determinants of Bank Selection. *International Journal of Bank Marketing*, 14(6), 12-22.

การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย*

Development of Activities Curriculum for Early Childhood Development

¹กานต์ อัมพานนท์ และ ณัฐตะวัน ลิมประสงค์

¹Karn Amphanont and Nattawan Limprasong

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: pomnattawan2503@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย 2) เพื่อประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย 3) เพื่อยืนยันรูปแบบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยเป็นพหุองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อกัน มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องตามทฤษฎี งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา สถานที่เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจงเป็นสถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหนองกระบก และโรงเรียนวัดกรับพวง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2 แห่งคือ โรงเรียนตาตหมอกวิทยา และโรงเรียนบ้านดง

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่สร้างขึ้นสามารถนำไปบูรณาการใช้กับสถานศึกษาอื่นที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยได้ผลการดำเนินงานก่อนการพัฒนาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.77) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.62) หลังการพัฒนาพบว่า อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.42) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.59) เพิ่มขึ้น +0.65 มีองค์ประกอบการบริหารจัดการหลักสูตร 8 ด้านด้านการนำหลักสูตรไปใช้ 4 ด้าน 2) การประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยพบว่าผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.53) 3) การยืนยันรูปแบบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยโดยอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นเป็นพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อกัน มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุมตามทฤษฎีในเชิงปริมาณคิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: หลักสูตร; กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน; ปฐมวัย

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to create a model of activity curriculum development to develop the early childhood learners; 2) to assess the activity curriculum to develop the early childhood learners; and 3) to affirm a model of activity curriculum development to develop the early childhood learners as a multicomponent that is related with propriety, feasibility, utility, and accuracy according to the theory. The study is a research for development. The areas used for the study were the basic education institutes in the lower northern region. The sample group which was chosen based on the purposive sampling included the 2 education institutes in Phitsanulok province: Bannongkrabak School and Watkrabpuang School, and the other 2 in Phetchabun province: Tadmokwittaya School and Ban Dong School.

From the study, the following results are found: 1) After a model of activity curriculum development to develop the early childhood learners has been integrated and applied with other education institutes that offer the early childhood level, before the development is found to be overall at a high level with a mean of 3.77 with a standard deviation (S.D.) at 0.62. While after the development is also found to be at a high level with a mean of 4.42 with a standard deviation (S.D.) at 0.59, which is 0.65 higher than before the development. There are 8 aspects of components for curriculum management and 4 aspects on the application of the curriculum. 2) The assessment of the activity curriculum to develop the early childhood learners found overall to be at a high level with a mean of 4.33, with a standard deviation (S.D.) at 0.53. 3) The affirmation of a model of activity curriculum development to develop the early childhood learners based on the experts, it is found that the created curriculum is a multicomponent that is related with propriety, feasibility, utility, and accuracy according to the theory at a 100 %

Keywords: Curriculum; Activities to Develop Learners; Early Childhood

บทนำ

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเน้นเรื่องการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามศาสตร์พระราชาด้วย Active Learning และ Professional Learning Community (PLC) สู่คุณภาพ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เกิดจากการรวมตัว รวมใจ รวมพลังร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดการศึกษาของทุกระดับมีความสำคัญที่แตกต่างกัน กรอบการเรียนรู้ให้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ซึ่งมีองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกันสามข้อ ได้แก่ หลักการ การปฏิบัติ และผลลัพธ์การเรียนรู้ องค์ประกอบทั้งสามนี้เป็นรากฐานของวิธีการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และการตัดสินใจที่เกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรจะครอบคลุมการมีปฏิสัมพันธ์ ประสบการณ์ กิจกรรมประจำวัน และเหตุการณ์ทั้งที่มีการวางแผนและไม่ได้วางแผนมาก่อนทั้งหมด ซึ่งเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ออกแบบมาเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก กรอบการเรียนรู้เน้นความสำคัญของหลักสูตรที่มีการวางแผน หรือโดยมีเจตนาในการสอนเด็กนั้นเป็นผู้รับประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ สิ่งที่อยู่หรือแยกออกมาจากหลักสูตรจะมีผลกระทบต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็ก การพัฒนา และความเข้าใจที่มีต่อโลกของเด็ก กรอบการเรียนรู้สนับสนุนรูปแบบการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ในลักษณะที่เป็นวงจรต่อเนื่อง แนวทางในการวางแผนสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ในการที่จะให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จะพิจารณาถึงจุดแข็ง ความสนใจของเด็ก เลือกกลยุทธ์ในการสอนที่เหมาะสม และออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนอีกด้วย

National Boy Scouts (2012) กล่าวว่า จากอดีตการลูกเสือไทยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ได้ทรงจัดตั้งกองเสือป่าขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2454 ทรงฝึกผู้ใหญ่เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนชาวไทยได้รู้จักคุณค่าแห่งการเป็นทหารด้วยทรงเห็นว่า “ประเทศจะดำรงคงอิสรภาพอยู่ได้ก็ด้วยประชาชนทั้งหลายรักประเทศ” ส่วนในเด็กเมื่อโตขึ้นจะได้รู้จักหน้าที่ที่ผู้ชายไทยทุกคนควรประพฤติให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองจึงโปรดเกล้าให้ตราระเบียบข้อบังคับลักษณะการปกครองลูกเสือขึ้นไว้ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2454 โดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความจงรักภักดีต่อผู้ทรงดำรงรัฐสีมาอาณาจักร โดยต้องตามนิติธรรมประเพณี 2) ความรักชาติบ้านเมืองและนับถือพระพุทธศาสนาและ 3) ความสามัคคีในคณะไม่ทำลายซึ่งกันและกันโดยทั้ง 3 ประการนี้เป็นรากฐานแห่งความมั่นคงที่จะทำให้ชาติดำรงอยู่เป็นไทยได้ ปัจจุบันได้มีการโปรดเกล้าให้ใช้ Office of the Council of State (2008) หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 9 ให้ มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานคณะลูกเสือแห่งชาติ สำนักงานลูกเสือจังหวัด สำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นไปอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพโดย National Scout Office Ministry of Education (2017) กล่าวว่า “กิจการลูกเสือเป็นมรดกอันล้ำค่าและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงในการเสริมสร้างความเจริญมั่นคงให้กับบ้านเมืองและสังคม การที่เยาวชนของชาติเป็นลูกเสือถือว่าเป็นผู้เสียสละ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทั้งรู้จักใช้โอกาสและความสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวม นับตั้งแต่กิจการลูกเสือได้ก่อกำเนิดมา ลูกเสือได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคมและแก้ไขปัญหาเยาวชนได้เป็นอย่างดีแต่อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ลูกเสือ-เนตรนารีจำเป็นต้องปรับและพัฒนานตนเองอยู่เสมอ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถให้ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะพลังแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของกิจการลูกเสือจะช่วยปลูกฝังให้ลูกเสือ เนตรนารี ตระหนักถึงบทบาทการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณค่า ทุกคนควรจะได้ตั้งใจและประพฤติปฏิบัติตามอุดมการณ์ของลูกเสืออย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งเตือนตนอยู่เสมอว่า การกระทำใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการกระทำที่ควรค่าแก่การยกย่องสรรเสริญ”

นอกจากนี้ในการพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและเจริญก้าวหน้า โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) ให้

มีนิสัยในการสังเกตจดจำเชื่อฟังและพึ่งตนเอง 2) ให้ข้อสัตย์สุจริตมีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ 4) ให้รู้จักทำการฝีมือและฝึกฝนให้ทำกิจการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม 5) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณีวัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศชาติซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของ The Royal Strategy of Education In King Maha Vajiralongkorn Badinthathepyawarangkun (2020) คือ 1) สืบสานพระราชปณิธานหรือพระราชกระแสรับสั่งรัชกาลที่ 9 เรื่องการสร้างคนดี 2) การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่เด็ก ทักษะที่ถูกต้อง (อุปนิสัย) ที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพมีงานทำ ฯลฯ 3) เน้นการสร้างทัศนคติ (Attitude) และ 4) การศึกษาในภาพรวมทำอย่างไรให้เยาวชนมีความสนใจ และเข้าใจเรื่องของสถาบันและประวัติศาสตร์ จาก Summary of the royal order of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on Education (2017) ข้อ 3 แนวคิด และแนวทางดำเนินการขององคมนตรีในการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เรื่องการศึกษาที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ระบบการศึกษาต้องใช้ศรัทธาสร้างเด็ก เยาวชน เป็นผู้ใหญ่ที่ฝากบ้านเมือง: งานของครูจะเป็นเรื่องยากช่วยก่อสร้างคนดีแก่บ้านเมืองต้องสอนให้เด็กรู้จัก รู้ผิด ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องในเรื่องความเป็นชาติ สถาบัน ประวัติศาสตร์การสร้างเด็กเพื่อเป็นคนในอนาคตของชาติที่มีการศึกษา และพบว่าความคาดหวังในเด็กของประเทศไทยคือ ข้อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน” ด้านทัศนคติที่ถูกต้องพื้นฐานชีวิต (อุปนิสัย) ที่มั่นคงเข้มแข็งมีอาชีพมีงานทำนั้น การแนะแนวอาชีพต้องเข้มข้นโรงเรียนควรมีการแนะแนว ทั้งการแนะแนวชีวิต (วินัยและมารยาทไทย) แนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบและทรงให้ความสำคัญยิ่ง คือ การศึกษากับความมั่นคงต้องเพิ่มวิชาประวัติศาสตร์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสถาบันอยากเห็นคนไทยมีวินัย รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ สร้างวินัยโดยกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ซึ่งกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ-เนตรนารี) นั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียนในส่วนของหลักสูตรผู้เรียนระดับปฐมวัยนั้น Office of Academic and Educational Standards Ministry of Education (2017) กล่าวถึง หลักการของการศึกษาระดับปฐมวัยว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และ วัฒนธรรมไทย 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยขึ้น เพื่อพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนระดับปฐมวัยให้มีคุณลักษณะตรงตามหลักสูตรที่ว่าเด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็น คนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย ซึ่งโครงการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ- เนตรนารีจูเนียร์) เป็นการบูรณาการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา (เตรียมลูกเสือสำรอง) และ เครื่องหมายวิชาพิเศษ และกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมของเด็กปฐมวัย เพื่อปูพื้นฐานที่สำคัญและดึงศักยภาพของ เด็กให้มีความพร้อมก่อนที่จะเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย
2. เพื่อประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย
3. เพื่อยืนยันรูปแบบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยเป็นพหุองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกัน มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องตามทฤษฎี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยวิธีแบบผสมผสาน มีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สํารวจ แนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาและปฐมวัยจากการเอกสาร ข้อมูลสถิติผลงานวิจัยบทความวิชาการ วารสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือโดยสร้างแบบสำรวจจำนวน 10 ข้อประกอบด้วยข้อมูล เกี่ยวกับรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบจินตทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมอง เป็นฐาน (BBL) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ฯลฯ และการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมหรือประสบการณ์การ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานในภาคสนาม แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม

วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ กิจกรรมที่ 1 จัดสัมมนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน จาก การเลือกแบบเจาะจงได้ผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนระดับปฐมวัยบูรณาการหลักสูตรเตรียมลูกเสือ-เนตรนารีสำรองในระดับประถมศึกษาตอนต้น (ดาวดวง ที่ 1) เครื่องหมายวิชาพิเศษ และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 กิจกรรมที่ 2 สัมมนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิรอบ ที่ 2 สร้างแบบทดสอบ แบบปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และปรับแก้ไขตามคำแนะนำตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item Objective Congruence) พิจารณาค่า IOC ค่าเริ่มต้นที่ 0.5 ขึ้นไปได้ค่าความสอดคล้อง 0.932 จัดโครงการอบรมเชิง ปฏิบัติการระยะที่ 1 นิเทศกำกับ ติดตามการนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย

ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2563 เป็นแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จำนวน 40 แผน ระยะที่ 2 จัดการอบรมซ้ำเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้กลุ่มหลักในการนำนวัตกรรมไปใช้กับผู้เรียนสร้างเป็นแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในโครงการสำหรับผู้บริหาร: ด้านการจัดพัฒนาหลักสูตรระดับปฐมวัยสำหรับครูประจำการ: ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การยืนยันรูปแบบ และรายงานผลการวิจัย

สร้างแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยจากการสังเคราะห์เอกสาร หลักสูตร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อยืนยันรูปแบบประเมินด้านการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสถิติที่ใช้เชิงพรรณนาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย สรุปผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 สร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยโดยการศึกษาวิเคราะห์ สํารวจ แนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยต้องคํประกอบด้านการบริหารหลักสูตรทั้งหมด 8 ด้านรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย

ข้อ	การบริหารจัดการหลักสูตร	ครั้งที่ 1		ระดับการปฏิบัติ	ครั้งที่ 2		ระดับการปฏิบัติ	ผลต่าง	ผลการพัฒนา
		$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.			
1	ด้านปรัชญาการศึกษาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย	3.83	0.83	มาก	4.50	0.68	มากที่สุด	+0.67	เพิ่มขึ้น
2	ด้านวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมาย	4.00	0.89	มาก	4.63	0.54	มากที่สุด	+0.63	เพิ่มขึ้น
3	ด้านจุดมุ่งหมาย	4.00	0.91	มากที่สุด	4.50	0.89	มากที่สุด	+0.50	เพิ่มขึ้น
4	ด้านมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์	3.88	0.54	มาก	4.63	0.75	มากที่สุด	+0.75	เพิ่มขึ้น
5	ด้านการจัดเวลาเรียน	3.75	0.17	มาก	4.67	0.53	มากที่สุด	+0.92	เพิ่มขึ้น
6	ด้านสาระการเรียนรู้รายปี	3.50	0.68	มาก	3.92	0.71	มาก	+0.42	เพิ่มขึ้น
7	ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	3.88	0.39	มาก	4.06	0.56	มาก	+0.18	เพิ่มขึ้น
8	ด้านการเชื่อมต่อของการศึกษา	3.75	0.55	มาก	4.33	0.53	มาก	+0.58	เพิ่มขึ้น
ภาพรวม		3.77	0.62	มาก	4.42	0.59	มาก	+0.65	เพิ่มขึ้น

จากตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่สร้างขึ้น พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรแบ่งเป็น 8 ด้านคือ ด้านปรัชญาการศึกษาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายด้านจุดมุ่งหมาย ด้านมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการจัดเวลาเรียน ด้านสาระการเรียนรู้รายปี ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านการเชื่อมต่อของการศึกษาการดำเนินงาน แบ่งเป็นสองระยะคือระยะก่อนและหลังการพัฒนา ผลการดำเนินงานก่อนการพัฒนาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.77, S.D.= 0.62) หลังการพัฒนา พบว่าเพิ่มขึ้นทุกรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.42, S.D.= 0.59) เพิ่มขึ้น +0.65

วัตถุประสงค์ที่ 2 ประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยจัดทำแผนการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์จำนวน 40 แผน รายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย

ที่	การจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการจัดประสบการณ์	4.46	0.49	มาก
2	ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้	4.29	0.46	มาก
3	ด้านการประเมินพัฒนาการ	4.06	0.57	มาก
4	ด้านการเชื่อมต่อของการศึกษา	4.25	0.67	มาก
รวม		4.33	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยผู้วิจัยออกแบบการประเมินไว้ 4 ด้าน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นิเทศติดตามหลังการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ด้านการจัดประสบการณ์ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการ และด้านการเชื่อมต่อของการศึกษา ผลการประเมินโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33, S.D.= 0.53) และได้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 40 แผน สาระการเรียนรู้รายปี องค์ประกอบของหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ-เนตรนารีจูเนียร์) ประกอบด้วย หลักสูตรดาวดวงที่ 1 หมวดวิชาการลูกเสือ 5 หน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วยการเรียนรู้ย่อย หมวดวิชาพิเศษ 10 วิชาหน่วยย่อย 28 เรื่อง

วัตถุประสงค์ที่ 3 การยืนยันรูปแบบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นเป็นพหุองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อกัน มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุมตามทฤษฎีในเชิงปริมาณคิดเป็นร้อยละ 100 มีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 การประเมินยืนยันรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย(ลูกเสือ-เนตรนารีจูเนียร์) ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับกับความต้องการของสถานศึกษา	4.70	0.47	มากที่สุด
2. มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา - อุปสรรคของสถานศึกษา	4.63	0.61	มากที่สุด

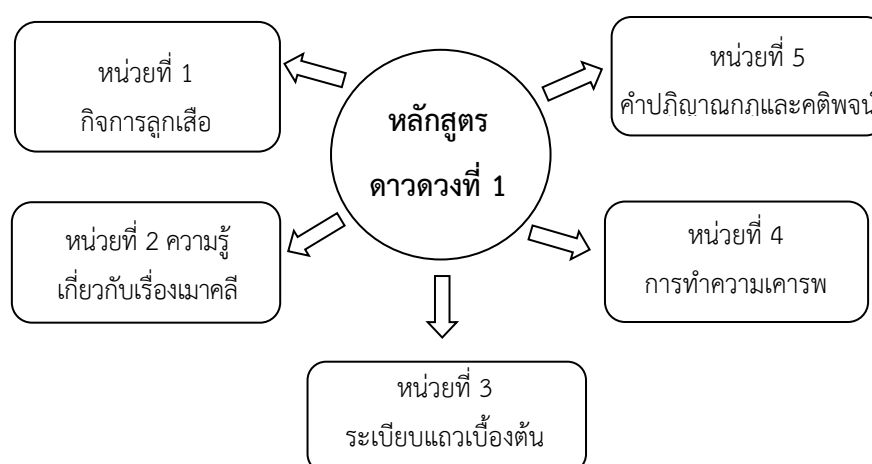

3. กิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมกิจกรรมหลัก และกิจกรรมพิเศษ	4.43	0.50	มาก
4. สามารถลดระยะเวลา และภาระในการดำเนินงานการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยของครูได้	4.30	0.47	มาก
5. ภาษาที่ใช้ในหลักสูตรและกิจกรรมตามแผนมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย	4.47	0.51	มาก
6. หลักสูตรที่สร้างขึ้นเหมาะสมกับการพัฒนาการ และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนระดับปฐมวัย	4.43	0.50	มาก
7. การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและแผนงานของสถานศึกษา	4.70	0.47	มากที่สุด
8. ขั้นตอนการนำไปใช้ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปใช้ได้	4.47	0.51	มาก
9. เป็นแนวทางในการจัดการบูรณาการองค์ความรู้ ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ได้ครอบคลุมทักษะชีวิตที่จำเป็น	4.43	0.50	มาก
10. ท่านสามารถนำหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ-เนตรนารีจูเนียร์) ที่สร้างขึ้นไปขยายผลยังสถานศึกษาเครือข่ายที่จัดการศึกษาระดับเดียวกัน	4.57	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.51	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินยืนยันรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.50$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีสองข้อ คือ รูปแบบการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ-เนตรนารีจูเนียร์) ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และการออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและแผนงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.47$) และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ สามารถลดระยะเวลาและภาระในการดำเนินงานการสร้างหลักสูตรเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ-เนตรนารีจูเนียร์) ของครูได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.47$)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์เอกสาร สังเคราะห์เนื้อหาการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ ติดตามงานหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นฐานในการจัดการองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ หลักสูตรดาวดวงที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ 12 แผนรายละเอียดตามภาพ

แผนภาพที่ 1 หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยเตรียมลูกเสือสำรอง ดาวดวงที่ 1

จากแผนภาพที่ 1 หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยเตรียมลูกเสือสำรอง หลักสูตรดาวดวงที่ 1 เนื้อหาสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการอบรมเชิงปฏิบัติการแบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ มีหน่วยการเรียนรู้ย่อย 12 หน่วย ได้แก่

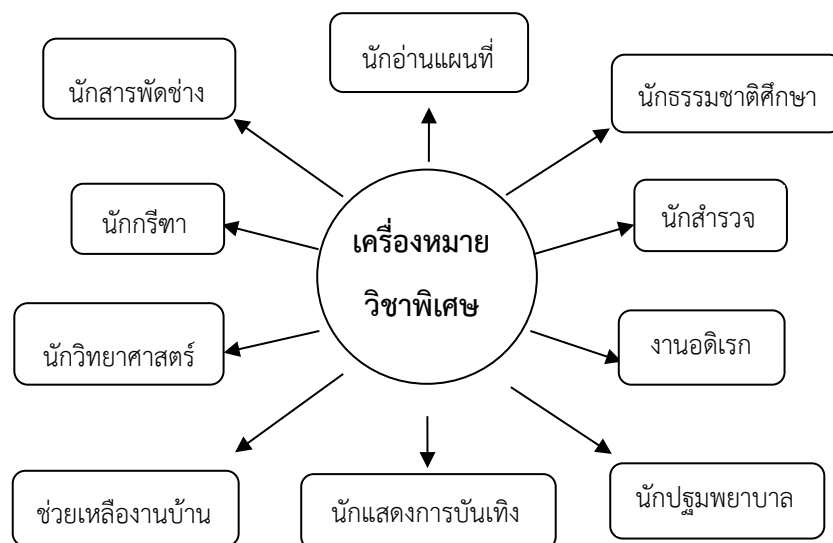
หน่วยที่ 1 กิจกรรมลูกเสือ หน่วยย่อย 2 เรื่อง คือ ปฐมนิเทศและประวัติความเป็นมาของลูกเสือไทย

หน่วยที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเมาคลีหน่วยย่อย 1 เรื่อง คือ นิทานเมาคลี

หน่วยที่ 3 ระเบียบแถวเบื้องต้น หน่วยย่อย 4 เรื่อง คือ ระเบียบแถวเบื้องต้น กิจกรรมลูกเสือจูเนียร์ การทำแกรนด์ฮาวด์ 1 การทำแกรนด์ฮาวด์ 2 และกิจกรรมการเรียนรู้สัญญาณนกหวีด

หน่วยที่ 4 การทำความเคารพ หน่วยย่อย 3 เรื่อง คือ การทำความเคารพ กิจกรรมการเข้าฐาน และรายงานตัว 1 และกิจกรรมการเข้าฐาน และรายงานตัว 2

หน่วยที่ 5 คำปฏิญาณ กฎและคติพจน์ หน่วยย่อย 2 เรื่อง คือ คำปฏิญาณกฎ และคติพจน์ของลูกเสือ สำหรับหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยนี้ พัฒนาจากหลักสูตรเครื่องหมายวิชาพิเศษให้สอดคล้องกับกิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย 2560 (กิจกรรมลูกเสือจูเนียร์) มีหลักสูตรเครื่องหมายวิชาพิเศษ 10 วิชา 28 เรื่อง รายละเอียดตามแผนภาพดังนี้

จากแผนภาพที่ 2 หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย เตรียมลูกเสือสำรองหน่วยการเรียนรู้ หลักสูตรเครื่องหมายวิชาพิเศษสังเคราะห์ได้ 10 วิชา และมีรายละเอียดย่อยที่เป็นเนื้อหา 28 เรื่อง ดังนี้

วิชาที่ 1 นักร้องเพลง หน่วยนี้มี 1 เรื่อง คือ การผูกเงื่อน

วิชาที่ 2 นักกรีฑา หน่วยนี้มี 3 เรื่อง คือ การทรงตัวบนฐานต่างระดับการผจญภัยในโรงเรียน (ลอดอุโมงค์) และการฝึกทักษะชีวิตเบื้องต้น (การเคลื่อนไหวนกหวีดสิ่งกีดขวาง)

วิชาที่ 3 นักวิทยาศาสตร์ หน่วยนี้มี 3 เรื่องคือทักษะชีวิตเบื้องต้น ได้แก่ การทดลองทำเครื่องกรองน้ำ การใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติและ การทดลองเรื่องความลับของดิน

วิชาที่ 4 การช่วยเหลืองานบ้าน หน่วยนี้มี 3 เรื่องคือ การประกอบอาหารข้าวคั่ว การอยู่ค่าย (แบบไม่ค้างคืน) และการเดินทางไกล

วิชาที่ 5 นักแสดงการบันเทิง หน่วยนี้มี 4 เรื่อง คือ นันทนาการ ดนตรีขวบน้ำบาทสมมติเลียนแบบสัตว์และการมอบเครื่องหมายวิชาพิเศษ

วิชาที่ 6 นักปฐมพยาบาล หน่วยนี้มี 3 เรื่อง คือความสำคัญของการนอน การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและอนามัย (การทำความสะอาดฟัน มือ เท้า และเล็บ)

วิชาที่ 7 งานอดิเรก หน่วยนี้มี 2 เรื่องคือ ธงชาติไทย- อังกฤษ-ญี่ปุ่นและงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ

วิชาที่ 8 นักสำรวจ หน่วยนี้มี 2 เรื่อง คือ สำรวจต้นไม้ในโรงเรียนและสำรวจซากดึกดำบรรพ์

วิชาที่ 9 นักธรรมชาติศึกษา หน่วยนี้มี 6 เรื่อง คือ การเพาะถั่วงอกทักษะชีวิตเบื้องต้น ได้แก่การชิมรส การฟังเสียงการดมกลิ่นการคลำและการจำ

วิชาที่ 10 นักอ่านแผนที่ หน่วยนี้มี 1 เรื่อง คือการเรียนรู้เรื่องทิศทั้ง 4 ทิศ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่สร้างขึ้นสามารถนำไปบูรณาการใช้กับสถานศึกษาอื่นที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยได้ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับสถานศึกษาที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งองค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 8 ด้าน และด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร คือ ด้านปรัชญาการศึกษาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การบูรณาการกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แนวคิดการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเด็กปฐมวัย จุดเน้น อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ การกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่ต้องการในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้านจุดมุ่งหมาย สอดคล้องครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาตามปรัชญา วิสัยทัศน์ ด้านมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักสูตรปฐมวัยสามารถนำมาจัดแบ่งกลุ่มอายุเด็กและระดับชั้นเรียนได้ชัดเจน ด้านจัดเวลาเรียน มีการกำหนดเวลาเรียนกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีต่อ 1 ปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 40 คาบ ด้านสาระการเรียนรู้รายปี สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละช่วงวัย ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ความพร้อมของครู บุคลากร และข้อมูลสารสนเทศในการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี งบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนกิจกรรมเพียงพอ การวางแผนการประเมินกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี (ก่อน/ระหว่าง/หลังการใช้) แผนการนิเทศ ติดตามการนำกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีสู่การปฏิบัติ และด้านการเชื่อมต่อของการศึกษา มีการวางแผนและสร้างความเข้าใจแก่ผู้สอนปฐมวัย ผู้สอนประถมศึกษาและสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องพ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนในการสร้างรอยเชื่อมต่อของหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีทั้งสองระดับ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษานำหลักสูตรแกนกลางระดับปฐมวัย ไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้ตามบริบทของตนเอง สอดคล้องกับ

กิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความหลากหลายด้วยรูปแบบของกระบวนการ Active Learning โดยความเห็นชอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้น Taba (1962) มีแนวคิดหลักสูตร คือ แผนสำหรับการเรียนรู้ที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหาสาระ การจัดระบบเนื้อหาสาระ การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยการกำหนดสิ่งที่ต้องประเมินและวิธีการประเมิน สำหรับ Saylor and Alexander (1974) กล่าวว่า การประเมินเพื่อการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นจัดทำขึ้นมาใหม่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยกระบวนการหลายขั้นตอน ขึ้นกับมุมมองและทัศนะต่าง ๆ และจุดเน้นการพัฒนาหลักสูตร คือ ความเป็นระบบ (curriculum as a system) ได้แก่ ปัจจัยนำเข้าคือ ผู้เรียน กระบวนการคือ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผล ผลผลิต คือ คุณภาพผู้เรียน ด้านองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร คือ ด้านการจัดประสบการณ์ใช้หลักการบูรณาการผ่านกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ตามปรัชญา วิสัยทัศน์ จุดหมายและความสนใจของเด็ก เน้นการลงมือปฏิบัติ ริเริ่ม และการมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะชีวิต เป็นคนดีมีวินัย ความเป็นไทย และการปฏิบัติตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการประเมิน พัฒนาการเด็กครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามสภาพจริง ด้านการเชื่อมต่อของการศึกษาคครูผู้สอนปฐมวัยและประถมศึกษามีการแลกเปลี่ยนและกำหนดแนวทางการทำกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ร่วมกัน จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของเด็กปฐมวัยรายบุคคลส่งต่อระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อการวางแผนพัฒนาเด็กร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Office of Academic and Educational Standards Ministry of Education (2017) ที่กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดหมายและมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสุขเหมาะสมตามวัยมีทักษะชีวิตปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคนดีมีวินัยสำนึกความเป็นไทยโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาพ่อแม่ครอบครัวชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 2561 ด้านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา มีการสะสม และต่อเนื่องเชื่อมโยงทุกระดับและประเภทการศึกษา ด้านคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านคือผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและพลเมืองที่เข้มแข็ง มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุลสนใจเรียนรู้และกำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ ด้านสาระการเรียนรู้รายปีเป็นไปตามสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ที่ระบุไว้ชัดเจนในหลักสูตรเรื่องการบูรณาการเนื้อหาให้เหมาะกับทักษะชีวิต สอดคล้องกับ Leklertsiriwong (2011) วิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้งในด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัยด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน คนรักความ

เป็นไทย และด้านมีจิตสาธารณะเพราะการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ทั้งด้านกิจกรรมพิเศษ การบริหารการเงิน การจัดกิจกรรม หลักสูตรผู้บังคับบัญชา ระบบบังคับบัญชาลูกเสือ ได้มีการสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง 8 ข้อนอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ด้วยซึ่ง Sutthisarn, Surakitbowon, and Prasantree (2011) วิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ มีด้านที่ต้องนำไปหาแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม 4 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ ติดตาม และด้านการวัด และประเมินผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การประเมินก่อนการพัฒนา ด้านการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มากที่สุดมี 2 ด้านคือ ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและด้านจุดมุ่งหมายที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายให้เกิดกับผู้เรียนตามที่กำหนด และการประเมินหลังการพัฒนาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกข้อ เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย คือด้านจัดเวลาเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เพิ่มขึ้น +0.92 ที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการโครงการฯ ไปนเทศกำกับ ติดตาม สังเกตการสอน และพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย (ลูกเสือ-เนตรนารี จูเนียร์) ให้เป็นไปตามแนวทางของต้นสังกัดในการส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนระดับปฐมวัย ซึ่ง Boonrang (2010) กล่าวถึง การประเมินหลักสูตรคือกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นนั้นมีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่า ซึ่ง Stufflebeam, D L., et al (1971) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ Jaturaphat and Pridi Dilok (2014) กล่าวว่า ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาทหน้าที่ และมีเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจนในการจัดกิจกรรมลูกเสือเน้นความซื่อสัตย์และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีการส่งเสริมพัฒนา สร้างคุณค่าและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการลูกเสือ มีการกำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ วิธีปฏิบัติ และสร้างความร่วมมือของเครือข่ายการลูกเสือไทยรวมทั้งต้องสร้างให้สาธารณชนเห็นคุณค่าและพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้กับผู้เรียนสำหรับในต่างประเทศ Lu (1993) ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรลูกเสือในประเทศไต้หวันโดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่ออธิบายและวิจารณ์ความต้องการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาของลูกเสือ และระบุความเป็นไปได้ตลอดจนเนื้อหาเบื้องต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาของลูกเสือในไต้หวัน ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับหลักสูตรใหม่ของการลูกเสืออยู่ 5 กลุ่มการประชุมกลุ่มเดลฟายอมรับว่าความสามัคคีและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อหลักสูตรการศึกษาลูกเสือ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ มีความเห็นว่าสำคัญพอสมควร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การยืนยันรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นพหุองค์ประกอบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุม ผลการยืนยันด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนในเชิงปริมาณคิดเป็นร้อยละ 100 และมีข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ คือ ผลกระทบทางบวก พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามีทั้งผู้บริหารและคณะครูทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการรับรองความรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะรับความรู้ใหม่ๆ ในรูปแบบของการฝึกปฏิบัติจริง ควบคู่กับทฤษฎี ผู้เข้ารับการพัฒนานำผลการอบรมและความรู้ที่ได้ไปใช้กับผู้เรียนทันทีหลังการอบรมโดยดูจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตาม สามารถนำไปใช้ได้จริงเป็นรูปธรรมมากที่สุด ผลกระทบทางลบ พบว่า สถานศึกษาจำนวนมากมีที่บุคลากรยังขาดทักษะการนำหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลูกเสือ-เนตรนารีไปใช้กับผู้เรียนระดับปฐมวัย เนื่องจากยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรที่เด่นชัด ซึ่ง เรื่องการจัดโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนลูกเสือนั้น Hagerty (1971) ได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนลูกเสือกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมมิชิแกน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรมเท่าที่ควร ศึกษานิเทศก์และคณะกรรมการนักเรียน มีส่วนร่วมส่งเสริมกิจกรรมนอกโปรแกรม โดยช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และผลการประเมินกิจกรรมนักเรียนพบว่า นักเรียนยังขาดหลักการที่รัดกุม แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนโปรแกรมลูกเสือในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และควรมีการดำเนินการต่อไป ส่วน Moreillon (2005) ได้วิจัยเรื่อง ลูกเสือให้บริการบทเรียนเพื่อการเรียนรู้หนังสือ ผลการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายของการลูกเสือเป็นการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา สังคมและจิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ และสามารถบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือเข้ามาบริหารจัดการการเรียนรู้ของโครงการการเรียนรู้หนังสือของลูกเสือหรือนักเรียน"

สรุป

การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่สร้างขึ้นสามารถนำไปบูรณาการใช้กับสถานศึกษาอื่นที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยได้ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับสถานศึกษาที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งองค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 8 ด้าน และด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร 4 ด้าน มีผลการประเมินหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การประเมินก่อนการพัฒนา ด้านการบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และจากการยืนยันโดยอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นพหุองค์ประกอบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุม ผลการยืนยันด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนในเชิงปริมาณคิดเป็นร้อยละ 100

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ สถานศึกษาจึงควรจัดทำหลักสูตรให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับบริบทของตนเองเพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพตามช่วงวัย

1.2 ผู้สอนควรนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัย พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ให้มีความหลากหลายตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อตักศักยภาพและสนองความต้องการของผู้เรียน

1.3 รูปแบบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยเป็นพหุองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อเนืองกัน มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องตามทฤษฎีจึงควรขยายผลไปยังสถานศึกษาเครือข่ายอื่นที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยไปขยายผลใช้กับองค์กรการศึกษาอื่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็ก

2.2 ควรออกแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค และทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ ที่มีความร่วมสมัยประยุกต์ใช้ให้เกิดการเรียนรู้ที่ลุ่มลึก กว้างขวางมากขึ้น

References

- Boonrang, T. (2010). *Curriculum development*. (2nd edition). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Hagerty, R. E. (1971). *An Investigation of Student Activity Programs in Michigan Junior High School*. Wayne State University. Michigan: ProQuest Dissertations Publishing.
- Jaturaphat, S., & PridiDilok, F. (2014). Guidelines for Thai Scouting Development to Promote Good Citizenship, *Education Journal*. 42 (2), 57-71.
- LekLertsiriwong, T. (2011). *Management of Scouting Activities*. This is part of the study of the Master of Education program. Educational Administration Branch Graduate school Silpakorn University.
- Lu. (1993). *General Foci and Content Elements for a New Scouting Education Curriculum of the Republic of China on Taiwan: A Delphi Study*. Taiwan: University of Illinois.
- Moreilon, J. (2005). *Scouts Serving the Cause of Literac: Literacy lessons*. Dissertation Abstract International Bureau of Adult of Education: Geneva Switzerland.
- National Boy Scouts. (2012). *100 years of Thai Scouting*. Printing House, Office of the Welfare Promotion and Welfare of Teachers and Educational Personnel. Ladprao. 1-7.
- National Scout Office Ministry of Education. (2017). *The 2017 Thai Scout Council Meeting in Bangkok*. Bangkok.

- Office of Academic and Educational Standards Ministry of Education. (2017) *Early Childhood Education Curriculum*. Bangkok, Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing Co., Ltd.
- Office of the Council of State. (2008). *Scout Act B.E. 2551*. Government Gazette Volume 125/Part 42 Kor/page 92/4 March.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). *Curriculum Planning for schools*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Stufflebeam, D L., et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision making*. Illinois: Peacock Publisher Inc.
- Summary of the royal order of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on Education*. (2017) February 2, at the OBEC Conference Room 1, Building 4, Office of the Basic Education Commission. 3-5.
- Sutthisarn, A., Surakitbowon, S., & Prasantree, T. (2011). The States and Problems of the Activity Management for Senior Scouts in Schools under the Offices of Nakhon Phanom Educational Service Area. *Journal of Nakhon Phanom University*, 1(2), 89-95.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace Jovanovich
- The Royal Strategy of Education In King Maha Vajiralongkorn Badinthathepyawarangkun. Retrieved December 14, 2020, From <https://www.google.com>

ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในประเทศไทย:
กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาสและนครศรีธรรมราช*
The Lesson Learnt for Peaceful Communities:
Nakornsri Thammarat and Narathiwat Province

อภิญญา ติสสะมาน
Apinya Tisssamana

สถาบันพระปกเกล้า

King Prajadhiopk's Institute, Thailand.

Corresponding Author's Email: apinya@kpi.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ทราบถึงสันติวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษา 2) เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันภายใต้พหุวัฒนธรรมอันนำมาสู่ชุมชนสันติสุขในพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษา และ 3) เพื่อรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แนวคิดสันติวัฒนธรรม แนวคิดพหุวัฒนธรรม และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ยเป็นกรอบในการวิจัยโดยพื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยคือจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) คือ พื้นที่ชุมชนชุมชนบ้านแหลม – บ้านหน้าทัพ อำเภотаสาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ชุมชนจะเหมืองค์ประกอบเรื่องของสันติวัฒนธรรมในชุมชน คือมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการรวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือบังคับเดียวกัน มีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) พบว่า ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพ และชุมชนจะเหมืองค์ อำเภотаสาลา นั้น อยู่ท่ามกลางความแตกต่างระหว่างสองศาสนา คือ พุทธและอิสลาม แต่อย่างไรก็ตามทั้งผู้คนในชุมชนสองศาสนามีวิถีคิดและวิถีปฏิบัติในการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นรูปแบบโครงการกิจกรรมร่วมกันและวิถีชีวิต และ 3) พบว่า รูปแบบการไกล่เกลี่ยเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมของทั้งสองชุมชน มีผู้ไกล่เกลี่ยโดยธรรมชาติของกลุ่ม เช่น ผู้นำศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และในรูปแบบของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยประจำชุมชนท้องถิ่นและจังหวัดเป็นกลไกที่ชัดเจน

คำสำคัญ: ถอดบทเรียน; ชุมชนสันติสุข; นราธิวาส; นครศรีธรรมราช

*Received June 10, 2021; Revised September 13, 2021; Accepted October 19, 2021

Abstract

This research study aims: 1) to examine the peace cultures in the target communities; 2) to examine the multicultural contexts with peace in the target communities; and 3) to introduce the community model through qualitative research according to the concept of the peace culture, multicultural context, and mediation in conflict management with a framework of conciliation. The target communities are in Nakhon Si Thammarat Province and Narathiwat Province. The data were derived from 50 subjects with these following methods: 1) in-depth interviews, 2) brainstorming seminars, and 3) non-participatory observations. The data analysis was presented through the content and descriptive writing.

The results are: 1) Ban Leam -Ban Na Tab Community and Je-Hay Community are composed of peace cultures, dependency, incorporation under the same territory and regulations, and desire to take part in solving the community problems for better quality of life; 2) Ban Leam -Ban Na Tab Community and Je-Hay Community, Tak Bai District, comprise both Buddhism and Islam community living in harmony with joint activities and way of life; and 3) the conciliation framework is to reduce social conflicts in both communities through inherent mediators of the groups, such as Islamic and Buddhist leaders in the communities, or the committee of local communities and provinces, as a concrete mechanism.

Keywords: Lesson Learnt; Peaceful Communities; Narathiwat; Nakhonsri Thammarat

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์โลกปั่นป่วน (disruption) ในปัจจุบัน ความวุ่นวายและซับซ้อนที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวของความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ผู้คน และผลประโยชน์ ที่ทำให้โลกต้องเผชิญหน้ากับความวุ่นวายระลอกใหญ่ในรูปแบบใหม่ ความวุ่นวายเหล่านี้ทำให้ต้องหวนกลับมาทบทวนถึงคุณค่าและข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในการดำรงอยู่เพื่อจะสร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกันภายใต้สภาวะการณ์เหล่านี้ แม้ว่าลักษณะของความขัดแย้งจะเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่ในการพัฒนาประเทศก็ทำให้ทรัพยากรถูกจัดสรรอย่างไม่เป็นธรรมและแย่งชิงจนก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคตามมา และหลายครั้งที่ความไม่เสมอภาคเหล่านั้นก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งทางสังคม วัฒนธรรม ความขัดแย้งด้านช่วงวัย - อายุ ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ จนหลาย ๆ ครั้งนำมาสู่ความรุนแรงในท้ายที่สุด ในงานวิจัยฉบับนี้ มีความพยายามสำรวจพื้นที่ตั้งแต่ระดับชุมชน

ด้วยบริบทพื้นที่ของประเทศไทยที่มีความแตกต่างหลากหลายตามสภาพภูมิศาสตร์และภูมิวัฒนธรรม นับเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งในยุคศาสตร์ชาติเน้นส่งเสริมการสร้างคามเข้มแข็งผ่านชุมชนเป็นฐาน เช่น ภาคเหนือที่ประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ทั้งจากพื้นราบและบนภูเขาที่อยู่ร่วมกันได้มาอย่าง

ยาวนาน ภาคอีสานเป็นภาคที่รุ่มรวยไปด้วยวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลายและลงตัว ภาคกลางที่มีความหลากหลายทางศาสนาและสามารถอยู่ร่วมกันได้และภาคใต้ ทั้งภาคใต้ตอนบนที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง รวมถึงสามจังหวัดชายแดนที่แม้จะมีความไม่สงบที่เกิดขึ้นหลายครั้งในรอบ 17 ปีที่ผ่านมา แต่การสร้างสันติภาพขึ้นมาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการออกแบบสันติสุขด้วยคนในชุมชนเอง พบว่าในหลายพื้นที่ของประเทศไทยสามารถสร้างได้ และกลายเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เน้นไปยังการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ชุมชนย่านกุฎีจีน ชุมชนย่านคลองตะเคียน และชุมชนอำเภอละงู ชุมชนบ้านพงสะตือ อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี หรือในสามจังหวัดชายแดนใต้สามารถจัดการความไม่ไว้วางใจและสลายความหวาดระแวงเหล่านี้ลงได้ ทั้งยังสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เช่น ชุมชนจัดการตนเอง อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา เป็นต้น

บทความวิจัยวิจัยชิ้นนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อการถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในการอยู่ร่วมกันที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านศาสนาและชาติพันธุ์แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และไว้วางใจกันในพื้นที่ ภูมิภาคของประเทศไทย โดยนำเสนอใน 2 พื้นที่ หลักด้วยกันคือ คือ ภาคใต้ตอนบน คือ ที่ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช และชุมชนเจ๊ะเห อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลายจนสามารถสร้างชุมชนสันติสุขขึ้นมาได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นพื้นที่หนุนเสริมสันติภาพเชิงบวก (Positive Peace) ด้วยโดยกรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้ 3 ประเด็นสำคัญคือ 1) แนวคิดชุมชนสังคมมีสันติวัฒนธรรม โดยแนวคิดสันติวัฒนธรรม (Culture of Peace) Rivera (2004) สรุปแนวคิดหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยสหประชาชาติและดำเนินงานในครั้งแรกโดย UNESCO ที่มุ่งทำงานสันติวิธีเชิงบวก (Positive Peace) และมีองค์ประกอบหลักของสันติวัฒนธรรมคือ มุ่งเน้นเรื่องการเคลื่อนไหวของสันติภาพ (movement of peace), สิทธิมนุษยชน (Human Rights), การยอมรับกันได้ (Tolerance), ความเสมอภาคทางเพศ (Gender equality), การมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย (Democratic Participation), การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการไหลของข้อมูลอย่างมีอิสระร่วมกัน (Participatory communication and the free flow of information) นั้นหมายถึงสังคมที่สื่อถึงการสงบระงับของกิเลส การไม่ทะเลาะ แก่งแย่ง วิวาท มุ่งร้าย ภาวะที่ไม่มีความขัดแย้ง บรรยากาศแห่งความเมตตา มิตรภาพ ปราศจากความมีอันตราย เป็นเอกภาพและความสอดคล้องประสานกลมเกลียว ความเสรีภาพ และความยุติธรรมของบุคคล (Phra Medhidhammaporn (Prayoon Mererk), 1994) กล่าวโดยสรุป ชุมชนสันติสุข หมายถึง ชุมชนหรือสังคมที่มีความสงบสุข เป็นเอกภาพและความสอดคล้อง ประสานกลมเกลียว มีเสรีภาพ และมีความยุติธรรม ดำรงชีวิตเป็นสุข มีสมานฉันท์ต่อกันเป็นภาวะที่มีความสงบ มีความสุข ไร้ความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่คนรวมกันอยู่เป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พึ่งพาอาศัยกัน 2) แนวคิดพหุวัฒนธรรม ในกรณีประเทศไทยได้ใช้คำว่าพหุวัฒนธรรมไปในสองความหมาย คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (cultural diversity) และ พหุวัฒนธรรม (multiculturalism) ซึ่งความหมายของ cultural diversity คือ ความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ ในขณะที่พหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) คือ จุดยืนหรือท่าทีที่มุ่งส่งเสริมการให้พื้นที่และการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ของกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ในรัฐ บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและสิทธิตามหลักเสรีนิยม เช่นเดียวกับ Sethamalinee (2016) กล่าวถึงพัฒนาธรรมในงานเรื่อง “การสร้างสันติภาพในสังคมพหุลักษณะทางศาสนาชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชุมชนมุสลิมในภาคเหนือของประเทศไทย” ทำให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างหลากหลายนั้นต้องมีการเคารพในความแตกต่างหลากหลายของกันและกัน และต้องสร้างอัตลักษณ์บางอย่างขึ้นมาร่วมกันเพื่อผูกโยงความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีการร่วมกันตัดสินใจปัญหาของชุมชนร่วมกัน และพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่น โดยมีข้อเสนอแนะต่อรัฐว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ให้ได้พบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้เกิดศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศาสนาและชาติพันธุ์เพื่อให้ได้เรียนรู้กัน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับชุมชน เพื่อให้แต่ละชุมชนมีแผนงานอย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างหลากหลาย และ 3) แนวคิดการการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยในชุมชน ในสังคมไทยมีมานานแล้ว โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ผู้อาวุโสมีบทบาทอยู่มาก ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า ระบบ “เจ้าโคตร” ซึ่งตัวเจ้าโคตรเอง คือ ปู่ย่า ตายาย ที่เป็นที่เคารพนับถือของลูกหลานตระกูลนั้น หรือแม้แต่คนละตระกูล เนื่องจากมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ให้ความยุติธรรม มีความน่าเคารพยำเกรง น่าเชื่อถือ เจ้าโคตรจะทำหน้าที่คนกลางในกรณีข้อขัดแย้งกันในครอบครัวหรือแม้แต่ในชุมชน เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในตระกูลหรือระหว่างตระกูล คู่กรณีหรือญาติของคู่กรณีจะไปขอให้เจ้าโคตรให้ช่วยทำหน้าที่ระงับข้อขัดแย้ง และในวิถีของศาสนาอิสลามก็มีระบบของผู้นำทางศาสนา มาไกล่เกลี่ยคดีครอบครัวมรดกด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น โครงสร้างทางสังคมของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเกี่ยวข้องกับหลักการศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก องค์กรในโครงสร้างทางสังคมนี้ที่แสดงบทบาทผ่านกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ทั้งโดยตรง และโดยอ้อม คือ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งนับตั้งแต่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้พัฒนาขึ้นมา ได้ยกระดับการทำงานให้มีความสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคมตามศักยภาพและงบประมาณที่มีอยู่ ภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่มีอยู่ในทุกสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเฉพาะในกรณีทางครอบครัวและมรดกเป็นหลัก แต่ในสำนักงานบางแห่งยังได้ขยายงาน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเรื่องทางอาญาและรับการไกล่เกลี่ยของคู่กรณีที่ไม่ใช่มุสลิมอีกด้วยอันเนื่องมาจากความเชื่อถือในศักยภาพการไกล่เกลี่ยและความยุติธรรมที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ย ของสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนให้ทราบถึงสันติวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษาในพื้นที่ชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อถอดบทเรียนให้เห็นถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันภายใต้พหุวัฒนธรรมอันนำมาสู่ชุมชนสันติสุขในพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ยในพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษาของจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดนราธิวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขในประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาสและนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) คือ ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ ตำรา ฐานข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมุ่งถอดบทเรียนแต่ละพื้นที่ที่มีความโดดเด่นเรื่องชุมชนสันติสุขในประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยทำตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

การสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ในการศึกษารั้งนี้ใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับแนวคำถามในการศึกษาเป็นการเปิดประเด็นและถามคำถามด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าถึงเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ได้ตามความพึงพอใจ การสัมภาษณ์เป็นไปตามกรอบการตั้งคำถามที่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วข้างต้น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์จะตั้งคำถามไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างชุมชนสันติภาพทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ภาคประชาสังคม ประชาชนในพื้นที่ผู้นำทั้งระดับที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และผู้นำศาสนา จำนวนพื้นที่ละ 10 คน

การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มย่อยเป็นการได้ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐท้องถิ่นระดับปฏิบัติการที่ทำงานในด้านงานพัฒนาชุมชน กับผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชนที่ศึกษา ผู้นำศาสนา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนสันติสุขในพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดนราธิวาส ด้วยจัดกระบวนการสนทนากลุ่มย่อยพื้นที่ละ 10 - 15 คน

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการวิจัยและการนำเสนอผลงานวิจัย งานวิจัยนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งหมด ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านการจัดเก็บข้อมูลด้วยทีมผู้วิจัย ที่ใช้การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยเน้นการถามคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบผ่านการเล่าเรื่องอย่างละเอียด การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้อาศัยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้ในการวิเคราะห์งานวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประเด็นการถอดบทเรียนสันติวัฒนธรรมใน 2 พื้นที่ พบว่าในพื้นที่ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบองค์ประกอบในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสันติวัฒนธรรมคือ การใช้การปรึกษาหารือในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาและหาทางออกร่วมกัน เช่นเริ่มต้นจากการจัดการขยะในชุมชนร่วมกันโดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้นำการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม สำหรับเทคนิคการปรึกษาหารือและสันติสนทนาเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพน่าสนใจ เพราะเป็นการดึงเครือข่ายต่างๆ และการหากลไกนักวิชาการในมหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อค้นหากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนในการหาทางออกในการแก้ไขปัญหา เช่นการให้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เข้ามามีส่วนร่วมผลักดันโครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เพื่อให้ชาวประมงพื้นบ้านได้มีอาชีพเสริมหลังหมดฤดูการจับปลา

ส่วนพื้นที่ของชุมชนเจ๊ะเห อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส พบองค์ประกอบของสันติวัฒนธรรมในประเด็นการยอมรับกันได้ (tolerance) แม้ต่างศาสนา พบว่า ในชุมชนเจ๊ะเห มีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางศาสนาวัฒนธรรมและภาษาพูด ทำให้ทราบว่าภาคใต้ตอนล่างมีกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญได้แก่คนไทยเชื้อสายไทย คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยมุสลิม อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาช้านาน อยู่กันแบบสันติสุขหมายถึงอยู่กันแบบสงบและมีความสุข ต่อมาเมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดมีเพิ่มขึ้น ก็เกิดมีความหวาดระแวงกันอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามก็สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความแตกต่างและโดยเฉพาะท่ามกลางความรุนแรง และในบริบทปัจจุบันในวิกฤตโรคระบาด Covid -19 ชาวชุมชนต้องเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการอยู่ร่วมกันภายใต้พหุวัฒนธรรมอันนำมาสู่ชุมชนสันติสุข ปัจจัยหลักของการขับเคลื่อนชุมชนสันติสุขใน ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช และชุมชนเจ๊ะเห อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส คือ ทั้งสองชุมชนนี้ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมและประชากรส่วนน้อยเป็นไทย-พุทธ นับว่าเป็นสังคมพหุศาสนาหรือพหุวัฒนธรรม ผู้คนมีจิตใจเข้มแข็ง อาศัยในพื้นที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติ ที่ชุมชนบ้านหน้าทัพ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ร่วมกันบนการขับเคลื่อนวิถีเศรษฐกิจร่วมกัน เช่นการทำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ homestay ร่วมกัน ส่วนที่ชุมชนเจ๊ะเห อำเภอตากใบเป็นพื้นที่ที่มีคนไทยภาคใต้และมีเชื้อสายจีน ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาอยู่ร่วมกับชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม ภูมิประเทศมีแม่น้ำหลายสาย มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี ไม่แห้งแล้ง ก่อเกิดศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหารการกินที่เป็นเอกลักษณ์ แม้เคยเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งรุนแรง เมื่อปี พ.ศ. 2547 กรณีตากใบเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ความทรงจำที่ยากจะลืมเลือน อย่างไรก็ตาม ประชาชนที่อ.ตากใบ จ.นราธิวาส ก็ยังดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยหัวใจเข้มแข็ง และคงธำรงรักษาภาษาถิ่นตากใบซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวตากใบ คนในพื้นที่เรียกว่า ภาษาเจ๊ะเห เป็นภาษาในตระกูลไท ไต หรือไท-กะได เป็นภาษาที่คนนับถือศาสนาพุทธใช้สื่อสารกัน ในตำบลพร่อน ตำบลเจ๊ะเห อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ชายแดนไทยมาเลเซีย ฝั่งตะวันออก เมืองตุมปัตในรัฐกลันตัน มาเลเซีย พุดในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอำเภอ ปานาละ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ภาษาตากใบเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนตากใบที่สัมพันธ์กับศาสนาพุทธ

เพราะผู้ที่นับถือศาสนาพุทธพูดภาษาดากใบ ส่วนชาวมุสลิมพูดภาษามลายูสัมพันธ์กับศาสนาอิสลาม มีคำศัพท์เฉพาะ เช่น แถง แปลว่า บอก เล่า, ปู เรียกว่า พ่อแก่, ย่า เรียกว่า แม่แก่, ป่าช้า เรียกว่า เปว ในบริเวณอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสนี้ก็มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษามลายู ภาษาไทยภาคกลางด้วย เป็นสังคมพหุภาษาหรือชุมชนหลายภาษา ภาษาตากใบได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2556 จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ดังนั้นภาษาตากใบเป็นสิ่งแสดงวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่มีผู้ศึกษาว่า ปัจจุบันผู้ที่พูดภาษาดากใบ มักเป็นผู้สูงอายุ และวัยกลางคน

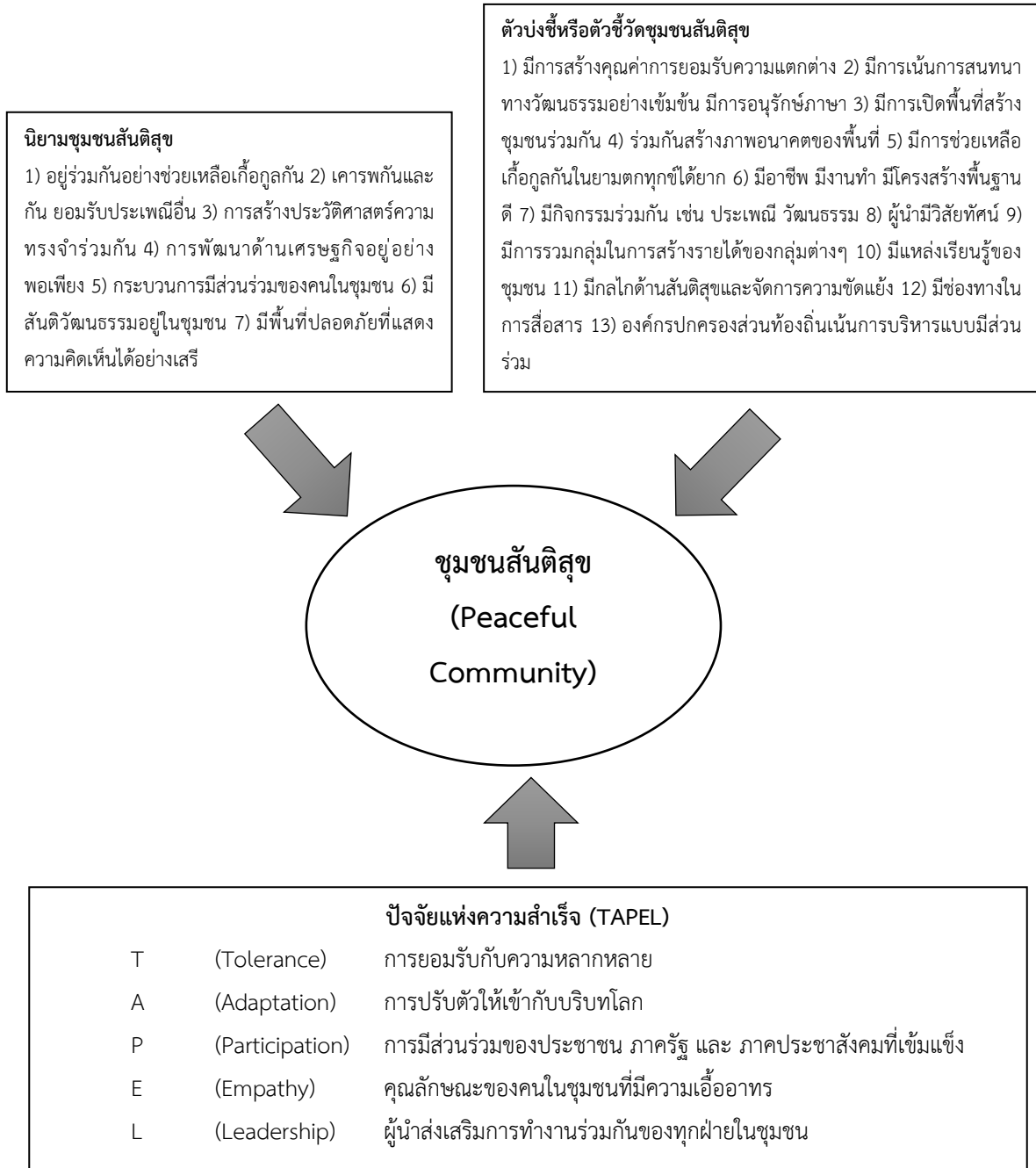
นอกจากนี้ มีวัดชลธาราสিংเห เป็นโบราณสถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่เป็นฝีมือของคนไทยภาคใต้ทั้งที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ อุโบสถ สมัยรัตนโกสินทร์ มีช่อฟ้า ใบระกา หน้าบันเป็นปูนปั้นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยผนังอุโบสถมีภาพจิตรกรรม เล่ากันว่า เป็นฝีมือของ พระไชยวัดเกาะสะท้อน พระธรรมวินัย(จุ้ย) และทิดมีชาวสงขลา ช่วยกันเขียนหลังจากสร้างอุโบสถใหม่ๆ เป็นเรื่องราวพุทธประวัติ เทพชุมนุม ภาพวิถีชาวบ้านที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยภาคใต้ เช่น ประเพณีบวช งานศพ ตักบาตร การแต่งกายแบบจีน แบบไทยมุสลิมและแบบไทยพุทธ และวัดชลธาราสিংเหมีความสำคัญทางการเมืองการปกครอง เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัดนี้ช่วยให้ดินแดนแถบนี้พ้นจากการยึดครองจากอังกฤษ สมัยรัชกาลที่ 5 อังกฤษยึดครองมลายู ต้องการตกลงปันเขตแดนโดยกำหนดดินแดนเข้าไปถึงบ้านปลักเล็ก อยู่ระหว่างอำเภอเมืองนราธิวาสกับอำเภอตากใบ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองนราธิวาสประมาณ 25 กิโลเมตร แต่รัชกาลที่ 5 ทรงให้เหตุผลว่า ดินแดนแถบนี้ไม่ใช่ของมลายู แต่เป็นดินแดนไทย หลักฐานที่ทรงยกขึ้นอ้างคือ อุโบสถวัดชลธาราสিংเห ซึ่งเป็นพระอุโบสถที่ก่อสร้างตามแบบศิลปะไทย ดังนั้นดินแดนนี้จึงสมควรเป็นของไทย อังกฤษจึงยอมทำให้ดินแดนนี้เป็นของไทยมาจนปัจจุบัน ชาวบ้านจึงขนานนามว่า “วัดพิทักษ์แผ่นดินไทย” ริมศาลาท่าน้ำของวัด เป็นเหมือนสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ผู้คนที่เดินทางมาพักผ่อนริมน้ำตากใบ ซึ่งมีผู้คนหลากหลายศาสนาเดินทางมาท่องเที่ยวภายในวัดแห่งนี้ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ควรศึกษาถึง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าแนวคิดการการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ย โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยในชุมชน โดยทั้งสองชุมชนจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยผู้นำเชิงโครงสร้าง ชุมชนที่บ้านแหลม -บ้านหน้าทัพ จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้การไกล่เกลี่ย โดยผู้นำชุมชนที่นำวิถีเศรษฐกิจของชุมชน และใช้วิธีการเปิดวงคุยแบบไม่เป็นทางการที่บ้านของผู้นำชุมชน ส่วนในชุมชนเจ๊ะเห จังหวัดนราธิวาสใช้การไกล่เกลี่ยแบบผู้นำเชิงโครงสร้างในการไกล่เกลี่ย มีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยของศาสนาอิสลามระดับจังหวัด และอำเภอตามศาสนาอิสลาม

องค์ความรู้ใหม่

จากการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่ชุมชนสันติสุขใน ชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดนราธิวาส พบว่า ลักษณะบ่งชี้ของคำว่า “สันติสุข” สามารถสังเคราะห์เป็นรูปแบบได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1: อธิบายองค์ความรู้ใหม่ของรูปแบบชุมชนสันติสุข

จากกรอบการถอดบทเรียนชุมชนสันติวิธี ใช้แนวคิดทั้ง 3 เรื่องในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คือ แนวคิดสันติวัฒนธรรม แนวคิดพหุวัฒนธรรม และแนวคิดในการแก้ไขปัญหาโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยพบตัวบ่งชี้ทั้ง 3 แนวคิดคือ

ตัวบ่งชี้ 1) มีการสร้างคุณค่าการยอมรับความแตกต่าง ทั้งสองศาสนาคือพุทธ และมุสลิม

ตัวบ่งชี้ 2) มีการเน้นการสนทนาทางวัฒนธรรมอย่างเข้มข้น มีการอนุรักษ์ภาษา เช่น ภาษาเงี้ยวที่ตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ตัวบ่งชี้ 3) มีการเปิดพื้นที่สร้างชุมชนร่วมกัน เช่นในพื้นที่ชุมชนบ้านแหลม -บ้านหน้าทัพ ที่สร้างชุมชนแหล่งท่องเที่ยวจากพื้นที่ของประมงพื้นบ้าน กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศโดยดึงเครือข่ายที่ส่งเสริมศักยภาพและประชาชนในพื้นที่มาช่วยกันออกแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ 4) ร่วมกันสร้างภาพอนาคตของพื้นที่ ในอนาคตที่ดีกว่าร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ 5) มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามตกทุกข์ได้ยาก เช่น ในยามโรคระบาด Covid 19 เห็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่แบ่งเชื้อชาติและศาสนา

ตัวบ่งชี้ 6) มีอาชีพ มีงานทำ มีโครงสร้างพื้นฐานดี

ตัวบ่งชี้ 7) มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ทั้งสองศาสนา (พุทธ-มุสลิม)

ตัวบ่งชี้ 8) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะการตั้งประเด็นปัญหาร่วมกันโดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือ

ตัวบ่งชี้ 9) มีการรวมกลุ่มในการสร้างรายได้ของกลุ่มต่างๆ เช่น การมีสปาโคลน ที่ชุมชนบ้านแหลม เพราะโคลนที่อ่าวทองคำ หรืออ่าวท่าศาลาเป็นโคลนที่ดีอันดับต้นของประเทศ และ ปลาเกะเลา ของดี อำเภอตากใบ ที่ส่งขายทั่วประเทศ

ตัวบ่งชี้ 10) มีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

ตัวบ่งชี้ 11) มีกลไกด้านสันติสุขและจัดการความขัดแย้ง เช่นกลไกการปรึกษาหารือและกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย

ตัวบ่งชี้ 12) มีช่องทางในการสื่อสารในทุกระดับเมื่อเกิดปัญหา

ตัวบ่งชี้ 13) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เช่นการเปิดการแก้ไขปัญหของนายกอบต.ท่าศาลา (คนพุทธ) ที่ชาวบ้านบอกว่าได้จากเสียงประชากรมุสลิมเลือกเป็นเสียงส่วนใหญ่ และเน้นการแก้ไขที่ฉับไวใจถึง

โดยตัวบ่งชี้ที่ปรากฏชัดในสองชุมชนที่ทำการวิจัยได้สะท้อนถึงการเป็นชุมชนสันติสุขตามนิยาม คือชุมชนมีศักยภาพในการอยู่ร่วมกันอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน/เคารพกันและกัน ยอมรับประเพณีอื่นๆ ในชุมชนที่แตกต่าง/การสร้างประวัติศาสตร์ความทรงจำร่วมกัน ผ่านภาษาและวัฒนธรรม/การพัฒนาด้านเศรษฐกิจอยู่อย่างพอเพียง กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีสันติวัฒนธรรมอยู่ในชุมชน และ มีพื้นที่ปลอดภัยที่แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อขับเคลื่อนชุมชนสันติสุข ดังต่อไปนี้ T (Tolerance) การยอมรับกับความหลากหลาย A (Adaptation) การปรับตัวให้เข้ากับบริบทโลก P (Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ และ ภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง E (Empathy) คุณลักษณะของคนในชุมชนที่มีความเอื้ออาทร L (Leadership) ผู้นำส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนเจ๊ะเห จังหวัดนราธิวาส บ่งชี้ถึงการมีสันติวัฒนธรรมในพื้นที่ จากการที่สองชุมชนนี้สามารถยอมรับความแตกต่างกันได้ (Tolerance) โดยเฉพาะชุมชนบ้านแหลม -บ้านหน้าทัพ ได้ใช้กระบวนการปรึกษาหารือในลักษณะของ Participatory Communication ของผู้นำชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยเปิดวงพูดคุยแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำชุมชนช่วยสนับสนุนกระบวนการเปิดวงพูดคุยและเกิดการยอมรับทั้งในมิติการแก้ไขปัญหาของชุมชนและในมิติของการยอมรับในวิถีชีวิตที่แตกต่างด้วยซึ่งสอดคล้องกับคิดที่ว่าเสรีภาพของการรับรู้ข้อมูลทำให้เกิดกระบวนการหนึ่งของสันติวัฒนธรรม (Symonides, and Singh, 1996)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนเจ๊ะเห จังหวัดนราธิวาส บ่งชี้ถึงการเคารพในพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเราจะเห็นกระบวนการยอมรับในประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรมของสองศาสนา คือ พุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลมกลืนกันระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามผ่านภาษาเจ๊ะเห เป็นภาษาที่เคยใช้ทั้งคนไทยพุทธ และคนมุสลิม และปัจจุบันก็ยังมีการใช้ภาษาเจ๊ะเหอยู่แต่น้อยกว่าอดีตและมีกลุ่มอนุรักษ์ภาษาเจ๊ะเหเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย Warwick ได้ให้ความหมาย multiculturalism ว่าเป็นความเชื่อในการที่จะยอมรับสิทธิของชนกลุ่มน้อย ในเรื่องต่างๆ กล่าวคือ การใช้ภาษาตามบริบทของครอบครัวและชุมชน การปฏิบัติตามหลักการศาสนา การจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัวและท้องถิ่นด้วยวิธีของตนเอง และการรักษาธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน (Rex, 1996) และสอดคล้องกับ Eriksen (1997) กล่าวว่าสังคมทุกสังคมเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมไม่ว่าสังคมนั้นจะมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างหลากหลายหรือไม่ก็ตาม หากแค่เพียงประชาชนที่อยู่ในสังคมอารักขา ทรัพย์สินและคุณค่าที่แตกต่างก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกสังคมนั้นว่าสังคมพหุวัฒนธรรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าจังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนเจ๊ะเห จังหวัดนราธิวาส บ่งชี้ถึงการให้การเจรจาไกล่เกลี่ยในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลไกกฎหมายไม่สำคัญเท่ากับการอยู่ร่วมกันต่อไปได้สอดคล้องกับ แนวคิดการเจรจาไกล่เกลี่ยมีการบูรณาการที่เชื่อมโยงการทำงานระยะสั้น กลางและยาว สอดคล้องกับงานของ งานของ Abdi, and Mason (2019) ซึ่งได้อธิบายถึงบันทึกข้อตกลงว่าเป็นแนวทางระยะสั้น แต่ต้องพัฒนาต่อไปในระยะกลางและระยะยาว เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายต่อไป และยังสอดคล้องกับงานของ Forester (2009) ได้อธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเจรจาที่มีประสิทธิภาพ (คูกรณีพึงพอใจ) (Effective negotiation) กับการส่งเสียงหรือการมีส่วนร่วม (Low Voice/Participation) เป็นการจัดการกับความแตกต่างด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและผู้นำแบบอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้งการส่งเสียงของประชาชน และข้อตกลงที่เกิดความพึงพอใจ ผ่านการไกล่เกลี่ยโดยคนกลางและการประชาคมในความขัดแย้งต่าง ๆ ในชุมชน

สรุป

จากการลงพื้นที่ถอดบทเรียนชุมชนสันติสุขของชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพ อำเภอนาทม ในจังหวัดนราธิวาส คือ จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ชุมชนเจ๊ะเห อำเภอนาทม จังหวัดนราธิวาส พบว่า การค้นพบว่าถอดบทเรียนในชุมชน โดยเฉพาะการเสาะแสวงหาชุมชนสันติสุข ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ละชุมชนพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์ในการจัดการความขัดแย้งและทำให้ชุมชนของตนเองมีสันติสุขได้ก็เนื่องมาจากการลงมือทำ การร่วมมือและเห็นประเด็นที่เป็น “วาระ” ร่วมกันอย่างแท้จริง เช่น การประติดปะต่อเหตุการณ์กับเรื่องศาสนา และความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อบริบทพื้นที่ทำให้เกิดความหวาดระแวง โดยเฉพาะที่อำเภอนาทมจะมีความหมายโดยตรง หลังจากเหตุการณ์กรณีตากใบปี พ.ศ. 2547 ดังนั้น มุมมองของรัฐและทุกภาคส่วนต้องทำความเข้าใจในทุนสันติวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน และนำทรัพยากรที่มีอยู่ของภาครัฐมาสนับสนุนกับทุนที่มีอยู่เดิมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างสันติสุข เช่น ในกรณีของชุมชนบ้านแหลม-บ้านหน้าทัพที่ อ.นาทม จ.นราธิวาส ผู้นำและสมาชิกชุมชนร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยไม่ได้สนใจงบประมาณแต่แรก แต่สนใจใคร่สนใจประเด็นอยากช่วยด้านใดบ้าง อยากช่วยอะไรบ้าง และลองทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนโดยแท้จริง ซึ่งเมื่อเห็นผลออกมาก็เป็นความภาคภูมิใจและเป็นพื้นที่ต่อยอดการทำงานร่วมกันได้ในทุกมิติภายใต้พื้นฐานของต้นทุนสันติวิธีในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพื้นที่ที่จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดนราธิวาส พบว่า ทั้งสองพื้นที่ได้ผ่านวิกฤตและค้นหาว่าสันติวัฒนธรรมผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อนชุมชนสันติสุข เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำในชุมชนแบบมีส่วนร่วม จะพบว่า ผู้นำจะพยายามทำพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาจากปัญหาที่พบอยู่บ่อยครั้งให้แปรเปลี่ยนเป็นพลัง “สันติวัฒนธรรม” หมายถึง คือ “วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันด้วยความสงบ” และพบประเด็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมในชุมชนสันติสุขด้วยการอยู่ร่วมกันโดยการยอมรับกันในพหุวัฒนธรรมและการใช้กลไกการไกล่เกลี่ยในการลดความขัดแย้ง

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรมีแผนในการอบรมแกนนำเยาวชนของชุมชนสันติวิธีเป็นพื้นที่วิจัย เช่น ให้แกนนำอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาในชุมชน การเยียวยาและฟื้นฟูให้แก่ชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันหรือชุมชนให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจและนำ เอาไปปรับใช้รูปแบบชุมชนสันติวิธีในชุมชนของตนเองได้

1.2 ควรคำนึงถึงสิ่งที่ไม่ใช่แค่เพียงกลุ่มที่แตกต่างทางศาสนา หรือชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ แต่หลักการของการอยู่ร่วมกันควรถูกสอน และปลูกฝังในอาณาบริเวณทางชาติพันธุ์ที่กว้างขึ้น อันรวมไปถึงกลุ่มแรงงานข้ามชาติ หรือผู้อพยพใหม่ด้วย เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยในเมืองไทย และต้องการการยอมรับและเคารพภายใต้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยกัน

1.3 ควรออกแบบกติกาของชุมชนสันติสุขอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดการใช้ทรัพยากรร่วมกันเป็นกติกาของชุมชน เพื่อเป็นมาตรการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น โดยการกำหนดกติกาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในชุมชน ในประเด็นการใช้ทรัพยากร การอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางทะเล ป่าไม้ โดยอาจมีการให้ข้อมูลในเรื่องข้อกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ การอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประกอบการพูดคุย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยพบว่าแต่ละพื้นที่นั้นมีการจัดการภายใต้ความหลากหลายของตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าหากมุ่งใช้แนวคิดพหุวัฒนธรรมเป็นตัวนำแล้ว ควรที่จะสอดแทรกในเรื่องในเรื่องของหลักการดำรงอยู่ร่วมกัน การสนทนาระหว่างวัฒนธรรม หรือชาติพันธุ์แนวใหม่เข้าไปด้วย เพื่อให้เกิดการโอบรับความแตกต่างด้วยความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2.1 ในการจัดการความขัดแย้งของชุมชนโดยแนวทางสันติวิธีจำเป็นต้องวิเคราะห์ พิจารณารับทราบความสลับซับซ้อนของปัญหา สภาพปัญหา จำนวนคู่กรณีที่เกี่ยวข้องกัน ความรุนแรงของปัญหา ระยะเวลาที่เกิดขึ้น โดยเชิญคนที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจตัดสินใจเข้ามาในกระบวนการ หากเป็นเรื่องขัดแย้งที่มีความซับซ้อนมีคู่กรณีเกี่ยวข้องจำนวนมาก ควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรมเวทีชุมชนเป็นพิเศษ ไม่ควรทำเพียงการประชาพิจารณ์ แต่ควรสร้างการรับรู้ให้เท่ากันในประเด็นสาธารณะ ให้ประชาชนได้ส่งเสียง ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจร่วมกันของชุมชนต่อไป เรียกได้ว่าเป็นการจัดการกับความแตกต่างด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและผู้นำแบบอำนวยความสะดวก (Dealing with Difference via Mediated Negotiations and Facilitative Leadership) ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้งการส่งเสียงของประชาชน และข้อตกลงที่เกิดความพึงพอใจ

2.2. ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะเจาะเรื่องการไกล่เกลี่ยชุมชนโดยให้ภาครัฐควรส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและบูรณาการร่วมกัน ทั้งตามกรอบของกฎหมายและการไกล่เกลี่ยแบบวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนทำได้ทั้งด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ การอบรม การให้คำปรึกษา ซึ่งการไกล่เกลี่ยแต่ละด้านจะมีหน่วยงานรัฐแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การไกล่เกลี่ยในมิติวัฒนธรรมชุมชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานอื่นด้วย ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทพ.ศ. 2562 เป็นหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมเป็นหลัก

References

- Abdi, & Mason (2019). *Mediation and Governance in Fragile Contexts: Small Steps to Peace*. Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Coleman, J. S. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. In *Social Capital: A Multifaceted Perspectives*. Dasgupta, P. and Stiglitz, J. eds. Washington D.C.: World Bank.
- De Rivera, J. (2004). Assessing cultures of peace. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 10(2), 95–100. https://doi.org/10.1207/s15327949pac1002_1..

- Eriksen, & Hylland, T. (1997). *Multiculturalism, individualism and human rights: Romanticism, Enlightenment and lesson from Mauritas*. In Human Rights, Culture and Context. London: Pluto.
- Forester, J. (2009). *Dealing with Differences: Dramas of Mediating Public Disputes*. Oxford University Press. New York.
- Phra Medhidhammaporn (Prayoon Mererk). (1994). *Buddhist Morality*. Bangkok: MCU Press.
- Putnam, R. D. (1993). The prosperous Community: Social Capital and Public Life. Retrieved May 8, 2012, from <http://www.philia.ca>
- Rex, John, & Singh, Gurharpal. (2003). Pluralism and Multiculturalism in Colonial and Post-Colonial Society – Thematic Introduction. In *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)*, 5(2), 106 -118.
- Sethamalinee, S. (2016). *Peacebuilding in Multiculturalism in Religious and Ethnicity: case study in Muslim community in Northern of Thailand*. Office of Science, Research and Innovation Promotion. Bangkok.
- Symonides, J, & Singh, K. (1996). *From a Culture of Violence to a culture of peace, Peace and Conflict Issues Series*. Paris: UNESCO Publishing.
- World Bank. (2002). *What is Social Capital*. Retrieved May 8, 2021, from <http://www.worldbank.org>

การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์*

Quality evaluation of nursing graduates from Boromarajonani College of Nursing Surin

¹คมวัฒน์ รุ่งเรืองและ ศรีนยา พลสิงห์ชาญ

¹Komwat Rungruang and Sarinya Polsingchan

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

Boromarajonani College of Nursing Surin, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: komwat_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อประเมินระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาลและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบัณฑิตพยาบาลกับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. คุณธรรมจริยธรรม 2. สมรรถนะพื้นฐานวิชาชีพ 3. สมรรถนะส่งเสริมวิชาชีพ และ 4. คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ และ ฉบับที่ 2 แบบบันทึกผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก มีค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ด้วยสถิติไคส์สแควส์

ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ร้อยละ 100 โดยผ่านเกณฑ์ในระดับดี มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในแต่ละองค์ประกอบทุกคน โดยองค์ประกอบที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยม มากที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 30.11 บัณฑิตพยาบาลสอบขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ผ่านในครั้งแรก จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 76.34 และรายวิชาการพยาบาลมารดาและทารก สอบผ่านมากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ระดับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลมีความสัมพันธ์กับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\chi^2 = 36.11$, $p = 0.000$)

คำสำคัญ: คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล; วิทยาลัยพยาบาล; การสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียน

*Received July 31, 2020; Revised January 23, 2021; Accepted October 19, 2021

Abstract

This correlational research aims to assess the quality of nursing graduates and study the relationship between the quality of nursing graduates and the results of a first time for a first class nursing and midwifery license examination. The population used in the research was 93 nursing graduates who graduated from Boromarajonani College of Nursing Surin in academic year 2018. The research instruments consisted of 2 parts which are quality assessment form of nursing graduates, consisting of 4 components as follows: 1. Moral and Ethics 2. Basic professional performances 3. Enhanced professional performances and 4. Specific attributes of professional nurses and record form of the results of a first class nursing and midwifery license examination. The reliability of the questionnaire was calculated by using the Cronbach's Alpha Coefficient which was 0.90. The statistical data were analyzed using frequency, mean, standard deviation and chi-square statistics.

The results of the research showed as follows:

1. The quality of nursing graduates had met the criteria of 100 percent. The most number of sixty-two people passing good levels representing 66.67 percent. Moreover, nursing graduates has quality meets all criteria for each component. For the first component which was moral and ethics, twenty-eight nursing graduates which were the highest number had the best quality criteria equal to 30.11 percent.
2. Seventy-one nursing graduates passed for the first time for a first class nursing and midwifery license examination accounting for 76.34 percent and ninety-three nursing graduates passed the exam on the subjects of Maternal and Newborn Nursing the most, representing 100 percent.
3. The quality of nursing graduates correlated with the results of a first time for a first class nursing and midwifery license examination with statistically significant at the 0.01 level ($\chi^2 = 36.11$, $p = 0.000$).

Keywords: Quality of nursing graduates, Nursing college, Nursing and midwifery license examination

บทนำ

การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรที่มีความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการตัดสินใจในการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ พยาบาลต้องมีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ วิชาชีพพยาบาลไม่เพียงแต่จะเป็นการปฏิบัติเฉพาะรายบุคคลเท่านั้น แต่จะต้องรู้รายละเอียดในการปฏิบัติการพยาบาล โดยการให้แต่ละบุคคลประเมินการปฏิบัติการพยาบาลด้วย (Janice and Celia, 1995) และที่สำคัญยิ่งคุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะ

เป็นรากฐานของการพัฒนาคนให้มีทั้งคุณธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านให้ก้าวทันโลกการแข่งขันที่ไม่หยุดนิ่ง การเตรียมความพร้อมเยาวชนให้มีความเท่าทันเป็นเรื่องที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้บริหารในระดับนโยบาย ระดับประเทศต้องไม่ละเลย ประเทศไทยจึงต้องนำมาพิจารณาปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้บุคคลต้องมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับยุคและสมัย การที่บุคคลจะเรียนรู้และปรับตัวได้ดีนั้นมาจากการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (Weerawatthanodom, and Rungnoi, 2015) นักศึกษาและผู้ปกครอง สำคัญที่สุด ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วน ผู้ปกครองนำลูกหลานมาเรียนด้วยความหวังและความตั้งใจ มหาวิทยาลัยต้องทำความหวังความฝันของนักศึกษาให้เป็นจริง ทั้งเก่ง มีความรู้ มีคุณธรรมประจำใจ และนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้ามหาวิทยาลัยเป็นสถานที่หล่อหลอมทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าออกไป (Sirichana, 2019).

บัณฑิตพยาบาล ต้องปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพและอนามัยของประชาชนด้วยความเอาใจใส่ อย่างเอื้ออาทร จึงจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การพยาบาลเป็นศาสตร์ที่เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้ที่นำไปสู่การให้บริการพยาบาล เพื่อเสริมสร้างภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัว องค์กร สังคมและชุมชนโดยการส่งเสริมการปรับตัวของ ผู้ป่วยทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีชีวิตในวาระสุดท้ายที่สงบ การพยาบาลจึงเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกว่าการศึกษาวิชาชีพอื่น (Roy, 1987)

ถึงแม้ว่าในการจัดตั้งสถาบันทางการศึกษาพยาบาลทุกสถาบัน จะต้องผ่านระบบการประเมินที่สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดเป็นกฎหมายมีรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษามาตรา 47 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ (Office of the Education Council, 2018) และเกณฑ์สำคัญคือต้องผ่านเกณฑ์จากสภาวิชาชีพคือสภาการพยาบาล บัณฑิตพยาบาลจึงจะได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานโดยสภาการพยาบาล นอกจากนี้สภาการพยาบาลได้กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนต้องสอบวัดความรู้ ตามที่พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2540 ในมาตรา 30 กำหนดให้ผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่สภาการพยาบาลให้การรับรองและผ่านการสอบความรู้เพื่อขอขึ้นทะเบียน เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติ วิชาชีพเพื่อให้ผู้บริโภคด้านสุขภาพมั่นใจว่าจะได้รับการบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน วิชาชีพ (Nursing Council, 2018) เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลสุขภาวะของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องประกอบวิชาชีพอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม การประเมินสมรรถนะการพยาบาลของบัณฑิตพยาบาลจึงเป็นการตรวจสอบคุณลักษณะการให้การพยาบาลทางคลินิกที่มีความสำคัญมาก สภาการพยาบาลได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูง และได้ออกประกาศสภาการพยาบาลเรื่อง สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ (Nursing Council, 2010) ซึ่งแสดงว่าบัณฑิตพยาบาลของแต่ละสถาบันจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยเกณฑ์การประเมินของสำนักงานการอุดมศึกษา 3 ปีที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2558-2560) พบว่า ผลการประเมินระดับหลักสูตร ในองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยผู้ใช้บัณฑิต มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีแต่มีข้อเสนอแนะในประเด็นคุณภาพการศึกษารายด้าน เช่น ด้านความรู้ ด้านทักษะปัญญา โดยควรทบทวนและปรับปรุงแบบประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบ TQF ทั้งปริมาณข้อคำถาม และรายการข้อคำถาม สะท้อนพฤติกรรมตรงที่วัดได้จริง จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่ ประเมินคุณภาพบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิ์ โดยมุ่งหวังจากผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพในระดับสูง ได้ทราบระดับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้พยาบาลปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีมาตรฐาน เกิดกระบวนการประกันคุณภาพทางการพยาบาล อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการพยาบาล และได้เครื่องมือเพื่อใช้ประเมินความสามารถของพยาบาล ในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบัณฑิตพยาบาลกับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาลและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบัณฑิตพยาบาลกับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (correlational research) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บัณฑิตพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2561วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิ์ รุ่นที่ 28 จำนวน 93 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า ประกอบด้วย 1) สอบผ่านครบจำนวน 144 หน่วยกิต ตามที่หลักสูตรกำหนด 2) ผ่านการสอบความรู้รวบยอดตามเกณฑ์ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบ 2 ฉบับ ดังนี้ 1.แบบประเมินคุณภาพบัณฑิตพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (Rungruang, 2013) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล มี องค์ประกอบและข้อคำถาม รวม 190 ข้อ ที่ครอบคลุมกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี(TQF) (Ministry of Education, Bureau of Higher Education Standards and Evaluation, 2017) กรอบคุณลักษณะบัณฑิตและสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ (Nursing Council, 2010) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ข้อคำถามมีลักษณะ มาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ท่านมีโดยพิจารณาพฤติกรรมตามที่กำหนด ดังนี้ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย และ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างข้อคำถาม การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ตัวอย่างข้อคำถาม
ด้านคุณธรรม จริยธรรม (20 ข้อ)	
1.1 คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต	ท่านเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ท่านยึดประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าของตนเอง
1.2 การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	ท่านให้การพยาบาลโดยเคารพในคุณค่าผู้รับบริการ ท่านไม่เสี่ยงให้การพยาบาลที่อาจเกิดผลเสียต่อผู้รับบริการ
ด้านสมรรถนะพื้นฐานวิชาชีพ (40 ข้อ)	
2.1 ทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล	ท่านใช้กระบวนการพยาบาล 5 ขั้นตอนเพื่อดูแลผู้รับบริการ
2.2 ทักษะการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค	ท่านส่งเสริมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กเพื่อเตรียมประชาชนให้มีคุณภาพ
2.3 ทักษะการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง	ท่านวางแผนเพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ Discharge Planning
2.4 ทักษะการพยาบาลครอบครัวและการผดุงครรภ์	ท่านลดภาวะความซึมเศร้าหลังคลอด (Postpartum Blue)โดยการเตรียมสภาพจิตใจของมารดาตั้งแต่ฝากครรภ์
2.5 ทักษะและเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาลทั่วไป	ท่านใช้หลักการบริบาลยา 7 R และประเมินผลข้างเคียงร่วมด้วยเสมอ
3. ด้านสมรรถนะส่งเสริมวิชาชีพ (40 ข้อ)	
3.1 ทักษะการวิจัย	ท่านพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล
3.2 ทักษะการสื่อสาร	ท่านตอบข้อสงสัยของผู้รับบริการและญาติได้ทุกคำถาม
3.3 ทักษะความเป็นผู้นำ	ท่านตัดสินใจได้ฉับไวเมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้า
3.4 ทักษะการจัดการ	ท่านวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
3.5 ทักษะการทำงานเป็นทีม	ท่านทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานจนกว่าจะแล้วเสร็จ
3.6 ทักษะทางสังคม	ท่านปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมของผู้รับบริการ

4. ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ (90 ข้อ)

4.1 บุคลิกภาพเชิงวิชาชีพ

ท่านยอมรับและเข้าใจผู้รับบริการแม้จะแสดงพฤติกรรมไม่

เหมาะสม

ท่านไม่นำข้อมูลของผู้รับบริการมาพูดคุยกับบุคคลอื่น

ท่านอธิบายแผนการรักษาให้ผู้รับบริการเข้าใจ แม้จะต้องอธิบาย

หลายรอบ

4.2 เจตคติต่อวิชาชีพ

พยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องเสียสละ

ผู้รับบริการ (ผู้ป่วย) เป็นบุคคลที่ควรได้รับการช่วยเหลือ

พยาบาลวิชาชีพควรเป็นผู้ที่พูดจาสุภาพน่าฟัง

2. แบบบันทึกผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ ครั้งที่การสอบ สถานที่สอบ ตอนที่ 2 ผลการสอบของบัณฑิตพยาบาล จำนวน 8 ข้อ มีลักษณะเลือกตอบ คือ ผ่าน ไม่ผ่าน โดยตอบผ่านได้ 1 คะแนน ตอบไม่ผ่านได้ 0 คะแนน ประกอบด้วย รายวิชาที่สอบทั้งหมด 8 รายวิชา Nursing Council (2019) ดังนี้ 1) วิชาการผดุงครรภ์ 2) วิชาการพยาบาล มารดาและทารก 3) วิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 4) วิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 5) วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ 6) วิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ 7) วิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาล ขั้นต้น และ 8) วิชากฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์และจรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการทดสอบโดยสภาการพยาบาล ปีละ 3 ครั้ง ผู้วิจัยพิจารณาเฉพาะผลการสอบของนักศึกษาที่สามารถสอบผ่าน 8 วิชา ในการสอบครั้งแรก เท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและเสนอผลการดำเนินการ ดังนี้ 1. ขออนุญาตใช้เครื่องมือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินคุณภาพบัณฑิตพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัด กระทรวงสาธารณสุข (Rungruang, 2013) ซึ่งพัฒนาและใช้กับกลุ่มตัวอย่างเหมือนกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยมี ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 2. ศึกษาเอกสาร และตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบบันทึกเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือฉบับที่ 2 แบบบันทึกผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนฯ ของบัณฑิตพยาบาล 3. สร้างแบบบันทึกผลการสอบของ บัณฑิตพยาบาลฯ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบบันทึกในเบื้องต้น และผู้วิจัยได้ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4. จัดทำแบบบันทึกผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนฯ ฉบับสมบูรณ์เพื่อวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 1-30 กันยายน 2562 โดยผู้วิจัยส่งเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ ทางไปรษณีย์ ให้ผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผ่านการปฐมนิเทศและฝึก ปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลมาเป็นอย่างดี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความ อนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล ที่บัณฑิตพยาบาลปฏิบัติงาน ที่ใช้เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง 2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม ให้ผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 93 ฉบับเพื่อ

ประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ และให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ 3. ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน และสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ร้อยละ 100 4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อดำเนินการลงข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ เลขที่ P-EC-13-01-62 ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย พร้อมทั้งลงนามยินยอมและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงสิทธิที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีใดๆ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย โดยผู้วิจัยเสนอการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การประเมิน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมิน โดยเกณฑ์ปกติคะแนนที่ (T-score norms) คือ มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 เรียกคะแนนชนิดนี้ว่า คะแนนปกติ T (Normalized T-score) ซึ่งนิยมใช้กันมากเพราะเป็นคะแนนมาตรฐานที่สามารถนำมาบวกลบและเฉลี่ยได้ มีค่าเหมาะสมในการแปลความหมาย และได้กำหนดระดับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล (Komwat Rungruang, 2013) เพื่อใช้สำหรับประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ตามองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน องค์ประกอบย่อย 15 ด้าน

การตัดสินและการแปลผลการประเมิน

ตัดสินผลการประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์ (Rungruang, 2013) ดังนี้

ระดับคุณภาพ F	หมายถึง	คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ไม่ผ่านเกณฑ์
ระดับคุณภาพ D	หมายถึง	คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ผ่านเกณฑ์ ในระดับปรับปรุง
ระดับคุณภาพ C	หมายถึง	คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ผ่านเกณฑ์ ในระดับพอใช้
ระดับคุณภาพ B	หมายถึง	คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ผ่านเกณฑ์ ในระดับดี
ระดับคุณภาพ A	หมายถึง	คุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ผ่านเกณฑ์ ในระดับดีเยี่ยม

การแปลผลประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล รายองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน องค์ประกอบย่อย 15 ด้าน ตัวอย่างการประเมินผลรายองค์ประกอบย่อย เช่น องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตและองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 28-50 คะแนน และมีค่าเกณฑ์ปกติ (Normalized T-score) อยู่ระหว่าง 17-66 โดยเกณฑ์ผ่านการประเมิน คือ คะแนนรวมตั้งแต่ 39 คะแนนขึ้นไป (Normalized T-score $\geq$ 39) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเกณฑ์ปกติ และการแปลผลขององค์ประกอบย่อยที่ 1.1 คุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินชีวิต และองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ จำแนกตามคะแนนรวม

คะแนนรวม(X)	เปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile)	เกณฑ์ปกติ (Normalized T-score)	ระดับคุณภาพ	การแปลผล	
> 50	> 94.44	> 66	A	ผ่าน	ดีเยี่ยม
49-50	85.61-94.44	61-66	A	ผ่าน	ดีเยี่ยม
44-48	50.83-78.97	50-58	B	ผ่าน	ดี
41-43	28.62-42.66	44-48	C	ผ่าน	พอใช้
39-40	13.18-20.20	39-42	D	ผ่าน	ปรับปรุง
28-38	0.05-9.22	17-37	F	ไม่ผ่าน	
< 28	< 0.05	< 17	F	ไม่ผ่าน	

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ผลการประเมินระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ พบว่า บัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในแต่ละองค์ประกอบย่อย ทุกคน และในองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และ องค์ประกอบย่อยที่ 2.4 ทักษะการพยาบาลครบถ้วนและการผดุงครรภ์ บัณฑิตมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยม มากที่สุด จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 31.18 ดังแสดงในตาราง 1 และ ผลการประเมินระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาลในภาพรวม พบว่า บัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ ทุกคน ส่วนใหญ่ ผ่านเกณฑ์ในระดับดี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 โดยบัณฑิตมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.66 และ พิจารณาในรายองค์ประกอบหลัก พบว่า บัณฑิตพยาบาลมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในแต่ละองค์ประกอบ ทุกคน และในองค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม บัณฑิตมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยม มากที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 30.11 ดังแสดงในตาราง 4

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละ ของระดับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล จำแนกตามองค์ประกอบย่อย (N=93)

องค์ประกอบย่อย	ระดับคุณภาพของบัณฑิต (ผ่าน)								รวม
	ดีเยี่ยม (A)		ดี (B)		พอใช้(C)		ปรับปรุง(D)		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
องค์ประกอบที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม									
1.1 คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต	26	27.96	44	47.31	23	24.73	0	0.00	93
1.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	29	31.18	45	48.39	19	20.43	0	0.00	93

องค์ประกอบที่ 2 ด้านสรรถนะพื้นฐานวิชาชีพ										
2.1 ทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล	23	24.73	45	48.39	25	26.88	0	0.00	93	
2.2 ทักษะการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค	19	20.43	55	59.14	19	20.43	0	0.00	93	
2.3 ทักษะการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง	22	23.66	60	64.52	11	11.83	0	0.00	93	
2.4 ทักษะการพยาบาลครอบครัวและการผดุงครรภ์	29	31.18	62	66.67	2	2.15	0	0.00	93	
2.5 ทักษะและเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาลทั่วไป	24	25.81	47	50.54	22	23.66	0	0.00	93	
องค์ประกอบที่ 3 ด้านสรรถนะส่งเสริมวิชาชีพ										
3.1 ทักษะการวิจัย	16	17.20	35	37.63	42	45.16	0	0.00	93	
3.2 ทักษะการสื่อสาร	26	27.96	39	41.94	28	30.11	0	0.00	93	
3.3 ทักษะความเป็นผู้นำ	22	23.66	40	43.01	31	33.33	0	0.00	93	
3.4 ทักษะการจัดการ	17	18.28	31	33.33	45	48.39	0	0.00	93	
3.5 ทักษะการทำงานเป็นทีม	27	29.03	43	46.24	23	24.73	0	0.00	93	
3.6 ทักษะทางสังคม	25	26.88	35	37.63	33	35.48	0	0.00	93	
องค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ										
4.1บุคลิกภาพเชิงวิชาชีพ	23	24.73	46	49.46	24	25.81	0	0.00	93	
4.2 เจตคติต่อวิชาชีพ	20	21.51	53	56.99	20	21.51	0	0.00	93	

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละ ระดับคุณภาพผลการประเมินบัณฑิตพยาบาล จำแนกตามองค์ประกอบ (N=93)

องค์ประกอบย่อย	ระดับคุณภาพของบัณฑิต (ผ่าน)								รวม
	ดีเยี่ยม (A)		ดี (B)		พอใช้(C)		ปรับปรุง(D)		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
องค์ประกอบที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม	28	30.11	40	43.01	25	26.88	0	0.00	93
องค์ประกอบที่ 2 ด้านสรรถนะพื้นฐานวิชาชีพ	24	25.81	55	59.14	14	15.05	0	0.00	93
องค์ประกอบที่ 3 ด้านสรรถนะส่งเสริมวิชาชีพ	23	24.73	58	62.37	12	12.90	0	0.00	93
องค์ประกอบที่ 4 ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	21	22.58	61	65.59	11	11.83	0	0.00	93
ภาพรวมคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล	22	23.66	62	66.67	9	9.68	0	0.00	93

2) ผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก พบว่า บัณฑิตพยาบาลสามารถสอบผ่าน 8 รายวิชา จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 76.34 และ บัณฑิตพยาบาลสามารถสอบผ่านในการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก ในแต่ละรายวิชา อยู่ระหว่าง 85-93 คน คิดเป็นร้อยละ 91.40 – 100.00 โดยรายวิชาที่มีจำนวนบัณฑิตพยาบาลสอบผ่านมากที่สุด คือรายวิชาการพยาบาลมารดาและทารก บัณฑิตพยาบาลสอบผ่าน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละ ของผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก จำแนกรายวิชา (N=93)

รายวิชา	ผลการสอบความรู้ ฯ ในครั้งแรก			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การผดุงครรภ์	85	91.40	8	8.60
2. การพยาบาลมารดาและทารก	93	100.00	-	-
3. การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น	89	95.70	4	4.30
4. การพยาบาลผู้ใหญ่	88	94.62	5	5.38
5. การพยาบาลผู้สูงอายุ	87	95.55	6	6.45
6. การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์	90	96.77	3	3.23
7. การพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	92	98.92	1	1.08
8. กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์	88	94.62	5	5.38
ภาพรวม 8 รายวิชา	71	76.34	22	23.66

3) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพบัณฑิตพยาบาลกับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก พบว่า ระดับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลมีความสัมพันธ์กับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลกับผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก (N=93)

ผลการสอบความรู้ ฯ ในครั้งแรก	ผลการประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล			
	ดีเยี่ยม	ดี	พอใช้	รวม
1. สอบผ่าน 8 รายวิชา ในครั้งแรก	22	42	7	71
2. สอบผ่าน น้อยกว่า 8 รายวิชา	-	20	2	22
รวม	22	62	9	93
$\chi^2 = 36.11 \quad df = 2 \quad sign=0.000$				

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ จากผลการวิจัยที่นำเสนอ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายดังต่อไปนี้

1) คุณภาพบัณฑิตพยาบาลในภาพรวม มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ทุกคน ส่วนใหญ่ ผ่านเกณฑ์ในระดับดี และผ่านเกณฑ์ในแต่ละองค์ประกอบย่อยทุกคน โดยมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ในระดับดีเยี่ยมในองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Boromarajonani college of nursing surin, 2017) มุ่งจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้บัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ มุ่งให้การพยาบาลโดยใช้หลักการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จึงเป็นการปลูกฝังให้บัณฑิตมีการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และลักษณะของวิชาชีพพยาบาล ต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดี รู้คุณค่าแห่งชีวิต ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม คิดถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น มากกว่าตนเองมีความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ในการปฏิบัติการพยาบาลจึงควรจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนี้ไว้นอกจากนั้นวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด และต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายและข้อกำหนดของวิชาชีพ ซึ่งบัณฑิตต้องฝึกปฏิบัติ ตั้งแต่ ชั้นปีที่ 2 และทุกวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาล จะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์นิเทศภาคปฏิบัติ และพี่เลี้ยงในแหล่งฝึก ซึ่งบัณฑิตจะได้รับการดูแลให้ปฏิบัติงานภายใต้ข้อกำหนดของสภาการพยาบาล มีความสอดคล้องกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ (Nursing Council, 2010) ที่ได้กำหนดในด้านที่ 1 คือ สมรรถนะด้าน จริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมาย นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2558 (Ministry of Education, Bureau of Higher Education Standards and Evaluation, 2017) ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ในด้านที่ 1 คือ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ที่กำหนดไว้ในข้อที่ 10 ให้บัณฑิตพยาบาลต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบและมีความเอื้ออาทร

บัณฑิตพยาบาลจะต้องให้บริการโดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิของผู้ใช้บริการ ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า โดยจะต้องมีความรู้ในเรื่องสิทธิของผู้ใช้บริการ และกฎหมายวิชาชีพ และจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิของผู้ใช้บริการสุขภาพ สอดคล้องกับข้อบังคับว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และการรักษา และสำคัญที่สุดคือ จริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Nursing Council, 2010) ซึ่งทำให้พยาบาลวิชาชีพต้องมีการปฏิบัติภายใต้ขอบเขตที่สภาการพยาบาลกำหนด อีกทั้งวิชาชีพการพยาบาลยังต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายมากมาย และกฎหมายคือมาตรฐานขั้นต่ำของศีลธรรม(Hall, 1996) การปฏิบัติการพยาบาลจึงต้องมีการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม นอกจากนี้การที่ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น มีความต้องการความพึงพอใจ และการพยาบาลที่มีคุณภาพและเรียกร้องมากขึ้น พยาบาลวิชาชีพจึงมีการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีจริยธรรมเพื่อป้องกันปัญหาทางจริยธรรมและการฟ้องร้องที่จะเกิดขึ้น

2) คุณภาพบัณฑิตพยาบาลมีความสัมพันธ์กับผลการสอบความรู้ข้อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายได้ว่า การสอบข้อขึ้นทะเบียนฯ ผ่าน 8 วิชา ในการสอบครั้งแรก เป็นการรับรองว่าบัณฑิตได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง มี ศักดิ์และสิทธิตามกฎหมายพร้อมที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพครบถ้วนตามคุณสมบัติที่สภาการพยาบาลกำหนด ซึ่งส่งผลต่อการได้รับเงินเดือนตามเกณฑ์ระดับปริญญาตรี การที่บัณฑิตสามารถสอบผ่านในครั้งแรก อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่นำมาใช้การประเมินคุณภาพบัณฑิตพยาบาล มาจากการสังเคราะห์และพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เป็นระบบ ครอบคลุมกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (TQF) กรอบคุณลักษณะบัณฑิตและสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพบัณฑิตพยาบาล (Rungruang, 2013) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวทางในการสอบวัดความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่สภาการพยาบาลกำหนด (Nursing Council , 2010) นอกจากนี้ อาจเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยฯ ที่มุ่งเน้นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับสาระรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตร และรายงานวิจัยของ Damrongphokphakon, Thongon, Arayasinlapathon, Chaipanha, and Uthaisaeng (2013); Chanphet, and Sukkrawa (2009) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการสอบวัดความรู้เพื่อขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ได้แก่ เกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร ความสามารถเฉพาะบุคคล กลวิธีจัดการศึกษา อาจารย์ สถานที่อยู่อาศัยและแรงจูงใจจากคนรอบข้างและ วิทยาลัยฯ จัดการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาพยาบาลตลอด 4 ปีที่ศึกษาในวิทยาลัย โดยการจัดกิจกรรม ในการทบทวนความรู้ การจัดการสอบวัดความรู้รอบยอทางการพยาบาล ซึ่งเป็นการสอบเสมือนจริง จำนวน 2 ครั้ง คือ 1) ข้อสอบที่ดำเนินการโดยเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) ข้อสอบที่ดำเนินการโดยสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งการผ่านการสอบทั้ง 2 ครั้ง เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ในตัวเองมาทดลองสอบเพื่อวัดความรู้ของตนเองและประเมินตนเองในการเตรียมความพร้อม วางแผนเพื่อเตรียมความรู้ให้ครอบคลุม สาระสำคัญของรายวิชาที่จะสอบ นอกจากนี้ความพร้อมในการสอบของนักศึกษา มีความสำคัญที่สุด ซึ่งนักศึกษาต้องตระหนักรู้ว่าตนเองมีความพร้อมต่อการสอบ มีความมุ่งมั่น มีการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วยที่ทันสมัย การวางแผนการทบทวนความรู้ของตนเอง และการอ่านหนังสือทบทวนให้จบทั้ง 8 รายวิชาที่สภาการพยาบาลกำหนดสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriamonruttanakul, Ninwatcharamanee, Kosolchuenvijit, Sriklo, Nirotun, and Srisarakham (2017) ผลการวิจัยพบว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่าง มีความพร้อมเพื่อสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตฯ มากกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .000 ($t = 15.52, P < .05$) มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตฯ น้อยกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ($t = 4.62, P < .05$) วิชาที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการทบทวนความรู้ระดับมากที่สุดคือ วิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 94.81 กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเตรียมความพร้อมเพื่อสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในด้านการทบทวนความรู้โดยครู-อาจารย์ มากที่สุดเป็นจำนวน

165 คน คิดเป็นร้อยละ 77.83 การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและความมุ่งมั่นในการประกอบวิชาชีพพยาบาล สอดคล้องกับ Nirotnun, Sriamonruttanakul, Sirisupluxana, and Sriklo (2018) ผลการวิจัยพบว่า เกรดเฉลี่ยสะสม เกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลการสอบขึ้นทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมชั้นปีที่ 4 สามารถพยากรณ์การสอบขึ้นทะเบียนฯ ผ่านทั้ง 8 รายวิชา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยถ้าเกรดเฉลี่ยสะสมชั้นปีที่ 4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การสอบขึ้นทะเบียนฯ ผ่านทั้ง 8 รายวิชา มีค่า เท่ากับ 1.5 เท่า ดังนั้นผู้ที่ผ่านการสอบทั้งความรู้รวบยอดทางการพยาบาลของเครือข่ายวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ การสอบวัดความรู้รวบยอดทางการพยาบาลของสถาบันพระบรมราชชนก จึงมีโอกาที่จะสอบผ่านการสอบวัดความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ในครั้งแรก ซึ่งสัมพันธ์กับคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นอกจากนี้วิทยาลัยพยาบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับบัณฑิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungnoei, Hongthong, and Seesawang (2016) ผลการวิจัยพบว่า สถาบันมีกระบวนการพัฒนาความรู้ของนักศึกษาพยาบาลเพื่อเตรียมสอบ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีการกำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน 2) การจัดองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน โดยกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม 3) การใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ได้แก่ การปลูกฝังทัศนคติที่ดี การเสริมสร้างแรงจูงใจของอาจารย์และ นักศึกษา การให้รางวัล การจัดกิจกรรมทบทวนความรู้ การช่วยเหลือนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ การจัด สวัสดิการอย่างเพียงพอและเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย และการสร้างเครือข่ายเพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) การควบคุมกำกับตามเป้าหมาย ได้แก่ การติดตามให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การประเมินผลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 กลุ่มวิชาการควรนำแบบประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล มาประเมินนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อเป็นสารสนเทศในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับนักศึกษารายชั้นปี อย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา

1.2 กลุ่มวิชาการควรนำแบบประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล มาประเมินนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของบัณฑิตพยาบาลรายบุคคลและนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดกลุ่มนักศึกษา ในการออกแบบและวางแผนในการทบทวนความรู้ให้จบทั้ง 8 สารวิชาก่อนการสอบเสมือนจริงและเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้นักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรรูปแบบการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเตรียมความพร้อมในการสอบประเมินความรู้

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกทั้งในผู้ที่สอบผ่านและสอบไม่ผ่านเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสอบขึ้นทะเบียนฯ

2.3ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลในการนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพบัณฑิต

References

- Boromarajonani college of nursing surin. (2017). *Bachelor of nursing science (Revised Curriculum Academic Year 2017)*. Boromarajonani college of nursing surin. Surin.
- Chanphet, A. & Sukkrawan, S. (2009). *Factors related to the results of the registration examination for nursing profession in the first examination of graduates who graduated in 2008 academic year at Boromarajonani College of Nursing, Yala*. Boromarajonani College of Nursing, Yala.
- Damrongphokphakon, P., Thongon, R., Arayasinlapathon, N., Chaipanha, N., & Uthaisaeng, A. (2013). Preparation for the examination in nursing and midwifery professional registration on experienced student of nurse at Boromarajonani College of Nursing Nakhonphanom. *Journal of Nursing*, 19(1), 5-18.
- Hall, J. K. (1996). *Nursing ethics and law*. Philadelphia: W. B. Saunders.
- Janice, R.E., & Celia, L.H. (1995). *Nursing in Today's World*. (5th ed.). Philadelphia. J.B. Lippincott Company.
- Ministry of Education, Bureau of Higher Education Standards and Evaluation. (2017). *Higher Education Curriculum Standards 2015 and Related Standards*. Bangkok: Wongsawang Publishing and Printing Company Limited.
- Nirotnun, U., Sriamonruttanakul, T., Sirisupluxana, P., & Sriklo, M. (2018). The Factor Effecting a pass of Nursing and Midwifery Licensure Examination at Borommarajonani College of Nursing, Bangkok. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*. 34(3), 108-118.
- Nursing Council. (2010). *Competencies of Registered Nurses*. Nontaburi: Siriyod Printing.
- Nursing Council. (2019). *Announcement of the Nursing Council on Knowledge Examination Schedule, applicants for registration and receiving a nursing professional license*

- Midwife or Nursing and Midwifery Year 2019*. Retrieved May 19, 2019, from <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/Test2019-1.pdf>
- Nursing Council. (2019). *Annual Report 2018*. Bangkok: Quality Thai Trading Co., Ltd.
- Office of the Education Council, Ministry of Education. (2018). *Education in Thailand 2018*. Bangkok: prigwhan Graphic Co., Ltd.
- Roy, S.C. (1987). *Introduction to Nursing: An Adaptation Model*. New Jersey: Prentice Hall Inc, Englewood Cliffs.
- Rungnoi, N., Hongthong, K., & Seesawang, J. (2016). The Nursing student's knowledge development process for nursing licensure examination. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 32(2), 56-67.
- Rungruang, K. (2013). *Development of the Nursing Graduates Quality Evaluation Model for Nursing Colleges under Ministry of Public Health*. Dissertation of doctor of Philosophy in Research and Development in Education. Graduate School: Chiang Mai University.
- Sirichana, W. (2019). *Experience of higher education administration with current challenging perspectives*. Retrieved May 19, 2019, from <https://www.wu.ac.th/th/news/15742>.
- Sriamonruttanakul, T., Ninwatcharamanee, C., Kosolchuenvijit, J., Sriklo, M., Nirotnun, U., & Srisarakham, J. (2017). Effects of Preparedness Program for the Professional Nursing/Midwifery Licensure Examination on Nursing Students' Readiness and Anxiety for the Examination. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 33(2), 43-53.
- Weerawatthanodom, N. & Rungnoi, N. (2015). Implementation of educational quality assurance follow the deming cycle for results according to educational quality assurance criteria. *Journal of Pharpokklao Nursing College*, 26(1), 84-95.

แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์*

The Guidelines for the Prevention of Human Trafficking Victims

¹กบคำ จันทร์ทรง และ ภาณุวัฒน์ ภัคตวิวงศ์

¹Kabkham Chansong and Panuwat Pakdeewong

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Education Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: kabkham@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ “แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณีเขตภาคเหนือตอนล่าง 2) วิเคราะห์องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี 4) ออกแบบแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณีโดยใช้หลักธรรมเป็นฐาน มีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้ ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล การจัดกลุ่มสนทนา แหล่งข้อมูล เด็กผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เด็กกลุ่มเสี่ยง ผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้อง รวม 53 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1. สถานการณ์การค้ามนุษย์เขตภาคเหนือตอนล่างเป็นรูปแบบการค้าประเวณีและการแสวงหาประโยชน์ทางเพศยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องมีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้ใช้บริการ มีค่านิยมใช้บริการทางเพศกับเด็ก ผู้เสียหายส่วนใหญ่มีอายุน้อยลง เด็กด้อยโอกาสมีความเสี่ยงตกเป็นเหยื่อสูง 2. องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้เด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ 1) ครอบครัวขาดคุณธรรม มีปัญหาความรุนแรงและครอบครัวแตกแยก 2) เด็กมีเจตคติผิด มีค่านิยมเลียนแบบและพฤติกรรมไม่เหมาะสม 3) สื่อสังคมออนไลน์ 4) เพื่อนและสิ่งแวดล้อม 5) ความยากจน 3. แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี 1) สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและจิตวิญญาณ ด้วยการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมโดยใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาเป็นฐาน ด้วยหลักความเชื่อศรัทธา ความหวังใจที่มั่นคง มีความรักตนเองรักผู้อื่น 2) พัฒนาทักษะชีวิตการอยู่รอดในสังคม

คำสำคัญ: แนวทางป้องกัน; ตกเป็นเหยื่อ; การค้ามนุษย์; หลักธรรมเป็นฐาน

Abstract

The research article is part of the thesis entitled “The Guidelines of Educational Management for the Prevention of Human Trafficking Victims” consisted of the following objectives: 1) to study the situation of prostitution-based human trafficking in the lower northern region; 2) to analyze the components that encouraged and led children to become the victims of prostitution-based human trafficking; and 3) to design the guidelines for the prevention of prostitution-based human trafficking according to the Dhamma. The study applied a qualitative research method by studying documents, individual in-depth interview, and focus group discussion. The data were collected from children victims of human trafficking, risky children, those who worked with children, and relevant experts, in a total of 53 persons.

From the study, the following results are found: 1) The prostitution-based human trafficking in the lower northern region and sexual exploitation in the lower northern region still continue to exist with a higher tendency. The prostitution customers prefer to exploit children sexually. The majority of victims tend to have a younger age, and underprivileged children are more likely to be the victims; 2) The components that encourages and leads children to become the victims of human trafficking consist of (1) there is family violence and separation, as well as a lack of morals, (2) children have an incorrent attitude as they like to imitate the inappropriate behavior, (3) social media, (4) friends and environment, and (5) poverty; 3) The guidelines for the prevention of prostitution-based human trafficking are (1) establishing both mental and spiritual immunity through the cultivation of morality with the use of the Buddhist teachings as a base, together with having faith, hope, stability, and affection for oneself and others, and (2) developing life skills in order to survive in the society.

Keywords: Guidelines for Prevention; Victimized; Human Trafficking; Dhamma-based

บทนำ

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาใหญ่ระดับโลก ถือว่า เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ “การที่ถือเอามนุษย์เป็นสินค้าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ของคนหรือองค์กรอาชญากรรมนับเป็นการค้าทาสรูปแบบใหม่ “การค้ามนุษย์ถือว่าการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่รุนแรงที่สุด.” (Buadaeng, Sirasoonthorn, Siripornpailboon, and Wattanachaiyingcharoen, 2013) หากมองว่าการค้ามนุษย์เป็น การค้าทาสในรูปแบบใหม่ คงไม่ผิดอะไร เพราะการที่เอามนุษย์มาเป็นสินค้า แลกเปลี่ยนและซื้อขาย การละเมิดสิทธิ ทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์

(Human Rights Committee, 2012) “การคุ้มครองนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับสังคมไทยและสังคมโลก เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิ เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์” (Yahakon, 2015)

จึงสรุปได้ว่าการคุ้มครอง เป็นเหมือนการค้าขายสมัยใหม่ เพราะเป็นกระทำที่เลวร้าย เป็นการทำร้าย ย่ำยีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทำขาดอิสระภาพ และหากผู้ใดตกเป็นเหยื่อการคุ้มครองก็เท่ากับว่าตกอยู่ใน สภาพที่น่าอดสูเป็นเหมือนทาสเป็นเหยื่ออาชญากรรม การสูญเสียคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่ตกเป็น เหยื่อย่อมจะไม่ต่างไปจากทาส

ภัทรวีร์ เตจันนัง ผู้ประสานงาน ALT และภัทรานิษฐ์ เยาดำ นักวิจัย นำเสนอรายงาน เมื่อวันที่ 1 ส.ค. 2561 มีการนำเสนอรายงานปัญหาด้านนโยบายและกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการคุ้มครอง ปี 2559-2560 และการเสวนาหัวข้อ “มุมมองคนทำงานต่อสถานการณ์การคุ้มครองของประเทศไทย” จัดโดย โครงการต่อต้านการคุ้มครองด้านแรงงาน (ALT) และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) ที่โรงแรมเดอะ สุโกศล กรุงเทพมหานคร ปี 2559 มีการดำเนินคดีคุ้มครอง 333 คดี เป็นคำประเวณี 244 คดี สื่อลามก 3 คดี ขอทาน 8 คดี แรงงาน 32 คดี แรงงานประมง 43 คดี และขูดรีด/อื่นๆ 3 คดี ปี 2560 มีการ ดำเนินคดีคุ้มครอง 302 คดี เป็นคำประเวณี 246 คดี สื่อลามก 7 คดี ผลประโยชน์ทางเพศ 2 คดี ขอทาน 26 คดี แรงงาน 14 คดี แรงงานประมง 7 คดี (Taejnang, and Yao Dam, 2018)

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาการคุ้มครอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงเด็กไทยตกเป็น เหยื่อการคุ้มครอง ทางอ้อมประเทศไทยถูกจับตามองและระบุเป็นประเทศ ต้นทาง ปลายทางและเป็น ทางผ่าน ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและความมั่นคงทางเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาจัดว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศ ที่ยังไม่พยายามจัดการปราบปรามผู้กระทำผิดและคุ้มครองผู้เสียหายจึงจัดเป็นระดับTier2 Watch List ในปี ค.ศ.2017 และ Tier 2 เมื่อ 28 มิถุนายน ค.ศ. 2018 Trafficking Victims Protection Act, 2000 (TVPA) และปี พ.ศ. 2561 โดยสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือเด็กตกเป็นเครื่องมือเพื่อหาประโยชน์ทางเพศและหรือเหยื่อการคุ้มครองมีจำนวนมากขึ้น

แม้ว่าการปราบปรามจะเข้มข้นขึ้นก็ตาม ดังที่เห็นได้จากข่าวทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ได้เสนอ ข่าว การจับกุมผู้กระทำผิดและปิดร้านอาหาร พับ บาร์ สดุกเกอร์ แก๊งนกอสูก 22 เม.ย. 2560 จับผู้ค้า 8 คน วิคตอเรีย ซีเคร็ต จับกุมผู้ที่กระทำผิดเปิดขายบริการทางเพศเด็ก 113 คน การตกเป็นเหยื่อการคุ้มครองใน เด็กยังมีอยู่ ดังนั้น แนวทางป้องกันตกเป็นเหยื่อการคุ้มครองในประเทศไทยจะเป็นแนวทางใด จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา สภาพ ปัญหา และวิเคราะห์องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้เด็กตกเป็น เหยื่อการคุ้มครองในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทาง ป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการคุ้มครองในอนาคต โดยมี วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์คุ้มครองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการคุ้มครองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

3. เพื่อค้นหาแนวทางป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี โดยหลักธรรมเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่อาศัยการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคตรวจสอบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การศึกษาจากเอกสาร รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการและการจัดกลุ่มสนทนา(Focus group Discussion)โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) รายงาน งานวิจัย บทความและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ (1) สภาพและปัญหาในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเด็กให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (2) องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ขั้นตอนที่ 2 1) นำผลจากการวิเคราะห์จากเอกสารมาสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ การตรวจสอบเครื่องมือ 2) ดำเนินขอรับรองการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการตรวจสอบเครื่องมือ รับการอนุมัติเครื่องมือ และรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และมีข้อตกลง ผู้วิจัยไม่สามารถระบุนามจริงของผู้ให้ข้อมูลทุกคน ผู้วิจัยได้ใช้นามสมมุติและรหัสแทนดังนี้ (1) CH-VT แทนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์(2) CH-DR แทนเด็กด้วยโอกาสกลุ่มเสี่ยง (3)CH-WK-SKแทน นักสังคมผู้ปฏิบัติงานในสถานคุ้มครองบ้านสองแคว (4) CH-WK-SL แทนนักสังคมผู้ปฏิบัติงานกับเด็กในโครงการสายธารรัก คริสตจักรสันติ (5) EPแทนผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาภาคสนามลงเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In Depth Interview) จัดกลุ่มสนทนา (Focus group Discussion) ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 1) สถานการณ์ค้ามนุษย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2) องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ 3) แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี โดยหลักธรรมเป็นฐาน

โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบบเจาะจงดังนี้ กลุ่มที่ 1 เด็กผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสถานคุ้มครองบ้านสองแคว 9 คนและนอกสถานคุ้มครองจำนวน 6 คน รวม 15 คน กลุ่มที่ 2 เด็กด้วยโอกาสที่มีความเสี่ยงในโครงการ สายธารรักคริสตจักรสันติพิชญโลก จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 3 ผู้ปฏิบัติงานโครงการ สายธารรัก คริสตจักรสันติพิชญโลกประจำการทำงาน 10 ขึ้นไปจำนวน 6 คน กลุ่มที่ 4 ผู้ปฏิบัติงานในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์บ้านสองแควจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 6 คนและกลุ่มที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจำนวน11คน รวมทั้งสิ้น 53 คน 4) ค้นหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อตรวจสอบความตรงและถูกต้องของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ (Content Analysis) การตรวจสอบสามเส้า (triangulation) อภิปรายผลการวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และค้นหาแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ขั้นตอนที่ 5 ออกแบบแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า สถานการณ์การค้ามนุษย์ 1) ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณีและการแสวงหาประโยชน์ทางเพศมีสูงกว่ารูปแบบอื่น การค้ามนุษย์ในรูปแบบนี้ยังมีความต่อเนื่องเป็นภัยเงียบที่น่าวิตกและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต 2) เป็นลักษณะการค้ามนุษย์มีนายหน้าเป็นผู้จัดหา จัดส่งเด็กให้ผู้ให้บริการและหรือผู้ให้บริการสามารถติดต่อประสานกับนายหน้าและรับเด็กได้เองตามสวนสาธารณะโดยมีนายหน้าควบคุมส่งให้ตามจุดนัดพบและนักค้ามนุษย์ยังได้เลี้ยงดูเด็กไว้เพื่อส่งให้ผู้ให้บริการตาม ที่ผู้ให้บริการสั่งมา ออร์เดอร์ (Order) มีบ้านหรือห้องเช่าให้เด็กอาศัยอยู่ฟรี และวิธีการที่ได้เด็กมาของนักค้ามนุษย์ จะใช้กิจกรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรม ปาร์ตี้ พากินฉลองวันเกิด พาเที่ยว ออกทริป (trip) แข่งรถเป็นต้น เพื่อเป็นกับดักและหรือให้เพื่อนเป็นผู้ชักชวนเข้ากลุ่มสุดท้ายเด็กถูกบังคับให้ขายประเวณีด้วยการจ่ายอม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มีดังนี้ 1) ครอบครัวที่ขาดคุณธรรม มีวัฒนธรรมของครอบครัวที่มีความนิยมที่ผิดให้เด็กหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่เศร้าใจที่สุด ผู้ปกครองอาศัยความกตัญญูเพื่อแสวงหาประโยชน์จากเด็ก และปัญหาครอบครัวแตกแยกรวมถึงความรุนแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจและทางเพศ 2) ตัวของเด็กเอง เด็กมีปัญหาทางจิตใจ จิตวิญญาณขาดที่ยึดเหนี่ยว มีเจตคติ(ทัศนคติ)ไม่ถูกต้องต่อตนเอง ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศคิดว่าตนไม่มีคุณค่าจึงง่ายต่อการตัดสินใจขายตัว เด็กขาดความรู้ ขาดทักษะชีวิตรวมถึงค่านิยมเลียนแบบและพฤติกรรมเด็กส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุระหว่าง10-14ปี ผู้ปฏิบัติงานกับเด็กในสถานคุ้มครองต่างกล่าวว่าเด็กที่มีปัญหาที่ด้านจิตใจ ถูกทอดทิ้ง ขาดความรักความอบอุ่น เด็กมีปัญหาทางจิตใจ “เด็กโหยหาความรัก จึงหาสิ่งอื่นมาทดแทนที่ขาดหายไป” 3) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เสนอสิ่งเร้าให้เด็กเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม เด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ง่ายเพราะผู้ค้าใช้เป็นช่องทางเข้าถึงตัวเด็กได้ง่าย ผู้เสียหายเล่าว่าจะเจอเพื่อนหรือแฟนทาง Facebook และถูกชักชวนเที่ยวหรือเพื่อหางานทำ สุดท้ายรู้ว่าเพื่อนและหรือแฟนเป็นเครื่องมือของผู้เป็นพ่อค้ามนุษย์และหรือเป็นผู้ค้ามนุษย์ (4) เพื่อนและสิ่งแวดล้อมในสังคมมีแหล่งซุ่มร้านที่แอบแฝงขายบริการทางเพศ (5) ความยากจน ครอบครัวมีปัญหาเศรษฐกิจและยังพบความแตกต่าง ระหว่างเด็กผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์กับเด็กด้อยโอกาสที่มีความเสี่ยงการตกเป็นเหยื่อจากโครงการสาธารณารักคริสตจักรสันติพิณโลก แม้ว่าเด็กกลุ่มนี้มีสภาพการณ์และปัญหาที่เหมือนกันกับผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ถูกชักชวนให้ขายตัวแม้ครอบครัวจะสนับสนุนให้กระทำการนี้ แต่เด็กโครงการสาธารณารักคริสตจักรสันติพิณโลกไม่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ผู้วิจัยสังเกต จากลักษณะการพูดคุยระหว่างสนทนา แวนตาการแสดงออกที่มีความสุข มีเป้าหมายที่ชัดเจน รักตนเอง รักอนาคตและผูกพันกับปู่ ย่า ตา ยาย หรือบุคคลที่ตนพึงพิงแม้ว่าครอบครัวจะมีไม่ครบสมบูรณ์ มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตเข้มแข็งแต่เด็กกลุ่มนี้ไม่ตกเป็นเหยื่อเพราะเด็กมีความแกร่งทางด้านจิตวิญญาณ

จิตใจด้วยหลักธรรม รู้คุณค่าของตนเองมีเจตคติที่ดีกับเป้าหมายชีวิตเด็กไม่ตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความเข้มแข็ง ทางด้านจิตวิญญาณและจิตใจมีทักษะการคิดและรู้จักตนเองยอมรับฐานะของตนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

สามารถสรุปได้ดังนี้ 1 เด็กมีความเข้มแข็งทางวิญญาณและจิตใจมีความเชื่อมั่น มีความศรัทธาในหลักธรรมทางศาสนาและนำมาปฏิบัติและมีความเชื่อมั่นมีศรัทธาในหลักธรรมและหรือสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตวิญญาณมีความเชื่อมั่น ต่อตนเอง มีแนวคิด เจตคติที่ดี 2. เด็กมีความหวัง 3.มีความรักตัวเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม 4.เด็กมีทักษะการคิดและการอยู่รอดในสังคมโดยมีเจตคติที่ถูกต้องต่อตนเอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์มีดังนี้

1. การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิญญาณและจิตใจให้กับเด็กโดยใช้หลักธรรมเป็นฐาน การปลูกฝัง หลักศีลธรรม ข้อปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสั่งสอนตามศาสนาของเด็ก ด้านความเชื่อ ความหวังใจที่มั่นคง มีความรักตนเองรักผู้อื่น มีศรัทธาต่อตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม 1) ความเชื่อ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ยึดถือทางจิตวิญญาณและความเชื่อมั่นทางจิตใจและความคิด เป็นความเชื่อตั้งอยู่บนฐานของหลักธรรม จะเกิดจิตสำนึก จิตนาการ แนวคิดเจตคติ ที่ถูกต้อง มีความศรัทธาต่อตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองมีความตั้งใจมีเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจน 2) ความหวังใจ ความหวังเป็นพลังยิ่งใหญ่ การกำหนดเป้าหมายและเป็นพลังสู่เป้าหมาย ผู้ที่มีความหวังจะเกิดพลังใจ มีความมานะอดสาหะพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์เพื่อแสวงหาสิ่งใหม่ให้สำเร็จตามเป้าหมายความหวัง ความหวังเป็นพลังยิ่งใหญ่ ทำให้เป็นพลังสู่เป้าหมาย คนที่มีความหวัง 3) ความรัก ความรักทำให้เกิดความผูกพันที่แนบแน่นมีความมุ่งมั่นให้ถึงความสำเร็จเพราะความรักทำให้เกิดอดทนนาน กระทำคุณประโยชน์ให้แก่ตน ความรักตนเอง จะมีทัศนคติต่อตนเองถูกต้องเด็กจะเห็นคุณค่าของตนเองและไม่ทำร้ายตนเอง และรักผู้อื่นไม่ทำความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น การที่เด็กรักผู้อื่นจะสามารถให้อภัยและไม่อาคาบไม่ทำลายผู้อื่นลดความเห็นแก่ตัวสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้ในสังคมได้ปกติสุข 2. พัฒนาทักษะการอยู่รอดในสังคมโดยใช้หลักธรรมเป็นฐานรากของชีวิต ให้มีความสมดุล ภายในจิตวิญญาณ จิตใจสู่ภายนอกแบบองค์รวม จิตวิญญาณ จิตใจ สติ ปัญญา อารมณ์ ร่างกาย สังคม ด้านความเชื่อ ความหวังและความรักตนเองและรักผู้อื่นและการมีส่วนร่วม บ้าน ชุมชน ศาสนา และโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์

1) การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตวิญญาณ จิตใจ ด้วยหลักธรรมให้กับเด็กมีหลักยึดเหนี่ยว จิตวิญญาณและจิตใจเข้มแข็งโดยพัฒนาจากรากฐานของชีวิตให้เกิดความสมดุล จากภายในสู่ภายนอก คือจากจิตวิญญาณ จิตใจ สติ ปัญญา ความคิดและความประพฤติ แสดงออกเป็นความเชื่อ ความหวังใจและความรักตนเองและรักผู้อื่นตามหลักธรรมทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ มีความเชื่อที่ตั้งบนฐานหลักธรรม มีความเชื่อที่ถูกต้อง มีความหวังบนหลักความจริง และมีความรักตนเองและรักผู้อื่นที่แสดงออกทางความคิดและการกระทำอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2) พัฒนาทักษะการอยู่รอดในสังคมโดยใช้หลักธรรมเป็นฐานรากของชีวิต ให้มีความสมดุล ภายในจิต วิญญาณ จิตใจสู่ภายนอกแบบองค์รวม จิตวิญญาณ จิตใจ สติ ปัญญา อารมณ์ ร่างกาย สังคม ด้านความเชื่อ ความหวังและความรักตนเองและรักผู้อื่นและการมีส่วนร่วม บ้าน ชุมชน ศาสนา และโรงเรียน

พัฒนาทักษะการครองตนการควบคุมทางจิตใจ มีความเข้าใจในมิติทางจิตวิญญาณ ฉลาดทางอารมณ์ การรู้จักบังคับตน รู้ยับยั้งใจให้สงบ มีสติ รู้ประมาณตน อยู่กับความพอดี พอประมาณ มีวิจารณ์ญาณ พัฒนา ทักษะด้านความคิด การใช้ปัญญาในทางที่ถูกต้อง ฉลาดคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ฉลาดรู้ ฉลาดเลือกและการ ตัดสินใจ รู้กาละ เทศะ รู้สถานการณ์ พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่นในบทบาทหน้าที่ ทางสังคมและพัฒนาทักษะการสื่อสาร ภาษาพูด ภาษากายและภาษาใจ และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น แสดงออกการกระทำทางกายอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สถานการณ์การค้ามนุษย์ พบว่าภาคเหนือตอนล่าง ยังเรื่องที่น่า วิตก ในรูปแบบการค้าประเวณีมีสูงกว่ารูปแบบอื่นมนุษย์ มีความสอดคล้องกับTaejnang, and Yao Dam, (2018) “ปี2559-2560 คดีการจับผู้กระทำความผิดรูปแบบการแสวงหาประโยชน์เพศมีสูงกว่าการใช้แรงงานและการ ขอดาน” และยังพบว่า ผู้เสียหายมีอายุน้อยลงระหว่าง 12-14 ปี ผู้ค้าใช้วิธีการที่มีความซับซ้อนและลุ่มลึกมาก ขึ้น เป็นลักษณะต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมที่เด็กชอบ ใช้เด็ก เพื่อน แฟน เป็นผู้ชักชวน พาเกิน เทียว แข่งขัน และ แมวมอง เวทีประกวดเพื่อก้าวสู่การเป็นดาราและหรือการเป็นนักร้องเพลง เป็นต้น การเหล่านี้เป็นการยก รางวัลและประโยชน์สิ่งที่ดีๆจะได้รับมาเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจเมื่อเด็กสนใจล่อลวงให้เด็กติดกับดักจึง ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ง่าย

เป็นลักษณะการค้าแบบแอบแฝงตามร้านอาหารที่ขายเหล้าเบียร์หรือ ร้านนวด ผับบาร์ ที่มีการเก็บ เด็ก ไว้บริการกับแขก มีนายหน้าส่งต่อเมื่อแขกถูกใจเด็กคนไหนทางร้านจะส่งเด็กไปบริการตามห้องเช่าหรือ ห้องพักรายวันและหรือตามโรงแรมต่าง ๆ ที่เป็นเครือข่ายผู้ค้าได้ติดต่อเปิดห้องไว้ให้แขกใช้บริการ

เป็นลักษณะการค้ามนุษย์แบบ (Sex Trafficking Online) ลักษณะจ้างให้มีเพศสัมพันธ์แล้วไลฟ์สดส่ง ออนไลน์ (Online) มีผู้ดูแลระบบ(Admin) กลุ่มปิดให้ลูกค้าจ่ายค่าบริการเข้าชมและการแสวงหาประโยชน์โดย มิชอบและสอดคล้องกับรายงานการประชุมศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของจังหวัด พิษณุโลก 2017 มีคดีจับแม่รับจ้างไลฟ์สดมีกิจกรรมทางเพศกับลูกอายุ 3 ขวบ โดยมี(Admin)อยู่ที่กรุงเทพ

เป็นลักษณะหลอกล่อให้ถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปร่าง จ้างโฆษณาสินค้า (รีวิวสินค้า Product Review) แล้ว หักหลัง (แบล็กเมลล์ Blackmail) ขู่ให้เหยื่อ ถ่ายคลิปวิดีโอที่มีเพศสัมพันธ์ส่งหรือไม่ให้นัดให้ไปโรงแรมเปิดห้อง ถ่ายรูปไปเปลือยพบว่าเด็กกรณี (Case) นี้ผู้วิจัยและทีมงานได้ประสบเหตุในขณะที่เก็บข้อมูลวิจัยและแจ้งตำรวจ และพมจ.พิษณุโลกช่วยเหลือเด็กไว้ได้และยังพบว่าผู้ตกเป็นเหยื่อเป็นเด็กอายุตั้งแต่ 7-18 ปี จำนวน 180 คน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รูปแบบการค้าประเวณี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มี ดังนี้ 1) ครอบครัวที่ขาดคุณธรรมสนับสนุนให้เด็กขายประเวณีโดยอ้างความกตัญญูและปัญหาครอบครัว

แตกแยกมีความรุนแรงผลักดันให้เด็กตกเป็นเหยื่อ 2) ตัวของเด็กที่มีเจตคติไม่ถูกต้องต่อตนเอง ขาดความรู้ขาดทักษะชีวิต ขาดการอบรมบ่มเพาะทางธรรม ขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีค่านิยมผิดและมีพฤติกรรมเสี่ยง 3) สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เสนอสิ่งเร้าให้เด็กเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม มีช่องทางต่าง ๆ อาทิ Facebook line applications ที่ผู้ค้าใช้เป็นช่องทางที่เข้าถึงตัวได้ง่าย (4) เพื่อนชักชวนและหลอกล่อและมีพื้นที่ที่ไม่มีความปลอดภัยและ (5) ความยากจน ทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสนับสนุนและผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ มีความสอดคล้องกับ Meiboonlue, (2014) ปัจจัยการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ความยากจน ค่านิยมวัฒนธรรม และทัศนคติ

ทั้งนี้การอาจเพราะคุณธรรมในจิตใจของคนบกพร่องและขาดคุณธรรม ทำให้ขาดจิตวินิจัย การสำนึกบกพร่อง ไม่มีความละอายต่อบาป ขาดการบังคับเหนี่ยวรั้งตน ขาดขาดความรักและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและจิตวิญญาณทั้งนี้เป็นเพราะเด็กขาดธรรม ขาดความรู้ ขาดทักษะการอยู่รอดในสังคมและเด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะ เด็กจิตใจอ่อนแอ สอดคล้องกับ Mouse (2018) เด็กจิตใจไม่เข้มแข็งทางด้านคุณธรรม ถูกชักชวนง่าย และไม่มีความรู้ทักษะการอยู่รอดในสังคม เพราะเด็กหลายคนไม่เคยรู้กฎหมายและอันตรายของการค้ามนุษย์” เด็กหลายคนตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพราะเด็กขาดพลังที่ปกป้องคุ้มครองและขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เด็กจึงตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์รูปแบบการค้าประเวณี 1) การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณให้มีความเข้มแข็งด้วยหลักธรรมเป็นฐาน ทางจิตใจและจิตวิญญาณของมนุษย์เข้มแข็ง มีความเชื่อที่ถูกต้องมีความหวังใจที่มั่นคงมีความรักต่อตนเองเผอิญกรรมมีคุณธรรม จริยธรรม องค์ประกอบของมนุษย์ มี 2 องค์ประกอบ ร่างกาย และจิตหรือวิญญาณ ธรรมชาติมนุษย์ในทัศนะของพุทธศาสนา “ธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาทตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีอนัตตา มนุษย์ เป็นสัตว์ที่เกิดจากองค์ประกอบด้วยกาย และจิต จิตหรือวิญญาณของมนุษย์มีอยู่จริง โดยอาศัย ร่างกายเป็นที่อยู่ เป็นธรรมชาติที่ไม่มีรูปร่าง เป็นนามธรรม มีความสัมพันธ์กับร่างกายและมี ความสำคัญกว่าร่างกาย (Phra Manthit Meto (Dounng Mai), 2018) ทฤษฎี Aristotle มนุษย์มี 2 ภาค ภาคทางจิตและภาคทางกาย ที่ทั้งสองภาคมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงอย่างแน่นแฟ้น

องค์ประกอบของมนุษย์ตามหลักศาสนาคริสต์มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ส่วนแรกจิตวิญญาณ ส่วนลึกที่เป็นแก่นแท้ของมนุษย์ที่เป็นอมตะคือ จิตวิญญาณ ส่วนที่สองชีวิตจิตใจ ส่วนที่สาม เป็นส่วนนอกคือส่วนของร่างกาย มีระบบการทำงานเชื่อมโยง 4 ส่วน ส่วนแรกส่วนลึก จิตวิญญาณ สามารถติดต่อทางวิญญาณ ปัญญาชั้นสูง ทำหน้าที่ หยั่งรู้ วินิจฉัย ชันสูตรจิตใจ ผิดและชอบ ชั่วดี ความบริสุทธิ์ความชอบธรรม จิตวิญญาณควบคุม (control) จิตใจ ส่วนที่สอง จิตใจ ทำหน้าที่สังเคราะห์วินิจฉัย สติ ปัญญาจากธรรม จิตใจควบคุม (Control) ความคิด ปัญญาระดับธรรมดาของมนุษย์ ส่วนที่สามความคิดทำหน้าที่ วิเคราะห์ ประมวลผล และความคิดจะควบคุม (control) การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอกทางกายด้วยวาจา การกระทำ

องค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา มี 3 ส่วน 1 พฤติกรรมสัมพันธ์ หรือพฤติกรรม การเคลื่อนไหวติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกโดยใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และการแสดงออกต่าง ๆ

ซึ่งปรากฏออกมา ทางกาย วาจา 2 จิตใจ กระบวนการทำงานของจิตใจ เริ่มตั้งแต่เจตจำนง (ความตั้งใจ) เพราะการติดต่อสัมพันธ์และพฤติกรรมที่แสดงออกมาทุกอย่าง ของมนุษย์เกิดจากเจตนา คือมีความตั้งใจ จงใจ 3 ปัญญา การเคลื่อนไหวติดต่อสัมพันธ์ทำพฤติกรรมนั้น คน ต้องมีความรู้ รู้เท่าไรก็ตั้งใจเคลื่อนไหวทำ พฤติกรรมได้เท่านั้น ถ้าไม่รู้เลย ความตั้งใจทำพฤติกรรมก็ส่งเดชเรื่อยเปื่อย พอมี ความรู้บ้างก็ตั้งใจเคลื่อนไหว ทำพฤติกรรมได้ผลขึ้นบ้าง ถ้ารู้มากขึ้น การตั้งใจเคลื่อนไหวทำพฤติกรรมก็จะซับซ้อนและจะได้ผลสำเร็จ มาก ยิ่งขึ้นฉะนั้นความรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ซึ่งทำให้เรา ตั้งเจตจำนงได้แค่ไหนว่าจะเอาอย่างไร แล้วก็ เคลื่อนไหวทำพฤติกรรมออกไปตามนั้น เพราะฉะนั้นความรู้จึงเป็นแดนใหญ่ด้านหนึ่งของชีวิต ได้แก่ปัญญา (Somdet Phrabhuddhagosachan (P. A. Prayutto), 2015)

จิตวิญญาณควบคุม (Control) จิตใจ จิตใจควบคุม (Control) ความคิดและความคิดควบคุม (Control) วาจาและการกระทำ พฤติกรรมการแสดงออกทางกาย ด้านคำพูดและการกระทำและหรือแสดง คำพูดมีผลที่ออกจากจิตวิญญาณหรือเรียกว่า “จิตสำนึก” มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ เพลโต (Plato) ถือว่า วิญญาณเป็นเนื้อสารทางจิต ทำหน้าที่คิด รู้สึกและจงใจและวิญญาณจึงสำคัญกว่าร่างกาย เป็นตัวบังคับกิจกรรมของร่างกายและอริสโตเติล (Aristotle) ถือว่า วิญญาณเป็นเนื้อสารทางจิต ไม่ใช่สิ่งที่ถูก กักขังอยู่ในร่างกาย เป็นแต่เพียงรูปแบบที่ทำหน้าที่จัดระบบร่างกาย เมื่อเป็นเช่นนี้ระหว่างรูปแบบกับเนื้อสาร จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น สอดคล้องกับ Wasi (2008) อ้างกล่าวถึง อาจารย์พุทธทาส 'จิตวิญญาณ' (Spiritual) หมายถึง มิติที่เหนือวัตถุ ในทางพุทธ เรียกว่า 'โลกุตตระ' หรือเหนือโลก ขอให้ศาสนิก ของศาสนาต่าง ๆ เข้าถึงหัวใจของศาสนาของตน เพราะหัวใจของทุกศาสนา คือ Spiritual หรือ โลกุตตระขอให้ มนุษย์ถอนตัวออกจากวัตถุนิยม ซึ่งก็คือมุ่งไปสู่ระนาบของจิตวิญญาณ หรือ Spiritual หรือโลกุตตระ.และ Wasi (2008) กล่าวอ้างถึง ท่านดาไลลามะ เคยกล่าวไว้ว่า ปัญหาของมนุษย์ทุกวันนี้คือความพร่องจิตวิญญาณ และการแก้ไขปัญหามนุษยชาติคือการปฏิวัติทางจิตวิญญาณ (Spiritual Revolution)” กล่าวอ้างไว้โดย Folk doctor (2009)

การพัฒนามนุษย์ให้เข้มแข็งนั้นต้องพัฒนามนุษย์อย่างสมดุล ทางจิตวิญญาณ จิตใจและทางกายมนุษย์ ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหารทางร่างกายเพียงอย่างเดียวจะต้องบำรุงอาหารทางจิตใจ ทางจิตวิญญาณ ด้วย อาทิ ร่างกายอยู่ได้ด้วยปัจจัย 4 คืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค เป็นต้น ทางจิตใจ บำรุงเลี้ยงด้วยอาหารทางจิตใจ ความสนใจ ความสนใจ การปลอบประโลมใจในยามทุกข์ การชื่นชมยินดีร่วมเมื่อ มีสุข ความรัก การยอมรับ การให้เกียรติ ความพึงพอใจ ความอบอุ่น จากครอบครัวและกัลยาณมิตร เป็นต้น ส่วนจิตวิญญาณ เป็นส่วนลึกส่วนอมตะเป็นแก่นแท้ ของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความศรัทธา ความหวัง ความรักระดับสูง จิตวิญญาณของมนุษย์ จะรับการครอบครองด้วยวิญญาณบริสุทธิ์ จิตจะบริสุทธิ์ และชอบธรรมและบำรุงเลี้ยงด้วยหลักธรรมความชอบธรรม ความบริสุทธิ์

แต่หากมนุษย์ยอมให้วิญญาณชั่วหรือมารครอบครอง มนุษย์จะถูกครอบงำด้วยราคะตัณหา ดังนั้น มนุษย์ต้องการบำรุงเลี้ยงทางจิตวิญญาณ ด้วยหลักธรรม สอดคล้องกับหลักธรรม Holy Bible, (1971) "มนุษย์ จะบำรุงชีวิตด้วยอาหารสิ่งเดียวหามิได้แต่บำรุงด้วยพระวจนะทุกคำซึ่งออกมาจากพระโอษฐ์ของพระเจ้า" (Matthew, 1971)

ความเชื่อ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความคิด จิตนาการและการแสดงออกทางการกระทำ “ความเชื่อคือแนวโน้มในสิ่งที่หวังไว้เป็นความรู้สึกรับรู้มั่นใจว่าสิ่งที่มองไม่เห็นนั้นมีจริงและสิ่งที่มองเห็นอยู่มาจากสิ่งที่มองไม่เห็น” Luke กล่าวไว้ใน (Hebrews, 1971) แต่หากความเชื่อที่เกิดขึ้น เป็นความเชื่อที่มีหลักธรรมเป็นฐานรองรับ บุคคลจะมีความเชื่อที่ถูกต้อง เกิดจิตนาการ แนวคิด เจตคติ จิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความศรัทธา เห็นคุณค่าของตนเอง สอดคล้องกับ Sa ar d eiam, (2014) ความเชื่อมั่นยังรวมไปถึงการเข้าใจว่าชีวิตที่มีสุขอีกด้านหนึ่งคือ ความทุกข์รออยู่ ซึ่งนี่คือสัจจะและความเป็นธรรมชาติของความไปได้และไม่ได้ตั้งใจเข้ามาเพื่อการพอกใจ เพื่อให้เรามีภูมิคุ้มกันต่อความไม่รู้ การหลงเข้าใจผิด คิดทำผิด ความทุกข์ทำให้เราเข้าถึงโลกภายในของตนเองและเมตตาต่อผู้อื่นให้ได้ ความเชื่อ“เกิดขึ้นจากสิ่งที่ได้ยิน” เด็กควรได้ยินสิ่งดีสิ่งที่ดีและประเสริฐคือหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่อเกิดประโยชน์ทางจิต

(1) ความหวัง ความหวังเป็นพลังยิ่งใหญ่ ทำให้เป็นพลังสู่เป้าหมาย คนที่มีความหวังจะเกิดพลังใจ มีความมานะอดทนพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์เพื่อแสวงหาสิ่งใหม่ให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ Kromadit, (2018) “มนุษย์ต้องมีความหวังเสมอเพราะความหวังเป็นพลังสำคัญซึ่งทำให้ชีวิตของเรามุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จในวันหนึ่ง” (pathways) (Snyder, 1991) “ความหวังทำให้เกิดอิสระในการตัดสินใจมีทางเลือก” ซึ่งสอดคล้องกับ hope theory ทฤษฎีความหวังของ Snyder (2000) เสนอว่าความหวังนั้นประกอบด้วย ‘อิสระในการตัดสินใจ’ (agency) และ ‘เส้นทาง’

(2) ความรัก เป็นพลังทางบวกทำให้มนุษย์ มีความมั่นคงทางจิตใจ มีสันติสุขสงบสุขสามารถดำรงชีวิต ความรักมีพลังขจัดความกลัว ความรักทำให้เกิดความผูกพันที่แนบแน่นทางจิตใจและวิญญาณ หากความรักตั้งบนฐานหลักธรรม แสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งมีสอดคล้องกับบัญญัติรักของพระเยซูทรงตรัสว่า “จงรักพระองค์ผู้เป็นพระเจ้าของเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจของเจ้าด้วยสุดกำลังและสิ้นสุดความคิดของเจ้าและจงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง” (Luke, 1971) ความรักทำให้เกิดอดทนนาน กระทำคุณให้ตนเองและผู้อื่น ความรักทำให้ความผูกพันให้ถึงความสำเร็จทุกสิ่ง ความรักนั้นทำให้อดทนนานและกระทำคุณประโยชน์ให้ ความรักใหญ่ที่สุด ความรักตนเองและรักผู้อื่น การที่เด็กรักตนเอง จะมีเจตคติต่อตนเองที่ดี เด็กจะเห็นคุณค่าของตนเอง รักผู้อื่นให้อย่างดีและไม่ทำลายผู้อื่น สอดคล้องกับ (Paul, 2011) “จงสวมความรักทับสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดเพราะความรักย่อมผูกพันทุกสิ่งไว้ให้ถึงซึ่งความสมบูรณ์” ความรักเปรียบเสมือนเส้นลวดที่สวมทับทุกสิ่งให้สมบูรณ์และความรักไม่มีวันสูญสิ้น ดังนั้นจิตวิญญาณจึงเป็นแกนกลางของทุกส่วนในมนุษย์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าพัฒนาทักษะการอยู่รอดในสังคมโดยใช้หลักธรรมเป็นฐานรากของชีวิต ให้ความสมดุล ภายในจิตวิญญาณ จิตใจสู่ภายนอกแบบองค์รวม จิตวิญญาณ จิตใจ สติ ปัญญา อารมณ์ ร่างกาย สังคม ด้านความเชื่อ ความหวังและความรักตนเองและรักผู้อื่นและการมีส่วนร่วม บ้าน ชุมชน ศาสนา และโรงเรียน พัฒนาทักษะการควบคุมทางจิต รู้จักการบังคับตน มีสติ สงบ รู้ประมาณตน พอประมาณ มีวิจารณ์ญาณ จัดการกับความต้องการได้พัฒนาทักษะด้านความคิด การใช้ปัญญา ฉลาดคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ฉลาดรู้ ฉลาดเลือก และการตัดสินใจ รู้กาลเทศะ รู้สถานการณ์ พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่นในบทบาทหน้าที่ทางสังคมและพัฒนาทักษะการสื่อสาร ภาษาพูด ภาษากายและภาษาใจ และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น แสดงออกการกระทำทางกายอย่างเหมาะสมมีความสอดคล้องกับ Yuvapat

Foundation, (2019) “ทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต”และสอดคล้องกับ Thienlila (2018) “มีจุดยืนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ก้าวข้ามความกลัว สร้างทักษะการทำงาน การจัดการตนเอง และที่สำคัญคือ รู้จักตัวเอง ค้นพบตัวเอง ทั้งศักยภาพและความสนใจ”

สรุป

แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ความเจริญทางจิตวิญญาณ

แนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ 1. ทราบถึงสถานการณ์การค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนล่างและวิธีการของผู้ค้าและทราบถึงองค์ประกอบที่สนับสนุนและผลักดันให้เด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จะสามารถนำผลดังกล่าวไปเป็นแนวทางรณรงค์ให้ความรู้เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ 2. สร้างการมีส่วนร่วม บ้าน ศาสนา ชุมชนและโรงเรียน สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กทางด้านจิตวิญญาณ จิตใจ ความคิดและการกระทำให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการปลูกฝัง ผูกพันเด็กในทางธรรม เพื่อเป็นการพัฒนามนุษย์จากรากฐานของชีวิตให้เกิดความสมดุล ภายในจิตวิญญาณ จิตใจสู่ภายนอก จิตวิญญาณ จิตใจ สติ ปัญญา อารมณ์ ร่างกาย สังคม ด้านความเชื่อ ความหวังและความรักตนเองและรักผู้อื่น โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ 3. บ้าน ศาสนา ชุมชน โรงเรียน ร่วมพัฒนาทักษะการอยู่รอดในสังคมให้กับเด็ก ฝึกทักษะการครองตน การควบคุมทางจิตใจ การรู้จักบังคับตน เอาชนะตนเอง มีสติ รู้ประมาณตน มีวิจยารณญาณ ทักษะด้านการคิด วิเคราะห์การใช้ปัญญา ความรู้ในทางที่ถูกต้อง ฉลาดคิด สร้างสรรค์ ฉลาดรู้รอบรู้รอบ ฉลาดเลือกและการตัดสินใจ รู้กาลเทศะ รู้สถานการณ์ ทักษะการแก้ไขปัญหา รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่นในบทบาทหน้าที่ทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ภาษาพูด ภาษากายและภาษาใจ และทักษะการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น แสดงออกการกระทำทางกายอย่างเหมาะสมจะสามารถป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทางป้องกันเด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ไปประยุกต์ใช้ดังนี้

1.1 สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กทางด้านจิตวิญญาณให้มีความเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้หลักธรรมนำปฏิบัติ

1.2 นำแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์สู่ปฏิบัติ บ้าน ศาสนา ชุมชน โรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผูกพันในทางธรรม เพื่อปลูกฝังบ่มเพาะหลักธรรมคำสอน ด้วยการสอดแทรกหลักธรรมคำสั่งสอน ทุกกิจกรรมที่เด็กชอบ ให้เด็กมีความรู้ เข้าใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือและนำมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.3 การสร้างการมีส่วนร่วม บ้าน ศาสนา ชุมชน โรงเรียน เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยการสร้างภูมิทางจิตวิญญาณและจิตใจเข้มแข็งด้วยหลักธรรมคำสอนตามศาสนาของเด็ก ช่วยเหลือ ฟื้นฟูและบำบัดทางจิตใจ จิตวิญญาณ ให้เด็กเกิดจิตสำนึก มีจิตนาการ ความคิด สามารถเผชิญหน้ากับความจริง

รู้จักตนเอง ยอมรับตัวเอง ด้านความเชื่อ ความหวัง ความรักตนเองและผู้อื่น มีความศรัทธาต่อชีวิต เห็นคุณค่าของตนเอง มีเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจน หากเด็กมีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและจิตใจ มีคุณธรรมและมีหลักธรรมาชีวนะ อาจจะสามารถป้องกันเด็กและลดการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้บ้าง

1.4 สถาบันการศึกษาควรแปรหลักวิชาการแปรความรู้สู่แนวทางปฏิบัติ สถาบันศาสนาผู้นำทางจิตวิญญาณหากเป็นไปได้ควรแปรหลักธรรมคำสอนสู่การปฏิบัติ ที่แปลเป็นภาษาธรรมดาเพื่อประชาชนเข้าใจง่าย การบูรณาการการทำงานในพื้นที่ทุกภาคส่วนภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

2. ข้อเสนอแนะทางด้านการวิจัยต่อไป

2.1 วิจัยการนำแนวทางการป้องกันตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ลงสู่ภาคปฏิบัติ

2.2 วิจัยแนวทางป้องกันตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์โดยชุมชนใช้หลักธรรมเป็นฐาน

2.3 วิจัยแนวทางการป้องกันตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในพื้นที่อื่น ๆ

References

- Aristotle, (221) *Studying the meaning and background of metaphysics*. https://www.baanjomyut.com/library_2/extension3/historyofphilosophy/14.html
- Buadaeng, B. Sirasoonthorn, P. siripornpaiboon, T, & wattanachai yingcharoen, D. (2013). *Human trafficking is a violation of human rights. Human trafficking*. Borderless World, (2013. p 6). Edition Retrieved March, 1, 2013 from <http://www.research.nu.ac.th/>
- Folk doctor, (2009). *Spirit in Thai society*. Magazine Villager doctor. Retrieved nd, From <https://www.doctor.or.th/article/detail/8865>
- Human Rights Committee. (2012). *Report on Human rights situation assessment in Thailand*. Archives of Human Rights Research in Thailand. Retrieved April, 24, 2012 <http://www.nhrc.or.th/Home.aspx>
- King Salomon, (1971). *Blessed will be those who keep the law*. Proverbs 29:18. p 1156. Book of Salomon. Thailand Bible Society, Phayathai 10400 Bangkok
- Kromadit, V. (2018) Chief Executive Officer Amata Corporation Public Company Limited) <https://nungan.maggang.com/>
- Mar Noi, S. (2014). *Statistics on the classification of human trafficking victims*. (2014) The Secretariat of the Senate. Retrieved May, 16, 2014 from http://library.senate.go.th/document/Ext8122/8122013_0006.PDF
- Meiboonlue. J, et al. (2014) Center for Strategic Studies National Defense Academy [https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/A5%20Human%20trafficking\(206%20.pdf](https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/A5%20Human%20trafficking(206%20.pdf)
- Mouse. S, (2018). Social Worker Sai Than Rak Project interview May, 30.

- Nitiwannakun, C. (2013). *Material values of Thai society*. Academic Articles on Social Issues. Naresuan University, Thailand. Retrieved April, 20, 2013, from <http://sd53.blogspot.com/>
- Paul (1971). *Peace will protect the mind and thought. Meanwhile these three remain: faith, hope, and, love. Peace will protect the mind and thought*. Book of Paul. Philippians, and 1 Corinthians, Thailand Bible Societ: Phayathai Bangkok.
- Phra Archadech YanTecho, (2014). *Abstract: Guan Khao Thip an ancient Buddhist tradition strengthening relationships*. Articles accompanying Dharma, Chang Temple. Retrieved May, 16, 2014 from <https://www.stou.ac.th>
- Phra Manthit Meto, (2018) *Human Nature in the Vision of Buddhadasa Bhikkhu*. file:///D:/Buddhadasa Bhikkhu. pdf
- Plato, 197 (World Soul) (World of Form) (World of Ideas) history_of_philosophy/14.html
https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-
- RatchaSaara, R. (2018). *Education philosophy in His Majesty King Chulachomklao*. Thesis, Retrieved May, 5, 2014 from http://lph.mcu.ac.th/site/thesiscontent_desc.php?ct=1&id=4232
- Saard eiam. W, (2014) *Courage, Believe, miracle of life. Believe in yourself*. <https://www.posttoday.com/life/healthy/314361>
- Somdet Puttamosachan (Por.Yututo) *Distressed books for seeing But happiness for being* Publisher AMARIN DHAMMA <https://goodlifeupdate.com/healthy-mind/128279.html>
- Thai Holy Bible, (TH1971). *Genesis*. Book of Moses: Wikisource.
- Taejanang, P and Yao Dam, P. (2018) Foundation for Human Rights and Development (HRDF) and Anti-Labor Trafficking. (ALT) <https://prachatai.com/journal/2018/08/78091>
- Thienlila.W, (2018). *"There was a flood of knowledge to survive."* <https://thepotential.org/knowledge/live-and-learn/?sfns=mo>
- Wasi, P. (2008). *The identity of the Buddhadasa Bhikkhu*. Articles of qualification volunteers. Retrieved nd from <http://brainbank.nesdc.go.th/tabid/222/articleType/ArticleView/articleId/279.aspx>
- Yahakon, S. (2015). *Human trafficking and modern slavery*. Innovative distance learning electronic journal. Retrieved May, 29, 2015 from <https://ejournal.stou.ac.th/Page/Home.aspx> hope theory Charles Snyder,1991 <https://thematter.co/thinkers/metro-exodus-hope/77824>

Yuvapat Foundation, (2019) *Life skills essential to 21st century teens* September 1, 2019 |
General Articles <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/>

บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด
ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย*
The Role of President Joko Widodo on the Use of Twitter as a Tool for
Political Communication in Indonesia

¹บุษฎี แว่วศักดิ์ และ มนตรี กรรพมมัลย์

¹Budsadee Waeosak and Montri Kunphoommarl

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: budsadeewaewsak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย และ 2) วิเคราะห์ผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเอกสารและวิเคราะห์หัตถ์บทจากทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด จำนวน 141 ทวิต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีสัญญาวิทยาและการสื่อสารทางการเมือง ในการศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย มีทั้งหมด 4 บทบาท ได้แก่ 1.1) บทบาทการมีส่วนร่วมกับประชาชน 1.2) บทบาทการเป็นผู้นำ 1.3) บทบาทผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 1.4) บทบาทชีวิตส่วนตัว 2) ผลการวิเคราะห์การใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย มี 2 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านการสร้างภาพลักษณ์ พบว่าประธานาธิบดี โจโก วิโดโด ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมือง 2.2) ด้านการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ พบว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง สำหรับ เป็นช่องทางในการแจ้งข่าวสาร กิจกรรม และผลงานต่างๆของทางรัฐบาล โดยเป็นไปในลักษณะของการ โน้มน้าวใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อประธานาธิบดีโจโก วิโดโด

คำสำคัญ: ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด; ทวิตเตอร์; เครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง; อินโดนีเซีย

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the role of President Joko Widodo on the use of twitter as a tool for political communication in Indonesia and 2) to analyze the result of using twitter by President Joko Widodo as a tool for political communication in Indonesia. The article was qualitative research by studying documents and Textual analysis from the twitter of President Joko Widodo at an amount of 141 tweets. The data was descriptive analysis using the conceptual framework of semiological analysis and political communication in studying the role of President Joko Widodo on the use of twitter as a tool for political communication in Indonesia.

The results of the research found as follows: 1) there are four roles of President Joko Widodo on the use of twitter as a tool for political communication in Indonesia: 1.1) the role of participation with the public, 1.2) the role of leadership, 1.3) the role of being an infrastructure developer, and 1.4) the role personal life; 2) there are two aspects on the analysis results on the use of twitter by President Joko Widodo as a tool for political communication in Indonesia: 2.1) on the image building, it was found that President Joko Widodo uses twitter as a tool in building a good political image, 2.2) on persuasive communication, it was found that President Joko Widodo uses twitter as a tool for political communication, as a channel to inform news, activities, and works of the government, by way of persuasion in order to make people have a positive attitude towards President Joko Widodo.

Keywords: President Joko Widodo; Twitter; A tool for political communication; Indonesia

บทนำ

หากกล่าวถึงบทบาทของสื่อทางการเมืองอินโดนีเซีย ยุคสมัยของซูฮาร์โตสื่อมีบทบาทสำคัญอย่างมาก ประธานาธิบดีซูฮาร์โต (Suharto) ซึ่งมีรัฐบาลใหม่ที่มีชื่อเรียกว่า “รัฐระเบียบใหม่” (New Order ค.ศ.1966-1998) ซูฮาร์โตดำรงตำแหน่งประธานาธิบดียาวนานถึง 32 ปี การเข้าถึงอำนาจของซูฮาร์โตนั้น เป็นการเข้าสู่อำนาจโดยระบบเผด็จการจากอำนาจทางทหาร โดยอ้างความชอบธรรมการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ทางการเมือง เพื่อกวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์ มีการห้ามกิจกรรมทั้งหมดที่มีการเผยแพร่และส่งเสริมแนวคิดคอมมิวนิสต์ เป็นยุคสมัยที่ใช้อำนาจทางทหารมากที่สุด (Bourchier, and Hadiz, 2003) ดังเหตุการณ์รัฐประหารการสังหารหมู่เพื่อกวาดล้างคอมมิวนิสต์ในช่วงปี ค.ศ. 1965-1966 ที่มีผู้ถูกสังหารประมาณ 500,000 คน ขณะนั้นผู้นำส่วนใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ถูกฆ่าตายและถูกจับกุม บางรายหนีออกจากประเทศอินโดนีเซีย (Eklöf, 2003)

ในยุคสมัยของซูฮาร์โต กล่าวได้ว่าการใช้อำนาจสื่อของซูฮาร์โตเป็นไปในรูปแบบที่ทำให้สื่อไม่มีความเป็นการเมือง เป็นการทำให้กลายเป็นสื่อทางธุรกิจหรือสื่อพาณิชย์ (Commercial media) คือพยายามสร้างวัฒนธรรมให้สื่อสนใจ ประกอบธุรกิจ และแสวงหากำไร โดยห้ามพูดถึงเรื่องการเมือง ห้ามวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล คนที่ฝ่าฝืนจะถูกลงโทษ และได้มีการออกกฎหมายเฉพาะเจาะจงให้กับสื่อ โดยสื่อต้องไปขอใบอนุญาตเพื่อประกอบการด้านสื่อ (Siriyuwasak, 2013) และรัฐบาลซูฮาร์โตใช้สื่อเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องที่รัฐบาลกำหนด ดังตัวอย่างเช่น รัฐบาลอินโดนีเซียใช้สื่อภาพยนตร์ในการโฆษณาชวนเชื่อเรื่อง “การทรยศของขบวนการ 30 กันยายน 1965 พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย” (Pengkhianatan G30S-PKI) ซึ่งต้องการให้มองว่าพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (PKI) เป็นผู้ร้าย จนเป็นเหตุให้ซูฮาร์โตต้องทำการรัฐประหารเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ นอกจากนี้มีการฉายภาพยนตร์ ตามโรงภาพยนตร์แล้ว ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังออกอากาศทางโทรทัศน์ ในช่วงเวลาอดนียมด้วย (Van Klinken, 2001; Kongkirati, 2015) การออกกฎหมายบังคับสื่อไม่ให้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาททางการเมืองในยุคสมัยของซูฮาร์โต ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสื่อมวลชน ดังตัวอย่างเช่น สื่อหนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่งได้ตั้งกลุ่มองค์กรขึ้นมาใหม่ เป็นเครือข่ายนักหนังสือพิมพ์อิสระ (Alliance of Independent Journalists) รวมทั้งได้เชิญชวนสื่อกลุ่มอื่นมาร่วมด้วย ต่อมาจึงกลายเป็นสมาชิกรวมกลุ่มใหญ่ขึ้นมาในภายหลัง เช่นเดียวกันกับสื่อวิทยุกับการเมืองก็มีส่วนสำคัญในการล้มล้างอำนาจของยุคซูฮาร์โต ดังตัวอย่างเช่น การเกิดองค์กรสื่อใหม่ของสื่อวิทยุหรือสถานีที่มีชื่อว่า “68H Radio” (Siriyuwasak, 2013) ไม่เพียงกลุ่มสื่อมวลชนแต่รวมถึงการสั่งห้ามประชาชนทั่วไป ห้ามเผยแพร่ความคิดลัทธิสังคมนิยมมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์โดยเด็ดขาด หากพบการรวมกลุ่มเผยแพร่ความคิดดังกล่าว มีการลงโทษโดยการถูกจับกุม คุมขัง ทรมาณ และประหารซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการแอบทำกันอย่างลับๆ หรือทำเป็นขบวนการใต้ดิน (Kongkirati, 2015) รวมถึงการเกิดเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจตั้งแต่ในช่วงกลางปี ค. ศ. 1997 ทำให้เกิดการล่มสลายขององค์กรและสถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศ ในเดือนพฤษภาคมปี ค.ศ.1998 ประธานาธิบดีซูฮาร์โตถูกบังคับให้ออกจากตำแหน่งในท้ายที่สุด (Robison, and Hadiz, 2004) จากสภาวะความกดดันในหลากหลายปัจจัยข้างต้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสื่อกลุ่มต่างๆ รวมถึงการรวมตัวของประชาชน จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติประชาชนของอินโดนีเซีย

ภายหลังสิ้นสุดยุคเผด็จการทหารของซูฮาร์โต ทำให้ฮาร์บีปีซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานาธิบดีได้ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีแทนซูฮาร์โตในขณะนั้น เนื่องด้วยข้อเรียกร้องของประชาชนที่ต้องการให้มีการปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย และจากเหตุการณ์ปฏิวัติประชาชนของอินโดนีเซีย ทำให้เป็นที่จับตามองของสังคมโลก ทำให้ภายหลังจากการหมดยุคสมัยของซูฮาร์โต กล่าวได้ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับว่ามีเสรีภาพของสื่อมากที่สุดในภูมิภาค แม้ว่าหลังจากสิ้นสุดยุคซูฮาร์โต อินโดนีเซียยังคงไม่มีเสรีภาพทางการเมืองในช่วงระยะเวลาหนึ่ง รวมถึงเสรีภาพเสรีภาพของสื่ออินโดนีเซียด้วยเช่นกัน แต่ในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ.2004 ยูโดโยโนได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซียที่มีการเลือกตั้งโดยตรง ภายใต้การนำของรัฐบาลประธานาธิบดียูโดโยโน ทำให้อินโดนีเซียมีเสรีภาพทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สถานภาพของสื่อดีขึ้นเรื่อยๆ เช่นกันในตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ยูโดโยโนอยู่ในตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซีย (Freedman, 2006) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาในบริบท

ประวัติศาสตร์ทางการเมืองอินโดนีเซียกับบทบาทของสื่อในอดีต เพื่อทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมการเมืองอินโดนีเซียในบริบทต่างๆ โดยหากสื่อมวลชนอินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในอดีต สื่ออินเทอร์เน็ตก็เข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองอินโดนีเซียในยุคปัจจุบันเช่นเดียวกัน

โลกปัจจุบันที่เราอยู่เป็นโลกของการกระชับแน่นระหว่างเวลากับสถานที่ หรือการผนวกรวมสถานที่เข้ากับเวลา ความแตกต่างระหว่างเวลากับสถานที่ที่เคยเป็นปัญหาใหญ่ของโลกยุคก่อนหน้า ถูกลดทอนลงจนแทบไม่มีความรู้สึกของความแตกต่าง อันเป็นผลมาจากพัฒนาการของเทคโนโลยีการคมนาคมสื่อสารและข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่ (ICT: Information and Communication Technology) ปัจจุบันไม่ว่าเราอยู่ที่ใดในโลก เราสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ในเวลาอันรวดเร็วและในราคาที่ประหยัดมากผ่านโทรศัพท์ไร้สาย ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในรูปของอีเมล (e-mail) และอินเทอร์เน็ต (internet) ทั้งอีเมล อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ (website) จึงกลายเป็นพื้นที่สาธารณะในระดับโลก (a global public space) ชนิดใหม่ ที่คนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม และต่างพื้นที่ สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้โดยไม่มีปัญหาเรื่องระยะทางเป็นอุปสรรคอีกต่อไป (Charoensinolarn, 2010) ทั้งนี้จากสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกในปี ค.ศ.2018 ประชากรโลกกว่า 7,593 ล้านคน สามารถเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ต 4,021 ล้านคน และมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวน 3,196 ล้านคน ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียพบมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึง 132.7 ล้านคน และใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวน 130 ล้านคน จากจำนวนประชากรจำนวน 265.4 ล้านคน ประเทศอินโดนีเซียจัดอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลก ที่มีค่าเฉลี่ยประชากรใช้อินเทอร์เน็ต 8 ชั่วโมง 51 นาที ต่อวัน และประเทศอินโดนีเซียจัดอยู่ในอันดับที่ 3 ของโลก ที่มีค่าเฉลี่ยประชากรใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3 ชั่วโมง 23 นาที ต่อวัน กระทั่งประเทศอินโดนีเซียจัดอยู่ในอันดับที่ 3 ของโลก ที่มีการเติบโตพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชากรในประเทศ 23% (We are Social, 2018) จากการรวบรวมข้อมูลสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกในปี ค.ศ.2018 กล่าวได้ว่าเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ในงานวิจัยเรื่องบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย

ทวิตเตอร์ (Twitter) จัดอยู่ในกลุ่มประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ คือ ไมโครบล็อก (Microblog) ทวิตเตอร์เป็นไมโครบล็อกที่จำกัดการโพสต์ในแต่ละครั้งพิมพ์ได้ไม่เกิน 140 ตัวอักษร ในปัจจุบันทวิตเตอร์เป็นที่นิยมใช้งานของผู้คน เพราะใช้งานง่าย และใช้เวลาไม่มากนัก รวมทั้งเป็นที่นิยมของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่ได้ใช้ทวิตเตอร์ในการแจ้งกิจกรรมต่างๆ รวมถึงความเคลื่อนไหวทางธุรกิจและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังตัวอย่างเช่น ในปี 2015 ทวิตเตอร์สามารถเข้าถึง 500 ล้านทวีตทั่วโลกในแต่ละวัน โดยมีผู้ใช้มากกว่า 300 ล้านคนทั่วโลก มีผู้ใช้งานทวิตเตอร์ประมาณ 80% ใช้งานผ่านทางโทรศัพท์มือถือ (Lansley, and Longley, 2016) โดยในประเทศอินโดนีเซีย ทวิตเตอร์ได้ถูกใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารเป็นอันดับต้น ๆ โดยเฉพาะในบริบททางการเมือง เหตุผลหลักในการใช้ทวิตเตอร์เพราะสามารถช่วยในการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองได้อย่างรวดเร็ว สามารถอัปเดตเหตุการณ์ได้แบบเรียลไทม์ ดังตัวอย่างเช่น ปรากฏการณ์การใช้ทวิตเตอร์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่นๆ ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 2014 เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งในครั้งนี้ โดยคณะกรรมการเลือกตั้งได้ประกาศผลคะแนนการเลือกตั้งให้ประชาชนรับทราบ โดยปราโบโว ซูเบียนโต

ได้รับคะแนนเสียง 62,576,444 คิดเป็น 46.85% ในขณะที่ โจโค วิโดโด ได้รับคะแนนเสียง 70,997,833 คิดเป็น 53.15% โจโค วิโดโด หรือ โจโควี ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดี สามารถเอาชนะคู่แข่งคือ อุดินาย พล ปราบัวโว ซูเบียนโต ซึ่งเป็นอดีตนายทหารคนสนิทซูฮาร์โต ดังนั้น โจโค วิโดโด จึงได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนที่ 7 ของอินโดนีเซีย (Sholeh, 2014) ภายหลังเมื่อทราบผลการเลือกตั้ง ปราบัวโวก็ประกาศไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งและถอนตัวจากกระบวนการเลือกตั้ง โดยอ้างว่ามีการโกง การเลือกตั้งเกิดขึ้นเหมือนเช่นในอดีตของประเทศอินโดนีเซีย แต่การเลือกตั้งในครั้งนี้หากมีการโกงเกิดขึ้น จะสามารถตรวจสอบพบได้โดยง่าย เพราะมีการตรวจสอบในภายหลังจากคณะกรรมการการจัดการเลือกตั้ง หรือ กกต. ซึ่งจะไม่มีการโกงเกิดขึ้นเพราะต้องการให้อินโดนีเซียมีความเป็นประชาธิปไตยให้มากที่สุด โดยคณะกรรมการเลือกตั้งได้ดำเนินกระบวนการที่ยาวนานที่สุด ในการจัดกลุ่มคะแนนเสียงประมาณ 140 ล้านเสียง เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2014 ประชาชนอินโดนีเซียได้มีการส่งและแจ้งข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการฉ้อโกง ทางออนไลน์ โดยได้รับข้อกล่าวหา 403 เรื่องเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง ทำให้คณะกรรมการการจัดการเลือกตั้ง นำภาพสแกนผลการรวมคะแนนขึ้นสู่เว็บไซต์ กกต. ระดับหน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศรวม 480,000 หน่วย เพื่อให้ประชาชนร่วมกันตรวจสอบการเลือกตั้งในครั้งนี้ (Rappler, 2014) ประชาชนอินโดนีเซียได้มีโอกาสร่วมมือช่วยกันนำภาพสแกนผลการรวมคะแนนที่ได้ข้อมูลจากเว็บไซต์ กกต. มาทำเป็นระบบฐานข้อมูล และได้ชวนเพื่อนรวมถึงคนรู้จักผ่านทางออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) และ ทวิตเตอร์ (Twitter) ให้เข้ามาช่วยตรวจสอบผลการนับคะแนนการเลือกตั้งในครั้งนี้

บทบาทสำคัญอีกอย่างหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งในปี ค.ศ.2014 คือ ใช้เป็นช่องทางการหาเสียงการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าประชาชนในอินโดนีเซียผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ จะมีสื่อโทรทัศน์เป็นแหล่งข่าวสารหลัก มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ช่วงหาเสียงในช่วงแรก โจโค วิโดโด มีพันธมิตรกลุ่มสื่อโทรทัศน์จาก Metro TV ที่ช่วยสนับสนุนในการหาเสียงครั้งนี้ ซึ่งมีคนดูน้อยกว่าสื่อ TV One และ MNC ที่เป็นพันธมิตรกลุ่มสื่อโทรทัศน์และให้การสนับสนุนในการหาเสียงของ ปราบัวโว ทำให้ฝั่งของ โจโค วิโดโด เสียเปรียบฝั่งปราบัวโวในช่วงเวลาแรกของการหาเสียง ทว่าในช่วงหาเสียงก่อนการเลือกตั้งจริง ไม่นาน โจโค วิโดโด ได้รับแรงสนับสนุนจากศิลปินยอดนิยมที่มีผู้ติดตามหลายล้านคนทางทวิตเตอร์ ทำให้ส่งผลต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่หันมาสนับสนุนเลือกโจโค วิโดโด เป็นประธานาธิบดี ทำให้ในท้ายที่สุดแล้ว โจโค วิโดโด ได้รับชนะการเลือกตั้งในปี 2014 (Fukuoka and Thalang, 2014) ด้วยเหตุนี้ กล่าวได้ว่าทวิตเตอร์ถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญของพรรคการเมืองและผู้นำทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการชนะการเลือกตั้งในโค้งสุดท้ายของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด โดยการใช้ทวิตเตอร์ในการหาเสียงการเลือกตั้ง รวมถึงได้สร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้กับกลุ่มผู้นำทางการเมืองด้วยบทบาทความสำคัญข้างต้น จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาหัวข้อเรื่อง “บทบาทของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย”

ในการศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีโจโค วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย นอกจากจะทำความเข้าใจในบริบทของประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียและความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในบทบาททางการเมืองในยุคปัจจุบันแล้ว ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยังต้องมี

การวิเคราะห์ตัวบทจากทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด จำนวน 141 ทวิต โดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี เรื่องสัญลักษณ์วิทยา การวิเคราะห์ตัวบท และการสื่อสารทางการเมือง โดยการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี สัญลักษณ์วิทยา (Semiological Analysis) กล่าวได้ว่าการศึกษารื่องราวที่เกี่ยวกับ “สัญลักษณ์” นั้นเคยมีมาก่อนหน้านี้บ้างแล้วในสาขาวิชาการอื่นๆ ทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยาจะมีเอกลักษณ์อยู่ตรงที่จะสนใจเรื่องการสร้างสรรค์ และการแปรเปลี่ยนความหมายที่ดำรงอยู่ในสัญลักษณ์ต่างๆ ดังเช่นในกรณีของสื่อมวลชน เราสามารถจะประยุกต์เอาแนวคิดด้านสัญลักษณ์วิทยา มาตั้งคำถามทำการการศึกษาได้ว่า ในทวิต ในโทรทัศน์ มีสัญลักษณ์อะไรประกอบอยู่บ้าง (เช่น ภาพ/เสียง/ฉาก/มุขกถ์/ฯลฯ) และสัญลักษณ์เหล่านั้นทำงานสร้างความหมายได้อย่างไร (Kaewthep, 1999) นักวิชาการคนสำคัญในแนวคิดทฤษฎีสัญลักษณ์วิทยา เฟอร์ดินาน เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส เป็นผู้ปฏิบัติความคิดทางภาษาศาสตร์ ซึ่งส่งผลสะท้อนให้เกิดการปฏิบัติในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางดังได้กล่าวมาแล้ว จึงถือเป็นนักคิดที่ทรงอิทธิพลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งของโลกปัจจุบัน โซซูร์เป็นผู้ปฏิวัติวงการภาษาศาสตร์ โดยประเด็นสำคัญที่เขาเสนอก็คือ ให้ภาษาศาสตร์เลิกสนใจสิ่งที่ไม่ใช่ภาษาศาสตร์ นั่นก็คือโลกภายนอก หัวใจสำคัญในความคิดของโซซูร์คือ ภาษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันเพียงสองสิ่ง คือ ความคิดและเสียง ทั้งสองส่วนนี้ประกอบเป็นสัญลักษณ์ นอกจากนี้โซซูร์ยังบอกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความคิดก็เป็นไปในลักษณะยถากรรมหรือตามอำเภอใจ (arbitrariness) (Bunmee, 2015)

ความหมายของคำว่าสัญลักษณ์ หรือ sign คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมาย (meaning) แทนสิ่งต่างๆ ในตัวบท (text) และบริบทนั้นๆ (context) ซึ่งเฟอร์ดินาน เดอ โซซูร์ นั้นได้เสนอความคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า เมื่อเราพูดถึงศาสตร์ของสัญลักษณ์ (the science of signs) แล้ว เราควรเริ่มจากมองว่าภาษานั้นอันที่จริงเป็นระบบของสัญลักษณ์ (a system of signs) เพื่อใช้ถ่ายทอดความคิดต่างๆ ระหว่างมนุษย์ โดยที่สัญลักษณ์ทางภาษาศาสตร์นั้นมีสององค์ประกอบที่สำคัญ คือ ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ signifier อันหมายถึงคำต่างๆ (actual words) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่แสดงถึงความคิดในภาษานั้นๆ อาทิ คำว่าอาหาร สตรี คนตรี กองทัพ เป็นต้น และส่วนที่สองได้แก่ signified ได้แก่ แนวคิด (concept) ที่คำต่างๆ นั้นเป็นตัวแทนแสดงความหมาย อาทิ เมื่อเรากล่าวถึงสตรี เราสามารถเข้าใจถึงแนวคิดที่คำว่าสตรีบ่งชี้ถึงความหมาย ซึ่งทำให้เราทำความเข้าใจได้ว่า สตรี หมายถึง ผู้หญิง ดังนั้น กระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถสร้างความเข้าใจระหว่างคำและแนวคิดที่คำนั้นบ่งชี้ความหมายในภาษานั้นๆ โซซูร์ เรียกว่า กระบวนการการทำให้สัญลักษณ์ (signification) ซึ่งแปลว่า เมื่อมนุษย์สามารถเชื่อมโยงระหว่างสององค์ประกอบดังกล่าวคือ signifier และ signified ก็จะทำให้เกิดเป็น “สัญลักษณ์” หรือ “sign” ในที่สุด (Phadungchivid, 2008)

กล่าวได้ว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีความเชื่อมโยงถึงการวิเคราะห์ตัวบททวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด โดยใช้กรอบแนวคิดของสัญลักษณ์วิทยาที่กล่าวไปข้างต้น ซึ่งการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) นักวิชาการคนสำคัญ บาร์ตส์ (Barthes) กล่าวว่า การวิเคราะห์ตัวบทเน้นกระบวนการสร้างโครงสร้างของตัวบทที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (a mobile structuration of the text) พร้อมยกให้คนอ่านดำรงอยู่ในสัญลักษณ์และในความหลากหลายของตัวบท หรือก็คือในกระบวนการสร้างความหมายที่ไม่รู้จบ (significance) นั่นเอง ฉะนั้น การวิเคราะห์ตัวบทให้อ่านและอภิสิทธิ์กับคนอ่านให้เป็นคนแบ่ง/ผ่าตัวบทที่อ่านออกเป็นหน่วยย่อยๆ ขณะเดียวกันก็ทำให้คนอ่านระมัดระวังพิถีพิถันและตระหนักรู้ถึง

ความรู้สึกนึกคิดของตัวเองที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ด้วย ฉะนั้น การวิเคราะห์ตัวบทในแบบของ บาร์ตส์จึงเป็นการอนุญาตให้คนอ่านสามารถผลิตตัวบทขึ้นมาใหม่จากการอ่านของตน และทำให้การอ่าน/การเขียนกลายเป็นสิ่งเดียวกัน เป็นการมองความหมายที่ส่วนเลี้ยวสร้างขึ้น แต่มิใช่ความหมายตามตัวอักษร หรือ ความหมายในภาษา แต่เป็นความหมายแฝงหรือความหมายชุดที่สองมากกว่า (Charoensinolarn, 2012)

สอดคล้องกับความคิดนักวิชาการ มอง โบตริยาร์ด (Jean Baudrillard) ที่อธิบายเรื่องการบริโภค สัญญาว่าเปรียบเหมือนคนป่าอยากได้นาฬิกาหรือปากกา เขาไม่ได้ต้องการใช้สอยนาฬิกาหรือปากกา แต่เขาอยากได้มาเป็นสมบัติ ถือเป็นสัญญะของอำนาจ หรือการที่หนุ่มสาวชาวรัฐเซียพยายามเสาะแสวงหากางเกง ยีนส์ ก็ไม่ได้เน้นการสวมกางเกง แต่ถือเป็นการแสดงต่อผู้อื่นว่าเขามีความสามารถครอบครองสัญญะอย่างหนึ่งของโลกตะวันตก โดยสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมแห่งการบริโภคสัญญะ ตรรกะของจิตสำนึกของมนุษย์บังคับให้เราต้องขยายขอบเขตความหมายของวัตถุและสัญญะออกไปไม่มีที่สิ้นสุด (Chanthawanit, 2009)

กรอบแนวคิดทฤษฎีอีกเรื่องหนึ่ง ที่ใช้ในการศึกษางานครั้งนี้คือ แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินว่าการสื่อสารใดจะเป็นการสื่อสารทางการเมืองหรือไม่นั้น น่าจะเป็นผลของการสื่อสารที่ทำให้เกิดการทำหน้าที่ของระบบการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งผลทางการเมืองของการสื่อสารที่อาจเกิดจากแหล่งสาร ช่องสาร และผู้รับสารก็ได้ โดยการสื่อสารกับการเมืองมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด การสื่อสารเป็นพื้นฐานของศาสตร์สาขาต่างๆ ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของการพูด การจูงใจ หรืออีกนัยหนึ่งปฏิกิริยาสัมพันธ์ของมนุษย์ การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพูด การจูงใจ และการกระทำ ในทางการเมือง (Cheipratub, 2008) นักวิชาการ เดนตัน (Denton) และ วัตต์เวิร์ด (Woodward) ยังชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองว่า ผู้ส่งสารมีเจตนาที่จะมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง นักวิชาการทั้งสองกล่าวว่า “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสื่อสารมีลักษณะการเมืองไม่ได้อยู่ที่แหล่งของสาร แต่อยู่ที่เนื้อหา (Content) และวัตถุประสงค์ของมัน” ตามนิยามของ เดนตัน และ วัตต์เวิร์ด ที่เน้นไปที่ความตั้งใจหรือเจตนารมณ์ของการสื่อสารทางการเมือง ดังนั้นจึงอาจให้นิยามการสื่อสารทางการเมืองแบบง่าย ๆ ได้ว่า คือ การสื่อสารที่มีเป้าหมายเกี่ยวกับการเมืองซึ่งหมายรวมถึง 1) การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินการโดยนักการเมืองและผู้ปฏิบัติการด้านการเมือง (Political actors) อื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนด 2) การสื่อสารที่ส่งไปยังผู้ปฏิบัติการด้านการเมืองเหล่านั้นโดยบุคคลที่ไม่ใช่ นักการเมือง เช่น ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือนักข่าวของสื่อมวลชน 3) การสื่อสารเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติการด้านการเมืองและกิจกรรมของบุคคลเหล่านั้น ดังที่ปรากฏในรายงานข่าว บทบรรณาธิการ บทความ หรือในรูปแบบอื่นๆของการอภิปราย พูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองโดยสื่อต่างๆ กล่าวโดยสรุป ว่าทฤษฎีทางการเมืองทุกชนิดถูกรวมอยู่ในนิยามของเรา การสื่อสารทางการเมืองมิได้หมายถึงสิ่งที่อยู่ในรูปของภาษาพูดหรือภาษาเขียนเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงสิ่งที่มองเห็นหรือได้ยินที่มีความสำคัญ เช่น การแต่งการ ทรงผม การออกแบบโลโก้ ซึ่งมีส่วนช่วยประกอบกันให้เกิดเป็นภาพลักษณ์หรือเอกลักษณ์ทางการเมือง (Cheipratub, 1997)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ทั้งในบริบทของประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซีย ความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในบทบาททางการเมืองในยุคปัจจุบัน กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แนวคิดเรื่อง สัญญาวิทยา การวิเคราะห์ตัวบท และการสื่อสารทางการเมือง การทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เพื่อจะได้

ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย” ได้อย่างเข้าใจในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) รายงานการวิจัย บทความ ข่าว และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เรื่อง สัญลักษณ์วิทยา (Semiological Analysis) และการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาจากทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด โดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ทวิตหรือโพสต์ของทวิตเตอร์ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด จำนวน 141 ทวิต (Tweets)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยงานวิจัยนี้มีจำนวนประชากรหลักพัน ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่าง 10% เนื่องจากมีจำนวนประชากรหรือจำนวนทวิต (Tweets) จำนวนหลักพัน โดยงานของผู้วิจัยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (จำนวนทวิต) คือ 1,410 ทวิต (Tweets) ตามช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 141 ทวิต (Tweets)

2) การสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งเป็นหลักการที่สมาชิกของประชากรแต่ละหน่วยมีความน่าจะเป็นในการถูกเลือกเท่าๆกัน และทราบความน่าจะเป็นนั้น โดยผู้วิจัยเลือกวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ในกรณีของงานผู้วิจัยใช้เรียงลำดับตามวันและเวลาบนทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ทำได้โดยตัวอย่างดังนี้

ก. ประชากรหารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ($K = N/n$)

หรือจำนวนทวิต (Tweets) หารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Tweets) ($K = N/n$)

ข. สุ่มหมายเลข 1 ถึง K (กำหนดสุ่มได้หมายเลข r)

ค. r จะเป็นหมายเลขเริ่มต้น ลำดับต่อไป $r + K, r + 2K, r + 3K, \dots$ จนครบ n (กลุ่มตัวอย่าง) หน่วยตามต้องการ

3) ในงานของผู้วิจัยสรุปกลุ่มตัวอย่าง (Tweets) ได้ดังนี้

ก. ต้องการกลุ่มตัวอย่าง 141 (Tweets) ในจำนวนทวีต 1,410 (Tweets)
 จำนวนทวีต (Tweets) หาดด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Tweets) ($K = N/n$) ($K = 1,410/141=10$)
 ข. สุ่มหมายเลข 1 ถึง K (หน่วยตัวอย่างแรกที่เลือกได้คือหน่วยที่ 1 หรือ $r=1$)
 ค. 1 จะเป็นหมายเลขเริ่มต้น ลำดับถัดไป คือ $1 + 10$, $1 + 2 (10)$, $1 + 3 (10)$, $1 + 4 (10)$ ดังนั้น
 ตัวอย่างลำดับที่ถูกเลือกคือ 1, 11, 21, 31, 41.... ฯลฯ จนครบ 141 หน่วย ตามที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาวิจัยโดยการเริ่มนับทวีตจากวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ.2015 เนื่องจากเป็นวันที่
 ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เริ่มเล่นทวีตเตอร์เป็นครั้งแรก ภายหลังได้รับตำแหน่งประธานาธิบดี ในปี ค.ศ.
 2014 จนถึงวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2019 เนื่องจากเป็นช่วงเวลา 3 เดือนก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดี
 อินโดนีเซีย ในวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 2019 รวมจำนวนทวีต (Tweets) ทั้งหมด 1,410 โพสต์

ขั้นตอนที่ 6 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiological
 Analysis) และการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ในการศึกษาบทบาทของ
 ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวีตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์
 (Descriptive Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ผลการวิจัย

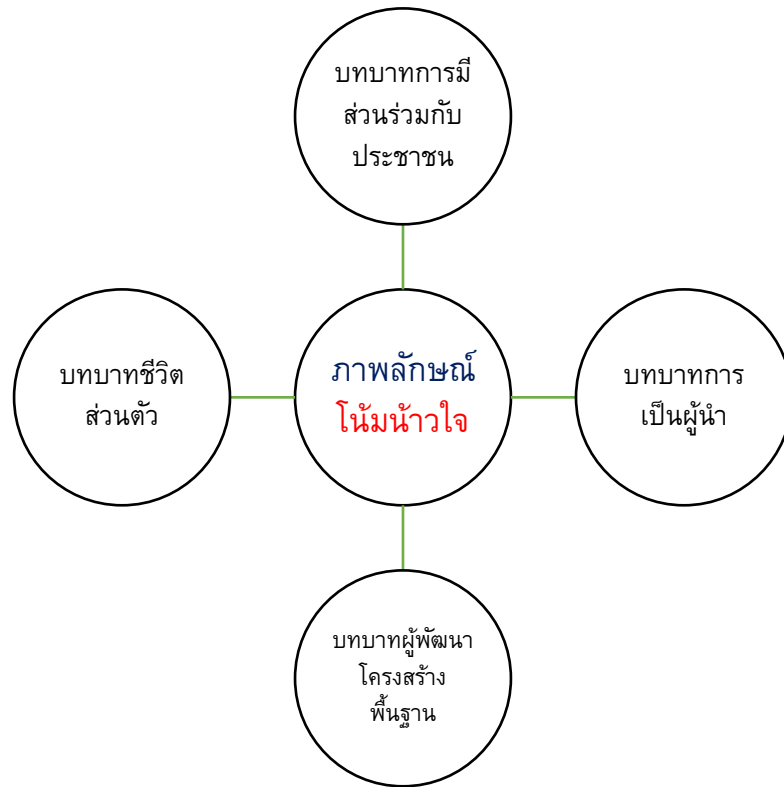
การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวีตเตอร์เป็นเครื่องมือการ
 สื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวีตเตอร์เป็นเครื่องมือ
 การสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการ
 ใช้ทวีตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย มี 4 บทบาท คือ 1.1) บทบาทการ
 มีส่วนร่วมกับประชาชน ข้อความและรูปภาพทวีตเตอร์ส่วนบุคคลของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ที่จัดอยู่ใน
 กลุ่มนี้ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลายร่วมกับประชาชน การกล่าวคำชื่นชมยินดีและแสดงความ
 เสียใจในเหตุการณ์ต่างๆร่วมกับประชาชน การทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆที่ประชาชนมีส่วนร่วม การแก้ไข
 ปัญหาต่างๆร่วมกับประชาชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การประกอบพิธีกรรมร่วมกับประชาชน และการมีส่วนร่วม
 ในกิจกรรมการกีฬาร่วมกับประชาชน โดยสามารถวิเคราะห์จากความเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความหมายโดยนัย
 คือ ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด มีลักษณะบุคลิกกลมตัว มีความห่วงใย มีความเอาใจใส่ต่อสังคมและ
 ประเทศชาติ มีความตั้งใจที่จะทำงานให้กับประชาชนในทุกๆงาน มีความพร้อมสนับสนุน ส่งเสริม และ
 ช่วยเหลือประชาชนในทุกกิจกรรม 1.2) บทบาทการเป็นผู้นำ ข้อความและรูปภาพทวีตเตอร์ส่วนบุคคลของ
 ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การประชุม การทำงานร่วมกับรัฐบาล นโยบายในการบริหาร
 ประเทศ การบริหารประเทศ การพบปะผู้นำระหว่างประเทศ และเป็นการทำงานร่วมกับรัฐบาลในลักษณะ
 รูปแบบเป็นทางการ โดยสามารถวิเคราะห์จากความเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความหมายโดยนัย คือ
 ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด มีลักษณะของความเป็นผู้นำ ฉลาด โดดเด่น มีความสามารถโดยเป็นที่ยอมรับและ

เป็นที่ชื่นชมของประชาชน 1.3) บทบาทผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ข้อความและรูปภาพทวิตเตอร์ส่วนบุคคลของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ โครงการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน รถไฟฟ้า ไฟฟ้า ฯลฯ โดยสามารถวิเคราะห์จากความเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความหมายโดยนัย คือ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ อินโดนีเซียสามารถเข้าถึงความต้องการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับ ดังเช่นการมีโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมในทุกพื้นที่ประเทศอินโดนีเซีย 1.4) บทบาทชีวิตส่วนตัว ข้อความและรูปภาพทวิตเตอร์ส่วนบุคคลของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ ชีวิตส่วนตัวในวันพักผ่อนร่วมกับภรรยา ครอบครัว และญาติพี่น้อง โดยสามารถวิเคราะห์จากความเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความหมายโดยนัย คือ มีลักษณะเต็มไปด้วยความสุขและความอบอุ่นในครอบครัว บ่งบอกว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เป็นคนรักครอบครัว

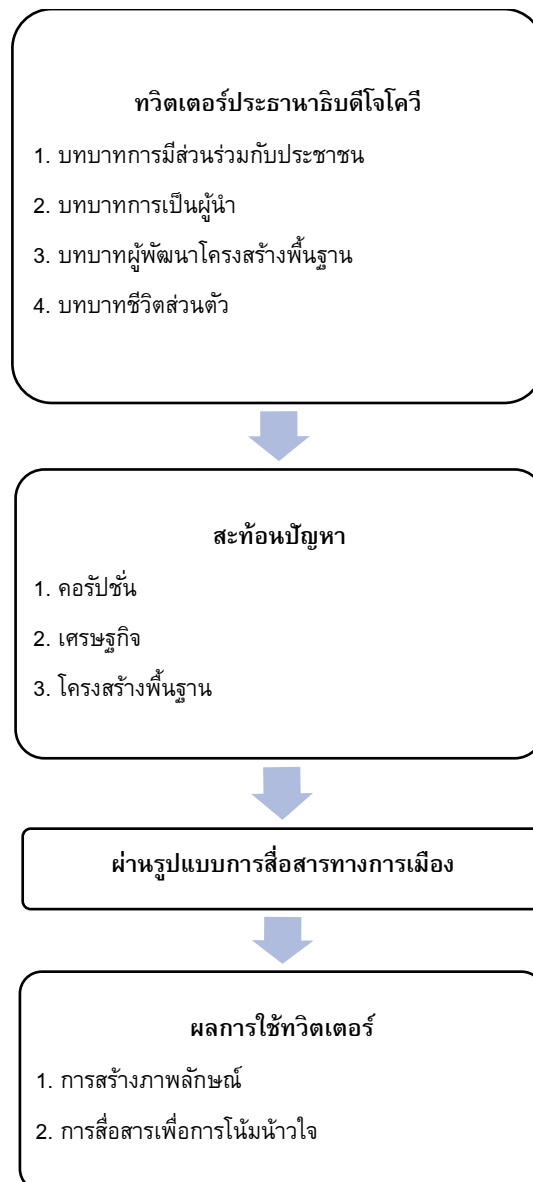
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่ามี 2 ด้าน คือ 2.1) ด้านการสร้างภาพลักษณ์พบว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ด้วยจากเดิมนายโจโก วิโดโด มีภาพลักษณ์เป็นนักการเมืองใจซื่อมือสะอาด ติดดินเข้าถึงง่าย ภาพลักษณ์เหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างคะแนนนิยมและความศรัทธาจากประชาชน ทำให้สามารถครองตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียคนที่ 7 ในสมัยแรกไปได้ โดยในภายหลังได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมือง เป็นการต่อยอดภาพลักษณ์ที่มีอยู่เดิมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากบทบาทการมีส่วนร่วมกับประชาชนและบทบาทชีวิตส่วนตัว ซึ่งมีการเพิ่มภาพลักษณ์บทบาทการเป็นผู้นำและบทบาทผู้สร้างโครงสร้างพื้นฐาน ภายหลังจากได้รับตำแหน่งประธานาธิบดี 2.2) ด้านการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ พบว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง สำหรับเป็นช่องทางในการแจ้งข่าวสาร นโยบายการทำงาน กิจกรรม และผลงานต่างๆ ของทางรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยเป็นไปในลักษณะของการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อประธานาธิบดีโจโก วิโดโด กล่าวได้ว่าทวิตเตอร์เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มในยุคปัจจุบันที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป จากรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในแบบเก่าหรือแบบที่มีช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน แตกต่างจากยุคในปัจจุบันนี้ ที่เป็นยุคของโลกาภิวัตน์ที่โลกสามารถเชื่อมต่อกันทั่วทุกมุมโลก เนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบใหม่คือ การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และผลจากการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองคือ “เพื่อการโน้มน้าวใจ” หรือ “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ” ให้กลุ่มผู้ติดตามในทวิตเตอร์และกลุ่มผู้ใช้งานทวิตเตอร์ มีการรับรู้ภาพของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ตามความต้องการของผู้ใช้ทวิตเตอร์ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด

ภาพที่ 1: ภาพลักษณ์โน้มน้าวใจ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าจากผลการวิจัยบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย มี 4 บทบาท คือ บทบาทการมีส่วนร่วมกับประชาชน บทบาทการเป็นผู้นำ บทบาทผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และบทบาทชีวิตส่วนตัว และจาก 4 บทบาท ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เหมือนเป็นภาพสะท้อนความเป็นอินโดนีเซียส่วนหนึ่ง ปรากฏให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น โดยกล่าวได้ว่า ประเทศอินโดนีเซียมีประเด็นปัญหาหลักใหญ่ 3 ประเด็น คือ ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้สื่อทางการเมืองของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ผ่านการคิด การวิเคราะห์ การวางแผน และการเตรียมความพร้อม ดังจะเห็นได้จากประเด็นปัญหาหลักใหญ่ 3 ประเด็นข้างต้น ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการสื่อสารทางการเมืองของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ผ่านรูปแบบการสื่อสารทางทวิตเตอร์ เพื่อเป็นการสื่อสารสร้างภาพลักษณ์ และการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้

ประเด็นแรกปัญหาการคอร์รัปชันในอินโดนีเซีย เป็นปัญหาที่อยู่มายาวนานนับตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะในยุคเผด็จการของซูฮาร์โต แม้ในภายหลังมีการปฏิรูปการปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ภาพการคอร์รัปชันในอินโดนีเซียกลับถูกแทนที่ด้วยความหวังของการเข้ามาเป็นประธานาธิบดีของโจโก วิโดโด ที่ไม่ได้เป็นบุคคลที่มาจากกลุ่มอำนาจทางทหาร กลุ่มชนชั้นนำ และกลุ่มอนุรักษ์นิยมในทางศาสนา เป็นภาพลักษณ์ของผู้นำที่มีใจซื่อมือสะอาด เข้าถึงประชาชน ตั้งใจทำงาน สามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างโปร่งใส ภาพเหล่านี้เป็นภาพในการรับรู้ของประชาชนโดยทั่วไป จนกระทั่งได้เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี การรับรู้ตัวตนเหล่านี้ยังคงอยู่ โดยประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้สื่อทวิตเตอร์ในการสะท้อนภาพลักษณ์เหล่านี้ ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน ดังจะเห็นได้จากบทบาทการมีส่วนร่วมกับประชาชน และบทบาทชีวิตส่วนตัวของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ดังภาพและข้อความในทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด

ประเด็นถัดมาปัญหาด้านเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่าประเทศอินโดนีเซียมีประชากรจำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ของประชากรต่อหัวของประเทศอินโดนีเซียค่อนข้างต่ำ แม้ภายหลังจากสิ้นสุดยุคสมัยของ ซูฮาร์โตที่ต้องลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ อินโดนีเซียมีความเสถียรภาพทางการเมืองมากขึ้นภายหลังจากปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะในสมัยของประธานาธิบดีซูซีโล บัมบัง ยูโดโยโน ที่มีค่า GDP ทางด้านเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ในยุคสมัยต่อมาของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นความท้าทายในการเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีในเวลาดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้สื่อทวิตเตอร์ในการสะท้อนภาพลักษณ์เหล่านี้ ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน ที่ต้องการเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนและพัฒนาเศรษฐกิจอินโดนีเซียเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้บทบาทความเป็นผู้นำของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ดังภาพและข้อความในทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด

ประเด็นสุดท้ายในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน กล่าวได้ว่าประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่กว่า 17,508 เกาะ ด้วยลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้ประเทศอินโดนีเซียมีปัญหาทางด้านการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน รถไฟฟ้า ไฟฟ้า ฯลฯ โดยประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้สื่อทวิตเตอร์ในการสะท้อนภาพลักษณ์เหล่านี้ ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน ในเรื่องของการสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังจะเห็นได้จากบทบาทผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ดังภาพและข้อความในทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด

กล่าวได้ว่าการที่ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด มีการใช้ทวิตเตอร์ในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ คอร์รัปชัน เศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งประเด็นปัญหาเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ กล่าวคือ การใช้สื่อทางการเมืองของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ผ่านการคิด การวิเคราะห์ การวางแผน และการเตรียมความพร้อม เพราะการสื่อสารทางการเมืองสำหรับผู้นำประเทศย่อมส่งผลโดยตรงต่อประชาชนทั้งประเทศ และรวมไปถึงประเทศอื่นๆที่ติดตามข่าวสารด้วย ดังนั้นการสื่อสารของผู้นำจึงมีความสำคัญ จำเป็นต้องมีการคิดวางแผน ก่อนที่จะถูกนำมาถ่ายทอดสู่ประชาชน ดังเช่นการทวิตข้อความรูปภาพ หรือคลิปวิดีโอ ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด จึงมีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในชาติ และสร้างความเชื่อมั่นต่อต่างประเทศ ในยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาก้าวหน้าเช่นในปัจจุบันนี้ ข่าวสารข้อมูลที่เกิดขึ้นในประเทศย่อมหมายถึงเป็นความน่าเชื่อถือของประเทศด้วยเช่นกัน โดยส่งผ่านการสื่อสารของผู้นำประเทศ

โดยผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่ามี 2 ด้าน คือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์เหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างคะแนนนิยมและความศรัทธาจากประชาชน ซึ่งเป็นการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมือง ทำให้สามารถครองตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียคนที่ 7 ในสมัยที่ 2 จากการเลือกตั้ง

ในปี 2019 ด้านการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ พบว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ดังนั้นกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองจึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้บริหารประเทศให้บรรลุเป้าหมาย การนำเอาการสื่อสารมา “โน้มน้าวใจ” ให้ประชาชนสนับสนุนแนวทางนโยบายต่างๆที่รัฐบาลจัดทำ ใช้การสื่อสารในการปลุกกระตือรือร้นมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ใช้การสื่อสารอธิบายข้อเท็จจริง และสร้างความเข้าใจในการบริหารประเทศ ซึ่งหากผู้นำมีการสื่อสารที่ดี นอกจากจะได้รับการสนับสนุนให้ทำงานจนครบวาระตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว เมื่อมีการเลือกตั้งในครั้งต่อไป ย่อมจะได้รับการสนับสนุนให้กลับมาบริหารประเทศอีกครั้ง แต่หากเกิดการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีผลงานแสดงผ่านการสื่อสาร ประชาชนย่อมไม่สนับสนุนซึ่งเป้าหมายของการสื่อสารทางการเมือง คือผู้รับสารที่เป็นประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญของอินโดนีเซีย ดังนั้น บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย จึงมีความสำคัญในบริบททางการเมืองอินโดนีเซีย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย ในช่วงวาระแรกของการดำรงตำแหน่งในปี ค.ศ. 2014-2019 ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ข้อ ซึ่งมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย ภายหลังจากได้รับตำแหน่งในปี 2014 ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองของตนเอง การสื่อสารทางการเมือง (political communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทัศนะความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง และประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมทางการเมือง ดังเช่น รัฐบาลสื่อสารผ่านช่องทางใดทางหนึ่งเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเรียนรู้ถึงนโยบาย กิจกรรมต่างๆของรัฐบาล ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน (Agree, 1976; Yaithong, 2005) ดังเช่นในยุคปัจจุบันเป็นการใช้พื้นที่ในการสื่อสารทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่เอื้อต่อการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Communication) โดยเริ่มมาตั้งแต่กลางทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา เวิลด์ไวด์เว็บเริ่มใช้แอปพลิเคชันแบบโต้ตอบมากขึ้น ที่ผู้อ่านสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างและแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่ผู้ใช้สร้างขึ้น ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรุ่นใหม่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวิถีดำเนินธุรกิจ โดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นกิจกรรมสันทนาการหรือกิจกรรมยามว่างที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก การเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุคคลเพื่อมีส่วนร่วมในความบันเทิง และกิจกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ การติดต่อสื่อสาร การโพสต์รูป และการเล่นเกมส์ (Can and Kaya, 2016) โดยมีการเพิ่มขึ้นของการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางการสื่อสารที่มีอิทธิพล มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมาก และการบริโภคข่าวสาร และรวมถึงได้มีการปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น การมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่กว้างขวางของผู้ใช้

สามารถเลือกการเข้าร่วมเองได้และสามารถเลือกเผยแพร่ข่าวสารที่สนใจได้ ดังเช่นข่าวทางการเมือง (Pentina and Tarafdar, 2014)

โดยการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางการสื่อสารนั้น อินเทอร์เน็ตมีบทบาทในการสื่อสารทางด้านการเมือง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานราชการ และพรรคการเมือง ต่างตระหนักเห็นถึงประโยชน์ของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์หรือช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง และแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง ดังเช่นประธานาธิบดีโจโก วิโดโด มีการใช้ทั้ง Facebook, Instagram และ Twitter ในการแจ้งข่าวสาร กิจกรรม และผลงานต่างๆ ที่ทางรัฐบาลมีการดำเนินการในช่วงเวลานั้นๆ โดยบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ภายหลังจากได้รับตำแหน่งในปี 2014 พบว่ามี 4 บทบาท คือ บทบาทการมีส่วนร่วมกับประชาชน บทบาทการเป็นผู้นำ บทบาทผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และบทบาทชีวิตส่วนตัว โดยกล่าวได้ว่าบทบาททั้งหมดดังกล่าว 4 บทบาท ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เป็นการสร้างการรับรู้ของการเป็นประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ให้กับประชาชนในรูปแบบและลักษณะตามความต้องการของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด รวมถึงรัฐบาล เป็นการสร้างภาพลักษณ์ และการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ เพื่อเป็นการรักษาและขยายฐานเสียงทางการเมือง เตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในสมัยหน้าของประเทศอินโดนีเซีย ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ในผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ผลการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย มี 2 ด้าน คือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และด้านการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ โดยด้านการสร้างภาพลักษณ์ กล่าวได้ว่าภาพลักษณ์ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่จับต้องได้หรือมองเห็นเป็นรูปธรรมเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการสร้างชื่อเสียงของบุคคลที่ได้สั่งสมมา ดังตัวอย่างเช่น นายโจโก วิโดโด มีภาพลักษณ์นักการเมืองใจซื่อมือสะอาด ติดดิน เข้าถึงง่าย เนื่องมาจากมีประวัติการทำงานในการเป็นนายกเทศมนตรีและผู้ว่าการจังหวัดมาก่อนในอดีต โดยในภายหลังได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์เดิมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสร้างคะแนนนิยมและความศรัทธาจากประชาชนอินโดนีเซีย

ในด้านการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ โดยกล่าวได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เป้าหมายของการส่งข่าวสาร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า “การเมือง” เป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้กระทำการ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองย่อมเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจ เช่นนั้นลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองจึงต้องเป็นรูปแบบหนึ่งของ “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ” กลยุทธ์และยุทธวิธีที่ใช้โดยนักการเมืองหรือพรรคการเมือง มีความคล้ายคลึงกับการตลาดเชิงพาณิชย์ โดยในองค์กรทางการเมืองต้องกำหนดเป้าหมายเช่นเดียวกับการตลาดในเชิงธุรกิจ ที่เป้าหมายคือกลุ่มผู้ชมและผู้บริโภคสินค้า โดยมีเป้าหมายเพื่อหวังผลกำไร ซึ่งในทางการเมืองกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนและกลุ่มคนที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าวประชาชน

ให้เลือกตนเองหรือพรรคการเมืองของตนในการเลือกตั้ง (McNair, 2018) ดังเช่นตัวอย่างในปี ค.ศ.1996 เป็นปีที่อินเทอร์เน็ตแสดงให้เห็นเป็นครั้งแรก ในการสื่อสารทางการเมืองอย่างเต็มรูปแบบที่มีศักยภาพสูงสุด เห็นได้จากตัวอย่างการจัดทำและพัฒนาโครงการของประธานาธิบดี Bob Dole ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้เกิดขึ้นมากมาย ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก และมีการเกิดขึ้นของสำนวนเช่น “ประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์” “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” และ “รัฐบาลออนไลน์” ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งในการรายงานข่าว สื่อสิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต โดยไม่เพียงแต่ถูกใช้ในช่วงของการเลือกตั้งสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงหน่วยงานสื่อสารกลุ่มใหญ่ในยุโรปและที่อื่น ๆ มันเป็นระบบที่กลุ่มคนรุ่นใหม่เพิ่งให้ความสนใจในการสื่อสารแบบนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าว (Ricci, 1998) ดังเช่นบทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย

สรุป

บทบาทของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ในการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง ประเทศอินโดนีเซีย จากการศึกษาพบว่าการใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เป็นไปในลักษณะสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อใช้โน้มน้าวจิตใจประชาชนกลุ่มผู้ใช้งานทวิตเตอร์ให้มีทัศนคติในทิศทางเชิงบวกกับประธานาธิบดีโจโก วิโดโด โดยการโพสต์ข้อความและรูปภาพบนทวิตเตอร์เป็นการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ที่สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว และทำได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านคนกลางสื่อหลักในอดีต จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าประธานาธิบดีโจโก วิโดโด สามารถใช้ทวิตเตอร์ในการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศอินโดนีเซีย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยนี้คือ การใช้ทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมือง มาเป็นระยะเวลายาวนาน 5 ปี ตั้งแต่ในช่วงวาระแรกของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ที่มีการเริ่มใช้ทวิตเตอร์ในฐานะประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ค.ศ. 2015-2019 จนถึงช่วงก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดี 3 เดือน ในปี 2019 ซึ่งส่งผลต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นการรับรู้ข้อเท็จจริงเพียงส่วนหนึ่ง จึงควรมีการนำเสนอการวิจัยข้อเท็จจริงให้รอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในบริบทช่วงเวลาในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ในปี ค.ศ. 2015-2019 ซึ่งควรมีการศึกษาวิจัยในช่วงเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน เพราะบริบทในสองช่วงเวลาดังกล่าวมีความแตกต่างกันและได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขในช่วงเวลาดังกล่าว

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปนั้น ควรไปศึกษาช่องทางการสื่อสารอื่นๆ หรือแพลตฟอร์มอื่นๆ ของประธานาธิบดีโจโก วิโดโด เพื่อเปรียบเทียบว่าเมื่อเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารแล้ว ผลการวิจัยที่ปรากฏจะเหมือนหรือแตกต่างกัน

2.3 การศึกษาวิจัยในอนาคตในบริบทของทวิตเตอร์ของประธานาธิบดีโจโกวี อาจมีแนวทางการวิเคราะห์รูปแบบอื่นๆ เพื่อเสนอมุมมองการศึกษาวิจัยหลากหลายแง่มุม

References

- Bourchier, D., & Hadiz, V. R. (2003). *Indonesian Politics and Society: A reader*. London and New York: Routledge Curzon.
- Bunmee, T. (2015). *Saussure's revolution in semiotics, The path to postmodernism*. (2thed.). Bangkok: Vibhasa Press.
- Can, L., & Kaya, N. (2016). Social networking sites addiction and the effect of attitude towards social network advertising. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 235, 484-492.
- Chanthawanit, S. (2009). *Sociological Theory*. (2thed.). Bangkok: V-Print. (1991).
- Charoensinolar, C. (2010). *Nation-State and the New World (Dis) Order*. (2thed.). Bangkok: Vibhasa Press.
- Charoensinolar, C. (2012). *Semiology Structuralism Poststructuralism and the Study of Political Science*. (2thed.). Bangkok: Vibhasa Press.
- Cheipratub, S. (1997). *Communication with Politics: Emphasis on social democracy*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Cheipratub, S. (2008). *Communication, Politics and Democracy in a developed society*. Bangkok: V-Print. (1991).
- Eklöf, S. (2003). *Power and Political Culture in Suharto's Indonesia: The Indonesian Democratic Party (PDI) and Decline of the New Order (1986-98)*. Denmark: NIAS Press.
- Freedman, A. L. (2006). *Political Change and Consolidation Democracy's Rocky Road in Thailand, Indonesia, South Korea, and Malaysia*. New York: Palgrave Macmillan.
- Fukuoka, Y., & Thalang, C. (2014). The legislative and presidential elections in Indonesia in 2014. *Electoral Studies*, 36, 210-239.
- Kaewthep, K. (1999). *Media analysis: Concept and Technique*. (2thed.). Bangkok: Edison Press Products.
- Kongkirati, P. (2015). *Thai Culture Politics: About Memories/Discourse/Power*. Nonthaburi: Same Sky Press.

- Lansley, G., & Longley, P. A. (2016). The geography of Twitter topics in London. *Computers, Environment and Urban Systems*, 58, 85-96.
- McNair, B. (2018). *An Introduction to Political Communication*. (6thed.). London and New York: Routledge.
- Pentina, I., & Tarafdar, M. (2014). From “information” to “knowing”: Exploring the role of social media in contemporary news consumption. *Computers in Human Behavior*, 35, 211-223.
- Phadungchivid, J. J. (2008). *Culture, Communication and Identity*. (2thed.). Bangkok: Active Print.
- Rappler.com. (2014). *Poll fraud allegations circulate online: MataMassa has so far received 403 allegations of electoral fraud, including vote count manipulation, with 325 of them verified*. Retrieved May 2, 2020, from <https://r3.rappler.com/world/regions/asia-pacific/indonesia/63257-indonesia-election-fraud-allegations>.
- Ricci, A. (1998). Towards a systematic study of Internet-based political and social communication in Europe. *Telematics and Informatics*, 15(3), 135-161.
- Robinson, R., & Hadiz, V. R. (2004). *Reorganising Power in Indonesia: The politics of oligarchy in an age of markets*. London and New York: Routledge Curzon.
- Sholeh, M. (2014). *Hasil resmi Pilpres 2014: Jokowi-JK 53.15%, Prabowo-Hatta 46.85%*. Retrieved May 1, 2020, from <https://www.merdeka.com/peristiwa/hasil-resmi-pilpres-2014-jokowi-jk-5315-prabowo-hatta-4685.html>.
- Siriyuwasak, U. (2013). *People's media and communication rights in Indonesia and the Phillipines*. Retrieved May 3, 2020, from <https://deepsouthwatch.org/th/node/4798>.
- We are Social. (2018). *Digital in 2018: World's Internet Users Pass the 4 Billion Mark*. Retrieved May 5, 2019, from <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>.
- Yaithong, T. (2005). *Political communication strategy of the Democrat Party*. (Master's thesis). Sukhothai Thammathirat University. Nonthaburi.

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*

The Development of People Participation Model to Enhance Good
Governance Practices of Local Administrative
Organization Leaders in Surat Thani

ไชยวัฒน์ เผือกคง

Chaiwat Phuakkhong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: chaiwat.phu@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) วิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ 400 คน ตอบแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 10 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มจำนวน 19 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นและธรรมาภิบาล

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย บุคลิกภาพ การมีส่วนร่วม การบริหารงาน และหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้อย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน 2) องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ บุคลิกภาพ การมีส่วนร่วม และการบริหาร ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ บุคลิกภาพ การมีส่วนร่วม และการบริหารตามลำดับ 3) การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ สามเสาหลัก หกต่อม่อ และสามพัฒนา

คำสำคัญ: การพัฒนา; การมีส่วนร่วม; หลักธรรมาภิบาล; ผู้นำ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

*Received November 6, 2020; Revised June 4, 2021; Accepted October 19, 2021

Abstract

The research article aimed 1) to study the best practices of people participation in good governance practices of Local Administrative Organization Leaders in Surat-Thani 2) to analyze the components of people participating in the exercise of good governance of the local administrative organization leaders. 3) to develop a model for people participation to strengthen the implementation of good governance by local administrative organization leaders. The research-based on a mixed-method, quantitative sample is 400 respondents who answered the questionnaire, the key informants included 10 local administrative organization leaders who received best-practice award-winning in Surat Thani by in-depth interviews and a group discussion of 19 people who specialize in local government and good governance.

The research results were (1) best practice consisted of leaders' personality, participation, administration, and good governance of local administrative organization leaders who exercise effectively and beneficially to meet the needs of the people. (2) The people participation components found that personality aspect, participation aspect, and management aspect, and effectiveness of best practice overall are at a high level. The effectiveness of implementing good governance is the highest, followed by personality, participation, and management respectively. 3) The people participation development model consists of 3 pillars 6 props and 3 developments.

Keywords: Development; Participation; Good Governance; Leaders; Local Administrative Organization

บทนำ

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตามลำดับ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 มีการบังคับใช้ โดยกำหนดให้รัฐต้องมีการบริหารแบบกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอิสระสามารถตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นตนเองได้ โดยรัฐได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนของแต่ละหมู่บ้านเป็นสำคัญ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดก็ได้กำหนดในประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม (Government Gazette, 2017) ซึ่งสังเกตได้ว่ารัฐธรรมนูญที่ผ่านมา ประชาชนที่อยู่ฝ่ายบริหารส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อองค์การมากกว่าประชาชนที่อยู่ฝ่ายค้าน ที่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภายในองค์การ นอกจากนั้น ระเบียบ และกฎหมายก็ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ

ผู้บริหารหรือข้าราชการไม่ค่อยเข้าใจ หรือ ไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม หรือ มีการเลือกปฏิบัติต่อประชาชน ภายใต้การดูแลที่ไม่เป็นธรรม (Satchakorn, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศโดยใช้ แผนพัฒนาประเภทต่างๆ ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในทุกหน่วยงาน ซึ่งพบว่า กระบวนการ ธรรมาภิบาลไม่ได้ถูกนำไป บูรณาการออกมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ หากการปฏิบัติยังคงไม่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วธรรมาภิบาลในการจัดทำแผนพัฒนาจึงไม่เกิดขึ้นจริง และที่สำคัญยังก่อให้เกิด การทุจริตและการคอร์รัปชันในสังคมไทยแบบแยบยลและซับซ้อนมากขึ้น (Foundation for Sustainable Development, 2016)

นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า ความพยายามสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครอง รวมถึงการกระจายอำนาจยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่ดี ไม่มีความเข้มแข็ง หรือเกิดประสิทธิภาพที่ดี องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหลายแห่ง ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการบริการสาธารณะเพื่อสนองตอบความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่ กับสาเหตุสำคัญเกิดจากศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง คือ ความพร้อมหรือการ ละเลยในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีอยู่ 7,851 แห่ง (ไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) พบว่า มากกว่าร้อยละ 60 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องพึ่งพางบประมาณเงินอุดหนุนของรัฐ เนื่องจากขีดความสามารถในการจัดเก็บ ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (Puangngam, 2012) องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนมากมีการ พัฒนาได้ไม่ดีเท่าที่ควร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีปฏิบัติการภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่บาง แห่งมีปัญหาและปฏิบัติการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องทราบถึงแนวปฏิบัติที่ดีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติการกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมของประชาชนและการปกครองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท สำคัญต่อการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่การปฏิบัติ หากไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับ การถ่ายโอนอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เข้มแข็งแล้ว การกระจายอำนาจตามนโยบายย่อมไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และการปกครองตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการแสวงหารูปแบบและวิธีการมีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ในการปฏิบัติงานสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการ พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการของผู้นำองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยจึงมองเห็นปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นของการมีส่วนร่วม ของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับชั้นได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจาก สถาบันพระปกเกล้า สถาบันการบริหารกิจบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลฯ แต่สังเกตได้ว่า หลักการมี ส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีดังกล่าว ยังขาดการมีส่วนร่วมที่เป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติได้ จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการ

ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ ในท้องถิ่นโดยส่วนรวมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี ดังนี้

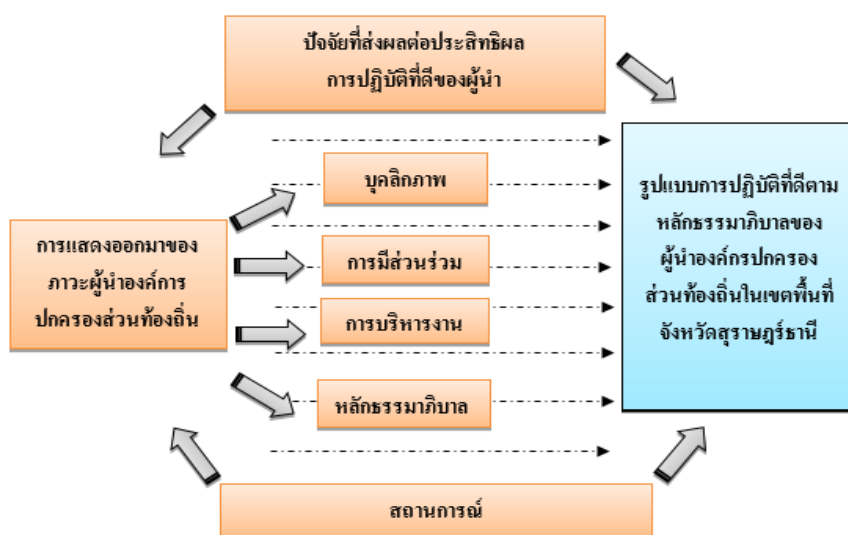
1. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เทศบาลตำบลท่าฉาง เทศบาลตำบลท่าทองใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลมะขามเตี้ย องค์การบริหารส่วนตำบลตันหยง องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนทอง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาตอก องค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเตาใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1
2. การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี 2) เทศบาลเมืองท่าข้าม 3) เทศบาลตำบลท่าทองใหม่ 4) องค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย และ 5) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้อย โดยใช้ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาทำแบบสอบถามเกี่ยวกับ (1) แนวปฏิบัติของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 3 ด้านได้แก่ ด้านบุคลิกภาพด้าน ด้านการมีส่วนร่วม และ ด้านการบริหารงาน (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี”มี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนิติธรรม 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ และ 6) ด้านความคุ้มค่า เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเพียงพอจะยอมรับการเข้ากันได้พอดีของแบบจำลอง ที่ผู้วิจัยเลือกเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง โดยมีหลักพื้นฐานว่าควรมีจำนวนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปรประจักษ์ การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรประจักษ์จำนวน 19 ตัว ดังนั้นตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับเทคนิคการวิเคราะห์นี้ต้องไม่ต่ำกว่า 380 เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างคิดตามสูตรยามาเนโดยใช้วิธีการของทาโรยามาเนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติจริง 400 ชุด เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

3. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) เพื่อให้ผู้สนทนาสามารถแสดงความคิดเห็นได้เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมานำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจำนวน 19 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักธรรมาภิบาลจากทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงคุณภาพโดยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถอธิบายโดยโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลจากโมเดลดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ด้านพฤติกรรมการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานีภายใต้บุคลิกภาพ พบว่า มีความเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและศรัทธาของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามหลักของธรรมาภิบาล ภายใต้บุคลิกภาพที่

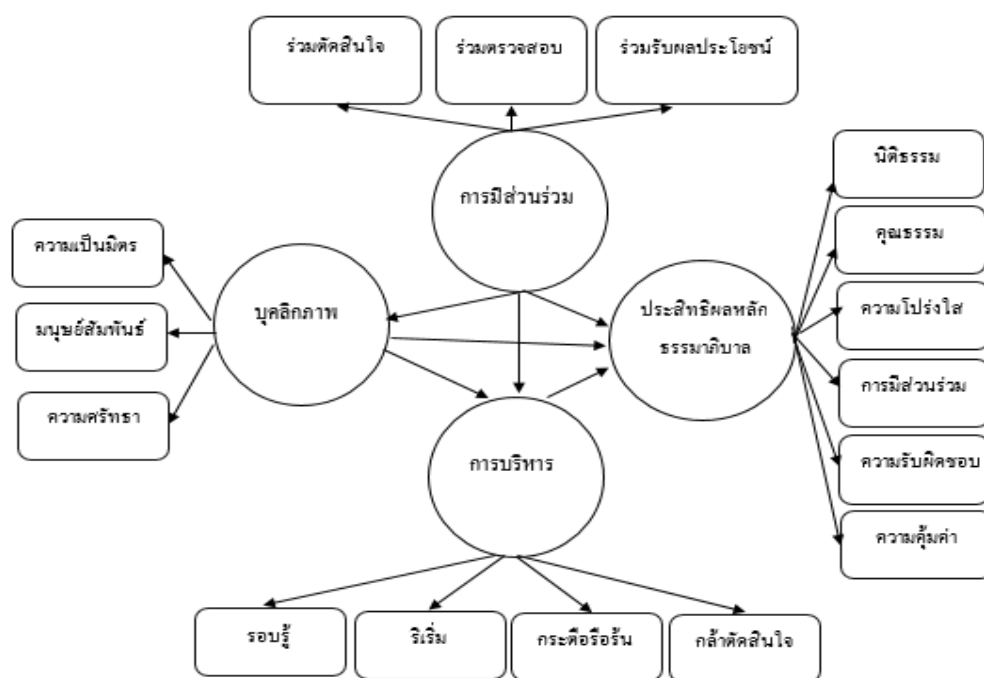
1.2 ด้านการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกและเสนอแนวทางเพื่อตัดสินใจในกิจกรรม มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

1.3 ด้านการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า ผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้ เป็นผู้ชำนาญในงานไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) ความกระตือรือร้น สร้างแรงจูงใจร่วมในการทำงาน

2) การตัดสินใจ มีการใคร่ครวญอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ 3) ความน่าเชื่อถือ มีพุทธจริยธรรม 4) ความเป็นมิตร สร้างกัลยาณมิตรต่อผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนทั่วไป 5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน และ 6) ความศรัทธา มีจิตธรรมาภิบาลและถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

1.4. ด้านหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) นิติธรรม ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้วยความยุติธรรมโดยเฉพาะการจัดทำเทศบัญญัติ 2) คุณธรรม มีความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึง 3) ความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินการ ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันทุกด้าน 5) หลักความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบต่องานที่ดำเนินการ เมื่อมีปัญหาจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว และ 6) หลักความคุ้มค่า มีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า 2.1 องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านบุคลิกภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยอันดับแรกพบว่าด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.74) รองลงมาคือ ด้านความเป็นมิตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D = 0.68) ตามลำดับ ด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D = 1.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D = 1.05) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบและรับผลประโยชน์

$\bar{X} = 3.74$, $S.D = 1.03$) ตามลำดับ ด้านการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, $S.D = 0.87$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่าอันดับแรกได้แก่ด้านความคิดริเริ่มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, $S.D = 0.87$) รองลงมาคือด้านความกระตือรือร้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $S.D = 0.88$) ด้านความรอบรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, $S.D = 0.87$) และด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, $S.D = 0.87$) ตามลำดับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, $S.D = 0.45$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านความคุ้มค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, $S.D = 0.38$) รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $S.D = 0.39$) ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $S.D = 0.35$) ด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $S.D = 0.38$) ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, $S.D = 0.84$) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $S.D = 0.24$) เมื่อพิจารณาจากมากไปหาน้อยแต่ละด้านในอันดับแรกพบว่าด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $S.D = 0.43$) รองลงมาด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, $S.D = 0.47$) ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $S.D = 0.50$) และด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $S.D = 0.47$) ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับองค์ประกอบเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและเมตริกความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยพบว่า จากการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ KMO มีค่าเท่ากับ 0.944 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมและเมื่อตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่าเมตริกสหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกเอกลักษณ์ ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมต่อไป

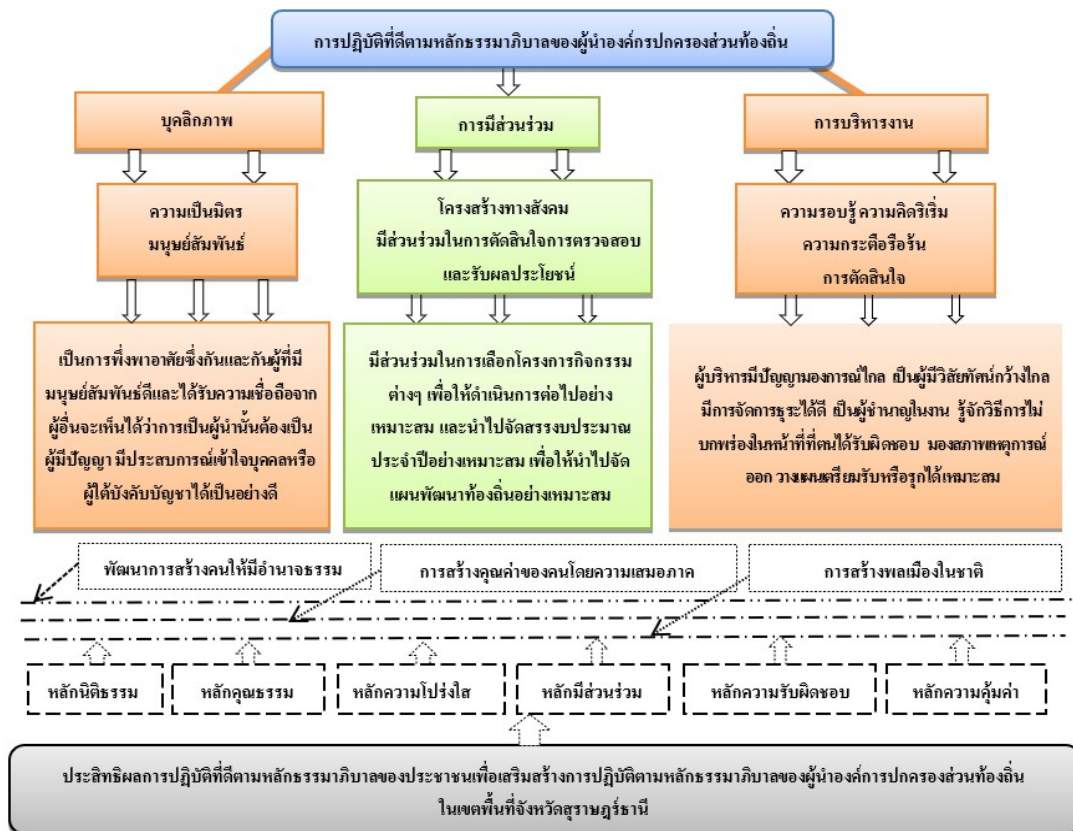
2.5 ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.6 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อทำการปรับโมเดล พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.7 ผลการวิเคราะห์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมตัวแปรอิสระอธิบายความสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 73

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

การสนทนากลุ่ม ข้อมูลต่างๆ ได้รับการสังเคราะห์ และพัฒนาให้มีความสอดคล้องต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อ “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 3 สามเสาหลักแห่งการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อธิบายได้ว่า ประกอบด้วยหลักการสำคัญซึ่งเป็นเสาหลักของการดำเนินงาน 3 ประการคือ บุคลิกภาพ การมีส่วนร่วมและการบริหารงาน ดังนี้

เสาหลักที่ 1 บุคลิกภาพที่ทำให้เกิดความเป็นมิตร มนุษย์สัมพันธ์ การเสริมสร้างในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ผู้นำต้องทำให้ประชาชนเข้าใจและมีสิ่งจูงใจเพื่อให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมชอบธรรมด้วยกฎหมาย กำหนดระยะเวลาของการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีเหตุและผลว่าไปแล้วได้อะไร ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะ มีความชัดเจนในเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สร้างผลประโยชน์และปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน และมีวิธีการที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในหลักธรรมาภิบาล

เสาหลักที่ 2 การมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิด โครงสร้างทางสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตรวจสอบและรับผลประโยชน์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยต้องมีเวทีในการรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ และสร้างให้เป็นเวทีที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ผู้นำท้องถิ่นต้องมีทัศนคติที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม

เสาหลักที่ 3 การบริหารงานที่ทำให้เกิด ความรอบรู้ ความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้นและการตัดสินใจ ด้านความรอบรู้ ผู้นำมีความรู้เรื่องระเบียบกฎหมายปฏิบัติตามนโยบายและไม่ขัดต่อระเบียบ คิดใคร่ครวญในการบริหารองค์กร ต้องมีการแลกเปลี่ยนวิเคราะห์เหตุและผลให้มากขึ้น ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารทรัพยากรเพื่อการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความแม่นยำในระเบียบ แก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลโดยยึดระเบียบกฎหมาย เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนด้วยความรวดเร็วตามสถานการณ์ การแก้ไขปัญหาต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ในขณะนั้นและสมควรแก้เหตุและผล

ขบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ต่อม่อทั้งหกที่ยึดเสาหลักทั้งสามเสาให้คงอยู่ได้ ประกอบด้วย **ต่อม่อที่ 1** นิติธรรม ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้วยความยุติธรรม ตามกฎหมาย และไม่เลือกปฏิบัติ ให้ประชาชนเสนอและตัดสินใจโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่จะจัดทำในปีงบประมาณ **ต่อม่อที่ 2** คุณธรรม การบริหารการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในด้านคุณธรรม คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และพนักงาน เจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ทุกท่าน มีความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ **ต่อม่อที่ 3** ความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ โดยประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบงบประมาณประจำปีอย่างสม่ำเสมอ **ต่อม่อที่ 4** หลักการมีส่วนร่วม การบริหารการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านการมีส่วนร่วม คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และพนักงาน เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ได้ให้ประชาชนทั้งหลาย และชายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านอย่างเท่าเทียมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม **ต่อม่อที่ 5** หลักความรับผิดชอบ การบริหารการจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาลในด้านความรับผิดชอบ คณะผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และพนักงาน เจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ทุกท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ดำเนินการทุกครั้ง เพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงกระบวนการในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง **ต่อม่อที่ 6** หลักความคุ้มค่า ได้จัดสรรใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการคนในชุมชนที่จะนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ในการใช้งบประมาณได้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

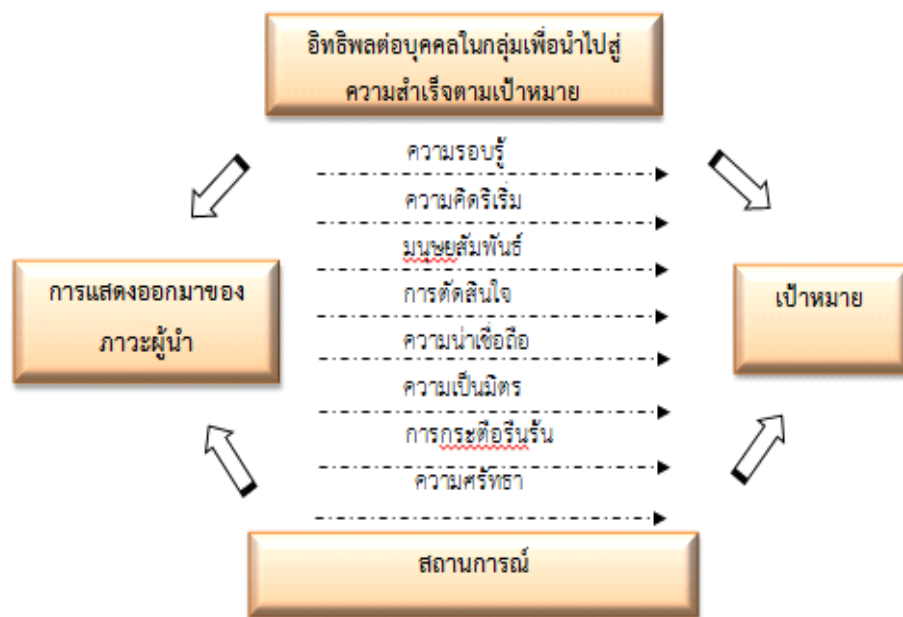
ขับเคลื่อนที่ 1 พัฒนาการสร้างคนให้มีอำนาจธรรม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตย ในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยเพื่อประชาชน และนำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ ถือว่าอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศต้องมาจากประชาชน เพื่อประโยชน์สุขโดยเฉพาะของประชาชนโดยรวม ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของผู้มีอำนาจ หรือประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป้าหมาย “องค์กรแห่งความสุขแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์” ในการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ข้อเคลื่อนที่ 2 การสร้างคุณค่าของคนโดยความเสมอภาค เป็นมโนทัศน์พื้นฐานประการหนึ่งไม่ว่าจะกล่าวในมิติทางการเมืองหรือในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือการรับรองความเสมอภาคของมนุษย์ที่ยึดโยงเข้ากับหลักความเป็นธรรมและตามกฎหมายของรัฐ ดังนั้นพลเมืองที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดย่อมสามารถใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคยึดโยงเข้ากับหลักความเป็นธรรม ก็จะนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้คนที่แตกต่างกันด้วยมาตรการเฉพาะ เพื่อช่วยให้ความแตกต่างกันโดยธรรมชาติได้รับการแก้ไขให้เกิดความเสมอภาคมากขึ้น

ข้อเคลื่อนที่ 3 การสร้างพลเมืองในชาติ ปัจจุบันเข้าสู่สหัสวรรษใหม่เป็นสหัสวรรษแห่งดิจิทัล เป็นยุคที่ความเจริญทางเทคโนโลยีวิ่งเข้ามาหาเราอย่างรวดเร็ว มีความแรงและต่อเนื่อง เป็นวัฒนธรรมบริโภคที่สร้างค่านิยมในวัตถุ และขณะเดียวกันก็ได้ก่อกวนความเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผล รุกรานวัฒนธรรมเชิงปัญญาลง เป็นการรุกรานที่เห็นได้ชัดในระนาบของคุณภาพคนและคุณภาพการศึกษาของคน เราต้องขับเคลื่อนด้วยแนวคิดแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองด้วยสามเสาหลักแห่งการพัฒนาการสร้างคน สร้างชาติ เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จในการทำงานของผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสามารถอธิบายตามโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 4 ภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำ 8 ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ความรอบรู้ ผู้นำมีการปฏิบัติตามนโยบายและไม่ขัดต่อระเบียบ สามารถคิดวิเคราะห์ในการบริหารองค์กรซึ่งต้องมีการแลกเปลี่ยนวิเคราะห์เหตุผลให้มากขึ้น และตรงกับความต้องการของประชาชน มีความรู้เข้าใจ มีความแม่นยำในระเบียบแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความคิดริเริ่ม ผู้นำมีทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยมสร้างสรรค์ รู้ลึก รู้กว้าง รู้รอบ รู้ไกล และรู้จริงตลอดถึงมีความเข้าใจต่อท้องถิ่น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น
3. มนุษย์สัมพันธ์ ผู้นำมีความมั่นใจในตนเองแต่อ่อนโยนบางขณะ สามารถควบคุมอารมณ์ พุดจาสุภาพ วางตัวเหมาะสมและน่าเชื่อถือ
4. ตัดสินใจ ผู้นำมีการคิดวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจ วิเคราะห์เหตุและผลก่อนตัดสินใจ มีความสำนึกในความรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน กล่าวหาญในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ
5. น่าเชื่อถือ ผู้นำมีจริยธรรม บริหารองค์กรแบบมีอาชีพ บริหารงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีจิตสาธารณะ ไม่อคติไม่ลำเอียงแสดงน้ำใจแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา วิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน
6. เป็นมิตร ผู้นำมีการใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม ส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงความจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อผู้ร่วมงาน ใช้ศิลปะในการครองใจคน ตนและงาน
7. ความกระตือรือร้น ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วเพราะมีนวัตกรรมได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ก้าวร้าวในงานในหน้าที่ของผู้อื่น มีความรู้ลึก รู้รอบ รู้กว้าง ไกล เป็นนักประสานความเข้าใจของทุกฝ่าย และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานให้มีคุณภาพ
8. ความศรัทธา ผู้นำมีธรรมและจิตสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อการยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม จัดหาบุคคลตัวอย่างเป็นแบบอย่างในการทำความดีและผู้นำต้องปฏิบัติดีปฏิบัติชอบยกย่องเชิดชูผู้ที่มีจริยธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าในส่วนของแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ต้องยึดโยงกับพฤติกรรมในการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้บุคลิกภาพที่เหมาะสมและเป็นมิตรของผู้นำ โดยผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนรับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึงจากหลายช่องทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถเข้าถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ผู้นำต้องมีการวางแผนในการพัฒนาองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ริเริ่มและเข้าใจถึงการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นพื้นฐานรากอย่างจริงจัง ในด้านการบริหารงานของผู้นำ ผู้นำต้องสามารถสร้างแรงจูงใจ แรงบรรดาลใจและสร้างความเชื่อมั่นหรือศรัทธาให้กับผู้ตาม สามารถเป็นผู้ประสานงานได้เป็นอย่างดีและมีเครือข่ายกว้างขวาง และรู้จักใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยการบริหารงานให้เกิดประโยชน์ ผู้นำต้องมีบุคลิกภาพ

ที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตรและเป็นที่ยอมรับให้กับลูกน้องและบุคคลทั่วไปได้ ทั้งนี้ พฤติกรรมในการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน การบริหารงานและบุคลิกภาพของผู้นำ มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ด้านนิติธรรม ที่มีการจัดทำเทศบัญญัติด้วยความยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติและรับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณธรรม ที่มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันด้วยความความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความโปร่งใส ที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างทั่วถึง โดยประชาชนสามารถเข้ามาติดตามตรวจสอบได้อย่างเต็มที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้านการมีส่วนร่วม ที่มีการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและทำงานที่สอดคล้องประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายต่อการให้บริการแก่ประชาชน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีการบริหารจัดการองค์การให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานทุกครั้ง และเมื่อมีข้อร้องเรียนก็จะได้รับการแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็ว ด้านความคุ้มค่า ที่มีการจัดสรรใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน

แนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดน่าน (Nan Provincial Research Coordination Center, 2018) ศึกษาเรื่องแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น และกลไกการเฝ้าระวังติดตามการคอร์รัปชัน โดยชุมชนมีส่วนร่วม เขตพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาวบ้านพบว่า สถานการณ์การคอร์รัปชันส่วนใหญ่ที่พบในพื้นที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การที่ภาคประชาชนร่วมกันหาทางตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐในพื้นที่รวมทั้งการใช้กฎระเบียบทางสังคมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันชุดความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลและการเฝ้าระวังการคอร์รัปชัน ในแต่ละพื้นที่อาจจะมีมีความเหมือนและแตกต่างกันไปตามสภาพภูมินิเวศและภูมิสังคมของพื้นที่นั้น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างคน ภูมิสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งการใช้ชุดความรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ อาจจะต้องเป็นการนำไปศึกษาหาความรู้และนำไปปรับใช้ ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมนั้นๆ หากแต่จะกล่าวโดยภาพรวมของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันแล้วอาจจะไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งในเรื่องของเงื่อนไข ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันทั้งนี้ได้มีข้อสรุปในการเอาชุดความรู้ท้องถิ่นไปปรับใช้กับสังคมใหญ่และชุมชนอื่นๆ ดังนี้

1) จุดเริ่มต้นต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนก่อน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ผลกระทบ ผลเสีย โดยเริ่มจากสถานการณ์สิ่งที่ใกล้ตัวหรือในชุมชนก่อน ว่าเกิดปัญหาคอร์รัปชันในเรื่องใดบ้าง และชุมชนได้รับผลกระทบอย่างไร แล้วนำไปสู่การสืบค้นข้อมูล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งในส่วนของสถานการณ์ปัญหา รูปแบบการคอร์รัปชัน และผลกระทบ จากนั้นจึงเป็นการสรุปผลการเก็บข้อมูล และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนพูดคุยในวงใหญ่ ทั้งในระดับชุมชนและระดับที่เหนือขึ้นไป เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

2) ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกในเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลกระทบในด้านต่างๆ ให้ทุกช่วงวัยได้รับทราบ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ รวมถึงในกลุ่มของเยาวชนนักเรียน นักศึกษาในพื้นที่

3) ออกกฎเหล็กในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ และเอาจริงเอาจังในเรื่องนี้ ไม่เลือกปฏิบัติและยึดกฎหมายเป็นสำคัญ

4) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆ เช่น ทำป้าย แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ ณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

5) จัดตั้งคณะทำงานในระดับชุมชนท้องถิ่น ในการเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชัน มีการตรวจตรา สอดส่องดูแลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการสรุปบทเรียนการทำงานทุกครั้ง เพื่อนำไปสู่การวางแผนการทำงานในระยะต่อไป

6) นำเสนอผลการดำเนินงานและชุดความรู้ท้องถิ่นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นและการเฝ้าระวังการคอร์รัปชัน ไปสู่องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้เป็นวาระของชุมชน ตำบล อำเภอและจังหวัด รวมถึงส่งข้อเสนอแนะต่างๆ ไปสู่การจัดทำนโยบายการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและการสร้างธรรมาภิบาลในระดับประเทศ

7) เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ในระดับพื้นที่ เพื่อร่วมวางแผนการทำงาน และตรวจสอบการทำงาน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

8) สร้างภาคีเครือข่ายการทำงานการสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นและการเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างพลังร่วมในการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็ง และมีตัวตนของคนทำงานอย่างแท้จริง และ

9) หาแนวทางการสร้างวัฒนธรรมต้านคอร์รัปชันในระดับพื้นที่ซึ่งจะช่วยป้องกันการคอร์รัปชันและลดการสูญเสียจากการคอร์รัปชันในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบกรมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) พิจารณารายประเด็นมีค่าเฉลี่ย คืออยู่ในระดับมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรรา พันธรักษ์ (Punrak, 2012) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ ตำบลคลองจุกระเหมอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้น ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนย่อมมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งโครงการทุกโครงการพัฒนานั้นย่อมส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วย จึงทำให้ระดับการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนออกมาในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ โสภกา (Sopha, 2017) วิจัยเรื่องการส่งเสริมพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณลักษณะพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($r = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคิดริเริ่ม ด้านบุคลิกภาพ

ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านความกระตือรือร้น ด้านความเป็นมิตร ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความกล้าตัดสินใจ ด้านความรอบรู้ ด้านความศรัทธาและความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คุณลักษณะพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.887$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการส่งเสริมพุทธจริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.928$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3.รูปแบบการส่งเสริมพุทธจริยธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมตามพุทธจริยธรรม รูปแบบการมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์และรับผิดชอบตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมายตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วมีอัธยาศัยตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้องตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ตามหลักพุทธจริยธรรม รูปแบบการยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์การตามหลักพุทธจริยธรรม และรูปแบบการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นประพัตินเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักพุทธจริยธรรม

ส่วนในด้านการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีสามเสาหลักแห่งการพัฒนาประกอบด้วย เสาหลักที่ 1 บุคลิกภาพ ที่ทำให้เกิด ความเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเราจะเสริมสร้างในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เสาหลักที่ 2 การมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิด โครงสร้างทางสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตรวจสอบและรับผลประโยชน์ หลักที่ 3 การบริหารงาน ที่ทำให้เกิด ความรอบรู้ ความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้นและการตัดสินใจ

ขบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า หกต่อม่อที่ยึดฐานรากเอาไว้ประกอบด้วย ต่อม่อที่ 1 นิติธรรม ต่อม่อที่ 2 คุณธรรม ต่อม่อที่ 3 ความโปร่งใส ต่อม่อที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม ต่อม่อที่ 5 หลักความรับผิดชอบต่อ ต่อม่อที่ 6 หลักความคุ้มค่า และขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ต้องขับเคลื่อนด้วยลักษณะสามประการประกอบด้วย ขับเคลื่อนที่ 1 พัฒนาการสร้างคนให้มีอำนาจธรรม ขับเคลื่อนที่ 2 การสร้างคุณค่าของคนโดยความเสมอภาค ขับเคลื่อนที่ 3 การสร้างพลเมืองในชาติเพื่อแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ พันธวงษ์ (Phanthawong, 2017) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้นำท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า 1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการภาวะผู้นำและผู้นำเชิงพุทธ เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำโดยใช้ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม สามารถอธิบายผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ได้รับรางวัลที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. ภาวะผู้นำเชิงพุทธในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นผู้บริหารที่ได้รับรางวัลที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหาร

จัดการที่ดีในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีได้ 8 ประการ คือ ความรอบรู้ ความคิดริเริ่ม มนุษย์สัมพันธ์ การตัดสินใจ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นมิตร ความกระตือรือร้น และความศรัทธา 3. นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบการนำเสนอสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ “BLMA MODEL” รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อผู้นำท้องถิ่น โดยอาศัยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธ 6 ประการ คือ พุทธิปัญญา มีศรัทธา กฎหมาย ชื่อสัตย์ โปร่งใส ปฏิบัติดี 5 สามารถเป็นแนวทางในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีส่งผลให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในกาพัฒนาจังหวัดที่เข้มแข็งในอนาคตต่อไป

สรุป

แนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนในการพัฒนาองค์กร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการบริหารงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อด้านบุคลิกภาพ และประสิทธิผลหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการคนในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านประสิทธิผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหาร และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านคัมคามีค่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ หลักคุณธรรม และหลักนิติธรรมมีค่าน้อยที่สุด ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการพัฒนาประกอบด้วยสามเสาหลักแห่งการพัฒนา คือ เสาหลักที่ 1 บุคลิกภาพ ที่ทำให้เกิดความเป็นมิตร มีมนุษย์สัมพันธ์ เสริมสร้างในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เสาหลักที่ 2 การมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดโครงสร้างทางสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตรวจสอบและรับผลประโยชน์ เสาหลักที่ 3 การบริหารงาน ที่ทำให้เกิดความรอบรู้ ความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้น และการตัดสินใจ ขบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า หกต่อม่อที่ยึดฐานรากเอาไว้ประกอบด้วย ต่อม่อที่ 1 นิติธรรม ต่อม่อที่ 2 คุณธรรม ต่อม่อที่ 3 ความโปร่งใส ต่อม่อที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม ต่อม่อที่ 5 หลักความรับผิดชอบ และต่อม่อที่ 6 หลักความคุ้มค่า และขับเคลื่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ต้องขับเคลื่อนด้วยสามประการประกอบด้วย ขับเคลื่อนที่ 1 พัฒนาการสร้างคนให้มีอำนาจธรรม ขับเคลื่อนที่ 2 การสร้างคุณค่าของคนโดยความเสมอภาค ขับเคลื่อนที่ 3 การสร้าง

พลเมืองในชาติเพื่อแนวปฏิบัติที่ดีของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้พัฒนาการสร้างความเข้มแข็งให้อำนาจธรรมซึ่งทำให้เกิดองค์กรแห่งความสุข
การสร้างคุณค่าของคนโดยความเสมอภาค การสร้างพลเมืองในชาติ ด้านการยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพของ
องค์กร และด้านการยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับ
ซ้อน ส่งเสริมโดยให้ผู้บริหารมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมากขึ้น ผู้บริหารลด ละ เลิกใช้ระบบอุปถัมภ์
ในการบริหารงาน ส่งเสริมให้ผู้บริหารบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลโดยไม่มีเจตนาซ่อนเร้นและประโยชน์
ทับซ้อน

1.2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพัฒนาบุคลากร
กระทรวงมหาดไทย หรือ สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
สุราษฎร์ธานี ควรจะมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพสำหรับผู้บริหาร โดยใช้วิธีการฝึกอบรมเป็น
แนวทางในการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพภาวะผู้บริหารหรือผู้นำ สามารถแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การ
ฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้บริหารหรือผู้นำที่ดีและการปฏิบัติตน ระยะ
ที่ 2 การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ ระยะที่ 3 ใช้การประเมินผล
จากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและผู้มาใช้บริการนั้นๆ เป็นผู้ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้

2.1 ทดลอง “เสาหลักแห่งการพัฒนา” โดยการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการ
ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ศึกษาพัฒนา “เสาหลักแห่งการพัฒนา” การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการ
ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 ผลสัมฤทธิ์ “เสาหลักแห่งการพัฒนา” การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการ
ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

References

- Department of Local Administration. (2012). *A Guide to Good Government Administration of Local Administrative Organizations*. Bangkok: Assembly of Agricultural Cooperatives of Thailand.
- Foundation for Sustainable Development. (2016). *People's participation and governance in resource management*. Bangkok: Kaen Chan Printing Center.
- Government Gazette. (2017). Bangkok: Publisher of the Cabinet and the Government Gazette.
- Nan Provincial Research Coordination Center. (2018). *Approaches to enhancing local governance and corruption surveillance mechanisms with community participation Bo Kluea District, Nan Province*. Nan: The Thailand Research Fund (TRF).
- Puangngam, k. (2012). *Good governance regarding participation and transparency*. Bangkok: Mister Copy.
- Phanthrak N. (2012). *People Participation in Local Development: A case study of Khlong Krachuk Kacher Sub-District, Muang District, Chachoengsao Province*. Chonburi: Burapha university.
- Phanthawong, P. (2017). *Buddhist Leadership Styles of Local Leaders in Surat Thani Province*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Punrak, N. (2012). *Public participation in local development area case study Khlong Chuk Krachee Subdistrict Mueang Chachoengsao District Chachoengsao Province*. Chonburi: Burapha University.
- Sopha, S. (2017). *Promoting Buddhist ethics for the administrators of local government organizations in the province Surat Thani*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Satchakorn, S. (2011). *Promoting good governance in Thai society*. Bangkok: Office of the Auditor General of Thailand.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน ของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย*

Factors Affecting the Sustainable Performance of Rice Cooperative in Thailand

¹นาถประภา ยอดแก้ว, อติลล่ำ พงศ์ยี่หล้า และ ศิริเดช คำสุพรหม

¹Nartprapa Yodkaew, Adilla Pongyeela and Siridech Kumsuprom

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

College of Innovative Business and Accountancy: CIBA, Dhurakij Pundit University, Thailand.

Corresponding Author's Email: thailandcrystal@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จ และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน และศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การเลือกสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้นภูมิตามภูมิภาค เลือกตัวแทน จำนวน 220 สหกรณ์ จากคณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการสหกรณ์ละ 2 คน ได้ข้อมูลจำนวน 440 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ มีความเชื่อมั่นระหว่าง 0.985-0.991 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน โดยวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านโครงสร้าง มีระดับการดำเนินงานสูงสุด กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยกับด้านปัจจัยนำเข้าสูงสุด ส่วนกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานสูงสุด ปัจจัยแห่งความสำเร็จสูงสุดคือด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์คือด้านความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสูงสุด การศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุ พบว่า 1) สภาพแวดล้อมองค์กร และกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน 2) กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน 3) ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อ ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน และ 4) สภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า และกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ ซึ่งความผันแปรของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ ร้อยละ 71

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมองค์กร; กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า; กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า; ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน; สหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าว

*Received September 11, 2020; Revised January 5, 2021; Accepted October 19, 2021

Abstract

The purpose of this qualitative research was to study the levels of operations for the organizational environments, the activities of the value chain, and the critical success factors. Also, this paper aimed to study the effects of the organizational environments, the activities of the value chain, and the critical success factors on the sustainable performance of the agricultural cooperatives producing rice products in Thailand. The sample size was 440, including the action committees and management staff of those cooperatives, were collected data by means of a well-designed questionnaire with a confidence interval between 0.985-0.991 and analyzed by path analysis.

The results showed that the highest level of operation belongs to the organizational environments. For primary activities of the value chain, most respondents agreed that the input factor was essential. For the support activities of the value chain, Infrastructure was seen as the most important one. For success factors, the most significant one was learning and development. The relationship with someone having a stake in the existence of cooperatives was found to be the most important for sustainable performance. In terms of a causal relationship, the results showed that (1) the organizational environments and the support activities of the value chain had both direct and indirect effects on sustainable performance, (2) The primary activities of the value chain had indirect effects on sustainable performance, (3) the critical success factors had a direct effect on sustainable performance, and (4) the organizational environments, the core activities of the value chain, and the support activities of the value chain had a direct influence on the success factors of cooperatives. Additionally, it was found that the variation in the sustainable performance of cooperatives, arising from the organizational environment, the primary activities of the value chain, the support activities of the value chain, and the success factors, was about seventy-one percent.

Keywords: Organizational Environment; Support Activities of Value Chain; Primary Activities of Value Chain; Sustainable Performance; Rice Cooperatives.

บทนำ

สหกรณ์ภาคการเกษตรเป็นองค์กรที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ตลอดจนมีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ภาครัฐได้สนับสนุน ส่งเสริมและคุ้มครองระบบสหกรณ์ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยการพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มี

ความเข้มแข็ง มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และมุ่งเน้นให้สหกรณ์ รวมถึงกลุ่มเกษตรกรมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพ มีบุคลากรมืออาชีพ เป็นองค์กรที่นำระบบบริหารจัดการทันสมัย เทคโนโลยี และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินงาน สามารถพึ่งพาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและสังคม ในระดับฐานรากของประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่รวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร และส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน แก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก ช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรที่มีการดำเนินธุรกิจรวบรวมสินค้าข้าว รวมจำนวนทั้งสิ้น 454 แห่ง (Cooperative Promotion Department, 2018)

ปัจจุบันคณะทำงานของสหกรณ์จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะดำเนินกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพแวดล้อมธุรกิจ เนื่องจากความสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมองค์กร (Organizational Environment) เพราะการดำเนินกิจการในปัจจุบันจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ดังนั้น การปรับตัวของกิจการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของสหกรณ์ ซึ่งจากการศึกษาของ Rattanawiwatkul (2007) พบว่า วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้บริหารควรคำนึงถึง เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน ของพนักงานในองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกกำหนดจากพื้นฐานความเชื่อภายในองค์กร มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคลากรและสมาชิก รวมถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร และจากผลการศึกษาของ Srichai (2012) พบว่า สภาพแวดล้อม ขององค์กรมีอิทธิพลต่อการใช้งานโปรแกรมระบบรายงานอัจฉริยะ (Business Intelligence) สำหรับองค์กรประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำหรับการวัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จากงานวิจัยของ Rattanaprichavej (2010) พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรจะช่วยให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพ ทางการเงิน และเพิ่มผลิตภาพองค์กร ตลอดจนความพึงพอใจของลูกค้า หรืออาจจะเป็นผลการดำเนินงานในรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งงานวิจัยของ Acharyulu, and Raja Shekhar (2012) ได้ใช้ตัวแปรด้านความเชื่อมั่น ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านสินทรัพย์ ด้านต้นทุน ด้านรายได้ ด้านความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้านความยั่งยืน และ ด้านความปลอดภัยเพื่อวัดผลการดำเนินงาน ในขณะที่การประเมินองค์กรแบบดุลดัชนี (Balance Scorecard: BSC) เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่เชื่อมโยงการวัดผลกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งพัฒนาโดย Kaplan, and Norton (1992) มีการวัดและประเมินองค์กร 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเงิน (Financial Perspective) 2) ด้านกระบวนการบริหารภายใน (Internal Business Process) 3) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) และ 4) ด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Learning and Growth) และเป็นแนวคิดการประเมินองค์กรแบบดุลดัชนีที่นิยมกันอย่างแพร่หลายเพราะเป็นเครื่องมือใหม่ทางระบบวัดผลกลยุทธ์ที่สามารถวัดผลได้อย่างแท้จริง นำไปสู่การยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ขยายไปสู่การวัดได้ทุกระดับขององค์กรและ

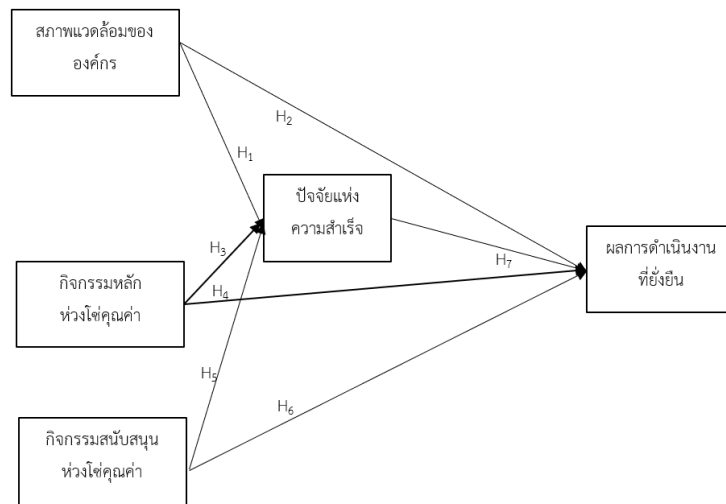
ทุกประเภทธุรกิจ (Thieanphut, 2004) นอกจากนี้ในหลายองค์กรยังนิยมใช้ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) มาใช้ในการวัดผลการดำเนินงานของกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ มีวัตถุประสงค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Porter, 1985) ไม่เว้นแม้แต่สหกรณ์การเกษตร โดยได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมภายในห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การแปรรูปตลอดจนถึงกระบวนการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันที่เกิดจากคุณค่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละกิจกรรม และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการนั้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการพิสูจน์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ สภาพแวดล้อมขององค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จ และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จ และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จ กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการทบทวนวรรณกรรม ปัจจัยที่มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ และการสร้างความเข้มแข็งของการดำเนินกิจการของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ การจัดการห่วงโซ่คุณค่า รวมถึงกิจกรรมการวัดผลการดำเนินงาน ดังนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าว ให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีตัวแปร ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมองค์กร ประกอบด้วย นโยบาย โครงสร้าง กระบวนการจัดการ บรรยากาศขององค์กร และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร 2) กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า การผลิต การกระจายสินค้า การตลาดและการขาย และการบริการลูกค้า 3) กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า ประกอบด้วย การจัดซื้อ การพัฒนาเทคโนโลยี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐาน 4) ปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ โดยใช้แนวคิดดุลดัชนี ประกอบด้วย การเรียนรู้และการพัฒนา กระบวนการภายใน ลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม และการเงิน และ 4) ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย ที่ทำการจดทะเบียน และยังคงสถานะอยู่ในระหว่างดำเนินการ (Active) การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model - SEM) เป็นระเบียบวิธีสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ โดยกำหนดอัตราส่วนระหว่างขนาดตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปร คือ 20 ต่อ 1 (Hair, Black, Babin, and Anderson, 2010) ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่แพร่หลายมากที่สุด และใช้ได้ดี ในกรณีที่ข้อมูลมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปร และมีหน่วยตัวอย่างมากพอ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากพารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตที่ศึกษาจำนวน 22 ตัวแปร ทำให้การวิจัยนี้มีขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 440 ราย

ผู้วิจัยกำหนดแผนการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามภูมิภาค โดยจัดสรรขนาดตัวอย่างตามขนาดชั้นภูมิ ด้วยวิธีการจัดสรรเป็นสัดส่วนกับขนาดชั้นภูมิ (Proportional-to-Size Allocation) ดังนี้ 1) แบ่งพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของสหกรณ์การเกษตรออกเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ 2) เลือกขนาดตัวอย่างเป็นสัดส่วนกับจำนวนประชากร โดยตัวอย่างสามารถคำนวณค่าได้ และมีค่าไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับหน่วยวัดขนาดของหน่วยนั้น ๆ และใช้วิธีที่กำหนดให้ชั้นภูมิที่มีขนาดใหญ่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างมาก และชั้นภูมิที่มีขนาดเล็กถูกเลือกเป็นตัวอย่างน้อย และ 3) โดยเลือกหน่วยตัวอย่างจากประชากรสหกรณ์ที่ยังคงสถานะอยู่ในระหว่างดำเนินการ (Active) จำนวน 454 แห่ง โดยการสุ่มใช้ความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วยที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทน จำนวน 220 สหกรณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้รายชื่อสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย ที่ทำการจดทะเบียน และยังคงสถานะอยู่ในระหว่างดำเนินการ (Active) จำนวน 454 แห่ง เป็นกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) ในการสุ่มเพื่อให้ได้หน่วยตัวอย่างของการศึกษารั้งนี้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลของสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งประกอบด้วย คณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 1 คน และฝ่ายจัดการสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสหกรณ์ละ 2 คน ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 440 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด เพื่อจำกัดประเด็นคำตอบให้อยู่ในขอบเขตของการศึกษา จากการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ พบว่า ค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.985-0.991 ซึ่งเป็นผลการตรวจสอบที่ถือว่ายอมรับ (มีค่ามากกว่า 0.70) ขึ้นไป (Liao, Wu, Hu, and Tsuei, 2009) ดังนั้น แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือในแบบสอบถามผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์กร ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ มีวัตถุประสงค์ที่จะวัดตัวแปรสังเกตได้จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการจัดการ ด้านบรรยากาศขององค์กร และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 43 ข้อ มีวัตถุประสงค์ที่จะวัดตัวแปรสังเกตได้จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า การผลิต การกระจายสินค้า การตลาดและการขาย การบริการลูกค้า การจัดซื้อ การพัฒนาเทคโนโลยี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 23 ข้อ มีวัตถุประสงค์ที่จะวัดตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 19 ข้อ มีวัตถุประสงค์ที่จะวัดตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นไปในลักษณะการกำหนดระดับมาตราส่วนประมาณค่าให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลขตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดค่าของคะแนนในแบบสอบถามที่มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับจากระดับ 1-5 ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและป้อนข้อมูล จากนั้นประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมานในการศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า และปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย คือ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งเป็นสถิติที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า และปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลทางตรงหรืออิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตัวใดบ้าง โดยการสร้างเป็นแผนภาพเส้นทางหรือตัวแบบเส้นทางเพื่อแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรนั้น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า ปัจจัยความสำเร็จ และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย พบว่า ผลการวิเคราะห์ลักษณะ การแจกแจงของตัวแปรสภาพแวดล้อมองค์กร โดยใช้ค่าสถิติเบื้องต้น มีลักษณะการแจกแจงของตัว

แปรทุกตัว ที่สังเกตได้ มีค่าความเบ้และ ความโด่งทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ ช่วงของค่าตัวเลขอยู่ระหว่าง -3.0 ถึง +3.0 ถือว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Tabachnick, and Fidell, 2007) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยภาพรวมในแต่ละด้านตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ภาพรวมสภาพแวดล้อมองค์กรของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

	ด้านสภาพแวดล้อมองค์กร	ความเบ้	ความโด่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1.	ด้านโครงสร้าง	-1.209	2.538	4.27	0.695	มากที่สุด	1
2.	ด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร	-1.051	1.855	4.26	0.665	มากที่สุด	2
3.	ด้านกระบวนการจัดการ	-1.127	1.827	4.25	0.717	มากที่สุด	3
4.	ด้านนโยบาย	-0.798	0.600	4.15	0.686	มาก	4
5.	ด้านบรรยากาศขององค์กร	-0.722	0.681	4.07	0.712	มาก	5
	รวม	-1.059	1.895	4.20	0.639	มาก	

จากตารางที่ 1 สภาพแวดล้อมองค์กรของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย ภาพรวมค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.27$) รายละเอียดสหกรณ์มีการระบุนความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ของพนักงาน รองลงมาได้แก่ ด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร ($\bar{X} = 4.26$) รายละเอียดคณะกรรมการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และด้านกระบวนการจัดการ ($\bar{X} = 4.25$) รายละเอียดสหกรณ์มีการวางแผนการดำเนินงาน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่าของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยในแต่ละด้านตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ภาพรวมกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่าของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

	ด้านกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า	ความเบ้	ความโด่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1.	ด้านปัจจัยนำเข้า	-.925	.553	3.81	0.997	มาก	1
2.	ด้านการกระจายสินค้า	-.830	.276	3.65	1.080	มาก	2
3.	ด้านการบริการลูกค้า	-.810	.268	3.63	1.076	มาก	3
4.	ด้านการตลาดและการขาย	-.413	-.607	3.25	1.193	ปานกลาง	4
5.	ด้านการผลิต	-.396	-.894	3.24	1.291	ปานกลาง	5
	รวมกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า	-.495	-.107	3.52	.969	มาก	
6.	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	-1.200	1.834	4.05	0.900	มาก	1
7.	ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์	-.875	1.031	3.94	0.890	มาก	2

ด้านกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า		ความ เบ้	ความ โด่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
8.	ด้านการจัดซื้อ	-0.823	.474	3.70	1.025	มาก	3
9.	ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี	-0.684	.135	3.57	1.070	มาก	4
รวมกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า		-0.752	.755	3.82	.857	มาก	

จากตารางที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สหกรณ์การเกษตรมีระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$) รายละเอียดในกิจกรรมมีการวางแผนการรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ รองลงมาได้แก่ ด้านการกระจายสินค้า ($\bar{X} = 3.65$) รายละเอียดในกิจกรรมมีระบบการจัดการคำสั่งซื้อสามารถดำเนินการกับคำสั่งซื้อได้อย่างรวดเร็ว และด้านการบริการลูกค้า ($\bar{X} = 3.63$) รายละเอียดในกิจกรรมมีการดูแลให้บริการข้อมูลรักษาลูกค้า เพื่อให้กลับมาซื้อซ้ำ ส่วนภาพรวมการดำเนินงานกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สหกรณ์การเกษตรมีระดับความคิดเห็นกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่าด้านโครงสร้างพื้นฐานสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$) รายละเอียดในกิจกรรมสหกรณ์มีระบบบัญชีที่ถูกต้องและรัดกุม รองลงมา ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X} = 3.94$) รายละเอียดในกิจกรรมมีการคัดเลือกบุคลากร เจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบด้วยหลักคุณธรรมเป็นเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อความสะดวกและยุติธรรม และด้านการจัดซื้อ ($\bar{X} = 3.70$) รายละเอียดในกิจกรรมมีการตรวจสอบการจัดซื้อด้วยคุณภาพของผลผลิตด้วยต้นทุนที่ลดลงและทำให้การทำกำไรของสหกรณ์เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยในแต่ละด้านตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ภาพรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ		ความ เบ้	ความ โด่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสำเร็จ	อันดับ
1.	ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	-0.809	0.275	4.04	0.809	มาก	1
2.	ด้านกระบวนการภายใน	-0.711	0.743	3.90	0.966	มาก	2
3.	ด้านลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม	-0.849	0-218	3.89	0.938	มาก	3
4.	ด้านการเงิน	-0.599	0.565	3.71	0.946	มาก	4
รวม		-0.541	0.028	3.88	0.810	มาก	

จากตารางที่ 3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำเร็จมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สหกรณ์การเกษตรมีปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการเรียนรู้และการพัฒนาสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$) รายละเอียดคือ สหกรณ์มีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่คนสหกรณ์ รองลงมา ด้านกระบวนการภายใน ($\bar{X} = 3.90$) รายละเอียดคือ มีความโปร่งใสในการทำงาน และด้าน

ลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.89$) รายละเอียดคือ สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยในแต่ละด้าน

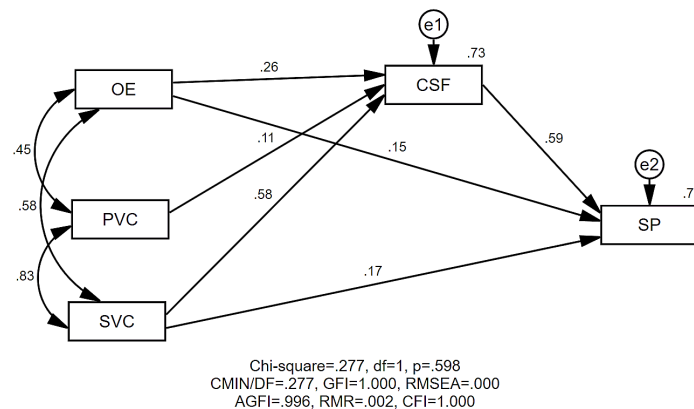
ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน		ความแบ่	ความโด่ง	$\bar{X}$	S.D.	ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน	อันดับ
1.	ด้านความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	-1.017	1.332	3.94	0.883	มาก	1
2.	ด้านสังคม	-0.663	0.827	3.91	0.834	มาก	2
3.	ด้านเศรษฐกิจ	-0.450	-0.017	3.73	0.911	มาก	3
4.	ด้านสิ่งแวดล้อม	-0.627	0.416	3.67	0.951	มาก	4
รวม		-0.598	0.885	3.81	0.805	มาก	

จากตารางที่ 4 การดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย ภาพรวมค่าเฉลี่ยผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนด้านความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสูงสุด ($\bar{X} = 3.94$) รายละเอียดสหกรณ์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ รองลงมา ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.91$) รายละเอียดมีการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.73$) รายละเอียดมีความพร้อมรับมือต่อความเสี่ยงหรือภาวะวิกฤต ตามลำดับ

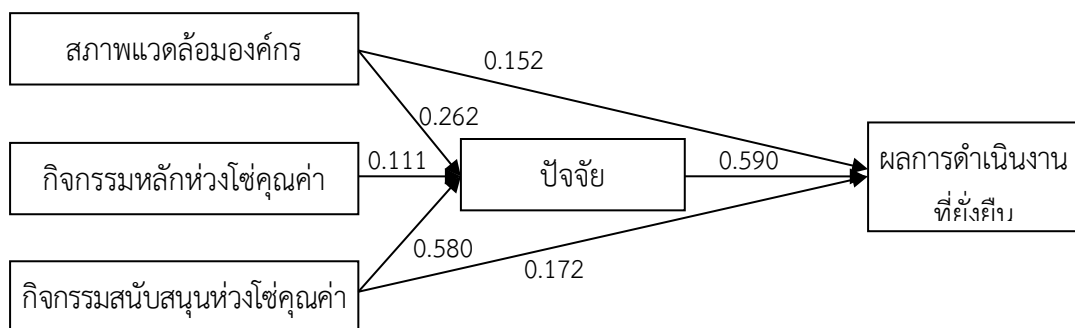
ผลการศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย การวิเคราะห์ผล พบว่า (ก่อนปรับตัวแบบ) กรอบแนวคิดที่สร้างตามสมมติฐานการวิจัยไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ตัวแบบตามกรอบแนวคิดสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก χ^2 เท่ากับ 687.455 χ^2/df เท่ากับ 171.863 df เท่ากับ 4 และ p-value เท่ากับ 0.000 และเมื่อพิจารณาความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า GFI เท่ากับ 0.671 AGFI เท่ากับ 0.233 และ RMSEA เท่ากับ 0.292 ดังนั้น จึงต้องมีการปรับตัวแบบของกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้ตัวแบบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย (หลังปรับตัวแบบ) พบว่า ตัวแบบสมการเชิงเส้น ที่สร้างตามสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่าตัวแบบตามกรอบแนวคิดสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจาก χ^2 เท่ากับ 0.277 χ^2/df เท่ากับ 0.277 df เท่ากับ 1 และ p-value เท่ากับ 0.598 และเมื่อพิจารณาความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า GFI เท่ากับ 1.000 AGFI เท่ากับ 0.996 และ RMSEA

เท่ากับ 0.000 ดังนั้นตัวแบบตามกรอบแนวคิดการวิจัย จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (หลังปรับตัวแบบ)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแบบสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย จากการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในตัวแบบมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรปรวนระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม ปรากฏดัง ภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effects) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects) และอิทธิพลโดยรวม (Total Effects) รายละเอียดดังตาราง 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ

ตัวแปร	สภาพแวดล้อมองค์กร			กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า			กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า			ปัจจัยความสำเร็จ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ปัจจัยความสำเร็จ	0.262	0.000	0.262	0.111	0.000	0.111	0.580	0.000	0.580	0.000	0.000	0.000

ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน	0.152	0.154	0.306	0.000	0.065	0.065	0.172	0.342	0.514	0.590	0.000	0.590

จากตารางที่ 5 การศึกษาอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม ภายในตัวแบบสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์กับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อ ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนมีค่าเท่ากับ 0.152 มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.154 โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.306 2) กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน แต่มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.065 โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.065 3) กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนมีค่าเท่ากับ 0.172 มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.342 โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.514 4) ปัจจัยความสำเร็จมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนมีค่าเท่ากับ 0.590 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.590 5) สภาพแวดล้อมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความสำเร็จมีค่าเท่ากับ 0.262 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.262 6) กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความสำเร็จ มีค่าเท่ากับ 0.111 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.111 7) กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความสำเร็จมีค่าเท่ากับ 0.580 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม โดยอิทธิพลรวม มีค่าเท่ากับ 0.580 จากข้อมูลชี้ให้เห็นถึงการดำเนินงานภายในสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า และกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าที่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งระดับอิทธิพลรวมของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นเมื่อผ่านปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ ดังนั้นความผันแปรของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนเกิดจากสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 71

องค์ความรู้ใหม่

ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย เกิดองค์ความรู้ที่ในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยให้มีผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน โดยสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวต้องสร้างพื้นฐานดีในเรื่องสภาพแวดล้อมองค์กร 5 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างสหกรณ์ 2) ด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร คณะกรรมการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ 3) ด้านกระบวนการจัดการสหกรณ์ 4) ด้านนโยบายสหกรณ์ 5) ด้านบรรยากาศการทำงานของสหกรณ์ โดยสหกรณ์ต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า 5 ด้าน และมีการสนับสนุนกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า 4 ด้าน ซึ่งต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาสหกรณ์ จึงต้องมี การส่งเสริมการเรียนรู้แก่คนสหกรณ์ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะต้องเข้าใจหลักการสหกรณ์ และเข้าใจว่าสหกรณ์เป็นของคนสหกรณ์ทุกคน ทุกคนจึงมีหน้าที่ช่วยกันซื้อ ช่วยกันขายสินค้าข้าวสหกรณ์ และมีการจัดอบรมพัฒนาในเรื่องกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า เช่น ด้านการผลิต มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์ การตลาด และมีการทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาดและการขาย

มีการตั้งราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า ด้านปัจจัยนำเข้า มีการวางแผนการรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ ด้านการบริการลูกค้า มีการดูแลให้บริการข้อมูล รักษาลูกค้า เพื่อให้กลับมาซื้อซ้ำ ด้านการกระจายสินค้า ด้านการจัดซื้อ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านกระบวนการภายในมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ในการทำงาน 3) ด้านลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม สหกรณ์ต้องเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและให้การช่วยเหลือสมาชิก 4) ด้านการเงินต้องมีเสถียรภาพทางการเงิน เมื่อพัฒนาตามที่กล่าวมาจะเกิดผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย พิจารณาดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 องค์ความรู้ในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยให้มีผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน

สภาพแวดล้อมองค์กร	กิจกรรมหลัก ห่วงโซ่คุณค่า	กิจกรรมสนับสนุน ห่วงโซ่คุณค่า	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ผลการดำเนินงาน ที่ยั่งยืนของ สหกรณ์ การเกษตรกลุ่ม สินค้าข้าวใน ประเทศไทย
พื้นฐานดี	มีการส่งเสริม	มีการสนับสนุน	สอดคล้องปัจจัย	
1.ด้านโครงสร้างสหกรณ์มีการระบุนโยบายรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ของพนักงาน	1.ด้านการผลิต มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์การผลิตและมีการทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์	1.ด้านการจัดซื้อ มีการตรวจสอบการจัดซื้อด้วยคุณภาพลดต้นทุน สร้างกำไร	1.ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาสหกรณ์ เช่น มีการส่งเสริมการเรียนรู้แก่คนสหกรณ์	- เกิดความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสหกรณ์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2.ด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร คณะกรรมการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ ต้องให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง	2.ด้านการตลาดและการขาย มีการตั้งราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า	2.ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี มีการนำระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงาน	2.ด้านกระบวนการภายใน เช่น โปร่งใสในการทำงาน	- เกิดการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
3.ด้านกระบวนการจัดการสหกรณ์ ต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน	3.ด้านปัจจัยนำเข้า มีการวางแผนการรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่	3.ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้วยหลักคุณธรรม ความเสมอภาคและยุติธรรม	3.ด้านลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	- สามารถลดการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานและการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง
4.ด้านนโยบายสหกรณ์ต้องส่งผลประโยชน์ให้กับสมาชิกมากที่สุด	4.ด้านการบริการลูกค้า มีการดูแลให้บริการข้อมูล	4.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีระบบ	4.ด้านการเงิน เช่น มีเสถียรภาพทางการเงิน	- มีความพร้อมรับมือต่อความเสี่ยงหรือภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ

	รักษาลูกค้า เพื่อให้กลับมาซื้อซ้ำ	บัญชีที่ถูกต้องและรัดกุม		
5.ด้านบรรยากาศการทำงานของสหกรณ์ ต้องเน้นการทำงานเป็นทีม	5.ด้านการกระจายสินค้า มีระบบการจัดการคำสั่งซื้อสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย		

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า และปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย นั่นคือ ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับอิทธิพลรวมของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นเมื่อผ่านปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ ซึ่งความผันแปรของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนเกิดจากสภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ ร้อยละ 71 อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมองค์กร ด้านนโยบาย ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการจัดการ ด้านบรรยากาศขององค์กร และด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรเป็นแรงผลักดันภายใน ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการและการดำเนินงานของสหกรณ์ สอดคล้องกับ Wanitkittikul, Kuleelung, and Sungyuan (2018) ที่อธิบายกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับปัจจัยการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการนำวัตถุดิบป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย กระบวนการจัดส่งสินค้าสู่ผู้บริโภค และกระบวนการบริการหลังการขาย จึงทำให้ปัจจัยสภาพแวดล้อมองค์กร และกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในเรื่องปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านกระบวนการภายใน ด้านลูกค้า สังคม และสิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน จะช่วยให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรดีขึ้น สอดคล้องกับ Hu, Leopold-Wildburger, and Strohhecker (2017) อธิบายว่าองค์กรมุ่งเน้น และให้ความสำคัญต่อ กลยุทธ์ขององค์กร โดยต้องให้เจ้าหน้าที่ทั่วทั้งองค์กรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ขององค์กรมากขึ้น และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และวัฒนธรรมขององค์กรโดยอาศัย การกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ และทำให้พนักงานเกิด การรับรู้และเข้าใจว่างานแต่ละอย่างมีที่มาที่ไป และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pongwirithon, and Kantawongwan (2011) ที่พบว่า เห็นด้วยกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และพัฒนา และเมื่อวิเคราะห์ผลกระทบ พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านการสร้างความแตกต่าง

ด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุน และ ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วนมีผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

สรุป

จากข้อค้นพบสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมองค์กร กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าและปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าว ในประเทศไทย ซึ่งสหกรณ์ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมองค์กรในระดับมากในด้านโครงสร้างที่ควรมี การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนโดยเฉพาะเรื่องการประชุม การกำหนดนโยบายที่มีประโยชน์การวางแผนงาน และการทำงานเป็นทีมในเรื่องห่วงโซ่คุณค่าเป็นกิจกรรมสำคัญมากโดยเฉพาะกิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่าที่ต้องให้ความสำคัญด้านการจัดซื้อ การพัฒนาเทคโนโลยี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักคุณธรรมและโครงสร้างพื้นฐานของสหกรณ์ ส่วนกิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าแม้ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน แต่มีอิทธิพลทางอ้อมซึ่งก็ต้องให้ความสำคัญในเรื่องการผลิต การตลาด ปัจจัยนำเข้า การบริการลูกค้าและการกระจายสินค้า นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับอิทธิพลรวมของผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นเมื่อผ่านปัจจัยความสำเร็จของสหกรณ์ในการเรียนรู้และการพัฒนาสหกรณ์ ด้านกระบวนการภายใน ด้านลูกค้า สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน ที่มีเสถียรภาพทางการเงิน จากที่กล่าวมาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตร กลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมหลักห่วงโซ่คุณค่าไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน แต่มีอิทธิพลทางอ้อม ในขณะที่กิจกรรมสนับสนุนห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมสนับสนุนเหล่านี้ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความได้เปรียบแข่งขันของสหกรณ์การเกษตร จึงควรกระทำ ดังนี้ 1) ปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการต่าง ๆ ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือออกแบบอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงลดต้นทุนในการผลิต 2) เรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ได้เป็นอย่างดี 3) กำหนดระบบหรือวิธีการดำเนินงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและคัดเลือก (Recruiting) การว่าจ้าง (Hiring) การฝึกอบรม (Training) การพัฒนา (Development) และการจ่ายค่าตอบแทน (Compensation) บุคลากรของสหกรณ์ ซึ่งจะทำให้สหกรณ์มีบุคลากรที่มีศักยภาพ และสามารถลดค่าใช้จ่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ในอนาคต

การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย โดยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ หรือการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่าทั้งกิจกรรมพื้นฐานมี

อิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน ในขณะที่กิจกรรมสนับสนุนมีอิทธิพลทั้งทางตรง จึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และทราบถึงปัญหาอุปสรรคของกิจกรรมโซ่คุณค่าที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มสินค้าข้าวในประเทศไทย

References

- Acharyulu, G.V.R.K., & Shekhar, B.R. (2012). Role of Value Chain Strategy in Healthcare Supply Chain Management: An Empirical Study in India. *International Journal of Management*, 29(1), 91-97.
- Cooperative Promotion Department. (2018). *The Twenty – Year Agriculture and Cooperative Strategy 2017-2036*. Bangkok: Cooperative Promotion Department.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis a global perspective*. (5th ed). USA: Pearson Education.
- Hu, B., Leopold-Wildburger, U., & Strohhecker, J. (2017). Strategy Map Concepts in a Balanced Scorecard Cockpit Improve Performance. *European Journal of Operational Research*, 258(2), 664-676.
- Kaplan, R.S. and D.P. Norton, (1992). The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance. *Harvard Business Review*.
- Liao, S., Wu, C., Hu, D., & Tsuei, G. A. (2009). Knowledge Acquisition, Absorptive Capacity, and Innovation Capability: An Empirical study of Taiwan's Knowledge-Intensive Industries. World Academy of Science. *Engineering and Technology*, 53, 160-167.
- Pongwiritthon, R., & Kantawongwan, B. (2011). The Management to Achieve Competitive Advantages by Balanced Scorecard of Small and Medium Enterprises in Northern Thailand. *Srinakharinwirot Business Journal*, 2(1), 41-57.
- Porter, M.E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. The Free Press. New York: NY.
- Rattanaprichavej, N. (2010). The Organizational Performance of Small and Medium Enterprises (SMEs) from the Concepts of Learning Organization. *HCU Journal*, 14(27), 85-98.
- Rattanawiwatkul, R. (2007). *The Impact of Organizational Culture on the Effectiveness of Accounting Information System: Savings Cooperatives in the Cooperative Auditing Office Area 4*. Sisaket: Sisaket Rajabhat University.
- Srichai, C. (2012). *Organization Environments Influencing Business Intelligence Usage in Thailand SMEs*. Thesis Master of Science (Applied Statistics and Information Technology): National Institute of Development Administration.

- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Allyn & Bacon: Pearson Education.
- Thieanphut, D. (2004). *KPIs (Key Performance Indicators) and BSC (The Balance Scorecard)*. Bangkok: Human Capital.
- Wanitkittikul, K., Kuleelung, T., & Sungyuan, T. (2018). Value Chain to Build up Community Strength of Rice Producers in Mahasarakham Province. *Rommayasan Academic Journal*, 16(Special Issue), 183-199.

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์
กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์
และการสื่อสารภาษาอังกฤษ*

A Fundamental Study for the Development of Curriculum Integrating
Mathematics with English Language to Enhance Mathematical Process Skills
and English Language Communication

¹สวณีย์ จำเริญวงศ์, อริยพร คูโรดะ, ปริณ ทนชัยบุตร และ ปนัดดา ญวนกระโทก

¹Sawanee Jamroenvong, Ariyaporn Kuroda, Prin Tananchaibutra
and Panadda Yuankrathok

¹คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: sawanee.j@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ 2) ศึกษาปัญหา ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร และ 3) ศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยวิธีการวิจัยผสมผสาน เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้พัฒนาร่างหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ เครื่องมือและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับปัญหา ความสำคัญ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกับผู้บริหารและครูจำนวน 115 คน และสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนจำนวน 37 คน โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา หาความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี $PNI_{modified}$ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดการออกแบบหลักสูตรนี้ คือ การสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการคณิตศาสตร์ โดยมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติและมีกิจกรรมการนำเสนอทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ 2. ปัญหา ความสำคัญ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ด้านปัญหา คือ ขาดหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ($\bar{x} = 3.87$, $S.D. = 1.01$) ด้านความสำคัญ คือ นักเรียนสามารถค้นคว้าเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษในแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้ ($\bar{x} = 4.70$, $S.D. = 0.56$) และ ด้านความต้องการจำเป็น ได้แก่

*Received November 30, 2020; Revised January 30, 2021; Accepted October 19, 2021

- 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ($PNI_{modified} = 0.77$) 2) นักเรียนประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ มีกระบวนการแก้ปัญหา ที่หลากหลาย ($PNI_{modified} = 0.94$) และ 3) โรงเรียนต้องการจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ($PNI_{modified} = 0.88$)
3. ผลการเรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ของนักเรียน ระหว่างเรียนได้คะแนนร้อยละ 85.67 และการทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 84.32

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; หลักสูตรบูรณาการ; การบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the theory and concept related to the integration of mathematics with English language in curriculum development; 2) to study problem, importance, and the needs for curriculum development; and 3) to study the mathematical process skills of the lower secondary school students. The study applied mixed-methods research to find the body of knowledge for developing and drafting the curriculum that integrates mathematics with English language. The research instruments were the document analysis record form as well as a rating scale questionnaire on problems, importance, and the needs for curriculum development. The target group included 115 administrators and teachers while the learning management plan was used with 37 students acquired by way of purposive sampling. The data were analyzed by content analysis, $PNI_{modified}$, mean, standard deviation (S.D.), and percentage.

From the study, the following results are found: 1) The concept on curriculum design is the construction of English sentences containing content related to mathematical process skills, with activities to practice and present what has been learned through the mathematical process skills and English language communication. 2) From studying problem, importance, and the needs for curriculum development, it is found that problem refer to the lack of curriculum and documents ($\bar{x} = 3.87$, $S.D. = 1.01$), importance refers to the fact that students are able to find English-language mathematics information in a number of learning resources ($\bar{x} = 4.70$, $S.D. = 0.56$), and the needs refer to (1) teachers have knowledge and understanding on the integration of mathematics with English language ($PNI_{modified} = 0.77$), (2) Students are able to apply their mathematics knowledge and use a variety of problem-solving processes ($PNI_{modified} = 0.94$), and (3) schools would like to provide curriculum related to the integration of mathematics with English language ($PNI_{modified} = 0.88$).

3) The learning results that emphasize the mathematical process skills of students found that the score during the study was 85.67%, and the post-study test was 84.32%.

Keywords: Curriculum Development; Integrated Curriculum; Integration of Mathematics with English Language

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2553 ผู้อำนวยการโรงเรียนสุนทรภู่พิทยาส จัหวัดระยอง(ในขณะนั้น) คือ นายสุรพงษ์ งามสม ได้จัดตั้งสมาคม English for Integrated Studies (EIS) แห่งประเทศไทยขึ้น ซึ่ง EIS หมายถึง การบูรณาการภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยครูไทยใน 3 รายวิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ และในปี พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นนโยบายให้จัดการสอนในรูปแบบนี้ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ และต่อมาปี พ.ศ. 2557 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการผลิตพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการสู่มาตรฐานสากลในเครือข่ายโรงเรียน EIS โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยโครงการวิจัยดังกล่าวมีกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศ เข้าร่วมฝึกอบรมและเป็นเครือข่ายมากกว่า 6,000 คน ผ่านการประสานความร่วมมือกับสมาคม EIS แห่งประเทศไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ และมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายวิจัยเพื่อขยายผล ติดตาม และประเมินผลการนำรูปแบบ e-CLIP (Content and Language Integrated Pedagogy via Electronic Communication) ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน (Thongampai, and Yamkasikorn, 2017) ซึ่งการดำเนินการของสมาคม EIS และโครงการวิจัยดังกล่าวได้เน้นการเรียนรู้บูรณาการ 3 วิชากับภาษาอังกฤษเป็นภาพกว้างในเชิงของการบริหารและนโยบาย แต่ในเชิงของการปฏิบัติตามนโยบายนั้นครูยังไม่มีหลักสูตรสำหรับเป็นแนวทางในการสอนที่มีการรวม 3 วิชากับภาษาอังกฤษไว้ด้วยกัน ซึ่ง Jamroenvong (2016) ได้ทำการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการสอนบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารและครูต้องการให้จัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เนื่องจากแบบเรียนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่กำลังใช้อยู่ในขณะนั้นยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรของประเทศไทย เมื่อพิจารณาบริบทของนักเรียนไทยที่มีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้นจะมีส่วนที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาภาษาอังกฤษที่มีความสัมพันธ์กับคณิตศสตร์น้อยมาก ซึ่งการจะเรียนแบบบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษให้ประสบผลสำเร็จนั้น การจัดหลักสูตรควรต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมถึงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐานพุทธศักราช 2551 รวมถึงมีแนวทางการเรียนรู้บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ และการวัด ประเมินผล เป็นต้น

ปัจจุบันการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยได้ใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เนื่องจากเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศไทยโดยการสร้างรายได้จากนวัตกรรมเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งจำเป็นต้องสร้างกำลังคนที่มีความเข้มแข็งในองค์ความรู้ด้าน SMT (Science, Mathematics and Technology) เป็นฐานในการสร้างนวัตกรรม จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่ เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องต่อการสร้างกำลังคนเพื่อเป็นการขานรับนโยบายของรัฐบาล (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2017) และได้มีการปรับเปลี่ยนสาระการ เรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จากเดิมมี 6 สาระการเรียนรู้ คือ 1) จำนวนและ การดำเนินการ 2) การวัด 3) เรขาคณิต 4) พีชคณิต 5) การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น และ 6) ทักษะ กระบวนการคณิตศาสตร์นั้นได้สรุปบูรรวมและเปลี่ยนเป็น 3 สาระการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐาน คือ 1) จำนวน และพีชคณิต 2) การวัดและเรขาคณิต และ 3) สถิติและความน่าจะเป็น และได้เพิ่มสาระการเรียนรู้ในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายอีกหนึ่งสาระการเรียนรู้ คือ แคลคูลัส (Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2017) ซึ่งในหลักสูตรใหม่นี้ไม่มีสาระการเรียนรู้ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์แต่ อย่างเป็นทางการและหลักสูตรยังกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนทุกสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการ คณิตศาสตร์ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลาง

สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้หลักสูตรแกนกลางในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ บ่งบอกถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทางด้านคณิตศาสตร์และมีข้อหนึ่งที่กล่าวถึงการใช้ความรู้ ทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม การสื่อสาร ทางคณิตศาสตร์รวมไปถึงการเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้อื่น ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางสำหรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศไทยได้กล่าวไว้เป็นภาพกว้างแต่ยังขาดรายละเอียดถึงเนื้อหาที่เป็นทักษะกระบวนการ คณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษให้มีแนว ทางการสอนสำหรับครูที่นำไปใช้สอนได้จริงมีความเหมาะสมกับครูและนักเรียนที่เป็นคนไทย ซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับ ภาษาอังกฤษจะเป็นการสร้างสะพานความรู้เชื่อมโยงให้นักเรียนที่จะไปพบเนื้อหา ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับ คณิตศาสตร์มากมายในแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในรูปภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดประตู ประเทศไทยสู่อาเซียนและสู่สากลที่ประชาชนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียนได้

จากการวิจัยของ Surayothin, Kittisuntorn, and Luenam (2019) ซึ่งได้มีการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการหลักสูตร การจัดหลักสูตรโดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้โดยให้แกนกลางของประสบการณ์อยู่ที่ความต้องการของผู้เรียน แต่สำหรับการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยมีแนวคิด คือ หลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเป็นการสร้างบริบทของกระบวนการคณิตศาสตร์ให้มาช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และใช้ภาษาอังกฤษให้มาช่วยส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้คณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยออกแบบวิชาคณิตศาสตร์บูรณาการกับภาษาอังกฤษให้มีความเหมาะสมแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนภาษาอังกฤษในหลักสูตรบูรณาการนี้ก็จะเป็นการใช้ภาษาที่เน้นมุมมองของการประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารความรู้และกระบวนการคณิตศาสตร์ที่ได้เรียน โดยจะมีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการ เอกสารปฏิบัติการ คู่มือครู มีการจัดทำแบบทดสอบเพื่อประเมินผลนักเรียนด้านทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะครอบคลุมถึงหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และมีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนไทยที่มีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ โดยคำนึงถึงการนำทั้งสองสิ่งมาสนับสนุนกันและกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อให้ทั้งสองส่วนนี้มาสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยไม่นำมาเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดสำหรับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การร่างหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาปัญหา ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ
3. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) โดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยเพื่อนำมาสรุปเป็นกรอบในการร่างแบบสอบถามและการร่างหลักสูตรบูรณาการวิชา

คณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ มีเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูลเอกสารและงานวิจัย โดยนำแบบบันทึกข้อมูลเอกสารและงานวิจัยไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วทำการแก้ไขปรับปรุง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดประเด็นและโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยสร้างกรอบคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารและครูในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 จำนวน 115 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้บริหารจากผู้บริหารที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารวิชาการและเกณฑ์ในการเลือกครูจากครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษในโรงเรียนนั้น เมื่อสร้างแบบสอบถามครบถ้วนแล้วผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่า Index of item objective congruence (IOC) ซึ่งแบบสอบถามแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองสอนเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้เรื่องจำนวนเต็มที่เน้นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ด้านการแสดงแทนโดยใช้ตัวแบบที่เป็นแผนภาพเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ซึ่งมีภาพแสดงแทนจำนวนเต็มบวก จำนวนเต็มลบและจำนวนเต็มศูนย์ และการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยทดลองสอนกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนสุรธรรมพิทักษ์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 37 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกนักเรียนจากนักเรียนที่เรียนอยู่ในโครงการพิเศษ EIS และจำนวนนักเรียนในห้องเหมาะสมไม่เกิน 40 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน เอกสารประกอบการสอน แบบทดสอบหลังเรียน และนำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และปรับแก้ตามคำแนะนำเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของคะแนนทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 แนวคิดการออกแบบหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ คือ การสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการคณิตศาสตร์ โดยมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติและมีกิจกรรมการนำเสนอทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติและในรายละเอียดพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน, 5 ขั้นตอน และ 7 ขั้นตอน มีจุดร่วมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และ การประเมินผลการใช้หลักสูตร 2) ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรของ

สสวท. มี 5 ด้าน คือ (1) การเชื่อมโยง (2) การให้เหตุผล (3) การสื่อสารและการนำเสนอ (4) การแก้ปัญหา (5) การคิดสร้างสรรค์ แต่สมาคมครุคณิตศาสตร์แห่งชาติอเมริกากล่าวเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ การแสดงแทน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์และจัดกลุ่มทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์เป็น 3 ด้าน คือ (1) การแสดงแทน (2) การให้เหตุผล และ (3) การสร้างโจทย์ปัญหา โดยที่การให้เหตุผลจะมีกระบวนการสื่อสาร การเชื่อมโยง และการแก้ปัญหารวมอยู่ในลำดับของประโยคที่ใช้ 3) ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือ แนวคิดออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างเป็นธรรมชาติใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในกิจกรรมการเรียนรู้ครูนำเสนอประโยคภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการคณิตศาสตร์นักเรียนฝึกปฏิบัติกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษและนำกระบวนการคณิตศาสตร์ใช้ในการแก้ปัญหาและการสื่อสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยนี้จะใช้การสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่สัมพันธ์กับทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์สำหรับการเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งในที่นี้เรียกว่าประโยคเนื้อหา (Content Sentence) และ 4) การสอนบูรณาการ ซึ่งในหลักสูตรนี้มีการสอนบูรณาการโดยครุคณิตศาสตร์จะนำประโยคเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้และการประเมิน ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

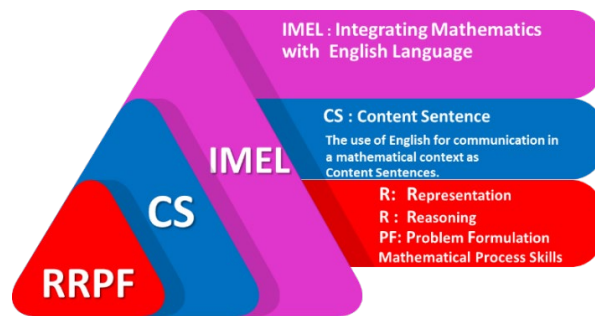
วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหา ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านปัญหา คือ การจัดการเรียนรู้บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ขาดหลักสูตรที่เฉพาะเจาะจง ขาดเอกสารประกอบและแบบเรียนที่สามารถใช้สอนได้จริง (Mean = 3.87, S.D. = 1.01 การแปลผลระดับมาก) 2) ด้านความสำคัญ คือ การสร้างหลักสูตรคณิตศาสตร์บูรณาการกับภาษาอังกฤษที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษในการค้นคว้าเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษในแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้ (Mean = 4.70, S.D. = 0.56 การแปลผลระดับมากที่สุด) 3) ด้านความต้องการจำเป็น มี 3 ด้าน ดังนี้ 3.1) ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ (ค่า $PNI_{modified} = 0.77$) 3.2) ด้านคุณภาพของผู้เรียน คือ นักเรียนมีการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา และยุทธวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย (ค่า $PNI_{modified} = 0.94$) และ 3.3) ด้านหลักสูตร คือ โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ (ค่า $PNI_{modified} = 0.88$)

วัตถุประสงค์ที่ 3 การทดลองสอนเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่าในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสอนเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการจากหลักสูตรแกนกลางที่มีสาระการเรียนรู้และเป้าหมายเกี่ยวกับทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ 5 ด้าน คือ การสื่อสาร การเชื่อมโยง การให้เหตุผล การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ คณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติมเข้ามาอีก 1 ลักษณะ คือ การแสดงแทน ซึ่งผู้วิจัยได้นำลักษณะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์มาออกแบบสร้างเป็นโมเดลการแสดงแทนเกี่ยวกับจำนวนเต็มและนำเสนอในเอกสารประกอบการ

สอนเพื่อดำเนินการสอนในหน่วยการเรียนรู้จำนวนเต็ม 3 แผนการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ในบทเรียนเกี่ยวกับจำนวนเต็มโดยมุ่งหวังที่จะนำผลจากการสอนไปสร้างบทเรียนในหลักสูตรบูรณาการนี้ ซึ่งผลการสอนพบว่า นักเรียนสนุกสนานกับการทำกิจกรรมเรื่องราวและแผนภาพมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าแสดงออกเรื่องราวของกลุ่มตนเองแสดงถึงกระบวนการคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง ผลการประเมินนักเรียนทั้ง 37 คน มีคะแนนจากการทำกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ร้อยละ 82.43 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ร้อยละ 93.24 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ร้อยละ 81.35 ซึ่งทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยร้อยละ 85.67 และคะแนนในแบบทดสอบหลังเรียนได้ร้อยละ 84.32

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ สรุปเป็น “RRPF CS IMEL Model” ดังนี้

แผนภาพ: องค์ความรู้จากการวิจัย “RRPF CS IMEL Model”

อธิบายองค์ความรู้จากงานวิจัยดังนี้

RRPF = Representation, Reasoning, Problem Formulation ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ 3 ด้าน ดังนี้ **R: Representation** คือ การแสดงแทน ซึ่งเป็นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ที่สำคัญ การแสดงแทนจะมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้นโดยมีการสร้างสิ่งแสดงแทนสาระเนื้อหาสมบัติต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ ให้ปรากฏด้วยภาพ แผนภาพ เชื่อมโยงด้วยเรื่องราวต่างๆ ซึ่งในหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษนี้จะจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเกี่ยวกับการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ที่หลักสูตรได้พัฒนาขึ้น **R: Reasoning** คือ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นการรวมกระบวนการสื่อสาร และการเชื่อมโยงมาใช้ในการให้เหตุผล ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอนมีเหตุผลเชื่อมโยงกับการแสดงแทนและบทนิยามทางคณิตศาสตร์นำไปสู่การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และ **PF: Problem Formulation** คือ การสร้างโจทย์ปัญหา คือ การรวมการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาไปด้วยกัน และนำกระบวนการคณิตศาสตร์ทั้งหมดมาใช้ในการสร้างโจทย์ปัญหา, การแก้ปัญหาไปจนถึงการตรวจสอบการแก้ปัญหา

CS = Content Sentence คือ ประโยคเนื้อหา ซึ่งหมายถึง การสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่มีโครงสร้างคณิตศาสตร์ที่มีลักษณะกระชับมีเนื้อหาแบ่งถึงกระบวนการคณิตศาสตร์ การดำเนินการคณิตศาสตร์

รวมถึงเนื้อหาที่เรียนรู้ ซึ่งครูและนักเรียนสามารถนำประโยคเนื้อหาคณิตศาสตร์นี้มาใช้ในการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมีความหมาย

IMEL = Integrating Mathematics with English Language คือ การบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ (ในมุมมองของผู้วิจัยกล่าวทั่วไปว่าเป็นรูปแบบการบูรณาการวิชาหนึ่งกับภาษาหนึ่ง) โดยการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีเนื้อหาตั้งส่วนประกอบ 2 ส่วนดังกล่าวข้างต้น คือ ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ 3 ด้าน มาบูรณาการกับประโยคเนื้อหาที่สามารถใช้ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ฟัง พูด อ่าน เขียน และมีลักษณะบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษมีการสอนโดยครูวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งจะดำเนินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ขั้นตอนที่สำคัญในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานซึ่งเป็นขั้นตอนที่การวิจัยนี้ได้ดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้น ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ Utaranan (1989) คือ 1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 1.2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 1.4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล 1.5) การนำหลักสูตรไปใช้ 1.6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 1.7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรมาใช้ในกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 2) ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ 3 ด้าน คือ การแสดงแทน การให้เหตุผล และการสร้างโจทย์ปัญหา ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มกระบวนการและสร้างคำที่แสดงถึงทักษะกระบวนการขึ้นมาใหม่จากเดิมมี 5 ด้าน คือ 1) การเชื่อมโยง 2) การให้เหตุผล 3) การสื่อสารและการนำเสนอ 4) การแก้ปัญหา และ 5) การคิดสร้างสรรค์ (IPST, 2017) แต่ NCTM (2000) กล่าวเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ การแสดงแทน ซึ่งการแสดงแทน จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้นักเรียนทุกคนที่มีความสามารถแตกต่างกันเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ 3) ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือ 3.1) ทฤษฎี Second Language Acquisition: SLA ของ Krashen โดย Krashen (1981) ได้กล่าวว่า การได้มาซึ่งภาษาที่สองของคนทั่วไปมีลักษณะเป็นลำดับ โดยธรรมชาติและสามารถทำนายได้และเป็นการดึงดูดความสนใจโดยธรรมชาติ เรียกขั้นนี้ว่า natural order hypothesis 3.2) กระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่เน้นกิจกรรม เทคนิคการสอน และบทบาทของผู้เรียนและครู (Richards, 2006) 3.3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแบบ 3 P ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำเสนอ (Present), ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นนำไปใช้ (Production) (Angwatanakul, 1997) ซึ่งในการวิจัยนี้จะมีการสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่สัมพันธ์กับทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์สำหรับการเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งในที่นี้เรียกว่าประโยคเนื้อหา (Content Sentence) และ 4) ด้านการบูรณาการแบบสอดแทรก โดยครูวิชาคณิตศาสตร์เป็นผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ Sanratana (1999) ที่กล่าวถึงรูปแบบการสอนการแบบสอดแทรก ซึ่งในการวิจัยนี้จะสอนตามสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ที่พัฒนาขึ้น

เป็นหลักและครุคณิตศาสตร์ นำเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้และการประเมินในหลักสูตร ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหา ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ ในภาพรวม 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นปัญหาที่พบ 3 อันดับแรก คือ การจัดการเรียนรู้บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ขาดหลักสูตรที่เฉพาะเจาะจง ขาดเอกสารประกอบและแบบเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียนไทย และมีความยุ่งยากในการเตรียมสอน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Dejpichai, Phongsopa, Suwantheep, and Tuprakay (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบ สองภาษาในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มีการสอบถามข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนคณิตศาสตร์แบบสองภาษาจำนวน 52 คน และนักเรียน 202 คนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา ผลปรากฏว่าปัญหาที่พบคือ ความไม่พร้อมด้านหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการสอนที่เป็นภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับตำราของ สสวท. รวมถึงแบบทดสอบที่เป็นภาษาอังกฤษ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของครูเพื่อสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจความหมายได้ลึกซึ้ง นักเรียนยังมีปัญหาการโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษ 2) ด้านความสำคัญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ การสร้างหลักสูตรคณิตศาสตร์บูรณาการกับภาษาอังกฤษสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษในการค้นคว้าเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษในแหล่งการเรียนรู้ต่างๆได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phokasamrit (2012) ที่กล่าวถึงการกระตุ้นการใช้ภาษาอังกฤษในการค้นคว้าหาข้อมูลในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ภาษาอังกฤษที่จำเป็นโดยทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่ค้นคว้าผู้เรียนมุ่งมั่นเข้าถึงความหมายของสิ่งที่อ่านก็จะพยายามประยุกต์ใช้ความรู้ภาษาอังกฤษนั้น ซึ่งการใช้อินเทอร์เน็ตค้นคว้าทำให้ผู้เรียนต้องอ่านและทำความเข้าใจภาษาอังกฤษมากขึ้น 3) ด้านความต้องการจำเป็น ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านหลักสูตร พบว่า แต่ละข้อคำถามมีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า 0.35 ทุกข้อ ซึ่ง Wongwanich (2005) ได้กล่าวว่า ถ้า $PNI_{modified}$ มีค่ามากกว่า 0.35 ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองสอนเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนรวมถึงคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เนื่องจาก ผู้วิจัยได้นำลักษณะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์มาออกแบบสร้างเป็นโมเดลการแสดงแทนเกี่ยวกับจำนวนเต็ม ทำให้นักเรียนสามารถใช้โมเดลการแสดงแทนนี้ใช้ในการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้องนำไปสู่การแสดงทักษะกระบวนการอื่นๆ

จากผลการวิจัยทั้ง 3 ข้อผู้วิจัยจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ดังลักษณะต่อไปนี้ คือ หลักสูตรมีรายละเอียดที่ครูนำไปใช้สอนได้ โดยสามารถเลือกใช้จากตัวอย่างที่มากพอแบบที่ปรับได้ตามบริบทของห้องเรียนและนักเรียน ซึ่งเน้นการใช้กิจกรรมกระบวนการนำไปสู่การรู้เนื้อหาและยังสามารถเพิ่มเติมปรับปรุงได้เสมอ โดยมีตัวอย่างบทพูดการสื่อสารในกระบวนการที่ดำเนินการแต่ละประโยคเนื้อหาอย่างเป็นบทละครได้

สรุป

การศึกษาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรนี้ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 แนวคิดการออกแบบหลักสูตรนี้ คือ การสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการคณิตศาสตร์ โดยมีกิจกรรมฝึกปฏิบัติและกิจกรรมการนำเสนอทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ รวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ การพัฒนาหลักสูตร ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ การสื่อสารภาษาอังกฤษ และการสอนบูรณาการ ด้านที่ 2 ปัญหา ความสำคัญและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่ 3 การสอนเพื่อศึกษาเนื้อหาที่สำคัญในหลักสูตร คือ การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ นำไปสู่การกำหนดหลักการของหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ คือ หลักสูตรมีรายละเอียดที่ครูนำไปใช้สอนได้ โดยสามารถเลือกใช้จากตัวอย่างที่มากพอแบบที่ปรับได้ตามบริบทของห้องเรียนและนักเรียน ซึ่งเน้นการใช้กิจกรรมกระบวนการนำไปสู่การรู้เนื้อหาและยังสามารถเพิ่มเติมปรับปรุงได้เสมอ โดยมีตัวอย่างบทพูดการสื่อสารในกระบวนการที่ดำเนินการแต่ละประโยคเนื้อหาอย่างเป็นบทละครได้ และโมเดลที่ได้จากการศึกษานี้ คือ “RRPF CS IMEL Model” เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นแนวคิดในการร่างหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 การสร้างกระบวนการแสดงแทน การให้เหตุผล และการสร้างโจทย์ปัญหาที่สัมพันธ์กับเนื้อหาคณิตศาสตร์ในหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษนี้ ครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และพิจารณาการสร้างประโยคภาษาอังกฤษให้สัมพันธ์กับกระบวนการคณิตศาสตร์ การดำเนินการ บทนิยาม รวมถึงประโยคในโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

1.2 ครูผู้สอนควรมีพิจารณาเกี่ยวกับปัญหา ความสำคัญ ความต้องการจำเป็นจากผลการวิจัย เพื่อนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับครูและนักเรียน

1.3 ครูผู้สอนควรพิจารณาเนื้อหาเน้นทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำไปออกแบบกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ครูผู้สอนสามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนาออกแบบร่างหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และการสื่อสารภาษาอังกฤษ

2.2 ครูผู้สอนควรมีการทดลองใช้ร่างหลักสูตรบูรณาการที่พัฒนาขึ้นว่ามีประสิทธิภาพอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

References

- Angwattanakun, S. (1997). *How to teach English*. (4th ed). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Dejpichai, P., Phongsopa, J., Suwantheep, N., & Ruangchuay Tuprakay, S. (2016). The Bilingual Mathematics Learning and Teaching Management in Schools in Bangkok. *SDU Res Journal*, 12(2), 61–82.
- Jamroenvong, S. (2016). Needs Assessment for develop Teaching Model Integrated Learning of Mathematics English and Technology. in (Kuroda et al. Eds.), *Proceeding of the the 11th APEC and 9th ICER Conference* (105). Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2017). *Improvement of learning standards and indicators, Mathematics and Science (Revised edition 2017) "New course Pushing Thai society towards Thailand 4.0"*. Retrieved on April 23, 2018, from http://www.ipst.ac.th/images/2017/pr/Activities/20170921_Press/standard.pdf.
- Krashen, S. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2000). *Principles and Standards for School Mathematics*. Reston, Virginia: National Council of Teachers of Mathematics.
- Office of Academic and Educational Standards. (2008). *Indicators and subjects of learning core Mathematics learning group According to the Basic Education Core Curriculum 2008*. Retrieved 10 June, 2018, from https://oer.learn.in.th/search_detail/result/24566.
- Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2017). *Indicators and subjects of learning mathematics core (revised 2017) according to the basic education curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Retrieved November 19, 2015, from https://drive.google.com/file/d/1F4_wAe-ZF13-WhvnEAupXNiWchvpcQKW/view.
- Phokasamrit, P. (2012). Extracurricular Activities to Practice English Outside of Class. *HCU*, 15(30), 181–196.
- Richards, J. & Rodgers, T. (1986). *Approaches and Methods in Language Teaching*. (2nd ed). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sanratana, A. (1999). Academic Articles of Integrated Education. Teaching and learning efficiency report, *Khon Kaen University*, 8(3), 10-15.
- Surayothin, J. Kittisuntorn, C., & Luenam, K. (2019). Integrated High School Curriculum Development to Enhance Creativity and Innovation. *Ratchaphruek*, 17(3), 43–51.

- Thongampai, P., & Yamkasikorn, M. (2017). A Case Study of a Research and Development Project for Teachers in Science, Mathematics, and Computer in The English Integrated Studies School Network. *Education Naresuan University*, 19(1), 316–328.
- Utharanan, S. (1989). *Fundamentals and principles of curriculum development*. (2nd ed.), Amendment. Bangkok: Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Wongwanich, S. (2005). Alternative Strategies for Developing Research-and-Evaluation Culture and Capability of Professional Teachers as a Change Agent for Driving to Knowledge-Base-School: A Complete Need Assessment Research. *Research Methodolody*, 18(2), 193–211.

**แนวทางพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย***
**The Guidelines for the Development of Thai Language Teaching and Learning
Management Program for the 1st Primary School
Students in the Differentiated Classroom**

¹อรรถัย ชวนนิยมตระกูล, ประพิมพงศ์ วัฒนะรัตน์ และ กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์

¹Oratai Chuanniyomtrakul, Prapimpong Wattanarut and Kanokporn Vibulpattanavong

¹มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Srinakarinwirot University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: oratai.ch.art@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 83 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และแบบสอบถามนักเรียน การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรคำนึงถึงความแตกต่างหลายในสภาพจริง ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพและความสามารถในการสอนของครูผู้สอน 2) ความสามารถในการเรียนรู้ ความสนใจ และพื้นฐานความพร้อมทางด้านภาษาของนักเรียนแต่ละคน และ 3) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การดูแลสนับสนุนจากครอบครัวของนักเรียน สิ่งแวดล้อมและสื่อการสอนเทคโนโลยี ดังนั้น การวางแผนออกแบบการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายในสภาพจริง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และพัฒนาทักษะทางด้านภาษาไทยของนักเรียนแต่ละได้อย่างเต็มศักยภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน; วิชาภาษาไทย; ประถมศึกษาปีที่ 1; ชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย

*Received August 26, 2021; Revised October 11, 2021; Accepted October 19, 2021

Abstract

The research article aimed to study the guidelines to manage Thai language teaching and learning for the 1st primary school students in the differentiated classroom. The study applied both qualitative and quantitative research methods. The population used in the study consisted of 5 teachers who taught Thai language in the 1st primary school level and 83 students from the 1st primary school level. The research instruments were structured interview which was used to interview the teachers and a questionnaire used with students. The data were analyzed by way of content analysis while the statistics used were mean (μ) and standard deviation (σ)

From the study, it is found that the guidelines for the development of Thai language teaching and learning management program for the 1st primary school students should take into account the differences and variety of real situations which are: 1) Teaching experience and ability of the teachers; 2) Each student's learning ability, interest, and level of language readiness; and 3) The external factors which include the support from students' family as well as environment and technology in teaching materials. Therefore, the design of teaching and learning management is critical for differentiated classroom in real situations as it affects the effectiveness of the teachers' teaching and learning management, as well as the development of Thai language skills of students to their full potential.

Keywords: Teaching and Learning Management; Thai Language; First Primary School; Differentiated Classroom

บทนำ

ความสามารถทางด้านภาษาเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นและสำคัญสำหรับการแสวงหาความรู้ และนำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ในการปรับตัว เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อันจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถของบุคคล และพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในระยะยาว รวมทั้งสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ในการพัฒนาประเทศต่อไป (Chavewan, 1999; Saowaluk, 2007) ในระบบการศึกษา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับความสามารถทางด้านภาษาไทย มีการบรรจุรายวิชาภาษาไทยในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 สาระ คือ 1. การอ่าน 2. การเขียน 3. การฟัง การดูและการพูด 4. หลักการใช้ภาษาไทย 5. วรรณคดีและวรรณกรรม (Ministry of Education, 2008) ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาไทยตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ถึงแม้ว่านักเรียนจะได้รับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตั้งแต่เด็กก็ยังพบว่าระดับ

ความสามารถทางด้านภาษาของเด็กไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนามากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความสามารถในการอ่านเขียนซึ่งเป็นทักษะที่นำไปใช้ในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ

จากรายงานผลทดสอบความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test: RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 พบว่า โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านออกเสียง ร้อยละ 77.92 และการอ่านรู้เรื่อง ร้อยละ 75.16 รวมทั้ง 2 สมรรถนะอยู่ที่ ร้อยละ 70.82 (Office of the Basic Education Commission, 2020a) และจากรายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า ระดับความสามารถทางด้านภาษาของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.18 (Office of the Basic Education Commission, 2018b) จากผลการทดสอบระดับชาติทางการอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และระดับความสามารถทางด้านภาษาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนวิชาภาษาไทยควรให้ความสำคัญในการดูแลพัฒนาทักษะความสามารถทางภาษาของนักเรียนตั้งแต่วัยแรกเริ่มการอ่านเขียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีความรู้ความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาและนำไปต่อยอดทักษะการเรียนรู้ภาษาและวิชาอื่น ๆ ในระดับต่อไปที่มีความซับซ้อนและยากยิ่งขึ้น และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยพบว่าปัญหาในการสอนและเรื่องที่มีการวิจัยมากที่สุดในเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถจำพยัญชนะ สระและหลักเกณฑ์ในการอ่านเขียน รวมทั้งมีปัญหาการอ่านเขียนสะกดคำตัวสะกดตรงตามมาตรา และไม่ตรงตามมาตราไม่ได้ (Daranee, 2012; Siwaporn, 2013; Anchisa, 2016) นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการอ่านคำที่มีอักษรนำ คำพ้องรูป คำที่มีเครื่องหมายประกอบไม่ถูกต้อง การอ่านวรรคตอนผิด การอ่านออกเสียงและเขียนคำต่าง ๆ ผิด การอ่านช้า การอ่านจับใจความสำคัญ และสื่อความหมายไม่ได้ (Kannikar, 1990; Suchanin, 2014) ซึ่งเนื้อหาสาระในการเรียนวิชาภาษาไทยที่กล่าวมานี้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยที่จะต่อยอดความรู้ไปสู่การเรียนในเนื้อหาลำดับต่อไป หากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นวัยแรกเริ่มในการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นระบบและเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางด้านความจำ โดยเด็กจะมีความพยายามในการเรียนรู้หาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระ พยัญชนะกับรูปของตัวอักษร จึงนับว่าเด็กนักเรียนในช่วงชั้นนี้ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ในการใช้ภาษาไทย อันจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ และการเรียนหลักภาษาที่มีระดับความยากมากขึ้นต่อไป

ทั้งนี้ สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กนั้นเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายากภายในจากความบกพร่องของตัวเด็กเอง ได้แก่ ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ปัญหาทางการเรียนรู้ที่เกิดจากความบกพร่องในการทำงานของสมอง หรือปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ในเด็ก (Kullaya, 2010) รวมทั้งปัจจัยภายนอก เช่น พื้นฐานของครอบครัวที่เป็นคนต่างด้าวที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของครอบครัว ปัญหาจากการสอนของครูผู้สอนที่ไม่เข้าใจวิธีการสอนภาษาไทยอย่างแท้จริง และมีความรู้ทางการสอนไม่เพียงพออันเนื่องมาจากไม่ได้จบเอกภาษาไทย (Nattapong, 2017; Sunanta, 1997) อีกทั้งลักษณะการจัดกิจกรรมการสอนของครูที่มีลักษณะยึดครูเป็นศูนย์กลางส่งผลให้

นักเรียนไม่ได้ฝึกการใช้ภาษาทั้งการอ่าน เขียน ฟัง พูดเท่าที่ควร นอกจากนี้เด็กแต่ละคนยังได้รับการดูแลเอาใจใส่ สนับสนุน ฝึกฝนทางด้านการอ่าน เขียน ฟัง พูดจากครอบครัวไม่เท่ากัน จึงทำให้ประสบการณ์และระดับความสามารถทางภาษาของเด็กมีความแตกต่างกัน (Suchanin, 2014) โดยในเด็กที่ขาดประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาไทย และไม่ได้รับการดูแลฝึกฝนอย่างสม่ำเสมออย่างเหมาะสมจะมีระดับความสามารถทางภาษาน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ดังนั้นเด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับเล็กน้อย และเด็กปกติที่มีปัญหาในการเรียนรู้ทางด้านภาษาที่เรียนในชั้นเรียนจึงควรได้รับการดูแลจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาของเด็กในด้านการอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด สื่อสารให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล และเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรายวิชาอื่น ๆ ที่ต้องใช้ทักษะทางด้านภาษาไทยในการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยในการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยสำหรับเด็กนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านภาษาในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และประสบการณ์ทางภาษาที่เหมาะสมในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งช่วงวัยของเด็กที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาคือช่วง 6-7 ปี หรือเทียบเท่ากับเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จัดอยู่ในขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการสอนให้เด็กอ่านเขียนอย่างเป็นทางการ ครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนฟังเรื่องราวที่สนุกสนาน เป็นคำที่อยู่ใกล้ตัว สามารถพบเห็นได้บ่อย เพื่อเป็นการเตรียมให้เด็กมีความคุ้นเคยกับตัวอักษรและคำเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าการสอนหลักภาษาไทยซึ่งเป็นการเรียนเนื้อหาแบบแผนด้านโครงสร้างทางภาษาอย่างจริงจัง ซึ่งหากนักเรียนได้เรียนรู้อย่างถูกต้องและเกิดความเข้าใจในขั้นต้นได้อย่างถ่องแท้ ย่อมจะส่งต่อความสามารถทางภาษาลำดับต่อไป และทำให้เกิดศักยภาพในการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ได้ดี (Kullaya, 2010) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยรูปแบบการสอนหรือวิธีการสอนในลักษณะเดียวกันนั้นไม่สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กทุกคนได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่นักเรียนมีความหลากหลายให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยครูต้องทำการศึกษาข้อมูลความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนแล้วนำมาออกแบบ วางแผนการสอนให้สอดคล้องตามที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหา นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การมอบหมายงานที่หลากหลายตามความแตกต่างของนักเรียน และประเมินนักเรียนตามพัฒนาการในการทำงาน รวมทั้งประเมินตามลักษณะความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละรายบุคคล ซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวทางการสอนที่มีความยืดหยุ่นสามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (Tomlinson, 2001; Siriwan, 2005-2006) สิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน คือการจัดเตรียมเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ นำมาคัดเลือกเนื้อหาที่มีความสำคัญและจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับและเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน อันจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริง การเลือกใช้วิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายสอดคล้องต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ทั้งทางด้านเชื้อชาติที่แตกต่างอันส่งผลต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ฐานะของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อการสนับสนุนส่งเสริมการ

เรียนของนักเรียน ความรู้พื้นฐานในวิชาภาษาไทย ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมกระตือรือร้นการเรียนรู้ และรูปแบบการเรียนรู้ที่มีระดับแตกต่างกันอันส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้และการตอบสนองต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Tomlinson, 1999)

จากสภาพปัญหาและการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนข้างต้นที่พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในประเทศไทยยังมีสมรรถนะทางด้านการอ่าน เขียนและความรู้ทางด้านการใช้ภาษาไทยในระดับที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านภาษาไทยอย่างถ่องแท้ซึ่งจะส่งผลต่อผลความสามารถทางด้านภาษาที่จะต้องได้รับการประเมินระดับชาติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ใช้ความสามารถในการอ่าน เขียน ฟัง พูดภาษาไทย ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความแตกต่างในการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยอย่างเต็มศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน และแนวทางพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างและข้อมูลจากแบบสอบถามความหลากหลายที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีวิธีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูล แนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล รูปแบบการสอนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคต้น

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนในโรงเรียน

สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 5 คน โดยเลือกมาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาความหลากหลายของนักเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 83 คน จาก 5 โรงเรียน โดยเลือกกลุ่มประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามความหลากหลายที่ส่งผลต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ชุด โดยมีการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับใช้ในการสอบถามถึงสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยคำถามจำนวน 9 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
- 2) สภาพปัญหาในการสอนวิชาภาษาไทย
- 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

4) ประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ เหตุการณ์ในสังคมหรือสิ่งอื่นที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. แบบสอบถามความหลากหลายที่ส่งผลต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

- 1) ความหลากหลายที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในชั้นเรียน
- 2) ความหลากหลายในการเรียนรู้ที่นักเรียนชื่นชอบ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยทั้ง 2 ชุด ที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรการสอนวิชาภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในประเด็นและเนื้อหาที่ต้องการจะวัด ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.00 ขึ้น และผู้วิจัยนำคำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยส่งเค้าโครงปริญญานิพนธ์เพื่อเข้ารับการพิจารณาจริยธรรม โครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์จาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่โครงการวิจัย SWUEC-G 289/2563E เมื่อผ่านการอนุมัติ ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มเป้าหมาย แนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย ให้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มเป้าหมาย เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยยินดียินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงว่าการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้จะไม่ มีผลกระทบใด ๆ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มเป้าหมายที่ ทำการวิจัย โดยผู้วิจัยเสนอการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อกลุ่มเป้าหมายที่ ใช้ในการวิจัยเข้าใจในวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย และตอบรับเข้าร่วมการวิจัย จะมีเอกสารหนังสือให้ ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยให้ลงนามต่อการเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งข้อมูลทุกอย่างจะถือเป็นความลับ และนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เท่านั้น

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียน พร้อม นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการขอสัมภาษณ์

1.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมายไว้ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง

1.3 ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความหลากหลายที่ส่งผลต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ทั้ง 5 โรงเรียน เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูล

2.2 ดำเนินการส่งเอกสารขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย ติดต่อประสานทางโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย และชี้แจงรายละเอียดการทำแบบสอบถาม พร้อมนัดหมายวันที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลที่โรงเรียน

2.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนักเรียนทั้ง 5 โรงเรียน ในวัน เวลาที่กำหนด

2.4 ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์หาคำร้อย ละ

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย

1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์พบว่า ร้อยละ 100 ครูได้ใช้หลักสูตรเนื้อหาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2551 โดยจะเน้นทางด้านทักษะการอ่าน เขียน ฟัง พูด ทั้งนี้ลักษณะการสอนของครูยังเป็นลักษณะการสอนบรรยายและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากแบบเรียนเป็นหลัก โดยมีครูบางส่วนได้หาแบบฝึกหัดอื่น ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนผสมผสานเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 40 ในด้านสื่อการสอนที่ครูนำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของสื่อทำมืออย่างง่าย ได้แก่ บัตรคำศัพท์ โดยมีครูร้อยละ 20 มีการใช้สื่อวีดิทัศน์หรือสื่อจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนับสนุนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันเนื่องมาจากโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านสื่อทัศนูปกรณ์และระบบอินเทอร์เน็ตที่รองรับการใช้งาน ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าครูทุกโรงเรียนมีการประเมินผลนักเรียนด้วยการเก็บคะแนนแบบฝึกหัด และการประเมินผลทดสอบตลอดทั้งภาคเรียน อีกทั้งมีการประเมินความสามารถทางด้านการอ่าน เขียน เป็นประจำทุกเดือนตามที่กระทรวงกำหนด คิดเป็นร้อยละ 100

1.2 สภาพปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าด้านสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูแต่ละโรงเรียนได้ข้อมูลว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนมีความแตกต่างหลากหลายและมีปัญหาทางด้านภาษาไทยทั้งที่เป็นนักเรียนต่างชาติและนักเรียนเชื้อชาติไทย โดยปัญหาที่พบคือ การจำพยัญชนะ สระไม่ได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการอ่านเขียนและเรียนรู้หลักภาษาไทยในระดับที่ยากขึ้นไป ทั้งนี้ครูร้อยละ 60 มีความเห็นว่าภาวะสมาธิในการเรียนสั้น หรือภาวะเรียนรู้ช้า (Slow Learner) ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทย ครูผู้สอน ร้อยละ 40 มีความคิดเห็นว่าเชื้อชาติของนักเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากนักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันกับครอบครัวจึงส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยที่ควรฝึกฝนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง บางครอบครัวมีปัญหาเนื่องจากผู้ปกครองที่ไม่สามารถทบทวนความรู้ให้แก่เด็กเรียนได้นอกเหนือเวลาเรียน เพราะไม่มีเวลาหรือขาดความรู้ความเข้าใจในภาษาไทย ครูร้อยละ 60 แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการเตรียมพร้อม การเข้าเรียนระดับชั้นอนุบาล หรือย้ายมาโรงเรียนอื่น จะมีปัญหาในการเรียนวิชาภาษาไทยเพราะขาดความต่อเนื่องในการเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าจากสถานการณ์ทางสังคมเรื่องโรคระบาดในปัจจุบันเป็นปัจจัยส่งกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านภาษาไทยของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะส่งผลกระทบต่อเนื่องในการเรียนรู้ฝึกฝน และมีการจำกัดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนเพิ่มเติมในตอนเย็นได้

1.3 แนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่าร้อยละ 100 ครูผู้สอนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานักเรียนที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้โดยการสอนเสริมนอกเวลาเรียน ทั้งในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน ช่วงพักกลางวัน หรือช่วงเย็นให้แก่แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย รวมทั้งการขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยทบทวนความรู้ ดูแลการทำการบ้านของนักเรียนเพิ่มเติม ซึ่งผู้ปกครองบางส่วนให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือดูแลนักเรียนเพิ่มเติมดี แต่บางส่วนไม่สามารถช่วยดูแลนักเรียนได้ อันเนื่องมาจากปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว เช่น ผู้ปกครองเป็นชาวต่างชาติ หรือความรู้และเวลาของผู้ปกครองที่มีไม่เพียงพอ ซึ่งจะเป็นหน้าที่ครูในการช่วยเหลือนอกเวลาเรียน นอกจากนี้ครูร้อยละ 80 ได้พยายามหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาไทยของนักเรียนโดยการหาแบบฝึกหัด กิจกรรมหรือสื่อการสอนต่าง ๆ เช่น รูปภาพ เกม นิทาน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้เนื้อหา คำศัพท์ที่ใช้ในการสอน และลักษณะของแบบฝึกหัดของนักเรียนจะเหมือนกันทั้งชั้นเรียน ไม่ได้มีการแบ่งเนื้อหา ระดับคำศัพท์ รูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล

1.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่า หากมีการจัดสรรครูผู้สอนให้มีความเพียงพอและเหมาะสม จะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาความสามารถทางการเรียนให้แก่แก่นักเรียนได้ เนื่องจากปัจจุบันครูมีภาระหน้าที่อื่น ๆ ต้องรับผิดชอบนอกเหนือการสอน และการที่ครูที่ไม่ได้จบเอกการสอนวิชาภาษาไทยมาสอนนั้นอาจไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งหากมีรูปแบบในการจัดการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของนักเรียนในชั้นเรียน ทั้งในด้านความสามารถในการเรียนรู้ ความสนใจ และความพร้อมของนักเรียนแต่ละคน จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนในได้อย่างสูงสุด

2. ความหลากหลายที่ส่งผลต่อการเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.1 ความหลากหลายที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในชั้นเรียน พบว่ากิจกรรมที่ครูผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การทดสอบก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.60 รองลงมาคือการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.46 และการใช้คำชมเชย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.39 ส่วนกระบวนการหลากหลายที่ครูผู้สอนใช้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการสอนเสริมนอกเวลาเรียน ค่าเฉลี่ย 2.19 รองลงมาคือการเล่นเกม ค่าเฉลี่ย 2.10 การให้คะแนนเพิ่มในการร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.04 การเล่านิทานและการฟังเพลงมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.01 การให้รางวัลในการร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.00 การใช้ภาพประกอบในการเรียน ค่าเฉลี่ย 1.98 และกิจกรรมที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่น้อยที่สุด คือ การให้นักเรียนออกมาพูดหรือทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.76 ซึ่งสามารถสรุปดังตารางต่อไปนี้

2.2 ความหลากหลายในการเรียนรู้ที่นักเรียนชื่นชอบในวิชาภาษาไทยพบว่า นักเรียนมีความชื่นชอบในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความชอบเรียนวิชาภาษาไทยมาก ค่าเฉลี่ย 2.75 ซึ่งกิจกรรมในชั้นเรียนที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรมวาดรูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.64 รองลงมาคือการฟังเพลง

ในชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 2.55 ชอบภาพประกอบในหนังสือหรือการเรียน ค่าเฉลี่ย 2.51 และกิจกรรมในชั้นเรียน ที่นักเรียนชอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการให้นักเรียนออกมาพูดหรือทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 2.46 ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

รายการ	μ	σ	แปลความ
การเล่นเกม	2.10	0.64	ปานกลาง
การเล่นนิทาน	2.01	0.65	ปานกลาง
การฟังเพลง	2.01	0.74	ปานกลาง
การให้รางวัลในการร่วมกิจกรรม	2.00	0.72	ปานกลาง
การให้คะแนนเพิ่มในการร่วมกิจกรรม	2.04	0.77	ปานกลาง
การให้นักเรียนออกมาพูดหรือทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน	1.76	0.73	ปานกลาง
การทดสอบก่อนเรียน	2.60	0.65	มาก
การทดสอบหลังเรียน	2.46	0.79	มาก
การใช้ภาพประกอบในการเรียน	1.98	0.78	ปานกลาง
การใช้คำชมเชย	2.39	0.62	มาก
การสอนเสริมนอกเวลาเรียน	2.19	0.80	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของครูผู้สอน

2) ความหลากหลายในการเรียนรู้ที่นักเรียนชื่นชอบในวิชาภาษาไทยพบว่า นักเรียนมีความชื่นชอบในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความชอบเรียนวิชาภาษาไทยมาก ค่าเฉลี่ย 2.75 ซึ่งกิจกรรมในชั้นเรียนที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือกิจกรรมวาดรูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.64 รองลงมาคือการฟังเพลง ในชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 2.55 ชอบภาพประกอบในหนังสือหรือการเรียน ค่าเฉลี่ย 2.51 และกิจกรรมในชั้นเรียน ที่นักเรียนชอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการให้นักเรียนออกมาพูดหรือทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 2.46 ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

รายการ	μ	σ	แปลความ
ชอบภาพประกอบในหนังสือหรือการเรียน	2.51	0.70	มาก
ชอบเป็นตัวแทนทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน	2.46	0.79	มาก
ชอบฟังเพลงในชั้นเรียน	2.55	0.74	มาก
ชอบวาดรูป	2.61	0.70	มาก
ชอบเรียนวิชาภาษาไทย	2.75	0.60	มาก

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลความชอบของนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนวิชาภาษาไทย

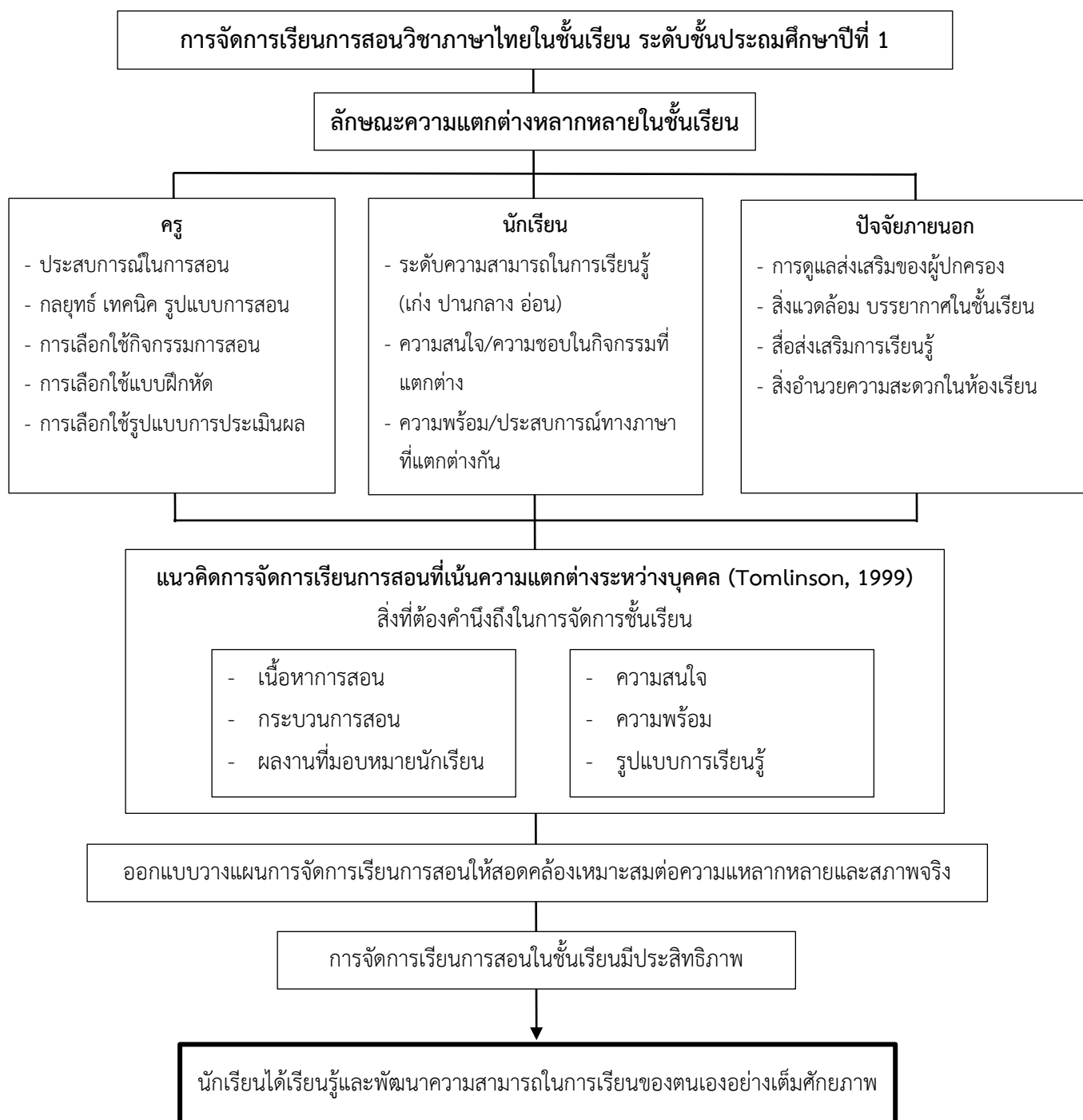

องค์ความรู้ใหม่

การใช้โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย มีข้อดีในการเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งความแตกต่างหลากหลายที่พบในชั้นเรียน คือ 1) ครูผู้สอน โดยครูผู้สอนมีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์การสอนเนื้อหาวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งส่งผลต่อการออกแบบวางแผนการสอน การจัดการเรียนรู้ การใช้แบบฝึกหัดหรือกิจกรรมในชั้นเรียน รวมทั้งการเลือกใช้รูปแบบวิธีการประเมินผลให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาที่สอน 2) นักเรียน พบว่านักเรียนในชั้นเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านความสามารถในการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ใส่ใจในการเรียน และประสบการณ์หรือความพร้อมทางด้านภาษาที่ต่างต่างกัน ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมรูปแบบเดียวอาจไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน 3) ปัจจัยภายนอก เป็นส่วนหนึ่งที่ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ทั้งในด้านพื้นฐานการดูแลของครอบครัวที่ต่างต่างกัน อันจะส่งผลต่อการฝึกฝน ทบทวนความรู้ของนักเรียนนอกเวลาการจัดการเรียนการสอนของครูที่โรงเรียนเพิ่มเติม ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ความพร้อมและประสบการณ์ในการใช้ภาษาของนักเรียน สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศในชั้นเรียนที่ต่างกันในแต่ละช่วงเวลาซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการแสงสว่างหรือเสียงรบกวนในชั้นเรียนที่จะช่วยส่งเสริมสมาธิของนักเรียนในการเรียน รวมทั้งการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่นำมาใช้ในการสอนในชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำสื่อการสอน และจัดหาเทคโนโลยีให้มีความเพียงพอ เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

ความแตกต่างหลากหลายในชั้นเรียนเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Tomlinson, 1999) ที่ครูผู้สอนต้องมีการคำนึงถึงปัจจัยความแตกต่างหลากหลายของชั้นเรียนในสภาพจริง และนำมาวางแผนการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาการสอน โดยสามารถเลือกใช้เนื้อหาที่มีระดับความยากง่าย การเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการมอบหมายภาระงานให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ ความสนใจ และรูปแบบในการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน

การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนมีการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลาย จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริงในชั้นเรียน รวมทั้งมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละบุคคลในการพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาไทยของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพตามระดับความสามารถของตนเอง ภายใต้เนื้อหาของหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ผังมโนทัศน์ที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย พบว่าในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้มีการจัดการสอนสอดคล้องตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยประกอบด้วยความสามารถ 5 สาระ คือ 1. การอ่าน 2. การเขียน 3. การฟัง การดูและการพูด 4. หลักการใช้ภาษาไทย 5. วรรณคดีและวรรณกรรม (Ministry of Education, 2008) และนักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ระดับความสามารถ และความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน

ปัจจุบันปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เกิดจากหลายปัจจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannee (1996) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางภาษาของนักเรียน โดยปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ด้านครูผู้สอนที่ไม่ได้จบเอกการสอนภาษาไทยหรือมีครูผู้สอนจำนวนน้อย ทำให้ครูผู้สอนที่มาสอนมีความเชี่ยวชาญในการสอนน้อยหรือครูมีภาระหน้าที่มากจนส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน ปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลส่งเสริมทบทวนความรู้ให้กับนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านได้ รวมทั้งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นชาวต่างชาติ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันภายในครอบครัว และปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งด้านความสนใจของนักเรียน ที่มีความสนใจใฝ่รู้ในเรื่องราวที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือกระบวนการสอนที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในชั้นเรียนที่ยังไม่มีความหลากหลายเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ย่อมส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ที่ได้รับ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องความสนใจของนักเรียนเพื่อนำมาช่วยส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้อย่างสูงสุด นอกจากนี้ ปัจจัยความบกพร่องหรือลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล นับว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ช้าหรือมีสมาธิในการเรียนน้อย จะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้ไม่เท่าทันเพื่อนในชั้นเดียวกันและไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาที่มีระดับความยากขึ้นไปได้

ทั้งนี้แนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายให้ประสบผลสำเร็จ มีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่คำนึงปัจจัยด้านความแตกต่างหลากหลายของนักเรียน ทั้งทางด้านทักษะความสามารถ ความสนใจ รูปแบบการเรียนรู้ และปัจจัยอื่น ๆ เช่น พื้นฐานทางครอบครัว ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มเติม (Gregory and Chapman, 2007; Tomlinson, 1999) ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญในการวางแผนการสอนในด้านเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การมอบหมายงานหรือแบบฝึกหัดให้กับนักเรียนให้มีความหลากหลาย ครอบคลุม สอดคล้องต่อความต้องการและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน และควรมีการ

ประเมินนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินพัฒนาการ ความพร้อม ความสนใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ควรมีแนวทางในการพัฒนาและใช้โปรแกรมที่ชัดเจน การจัดเตรียมความรู้ในการออกแบบ วางแผนการสอน การสร้างสรรค์สื่อการสอน การใช้สื่อหรือกิจกรรมที่หลากหลายเป็นต้นแบบ ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนเพิ่มเติมได้ อันจะส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเรียนของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ และประสบความสำเร็จในการเรียนอย่างสูงสุด

สรุป

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้จัดการเรียนการสอนตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้เนื้อหาและแบบฝึกหัดจากแบบเรียนเป็นหลัก รวมทั้งมีการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนและแบบประเมินชุดเดียวสำหรับนักเรียนทั้งชั้นเรียน ซึ่งปัญหาที่พบในการสอนนอกเหนือจากด้านความพร้อมของสื่อเทคโนโลยีและจำนวนครูผู้สอนที่จบการศึกษาด้านการสอนภาษาไทยโดยตรง และปัญหาทางด้านความพร้อมของครอบครัวในการช่วยเหลือดูแลส่งเสริมทบทวนความรู้ของนักเรียนแล้ว ยังมีปัญหาด้านความแตกต่างของนักเรียนที่นักเรียนแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานทางด้านภาษา ความสนใจที่ช่วยกระตุ้นในการเรียนรู้ ระดับสมาธิในการเรียน และประสบการณ์ในการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากครูผู้สอนได้มีการวางแผนการสอนและเตรียมการสอนภายใต้แนวทางของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ที่มีการพิจารณาหลักสูตรเนื้อหาการสอน กระบวนการสอน และการมอบหมายให้แก่ นักเรียน รวมทั้งการคำนึงถึงนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความพร้อม ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ และนำข้อมูลทุกส่วนมาวางแผนจัดการสอนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละคนได้นั้น จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาของนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ จนสามารถต่อยอดไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาอื่น ๆ ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่ต่าง ๆ ให้กว้างขวางและครอบคลุม เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สามารถใช้เป็นวงกว้างสำหรับพื้นที่ที่มีลักษณะของนักเรียนและสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างออกไป

1.2 ควรมีการผลักดันให้เกิดการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อไป เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นมีความยืดหยุ่น และสอดคล้องต่อความแตกต่างหลากหลาย

ของนักเรียนและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนและศักยภาพในการเรียนของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อไป

2.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ หรือนักเรียนในระดับชั้นอื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายเพิ่มเติม

References

- Anchisa, T. (2016). *Effect of Using Thai Word Spelling Applications with Learning Center Instruction on Thai Word Spelling Abilities of First Grades with Reading Difficulties*. (Master Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Chavewan, K. (1999). *Reading Techniques*. Bangkok: Burapasans.
- Daranee, S. (2012). *The development of reading and spelling skill for the students with learning disabilities in pratom suksa I to III by P - Lips method*. (Report Research). Srinakarinwirot University. Bangkok.
- Gregory, G. H., & Chapman, C. (2007). *Differentiated instructional strategies : one size doesn't fit all*. (2nd ed.) (Non-fiction): Corwin Press.
- Kannikar, P. (1990). *Problem and Thai teaching strategies*. Bangkok: Thaiwattanapanich.
- Kullaya, K. (2010). *Teaching children with mild disabilities*. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Ministry of Education. (2008). *Indicators and core learning content in Thai Language Department in Basic Education Core Curriculum 2551*. Bangkok: Ministry of Education.
- Nattapong, C. (2017). *The Condition of Problem and Guide Way for Correct Problem about Spelling Word for Reading and Spelling Word for Writing in Elementary Student at Primary School in Department of Education Bangkok Metropolitan*. (Master Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Office of the Basic Education Commission. (2020a). *Report of Reading Test : RT*. Bangkok.
- Office of the Basic Education Commission. (2020b). *Report of National Test : NT of grade 3*. Bangkok.
- Saowaluk, R. (2007). *Experiential Language Teaching: Strategies for Success in Improving Literacy for All*. Bangkok: Rotary Centre in Thailand.

- Siriwan, V. (2005-2006). Differentiation of Instruction. *Education Journal Silpakorn University*, 13(2), 65-75.
- Siwaporn, T. (2013). *A study on tudy on developing the ability to read and write Thai words with non-consistent final sound-final consonant letters in children with learning disabilities in grade 3 through Herbart Formal Step in Combination with Copy Cover Compare technique*. (Master Thesis). Srinakarinwirot University. Bangkok.
- Suchanin, B. (2014). *A Development of the Remedial Teaching Process Based on Scaffolded Reading Experience on Reading Comprehension Ability of First Grade Students*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Sunanta, M. (1997). *Measuring and evaluating of readings*. Bangkok: Kasetsart University.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed Ability Classrooms*. (Second edition.). Association for Supervision and Curriculum Development.
- Wanee, S. (1996). *Thai Language Teaching in elementary*. Bangkok: Thaiwattanapanich.

กลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*

Strategies for Improving Administrators' Skills in New Normal Era
Under the Secondary Educational Service Area Office

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

Pimolpun Phetsombat

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand.

Corresponding Author's Email: pimolpun_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) เพื่อประเมินกลยุทธ์และความพึงพอใจการพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 342 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้ประเมินกลยุทธ์และความพึงพอใจ จำนวน 99 คน โดยเป็นผู้ที่มีความยินดีและสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test แบบ Dependent Samples และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติจริงกลยุทธ์ทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ผลการสร้างกลยุทธ์และพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ การศึกษาและการสอน และความรู้ความคิด และ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์ในด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจต่อกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา; ทักษะผู้บริหาร; ยุคนิวนอร์มัล

Abstract

This study aimed to 1) investigate the strategy of administrator skill in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office, 2) construct and develop the strategy of administrator skill in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office, 3) assess the strategy and satisfaction of administrator skill development in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office. The sample consisted of 342 school administrators of the Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2020, derived from multi-stage sampling. Furthermore, the sample included 99 strategy and satisfaction assessors, who were willing and voluntary to join the research group, and the five respondents in the interview. The research instruments were questionnaires, test forms, interview forms, behavioral observation forms, and satisfaction assessments forms. To analyze the data, the researcher conducted the statistics consisting of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test by dependent samples, and the content analysis for the qualitative study.

The result revealed that 1) the overall practicality of the strategy of administrator skill in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office showed a high level in all aspects. 2) The result of strategy construction and skill development of administrator in the Secondary Educational Service Area Office indicated the five strategies, namely technical skills, human skills, conceptual skills, educational and instructional skills, and cognitive skills. 3) The strategy assessment results showed the suitability, possibility, and usefulness at the highest level. The overall satisfaction with the skill development strategy of administrator in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office was at the highest level.

Keywords: Development Strategy; Administrators' Skills; New Normal Era

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้โดย

กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา อันจะนำไปสู่การปฏิรูประบบบริหารจัดการจากแบบเดิม ที่เน้นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางไปสู่การบริหารแบบกระจายอำนาจ โดยเฉพาะ มาตรา 39 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การศึกษาร่วมกันและสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพ ศักยภาพ และประสิทธิภาพต่อไป (Office of the National Education Commission, 2009)

Kanchana Boonphak (2020) ได้กล่าวไว้ว่า ไวรัสโควิด 19 หรือชื่อเดิมว่า ไวรัส โคโรนา โควิด เป็นไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง เป็นต้น ซึ่งเป็นสายพันธุ์นี้เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคน และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยเชื้อไวรัสนี้พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี ค.ศ. 2019

ไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ เช่น ร้านอาหารต้องนั่งแยกโต๊ะ หรือซื้อกลับบ้านมากขึ้น ปรับตัวใช้การทำธุรกรรมออนไลน์มากขึ้น เว้นระยะในการเดินทางโดยสารสาธารณะ ใช้บริการส่งของถึงบ้าน (Delivery)

ที่ผ่านมาการจัดการเรียนรู้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสอนแบบปกติ หรือ Active Learning ที่มีการเน้นกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย เช่น ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายให้สัมพันธ์กับกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนกิจกรรมที่จัดจะต้องสะท้อนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนพบเห็น ชอบ ไม่ชอบ ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ง่ายต่อการศึกษด้วยตนเองและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง สามารถแก้ปัญหาได้ อาจสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถเรียนได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือที่อื่นๆ ได้ตลอดเวลา

Boonsiripun (2020) กล่าวว่า คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ระบุว่า ราชบัณฑิตยสภาได้บัญญัติศัพท์ "New Normal" หมายถึง ความปกติใหม่ และคำว่า ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต New Normal หรือ ความปกติใหม่ เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของ ไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่การทำงาน การดูแลสุขภาพอย่างเคร่งครัด แม้กระทั่งการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัว การดำเนินชีวิตใหม่ ในหลากหลายประการด้วยกัน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การเดินทาง การพูดคุย เศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของคน หรือแม้กระทั่งการศึกษา เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด 19 ที่เกิดขึ้น ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 รวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปใน

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก เป็นความสูญเสียที่มนุษย์จำเป็นต้องป้องกัน เพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ จึงเกิดวิถีชีวิตแบบ New normal ขึ้น สถานศึกษาต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูมาเป็นแบบ Online เพื่อลดการเผชิญหน้ากัน ซึ่งเดิมมีการจัดการเรียนรู้แบบ Online บ้างแต่ไม่มากนัก กลายมาเป็นจัดการเรียนรู้ Online 100% ต้องมีการเว้นระยะห่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอน งดการเดินทางมาเรียน งดการมารวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก งดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน มาเป็นกิจกรรมแบบ Online การสวมใส่หน้ากากอนามัย การประชุม Online สอบป้องกันวิทยานิพนธ์แบบ Online กิจกรรมทำนุบำรุงศาสนา เช่น เวียนเทียน Online ลอยกระทง Online เป็นต้น

New Normal ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้อย่างคงต้องเดินทางต่อไป เพราะเด็กยังต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง ครูต้องพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนสิ่งที่เกิดขึ้นและสถานศึกษาต้องปรับตัว ได้แก่

1. อาคารสถานที่ต้องจัดจุดคัดกรอง ผู้มีอาการเบื้องต้น
2. การเข้าออกใช้ทางเดียวเพื่อสะดวกต่อการคัดกรอง
3. จุดให้บริการวัดอุณหภูมิและบริการเจลแอลกอฮอล์ก่อนเข้าสถานศึกษา
4. ผู้เรียนทุกคนต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าสถานศึกษา
5. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนแบบเว้นระยะห่าง
6. จัดการเรียนการสอนแบบ Online เพื่อลดการเดินทาง

ในการจัดการเรียนการสอนแบบ Online นั้น เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สอน ผู้เรียน สถานศึกษาต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนผู้พัฒนาระบบทางด้านสารสนเทศ เร่งพัฒนาเครื่องมือที่จะมาช่วยในการจัดการศึกษา และการประชุมทางไกลที่มีการดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่มาถึงยุคโควิด 19 การสอนทางไกล การประชุมทางไกล ยิ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นอย่างมาก จึงเกิดเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน การประชุมทางไกลเกิดขึ้นมากมาย เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้ เช่น Zoom, Google Hangouts, Skype, Line, FaceTime, Facebook, Messenger, Microsoft Teams, True Virtual World, Google meet, Vroom, Web X เป็นต้น

Office of the Basic Education Commission (2021) ได้เขียนแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ จึงได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับโรงเรียน โดยมีแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบ ได้แก่

- 1) On - site คือ การจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน (มาตรการ ศบค.) โดยโรงเรียนสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอย่างเคร่งครัด
- 2) On - air คือ การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์ โดยใช้ระบบสัญญาณดาวเทียมระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) ระบบ Application TV และ ระบบ IPTV เป็นช่องทางในการเผยแพร่สื่อการเรียนรู้

DLTV ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3) On - demand คือ การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนที่สามารถเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ DLTV (www.dltv.ac.th), Youtube (DLTV 1 Channel -DLTV 12 Channels), Application DLTV, DLIT (www.dlit.ac.th), Application DLIT หรือ OBEC Content Center บน Smart Phone /Tablet

4) Online คือ การจัดการเรียนการสอนแบบถ่ายทอดสดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบถ่ายทอดสด (LIVE) ระหว่างครูและนักเรียน โดยนักเรียนจะต้องมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5) On - hand คือ การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนทางไกล ด้วยการนำส่งเอกสารไปให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน ภายใต้ความดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองในขณะที่เรียนรู้ และให้โรงเรียนสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนเองได้ตามความเหมาะสม

แนวทางการบริหารจัดการศึกษาในการเตรียมรับความปกติใหม่ (New normal) ที่จะเกิดขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารที่ต้องบริหารจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ และเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การสวมใส่หน้ากากอนามัย เป็นต้น ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ โดยมีแนวทางในการบริหาร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน การบริหารจัดการสถานศึกษาและครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ มีการหารือและวางแผนร่วมกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม บิดามารดา ผู้ปกครอง รวมถึงการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของครูและนักเรียน (Duangchurn, 2020)

การเปลี่ยนแปลงในองค์กรย่อมเกิดขึ้นตลอดเวลาและทำนองเดียวกันทุกองค์กรต้องปรับเปลี่ยนตัวเองตามสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเป้าหมายและนโยบาย องค์กรใดที่มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลย่อมมีการปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การปรับปรุงพัฒนาองค์กรเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการในทุกองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันในทุก ๆ ด้านเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและมั่นคง แต่การที่จะพาองค์กรไปสู่เป้าหมายหรือประสบความสำเร็จต้องอาศัยกลยุทธ์ โครงสร้าง กระบวนการ การปฏิรูประบบ และที่ขาดไม่ได้ คือ ทรัพยากรบุคคลที่ต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และมีจิตวิญญาณในความเป็นผู้นำ ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของบุคลากร ภายในโรงเรียน (James, and Connolly, 2000) หน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตร กำหนดเป้าหมายการเรียนการสอน สนับสนุนผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมใน

การบริหารโรงเรียนและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังถูกกำหนดให้อยู่ในฐานะผู้นำที่จะต้องดูแลรับผิดชอบตามตำแหน่งที่เป็นตัวกำหนดความเป็นผู้นำ แม้ว่าผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร แต่ผู้บริหารก็ควรจะเป็นผู้นำ (Hoy, and Miskel, 2001 as cited in Katz, and Kahn, 1978)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบในแต่ละวิชา ดังนี้ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 57.15 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 36.51 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 27.88 และ วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 31.21 จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และ วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 50 และมีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ (National Institute of Educational Testing Service (Public Organization), (2020)

ผู้บริหารโรงเรียนนับเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาและวิเคราะห์ของ Katz (2007) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะที่จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารได้ผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมี 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด (conceptual skills) ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (human skills) ทักษะทางด้านเทคนิค (technical skills) แต่สำหรับผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดของ Drake and Roe (1986) ได้เสนอแนะว่าควรมีคุณสมบัติเพิ่มอีก 2 ทักษะ ในฐานะผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ดีมาก ในเรื่องการเรียนรู้การสอน และควรมีความรู้และสติปัญญา สูงกว่าผู้บริหารทั่วไป ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการปฏิบัติงานในระดับที่สูง ๆ ขึ้นไป ทักษะดังกล่าว ได้แก่ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) และ ทักษะการรู้คิด (Cognitive Skills) เมื่อผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะทั้ง 5 ด้านนี้ จะทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด อันส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีคุณภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน (National Board of Primary Education, 1998) ซึ่ง ทักษะภาวะ ผู้นำ (Leadership Skills) เป็นกระบวนการใช้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานตาม หน้าที่และการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ ช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจในประสบการณ์และเข้าใจคุณค่าของความเป็นผู้นำในตัวเอง ตระหนักถึง วิธีการขจัดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความสามารถพิเศษของความ เป็นผู้นำมุ่งบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ความท้าทายต่างๆ และในสถานการณ์โรคระบาดในขณะนี้ โดยให้ทุกคนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการวางแผนไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่ จำเป็นสำหรับผู้บริหารยุคนิวอร์มัล ซึ่งเป็นทักษะภาวะผู้นำที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้นำในระดับต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- 2) เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- 3) เพื่อประเมินกลยุทธ์และความพึงพอใจการพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนของการวิจัยอยู่ในลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการแบบเกลียวสว่าน (Action Research Spiral) โดยดำเนินการ 2 วนรอบ (Spiral) ดังนี้

วนรอบที่ 1 มีการดำเนินการดังนี้

1. การวางแผน (Planning) การศึกษาข้อมูลกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล จากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล จำนวน 5 คน

1.3 ศึกษาการปฏิบัติจริงกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 342 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

1.4 การสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาการปฏิบัติจริงกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล

2. การปฏิบัติตามแผน (Action) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การสร้างกลยุทธ์จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และการศึกษาการปฏิบัติจริงกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล

2.2 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวอร์มัล โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น

3. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล

4. การสะท้อนผล (Reflection) ผู้วิจัยดำเนินการประชุมเพื่อสะท้อนผลการดำเนินการ
วงรอบที่ 2 มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

1.1 วางแผนประชุมกลุ่มผู้ร่วมวิจัย กำหนดกิจกรรมและมอบหมายงานในแต่ละคนนำไปปฏิบัติ
 1.2 การเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ เครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่
 จะใช้ในกิจกรรมครั้งนี้

1.3 กำหนดกรอบภาระงานที่จะมอบหมาย

2. การปฏิบัติตามแผน (Action)

การมอบหมายงานให้ปฏิบัติ มีระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 21 มิถุนายน 2564 ถึงวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 ซึ่งมอบหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาดำเนินกลยุทธ์ทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 5 ทักษะ กลับไปปฏิบัติในโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยการเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

2.1 เทคนิค (Technical skills)

2.2 มนุษย์ (Human Skills)

2.3 ความคิดรวบยอด (Conceptual skills)

2.4 การศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills)

2.5 ความรู้ความคิด (Cognitive Skills)

3. การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยติดตามสังเกตการณ์การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในโรงเรียนที่ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาดำเนินไปใช้ จากผู้นำกลยุทธ์ไปใช้ 5 โรงเรียน และสรุปประเด็นจากเอกสารรายงานที่ผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาได้เขียนรายงาน

4. การสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ มาสรุปประเมินและตรวจสอบกระบวนการ เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการปฏิบัติจริงกลยุทธ์ทักษะผู้บริหารในยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ผลการสร้างและพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกผลการสร้าง 2 วงรอบ พบว่า

2.1 ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ปรากฏ ดังนี้

1) กลยุทธ์เทคนิคพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์เทคนิคหลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ใน ลำดับที่ 2

2) กลยุทธ์มนุษย พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์มนุษย หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 4

3) กลยุทธ์ความคิดรวบยอด พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความคิด รวบยอด หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 5

4) กลยุทธ์การศึกษาและการสอน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์การศึกษาและการสอน หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 3

5) กลยุทธ์ความรู้ความคิด พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความรู้ความคิด หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 1

6) การทดสอบความรู้ก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนการอบรมพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 18.57 คะแนนการทดสอบหลังการอบรมพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 22.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ในกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สูงขึ้น

2.2 ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ปรากฏ ดังนี้

1) กลยุทธ์เทคนิคพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์เทคนิคหลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ใน ลำดับที่ 2

2) กลยุทธ์มนุษย พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์มนุษย หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 4

3) กลยุทธ์ความคิดรวบยอด พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความคิดรวบยอด หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 5

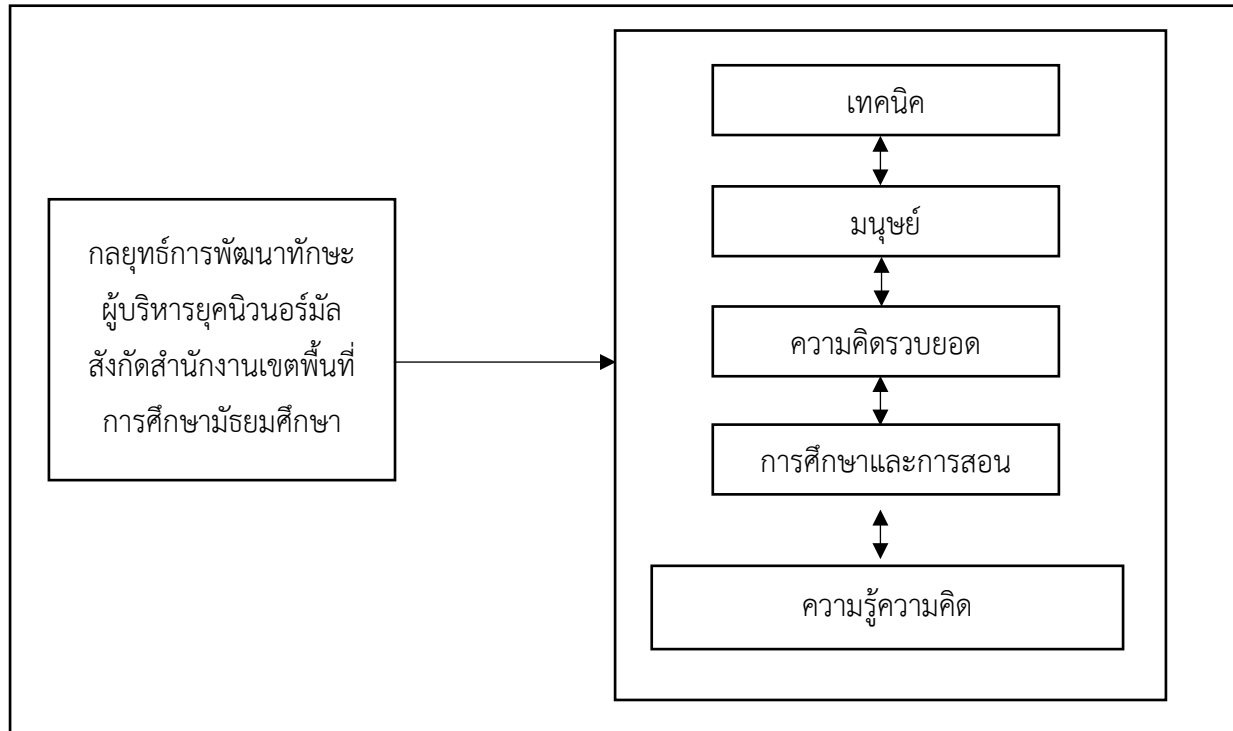
4) กลยุทธ์การศึกษาและการสอน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์การศึกษาและการสอน หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 3

5) กลยุทธ์ความรู้ความคิด พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความรู้ความคิด หลังการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับแล้วอยู่ในลำดับที่ 1

3. ผลการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาทักษะผู้บริหารในยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้กลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เทคนิค (Technical skills) ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์เทคนิค ได้อย่างชัดเจน มีการใช้ความรู้ในงานที่ทำ มีการวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการและการจัดองค์การ มีการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม และมีการใช้เทคโนโลยีกับการทำงานที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้บริหารยุคนิวนอร์มัลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับงานที่จะกระทำ สามารถวิเคราะห์งาน และกระทำด้วยกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อไปสู่เป้าหมาย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ใช้กระบวนการทำงานกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารของผู้บริหารยุคนิวนอร์มัล มีการใช้เทคโนโลยีกับการทำงาน เพื่อความสะดวกต่อการทำงาน และส่งผลให้ผลงานมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ Katz (2007) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารด้านเทคนิค (technical skill) เป็นทักษะที่ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถ และเทคนิคต่าง ๆ ในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการบริหาร เป็นทักษะที่เกิดจากการฝึกอบรม การศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ จากประสบการณ์จนทำให้ผู้บริหารเกิดความชำนาญในการบริหารงาน ประกอบด้วย ทักษะด้านการวางแผน ทักษะทางด้านกระบวนการกลุ่ม และการติดต่อสื่อสารความหมาย

เป็นต้น Katz (2007) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ทักษะด้านเทคนิคมีความสำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารระดับต่ำ แต่เมื่อการบริหารจัดการระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ การใช้ทักษะการบริหารทักษะด้านเทคนิค มีความสำคัญลดลง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้บริหารนั้นต้องมีผู้ปฏิบัติงานที่เก่งทักษะด้านเทคนิคสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ เมื่อมองการบริหารไปถึงระดับสูงพบว่า ทักษะด้านเทคนิคไม่เหลืออยู่เลยหรือเหลืออยู่แต่น้อยมาก ทักษะด้านมนุษย คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความจำเป็นมากในทุกระดับของ การบริหาร และมีผลการศึกษาสนับสนุน ดังนี้ 1) ทักษะด้านมนุษย มีความสำคัญมากสำหรับหัวหน้าโปรแกรม ซึ่งเป็นผู้ต้องลงไปสัมผัสโดยตรงกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน 2) ผู้บริหารระดับกลาง ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารภายในองค์กรให้มากขึ้น 3) ผู้บริหารระดับสูงสุด ต้องเข้าใจตนเองและเข้าใจในความเป็นมนุษย์ และเข้าใจในความสัมพันธ์ของมนุษย์ สอดคล้องกับ Harris (2008) ได้นำเอาทฤษฎีสามทักษะของแคทซ์ (Katz) มาอธิบายความว่าทักษะคล้ายกับกระบวนการ แต่มีความแน่นอนและง่ายกว่า ใช้ได้กับงานหลากหลาย เช่น ทางด้านการบริหาร ทางด้านการนิเทศการศึกษา และได้แยกแยะให้เห็นรายละเอียดของทักษะด้านเทคนิค ประกอบด้วย การอ่าน เขียน พูด ฟัง การจัดลำดับเรื่องราวเป็น สาริตได้ เขียนแผนภูมิและวาดภาพสื่อได้ คำนวณเป็น และสามารถเป็นประธานในที่ประชุมได้ สอดคล้องกับ Dubrin (2012) ได้กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านเทคนิคสัมพันธ์กับความเข้าใจและความสามารถในการทำกิจกรรมเฉพาะทาง ในเรื่องวิธีการกระบวนการขั้นตอน และเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งทักษะด้านเทคนิคยังรวมถึงความสามารถในการเตรียมการวางแผนงบประมาณ จัดตารางเวลา การเตรียมการ วิเคราะห์ตาราง ใช้เทคโนโลยีในการทำการอัปโหลดข้อมูลบนเครือข่าย การสกรีนต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการมีความรู้ขั้นสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pakotang (2018) ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ด้านกลยุทธ์การทำงานเป็นทีมว่า ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างชัดเจน สามารถการยอมรับข้อตกลงของทีมงานได้อย่างเต็มใจ มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล มีความเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน

2. มนุษย์ (Human Skills) ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนามีความรู้ในกลยุทธ์มนุษย์ ได้อย่างชัดเจน รู้จักสังเกต มีวิธีการสัมภาษณ์ มีการติดต่อสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ อีกทั้งต้องรู้จักแสดงบทบาทสมมติในบางสถานการณ์ ตลอดจนมีการจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจ การเสริมแรงทางบวกต่อบุคลากร และผู้บริหารจะต้องครองตนอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างต่อบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับ Katz (2007) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารด้านมนุษย (Human Skills) เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความพยายามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างบรรยากาศ เป็นทักษะที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ เช่น ผู้บริหารต้องสามารถเข้ากับคนได้ทุกระดับชั้น สามารถพูดคุยเข้าใจได้ง่าย สามารถชักจูงโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ เป็นต้น สอดคล้องกับ Harris (2008) ได้นำเอาทฤษฎีสามทักษะของแคทซ์ (Katz) มาอธิบายความว่าทักษะคล้ายกับกระบวนการ แต่มีความแน่นอนและง่ายกว่า ใช้ได้กับงานหลากหลาย เช่น ทางด้านการบริหาร ทางด้านการ

นิเทศการศึกษา และได้แยกแยะให้เห็นรายละเอียดของทักษะด้านมนุษย ประกอบด้วย การเอาอกเอาใจ การรู้จักสังเกต การรู้จักสัมภาษณ์ การรู้จักนำการอภิปราย สามารถสะท้อนความรู้สึกและความคิดออกมา การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการแสดงบทบาทสมมติได้ สอดคล้องกับ Drake and Roe (2008) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษย (human skills) คือความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จัก ใช้คนให้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เข้าใจสภาพความแตกต่างของมนุษย สามารถสร้างระบบความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ร่วมงานฝ่ายต่างๆ ได้ สอดคล้องกับ Harris (1985) ได้กล่าวว่า ทักษะทางด้านมนุษย (human skill) ประกอบด้วย การรู้จักสังเกต เข้าอกเข้าใจผู้อื่น รู้จักสัมภาษณ์ รู้จักนำการอภิปราย การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถสะท้อนความรู้สึกและความคิดออกมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pakotang (2018) ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ด้านกลยุทธ์จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ใน กลยุทธ์จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถ ควบคุมตนเองในการบริหารงานได้อย่างดี มีการปฏิบัติตามกติกาของสังคม ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจาและจิตใจ มีการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพได้เป็นอย่างดี

3. ความคิดรวบยอด (Conceptual skill) ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความคิดรวบยอด ได้อย่างชัดเจน รู้จักการใช้คำถาม การวิพากษ์วิจารณ์ มองภาพโดยรวม แล้วนำข้อมูลมาทำการการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การวินิจฉัย แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งสอดคล้องกับ Katz (2007) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skill) เป็นความสามารถในการมองภาพรวมเพื่อที่จะได้ทราบถึงองค์ประกอบของสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมเป็นนักคิด นักวิเคราะห์ และเข้าใจความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อนำมา ใช้ประโยชน์กับองค์การหรือการบริหารงานของตนเอง เป็นทักษะด้านเข้าใจภาพรวม การมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับระบบทั้งหมด ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่ว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาระยะยาวสามารถนำองค์กรให้ก้าวไปยังทิศทางที่ถูกต้องในอนาคต สอดคล้องกับ Harris (2008) ได้นำเอาทฤษฎีสามทักษะของแคทซ์ (Katz) อธิบายความว่าทักษะคล้ายกับกระบวนการ แต่มีความแน่นอนและง่ายกว่า ใช้ได้กับงานหลากหลาย เช่น ทางด้านการบริหาร ทางด้านการนิเทศการศึกษา และได้แยกแยะให้เห็นรายละเอียดของทักษะด้านความคิดรวบยอด ประกอบด้วย การมองเห็นภาพโดยรวม การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การรู้จักสังเคราะห์ การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และการรู้จักถามคำถาม สอดคล้องกับ Dubrin (2012) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านการวินิจฉัยเป็นส่วนหนึ่งในทักษะการบริหารของผู้บริหาร ผู้บริหารมักจะต้องทำหน้าที่วินิจฉัย ค้นหาสาเหตุของปัญหา และตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เนื่องจากผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะด้านเทคนิค ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือด้านนโยบายในการ วินิจฉัยปัญหาเพื่อหาทางแก้ไข อันเป็นความท้าทายในการเป็นผู้บริหารที่จะต้องค้นหาต้นตอของปัญหา และเสนอแนะแนวทางการแก้ไข สอดคล้องกับ Griffin (1984) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านการวินิจฉัย (diagnostic skill) เป็นทักษะความสามารถของผู้บริหารที่สามารถเข้าใจรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ หรือแยกประเด็นแต่ละสิ่งภายในองค์การ การเข้าใจเหตุการณ์มองเห็นปัญหา โดยการศึกษารายละเอียดหรือที่มาที่ไปของงานเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจว่าจะ ทำอย่างไรให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะด้านการวิเคราะห์ (analytic skill) เป็นทักษะที่

คล้ายกันกับทักษะการตัดสินใจทำให้ทักษะการวินิจฉัยมีความสมบูรณ์ เป็นความสามารถในการระบุรายละเอียดสำคัญใน สถานการณ์หนึ่ง ๆ และสามารถเชื่อมโยงรายละเอียดเหล่านั้นของผู้บริหารที่เข้าใจ รู้ ข้อมูลต่าง ๆ แยก องค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อสรุปเหตุการณ์ว่าต้อง ทำอะไร

4. การศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนา มีความรู้ในกลยุทธ์การศึกษาและการสอน ได้อย่างชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน สร้างบรรยากาศที่ เอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา การนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการดำเนินงาน มีการพัฒนาหลักสูตรและนำนวัตกรรมมาใช้ และมีการพัฒนา วิชาชีพและการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ Drake and Roe (1986) ได้เสนอแนะว่า ทักษะด้านการศึกษาและ การสอน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการ สอนและการเรียน ต้องเป็นผู้มีภูมิรู้และเป็นผู้มีความรู้ที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เรียนการสอน จำเป็นต้องรู้องค์ประกอบของการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบของการเรียน การสอนมีอยู่ 3 ส่วน คือ ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน ผู้สอน หมายถึง ครู อาจารย์ ที่ทำการสอนและรับผิดชอบ เกี่ยวกับงานด้านการสอน รวมทั้งการ ถ่ายทอดความรู้ และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ และบทเรียน หมายถึง การสอนจะ สอนอะไร สอนอย่างไร สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรกำกับไว้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรรู้ คือ ขอบข่ายของงานวิชาการ ซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงาน วิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน การวัดผล ประเมินผล รวมทั้ง การติดตามผล สอดคล้องกับ Phetsombat (2017) ได้กล่าวว่า ทักษะทางด้านการสอน ได้แก่ ความรู้ ความสามารถของผู้บริหารในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน การพูดการอธิบาย เพื่อให้ผู้ฟังและนักศึกษาเกิด ความเข้าใจ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ความเป็นกันเองกับบุคคลรอบข้าง จนสามารถสาธิต ให้อาจารย์ดูเป็นตัวอย่าง และทำให้คณาจารย์เกิดความยอมรับ และศรัทธา

5. ความรู้ความคิด (Cognitive Skills) ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ในกลยุทธ์ความรู้ความคิด ได้ อย่างชัดเจน มีการรับรู้ มีความคิด และให้ความสนใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความจำคำพูดใน การตกลงหรือคำมั่นสัญญา มีความจำการกระทำของตนเองและบุคลากร อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น มีการใช้ ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ถูกต้องชัดเจนและมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ Drake and Roe (2008) ได้เสนอแนะว่า ทักษะด้านความรู้ความคิด เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนา ได้และเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทักษะในด้านอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่สามารถเป็นผู้นำทาง การศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ ถ้าปราศจากความรู้และไม่สามารถใช้ความรู้ในทางที่มีความหมายได้อย่าง สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ Phetsombat (2017) ได้กล่าวว่า ทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้และสติปัญญาของผู้บริหารในการพัฒนาการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ให้ เกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

สรุป

กลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวโนร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์เทคนิค ประกอบด้วย การวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงาน

ด้วยกระบวนการกลุ่ม การจัดการและการจัดองค์การ การใช้เทคโนโลยีกับการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และ การใช้ความรู้ในงานที่ทำ กลยุทธ์มนุษย์ ประกอบด้วย การเข้าใจผู้อื่น การรู้จักสังเกต การรู้จักสัมผัสภาษา การรู้จักนำอภิปราย ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การแสดง บทบาทสมมติ การติดต่อระหว่างบุคคล การจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการมีคุณธรรม จริยธรรม กลยุทธ์ความคิดรวบยอด ประกอบด้วย การมองเห็นภาพโดยรวม การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การสังเคราะห์ การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และการรู้จักใช้คำถาม กลยุทธ์การศึกษาและการสอน ประกอบด้วย การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ การนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ การตรวจสอบผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การประเมินผลการดำเนินงาน การพัฒนาหลักสูตรและนำ นวัตกรรมมาใช้ และการพัฒนาวิชาชีพและการฝึกอบรม และกลยุทธ์ความรู้ความคิด ประกอบด้วย การรับรู้ ความสนใจ การจำ ภาษา และการคิด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 หน่วยงานในระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกแห่ง จะได้รับประโยชน์จากการวิจัย คือ ได้องค์ความรู้ใหม่ ของกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวโนร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารในสังกัดให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

1.2 หน่วยงานทางวิชาการ ได้แก่ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะได้นำผลการวิจัยไปเพิ่มสถานะทางวิชาการในเรื่องการพัฒนาทักษะผู้บริหาร และการพัฒนางานวิจัย ให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถนำกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวโนร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะผู้บริหารได้อย่างเต็มศักยภาพและสามารถบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวโนร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสังกัดอื่น ๆ เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริบทโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดอื่น จึงไม่ทราบว่าสังกัดของโรงเรียนมีผลต่อการนำกลยุทธ์ไปพัฒนาทักษะผู้บริหารอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะผู้บริหารยุคนิวโนร์มัล ของหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ

References

- Drake, T.L., & Roe, W.H., (1986). *The Principal Ship*. (3rd ed). New York: Macmillan.
- Dubrin, A. J. (2012). *ESSENTIALS OF MANAGEMENT*. Mason: South-Western Cengage Learning.
- Griffin, R.W. (1984). *Management*. Boston: Houghton Mifflin.
- Harris, B.M. (2008). *Supervisory Behavior in Education*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Harris, B.M. (1985). *Supervision Behavior in Education*. (2nd ed). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Pakotang, J. (2018). Strategies in Developing Professional Administrators in the 21st Century for Schools under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Education Mahasarakham University*, 12(1), 57-72.
- Boonphak, K. (2020). Learning Management in New Normal Era. *Journal of Industrial Education*, 19(2), A1-A6.
- Katz, D., & Kahn, R.L. (1978). *The Social Psychology of Organization*. (2nd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Boonsiripun, M. (2020). *Get to know "New Normal" edition of the Royal Thai Council*. Retrieved May 6, 2020, from <https://news.thaipbs.or.th/content/292126>.
- National Board of Primary Education. (1998). *Self Training Kit Internal Supervision Primary School Systematically*. Bangkok: Teachers Council of Ladprao.
- National Institute of Educational Testing Service (Public Organization). (2020). *Important information about O-NET Academic Year 2020*. Retrieved May 6, 2020, from <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/212>.
- Office of the Basic Education Commission, (2021). *Education In the Time of COVID 19 (2021)*. Retrieved May 6, 2020, from <https://www.dlthailand.com>.
- Duangchurn, P. (2020). The New Normal In Educational Administration After The Covid-19 Crisis. *Journal of Arts Management*, 4(3), 1783-1795.
- Phetsombat, P. (2017). Service Skills of University Administrators at Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani Province. *Jouenal of Graduate Studies Review Nakhonsawan Buddhist College*, 5(2), 1-12.
- Katz, R.L. (2007). Skills of an Effective Administration. *Harvard Business Review*, 33(1), 33-42.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.
- Drake, T.L., & Roe, W. H. (2008). *The Principalship*. (3rd ed.). New York: Macmillan.

กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์

ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น จังหวัดพะเยา*

Social Buddhist Process with Prevention of Unwanted Pregnancy in Teenagers in Phayao Province

¹สุเทพ สารบรรณ, ²พระมหาพงษ์ประภากรณ์ วิสุทธินาถเมธี,

³สุรัชย์ พุดชู, ⁴นพดล อินปิง และ ⁵สิริกานดา คำแก้ว

¹Suthep Saraban, ²Phramaha Phongprabhakorn Visuddhi^{กัณฺเถ}amedhī

³Surachai Phutchu, ⁴Noppadon Inping and ⁵Sirikanda Khamkaew

^{1,2,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

³คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus, Thailand.

³Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: suthep2503@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา 3) เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินทัศนคติจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การจำแนกชนิดข้อมูล โดยการจัดระเบียบข้อมูลแล้วตีความ ส่วนแบบประเมินทัศนคติใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นเกิดจากหลายปัจจัย สื่อโซเชียลมีเดียเป็นสิ่งที่กระตุ้นทำให้วัยรุ่นเกิดการอยากลองหรือเลียนแบบ อยากได้รับการยอมรับจากเพื่อน ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ค่านิยมและทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติและขาดการอบรมกล่อมเกลามากเกินไป 2) กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น พบว่า มีการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่นักเรียนเพื่อช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้งและการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ สถาบันหลัก คือ ครอบครัว ศาสนาและโรงเรียนได้ใช้กระบวนการทางสังคมในการสอนเรื่องเพศศึกษา เช่น การอบรมด้วยวาจา การทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้

*Received August 27, 2020; Revised December 16, 2020; Accepted October 27, 2021

รางวัล 3) แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น พบว่า กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว เน้นรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา ครอบคลุมทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) เป็นพื้นฐาน สถาบันการศึกษาและสถานบริการสุขภาพคอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัตถุ 4) และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรม มีความเกรงกลัวและละอายต่อบาป (หิริโอตตปละ) รู้จักข่มใจ อดกลั้น (ทมะ) เลือคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตร) มีความเพียรในการศึกษา (อิทธิบาท 4) มีปัญญารู้ทันสื่อ คติวิเคราะห์ (โยนิโสมนสิการ) และพิจารณาตามหลักกาลามสูตร จึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

คำสำคัญ: กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธ; การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์; วัยรุ่น; จังหวัดพะเยา

Abstract

The research has three objectives: 1) to study the cause of unwanted pregnancies in Phayao Province; 2) to study the social process for protecting unwanted pregnancies in teenagers in Phayao Province; 3) to propose the Buddhist teachings to protect the unwanted pregnancies in teenagers in Phayao Province. This is a qualitative research through a structured interview and attitude assessment form which conducted from 25 key informants. The data analysis from interview form is used by typological analysis through organizing the data and interpreting it. The attitude assessment form is used by descriptive statistics that are frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results show that 1) the causes of unwanted pregnancies in teenagers occurred from various factors such as social media that inspired the imitated behavior, request of social acceptance from friends, lack of sex studies, normal values and attitudes towards sex and relationship in school age, and lack of training from parents. 2) For the social process for protecting it, the training of sex studies to students can decrease unwanted pregnancies, abortion, and Sexually Transmitted Infections (STIs). Furthermore, the primary institutions such as family, religion, and education design the social process to teach about sex studies such as verbal teaching, demonstrating a good behavior, inspiring by rewards. 3) The application of Buddhist teachings to protect the issue is that the BOWORN community (Home, Monastery, and School) has to perform the strategies of Buddhist way in lifestyle for protecting the unwanted pregnancies in teenagers, emphasize on threefold training (Morality, Meditation, and Wisdom), family plays the roles in Buddhist teaching of six directions, be loving-kindness (four sublime states) as the basis of life, the institutions of family and health care center nurturing

well-being (four bases of sympathy), and institution of religion practicing the mind to support teenagers developing themselves according to Buddhaddhamma integrally, shame at doing evil and fear of the results of it (Hiri Ottapa), knowing how to restrain one's own mind (Dama), selecting the good friends (kalyāṇamitta), diligent effort in doing the thing concerned (Iddhipadā, intellect to know and consider the impacts from media (Yonisomanasikāra), and considering kālāma Sutta, all these are able to help teenagers living in right way.

Keywords: Social Buddhist Process; Unwanted Pregnancies; Teenagers; Phayao Province

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วและได้รับข้อมูลข่าวสารวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถรับและตอบสนองต่อค่านิยมได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่ค้นหาความเป็นตัวของตัวเอง อยากรู้ อยากลอง การยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเป็นเรื่องง่ายที่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกด้านการแต่งกาย วิถีการดำเนินชีวิต การใช้เวลาว่าง รวมทั้งแนวคิด ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ มีการแสดงออกและใกล้ชิดกับเพศตรงข้ามอย่างเปิดเผยมากขึ้น การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นที่ไม่ได้บ่มเพาะคำสอนที่ดีจากครอบครัว หรือแม้กระทั่งคำสอนทางพระพุทธศาสนาถึงความหมายของชีวิต จึงนำไปสู่ปัญหาของวัยรุ่นในแต่ละครอบครัว เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมรอบข้าง

วัยรุ่น (Adolescents) คือ วัยที่มีอายุอยู่ในช่วง 10-19 ปี ซึ่งมีพัฒนาการใน 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะทางเพศจากเด็กไปสู่วัยรุ่น และเรียกผู้ที่มีอายุในช่วง 15-24 ปีว่า เยาวชน (Youth) ซึ่งการรวมช่วงอายุของวัยรุ่นและเยาวชนเข้าด้วยกันว่า เป็นวัยหนุ่มสาว วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมาก จากวัยเด็กเติบโตเป็นวัยรุ่น เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ตามด้วยการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด เด็กผู้หญิงจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายก่อนเด็กผู้ชายประมาณ 2 ปี จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในชั้นประถมศึกษาตอนปลายหรือมัธยมศึกษาตอนต้น วัยรุ่นหญิงจะมีร่างกายสูงใหญ่เป็นสาวน้อยแรกเริ่ม ในขณะที่พวกเด็กผู้ชายยังดูเป็นเด็กชายตัวเล็ก ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความสับสนและวิตกกังวลได้ เด็กผู้หญิงอาจกังวลว่า ตนเองไม่หยุดสูงเสียที ในขณะที่เด็กผู้ชายก็เกิดความกังวลว่า ทำไมตัวเองจึงไม่สูงใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ เช่น การอยากมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง อยากหาเงินพิเศษโดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ วัยนี้จึงมีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากสมาชิกครอบครัว (Intaraprasert, and Thanipanitchakul, 2007)

จากช่วงอายุของวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลง 3 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์สังคม และจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นไปในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ ทางอารมณ์สังคมเป็น

ระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ต้องพึ่งพาครอบครัวไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง ส่วนทางจิตใจก็เป็นระยะที่มีการพัฒนาทางจิตใจ จากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม พฤติกรรมทางเพศมักได้รับการกระตุ้นจากสังคมรอบข้าง จึงล่อแหลมต่อการเกิดปัญหาหากามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งสาเหตุมีทั้งที่เกิดจากครอบครัว สภาพสังคมหรือแม้กระทั่งจากค่านิยมทางเพศที่เปลี่ยนไป เช่น การมีครอบครัวที่แตกแยก การติดยาเสพติด ความรุนแรงทางเพศหรือการถูกข่มขืน รวมถึงความยากจน ไม่มีทุนเรียนหนังสือ สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นขาดความอบอุ่น ขาดผู้ให้คำปรึกษา เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจเอง โดยไม่มีการไตร่ตรองหรือไม่เคารพเชื่อฟังคนรอบข้าง โดยเฉพาะคนในครอบครัว จึงคิดมีคู่รักตั้งแต่อายุน้อย เพื่อต้องการความรักทดแทนจากคนรอบข้าง ทำให้เกิดเงื่อนไขการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ (Lertsakornsiri, 2014; Ratta et al. 2015; Bonkuea, 2017) ขณะเดียวกันการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษายังไม่เปิดกว้างในวัฒนธรรมสังคมไทย แต่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงเรื่องเพศผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ง่ายต่อการเลียนแบบในทางที่ผิด จึงเป็นเหมือนการทวนกระแสของอารมณ ความรู้สึกและการเรียนรู้ของวัยรุ่นที่เริ่มสนใจเพศตรงข้ามและมีความต้องการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศจึงมักถูกกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมของสังคมรอบข้างประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นมีค่านิยมเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศที่เปลี่ยนไป มีแนวโน้มในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น บางรายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย ซึ่งอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นพบว่า อยู่ในช่วง 14-18 ปี ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจในวัยรุ่น (Rungsabsin, 2007) การที่วัยรุ่นตั้งครรภ์ในขณะที่ร่างกายและจิตใจยังไม่พร้อม ส่งผลต่อความเป็นแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก (Kovavisarach et al. 2010) นอกจากจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพของแม่วัยรุ่นและทารกแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งสถานการณ์ในประเทศไทยพบว่า อัตราการตั้งครรภ์ในมารดาที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีมากถึงร้อยละ 14.7 มากกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดไว้จะต้องไม่เกินร้อยละ 10 นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาภาวะสุขภาพ คือ พบความเสี่ยงสูงต่อการมีโรคแทรกขณะตั้งครรภ์ ทำให้คลอดก่อนกำหนดและอัตราทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2.5 กิโลกรัม ในขณะนี้ประเทศไทยมีการคลอดบุตรจากแม่ที่เป็นวัยรุ่นในจำนวนที่สูงมาก คือ วันละประมาณ 140 ราย หรือประมาณปีละ 50,000 ราย (Manager Online Newspaper, 2008) สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจึงเป็นปัญหารุนแรงของสังคม เพราะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของทารกลดลง ส่วนแม่วัยรุ่นก็มักมีปัญหาต่าง ๆ เช่น สภาวะทางอารมณ์ไม่มั่นคง มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดความเครียดและภาวะซึมเศร้า เพราะต้องการปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์หรือการมีลูกต่อผู้ปกครอง รวมทั้งปัญหาการทำแท้ง กระทั่งการก่อโทษที่รุนแรง คือ การตัดสินใจฆ่าตัวตาย ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในประเทศสหรัฐอเมริกาอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงกว่าประเทศอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งพบว่า ในแต่ละปีมีวัยรุ่นตั้งครรภ์คิดเป็นร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 8 ของกลุ่มประชากรวัยรุ่นหรือประมาณหนึ่งล้านคน การตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เกิดในวัยรุ่นตอนปลายและพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของวัยรุ่นหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 19 ปี (Viboonwatthanakitt, 2007) ส่วนประเทศไทยแม้ว่าสถานการณ์ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ (Reproductive Health) ในปี พ.ศ. 2559 จะพบรายงานการลดลงของปัญหา เช่น มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกและครั้งสุดท้ายของกลุ่มนักเรียน การคลอดในแม่วัยรุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2556-2559 ที่ลดลง

จากเดิมทั้งในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี รวมถึงการลดลงของการคลอดซ้ำในแม่วัยรุ่นในปี พ.ศ. 2559 แต่การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนก็เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชาย (Bureau of Reproductive Health, 2017) สถานการณ์เหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการช่วยกันแก้ไขจึงจะช่วยลดปัญหาลงได้

สำหรับจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนบน บริเวณที่ตั้งของตัวเมืองพะเยาในปัจจุบันอยู่ติดกับกว๊านพะเยา เมืองพะเยาเคยอยู่ภายใต้การปกครองของจังหวัดเชียงรายในฐานะอำเภอพะเยา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 อำเภอพะเยาได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย (Population and Housing Census in 2012, 2012) สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของจังหวัดพะเยาเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัด จากการวิเคราะห์ข้อมูลการคลอดในแม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี และข้อมูลประชากรกลางปี พ.ศ. 2556-2558 โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย พบว่า อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน ในจังหวัดพะเยา ได้มีแนวโน้มลดลงในระยะ 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2556-2558 เท่ากับ 51.1, 47.9 และ 44.8 และจากข้อมูลการเฝ้าระวังการคลอดของมารดาอายุ 15-19 ปีต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2559 เท่ากับ 26.64, 21.39, 34.19 และ 19.20 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2560 อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,000 คน เท่ากับ 4.9 ซึ่งหากจำแนกเป็นรายอำเภอ พบว่า อัตราการคลอด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน อำเภอจุน เท่ากับ 9.74, 7.94 และ 6.44 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Quality Center, Food and Drug Administration, Ministry of Public Health, 2017) อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหานี้แม้จะดูต่ำกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงได้กำหนดไว้ แต่ก็ยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักรู้และช่วยกันหาวิธีทางแก้ไขเยียวยาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง

เนื่องจากงานวิจัยหลายเรื่อง เช่น เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ของณัฐภาพ ระวะใจ (Rawajai, 2011) เรื่องการศึกษาค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ของประพิมพร อัมพาพรหม (Unpapom, 2000) เรื่องค่านิยมทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของสตรีวัยรุ่น ของสิริวรรณ ธัญญผล (Thanyaphon, 2005) สรุปผลการวิจัยในทิศทางเดียวกันว่า นักเรียนหรือวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางเพศที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายและติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้ เป็นเพราะการขาดประสบการณ์ชีวิต ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเที่ยวสถานบันเทิง การใช้สารเสพติด รวมถึงการมีค่านิยมทางเพศที่ผิด เช่น การจับมือถือแขน การกอดจูบ การอยู่ร่วมกันก่อนแต่ง การใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ พฤติกรรมเหล่านี้นอกจากเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขแล้ว ยังเป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น โดยเฉพาะจังหวัดพะเยา ด้วยการศึกษากระบวนการทางสังคมเชิงพุทธ เช่น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาหรือวัดว่า มีแนวทางประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วย

ป้องกันปัญหาสังคมนี้ได้อย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นหลักธรรมเรื่องการคบมิตร โทษแห่งการเที่ยวกลางคืน โทษแห่งความเกียจคร้าน หิริโอตตปปะ มรรคมืองค์ 8 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 1997) นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมที่บิดามารดาควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น สมชีวิธรรม 4 ขรवासธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 และหลักธรรมที่องค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เช่น อรรถ 3 พรหมวิหาร 4 บุคคล 4 และจริต 6 การประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้เป็นเพียงกระบวนการหนึ่งที่ได้้นำหลักคำสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย ซึ่งถือว่า เป็นจุดแข็งอยู่แล้วไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลลัพธ์ให้มากที่สุด ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาสาเหตุ ผลกระทบและปัญหาจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยาเป็นแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างจิตสำนึกการเรียนรู้ให้แก่เยาวชน เพื่อลดปัญหการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่มีข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขตการวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหา ได้มุ่งศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) สาเหตุและผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา 2) กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา และ 3) แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ได้ศึกษาทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกา รวมถึงการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากวัยรุ่นผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ ยังศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นเอกสารตำรา หนังสืองานวิจัย บทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้

1.2 ด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดพะเยา คือ อำเภอปง 7 ตำบล อำเภอดอกคำใต้ 12 ตำบล และอำเภอเมืองพะเยา 15 ตำบล ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ทั้งสามอำเภอมียานวนวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มากที่สุดในจังหวัด

1.3 ด้านผู้ให้ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งสิ้น 25 รูป/คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คุณแม่วัยใส 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่ม

ที่ 2 ผู้ปกครองคุณแม่วัยใส 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่มที่ 3 สถาบันการศึกษา คือ ครู บุคลากรและเจ้าหน้าที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้และมหาวิทยาลัยพะเยา 6 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 2 คน) กลุ่มที่ 4 หน่วยงานภาครัฐ 3 คน (3 อำเภอ ๆ ละ 1 คน) กลุ่มที่ 5 ประชาชน พระสงฆ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในอำเภอปง อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 4 รูป/คนที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา 1 รูป คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 1 คน คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 1 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา 1 คน และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ 1 คน จากนั้น ได้นำคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 2 แบบ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยออกแบบโครงสร้างของคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีหัวข้อชี้นำ (Guided Interview) ที่เป็นเพียงการกำหนดแนวคำถามแบบเปิดกว้างหรือการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้คำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในกระบวนการทางสังคมในการป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา สามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม การกำหนดโครงสร้างคำถาม สำหรับนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มได้แยกเป็น 2 แบบตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ คือ

1) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย สำหรับกลุ่มผู้ปกครองคุณแม่วัยใส ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้และคำแนะนำ วิธีการป้องกันเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ให้แก่บุตรหลาน สาเหตุ ปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการปลูกฝังหลักธรรม รวมถึงการใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันแก่บุตรหลาน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย สำหรับกลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มประชาชน พระสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การทำแท้งและการติโรครทางเพศสัมพันธ์ แหล่งให้คำปรึกษา การใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการใช้หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหา ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2.2 แบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน สำหรับกลุ่มที่ 1 คุณแม่วัยใส มีจำนวน 10 ข้อ คือ 1. การมีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องที่ธรรมดา 2. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน 3. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง 4. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์นอกสมรส 5. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ 6. สื่อทาง Internet เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ภาพอนาจาร ซึ่งกระตุ้นต่อและยั่วยุกามารมณ์ 7. ความอยากรลอง เป็นสาเหตุใน

การช่วยให้เด็กเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์ทางเพศกัน 8. การมีความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และการทำแท้งได้ 9. เด็กที่อยู่หอพักมีโอกาสเสี่ยงสูงในการเกิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ 10. เมื่อประสบกับปัญหาจะปรึกษาเพื่อน หรือแฟนมากกว่าปรึกษาพ่อแม่เป็นข้อคำถามแบบ Rating Scale 4 ระดับ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบอย่างยิ่ง

ไม่เห็นด้วย หมายถึงข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ

เห็นด้วย หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบอย่างยิ่ง

การให้คะแนนแบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กำหนดดังนี้

ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 1 คะแนน

ตอบไม่เห็นด้วย ได้ 2 คะแนน

ตอบเห็นด้วย ได้ 3 คะแนน

ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 4 คะแนน

คะแนนแบบประเมินทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มีค่าอยู่ 1-44 คะแนน เกณฑ์การแปลผลหรือแบ่งระดับทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนน้อยที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00 หมายถึง มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

การทำวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้ให้สิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินตามความสมัครใจ นอกจากนี้ ยังรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลอันเป็นการส่วนตัว ส่วนผู้ให้ข้อมูลได้ลงนามยินยอมในการเก็บข้อมูล (Consent Form)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลไปยังมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงพยาบาล รวมถึงเจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งความประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ พร้อมส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินทัศนคติแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เครื่องเขียนจดบันทึก แฟ้มเอกสาร โดยการบันทึกภาพและเสียงได้ขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนการบันทึกทุกครั้ง 3) ถอดเสียงบันทึกคำสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปประกอบการสรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธิกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล จากนั้น นำข้อมูลจากการ

สัมภาษณ์ซึ่งเป็นแบบมีโครงสร้างด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อทราบถึงบริบท (Content Analysis Techniques) ประเด็นที่ศึกษาและกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการจัดระเบียบข้อมูลตีความและสรุปผลการศึกษา

3.2 แบบประเมินทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลทั่วไป คือ อายุ ด้วยการแจกแจงความถี่ หาร้อยละ 2) ข้อมูลทัศนคติเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นได้หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยนี้ พบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ข้างต้น ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา มีปัจจัยหลายประการ ได้แก่

1.1 สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ยูทูบ (YouTube) ภาพ/วิดีโอที่สอนการฉีกถุงยางอนามัยในละคร/ภาพยนตร์และในโซเชียลมีเดีย (Social Media) ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นทางเพศได้ พฤติกรรมการเลือกสืบค้นข้อมูลประเภทต่าง ๆ จากเว็บไซต์ของกลุ่มคุณแม่ไวส์ เป็นผลมาจากการที่มีความรู้ความเข้าใจว่าต้องการสืบค้นและเว็บไซต์ใดบ้างที่มีเนื้อหาอาจตรงกับความต้องการที่จะศึกษา หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สื่อมีความหลากหลาย บางสื่อจะเป็นภาพอนาจาร ดังคำสัมภาษณ์ว่า “มีภาพค่อนข้างโป๊ เต็มยั่ว ๆ คลิปแบบจูบกันก็มีคะ หรือมากกว่านั้นก็อาจจะมี การที่เห็นแบบนี้ทุกวัน ๆ มันก็ทำให้วัยรุ่นเกิดการอยากลองหรือเลียนแบบ” (Interviewee D, 2017) สำหรับการวิเคราะห์และตีความเนื้อหา ยังคงเป็นการทำงานภายใต้ขีดจำกัด เป็นผลจากการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของเว็บไซต์ ทำให้ผู้ใช้สามารถคัดลอกได้เลยในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้สื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน คำสัมภาษณ์ว่า “ถ่ายรูปอวดคนอื่นลงเฟซบุ๊กบ้างก็มี” (Interviewee D, 2017) โดยสื่อที่นำมาใช้ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งในเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

1.2 ความต้องการการยอมรับจากเพื่อน เพื่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่คิดว่า การมีแฟน การถูกเนื้อต้องตัวกัน และการเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา หากอยู่ในกลุ่มที่เพื่อน ๆ ในกลุ่มมีแฟนกันหมดแล้ว ก็ต้องมีแฟนตามเพื่อนด้วยเพื่อให้ตนเองรู้สึกมั่นใจ ไม่รู้สึกแปลกแยก พฤติกรรมในการยอมรับจากสังคมเพื่อนของคุณแม่ไวส์ เป็นผลจากการเลือกคบมิตร เลือกคบจากนิสัยที่เข้ากันได้ จากความสนใจที่เหมือนกัน เพียงเพื่อให้ตนได้รับการยอมรับจากกลุ่ม พฤติกรรมเลียนแบบหรือกระบวนการแก๊งค์จึงเป็นจุดเริ่มต้น สำหรับวัยรุ่นแล้วเพื่อน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อพวกเขาอย่างมาก เพื่อนในวัยนี้แทบจะเป็นเหมือนโลกทั้งใบ วัยรุ่นใช้เวลาไปกับเพื่อนมากกว่าคนอื่น ๆ แม้แต่คนในครอบครัว ความคิดการกระทำ รสนิยม และทุกอย่างล้วนได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่วัยรุ่นคบ ดังนั้นการเลือกคบเพื่อนในวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นเป็นคนดี

หรือไม่ได้ทีเดียว ดังคำพูดว่า “มีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา” (Interviewee E, 2017) หรือ “ในห้องมีแฟนกันหมด เราไม่มีก็เสีย” (Interviewee F, 2017) แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเพื่อนเป็นสำคัญต่อช่วงวัยรุ่น

1.3 การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา พฤติกรรมในการขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาของคุณแม่วัยใสทั้ง 3 คนข้างต้นเป็นผลจากการไม่ได้ใส่ใจเรื่องเพศศึกษาอย่างจริงจัง ตั้งอยู่บนความประมาทในการดำเนินชีวิต ทุกคนกล่าวว่า “ไม่ได้ป้องกัน” อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด แต่ไม่ได้นำมาปฏิบัติ ดังคำพูดที่ว่า “รู้ค่ะว่า เวลาจะมีอะไรกันต้องใส่ถุงยางอนามัย แต่ไม่กล้าไปซื้อ” (Interviewee E, 2017) จึงส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

1.4 การมีค่านิยมและทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างคุณแม่วัยใส พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.10$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ การมีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และการทำแท้งได้ ($\bar{x}=3.70$) ลำดับรองลงมา คือ ความอยากลอง เป็นสาเหตุในการยั่วยุให้นักเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์ทางเพศกัน ($\bar{x}=3.60$) และลำดับรองลงมาอีก คือ สื่อทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงข้อมูลภาพอนาจาร ซึ่งกระตุ้นต่อและยั่วยุกามารมณ์ ($\bar{x}=3.40$) และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์นอกสมรส ($\bar{x}=3.40$) เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มคุณแม่วัยใสมีความเห็นว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิต พบว่าอยู่ในระดับมาก การมีแฟนในวัยเรียนเป็นเรื่องที่ธรรมดา ($\bar{x}=3.20$) และระดับมากที่สุด เป็นประเด็นที่ว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ($\bar{x}=3.30$) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนที่อยู่ในภาวะวิกฤตความคิด คือ วัยรุ่นไม่เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ ($\bar{x}=1.90$) อยู่ในระดับน้อย ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ในเรื่องเพศศึกษาแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ จากข้อที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน นักเรียน นักศึกษาไม่ควรปฏิบัติอย่างยิ่ง ($\bar{x}=2.70$) อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน หรือการเสียตัวให้แฟนหรือคนรัก “เป็นสิ่งที่ยอมรับได้” ทำให้ไม่กล้าปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ เป็นผลให้มีการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยมีปัจจัยเสี่ยงจากสภาพแวดล้อม ดังข้อที่ว่า เด็กที่อยู่หอพักมีโอกาสเสี่ยงสูงในการเกิดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ($\bar{x}=3.30$) อยู่ในระดับมากที่สุด และประเด็นที่ครอบครัว ชุมชน สังคม ควรตระหนักในการเตรียมพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นด้วย ดังข้อที่ว่า เมื่อประสบกับปัญหาจะปรึกษาเพื่อน หรือแฟน มากกว่าปรึกษาพ่อแม่ ($\bar{x}=2.50$) อยู่ในระดับน้อย และจากการสัมภาษณ์ คุณแม่วัยใสที่เป็นตัวแทน ให้มุมมองค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนหนึ่งมองว่า การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ โดยวัยรุ่นจะใช้อารมณ์ความรู้สึกพอใจ มักอ้างว่าเป็นการแสดงออกถึงความรัก คำกล่าวว่า “หากมีอะไรกับแฟนแล้ว จะทำให้แฟนรักเรามากขึ้น” (Interviewee F, 2017)

1.5 การขาดการอบรมกล่อมเกลாதงทางสังคม พฤติกรรมคุณแม่วัยใสที่เป็นตัวแทน ได้กล่าวถึงการขาดการขัดเกลาทงทางสังคมของครอบครัว ได้แก่ การไม่เป็นแบบอย่าง ขาดการอบรมสั่งสอนบุตรในเวลาและโอกาสไม่เหมาะสม รวมถึงความท่งเหิน ไม่แสดงความรักต่อบุตร ตลอดจนไม่สอนทักษะชีวิตหรืออบรมสั่งสอนวัยรุ่นไม่เป็น ดังคำพูดที่ว่า “คนสมัยก่อนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องลับ ๆ ไม่มีใครบอก” (Interviewee D, 2017) หรือ “แม่ไม่เคยบอกเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์” (Interviewee C, 2017)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา มีดังนี้

2.1 การอบรมความรู้เรื่องเพศศึกษา กลุ่มคุณแม่วัยรุ่นต่างให้ความสำคัญกับการมีความรู้เรื่องเพศศึกษาที่จะช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ดังคำกล่าวว่า “จริงค่ะ การมีความรู้เรื่องเพศศึกษาจะช่วยลดสถานการณ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์” (Interviewee F, 2017)

2.2 กระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษากระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษาผ่านสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันหลัก คือ

1) สถาบันครอบครัว ครอบครัว ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง คำสอน เช่น “ยายบอกสอนลูกหลานเป็นประจำ บอกตลอด สอนตลอด ว่ามีแฟนตอนเรียนไม่ดึนะ เดี่ยวจะเรียนไม่จบ” (Wongwan, 2019) หรือ “ถ้ามีเวลานั่งคุยกันก็จะสอน” (Aunruan, 2019)

2) สถาบันศาสนา ได้แก่ การอบรม/สั่งสอนด้วยวาจา สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง “ทางวัดได้อบรม โดยเฉพาะการนำหลักศีลข้อ 3 และหลักเบญจศีลมานั้นแก่นหลัก” (Phramaha Siwakorn Paññāvajiro, 2019) เพื่อให้เห็นแนวทางแนะนำ ป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นหรือป้องกันการตั้งครรภ์

3) สถาบันการศึกษา โรงเรียน ได้แก่ การอบรม/สั่งสอน ด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล “ทางโรงเรียนมีสอนค่ะ บอกวิธีการป้องกันอย่างชัดเจน เช่น นิตยาคุม ผังยาคุม กินยาคุมอย่างถูกวิธี โดยจะพาไปปรึกษากับคลินิกวัยใส” (Autha, 2019) และสถานบริการสุขภาพ “การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษามาในเด็กนักเรียนชั้น ป.5-ป.6 โรงเรียนในเขตรับผิดชอบ โดยให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจของเด็กหญิง พร้อมทั้งให้ความรู้ทักษะทางเพศ ทักษะการปฏิเสธ และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด การบูรณาการร่วมกันกับศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center: OSCC) ในโรงพยาบาล” (Nosri, 2019) จะเห็นได้ว่า วิธีการที่ทุกสถาบันทั้งครอบครัว ศาสนาและโรงเรียน ใช้กระบวนการทางสังคมมากที่สุดในเรื่องเพศศึกษา คือ การสอน/อบรม/สั่งสอนด้วยวาจาและวิธีการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมถึงการให้รางวัล/การลงโทษด้วยวาจา ซึ่งสถาบันศาสนาจะไม่ได้ใช้กระบวนการนี้ สำหรับการให้การเรียนรู้ด้วยตนเอง สถาบันโรงเรียนไม่ได้ใช้กระบวนการนี้

2.3 งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ มีบางกิจกรรมได้รับงบประมาณ สถาบันการศึกษามีห้องให้ปรึกษา และมีสายด่วนให้คำแนะนำเป็นการส่วนตัว โดยการปรึกษานั้น ๆ จะเป็นความลับ ส่วนทางโรงพยาบาลมีคลินิก (นิรนาม) คอยดูแลช่วยเหลือ เมื่อนิสิตหรือนักศึกษาเกิดตั้งครรภ์ในวัยเรียนมีการส่งหน่วยติดตามประเมินผลและดูแลสุขภาพของนิสิตหรือนักศึกษาคนนั้นอย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา

พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น กลุ่มคุณแม่วัยรุ่นทุกคนจะมองหลักธรรมเป็นเพียงการทำบุญ-บาป ความดี-ความชั่ว ความสะอาดใจ ความเกรง

กลัวต่อบาป ที่เป็นนามธรรม ดังคำกล่าวเรื่องการทำแท้งที่เป็นบาป “การทำแท้ง เช่น กลัวบาป ทำตกรร” (Interviewee E, 2017) และ “หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาก็อาจจะช่วยลดปัญหาการทำแท้งได้บ้าง” (Interviewee B, 2017) จึงควรมีการเผยแพร่หลักพุทธธรรมคำสอนที่นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าการสอนแต่หัวข้อธรรม กลุ่มผู้ปกครอง มองหลักธรรมเป็นนามธรรม เช่นเดียวกับกลุ่มคุณแม่วัยใส จึงควรมีการทำความเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ มากกว่าการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสถาบันโรงเรียนหรือสถาบันศาสนาเพียงด้านเดียว ดังนั้น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นที่กลุ่มผู้ปกครองให้ข้อคิดที่จำเป็นคือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่น “พ่อแม่ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง” (Phungsatthatham, 2019) โดยสามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือการรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความเป็นวัยรุ่นของพวกเขา ดังคำที่ว่า “รับฟังความคิดเห็นและเชื่อในสิ่งที่ลูกพูดบ้าง” (Phungsatthatham, 2019) เน้นกรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแม่บทให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา โดย ครอบครัวยุคใหม่ทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 เป็นผู้สอน เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) เป็นพื้นฐาน สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัด 4) และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ มีศีล หิริ โอตตัปปะ (เกรงกลัว ละอายต่อบาป) ทมะ (ข่มใจ อุดกถัน) เลือคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตรธรรม) มีสมาธิ อิทธิบาท 4 (ความเพียรในการศึกษา) มีปัญญารู้ทันสื่อ คติวิเคราะห์ (โยนิโสมนสิการ) และพิจารณาตามหลักกาลามสูตรจึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

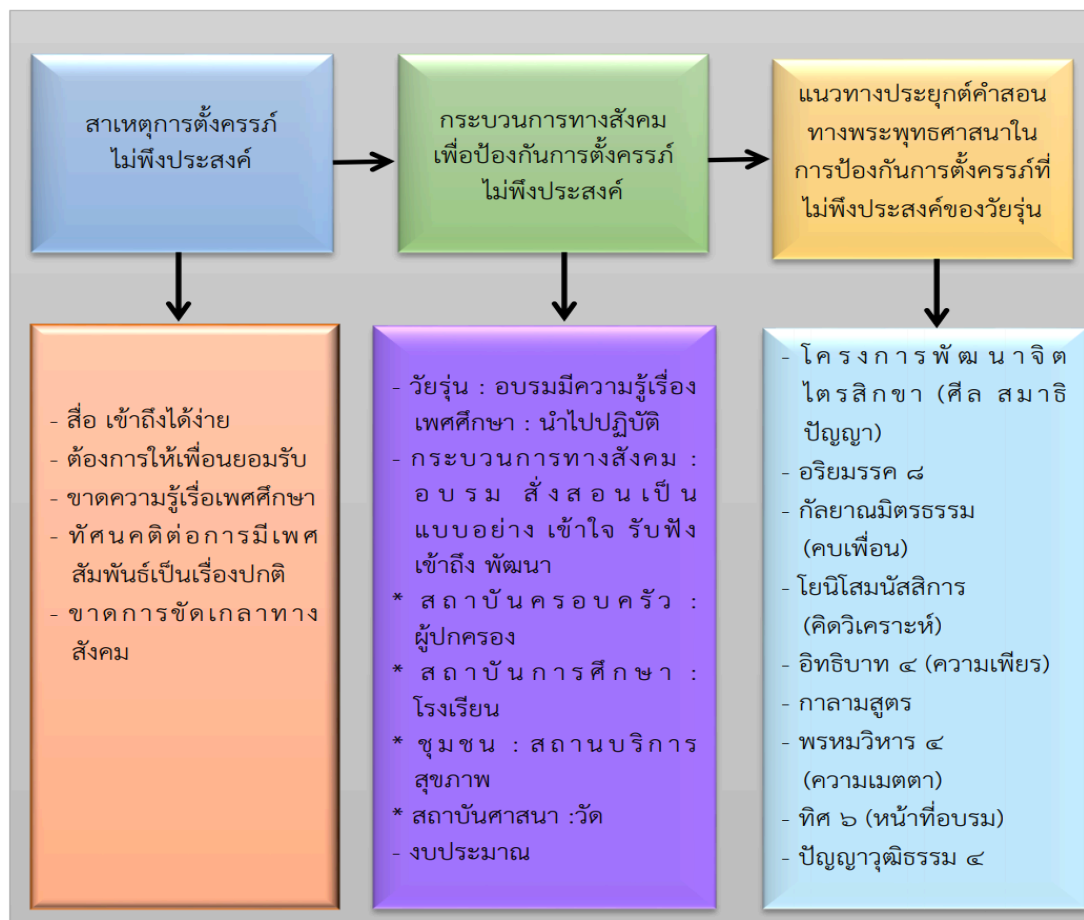
องค์ความรู้ใหม่

จากวัตถุประสงค์ทั้งสามข้างต้น สามารถสรุปกระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

1. สาเหตุการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา พบว่า สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยวัยรุ่นเข้าถึงได้ง่าย ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน พัฒนาการวัยรุ่นที่มีความอยากรู้อยากลอง รวมเป็นกลุ่ม (Gangs) จึงต้องการให้เพื่อนยอมรับ การขาดความรู้ในเรื่องเพศศึกษาหรือการไม่นำความรู้ไปปฏิบัติ การมีค่านิยมและทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ เป็นความคึกคักในกลุ่มวัยรุ่น และการขาดการอบรมขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันหลัก ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน โรงเรียนและศาสนา

2. กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา ดังนี้ อบรมความรู้เรื่องเพศศึกษา กระบวนการสังคมเรื่องเพศศึกษา การนำกระบวนการทางสังคมเรื่องเพศศึกษาไปปฏิบัติและงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม

3. แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา พระพุทธศาสนา (หลักธรรม) ในการป้องกันการตั้งครรภ์ได้จัดโครงการพัฒนาจิตแล้วสอดแทรกธรรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการคบเพื่อน

: กระบวนการทางสังคมเชิงพุทธกับการป้องกันการตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดพะเยา

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล คณะผู้วิจัยได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อ ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุการตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา สาเหตุการตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มศึกษามีปัจจัยหลายประการ จากผลการวิจัยที่กล่าวว่ามีประเด็นเรื่องสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การต้องการการยอมรับจากเพื่อนวัยรุ่น การขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ค่านิยม และทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติและการขาดการขัดเกลาทางสังคม ประเด็นเหล่านี้ นอกจากส่งผลเสียต่อตัววัยรุ่นเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและประเทศชาติที่ถือว่า เป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับวิทยากร ท่อแก้ว และคณะ (Torkaew et al. 2012) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของการตั้งครุฑไม่พร้อมในวัยรุ่น พบว่ามีสาเหตุสำคัญ คือ 1) พฤติกรรมของเด็กเอง ได้แก่ การขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด อยากรู้ อยากลอง การขาดความรู้สึกรู้จักคิดความมีคุณค่าในตน 2) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัวแตกแยก ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม การถูกล่วงละเมิดจากบุคคลในครอบครัว 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ความเสื่อมสภาพแวดล้อมในชุมชน อิทธิพลจากเพื่อนที่มีค่านิยมผิด ๆ อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ มาลีวัล เลิศสาครศิริ

(Lertsakornsiri, 2014) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครกไม้พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ พบความความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับการตั้งครกไม้พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นว่า ปัจจัยภายในหรือทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์และลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ จึงมีข้อเสนอแนะว่า ครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ส่งเสริมทัศนคติที่ดีในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์และความรู้ในการคุมกำเนิด แม้การศึกษาของพันธุ์ทิพย์ บุญเกื้อ (Bonkuea, 2017) เรื่องการศึกษาการตั้งครกไม้พึงประสงค์ของวัยรุ่นในอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งมารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลปะทิว พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครกไม้พึงประสงค์ คือ 1) วัยรุ่นขาดความรู้และความตระหนักในเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด 2) ด้านทัศนคติการถูกเนื้อต้องตัวและการมีแฟนเป็นเรื่องธรรมดา 3) การมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การอยู่กันตามลำพังในที่ลับตา 4) การขาดความรักและความอบอุ่นและสภาพการเลี้ยงดูจากครอบครัว 5) สิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุเข้าได้ง่าย สาเหตุที่พบจากงานวิจัยเหล่านี้สามารถสรุปให้เห็นความสอดคล้องกันใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดความรู้ด้านเพศศึกษาที่ถูกต้องของวัยรุ่นเองและทัศนคติที่ผิดบางประการ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่ยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ การทำตัวให้เป็นที่ยอมรับในสังคมเพื่อน รวมถึงสังคมครอบครัวที่ขาดการกระตุ้นเตือนถึงวิธีการป้องกันและการให้ความรักความเข้าใจต่อวัยรุ่นอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครกไม้พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา กระบวนการทางสังคมเพื่อป้องกันการตั้งครกไม้พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยาเป็นเรื่องของการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา โดยเฉพาะสถาบันทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา ศาสนา ควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วยการอบรม/สั่งสอน ด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่มีคุณค่าสำหรับวัยรุ่น คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้วัยรุ่นได้เกิดการเรียนรู้ และพร้อมที่จะเข้าใจถึงความเป็นวัยรุ่นวัยใส ชุมชนสังคมมีกระบวนการดูแล ช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครกอันไม่พึงประสงค์ด้วย เช่น สถานบริการสุขภาพให้ความรู้อบรมเรื่องเพศศึกษา การคุมกำเนิด การฝังยาคุมกำเนิดให้วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง การติดตามเยี่ยมบ้านแม่วัยใสหลังคลอด ดูแลเด็กทารก ไม่ทอดทิ้ง ไม่ได้เป็นไปตามคำที่ว่า ท้อง-แท้ง-ทิ้ง น่าจะเป็นมุมมองของสังคมให้การยอมรับมากขึ้น วัยรุ่นที่ตั้งครกอันไม่พึงประสงค์จึงไม่ต้องไปทำแท้งซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ชีวิตหรือการฆ่าตัวตาย สอดคล้องกับวิญญู กิณะเสน (Kinasen, 2019) ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครกไม้พึงประสงค์ พระสอนศีลธรรมต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าไปเผยแผ่ให้ความรู้แก่เด็กวัยรุ่น สั่งสอนในเรื่องศีลสมาธิ ปัญญา ให้มีหัวใจอดตัปปะ รู้จักละอายเกรงกลัวต่อบาป ลดละเลิกพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม มีสติคอยกำกับไม่ให้ลุ่มหลงไปกับสิ่งเฝ้ายวนจิตใจ แนะนำให้รู้จักการประพฤติตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและวัยของตนเองตลอดจนชี้ให้เห็นจุดเด่นและความสำคัญของพระพุทธศาสนาแล้วสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้ได้จริง ส่วนเอกชัย โควาวิสารัช และคณะ (Kovavisarach et al. 2010) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการตั้งครกในหญิงวัยรุ่นในโรงพยาบาลราชวิถี พบว่า ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบ

ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมากกว่าหญิงตั้งครรภ์วัยผู้ใหญ่ ทารกแรกคลอดของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นจะมีภาวะแทรกซ้อนมากกว่ากลุ่มวัยผู้ใหญ่ เช่น การพบภาวะทารกแรกเกิดขาดออกซิเจนที่ทำให้ทารกเสียชีวิตภายใน 1-7 วันแรกคลอด ในประเด็นนี้จะเห็นว่า การตั้งครรภ์วัยรุ่นมีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางมารดาและทารกมากกว่าการตั้งครรภ์ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งกระบวนการทางสังคมในการให้ความรู้ในเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญไม่เฉพาะความปลอดภัยด้านโรคติดต่อเท่านั้น แต่ความปลอดภัยด้านชีวิตของทารกจำเป็นต้องปลูกฝังให้คุณแม่วัยใสได้เข้าใจอย่างถูกต้อง ดังนั้น กระบวนการทางสังคมจึงต้องคำนึงใน 2 ด้าน คือ 1) การป้องกันและเยียวยาทางด้านร่างกาย และ 2) การป้องกันและเยียวยาทางด้านจิตใจ ซึ่งจากประเด็นนี้จะเห็นว่า ด้านร่างกายเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันการศึกษาและชุมชนหรือสถานบริการสุขภาพจะต้องอบรมให้ความรู้แก่วัยรุ่นอย่างทั่วถึง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภาวะทารกแรกเกิดขาดออกซิเจน เป็นต้น ส่วนด้านจิตใจเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันศาสนา เช่น กรณีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ต้องสอดแทรกหลักธรรมการใช้ชีวิตคู่ที่สมพงษ์กันด้วยภาษาที่วัยรุ่นเข้าใจง่าย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในจังหวัดพะเยา พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นการประยุกต์คำสอนในขณะที่กลุ่มประชาชน ไม่ว่าจะเป็นคุณแม่วัยใสผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่ ต่างมองหลักธรรมเป็นนามธรรมที่จับต้องได้ยาก เช่น บุญ-บาป ความดี-ความชั่ว ความละเอียดใจ ความเกรงกลัวต่อบาป ทำให้วัยรุ่นที่ต้องการนำนามธรรมไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีให้วัยรุ่นได้ประจักษ์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือ การรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความเป็นวัยรุ่นของพวกเขาให้ได้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่บิดามารดาควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ หลักสมชีวิตธรรม 4 คือ 1) สมศรัทธา การมีศรัทธาเสมอกัน เช่น การเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษหรือการมีทัศนคติการใช้ชีวิตใกล้เคียงกัน 2) สมศีลา คือ การมีศีลเสมอกัน นอกจากนี้ยังหมายถึง การมีพฤติกรรมที่สอดคล้องไปด้วยกันได้ 3) สมจาคา คือ การมีจาคะเสมอกันหรือการเอื้อเฟื้อระหว่างกัน โดยความหมาย คือ การเปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน การให้อภัย การใช้ชีวิตที่เกื้อกูลกัน และ 4) สมปัญญา คือ การมีปัญญาเสมอกัน รวมถึงการมีมุมมองชีวิต พุทธศุขด้วยหลักเหตุผล เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ชื่อว่า บุญชาติที่ 3 ได้อย่างถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธองค์ที่คู่สามีภรรยาต้องอนุเคราะห์กัน มีความรัก ความเมตตากรุณาและเป็นไปเพื่อการพัฒนาตนและชีวิตครอบครัว บุตรธิดาและวงศ์ตระกูลของให้ผาสุก (Phrathepvethi (P.A. Payutto), 1989) และฆราวาสธรรม 4 อันประกอบด้วย สัจจะ (ความจริง) ทมะ (ฝึกตน) ขันติ (อดทน) จาคะ (เสียสละ) ถ้าคู่สมรสปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มีความอบอุ่นในครอบครัว การหย่าร้างหรือครอบครัวแตกแยก ซึ่งจะนำพาสมาชิกในครอบครัวไปสู่วงจรแห่งปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ทั้ง 2 หลักธรรมนี้ เป็นหลักธรรมที่ผู้เป็นบิดามารดาควรประพฤติตามให้เป็นแบบอย่างแก่บุตรธิดา แม้ว่าจะเป็นครอบครัวเดียวก็อยู่ด้วยความรักหรือแม้ต้องแยกทางกันก็ให้บุตรธิดามีความสุขด้วยการปฏิบัติตามหน้าที่ของบิดามารดาที่ดี เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมทั้ง 2 หมวด การอบรมลูกก็

เป็นไปในทางที่ถูกต้องโดยปริยาย แม้จะมีเวลาน้อยในการอบรมแต่ก็เป็นเวลาแห่งคุณภาพเพราะบุตรธิดาได้เห็นจากการปฏิบัติซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการสอนมาตลอด

นอกจากนี้ การนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาเป็นกรอบ/แม่บทในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีกลยุทธ์ที่สอดคล้องประสานทั้ง บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน/โรงพยาบาล) มีวัยรุ่นเป็นศูนย์กลาง การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สื่อบุคคล สื่อมวลชน) โดยครอบครัวทำหน้าที่ตามหลักทศ 6 เป็นผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ มีเมตตาธรรม (พรหมวิหาร 4) สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ (สังคหวัด 4) และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ วัยรุ่นมีศีล หิริโอตตปปะ (ละอายใจและเกรงกลัวต่อบาป) ทมะ (ข่มใจ อดกลั้น) เลือกคบเพื่อนแท้ (กัลยาณมิตรธรรม) มีสมาธิ มีการฝึกศึกษา (สัทธัมมัสสวนะ) อิทธิบาท 4 มีปัญญา กระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดี และกฎวิธี (โยนิโสมนสิการ) รู้จักพิจารณาตามหลักกาลามสูตร มีธัมมานุวัตรปฏิบัติ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หลักธรรมเหล่านี้เป็นความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา วุฒิธรรม สอดคล้องกับสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัยรุ่นควรนำมาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครมในวัยรุ่นมีหลายประการ ได้แก่ 1) หลักอภัยมุข หมายถึง ช่องทางแห่งความเสียใจ เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุย่อยยับแห่งโรคภัยหรือทางแห่งความพินาศ (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 1995) 2) หลักมิตรแท้ หรือมิตรมีใจดี มิตรด้วยใจจริง (สุทฺธมิตร) มี 4 ประเภท คือ มิตรอุปการะ (อุปการก) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ (สมานสุขทุกข์) มิตรแนะนำประโยชน์ (อรรถกขา) มิตรมีความรักใคร่ (อนุกัมปี) (Thai Tipitakas: 14/121/157) 3) มิตรเทียม หรือศัตรูผู้มาในร่างของมิตร (มิตรปฏิรูปก) มี 4 ประเภท คือ คนปกอลอก (หฺรชน) คนดีแต่พูด (วจีบรม) คนพูดประจบ (อนุปิยาณ) คนที่ชักนำไปทางเสื่อมหรือเพื่อนที่ชวนไปฉิบหาย (อปายสหาย) (Thai Tipitakas: 11/254-259/207-209) 4) หลักทศ 6 เป็นหลักธรรมในการปฏิบัติตนต่อบุคคลรอบข้าง และ 5) หลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การคิดในใจโดยแยบคายอย่างถูกวิธีมีเหตุผล มีลำดับขั้นตอนคิดที่จะทำให้เกิดกุศลธรรม เกิดความเพียรในด้านการหยั่งรู้สภาวะธรรม เกิดการพัฒนาปัญญา (Phradhammapidok (P.A. Payutto), 2003) เช่นเดียวกับพระไพศาล วิสาโล (Phrapisan Visalo, 2011) ได้กล่าวถึงเพศสัมพันธ์ว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธความสุข เพราะเห็นว่าเป็นที่มาแห่งความสุข ซึ่งปุณฺณย้อมมีใจใฝ่ปรารถนาและยากจะหลีกเลี่ยงพ้นได้ แต่เมื่อจะเกี่ยวข้องแล้วก็ควรเกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง คือ ไม่ให้เป็นโทษทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น มีเพศสัมพันธ์กับคูครองของตนเท่านั้น ไม่ล่วงละเมิดคูครองของคนอื่น ตลอดจนรู้ประมาณในวัยที่เหมาะสมในการมีเพศสัมพันธ์ จะช่วยให้วัยรุ่นได้มีมุมมองแห่งชีวิตตามความเป็นจริงเป็นปัญญาให้แก่ประเทศชาติด้วยแสงแห่งธรรมต่อไป การใช้หลักพุทธธรรมป้องกันการตั้งครมไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4, 8 และ 9 (Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9, 2015) ที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครมไม่พร้อมของวัยรุ่น ซึ่งระบุไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านเลี้ยงดูบุตร 5) ด้านครอบครัว โดยเฉพาะด้านจิตใจ ด้านเลี้ยงดูบุตรและด้านครอบครัวที่ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือ การบำบัด การให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ด้านเพศศึกษาแก่วัยรุ่น

ที่สอดคล้องกับการนำแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหา เพียงแต่งานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4, 8 และ 9 เรียกแนวทางการแก้ไขปัญหาว่า รูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อการป้องกันและแก้ปัญหาคำสอนที่แท้จริงไม่พร้อมของวัยรุ่น ขณะที่ผลวิจัยของคณะผู้วิจัยนี้เรียกว่า แนวทางประยุกต์คำสอนทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น เมื่อพิจารณาโดยรายละเอียดแล้ว พบว่า มีแนวทางการเยียวยาทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายที่สอดคล้องกันและผ่านกระบวนการสังคมที่เหมือนกัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา

สรุป

พฤติกรรมการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น กลุ่มผู้ปกครอง มองหลักธรรมเป็นนามธรรม เช่นเดียวกับกลุ่มคุณแม่วัยใส จึงควรมีการทำความเข้าใจในการนำหลักพุทธธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ มากกว่าการมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสถาบันโรงเรียน หรือสถาบันศาสนา เพียงด้านเดียว ดังนั้น กลุ่ม บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ต้องมีกลยุทธ์ในการนำวิถีพุทธไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ประเด็นที่กลุ่มผู้ปกครองให้ข้อคิดที่จำเป็นคือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัยรุ่น “พ่อแม่ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง” โดยสามารถเป็นที่ปรึกษาให้บุตรหลานได้เสมอทั้งในยามปกติและวิกฤตชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่สุด คือการรับฟังอย่างเข้าใจ เข้าถึงความเป็นวัยรุ่นของพวกเขา ดังคำที่ว่า “รับฟังความคิดเห็นและเชื่อในสิ่งที่ถูกพูดบ้าง” เน้นกรอบการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแม่บทให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น โดยมีสถาบันกระบวนการทางสังคม ครอบครัวเป็นผู้สอน ให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ตามหลักไตรสิกขา คือมีปัญหาเข้าใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีเมตตาธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต สถาบันการศึกษา สถานบริการสุขภาพ คอยช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพ และสถาบันศาสนาคอยกล่อมเกลาด้านจิตใจ เพื่อสนับสนุนให้วัยรุ่นได้พัฒนาตาม หลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม 4 ประการ คือ 1. สัมปยุตสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี 2. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การฝึกศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี การสอนเพศศึกษาอย่างมืออาชีพ 3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี 4. ธัมมานุสम्मปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จึงจะช่วยให้วัยรุ่นได้คิดวิเคราะห์ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแห่งวิถีธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ ควรเป็นนโยบายวาระแห่งชาติ ทางออกของปัญหาใหญ่ที่ดีที่สุด คือ การร่วมมือของสถาบัน องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น สื่อมวลชน ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมสร้างทัศนคติและค่านิยมแก่สมาชิกในสังคม โดย 1) การงด :

งดการเผยแพร่ข่าวสารที่ยุยงส่งเสริมให้วัยรุ่นมีค่านิยมที่ผิด เช่น การมีรักก่อนวัยอันควรตามกระแสโลกาภิวัตน์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนโดยใช้กฎหมายควบคุม 2) การละ : วัฒนธรรมสังคมเน้นบริโภคนิยม คุณค่าทางกาย ควรละแล้วหันมาให้คุณค่าทางจิตใจ 3) การเลิก : เลิกค่านิยมและทัศนคติที่ผิด เช่น การอดน้บจำนวนแฟนกันหรือจำนวนคู่นอน เป็นต้น 4) การประสานใจร่วมกันของพลัง บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียนและโรงพยาบาล)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยที่จะต่อยอดองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนทางสังคมเชิงพุทธที่ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการหลีกเลี่ยงเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงการติดตามผลของกระบวนการดังกล่าวว่า สัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อการสอนเพศศึกษาเชิงพุทธให้แก่เด็กวัยรุ่นได้ตระหนักถึงคุณค่าและโทษ รวมถึงการเยียวยาด้วยมิติด้านองค์ประกอบทางศาสนาให้แก่คนรุ่นใหม่ เช่น ศาสนธรรมช่วยเยียวยาใจวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างไร ศาสนบุคคลได้เข้าถึงด้วยการพูดคุยเพื่อคลายทุกข์ของวัยรุ่นมากน้อยเพียงใด ศาสนสถานนอกจากเป็นสถานที่ไหว้พระ สวดมนต์ ปฏิบัติธรรมแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนเป็นเวทีเสวนาให้ความรู้แก่วัยรุ่นอย่างเพียงพอหรือไม่

References

- Aunruan, S. (2009). Guardian of Teenage Mother, Pong District. *Interview*. July, 10.
- Autha, Ch. (2019). Representative of Institutes, Pong Technology and Management College. *Interview*. July, 3.
- Bureau of Reproductive Health. (2017). *Annual Report 2017: Bureau of Reproductive Health*. Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health.
- Bonkuea, P. (2017). A Study of Unwanted Teenage Pregnancies in Pathiu District, Chumphon Province. *Journal of Health Development Quarterly Khon Kaen University*, 5(2), 195-216.
- Intaraprasert, S., & Thanipanitchakul, S. (2007). *Adolescent Pregnancy*. Bangkok: Holistic Publishing.
- Interviewee B. (2017). Teenage Mother II, Dokkhamtai District. *Interview*. July, 10.
- Interviewee C. (2017). Teenage Mother I, Pong District. *Interview*. July, 3.
- Interviewee D. (2017). Teenage Mother II, Pong District. *Interview*. July, 9.
- Interviewee E. (2017). Teenage Mother I. *Interview*. September, 10.
- Interviewee F. (2017). Teenage Mother II, Muang District. *Interview*. September, 12.

- Kinassen, W. (2019). The Role of Monk Teachers the Dhamma in Schools to Modify Sexual Risk Behaviors of Adolescents to Prevent Unwanted Pregnancy. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 10(1), 1-14.
- Kovavisarach, E. et al. (2010). Outcome of Teenage Pregnancy in Rajavithi Hospital. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 93(1), 1-8.
- Lertsakornsiri, M. (2014). Factors Associated with Unwanted Adolescent Women Pregnancy in the Perceived of the First Year Students at Saint Louis College. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 15(1), 90-98.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Manager Online Newspaper. (7 April 2008). *Bemused! the 11 Years Old was Pregnant without Her Period*. Retrieved June 2, 2016, from <https://mgronline.com/qol/detail/9510000040859>.
- Nosri, S. (2019). Registered Nurse, Professional Level. *Interview*. July, 10.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (1995). *Student's Thai-Pali-English Dictionary of Buddhist Terms*. (8th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (1997). *A Constitution for Living*. (7th ed.). Bangkok: Sahadhammika Publication.
- Phradhammapidok (P.A. Payutto). (2003). *Buddhadhamma (Revised and Expanded Edition)*. (11th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Siwakorn Paññāvajiro. (2019). Representative of Monks, Secretary of Vice-ecclesiastical Provincial Governor in Phayao. *Interview*. December, 12.
- Phrapisan Visalo. (2011). *Sex and Buddhism*. Retrieved June 2, 2016, from <https://www.visalo.org/article/budAndSex.htm>.
- Phratepvethi (P.A. Payutto). (1989). *Dictionary of Buddhism*. (6th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phungsatthatham, B. (2019). Representative of Lecturer, MCU. *Interview*. July, 23.
- Population and Housing Census in 2012. (2012). *Phayao Province*. Bangkok: National Statistical Office.
- Quality Center, Food and Drug Administration, Ministry of Public Health. (2017). *Provincial Government Inspection Report Form, Fiscal Year 2017*. Retrieved October 20, 2017, from http://filing.fda.moph.go.th/QS/Mh/file/8_113aac.pdf.

- Ratta, S. et al. (2015). The Model Development of Prevention and Solution in Premature Pregnancy of Teenagers in Kamphaengphet Province. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 9(2), 142-160.
- Rawajai, N. (2011). *Factors Influencing Sexual Risk Preventive Behaviours of Students in Vocational Education Commission, Bangkok Metropolitan*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Rungsabsin, N. (2007). *Contraception for Teens, Reproductive Health Division*. Bangkok: War Veterans Organization.
- Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9. (2015). *Guidelines for New Welfare Plan for Prevention and Solving Unplanned Pregnancy in Teenagers*. Bangkok: Technical Promotion and Support Office, Region 4, 8, and 9. Ministry of Social Development and Human Security.
- Thanyaphon, S. (2005). *Sexual Values and Sexual Risk Behaviors of Female Adolescents*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Torkaew, W. et al. (2012). Adolescents: Protect Themselves, be Patient, and Strive for the future. *Newsletter of Child, Youth, and Family Development*, 7(1), 13.
- Unpapom, P. (2000). *A Study of Sexual Value and Risk Behaviors of Mathayom Suksa Six Students in Secondary Schools under the Jurisdiction of the Ministry of Education in Bangkok Metropolis*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Viboonwatthanakitt, R. (2007). *Relationship between Attitudes towards Pregnancy and Life Patterns of Adolescent Pregnancy Women*. Nakhonsawan: Boromarajonani College of Nursing, Sawanpracharak Nakhonsawan.
- Wongwan, K. (2019). Guardian of Teenage Mother, Dokkhamtai District. *Interview*. J

กลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียม
ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล*

Marketing Strategy Rental and Sales Condominium
Bangkok Metropolitan Region

¹นพวัตต์ ธรรมเหมไพจิตร และ กฤษฎา ตันเปาว์

¹Nophawatti Thamhempaijit and Kisda Tanpol

¹คณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹Graduate School, Western University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nophawat.th1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมความต้องการของผู้เช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อวิเคราะห์ กลยุทธ์การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่าง และกลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย 3) เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดการเช่า-ซื้อที่เหมาะสม และงานวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน ตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่ม ผู้เช่า-ซื้อ จำนวน 331 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้บริหาร ผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน และเขตปริมณฑล จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติไค-สแควร์ (Chi-square) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้เช่า-ซื้อ เลือกโครงการที่มีการรักษาความปลอดภัยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = .538) มีสาธารณูปโภค สโมสรมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .925) และที่ตั้งอยู่ใกล้รถไฟฟ้ามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .674) สนใจโครงการบริษัทที่มีชื่อเสียงมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = .500) โครงการหรูหรมีระดับมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = .501) มีขั้นตอนแนะนำสินเชื่อจากสถาบันการเงินอย่างดีมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = .781) และมีปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ ตามกระแสสังคมเพื่อการยอมรับ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = .496) และจากการที่ได้เห็นบ้านหรือห้องตัวอย่างก่อนตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = .421) 2. กลยุทธ์การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน (Leader cost) โดยการลดต้นทุนด้านลักษณะทางกายภาพ สร้างกลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) พัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้เช่า-ซื้อให้ความสนใจ ตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม ระดับราคาที่ 2,000,001-2,500,000 บาท และระดับราคา 4,500,001-5,000,000 บาท และกลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย และกลุ่ม

*Received August 17, 2020; Revised November 5, 2020; Accepted February 15, 2021

ลูกค้าเป้าหมาย (Focus strategy) ซึ่งเป็นนักธุรกิจ เจ้าของกิจการ อายุ 35-49 ปี ซึ่งก็ให้ความหมายในการทำงานเดียวกัน 3. องค์ประกอบของตัวแปรที่สังเกตได้ทั้ง 9 ตัว มีค่าเป็นบวกประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ P1 ด้านสถานที่ P3 ด้านการส่งเสริมการขาย P4 ด้านบุคคล P5 ด้านกระบวนการ P7 ปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ ด้านการรับรู้ - เรียนรู้ Y2 และด้านการบริการหลังการขาย Y3 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ด้านรายได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.07 ด้านบุคคล (People) P5 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .92 นอกจากนี้พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบแล้ว ยังสามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ซึ่งก็ให้ความหมายในการทำงานเดียวกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด;เช่า-ซื้อ; คอนโดมิเนียม

Abstract

The purpose of this research was to (1) study the satisfaction and Demand Behaviour of Rental - Sales Residential Buildings and Condominiums in Bangkok and Metropolitan Areas (2) To analyse Leader cost strategy. Strategy to make a difference and targeting strategies and target group (3) To create a suitable rental-sales marketing strategy, is an entrepreneur. 331 people and qualitative research are 10 executives, entrepreneurs in Bangkok and 10 metropolitan areas. Statistics used in data analysis are percentage, average, standard deviation, chi-square statistics and structural equation analysis (SEM) with program

The research shows that: 1. Rental - Sales Select projects that have secured an average rating. ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = .538) With utilities The club has an average score. ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .925) And those located near the train have an average rating ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .674) Interested in a project with a well-known company with an average score ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = .500) The luxury project has an average rating. ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = .501) There is a procedure for introducing good loans from financial institutions with an average score. ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = .781) And there are rental-buying deciding factors According to the social trend for acceptance Have an average rating ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = .496) And from seeing the model house or room before making a decision, there is an average score ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = .421) 2. The leader cost strategies by reducing physical costs. Make a strategy to make a difference (Differentiation) develop products that tenants-buy pay attention Commercial buildings or condominiums, priced at 2,000,001-2,500,000 baht and at 4,500,001-5,000,000 baht) and Targeting strategies and target customers (Focus strategy), which are business people Business owners aged 35-49 years, which also provides the same meaning. 3. There are 9

elements of the variable which are positive, consisting of personal information, occupation, income, marketing factors Product (P1), location (P3), sales promotion (P5), human (P5), process (P7). Rental-sales decision factors Perception-Learn (Y2) and after sales service (Y3), the observable variable has the highest component weight in terms of income, with the weight of 1.07 in People (P5) with the weight of .92 in addition to considering the weight of the composition. Can also be considered from the prediction coefficient (R^2), which also provides the same meaning.

Keywords: Marketing strategy; Rent-sales; condominium

บทนำ

นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมาเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากวิกฤติสินเชื่อ Sub-Prime ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรง ภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ปัญหาราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจ การเปิดเสรีการค้าภายใต้กรอบของ WTO และการเปิดเสรีการค้าภายใต้กรอบ FTA และ AEC ส่งผลให้การแข่งขันรุนแรงขึ้นทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ รวมถึงปัญหาการเมืองและอัตราเงินเฟ้อในประเทศ ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและผู้บริโภค เป็นต้น รวมไปถึงการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC ในปี 2558 และทุกครั้งที่เศรษฐกิจประเทศไทยตกต่ำ หนึ่งในมาตรการหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐนิยมใช้การกระตุ้นตลาดอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยเพราะตลาดของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จะมีผลต่อธุรกิจที่ต่อเนื่องตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (Department of International Trade Negotiations, 2015)

มูลค่าตลาดของธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในประเทศไทย จากข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ปี 2555 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีที่อยู่อาศัยเปิดตัวใหม่ จำนวน 103,481 หน่วย มีที่อยู่อาศัยจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น 156,317 หน่วย แบ่งเป็นอาคารชุดร้อยละ 42.7 ทาวน์เฮาส์ และอาคารพาณิชย์ร้อยละ 37.6 บ้านเดี่ยวและบ้านแฝดร้อยละ 19.7 มีมูลค่ารวม 311,852 ล้านบาท ซึ่งเติบโตจากปี 2555 ร้อยละ 20 (Rungruangpol, 2014) และภาพตลาดของธนาคารไทยพาณิชย์ พ.ศ. 2555 มีที่อยู่อาศัย Housing Unit Offered แบ่งเป็นอาคารชุดร้อยละ 45 ทาวน์เฮาส์ และอาคารพาณิชย์ร้อยละ 26 บ้านเดี่ยวและบ้านแฝดร้อยละ 22 และอื่นๆ ร้อยละ 7 และที่อยู่อาศัย Ending inventory of housing unit แบ่งเป็นอาคารชุดร้อยละ 32 ทาวน์เฮาส์ และอาคารพาณิชย์ร้อยละ 30 บ้านเดี่ยวและบ้านแฝดร้อยละ 30 และอื่นๆ ร้อยละ 8 จากแนวโน้มจำนวน Total Housing Unit Offered ปี 2013 เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 แต่ยอดขายกลับลดลงร้อยละ 22 จึงทำให้ Ending Inventory of Housing Unit เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16 (Amornwivat, 2017) ซึ่งสร้างปัญหาให้กับผู้ประกอบการในการทำโครงการขาดทุนหรือไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วนลูกค้าทั้งเพื่ออยู่อาศัย หรือเพื่อธุรกิจ ก็จะมีมูลค่าทรัพย์สินที่

มูลค่าลดลง และส่งผลกระทบต่อภาพรวมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ระยะยาวได้ การผลิตอาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมออกสู่ตลาดปริมาณค่อนข้างสูงนี้เองส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกมาส่งสัญญาณเตือนทั้งสถาบันการเงินที่ปล่อยสินเชื่อและผู้ประกอบการว่า แนวโน้มในอนาคตคอนโดมิเนียมอาจล้นตลาดเนื่องจากมีซับพลายเกินความต้องการของผู้บริโภค และอาจเกิดฟองสบู่ขึ้นได้ เหมือนครั้งวิกฤติฟองสบู่แตกปี 2540 เพื่อไม่ซ้ำรอยบทเรียนครั้งวิกฤติต้มยำกุ้งปี 2540 โดยสำรวจความต้องการของผู้บริโภคในเขตพื้นที่นั้นๆ ก่อนที่จะขึ้นโครงการ (Jirayusawat, and Kotchaporn, 2010)

การลงทุนหรือการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทต่างๆ นักลงทุนหรือผู้ประกอบการจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ ก่อนเพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จของการลงทุนหรือการพัฒนา ตัวแปรอิสระมากมาย การศึกษาความเป็นไปได้จึงพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการตลาด 7Ps คือ ราคา (Price) สถานที่ (Place) ตัวสินค้า(Product) และการส่งเสริมการขาย(Promotion) ความรู้ความสามารถ และความน่าเชื่อถือของบุคลากร(People) สิ่งที่น่าเชื่อถือต่อสายตาลูกค้า (Physical Evidence) กระบวนการในการจัดการด้านการบริการ (Process) (Pornchokchai, 2012) หรือกลยุทธ์ทางการตลาด ศาสตราจารย์ Michael E. Porter แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้นำเสนอแนวคิดการกำหนดกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันว่าประกอบด้วย 3 แนวทางซึ่งเรียกว่า Generic Strategy (Porter, 1985) ได้แก่ กลยุทธ์การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน (Cost leadership) กลยุทธ์การสร้างแตกต่าง (Differentiation) กลยุทธ์การกำหนดตลาดเป้าหมายและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Focus strategy) การตลาดยุค Brand Building ก็ยังเป็นกระแสนิยมที่ทุกสถาบันหันมาให้ความสนใจอย่างเต็มที่ มีการอบรมบรรยายหลักสูตรใหม่ๆ ทุกระดับ ตั้งแต่ ตรี โท เอก ต่างเน้นไปในการสร้างแบรนด์ เพื่อให้ต่อสู้ได้ในสงครามยุคใหม่ที่ Brand name กลายเป็น Asset สำคัญทุกองค์กร มีการสร้าง Brand DNA และสร้างทฤษฎี Brand Rejuvenation ทั้งหมดก็เพื่อที่จะเข้าไปครองใจผู้บริโภค ในช่วงนี้เองเกิดแนวคิดเรื่อง CRM Customer relationship management การสร้างกิจกรรมเพื่อรักษาความภักดีต่อสินค้า เพื่อรักษาลูกค้าและครองใจลูกค้า ผู้บริโภคเป็นทั้งผู้บริโภคที่สามารถแนะนำผู้ผลิตได้โดยตรง (Presumes) คือ Producer กับ Consumer สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรง โดยไม่ผ่านคนกลาง (Srijanya, 2017) ในการซื้อบ้านแต่ละครั้งต้องใช้เงินค่อนข้างมาก การย้ายบ้านแต่ละทีก็ไม่ได้ทำได้ง่าย ๆ ดังนั้น ก่อนตัดสินใจซื้อบ้านแต่ละครั้งจึงต้องคิดแล้วคิดอีกหลายรอบเพื่อให้มั่นใจว่าเราได้บ้านที่ดีและเหมาะกับเราที่สุด (Payubwatana, 2013) ตลาดอสังหาริมทรัพย์ประเภทคอนโดมิเนียมหรือห้องชุด ตอนประเมินมูลค่าตอบแทน สิ่งนำมาใช้ในการวัดความถูกต้องของคอนโดมิเนียม ก็คือ “ผลตอบแทนรายปีจากค่าเช่า (Rental Yield) (Kulvisut, 2014)

ด้วยเหตุผลข้างต้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การเช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม นั้นมีความสำคัญต่อประเทศเพราะถือว่าเป็นธุรกิจที่มี GDP ที่มีความสำคัญในลำดับต้นๆ ของประเทศไทย และมีมูลค่ามหาศาล หากวงการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่มีการพัฒนาหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ให้ทันยุคทันสมัยและได้มาตรฐานคุณภาพ ตามความต้องการของผู้บริโภค ย่อมส่งผลเสียในระยะยาวในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังประโยชน์ที่จะได้รับโดยการนำผลการวิจัยมากำหนดทิศทาง

พฤติกรรมผู้บริโภคพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคการเข้า-ซื้อ และสร้างส่วนแบ่งทางการตลาดให้เพิ่มมากขึ้น และพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายผู้เข้า-ซื้อ เพื่อให้กิจการขยาย การเจริญเติบโตเป็นประโยชน์กับนักลงทุน ผู้ประกอบการและผู้บริโภค นำเผยแพร่ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อ สังคมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมความต้องการของผู้พักอาศัยและอาคารที่พักอาศัย คอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาด การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่าง และ กลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ผู้พักอาศัยอาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดการเข้า-ซื้อที่เหมาะสมของอาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed research) ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantity data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quality data) การวิจัยเชิงปริมาณกระทำโดยการทบทวนเนื้อหาจากเอกสารตำรา บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการเกิดความคิดเห็นด้านกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยประมวลผลผ่านค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.92 เมื่อผ่านเกณฑ์การหาค่า ทั้ง 2 ด้านแล้ว ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามหลังพบผลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ครอบคลุมและเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ จึงได้ดำเนินการนำไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้าน บริหารธุรกิจอาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล จำนวน 10 ท่าน และผู้ประกอบการ จำนวน 10 ท่าน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตามกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้แก่ ลูกค้าที่ตัดสินใจเช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ช่วงปี 2555-2560 จำนวน 3,940 โครงการ ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งคำนวณตัวอย่างแบบยอมรับได้ ตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของ ตัวอย่างที่ยอมรับได้ ตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่ยอมรับได้ ตามตารางสำเร็จรูป คำนวณหาขนาดของตัวอย่างเมื่อกำหนดกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการ โดยวิธี Taro Yamane ด้วย จำนวน 364 คน

ประชากรในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ 3,940 โครงการ ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย คือ กลยุทธ์การตลาดของการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยประชากรในการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการคัดเลือกที่มีความเกี่ยวข้องลูกค้าและฝ่ายบริหารโครงการ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (รายบุคคล) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในเรื่องกลยุทธ์การตลาดเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มากกว่า 5 ปีขึ้นไปและ

กลุ่ม 2 ผู้เช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 35 - 49 ปี มีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมา คือ อายุ 20 - 34 ปีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 อายุ 50 - 64 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และอายุ 65 ปีขึ้นไปจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพนักธุรกิจ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมาคือ อาชีพเจ้าของกิจการจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 อาชีพรัฐวิสาหกิจ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 อาชีพรับราชการ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 จำแนกตามประเภทที่พักปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยบ้านตัวเอง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมาคือ บ้านเช่าจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ทาวน์เฮาส์ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 และคอนโดมิเนียม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 จำแนกการดำรงชีวิตการเดินทาง พบว่า ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาคือ รถประจำทางจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 และรถจักรยานยนต์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 จำแนกตามระดับรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,000 - 30,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ รายได้ 100,001 บาทขึ้นไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รายได้ 75,001 - 100,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 รายได้ 50,001 - 75,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 รายได้ 40,001 - 50,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 และรายได้ 30,001 - 40,000 บาทจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อนุปริญญา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 และปริญญาเอก จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 ตามลำดับ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยด้านลักษณะกระบวนการ ปัจจัยด้านราคา โดยจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้เช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยอาคารคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีช่วงอายุอยู่ที่ 35-49ปี คิดเป็นร้อยละ 43.80 อาชีพนักธุรกิจ เจ้าของกิจการ รับราชการ รัฐวิสาหกิจ อาศัยอยู่บ้านของตนเองคิดเป็นร้อยละ 51.1ใช้รถยนต์

ส่วนบุคคล และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้หลัก 2กลุ่ม คือกลุ่มที่1 มีรายได้ 20,000-30,000 บาทต่อเดือน สนใจและมีศักยภาพเลือกตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ และคอนโดมิเนียม ระดับราคา 2,000,001-2,500,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = .810) ส่วนกลุ่มที่2 มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไปต่อเดือน สนใจและมีศักยภาพเลือกตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ และคอนโดมิเนียม ระดับราคา 4,500,001-5,000,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = .851) กลุ่มผู้เช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยอาคาร คอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เลือกโครงการที่มีการรักษาความปลอดภัยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .538) โครงการที่มีสาธารณูปโภค สโมสรมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .925) และที่ตั้งอยู่ใกล้รถไฟฟ้ามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .674) ชื่นชอบการส่งเสริมการขายต่างๆ เช่น ส่วนการลดราคา ของแถม ฟรีตกแต่ง ฟรีค่าธรรมเนียมโอนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .644) สนใจบริษัทที่มีชื่อเสียงมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .500) โครงการหรูหรามีระดับมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .501) มีขั้นตอนแนะนำสินเชื่อจากสถาบันการเงินอย่างดีมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .781) และมีปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยอาคารคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกระแสสังคมเพื่อการยอมรับ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .496)และจากการที่ได้เห็นบ้านหรือห้องตัวอย่างก่อนตัดสินใจมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = .421)

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลวิเคราะห์กลยุทธ์การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน (Leader Cost) กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) และกลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Focus Strategy) จากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เช่า-ซื้อ และปัจจัยการตลาดจะเห็นได้ว่าหากผู้ประกอบการหรือผู้บริหารโครงการสามารถเลือกใช้กลยุทธ์การเป็นผู้นำเรื่องต้นทุน โดยการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่างๆด้านลักษณะทางกายภาพเช่นการลงทุนไปที่สื่อโฆษณาสร้างความเป็นมาของโครงการ หรือใช้งบสื่อสัมพันธ์เพื่อนบ้านข้างเคียงโครงการ ควรไปพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้เช่า-ซื้อให้ความสนใจ ตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม ระดับราคาที่ 2,000,001-2,500,000บาท และระดับราคา 4,500,001-5,000,000บาท โดยให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกับคู่แข่งในพื้นที่หรือเขตเดียวกัน สร้างระบบรักษาความปลอดภัยของโครงการให้โดดเด่นเป็นหนึ่ง และ ยกย่องโครงการให้หรูหรามีระดับสูงกว่าโครงการคู่แข่งในระดับเดียวกัน มีการส่งเสริมการขายต่างๆ เช่น ส่วนการลดราคา ของแถม ฟรีตกแต่ง ฟรีค่าธรรมเนียมโอน และมีขั้นตอนแนะนำสินเชื่อจากสถาบันการเงินอย่างดี ให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้เช่า-ซื้อ โดยการทำการตลาดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Focus Strategy) ซึ่งเป็นนักธุรกิจ เจ้าของกิจการ อายุ 35-49ปี พักอาศัยบ้านตนเอง และเลือกใช้สื่อการตลาดให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดการเช่า-ซื้อที่เหมาะสมของอาคารที่พักอาศัย คอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลพบว่าค่าน้ำหนักขององค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัย คอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีองค์ประกอบของตัวแปรที่สังเกตได้ทั้ง 9 ตัว มีค่าเป็นบวกประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ P1 ด้านสถานที่ P3 ด้านการส่งเสริมการขาย P4 ด้านบุคคล P5 ด้านกระบวนการ P7 ปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ ด้านการรับรู้

- เรียนรู้ Y2 และด้านการบริการหลังการขาย Y3 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ด้านรายได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.07 ด้านบุคคล (People) P5 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .92 นอกจากพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบแล้ว ยังสามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ R^2 ซึ่งก็ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน กับผลสรุปจากแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ ฝ่ายบริหารโครงการ เจ้าหน้าที่นิติบุคคลอาคารชุดแต่ละโครงการในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ปัจจัยการตัดสินใจเช่า - ซื้อ พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจเช่าซื้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ เช่า-ซื้อจากการที่ได้เห็นบ้านหรือห้องคู้มค่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = .421) รองลงมาคือ เช่า-ซื้อตามกระแสสังคมเพื่อการยอมรับ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = .490) ซึ่งอยู่ระดับมากที่สุด สามารถใช้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เน้นข้อมูลข้างต้น เพื่อการตัดสินใจเช่า-ซื้อตามคำแนะนำของสื่อการตลาดแบบบูรณาการ ออนไลน์(Online) ,ออฟไลน์(Offline) จักได้ผลดียิ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้ออาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .496 และ .444 อาจเนื่องมาจากโครงการตั้งราคาที่เหมาะสมที่มีคะแนนเฉลี่ยคือ ราคา 2,000,001 – 2,500,000 บาท ซึ่งทำให้ลูกค้าเลือกเช่า-ซื้อ มากกว่ากลุ่มราคาอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญชัย ธนะวิบูลย์ชัย (Tanaviboonchai, 2016) พบว่าปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมแนวเส้นทางรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อีกทั้งสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ถึงปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์กล่าวว่า ปัจจุบันเราเองก้าวสู่ยุค 4.0 แล้ว การทำการตลาดต้องมีธุรกิจที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ลูกค้าสามารถเลือกผลิตภัณฑ์ตามความต้องการได้โดยการใช้เว็บไซต์ต่างๆ ช่วยก่อนการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 3.87) หากพิจารณารายข้อ พบว่า สถานที่ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การส่งเสริมการขายต่างๆ เช่น ส่วนการลดราคา, ของแถม, ฟรีตกแต่ง, ฟรีค่าธรรมเนียมโอน สอดคล้องกับการวิจัยของเจริญจิตต์ พงษ์วิริยาทร (Pajongviriyathorn, 2016) ปัจจัยที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมในกรุงเทพมหานครของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในเรื่องการพาชมห้องตัวอย่างตามที่ท่านต้องการมีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมาคือการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจเช่น มีส่วนลดเงินสดให้เพิ่มเติมมีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ปัจจัยด้านด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) หากพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือโครงการหรูหรามีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) รองลงมาคือ โครงการมีบรรยากาศและ

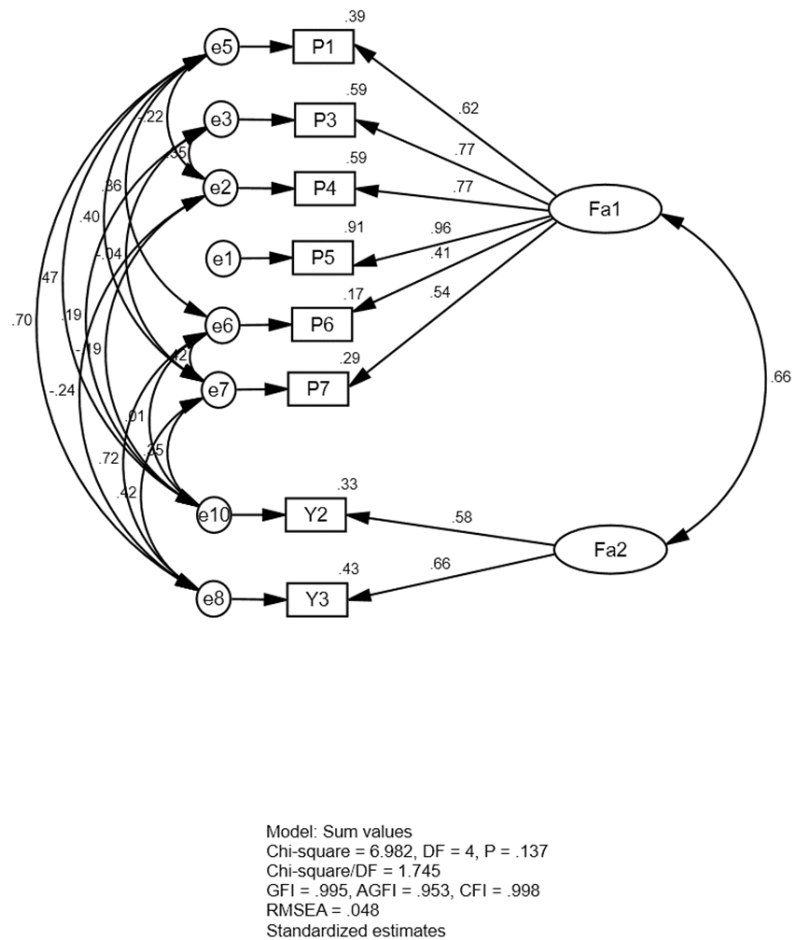
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการพักอาศัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) สอดคล้องกับการวิจัยของเจริญจิตต์ ผจงวิริยาทร (Pajongviriyathorn, 2016) ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพภายในโครงการมีบรรยากาศที่ดี สวยงาม ร่มรื่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.23) และปัจจัยการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเช่าซื้อคอนโดมิเนียมความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .181 และ .205 อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมการขายต่างๆ เช่น ส่วนการลดราคา ของแถม ฟรีตกแต่ง ฟรีค่าธรรมเนียมโอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมาคือ มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ พัตวิจิตร (Patwijit, 2014) กลยุทธ์การเจาะตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมติดรถไฟฟ้าของประชากรวัยทำงานทั้งชายและหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมติดรถไฟฟ้าของประชากรวัยทำงานทั้งชายและหญิงในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิวิดี สุขโหมด (Sukmote, 2012) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมมือสองของผู้อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าปัจจัยการส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมมือสอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การเป็นผู้นำในเรื่องต้นทุน (Leader Cost) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์กับปัจจัยการตัดสินใจเช่าซื้อ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .737, และ .735 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติชัย ธนะวิบูลย์ชัย (Tanaviboonchai, 2016) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมแนวเส้นทางรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมของโครงการมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมแนวเส้นทางรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์กับปัจจัยการตัดสินใจเช่าซื้อที่มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญด้านสถานที่พบว่า ผลการวิเคราะห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานที่ตั้งอยู่ใกล้รถไฟฟ้าการเดินทางสะดวก ใกล้แหล่งชุมชนหรือศูนย์การค้ามีจุดบริการรถประจำทางรับ - ส่ง ที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้พักอาศัยไม่แออัด โครงการมีสาธารณูปโภคสโมสร และโครงการมีการรักษาความปลอดภัย สร้างกลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์พาภรณ์ อมรเวชกุล (Amornvechkul, 2012) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อลูกค้าในการซื้อคอนโดมิเนียมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านจัดจำหน่าย คะแนนที่มีผลต่อการตัดสินใจค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ผลการวิเคราะห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) อาจเนื่องจากผู้ประกอบการโครงการให้ความสำคัญในการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ การทำการตลาดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (Focus Strategy) สอดคล้องกับทิพย์พาภรณ์ อมรเวชกุล (Amornvechkul, 2012) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีต่อลูกค้าในการซื้อคอนโดมิเนียมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด คะแนนที่มีผลต่อการตัดสินใจค่าคะแนนเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43) องค์ประกอบกลยุทธ์การตลาดเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของลูกค้า

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่สังเกตได้ทั้ง 9 ตัว มีค่าเป็นบวก ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ P1 ด้านสถานที่ P3 ด้านการส่งเสริมการขาย P4 ด้านบุคคล P5 ด้านกระบวนการ P7 ปัจจัยการตัดสินใจเข้า-ซื้อ ด้านการรับรู้-เรียนรู้ Y2 และด้านการบริการหลังการขาย Y3 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ด้านรายได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.07 ด้านบุคคล (People) P5 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .92 อาจเนื่องมาจากรายได้ของลูกค้าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเข้า-ซื้อ อาคารที่พัก คอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับอภิญา เสมเสริมบุญ (Semsermboon, 2008) ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมในย่านถนนทองหล่อในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษา, อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียม ในย่านถนนทองหล่อในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับเจริญจิตต์ ผจงวิริยาทร (Pajongviriyathorn, 2016) พบว่าสมมติฐานที่ 11 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร ค่าสถิติ T-Test มีค่า S เท่ากับ 0.272 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .198, .445 และ .501 ซึ่งการตัดสินใจเข้าซื้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยทางการตลาดตัวที่สังเกตได้ทั้ง 3 ตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ประกอบด้วยการตัดสินใจเข้าซื้อตามคำแนะนำของสื่อ ออนไลน์ (Online), ออฟไลน์ (Offline) เข้าซื้อตามกระแสสังคมเพื่อการยอมรับ เข้าซื้อจากต้องการความปลอดภัย เข้าซื้อจากต้องการแสดงความสำเร็จในชีวิต เข้าซื้อตามประสบการณ์ เข้าซื้อจากการที่ได้เห็นบ้านหรือห้องตัวอย่าง เข้าซื้อจากการที่ได้เห็นบ้านหรือห้องคุ่มค่า และเข้าซื้อจากการที่ได้เห็นเป็นโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องพรชัย อรัญยานนท์ (Arunyakanon, 2014) พบว่าปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันกับกระบวนการตัดสินใจในการซื้อ

จากการวิจัยจึงได้ กลยุทธ์ทางการตลาดการเข้า-ซื้อที่เหมาะสมของอาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อ โดยพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมทุกประเภทมีผลต่อเครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในด้านการบริการลูกค้า ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ และอาชีพส่งผลต่อเครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในด้านโฆษณา ด้านพนักงานขาย และด้านการบริการลูกค้า

ภาพที่ 1 โมเดลกลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อที่เหมาะสม

องค์ประกอบของตัวแปรที่สังเกตได้ มีค่าเป็นบวกประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอาชีพ ด้านรายได้ ปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (P1) ด้านสถานที่ (P3) ด้านการส่งเสริมการขาย (P4) ด้านบุคคล (P5) ด้านกระบวนการ (P7) ปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ ด้านการรับรู้ - เรียนรู้ (Y2) และด้านการบริการหลังการขาย (Y3) โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด

สรุป

กลยุทธ์การตลาดการเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการตัดสินใจเช่าซื้อคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นผลดีสำหรับผู้ประกอบการโครงการที่จะนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการแข่งขันในตลาดต่อไป การพัฒนาโครงการให้มีชื่อเสียงอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ถือว่าสร้างความมั่นคงทางการเงิน และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า และการใช้ช่องทางการซื้อผ่านเจ้าของโครงการเพราะลูกค้าคิดว่าจะได้ราคาที่เป็นธรรมและสร้างสัมพันธ์อันดีถ้าหากแนะนำลูกค้ามาจะได้คำแนะนำมา และการเข้าถึงเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะได้รายละเอียดที่ครบสมบูรณ์มากกว่าผ่านตัวแทน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

นักลงทุน ผู้บริหารและผู้ประกอบการโครงการที่จะนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและช่วยในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการแข่งขันในตลาดต่อไป การพัฒนาโครงการให้มีชื่อเสียงอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ถือว่าสร้างความมั่นคงทางการเงิน และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า ข้อมูลกลุ่มผู้เช่า-ซื้อ (1) ช่วงอายุ 35-49 ปีพักอาศัยบ้านตนเอง อาชีพเป็นนักธุรกิจและเจ้าของกิจการ สนใจ (2) ตึกแถวหรืออาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม ระดับราคาที่ 2,000,001-2,500,000 บาท และระดับราคา 4,500,001-5,000,000 เน้นคู่แข่งในพื้นที่หรือเขตเดียวกัน สร้างระบบรักษาความปลอดภัยของโครงการให้โดดเด่น และ กลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (3) ปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นผลดีสำหรับ และใช้ช่องทางการซื้อผ่านเจ้าของโครงการเพราะลูกค้าคิดว่าจะได้ราคาที่เป็นธรรมและสร้างสัมพันธ์อันดีถ้าหากแนะนำลูกค้ามาจะได้คำแนะนำ และผู้เช่า-ซื้อ โครงการจะได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการเลือกซื้ออาคารที่พักอาศัยได้อย่างคุ้มค่าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เช่า-ซื้อ ในเชิงลึกของคนในครอบครัวมีอำนาจในการตัดสินใจเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม

2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำการบริหาร ผู้ประกอบการอาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม

2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดปัจจัยการตลาด รูปแบบการตลาดเชิงบูรณาการ และการตลาดเชิงนวัตกรรมในเชิงลึก ที่เป็นปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม

2.4 ควรมีการศึกษาและสัมภาษณ์ในเชิงลึก กลุ่มตัวอย่างผู้จัดการธนาคารสินเชื่อประเภทอาคาร กับลูกค้าและแนวทางการบริหารจัดการระบบเครดิตการเช่า-ซื้อ ที่เป็นปัจจัยการตัดสินใจเช่า-ซื้อ อาคารที่พักอาศัยและคอนโดมิเนียม

References

- Ablex. Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Amornvechkul, T. (2012). *Marketing Mix Factors Affecting Customers Towards Purchasing Condominiums in Mueang Mai District*. (Master's Thesis). Graduate school: Chiang Mai University. Chiang Mai.

- Amornwiwat, S. (2014). *Ending Inventory of Housing Unit Economic Intelligence Center Siam Commercial Bank*. Retrieved December 12, 2017, from <http://www.scb.co.th>
- Anthonisz, S., & Perry, C. (2015). Effective Marketing of High-Rise Luxury Condominiums in a Middle-Income Country Like Sri Lanka. *Journal of Work-Applied Management*, 7(1), 61-83.
- Aroian, K. J., & Norris, A. E. (2001). *Confirmatory Factor Analysis*. In B.H Munro (ED.) Statistical Methods for Healthcare Research. (4th ed.) Philadelphia: Lippincott William & Wilkins.
- Arunyakanon, P. (2014). *Factors Affecting the Customer's Decision to Purchase Condominiums in The Medium Price Range Along the Skytrain*. (Doctoral Dissertation). Ramkhamhaeng University. Bangkok.
- Department of International Trade Negotiations. (2015). *Data statistics*. (FTAs). Retrieved April 3, 2018, from <http://www.dtn.go.th>
- Department of Lands Information. (2017). *Dol91002-Data Building*. Retrieved April 3, 2018, from <http://www.dol.go.th/PlaAumphur.aspx>
- Jirayusawat, T., & Kotchaporn, P. (2010). *Opening a Treasure Trove of Real Estate on The Golden Bangkok and Metropolitan Area*. Bangkok: Bibliographic information of the National Library.
- Kinoti, M. (2011). *Green marketing Intervention Strategies and Sustainable Development A Conceptual Paper*. School of Business Nairobi, Kenya: University of Nairobi Kenya.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management*. Retrieved April 3, 2018, from http://hazaryab.net/attachments/090_Kotler-in-Marketing.pdf.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management*. Retrieved April 3, 2018, from http://bazeryab.net/attachments/090_Kother-in-Marketing.pdf.
- Kotler, P. (2006). *Marketing Management*. (12nd ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Kulvisut, A. (2014). *Real Estate Quick & Easy*. (2nd ed.). Bangkok: First offset (1993) co., th.
- Leesornsiri, J. (2018). *Strategy on Agricultural Machinery Development Business in Thailand*. (Doctoral Dissertation). Western University. Bangkok.
- Pajongviriyathorn, C. (2016). *Factors Affecting Consumer Purchase of Condominiums in Bangkok*. (Master's Thesis). Graduate school: Thammasat University. Bangkok.
- Patwijit, J. (2014). *Market Penetration Strategies That Influence to Working-Ages Population (Both Men and Women) Decision to Purchase A Nearby BTS Condominium in Bangkok*. (Master's Thesis). Graduate school: Bangkok University. Pathum Thani.

- Payubwatana, M. (2013). *Must Be Comprehensive Before Buying A House, Building, Land, Condo*. Bangkok: Bibliographic information of the: National Library.
- Pornchokchai, S. (2012). *Real Estate Marketing Management*. Bangkok: Bibliographic information of National Library.
- Porter, M. E. (1998). *The competitive Advantage of nations*. with a new Introduction. New York: Simon & Schuster Inc.
- Punpanich, N. Auaun, W., & Loytakul, S. (2012). The Quantitative Relationship between McKinsey 7S's Model and Sustainable Competitive Advantage: Case Study of Thai SMEs Biotechnology Industry. *Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 10(3), 2-16.
- Ruangal, K., & Rattanapreanthamma, W. (2017). *The Use of Marketing-Mix Factors Influencing Purchasing Decision Condominium of Consumers in Bangkok District*. (Master's Thesis). Graduate school: University of the chamber of the commerce. Bangkok.
- Rungruangpol, W. (2014). *Real Estate Marketing Management*. (1st ed.). Bangkok: First offset (1993) co., th.
- Semsermboon, A. (2008). *Alternative: Decision making factors for Condominiums purchase in Thonglor Road Bangkok*. (Master's Thesis). Graduate school: Suan Dusit University. Bangkok.
- Srijanya, S. (2017). *Creative age marketing 4.0*: Bangkok nation book of DMS Corporation co., th.
- Stock Exchange of Thailand Information Center, (2018). *Disclosure rules in the form 56-1*, Company Development Department, Office of the Securities and Exchange Commission Retrieved January 17, 2018, from <http://www.set.or.th>
- Sukmote, N. (2012). *The Marketing mix and Behavior Toward the Purchase of a Condominium live in Bangkok*. Thesis Master of Business. Graduate school: Rangsit University.
- Tanaviboonchai, S. (2016). *Influential Factors for Purchasing Condominium Along Skytrain and Subway line in Bangkok and its Vicinity*. (Master's Thesis). Graduate school: Thammasat University. Bangkok.
- Wajirum, W. (2017). *Development of business strategies community enterprise entrepreneurs. case study: Herbal product business lower central region1*. (Doctoral Dissertation). Western University. Bangkok.

**เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตร
การใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ. 2549-2552***
**Political Economy on Interactions Regarding
the Compulsory Licensing of Drug Paten B.E. 2549 – 2552**

พัชรวีรณ สุวรรณบุญ

Patchareewan Suwanabun

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Thailand.

Corresponding Author's Email: psuwanabun@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) ศึกษาวิธีการ ขั้นตอน การออกมาตรการตอบโต้ของกลุ่มพลังสังคมโดยมี กลุ่มบริษัทยาข้ามชาติ กลุ่มที่สนับสนุนบริษัทยาข้ามชาติ กลุ่มผู้คัดค้านภายในประเทศไทยที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาได้อย่างเป็นกระบวนการได้แก่ตัวแสดงกลุ่มใดบ้างและมีบทบาทอย่างไรบ้าง 2) ศึกษาวิธีการ ขั้นตอน การออกมาตรการตอบโต้ของกลุ่มพลังสังคมที่มีความพยายามคัดค้านการประกาศที่กระทรวงสาธารณสุขใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มพลังสังคมที่สนับสนุนการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาอย่างไรบ้างและมีการตอบโต้ปฏิสัมพันธ์นั้นอย่างไร โดยการวิจัยเชิงคุณภาพสรุปผลโดยใช้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ผลงานวิจัยทางด้านกฎหมายและการแพทย์ร่วมกับข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น และการสัมภาษณ์มาสร้างคำอธิบายในลักษณะการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของกลุ่มคัดค้านการประกาศมาตรการซีแอลและกลุ่มสนับสนุนบริษัทที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจการเมืองโดยอิทธิพลของกลุ่มบริษัทเป็นกลุ่มทุนใหญ่ข้ามชาติโดยแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มทุนบริษัทใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มบริษัทสาขาอยู่ในประเทศไทย แต่เนื่องด้วยระบบการบริหารราชการที่ยังเข้มแข็งในสังคมไทยการบริหารภาครัฐในลักษณะต้องดำเนินนโยบายในสถานะพึ่งพิงฝ่ายทุนเปิดโอกาสทางการค้าการลงทุนโดยการผ่อนปรนมาตรการกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ โดยการแก้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร ดำเนินความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยและไม่กล้าชี้แจงในความถูกต้องจากปัญหาการเข้าถึงยาภายในประเทศ ขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยเห็นได้จากรัฐบาลประเทศไทยในช่วง พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นรัฐบาลที่มาจากกรียอำนาจและพยายามอยู่ในอำนาจให้นานที่สุดจึงต้องแสดงท่าทีและบทบาทที่เข้าข้างฝ่ายทุน

คำสำคัญ: การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา; การละเมิดสิทธิบัตรยา; การคัดค้าน

*Received August 3, 2020; Revised August 20, 2020; Accepted October 27, 2021

Abstract

The research article consists of the following objectives: 1) to study the methods and procedures for the issuance of countermeasures by social forces such as multinational pharmaceutical companies, support groups for multinational pharmaceutical companies, and dissident groups within Thailand who object compulsory drug licensing, as well as who these companies represent and their roles; and 2) to study the methods and procedures used by social forces to issue countermeasure in response to the Ministry of Health's declaration on the compulsory drug licensing, as well as their interactions with the social forces that support the compulsory drug licensing and their reactions to those interactions. A qualitative research method was used in this study. To provide explanations in descriptive analysis, the results were summarized using social science theories, legal and medical research, as well as data from preliminary papers and interviews.

From the study, it is found that the political economy is influenced by dissident groups on drug patent compulsory licensing and support groups for pharmaceutical companies, in which the influence of multinational pharmaceutical companies can be divided into two groups: parent companies in the United States of America and subsidiaries in Thailand. However, due to the strong bureaucracy in Thai society, the government administration is forced to implement the policies that depend on the capitalists by expanding trade and investment opportunities through amending the Patent Act to include laws and measures that benefit capitalists. As a result, the government and capitalists have a mutually dependent relationship, and the government is hesitant to address the issue of access to medications within the country, as well as the lack of participation and integration in work. This can be seen in the attitude and position of the Thai government during the years B.E. 2549 – 2552, which sided with the capitalists because it was a government that resulted from the seizure of power, and they intended to keep it for as long as possible.

Keywords: Intellectual Property Infringement; Drug Patent Infringement; Objection

บทนำ

ความไม่เท่าเทียมกันทางสุขภาพในปัจจุบันเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่เผชิญกับการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนเรื่องสุขภาพในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานก่อนการประกาศมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาองค์การการค้าโลก (WTO) ที่ให้อำนาจแก่ประเทศสมาชิกผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาที่ติดสิทธิบัตรได้หากเกิดวิกฤตด้านสาธารณสุขขึ้นในประเทศหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ การ

เข้าถึงการบังคับใช้สิทธิบัตรในประเทศกำลังพัฒนาได้มีการโต้เถียงอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับความหมายของสิทธิบัตรสำหรับการเข้าถึงยาและปัญหาได้เกิดขึ้นในประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐเพื่อป้องกันหรือชะลอการแข่งขันปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศประสบกับข้อตกลงด้านการค้าเรื่องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (ข้อตกลง ทริปส์) เช่น การนำเข้าและใบอนุญาตบังคับใช้นั้นได้เน้นถึงความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นจากการขยายสิทธิบัตร การใช้สิทธิบัตรในประเทศกำลังพัฒนาได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องผลกระทบของสิทธิบัตรที่มีต่อการเข้าถึงยา ปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศประสบในการใช้ประโยชน์จากความยืดหยุ่นที่ระบุไว้ในข้อตกลงทริปส์ (TRIPs) การมีผลใช้บังคับของข้อตกลงการค้าโลก (WTO) ข้อตกลง ทริปส์ (TRIPs) ในปี ค.ศ.1995 เปลี่ยนระบบทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ การประสานกันของมาตรฐานทรัพย์สินทางปัญญาระดับพื้นฐานได้ดำเนินการเพื่อปกป้องการลงทุนในนวัตกรรมการจำกัดความเสี่ยงจากการ “ใช้ฟรี” ที่ไม่ยุติธรรมว่ามาตรฐานเดียวกันนี้ได้ลดความสามารถดั้งเดิมของผู้ผลิตของสินค้าสาธารณะเพื่อสนองความต้องการที่สำคัญของสมาชิกที่มีฐานะด้อยกว่าของสังคมโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

โดยในปี พ.ศ. 2549 – 2552 สถานการณ์ในประเทศไทยต่อสู้เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาหรือว่าเรื่องข้อตกลงทางการค้าเสรีเป็นเรื่องที่น่ากังวลมาก โดยจากอดีตประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสิทธิบัตรฉบับแรกใน พ.ศ. 2522 ก่อนหน้าการประกาศใช้จริงได้มีการยกร่างและแก้ไขมาก่อนหน้าแต่ละครั้งสร้างผลสะท้อนต่ออุตสาหกรรมยา ในปี พ.ศ. 2528 สหรัฐอเมริกาเสนอให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยนให้รัฐไทยขยายการคุ้มครองสิทธิบัตรด้วยยาและผลิตภัณฑ์ยาจากเดิมที่ประเทศไทยยอมให้มีการจดสิทธิบัตรเฉพาะกระบวนการผลิตยาเท่านั้นและขยายอายุสิทธิบัตรจาก 15 ปี เป็น 20 ปี และได้แก้ไขสำเร็จในปี พ.ศ.2535 แต่ปี พ.ศ. 2537 สหรัฐอเมริกาได้ผลักดันการขยายอายุสิทธิบัตรบรรลุผลสำเร็จในการผลักดันความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าให้อยู่ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลกซึ่งให้การคุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ รวมทั้งยาและผลิตภัณฑ์ยาและกำหนดอายุสิทธิบัตร 20 ปี ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามจึงทำให้คนไทยต้องใช้ยาที่มีสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์ซึ่งมีราคาแพงก่อนเวลาอันควร กรณีดังกล่าวประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาดังนั้นจึงไม่ได้สิทธิดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศอังกฤษแต่ในกรณีของประเทศไทยจะเป็นเหมือนดังประเทศบราซิลซึ่งถูกกดดันด้วยมาตรการต่างๆ จากต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงทำให้ประเด็นเหล่านี้จะถูกมองว่าเป็นประเด็นทางการเมืองไปทั้งหมดกลายเป็นการต่อต้านรัฐบาล ล้มล้างรัฐบาล ซึ่งก็จะมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งลุกขึ้นมาต่อต้านทันทีนอกจากนี้ในขณะที่ฝ่ายของประชาชนลุกขึ้นมาขับเคลื่อนด้านทรัพย์สินทางปัญญา ฝ่ายบริษัทยาข้ามชาติเองก็ไม่น้อยหน้าลุกขึ้นมาเจรจาฝ่ายการเมือง ข้าราชการประจำทำทุกอย่างให้ทุกคนเห็นดีเห็นงามกับข้อตกลง TRIPs-Plus รวมทั้งพยายามนำเงินเข้าไปปลุกเร้าประชาชนบางกลุ่มให้ประชาชนกลุ่มนั้นขึ้นมาบอกว่าบริษัทยาข้ามชาติทำดีแล้วและผลิตยาเพื่อคนทั้งโลกโดยไม่นึกถึงส่วนที่บริษัทยาเหล่านั้นค้ากำไรบนความเจ็บป่วยของผู้อื่นและความพยายามที่จะเข้าถึงพวกนักการเมืองที่มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อบอกให้ประชาชนเห็นว่าการเจรจาการค้านี้เป็นประโยชน์กับประเทศทั้งที่แอบแฝงผลประโยชน์ข้ามชาติของตนเองไว้

การประกาศซีแอลในประเทศไทยไม่ใช่ผลพวงของการรัฐประหารเนื่องจากการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมไทยเพื่อแสวงหาทางเลือกในการเข้าถึงยาได้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานโดยการประกาศใช้มาตรการซีแอลเป็นบทสุดท้ายเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและกลไกระบบเศรษฐกิจและผลกระทบต่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประกาศซีแอลในประเทศไทย โดยบรรษัทยาข้ามชาติฟาร์มา (PhRMA) สหรัฐฯ, สหภาพยุโรป, องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกและองค์การการค้าโลกเป็นตัวแทนด้านการตลาดในการผลักดันให้เกิดการคุ้มครองระบบทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศต่างๆทั่วโลกและกลุ่มทุนบรรษัทยาข้ามชาติอยู่เบื้องหลังการผลักดันเรื่องดังกล่าวเพื่อต้องการจดสิทธิบัตรและขยายเงื่อนไขของการผูกขาดสิทธิบัตรยาให้มีระยะที่ยาวนานเพิ่มขึ้นทำให้พบว่าความพยายามของบรรษัทยาข้ามชาติถือเป็นกระบวนการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกในรูปแบบการแสวงหากำไรผ่านธุรกรรมทางการเงินมาเป็นรูปแบบของการผูกขาดองค์ความรู้และการซื้อ-ขายสิทธิบัตรโดยความสัมพันธ์ในในรูปแบบดังกล่าวนำมาปรับใช้ในประเทศไทย ระบบตลาดอัตราภิบาลในยุคเสรีนิยมใหม่ได้ผูกขาดองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร ในรูปของระบบทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อแปรเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรธรรมชาติให้ กลายเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคใหม่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ และบรรษัทยาข้ามชาติได้ร่วมกันผลักดันให้ประเทศต่างๆทั่วโลกพัฒนาระบบสิทธิบัตรภายในประเทศเพื่อแลกกับผลประโยชน์ด้านการค้ากับสหรัฐฯ สำหรับประเทศไทยกลไกนี้ส่งผลให้รัฐไทย มีพระราชบัญญัติสิทธิบัตรที่เข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยา ก่อนเวลา อันสมควร ด้วยการผลักดันของสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนข้าราชการกระแสนี้ในกระทรวงสาธารณสุขและสมาคมพรีมา (PREMA) (Khuangphot, 2008) โดยพบว่ากระบวนการของผู้สนับสนุนบรรษัทยาข้ามชาติมีบทบาทในการสนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่มบรรษัทยาต่างชาติพลังสังคมกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 ให้มีการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยา กล่าวได้ว่าสมาคมพรีมาได้ทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของบรรษัทยาข้ามชาติที่มีสาขาในประเทศไทยอย่างแข็งขันการรวมตัวนี้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานในชื่อของพีพีเอซึ่งเป็นพลังสังคมที่มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและกดดันให้ รัฐบาลไทยแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยา กล่าวได้ว่าพีพีเอหรือพรีมาทำหน้าที่เป็นฝ่ายลobbiesรัฐบาลให้แก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 ในขณะเดียวกันก็สานสัมพันธ์กับแพทย์ในโรงพยาบาลต่างๆเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจเป็นสำคัญ (Chai Pinit, 2010)

จากข้อมูลทีกล่าวนมาทั้งหมดหลังจากการใช้มาตรการใช้สิทธิโดยรัฐของไทยผ่านมา 10 ปี กลุ่มคัดค้านการประกาศมาตรการซีแอลได้คาดว่าจะบทบาทไปและนิยามกลุ่มดังกล่าวในด้านของงานวิจัยจากในประเทศไทยส่วนใหญ่กล่าวถึงการสนับสนุนการประกาศมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาโดยไม่มีงานวิจัยใดระบุถึงสาเหตุที่กลุ่มพลังสังคมที่สนับสนุนประโยชน์ของบรรษัทยาข้ามชาติหรือบรรษัทยาในประเทศไทยที่มีข่าวและมาตรการต่างๆ ในการคัดค้านการประกาศมาตรการซีแอลดังกล่าวมีผลกระทบใดบ้างกับประเทศไทยและมีผู้ใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคัดค้านกระบวนการประกาศมาตรการซีแอลและแม้ว่าประเทศไทยจะแก้ไขปัญหามาการเข้าถึงยารักษาโรคได้จากการซึ่งมีส่วนร่วมในการเรียกร้องการเข้าถึงยามาตลอดเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญแต่เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้การประกาศซีแอลเกิดขึ้นได้ในสมัยรัฐบาลสุรยุทธ์ จุลานนท์ แต่

กลุ่มผู้คัดค้านอย่างสมาคมพรีมาประเทศไทย กลุ่มบริษัทยาสาขาในประเทศไทย กลุ่มบริษัทยาข้ามชาติ ได้อ่อนกำลังลงหรือมีสาเหตุอื่นใดที่สามารถปล่อยให้ประเทศไทยสามารถประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาได้ อย่างไรก็ตามสาเหตุใดที่ไม่มีบริษัทคัดค้านหรือคัดค้านแล้วไม่ประสบผลสำเร็จจนเกิดการเสียผลประโยชน์ของกลุ่มบริษัทยาข้ามชาติ และภายหลังการดำเนินการมาตรการซีแอลในครั้งแรกก็ไม่มีมีการประกาศมาตรการดังกล่าวประสบผลสำเร็จอีกเลย กลุ่มใดขัดขวาง ทัดทาน ยับยั้งกระบวนการดังกล่าวไม่ให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการ ขั้นตอน การออกมาตรการตอบโต้ของกลุ่มพลังสังคมโดยมี กลุ่มบริษัทยาข้ามชาติ กลุ่มที่สนับสนุนบริษัทยาข้ามชาติ กลุ่มผู้คัดค้านภายในประเทศไทยที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาได้อย่างเป็นกระบวนการได้แก่ตัวแสดงกลุ่มใดบ้างและมีบทบาทอย่างไรบ้าง
2. ศึกษาวิธีการ ขั้นตอน การออกมาตรการตอบโต้ของกลุ่มพลังสังคมที่มีความพยายามคัดค้านการประกาศที่กระทรวงสาธารณสุขใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มพลังสังคมที่สนับสนุนการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาอย่างไรบ้างและมีการตอบโต้ปฏิสัมพันธ์นั้นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ลำดับขั้นตอนการวิจัยเศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 เป็นการศึกษาในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยศึกษาข้อมูลคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหางานวิจัย ประกอบด้วย ความหมายเศรษฐกิจการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณสุขเกี่ยวกับมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 พร้อมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นประเด็นเศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและการสรุปข้อมูลจากรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ปาฐกถาและสุนทรพจน์ เอกสารและข้อตกลงในการเจรจาการค้ากับสหรัฐอเมริกา , กฎหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา , นโยบายทางการค้าและสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา , และปาฐกถาและสุนทรพจน์ของผู้นำสหรัฐฯ หนังสือ, บทความทางวิชาการ, ข่าวหนังสือพิมพ์ ,และบทความแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้ 1. หมวดข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี รายงานการประชุมรัฐสภา เอกสารราชการจาก

กรมเจรจาการค้า กระทรวงพาณิชย์, เอกสารจากกองบรรณสารและห้องสมุด กระทรวงการต่างประเทศ, เอกสารจากกระทรวงการคลัง, รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง , ปาฐกถาและสุนทรพจน์ของผู้นำไทย, เอกสารและข้อตกลงในการเจรจาการค้ากับสหรัฐฯ , กฎหมายการค้าของสหรัฐฯ , นโยบายทางการค้าและสาธารณสุขของสหรัฐฯ , และปาฐกถาและสุนทรพจน์ของผู้นำสหรัฐฯ 2. หมวดข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ, บทความทางวิชาการ, วารสารการแพทย์, วิทยานิพนธ์, ข่าวหนังสือพิมพ์, และบทความแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ3. หมวดเว็บไซต์

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ผลงานวิจัยทางด้านกฎหมายและการแพทย์ร่วมกับข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น หนังสือ วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ และการสัมภาษณ์มาสร้างคำอธิบายในลักษณะการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 กลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 ได้แก่ ตัวแสดงจำนวนหลายกลุ่มโดยนับตั้งแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้มาตรการซีแอลดังกล่าวกับยาต้านไวรัสเอชไอวีครั้งแรกเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2549 กับยา “เอฟฟาไวเรนซ์” (Efavirenz) ของบริษัทเมอร์ค ชาร์ป แอนด์ โดर्मจนกระทั่งมีการประกาศใช้กับยาอีก 2 ชนิดคือยาต้านไวรัส “คาเลตตรา” ของบริษัทแอสบอต ลาบอราตอรีส์ จำกัด และ ยาโรคเส้นเลือดอุดตันหัวใจและสมอง “พลาวิกซ์” ของ บริษัทซาโนซี-ซินเธอลาโบ (ประเทศไทย) จำกัด มีการตอบโต้และกดดันจากกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการซีแอลของกระทรวงสาธารณสุข โดยจุดยืนที่ต่างกันระหว่างภาคธุรกิจกับการใช้ยาเพื่อต้องการให้ผู้ป่วยเข้าถึงยารักษาโรคได้มากขึ้น โดยวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประเทศไทยและผู้ป่วยในประเทศไทยสามารถเข้าถึงยารักษาโรคได้มากขึ้นก่อนดำเนินการประกาศมาตรการซีแอลได้มีการเจรจากับกลุ่มบริษัทยาข้ามชาติหลายครั้งเพื่อขอลดราคาขายที่นำมาใช้ในประเทศแต่ได้รับคำตอบคือไม่ลดราคา ยา กระทรวงสาธารณสุขแสดงจุดยืนชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่าประเทศไทยประกาศมาตรการซีแอลไม่ได้แสวงหากำไรหรือเพื่อการค้าภายในประเทศ นโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อรัฐบาลใช้มาตรการดังกล่าวทั้งโดยทราบดีว่าผลิตภัณฑ์ยาดังกล่าวมีสิทธิบัตรอยู่และดำเนินการออกเอกสารทางราชการแจ้งเจ้าของสิทธิโดยทันทีเป็นการกระทำที่ถูกขั้นตอนเพียงแต่สิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขทำนั้นไม่ได้ตรงตามความต้องการและวัตถุประสงค์ของบริษัทยาข้ามชาติและการแสดงจุดยืนของกลุ่มบริษัทยาข้ามชาติและกลุ่มผู้สนับสนุนบริษัทยาข้ามชาติที่ไม่เห็นด้วยกับการประกาศซีแอลของรัฐบาลด้วยการตอบโต้ดังนี้

การตอบโต้เบื้องต้นรอบแรกหลังการประกาศมาตรการซีแอลจากตัวแทนจำหน่ายและสมาคมบริษัทยาข้ามชาติโดยเริ่มจากกลุ่มธุรกิจยาประกาศมาตรการตอบโต้คือการประกาศทบทวนแผนการลงทุนใหม่ทั้งหมดในประเทศไทยเพื่อทบทวนบรรยากาศการลงทุนในประเทศใหม่บรรดาบริษัทยาทั้งหลายก็ไม่ได้หยุดความเคลื่อนไหวโดยเฉพาะบรรดาบริษัทยาจากสหรัฐฯที่เร่งเจรจาและกดดันรัฐบาลไทยอย่างหนักด้วยแรงกดดันอันมหาศาลของสหรัฐอเมริกาได้ส่งผลทำให้นายกรัฐมนตรีถึงกับต้องเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

สาธารณสุขเข้าหาหรือเป็นกรณีพิเศษและมีการตำหนิรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการประชุมคณะรัฐมนตรี

การตอบโต้รอบที่สองในเวลาต่อมากลุ่มบริษัทยาและผู้สนับสนุนกลุ่มบรรษัทยาข้ามชาติมีการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลไทยบ่อยครั้ง เช่น คณะทูตประชาคมยุโรปประจำประเทศไทย(อียู)ขอเข้าพบเพื่อหารือเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้สิทธิและการกดดันผ่านทางกระทรวงต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ที่หยิบยกเรื่องของการไม่เคารพทรัพย์สินทางปัญญาถึงขั้นกล่าวหาว่าไทยเป็นผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และอื่นๆ

การตอบโต้รอบที่สามเป็นกรณีที่บริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด มีมติประกาศถอนการขึ้นทะเบียนยาใหม่ 10 ชนิดเพื่อตอบโต้มาตรการซีแอลของรัฐบาลไทยซึ่งหนึ่งในยาสิบชนิดที่ถูกถอนการขึ้นทะเบียนถือว่าการปิดกั้นการเข้าถึงยาที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีโอกาสที่จะได้รับการรักษาทำให้เกิดแรงต่อต้านอย่างมหาศาลซึ่งกระทรวงสาธารณสุขก็ประกาศจุดยืนแข็งกร้าวต่อบริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด ว่าหากไม่ขึ้นทะเบียนยาดังกล่าวกับประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการประกาศบังคับใช้มาตรการซีแอลรอบที่สองโดยมีองค์กรเครือข่ายภาคเอกชนด้านเอดส์ทั่วโลกต่อต้านร่วมอุดมการณ์และประณามการกระทำนี้โดยการเรียกร้องรณรงค์ให้ประชาชนคนไทยเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด และองค์กรเครือข่ายภาคเอกชนกดดันรวมกลุ่มเดินขบวนชุมนุม ณ ที่ทำการสาขาของบริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด และได้ส่งตัวแทนคือนาย วิรัตน์ ภูระหงส์ประธานเครือข่ายเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ประเทศไทยและอาจารย์จอน อึ้งภากรณ์เดินทางไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด เพื่อเป็นการกดดันผู้ถือหุ้นใหญ่บริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด เพื่อให้มีการทบทวนนโยบายอีกครั้งเมื่อกลุ่มบริษัทยาข้ามชาติถูกกดดันจากกลุ่มต่างๆ ทั่วโลก ทั้งองค์กรอิสระและกลุ่มแพทย์ทั่วโลกจึงลดบทบาทและทบทวนนโยบายเพื่อลดรายจ่ายให้มีราคาที่ต่ำลง

การตอบโต้รอบที่สี่สัญญาณแนวโน้มสถานการณ์ที่เป็นเหตุฉนวนความขัดแย้งเกิดอีกครั้งเมื่อเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยและคณะเข้าหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขชัดเจนว่าต้องการให้ประเทศไทยเจรจากับบริษัทยาก่อนประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน จากนั้นก็ตามมาด้วยการที่ประธานสภาธุรกิจอาเซียน-สหรัฐอเมริกาพร้อมคณะนักธุรกิจสหรัฐฯ เข้าพบเพื่อหารือเกี่ยวกับมาตรการบังคับใช้สิทธิบัตรยาที่มีสิทธิบัตรโดยแสดงความเป็นห่วงว่าประเทศไทยจะถูกปรับเปลี่ยนขึ้นขึ้นบัญชีเป็นประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษและสุดท้ายสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประกาศมาตรการขึ้นเด็ดขาดด้วยการประกาศเลื่อนขึ้นประเทศไทยเข้าเป็นบัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2550 ถือว่าเป็นมาตรการขึ้นเด็ดขาดที่ทรงประสิทธิภาพสูงสุดเพราะกลยุทธ์นี้สร้างความกังวลให้กับรัฐบาลไทยเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยและอาจจะมีมาตรการที่ตอบโต้จากสหรัฐอเมริกาหนักกว่ามาตรการดังกล่าวในอนาคตซึ่งเป็นการกดดันมาที่กระทรวงพาณิชย์เพื่อให้เกิดแรงกดดันภายในประเทศกันเองและกระทรวงพาณิชย์ตอบสนองนโยบายการกดดันดังกล่าวในเวลาต่อมา

วัตถุประสงค์ที่ 2 กลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 มีบทบาทด้านการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายของไทยที่บัญญัติไว้ใน

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 และเป็นไปตามปฏิญญาโดฮาตามข้อตกลง TRIPS ภายใต้ต้องการการค้าโลกที่ให้อำนาจแก่ประเทศสมาชิกผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ติดสิทธิบัตรได้หากเกิดความจำเป็นเร่งด่วน, เกิดวิกฤตด้านสาธารณสุขขึ้นในประเทศหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์หลังการรัฐประหาร 2549 ภายใต้รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ประเทศไทยได้ประกาศใช้มาตรการซีแอลกับยา 3 รายการเป็นครั้งแรกและจนปัจจุบันยาที่ได้ประกาศมาตรการซีแอลที่ยังคงอยู่ในระบบคือ 1.ยาด้านไวรัสสูตรผสมโลพินาเวียร์และรีโทนาเวียร์ 2.ยาด้านไวรัสเอดส์เอพฟาเวเรนซ์และ 3.ยาโคลพิโดเกรล นายแพทย์มงคล ณ สงขลา อดีตรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขกล่าวปาฐกถาพิเศษโดยเล่าถึงเกร็ดประวัติศาสตร์การประกาศใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา(มาตรการซีแอล) ในปี พ.ศ. 2549 ว่าสถานการณ์ผู้ป่วยโรคเอดส์ในอดีตมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงยาด้านไวรัสโดยช่วงวิกฤตที่สุดอยู่ในปี พ.ศ. 2540 มีผู้ป่วยโรคเอดส์จำนวนกว่า 5 แสนราย กรณีของบริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส์ จำกัดมีโครงการจะให้ประเทศไทยนำเข้ายาดังกล่าว 100 กว่าประเทศที่อยู่ในรายชื่อแต่มีแค่ไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่บริษัทแอ็บบอต ลาบอราตอรีส์ จำกัดไปขึ้นทะเบียนยาเพราะหากไม่ขึ้นทะเบียนยาหมายถึงจะไม่สามารถจำหน่ายยาชนิดนั้นในประเทศก็จะทำให้ประชาชนไม่สามารถเอาไปใช้ในการรักษาได้ แม้จะบอกว่าจะมีการบริจาคมตามเวลาที่ยาไม่ขึ้นทะเบียนถ้าจะใช้นั้นกระบวนการขั้นตอนยากมากก่อนหน้านี้องค์การหมอไร้พรมแดนประเทศไทยพยายามจะนำเข้ายาด้านไวรัสคาเล็ทราแบบเม็ดแข็งของบริษัทแอ็บบอต ลาบอราตอรีส์ จำกัดซึ่งได้รับบริจาคมจากองค์การหมอไร้พรมแดนสาขาในนิวยอร์กหากยาชนิดนี้บริษัทแอ็บบอต ลาบอราตอรีส์ จำกัดไม่ขึ้นทะเบียนในประเทศไทยทางประเทศไทยไม่สามารถนำเข้ายาชนิดดังกล่าวมาใช้ได้ฉะนั้นโครงการที่บริษัทยาเสนอนั้นเป็นโครงการแบบภาพพจน์และไม่ตอบคำถามความยั่งยืนเลยในการรักษาชีวิตผู้ป่วย

ในส่วนของคุณะรัฐบาลกลุ่มที่กดดันประกาศมาตรการซีแอลได้แสดงความเห็นในที่ประชุมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรวมทั้งรัฐมนตรีกระทรวงอื่นๆ แสดงความคิดเห็นเชิงตำหนิมากที่สุดคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศโดยมีท่าทีให้ฝ่ายบริหารของต่างประเทศและให้บริษัทยารู้ว่ากระทรวงดังกล่าวไม่มีความคิดเห็นแบบเดียวกันกับการประกาศมาตรการซีแอลส่วนรัฐมนตรีกระทรวงอื่นๆ ไม่ได้แสดงความคิดเห็นใด โดยนายกรัฐมนตรีช่วยแก้ไขหลายประเด็นและเรื่องถ้าไม่มีการประกาศมาตรการซีแอลจะทำให้คนไทยเสียชีวิตปีละ 5 หมื่นคนต่อไป ต่อมากระทรวงสาธารณสุขก็เข้าพบเจรจากับที่ประเทศต่างๆ เพื่อชี้แจงกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในประเทศฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาโดยไปที่ประเทศฝรั่งเศสก่อนเพื่อขอพบรัฐมนตรีสาธารณสุขของฝรั่งเศสซึ่งเริ่มแรกไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการดังกล่าวแต่เมื่อท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายชี้แจงกับนักกฎหมายต่างชาติจนสุดท้ายประเทศฝรั่งเศสต่างพากันยอมรับในการกระทำดังกล่าว

การชี้แจงกับสำนักผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกาคนที่ตำหนิมากที่สุด โดยทีมงานจากประเทศไทยช่วยกันชี้แจงในประเด็นข้อกฎหมายจนกล่าวเสร็จนักกฎหมายสำนักผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกาในที่นั้นไม่มีใครโต้แย้งในเรื่องนี้ท่านทูตวีรชัย พลาศรัย อธิบดี (นักบริหาร 10) กรมสนธิสัญญาและกฎหมายซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในข้อกฎหมายจะทำประโยชน์อย่างมากมายแต่ทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาไม่ได้ช่วยดำเนินการ

ชี้แจงร่วมกับคณะผู้แทนของกระทรวงสาธารณสุข โดยเข้าใจว่าอาจจะอยู่ในอเมริกาด้วยความยากลำบาก หากยื่นมือมาช่วย

ขณะเดียวกันในการประชุมสำนักผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกาได้มีรัฐมนตรีของสหรัฐฯท่านหนึ่งได้เชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไปปรึกษาร่วมกันนอกรอบก่อนจะเริ่มประชุมแล้วแสดงความคิดเห็นว่าไม่ว่าผลการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับสำนักผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกาสรรูปอย่างไรแต่ท่านเห็นด้วยกับประเทศไทยและขอให้ประเทศไทยทำแบบนี้ต่อไปในการดูแลประชาชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 กลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 มีปฏิกิริยาอย่างไรต่อกลุ่มพลังสังคมที่สนับสนุนการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาโดยวิเคราะห์จากบทบาทจุดยืนและแนวคิดของสหรัฐอเมริกาที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาในการที่ประเทศไทยประกาศมาตรการซีแอลตั้งแต่ปี 2549-2552 ทั้งที่มีฝ่ายที่สนับสนุนการประกาศในครั้งนี้นั้นคือกลุ่มแพทย์ไร้พรหมแดนในประเทศไทย ในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก กลุ่ม NGO และประเทศที่กำลังพัฒนาอีกหลายประเทศ การที่ประเทศไทยกระทำการดังกล่าวเพื่อให้ผู้ป่วยโรคนี้มีโอกาสได้ใช้ยาที่ราคาไม่แพงในการรักษาอาการต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศที่เกิดโรคเอดส์ แต่รัฐบาลสหรัฐภายใต้การชักนำของบรรษัทยาระดับโลกกลับมองสวนกระแสโดยประทุ้งว่าไทยละเมิดข้อตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวหาว่าประเทศไทยไม่มีปัญหาการเข้าถึงยาจริงแนวคิดดังกล่าวเป็นเพียงแค่การรักษาผลประโยชน์ของบรรษัทยาข้ามชาติหรือเพราะเป็นห่วงการกระทำดังกล่าวของประเทศไทยนั้นจะเป็นตัวอย่างที่ประเทศอื่นกระทำตามแบบอย่างจึงตอบโต้ด้วยนโยบายที่ดำเนินการเป็นประจำนั้นคือมาตรการทางการค้ามาตรา 301 ประกาศให้ไทยเป็นประเทศที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ องค์การผู้บริโภครัฐระบุว่างบประมาณของบริษัทยาชั้นนำที่ใช้งบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในแต่ละปีนั้นมากกว่างบวิจัยและพัฒนา ยิ่งไปกว่านั้นยาที่วางจำหน่ายวิจัยค้นคว้าโดยที่อ้างว่าเป็นประโยชน์กับประชาชนโลกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นยาเกี่ยวกับโรคหัวใจหรือยาลดความอ้วนซึ่งคำนวณแล้วว่าจะสร้างกำไรมหาศาลให้ผู้ผลิตมากกว่ายาที่จะมารักษาโรคที่มักเกิดขึ้นและระบาดในประเทศโลกที่สาม สิ่งที่ประเทศไทย อินเดีย และบราซิลทำเป็นความพยายามส่งเสริมการเข้าถึงยาของคนในประเทศและก็ได้แตกต่างอะไรกับสิ่งที่สหรัฐอเมริกาหรืออังกฤษที่เคยทำมาก่อนที่จะพัฒนามาจนกระทั่งทุกวันนี้

อภิปรายผลการวิจัย

สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มคัดค้านการประกาศมาตรการซีแอลและกลุ่มสนับสนุนบริษัทยาที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจการเมือง โดยอิทธิพลของกลุ่มบริษัทยาเป็นกลุ่มทุนใหญ่ข้ามชาติ โดยแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มทุนบริษัทใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มบริษัทสาขาอยู่ในประเทศไทย โดยปฏิบัติเชิงนโยบายในการผลักดันเพื่อการแสวงหากำไรโดยมีผลต่อการเจรจาการค้าภายในประเทศไทยซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระทรวงพาณิชย์ โดยกลุ่มสนับสนุนมีการเจรจาทางการค้าที่มีอิทธิพลเหนือนโยบายรัฐเนื่องจากประเทศไทยมีสินค้าส่งออกและนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก จากการที่บริษัทยาที่มีอิทธิพลเหนือนโยบายของรัฐ เช่น ในสหรัฐอเมริกามีการผลักดันให้เปลี่ยนอำนาจการใช้มาตรา 301 จากเป็นอำนาจของ

ประธานาธิบดีเป็นอำนาจของผู้แทนการค้า เนื่องจากอำนาจจากประธานาธิบดีต้องอ้างอิงทางการเมืองแต่อำนาจของผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาอ้างอิงการแสวงหาผลกำไรและสะสมทุน โดยพฤติกรรมแสวงหาผลกำไรดังกล่าวพิจารณาจากการที่ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาใช้เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเครื่องมือในการผูกขาดตลาดและใช้วิธีการกดดันประเทศไทยปรับปรุงและแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร ใน พ.ศ. 2522, 2528 และ 2535 โดยทุกครั้งมาจากการกดดันมาตรการ 301 ทั้งสิ้น ส่งตัวแทนเดินทางเจรจาเพื่อกดดันทางการค้า หรือการทำการกิจกรรมเสริมสร้างภาพพจน์ โดยองค์การหอไร้พรมแดนถูกเสนอจากบริษัทยาตลอดว่าอย่ารณรงค์ให้ลดราคายาแต่ควรรับการบริจาดดีกว่า ประเทศเข้าถึงยาได้บริษัทต้องขึ้นทะเบียนยาในประเทศก่อนแต่บริษัทไม่ขึ้นทะเบียนยาประชาชนไม่สามารถเอาไปใช้ในการรักษาได้เป็นวิธีการกดดันประเทศด้อยพัฒนาให้ปรับปรุงและแก้กฎหมายให้เอื้อประโยชน์ในการผูกขาดสินค้าของบริษัทให้ได้ประโยชน์ให้มากที่สุด บริษัทยาจึงจะยอมมาขึ้นทะเบียนยาในประเทศนั้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของโรเบิร์ต กิลปิน (Gilpin, 2003) ให้คำนิยามเศรษฐศาสตร์ทางการเมืองไว้ว่าเมื่อหน่วยพื้นฐานของการเมืองระหว่างประเทศอันได้แก่รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมหาอำนาจในยุคใหม่นี้ยังเห็นได้ชัดกว่ายุคที่ผ่านๆ มาว่า “สถานะการณ์เป็นมหาอำนาจจะเพิ่มพูนขึ้นมาได้มากเฉพาะแก่ชาติที่เป็นผู้นำในทุกขั้นตอนทั้งในด้านการเงินและการจัดการสำหรับที่จะเปลี่ยนความรู้ใหม่เหล่านั้นมาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงเท่านั้นในยุคนี้มีความเป็นไปได้น้อยมากที่ประเทศหรือกลุ่มประเทศใดก็ตาม ซึ่งไม่ได้มีขีดความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นของตนเองจะทำได้สำเร็จถ้าหากต้องการจะขึ้นมามีบทบาทขึ้นในการเมืองระหว่างประเทศ”

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและต้องพึ่งพาการส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาจึงทำให้ต้องกำหนดนโยบายหรือให้อำนาจบริหารแก่กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น กระทรวงพาณิชย์ มีมุมมองด้านการค้าของประเทศโดยการส่งออกสินค้าไปสหรัฐอเมริกานั้นมีการเอื้อประโยชน์ทางภาษีกับประเทศไทยในสินค้าบางชนิดแต่นโยบายสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากรนั้นกลับเป็นกีดกันและเป็นการกดดันสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเจรจาผลิตภัณฑ์ยาต้องเอื้อประโยชน์ต่อข้อเรียกร้องให้มีการปิดช่องว่างของกฎหมายและปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร เพราะเมื่อประเทศไทยไม่ปฏิบัติตามข้อเรียกร้องดังกล่าวหรือไม่แก้ไขตามข้อเรียกร้องดังกล่าวจะโดนลดสถานะคู่ค้าประเทศที่ถูกขึ้นบัญชีถูกจับตามองเป็นพิเศษหรือถูกตัดสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากร กระทรวงพาณิชย์จึงมีท่าทีการตอบโต้กระทรวงสาธารณสุขในเรื่องดังกล่าวด้วยท่าทีเข้าข้างสหรัฐอเมริกา เช่น ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเดินทางไปเจรจาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เอกอัครราชทูตประเทศไทยประจำสหรัฐอเมริกายังไม่เป็นผู้ดำเนินการเจรจาดังกล่าวเนื่องจากเกรงว่าหลังการเจรจาจะไม่สามารถประจำอยู่ที่สหรัฐอเมริกาได้อีกต่อไป อิทธิพลการครอบงำจากกลุ่มทุนทำให้นโยบายกระทรวงพาณิชย์ไม่มีอิสระในการบริหารต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งต่างกับกระทรวงสาธารณสุขมีมุมมองการบริหารโดยจุดยืนที่ต่างกันระหว่างภาคธุรกิจกับการใช้ยาเพื่อต้องการให้ผู้ป่วยเข้าถึงยารักษาโรคได้มากขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประเทศไทยและผู้ป่วยในประเทศไทยสามารถเข้าถึงยารักษาโรคได้มากขึ้นและนโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงเป็นไปตามทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองที่ผู้วิจัยสรุปไว้ว่า รัฐมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาฝ่ายทุนมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากการปรับนโยบายเศรษฐกิจ

ของรัฐและการเติบโตอย่างรวดเร็วของระบบทุนนิยมไทยไม่เพียงแต่จะทำให้ฝ่ายทุนมีอำนาจในการควบคุมระบบเศรษฐกิจไทยมากขึ้นเท่านั้นแต่ยังนำไปสู่การลดบทบาทรัฐในการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจและในการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ต่อประชาชนและฝ่ายทุนเริ่มกลายเป็นกลุ่มอภิสิทธิ์ชนกลุ่มใหม่ในสังคมไทย โดยสภาพที่รัฐต้องพึ่งพาฝ่ายทุนมากขึ้นและอำนาจทางเศรษฐกิจของฝ่ายทุนที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้รัฐต้องเกรงใจฝ่ายทุนขณะที่ฝ่ายทุนก็เรียกร้องมากขึ้น ในระยะหลังๆ จะเห็นได้ว่าฝ่ายทุนเริ่มทวงบุญคุณและเรียกร้องสิทธิและบริการพิเศษจากรัฐอยู่เรื่อยๆ

จากจุดยืนที่ต่างกันจึงเกิดการตอบโต้ประเทศอื่นๆ ที่มีแนวคิดกระทำมาตรการซีแอลในรูปแบบเดียวกับประเทศไทยหลังการประกาศมาตรการซีแอลการตอบโต้จากตัวแทนจำหน่ายและสมาคมบริษัทฯ ข้ามชาติเริ่มจากกลุ่มธุรกิจยาประกาศชะลอการลงทุนในประเทศไทยเพื่อทบทวนบรรยากาศการลงทุนในประเทศใหม่ การตอบโต้ในกรณีที่บริษัท แอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด มีมติประกาศถอนการขึ้นทะเบียนยาใหม่ 10 ชนิดเพื่อตอบโต้มาตรการซีแอลของรัฐบาลไทยซึ่งหนึ่งในยาสิบชนิดที่ถูกถอนการขึ้นทะเบียนถือว่าเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงยาที่จะช่วยให้ผู้ป่วยมีโอกาสที่จะได้รับการรักษาทำให้เกิดแรงต่อต้านอย่างมหาศาล ต่อมาการเมื่อเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยและคณะเข้าหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขชัดเจนว่าต้องการให้ประเทศไทยเจรจากับบริษัทฯ ก่อนประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาแต่สุดท้ายสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประกาศมาตรการขึ้นเด็ดขาดด้วยการประกาศเลื่อนขึ้นประเทศไทยเข้าเป็นบัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่ทรงประสิทธิภาพสูงสุดเนื่องจากอาจส่งผลกระทบกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยกระทรวงพาณิชย์ตอบสนองข้อเรียกร้องของการกดดันดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของเดวิด บาลาม และไมเคิล วีเซท (Balaam, and Veseth, 2001) กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดของเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าในแง่เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและคำจำกัดความจึงเป็นได้หลากหลายทาง ในทางหนึ่งอาจหมายถึง ความหมายของเศรษฐศาสตร์ที่คิดรวมเอาปัจจัยด้านอื่นเข้าไปรวมด้วย โดยผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นว่าทั้งนี้ฝ่ายทุนอ้างว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราสูงที่ผ่านมา เกิดจากการกระทำของฝ่ายตนเป็นส่วนใหญ่นั้นแทบจะไม่มีบทบาทอะไรเลยเพราะฉะนั้นรัฐควรจะให้บริการด้านต่างๆ เป็นพิเศษแก่ฝ่ายทุนรวมทั้งเปลี่ยนแปลงกฎหรือระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตและการค้าเพื่อให้ฝ่ายทุนสามารถขยายขอบเขตการค้าและการผลิตไปได้อย่างกว้างขวางอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วยจึงทำให้ฝ่ายทุนสามารถทำตนเป็นพันธมิตรกับผู้กุมอำนาจรัฐได้ทุกกลุ่ม หากฝ่ายทุนสามารถสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับรัฐได้ถึงขนาดนี้ ก็ย่อมหมายถึงว่าฝ่ายทุนจะมีอิทธิพลเหนือนโยบายและกลไกรัฐโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการวิ่งเต้น เจริญต่อรองหรือแม้แต่แสดงบทบาททางการเมืองให้เสียเวลาเพราะไม่ว่ารัฐบาลใดต่างก็ยินดีเป็นพวกเดียวกับฝ่ายทุนทั้งสิ้น

แต่เนื่องด้วยระบบการบริหารราชการที่ยังเข้มแข็งในสังคมไทยมีอุดมการณ์ที่มองเรื่องความมีมนุษยธรรมเป็นที่ตั้งและคัดค้านกระบวนการแสวงหาผลกำไรในมนุษย์ โดยท้ายที่สุดฝ่ายทุนบริษัทฯ ข้ามชาติเกิดการขาดเอกภาพในกลุ่มบริษัทฯ โดยวิเคราะห์ได้จากหลังการประกาศมาตรการซีแอลผลิตภัณฑ์ยาส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยเจรจาชื้อขายมาจาก 3 บริษัทใหญ่ในกลุ่มแต่บริษัทแอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัด เป็นผู้

เสียผลประโยชน์มากที่สุด โดยสุดท้ายบริษัทแอ็บบอต ลาบอราตอรีส จำกัดจึงออกมาตรการกดดันและตอบโต้กลับประเทศไทยอยู่เพียงบริษัทเดียวและเป็นคดีความยาวนานถึง 10 ปีเพียงบริษัทเดียว สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลไทยดำเนินนโยบายโดยมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจและดึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและเน้นอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นหลัก ซึ่งเป็นเป้าหมายเดียวกับกลุ่มบริษัทข้ามชาติที่ต้องการแสวงหากำไรจากอุตสาหกรรมยาโดยมีเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเครื่องมือผูกขาดตลาด

การบริหารภาครัฐในลักษณะต้องดำเนินนโยบายในสถานะพึ่งพิงฝ่ายทุนเปิดโอกาสทางการค้าการลงทุน โดยการผ่อนปรนมาตรการกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์และเมื่อต้องตอบโต้เกี่ยวกับมาตรการซีแอลที่ประเทศไทยทำไมขัดต่อกฎหมายหรือกระทำลงไปโดยไม่ได้แสวงหาผลกำไรแต่เกิดจากปัญหาการเข้าถึงยาภายในประเทศ ขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการโดยเห็นได้จากท่าทีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่มีต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรัฐบาลประเทศไทยในช่วง พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นรัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจและพยายามอยู่ในอำนาจให้นานที่สุดจึงต้องแสดงท่าทีและบทบาทที่เข้าข้างฝ่ายทุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรนำแนวคิดและวิเคราะห์จากกระบวนการและวิธีการของกลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรเป็นมาตรการใช้การกำหนดนโยบายของประเทศไทยเพื่อลดราคาที่มีราคาสูงทุกผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการลดภาระงบประมาณที่สนับสนุนราคาขายที่มีราคาแพงจนเกินไป

1.2 ควรนำแนวคิดและวิเคราะห์จากกระบวนการและวิธีการของกลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 กำหนดมาตรการในการลดบทบาทของกลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร

1.3 ควรนำแนวคิดและวิเคราะห์จากกระบวนการและวิธีการของกลุ่มพลังสังคมที่คัดค้านการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2552 กำหนดมาตรการป้องกันการตอบโต้ต่อกลุ่มพลังสังคมที่สนับสนุนการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำงานวิจัยหรือคิดและวิเคราะห์เหตุผลหลังจากปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นไปว่าเหตุใดไม่สามารถประกาศมาตรการซีแอลในประเทศไทยได้อีกเลยมาจนถึงปัจจุบันทั้งที่มีรูปแบบและวิธีการเป็นต้นแบบเป็นเครื่องมือในการใช้งานเกี่ยวกับนโยบายมาตรการซีแอล

2.2 ควรมีการวิเคราะห์วาระนโยบายของคณะรัฐบาลไทยในการนำวาระเข้าสู่วาระนโยบายในการประกาศใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยในอนาคต

References

- Khuanphot, C. (2008). *Compulsory licensing measures with drug access problems: Considerations on international law and agreements*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Chai Pinit, C. (2010). *Political Economy of Intellectual Property Policy: A Case Study of the Use of Patent Rights in Thailand*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Balaam, D. N., & Veseth, M. (2001). *Introduction to International Political Economy*. New Jersey: Pearson Education.
- Robert Gilpin. (2003). *The Nation-State in the Global Political Economy in The Global Transformations Reader: An Introduction the Globalization Debate*. (2rd ed.). McGraw Cambridge: Polity Press.

**รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29***
**The Model of Teacher Professional Learning Community Development
for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 29**

¹สุมาลี ไสยรินทร์, จินณวัตร ปะโคทัง และ ณัฐกิตติ์ สวัสดิ์ไธสง

¹Sumalee Saiyarin, Jinawatara Pakotang and Nattakit Sawadthaisong

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: sumalee.sG60@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 2) สร้างรูปแบบ 3) ทดลองรูปแบบ และ 4) นำเสนอรูปแบบ รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อหาคำประกอบประกอบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบและประเมินร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาสภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ส่วน 8 ด้าน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) เป้าหมายของรูปแบบ, ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ (1) องค์ประกอบของรูปแบบ (2) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ และส่วนที่ 3 ส่วนการนำไปใช้ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ (2) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ (3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสูงขึ้นในระดับมากที่สุด 4) ผลการนำเสนอ และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้; วิชาชีพครู; มัธยมศึกษา

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the condition of creating the learning community in the teaching profession; 2) to create a model; 3) to trial a model; and 4) to present a model. A model of creating the learning community for schools under the secondary educational service area office 29 employed mix-method research. The 1st phase was to study the current condition to find the components of creating the learning community. The 2nd phase was to create a model and assess the draft model by 11 experts. The 3rd phase was to trial a model. The 4th phase was to assess a model. A sample consisted of teachers from schools under the secondary educational service area office 29. The research instruments were interview and assessment form. The statistics used for analyzing the quantitative data were percentage, average, and standard deviation (S.D.). The qualitative data were analyzed by the content analysis.

From the study, it was found as follows: 1) The study of condition of creating the learning community of the teaching profession found to be at a medium level. 2) A model of creating the learning community in the teaching profession consisted of three parts: (1) Introduction comprising of three aspects which were the principles of a model, the objectives of a model, and the goal of a model; (2) Content comprising of two aspects which were components of a model and the mechanism and system of a model; (3) Application comprising of three aspects which were a method of operation of a model, assessment guideline of a model, and conditions for success. 3) The trial results of a model found that the creation of the learning community in the teaching profession became higher at the highest level. 4) The results of the presentation and model assessment by experts found overall to be appropriate at the highest level.

Keywords: Learning Community; Teaching Profession; Secondary Education

บทนำ

กระแสความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และเทคโนโลยีในบริบทโลกแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อครูผู้สอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ จึงย่อมไม่มีครูผู้ใดเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์มาก่อน (Panich, 2012) แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวหน้าทันโลกในศตวรรษที่ 21 Chiangkool (2016) เสนอว่า ต้องปฏิรูปครูใหม่ให้มีความรู้ ทักษะ คุณสมบัตินี้ใหม่ก่อน พวกเขาจึงจะสามารถสอนแบบใหม่ได้ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉม จากการที่ครูสอนแบบบรรยายให้นักเรียนจำประมวลความรู้

เป็นการเรียนรู้แบบสัมมนา ทดลองทำโครงการ ทำวิจัย ทำความเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนจะต้องอ่าน ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงอยู่ที่การเรียนรู้ใหม่จากการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ซึ่งจะต้องเป็นการพัฒนาแนวคิด วิธีการหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Mitchell, 2012; Toole, and Louis, 2002) ซึ่งเป็นแนวคิดที่จะสามารถช่วยให้ครูเกิดการรวมตัวกันสร้างความรู้ใหม่ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนโรงเรียนของตน มีการทำงานเป็นทีมและเรียนรู้เป็นทีมคิดเป็นระบบและมีรูปแบบการคิดกระจายอำนาจและบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการทดลองด้วยการเรียนรู้เสมอและมีวัฒนธรรมสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาให้กับเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นการร่วมมือรวมพลังของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของตนเองร่วมกับเพื่อนครู โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทางวิชาชีพและนำความรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 นี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการดำเนินงานวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูและผู้บริหารจำนวน 370 คนสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนและศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ เพื่อหาองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน โดยประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้แก่ โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคมตามคู่มือรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน (ภาคเรียนที่ 2/2562)

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน รับฟังการนำเสนอรูปแบบของผู้วิจัยแล้วประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ และนำไปสรุปเป็นรูปแบบที่เสร็จสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาสรุป ตามลำดับ คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 และสร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 สร้างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

โดยการนำผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาสังเคราะห์ร่างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประกอบด้วย 3 ส่วน 8 ด้าน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เป้าหมายของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) ด้านการสร้างบรรทัดฐานวิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกัน 2) การกำหนดจุดเน้นร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) การชี้แนะแนวทางการปฏิบัติ 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 6) การเรียนรู้ใหม่และการนำไปประยุกต์ใช้ 2) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ และส่วนที่ 3 ส่วนการนำไปใช้ คือ 1) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 2) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จซึ่งผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

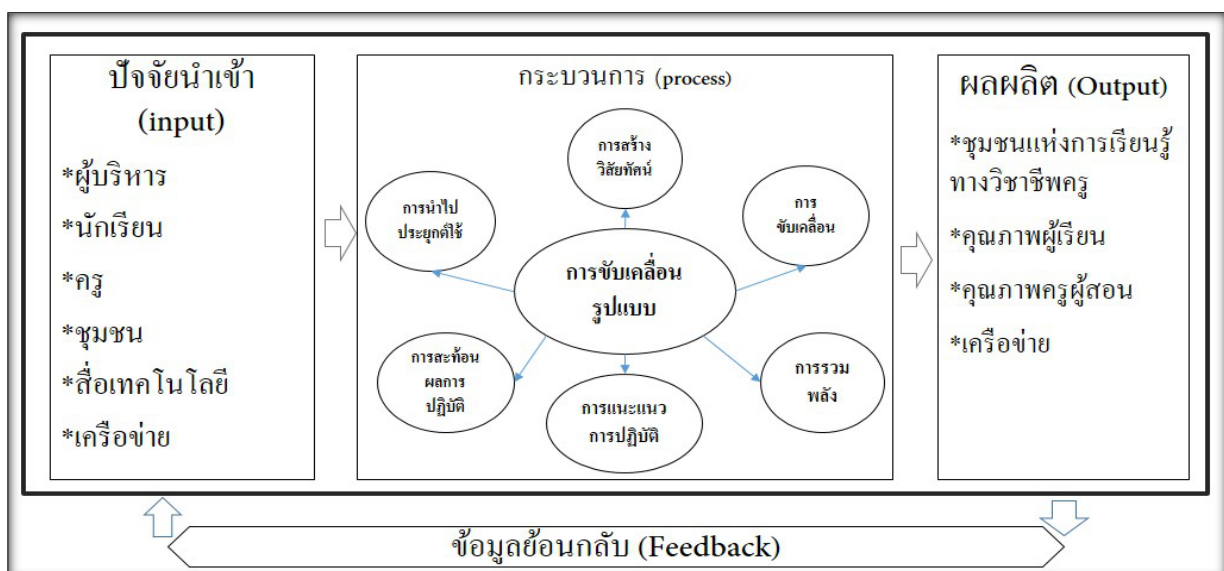
วัตถุประสงค์ที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

โดยทดลองใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ในโรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปรากฏผลการพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียน พบว่า สามารถยกระดับคุณภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในโรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคมให้สูงขึ้น มีความสอดคล้องเชิงประจักษ์กับความต้องการที่แท้จริงในการปฏิบัติงานกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์ที่ 4 นำเสนอรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

โดยนำเสนอรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม จำนวน 5 ท่าน พบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมสูงที่สุด 3 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ใหม่และการนำไปประยุกต์ใช้มีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ต้องกำหนดผู้ที่จะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์โดยตรง เพื่อรับประกันว่า ความต้องการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ของผู้ใช้นั้นจะได้ผลการประเมินตรงตามความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง และผู้ประเมินต้องนำความต้องการใช้ผลการประเมินของผู้ใช้ทุกความต้องการ เพื่อรับประกันการได้ผลการประเมินที่ตรงตามความต้องการต่อผู้ใช้อย่างครบถ้วน ด้านวิธีการนำคู่มือไปใช้ และด้านแนวดำเนินการสร้างภาวะผู้นำร่วม ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสร้างบรรทัดฐานวิสัยทัศน์ และค่านิยมร่วมกัน ประยุกต์ใช้แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม วิสัยทัศน์ร่วมเป็นคุณลักษณะซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญซึ่งต้องสร้างขึ้นก่อน 4 ประการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ส่วนตน แนวปฏิบัติด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำ และการสื่อสาร

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างภาวะผู้นำร่วมเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการปฏิบัติงาน ประยุกต์ใช้แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการสร้างภาวะผู้นำร่วม โดยภาวะผู้นำ ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ดังนั้นการบริหารจัดการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้นั้นต้องสร้างภาวะผู้นำร่วม อันเป็นสภาพการปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติงานจริงจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับฟังแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมตัดสินใจ วางแนวทางการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน การบริหารจัดการองค์กรด้วยภาวะผู้นำร่วม จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่สามารถใช้แก้ปัญหาใดๆ ได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการร่วมมือรวมพลังประยุกต์ใช้แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการเสริมพลังอำนาจ เป็นการแบ่งปันอำนาจระหว่างผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกคนมีความสามารถที่จะไปถึงเป้าหมายของงานหรือขององค์กรและเสริมสร้างให้กับผู้อื่นเพื่อให้เขามีความสามารถที่จะไปถึงจุดหมายเช่นกัน ดังนั้นในปัจจุบันการเสริมสร้างพลังอำนาจจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่นำมาประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมสอดแทรกในการพัฒนาทั้งระดับบุคคล ครอบครัวย กลุ่มองค์กรและชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการชี้แนะแนวการปฏิบัติประยุกต์ใช้แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการฝึกทักษะการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาบุคลากรถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จตามภารกิจของหน่วยงาน โดยรูปแบบการฝึกสอน เพื่อพัฒนาบุคลากรซึ่งจุดประสงค์การฝึกสอนมีความเป็นไปได้จริง นำไปใช้ได้ทันที และได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ประยุกต์ใช้แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการสะท้อนผลโดยพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงเป็นวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของพี่เลี้ยง และผู้รับคำปรึกษา ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่ 6 ด้านการเรียนรู้ใหม่และการนำไปประยุกต์ใช้ แนวการดำเนินงานตามแนวคิดการประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ได้รับการพัฒนาขึ้น บนหลักการประเมินที่ยึดถือเอาความเป็นประโยชน์ของการประเมิน ที่มีต่อผู้ที่ใช้ผลการประเมินซึ่งตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างครบถ้วน ถูกต้องและเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าสภาพสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 มีลำดับการเริ่มต้นจากการสร้างภาพจุดหมายความสำเร็จที่ชัดเจนร่วมกันก่อน ซึ่งถือเป็นธงที่ครูทุกคนเข้าใจตรงกันว่า สิ่งที่กำลังร่วมมือกันดำเนินการอยู่นั้นทำเพื่ออะไร หวังผลให้เกิดสิ่งใด ซึ่งเป็นแนวดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม หรือภาพอนาคตซึ่งมีคุณค่ากว่าความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งต้องการให้บรรลุผลสำเร็จและตรงกับความต้องการของครูทุกคน เนื่องจากครูทุกคนได้ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ร่วมนี้ ขึ้นมาด้วยกันตั้งแต่ต้น การมีเป้าหมายที่ชัดเจน จึงเป็นเสมือนเข็มทิศในการดำเนินงาน สามารถทำได้กระชับตรงประเด็น จึงมีโอกาสประสบผลสำเร็จได้สูง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เป็นรูปแบบที่อาศัยหลักการดำเนินงานตามแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC: Professional Learning Community) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ตามกลไกการขับเคลื่อนรูปแบบด้วยการอบรมพัฒนาครู การบริหารงานคุณภาพ (PDCA) โดยอาศัยหลักการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวดำเนินการ ซึ่งประยุกต์จากแนวคิดต่างๆ ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 2) การสร้างภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) 3) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) 4) การฝึกทักษะการปฏิบัติงาน (Coaching) 5) แนวคิดการสะท้อนผลโดยพี่เลี้ยง (Mentoring) และ 6) การประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Utilization-Focused Evaluation) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uasiriponrit (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้ พบว่า ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ องค์ประกอบด้านองค์กร องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านการจัดการความรู้และองค์ประกอบด้านเทคโนโลยี ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบหลักที่เป็นตัวแปรทั้งหมดจะต้องปฏิบัติผ่านตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 13 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการทดลองใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 2 วงรอบ ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา พบว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถยกระดับคุณภาพการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการใช้รูปแบบ อยู่ในระดับปานกลางและหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanta (2010) ที่ได้วิจัย องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม

ประสบการณ์ของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 3) องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านความรอบรู้แห่งตนกับด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นด้านแบบแผนความคิดอ่าน ด้านการเรียนรู้เป็นทีมและด้านความคิดเชิงระบบ ที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าการนำเสนอรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม จำนวน 5 ท่าน เห็นว่ารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chansiri (2008) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า (1) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีสมรรถนะหลักก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากและหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป

การศึกษาไทยในยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติและการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้จากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ประยุกต์ใช้เป็นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ช ที่คอยออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก สิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำหน้าที่ของครูแต่ละคนดังนั้นโรงเรียนในปัจจุบันจึงต้องมีการจัดการศึกษาโดย สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติและการสร้างแรงบันดาลใจสู่การเป็นผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 มี 6 องค์ประกอบองค์ประกอบที่ 1 การสร้างบรรทัดฐานวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน องค์ประกอบที่ 2 การสร้างภาวะผู้นำร่วมเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 3 การร่วมมือร่วมใจ องค์ประกอบที่ 4 การชี้แนะแนวทางการปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 6 การเรียนรู้ใหม่และการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งแนวดำเนินการตามรูปแบบนี้โดยองค์กรรวม สามารถช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียนเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 แนวดำเนินการของรูปแบบซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของรูปแบบซึ่งจะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ต้นทุนในตนเอง เพื่อจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้อื่นในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูต่อไปนั้น คือแนวดำเนินการของรูปแบบเกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่และการนำไปประยุกต์ใช้ ตาม

แนวความคิดการประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น การอบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับแนวคิดนี้เพิ่มเติม จะช่วยให้การดำเนินการตามรูปแบบมีโอกาสนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

1.2 การเรียนรู้เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง จึงต้องการเวลาบ่มเพาะการเรียนรู้ และไม่อาจเกิดขึ้นได้ในระยะอันสั้น หรือจำกัด ผู้ทำหน้าที่พี่เลี้ยง จึงควรเน้นการเสริมพลังอำนาจ ให้กับครู เพื่อให้ครูรู้จักการเป็นพี่เลี้ยงตนเอง สามารถสะท้อนทั้งคุณภาพการปฏิบัติงาน ความต่อเนื่อง จริ่งจ๋าง และจริงจังในการปฏิบัติของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ โดยควรเน้นการใช้ผลการประเมินระดับสูง ได้แก่ การใช้ผลการประเมินเชิงความคิด และการใช้ผลการประเมิน เชิงกระบวนการ เพื่อช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง นำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนต่อไป

2.2 ผู้ทำหน้าที่พี่เลี้ยง ถือเป็นผู้กุมชะตาความสำเร็จหรือล้มเหลวของรูปแบบเนื่องจากไม่ว่ารูปแบบจะเที่ยงตรงและมีประสิทธิภาพเพียงใด หากไม่เกิดการปฏิบัติอย่างมีคุณภาพเพียงพอ ก็ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยและพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะของพี่เลี้ยงการปฏิบัติงานด้วย

References

- Chiangkool, W. (2016). *The status of Thai education, years 2014-2015: How to reform Thai education to keep pace with the world in the 21st century*. Bangkok: Pimdeekarnpim Co.
- Chansiri. W. (2008). Development of Core Competencies of Support Administrators in Public University. (Doctoral Dissertation). graduate school: Mahasarakham University. Mahasarakham.
- Mitchell, A. (2012). Learning by Doing: Twenty Successful Active Learning Exercises For Information Systems Courses. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, (16), 21-46.
- Panich, V. (2012). *Ways to create learning for students in the 21st century*. Retrieved June, 21, 2017, from http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf.
- Toole, J.C. & Seashore Louis, K. (2002). The Role of Professional Learning Communities in International Education. In Leithwood, K. & Hallinger P. (Hrsg.) *International Handbook of Educational Leadership and Administration*. Dordrecht: Kluwer Academic Press.
- Wanta, P. (2010). *School Learning Organization under Minburi District Office Bangkok*. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.

Uasiriponrit, S. (2004). *A Development of Composite Indicators of Learning Organization of Basic Education Institutions in Southern Provinces*. (Doctoral Dissertation). Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.

รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน*

A Model of Introducing the King's Philosophy to the Administration of Secondary Schools to Improve the Learners' Quality of Life

¹ชัชพล รวมธรรม, ²จินณวัตร ปะโคทั้ง และ ³สุริย์มาศ สุขกลี

¹Chutchapon Ruamthum, ²Jinnawattara Pakotang and ³Surimas Sukasi

^{1,2}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

^{1,2}Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

³Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: chutchapon.rG60@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สร้าง ทดลองใช้ และประเมินรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยดำเนินการศึกษาสภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 จำนวน 400 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อหาองค์ประกอบ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือรูปแบบด้วยการอภิปรายกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ทดลองใช้รูปแบบกับครูและบุคลากรของโรงเรียนโยธินธรพิทยาคม จำนวน 22 คน ประเมินรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 22 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ (2) หลักการและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ (3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ (4) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ (5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ ปรากฏว่าการปฏิบัติตามรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภาพรวมมีการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก 4) ผลการประเมินรูปแบบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา; การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา; คุณภาพชีวิตที่ดี

Abstract

The research article aimed at studying the conditions of introducing the king's philosophy to the administration of secondary schools, as well as creating, testing, and assessing a model of introducing the king's philosophy to the administration of secondary schools to improve the learners' quality of life. The study applied mixed-method research by studying the conditions of the sample group which consisted of 400 teachers and educational personnel of the secondary schools in the 13th inspection region. The in-depth interview was conducted with 9 experts to find the components. The focus group discussion was conducted with 12 experts in order to examine a model and its manual. A model was tested with 22 teachers and personnel of Yasothon Pittayakom School. A model was assessed by the focus group with 22 persons who tried out a model.

From the study, the following results are found: 1) The current situation of introducing the king's philosophy to the administration of secondary schools is found to be overall at a high level; 2) A model of introducing the king's philosophy to the administration of secondary schools to improve the learners' quality of life consists of 5 components which are (1) objectives, (2) principles and basic theories of a model, (3) the implementation of a model, (4) the guidelines for model assessment, and (5) the conditions for applying a model. The propriety and feasibility of a model are found to be overall at a high level; 3) From experimenting a model, it is found that after practicing according to a model, the learners and stakeholders overall have a high level of practice; and 4) The results from model assessment by the stakeholders are found to be overall at a high level whether in propriety, feasibility, or utility.

Keywords: The King's Philosophy; Administration of the Secondary Schools; Good Quality of Life

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงวางแนวทางการพัฒนาที่ลุ่มลึก รอบด้าน และมีความยั่งยืน มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของพสกนิกรชาวไทย หรือที่เรียกว่า ศาสตร์ของพระราชา ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนา คือ เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรของพระองค์ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการคำนึงถึงสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อ เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม ถึงจะมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือนักพัฒนาจะต้องมีความรับผิดชอบและการเคารพในเพื่อนมนุษย์ ในหนังสือพระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ศาสตร์ของพระราชาเป็นองค์ความรู้ที่รัชกาลที่ 9 ทรงใช้หลักการทรงงาน ทรงมีความเพียรและทรงอุทิศพระองค์เพื่อแก้ไขปัญหาของพสกนิกรของพระองค์ เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนชาวไทย ในขณะเดียวกันก็ทรงปูพื้นฐานไว้สำหรับการดำรงชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต แนวคิดและทฤษฎีที่ได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาชีวิตหลักสำคัญของความเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน ทำได้รวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนและเกิดประโยชน์แก่พวงชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง (Project Committee in Honor of the National Legislative Assembly, 2017)

จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่พบว่าผู้เรียนที่นำศาสตร์พระราชาไปใช้ในการศึกษาหาความรู้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้วิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ โดยที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมทุกประเภทด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งไม่ใช่เรื่องของการเกษตรเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวันในทุกๆ เรื่อง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายประการ เช่น ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดและความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีวินัย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ อดทนและมีเหตุผลจะเห็นได้ว่าศาสตร์พระราชาเป็นการนำองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการสู่การสร้างสรรค์สาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลงวิถีของผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการสร้างความมีเสถียรภาพทางสังคมที่แสดงถึงศาสตร์การสอนแนวใหม่ที่มีลักษณะเชิงนวัตกรรมการสอนและการเรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างภูมิคุ้มกันที่เกิดจากผู้เรียนที่แสดงความเกื้อกูลต่อกันผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สามารถพึ่งพาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีบนพื้นฐานของการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม (Office of the Permanent Secretary for Education, 2016)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นและรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2561 ที่พบว่า ต้องพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยการแทรกในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม โครงการ ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ในการประเมินตามหลักสูตร และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีต่อความเป็นไทย ไม่หลงใหลกับค่านิยมต่างชาติ จนเกิดการลอกเลียนแบบ ทำให้ลัทธิวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทย จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษารูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังสามารถนำแนวคิด หลักการ ตลอดจนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในหลายด้านให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน

2. เพื่อสร้างรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 จำนวน 400 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ (อุทุมพร จามรمان 2531: 30 - 31) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่าง 381 ตัวอย่าง แต่เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์จึงได้ทำการเก็บข้อมูลเกินจากขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อหาองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ผู้ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน โดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบและคู่มือรูปแบบเบื้องต้นด้วยการอภิปรายกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากรของโรงเรียนโยธินวิทยา จำนวน 22 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ทดลองใช้ตามคู่มือการดำเนินการในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรที่ทดลองใช้รูปแบบ รวมทั้งสิ้น จำนวน 22 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการทดลองใช้รูปแบบ ประเมินรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยด้านผู้เรียน (Y:

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.08$) รองลงมาเป็นด้านโรงเรียน (S: School) ส่วนด้านครอบครัว (P : Parents) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.00$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 4) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$)

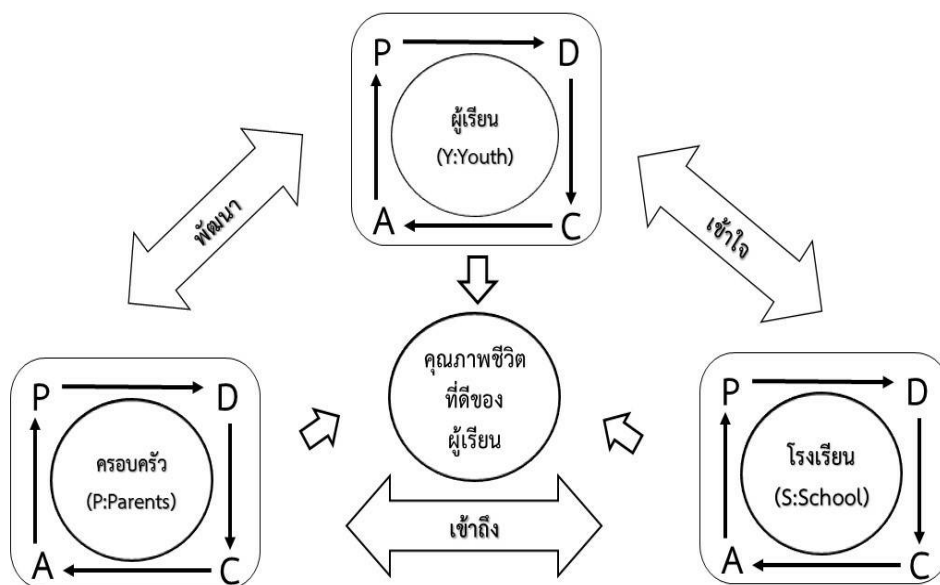
วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบ ปรากฏว่าการปฏิบัติตามรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบภาพรวมมีการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) โดยด้านครอบครัว (P : Parents) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.01$) รองลงมาคือด้านผู้เรียน (Y: Youth) และด้านโรงเรียน (S : School) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.95$)

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลประเมินรูปแบบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบฯ ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) โดยเห็นว่ารูปแบบฯ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านความเป็นไปได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) โดยเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำรูปแบบนี้ไปใช้ และด้านความเป็นประโยชน์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามรูปแบบฯ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการนำรูปแบบไปใช้ จากผลการประเมินพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบให้ความเห็นตรงกันว่า รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรเพียงพอ แต่สำหรับโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ครูไม่ครบชั้น อาจไม่สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความขาดแคลนทั้งงบประมาณ และบุคลากร นักเรียนที่ผู้ปกครองแยกกันอยู่ หรือบิดาและมารดาถึงแก่กรรม จะมีผลเรื่องการดูแลเลี้ยงดูนักเรียน รวมทั้งจะส่งผลทำให้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองห่างเหินกันทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินการของรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง เพื่อพัฒนา ใน 3 ด้าน ดังภาพ

ภาพที่ 1: แสดง YSP Model

การดำเนินการตามรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีกระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

1.1 การวางแผน (Plan) เป็นการประชุมร่วมกันของทีมปฏิบัติการเพื่อช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งของสถานศึกษาว่ามีอะไรบ้าง การได้รับรู้ถึงสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของสมาชิกทั้งหมดทำให้เกิดการตระหนักในปัญหาและจะนำไปสู่การระดมความคิดและสรรพกำลังในการแก้ปัญหาร่วมกัน ส่วนการทราบจุดแข็งก็จะนำไปสู่การร่วมกันหาแนวทางในการใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแผนดำเนินงานว่าในแต่ละภาคการศึกษาและปีการศึกษาจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง ทั้งกิจกรรมทางด้านวิชาการและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหัวหน้าฝ่ายเป็นแกนนำในการวางแผนที่จะทำตลอดปีการศึกษาแล้วนำเสนอต่อสมาชิก เพื่อขอความเห็นหรือข้อเสนอแนะ ทั้งในแง่ของรูปแบบความเหมาะสมและความครอบคลุมของกิจกรรม ให้ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การปฏิบัติตามแผน (Do) การนำแผนดำเนินการไปปฏิบัติโดยแต่ละฝ่ายดำเนินการตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยมีหัวหน้าฝ่ายเป็นแกนนำในการปฏิบัติ ผู้บริหารและสมาชิกในฝ่ายอื่น เป็นผู้คอยสนับสนุนให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่นตามแผนที่วางไว้ บางกิจกรรมอาจใช้เวลาในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน บางกิจกรรมอาจใช้เวลาไม่มากนัก แต่ทุกกิจกรรมจะต้องมุ่งเน้นที่การช่วยเหลือสนับสนุนของทุกฝ่ายรวมถึงการดึงเอาบุคคลในชุมชนเข้ามาเป็นแนวร่วมให้ได้มากที่สุด

1.3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบผลการปฏิบัติซึ่งแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือการตรวจสอบเป็นระยะๆ ระหว่างกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ทราบความก้าวหน้ารวมถึงสะท้อนผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกระดับได้แสดงความรู้สึกของตนต่อกิจกรรมหรืองานที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าประสบความสำเร็จหรือเกิดปัญหาอย่างไรบ้าง รวมไปถึงความพึงพอใจต่อการทำงาน

ร่วมกันซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความพึงพอใจของสมาชิกมากยิ่งขึ้น และการตรวจสอบเมื่อสิ้นสุดกระบวนการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นการสรุปภาพรวมของการดำเนินการอีกครั้งว่าประสบความสำเร็จอย่างไบบ้าง มีปัญหาอุปสรรครวมถึงผลกระทบอะไรตามมาบ้างอันจะนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมนั้นๆ ในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

1.4 การปรับปรุงพัฒนา (Act) การปรับปรุงพัฒนาเป็นการนำแผนดำเนินงานที่ดำเนินการผ่านมาแล้วเมื่อต้องมีการจัดกิจกรรมบางอย่างอีกครั้งหนึ่งทีมงานก็จะนำเอาประสบการณ์ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมนั้นหรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายคลึงกันมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น มีการวางแผนในการป้องกันแก้ไขปัญหาคือปัญหาต่างที่เคยเกิดขึ้นหรือที่เห็นว่ามีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างครบถ้วน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้เรียน (Y: Youth) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านโรงเรียน (S: School) ส่วนด้านครอบครัว (P : Parents) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่การเรียนรู้ควบคู่คุณธรรม รักการทำงานเป็นทีม พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนในทุกๆ ด้าน จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ นำข้อมูลมาวางแผนการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัว จึงทำให้สภาพการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดดังกล่าว สอดคล้องกับ กนกวรรณ ทองคำสิง (Thongtumlung, 2009) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ และมีคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตในโรงเรียนด้านสังคม และด้านจิตวิทยาอยู่ในระดับดี ส่วนด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง และนอกจากนี้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในโรงเรียน เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของรจนา คงคาละ (Kongkalub, 2007) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลและสัมพันธภาพในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัย พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านความรักใคร่ผูกพัน ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านความคล้ายคลึงกันในด้านความคิดเห็น ด้านความเข้าใจและใช้เหตุผลในครอบครัว ด้านการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง และด้านการแก้ไขปัญหา ร่วมกันอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว และความขัดแย้งอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพชีวิตของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย

ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน และทำนองเดียวกันชมพูนุช หิริโกกุล (Hirikogun, 2007) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนิสิต ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง นิสิตกับผู้ปกครอง บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยด้านบริการเสริมการศึกษา คุณลักษณะของนิสิตที่อาศัยที่ หอพัก บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยด้านบริการกิจการนิสิต และสวัสดิการที่อยู่อาศัยอยู่ที่บ้าน ตลอดจน อาชีพของผู้ปกครองนิสิตที่ทำธุรกิจส่วนตัว เป็นปัจจัยที่ส่งผลกับคุณภาพชีวิตนิสิตมากที่สุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 4) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการน้อมนำศาสตร์ พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากการวิจัยครั้งนี้ได้สร้างรูปแบบผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้กลั่นกรองและ ระดมความคิดจากการวิพากษ์วิจารณ์อย่างถ่วงถ่วง ซึ่งสอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ อุปพงษ์ (Upaphong, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชนสู่ความเป็นเลิศ จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชนสู่ความเป็นเลิศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การนำองค์การ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก สามารถจัดลำดับความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้ง 7 ตามลำดับดังนี้ การวางแผนกลยุทธ์ การนำองค์การ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ ผลลัพธ์การดำเนินการ การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการ ความรู้และการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ สุริยา ห้าวหาญ (Haoharn, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่มัธยมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน 4) แหล่งเรียนรู้ 5) การบริหารจัดการ 6) เครือข่ายร่วมพัฒนา 7) การพัฒนาระบบสารสนเทศ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ชูชีพ อรัญวงศ์ (Aranyawong, 2011) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็น เลิศโรงเรียนระหานวิทยา อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 41 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ , การพัฒนาองค์กร, การบริหารจัดการ, การวัดผล ประเมินผล และผลผลิตคือนักเรียน นอกจากนี้รูปแบบการบริหารนี้ยังได้มีการประยุกต์ใช้กระบวนการบริหาร วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ ภาระวี สุขโรจน์ (Sukroj, 2013) ที่ได้ทำการศึกษาแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา

เอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา เอกชนสู่ความเป็นเลิศมี 4 ประการ ประกอบด้วย (1) เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง (2) เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามเป้าหมายและมีลักษณะในการบริหารพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) เพื่อจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่าและ (4) เพื่อพัฒนานโยบายและกลยุทธ์การบริหารงานของโรงเรียนให้ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองชุมชนและประเทศชาติ องค์ประกอบที่ 2) คณะกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มี 5 ประการ ประกอบด้วย (1) ด้านองค์ประกอบของคณะกรรมการ (2) ด้านการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ (3) ด้านการเลือกคณะกรรมการ (4) ด้านการดำรงตำแหน่งและ (5) ด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ องค์ประกอบที่ 3) กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ จำนวน 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนัก ขั้นตอนที่ 2 การสร้างทีมผู้นำ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดทางการบริหาร ขั้นตอนที่ 4 การสร้างการสื่อสารทุกช่องทาง ขั้นตอนที่ 5 การกระจายอำนาจ ขั้นตอนที่ 6 การสร้างชัยชนะระยะสั้น ขั้นตอนที่ 7 การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนที่ 8 การรักษากการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ ขั้นตอนที่ 9 การสร้างการมีส่วนร่วมในการประเมินตรวจสอบ และขั้นตอนที่ 10 การปรับปรุงพัฒนาร่วมกัน สอดคล้องกับ สุนทร หลักคำ และคณะ (Lakkam et. al. 2018) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปี มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านผู้บริหาร มี 6 องค์ประกอบย่อย 2) องค์ประกอบด้านครูผู้สอน และการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีองค์ประกอบย่อย 9 องค์ประกอบย่อย 3) องค์ประกอบด้านเด็ก มีองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบย่อย 4) ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม มีองค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบย่อย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบ ปรากฏว่าการปฏิบัติตามรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบ ภาพรวมมีการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก โดยด้านครอบครัว (P : Parents) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านผู้เรียน (Y: Youth) และด้านโรงเรียน (S : School) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการตามลำดับขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยการศึกษาจากหลักสูตร คู่มือครู เทคนิค วิธีการ หลักการ และทฤษฎีที่เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวดำเนินการของรูปแบบฯ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิ์เรืองแสงอร่าม (Rueangsaeng, 2017) ที่ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า สถานภาพสมรสของผู้ปกครองนักเรียนและสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิต

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับระดับคุณภาพชีวิตในโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรจนา คงคาลับ (Kongkalub, 2007) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและสัมพันธภาพในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 จากผลการประเมินรูปแบบที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบ ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่ารูปแบบฯ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านความเป็นไปได้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำรูปแบบนี้ไปใช้ และด้านความเป็นประโยชน์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามรูปแบบฯ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการตามลำดับขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบ และวิธีการที่เหมาะสม โดยการศึกษาจากหลักสูตร คู่มือครู เทคนิค วิธีการ หลักการ และทฤษฎีที่เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวดำเนินการของรูปแบบฯอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับอาจารย์ ช่างประดับ (Changpradub, 2007) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพครอบครัวซึ่งบิดามารดาอยู่ด้วยกันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะกายภาพด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับกนกวรรณ ทองคำสิง (Thongtumlung, 2009) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านสังคม และด้านจิตวิทยาอยู่ในระดับดี ด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองที่มีความแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับสุเมธ พงษ์เกตุรา (Phongpetra, 2010) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อการคบเพื่อนเป็นปัจจัยที่มี

ความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ ทศนคติต่อการคบเพื่อน การเลียนแบบการปฏิบัติตนของเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพ

สรุป

รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ตามองค์ประกอบการพัฒนา ได้แก่ ผู้เรียน โรงเรียน และครอบครัว โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา นำหลักศาสตร์พระราชาคือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาใช้ในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน การวิจัยนี้ ส่งผลทำให้ได้รูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ครูผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังสามารถนำแนวคิดหลักการตลอดวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในหลายด้านให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากข้อค้นพบของงานวิจัยช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 โรงเรียนต้องมีการปฏิบัติการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้อย่างจริงจัง จะต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการกำหนดองค์ประกอบร่วมกันเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การนำไปใช้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 หน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียนในด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2.2 ควรศึกษายุทธศาสตร์การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

References

- Aranyawong, C. (2011). *Educational management model to excellence Rahman Witthaya School Bueng Samakkhi District Kamphaeng Phet Province Under the Office of Secondary Educational Service Area 1*. Retrieved May 3 , 2019, form <http://www.rws.ac.th/picupload/document/PA.pdf>
- Changpradub, A. (2007). *Factors Influencing the Relationships between Students and Friends of the 3rd Level Students in In Buri School in Buri District Sing Buri province*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.
- Haoharn, S. (2016). Management Model for School Excellence Under the Secondary Education Service Area Office. *Journal of Education Maha Sarakham University*, 10(3), 202-203.
- Hirikogun, C. (2007). *Factors Related to Quality of Life of Undergraduate Students at Mahasarakham University* (Research Report). Maha Sarakham University.
- Kongkalub, R. (2007). *Personal factors and family relationships and quality of life of students Upper Secondary School in the Office of Chonburi Educational Service Area 1, Chonburi Province* (Research Report). Kasetsart University.
- Lakkam, S. et al. (2018). *Early Childhood Education Management Model For 3 Years Old Children of The Roi Et Primary Educational Service Area Office 2*. Bangkok: Office of Basic Education Commission Research and development of innovative exchange target OBEC.
- Office of the Permanent Secretary for Education. (2016). *Education Development Plan of the Ministry of Education, 12th edition (2017 - 2021)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary for Education.
- Phongpetra, S. (2010). *Factors Affecting the Relationship between Students and Friends of the 4th Level Students of Sarasas Ektra School, Yannawa District, Bangkok*. (Master's Thesis). Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.
- Project Committee in Honor of the National Legislative Assembly. (2017). *The King's Philosophy: A World Leader in Sustainable Development / Commemorative Project Committee of the National Legislative Assembly*. Bangkok: Amarin Printing.

- Rueangsaeng, P. (2017). School life quality of high school students in Rajprachanukroh School Under the Office of Special Education Administration. *Veridian E-Journal*, 10 (2), 546-577.
- Sukroj, P. (2013). The Model for Changing Private Schools to Excellence. *Journal of Education Naresuan University*, 15 (4), 76-83.
- Thongtumlung, K. (2009). *Factors Affecting the Quality of Life in Schools of Upper Secondary School Students* (Research Report). Ramkhamhaeng University.
- Upaphong, P. (2016). *Development of A Model for Managing Private Kindergartens towards Excellence in The Northeastern Region* (Research Report). Sakon Nakhon Rajabhat University.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช
บนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*

The Development of Competency-Based Learning Management by Applying
the King Rama IX's Philosophy Based on the Local Identity to Enhance
Competency of Student Teachers' Learning Management

กมลฉัตร กล่อมอิม

Kamolchart Klomim

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Phetchabun Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: kamolchart.klo@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นงานวิจัยและพัฒนากลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้สถิติทดสอบแบบกลุ่มเดียว (One Sample t-test)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่าการวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมระดับมาก 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ คือ (1.1) หลักการ (1.2) วัตถุประสงค์ (1.3) สารการเรียนรู้ (1.4) กิจกรรมการเรียนรู้ (1.5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระเบิดจากข้างใน ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วม ขั้นที่ 3 องค์กรรวม และขั้นที่ 4 สะท้อนองค์ความรู้ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า (3.1) นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 (3.2) นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ (3.3) นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การพัฒนา; รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ; ประยุกต์ใช้; ศาสตร์พระราช; สมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้; พื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่น

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the basic information for developing the learning management model; 2) to create and examine the quality of the learning management model; and 3) to study the results from experimenting the learning management model. The study applied a research and development method. The target group was acquired by way of purposive sampling and consisted of 200 student teachers from the 3rd year of Education Faculty at Phetchabun Rajabhat University during the academic year B.E. 2563. The obtained data were analyzed by mean of the one sample t-test.

From the study, the following results are found: 1) The basic information for developing the learning management model found that the curriculum analysis, learner analysis, and the learning management plan all have a high level of propriety; 2) The results from creating and examining the quality of the learning management model found 5 components which are: (1.1) principles, (1.2) objectives, (1.3) learning content, (1.4) learning activities, and (1.5) evaluation and assessment of learning outcomes. From the study, it is also found that there are 4 steps for organizing learning activities which are: 1st step is the explosion from within, 2nd step is participation, 3rd step is holistic approach, and 4th the reflection of body of knowledge; and 3) The results from experimenting the learning management model found as follows: (3.1) after studying according to a model, student teachers have a higher level of knowledge and understanding in learning management than before, with statistical significance at the .01 level, (3.2) student teachers have an 80 percent higher competency to design the learning management after studying according to a model, with statistical significance at the .01 level, and (3.3) student teachers have an 80 percent higher competency to write the learning management plan after studying according to a model, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Development; Competency-Based Learning Management; Application; King's Philosophy; Competency in Learning Management; Local Identity-Based

บทนำ

ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-พ.ศ.2580) ได้ระบุไว้ว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่ เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปี ข้างหน้า (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ

ประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ที่มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” โดยมีเป้าหมายให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตนั้น

นอกจากนี้ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศมีความประสงค์ให้เกิดคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนักเรียน (Learner Person) เพื่อสร้างงานและ คุณภาพ ชีวิตที่ดี หมายถึง เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และ มีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิต ที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน หมายถึง เป็นผู้มีความทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาด ดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาส และมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม 3) พลเมือง ที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข หมายถึง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทย ยังคงประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ให้เป็นไปตามเป้าหมายและเป็นรูปธรรม ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต้องมีแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่ต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายคือการยกระดับคุณภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฐานสมรรถนะเป็นหลัก สถานศึกษาต้องจัดรูปแบบและระบบการเรียนรู้ให้มีคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการยกระดับการศึกษาโดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในบูรณาการอัตลักษณ์พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ให้สามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้เทคโนโลยีในการยกระดับการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่นำไปสู่สร้าง

ทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ของนักเรียนโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อลด ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบในการจัดการเรียนรู้และการบริหารในสถานศึกษาไปสู่ นโยบายการศึกษาในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากนี้วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในการ ดำรงชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจน อุปกรณ์เครื่องใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเครื่องมือและ ผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้ วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมี ภาวะผู้นำ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะสามารถเสริมสร้างความเป็นเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ทักษะ การคิดขั้นสูงและนวัตกรรม ซึ่งสามารถใช้การคิดเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีการคิดให้รอบคอบก่อนการ กระทำบนฐานข้อมูลที่เพียงพอที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะการทำงาน แบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำเป็นทักษะในการทำงานกลุ่ม ทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม ทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง โดยการสนับสนุน ช่วยเหลือ ขจัดปัญหา แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และความ คิดเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีความ เป็นผู้นำและใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาและนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายซึ่งมี ความจำเป็นอย่างยิ่งในอนาคตที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านอื่นๆตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Education Council, 2019; Lomakun, 2017; Paison, 2015) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะ สามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้อง กับ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ได้ระบุในหลักการ สำคัญของแผนพัฒนาฯ โดยยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้ เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและ การบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความ เป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิต ที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหลากหลายด้านอัตลักษณ์พื้นถิ่น เช่น มะขามหวาน ไก่ย่าง วิเชียร ขนมหินหล่มเก่า จักรสาน การทอผ้า อโวคาโด ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวลิ้มผัว เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ เป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาสำคัญเพื่อการอนุรักษ์และต่อยอดผลิตภัณฑ์โดยนำผลผลิตไปแปรรูป สร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างรายได้หมุนเวียนในพื้นที่ตนเอง

นอกจากนี้ จากคำแถลงนโยบายการจัดการศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2021) ได้ระบุ หลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick win) ของกระทรวงศึกษาธิการ

ปีงบประมาณ 2564 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้ปัจจัยที่อยู่ภายใน เช่น ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆให้เกิดผลการปฏิบัติงานและประยุกต์ใช้สถานการณ์จริงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สร้างอาชีพ สร้างรายได้และมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลักและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้เป็นผู้สอนรายวิชา วิทยาการจัดการเรียนรู้ EDCI102 ซึ่งเป็นรายวิชาชีพครูโดยมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและตามความต้องการของผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต่อไป

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชabenพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูจะเป็นอีกหนึ่งรูปแบบและระบบการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อคนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้นต้องอาศัยวิธีการที่เป็นกลไกสำคัญให้เกิดรูปแบบและระบบการเรียนรู้ที่เห็นผลเป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปสู่การยกระดับการศึกษาไทยให้สามารถเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างแท้จริง สามารถเป็นต้นแบบที่สามารถยกระดับให้เกิดนวัตกรรมที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชabenพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
- 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชabenพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
- 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชabenพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ

ขั้นตอน 1 การศึกษาด้านเนื้อหา เอกสาร แนวคิดทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชabenพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ครอบคลุม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนามเพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด
- 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะ และแบบทดสอบ ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในการออกแบบการเรียนรู้และแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะในการออกแบบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับสมรรถนะในการออกแบบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ (1) มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์(หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 เรื่อง กลยุทธ์การสอน (2) คณะกรรมการคุรุสภา (2556) เรื่อง สารความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครูและ (3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) เรื่อง หลักการทรงงาน จำนวน 23 ข้อ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องในด้านเนื้อหา 3) นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

- 2) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เป็นลักษณะแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อประเมินองค์ประกอบของคู่มือการใช้และแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นลักษณะแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบบประเมินทั้ง 2 แบบ มีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 2.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องทำการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2.2) นำแบบประเมินทั้ง 2 แบบ ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2.3) นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการ

จัดการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.7654 วิเคราะห์ผลและการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขและ 2.4) จัดพิมพ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นรูปเล่มสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริงภาคสนามกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 3.1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3.2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบสมรรถนะวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ 3.3) สร้างแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช 3.4) นำแบบทดสอบไปตรวจสอบหาคุณภาพขั้นต้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเป็นปรนัย (Objectivity) ของข้อคำถาม 3.5) นำผลการตรวจให้คะแนนตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 3.6) นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและ ค่าอำนาจจำแนกที่มีการกำหนดเกณฑ์ระหว่าง 0.20 - 0.80 ซึ่งได้ค่าความยากง่าย (P) 0.25 - 0.89 และ ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 - 0.60 ได้ข้อสอบ จำนวน 30 ข้อ

4) แบบประเมินสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 4.1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อกำหนดประเด็นการประเมิน ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหา การวิเคราะห์ภาระงาน การกำหนดกิจกรรมและสื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน 4.2) สร้างเกณฑ์แบบประเมินสมรรถนะวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีการให้คะแนน โดยเกณฑ์การประเมินในแต่ละองค์ประกอบจะมีลักษณะเป็นการให้คะแนนในแต่ละข้อแบ่งเป็น 3 ระดับ และ 4.3) นำแบบประเมินสมรรถนะวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

5) แบบประเมินสมรรถนะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 5.1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 5.2) กำหนดประเด็นสมรรถนะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู 6.3) นำแบบประเมินสมรรถนะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล คือ ดำเนินการทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติที่ใช้ในการกำหนด ดังนี้ 1) นักศึกษาวิชาชีพครูคณะครุศาสตร์เรียนหลักสูตร 4 ปี และ 2) ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ แบบแผนการทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (The Single Group, Posttest-only Design)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย คือ 1) เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที แบบสองกลุ่มสัมพันธ์ (Dependent Samples t-test) 2) เปรียบเทียบสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ของ

นักศึกษาวิชาชีพครูเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มเดียว (One Sample t-test) และ 3) เปรียบเทียบสมรรถนะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มเดียว (One Sample t-test)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มี 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู สรุปได้ดังนี้

1.1.1 เตรียมความพร้อมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้าน
การสร้างความตระหนัก สร้างจิตสำนึกและเจตคติต่อวิชาชีพครู

1.1.2 เตรียมความพร้อมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านการ
วิเคราะห์หลักสูตรให้ทราบถึงเป้าหมายของการเรียนรู้

1.1.3 เตรียมความพร้อมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านจัดให้
มีรายวิชาที่ส่งเสริมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่กำหนดเทคนิค วิธีการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่างๆ
หลายๆวิธีเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดได้บูรณาการองค์ความรู้ ออกแบบวิธีการ

1.1.4 เตรียมความพร้อมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านทฤษฎี
และปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาได้ปฏิบัติทำได้จริง

1.2 ผลการศึกษาการดำเนินกิจกรรมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา
วิชาชีพครู สรุปได้ดังนี้

1.2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร นักศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง รวมถึงปัญหาการจัดการ
เรียนรู้ในปัจจุบันเพื่อนำมาเป็นข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.2.2 การวิเคราะห์ผู้เรียน นักศึกษาวิชาชีพครูวิเคราะห์ผู้เรียนในด้านความรู้เดิมของผู้เรียน
ความพร้อมและทักษะในการเรียนรู้ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยของผู้เรียน

1.2.3 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องกำหนดจุดประสงค์การ
เรียนรู้ที่มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหา และพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจต
คติ

1.2.4 การกำหนดเนื้อหา นักศึกษาวิชาชีพครูกำหนดเนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับ
มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับเวลา

1.2.5 การวิเคราะห์ภาระงาน นักศึกษาวิชาชีพครูวิเคราะห์การกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มีชิ้นงานหรือภาระงาน เช่น งานเขียนแผนภาพการพูดรายงาน สิ่งประดิษฐ์ แฟ้มสะสมงานที่แสดงร่องรอยหลักฐาน

1.2.6 การกำหนดกิจกรรมและสื่อการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครูกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอนในการจัดกิจกรรม สื่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.2.7 การวัดและประเมินผล นักศึกษาวิชาชีพครูกำหนดการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติมีเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบประเมินพฤติกรรม แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.2.8 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) กำหนดวิธีวัดและประเมินผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชานบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า จากการนำแนวคิดทฤษฎีและประเด็น หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักทรงงาน จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาสรุปลงได้ดังนี้

2.1) ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความเป็นมาของรูปแบบ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล โดยดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนที่ 1 ระเบิดจากข้างใน (Blast from the inside) ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วม (Participate) ขั้นตอนที่ 3 องค์กรรวม (Holistic) ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนองค์ความรู้ (Knowledge of Reflection)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า จากการนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนรายวิชา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ EDCI 201 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 200 คน ซึ่งปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

3.1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลปรากฏตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อนและ

หลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	t	p-value
ก่อนเรียน	200	30	14.93	1.07	10.83	205.79*	.00
หลังเรียน	200	30	25.76	1.22			

*p<.01

จากตาราง 1 นักศึกษาวิชาชีพอครมีความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.93 คะแนนและ 25.76 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักศึกษาวิชาชีพอครมีความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3.2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอคร ผลปรากฏตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้คะแนนหลังเรียน กับเกณฑ์ ร้อยละ 80

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\mu_0(80\%)$	t	p-value
หลังเรียน	200	30	26.24	1.16	24	27.27	.00

*p<.01

จากตาราง 2 นักศึกษาวิชาชีพอครมีสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.24 คิดเป็นร้อยละ 87.46 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาวิชาชีพอครมีสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3.3) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอคร ผลปรากฏตามตาราง 3 ดังนี้

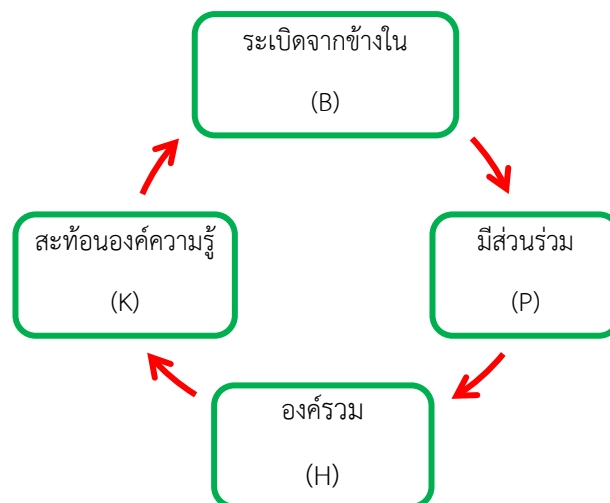
ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้คะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\mu_o(80\%)$	t	p-value
หลังเรียน	200	30	26.04	1.25	24	23.05*	.00

*p<.01

จากตาราง 3 นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.04 คิดเป็นร้อยละ 86.8 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้หลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 BPHK MODEL: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 1 ระเบิดจากข้างใน (Blast from the inside) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้เกิดความสงสัย ใคร่รู้ ทบทวนองค์ความรู้เดิมโดยผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อระบุถึงข้อสงสัยใคร่รู้ ทำท่ายผู้เรียนเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วม (Participate) เป็นขั้นตอนร่วมกันวางแผนดำเนินงานบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่สืบค้นหรือเสาะแสวงหามาได้ แบ่งกลุ่มปฏิบัติการในการดำเนินกิจกรรมเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็นและเคารพในข้อคิดเห็นที่แตกต่าง สร้างทางเลือกในการทำงานและประเมินทางเลือกเพื่อดูความเป็นไปได้ และพิจารณาโอกาสสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 องค์กรรวม (Holistic) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่สืบค้นหรือที่จะเสาะแสวงหาโดยประยุกต์ใช้สื่อ เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการเรียนรู้แล้วรวบรวม สรุปประมวลความรู้โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย อาทิ การสืบค้น สอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต ทดสอบ

ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนองค์ความรู้ (knowledge of Reflection) เป็นขั้นตอนประเมินผลงานหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม ปรับปรุงพัฒนางานให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยการรักษาจุดแข็งและปรับจุดอ่อน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว การสะท้อนองค์ความรู้เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้จากการบวนการเรียนรู้ของแต่ละคน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู ดงมีรายละเอียดต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์ การศึกษาแนวคิดทฤษฎี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักทรงงาน 23 ข้อจากผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้แนวคิดในการพัฒนารูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาสอดคล้องความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลสำคัญจากแนวคิดทฤษฎี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงเพื่อใช้ในการออกแบบในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยมีเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ผู้นักศึกษาเกิดสมรรถนะการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้ผลเป็นรูปธรรมคล้อยกับงานวิจัยของ Kajeefar (2017) พบว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ariya (2016) พบว่ารูปแบบการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์จากผู้ทรงคุณวุฒิและการทดลองนำร่องเพื่อดูความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติดังนั้นจึงทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wetchateng (2018) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทยที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ขึ้นไปและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumchai (2020) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช

3.1) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อนและหลังเรียนพบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.93 คะแนนและ 25.76 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์และทดลองใช้กับนักศึกษาซึ่งดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) แบบเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้ผลของการวิจัยมีความตรงและความน่าเชื่อถือสามารถนำผลการวิจัยที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ได้จริงต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumchai (2020) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sosata (2017) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนมุ่งประสบการณ์ภาษาแบบประยุกต์ (CLEA) มีทักษะการอ่านภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้คะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 พบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.24 คิดเป็นร้อยละ 87.46 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เป็นผลจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนำแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชซึ่งกระบวนการต่างๆที่จัดให้นักศึกษาเป็นการพัฒนาสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lahtam (2020) พบว่า ข้อมูลความสามารถในการคิดออกแบบการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 86.78 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3.3) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ คะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 พบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.04 คิดเป็นร้อยละ 86.8 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาวิชาชีพรูมีสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้หลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lahtam (2020) พบว่า ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.42/86.78 และสอดคล้องกับ

Chumchai (2020) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเองและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 81.04 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบตามที่กล่าวแล้วนั้นและในองค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิทยาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูผู้วิจัยมีข้อค้นพบในการวิจัยและข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่จะนำงานวิจัยไปใช้ศึกษาในลำดับต่อไป

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัย ก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นไปให้ผู้สอนควรศึกษาแนวการสอนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาควบคู่กับการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

1.2 จากผลการวิจัยความรู้ความเข้าใจวิทยาการจัดการเรียนรู้ของการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะควรจะทำให้ความรู้เบื้องต้นของหลักการศาสตร์พระราชกับนักศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้ก่อนเพื่อให้นักศึกษาสามารถนำหลักการที่ได้ปรับประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นๆ

1.3 จากผลการวิจัย สมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ของการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะควรกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะในการคิดออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับสภาพจริง

1.4 จากผลการวิจัยสมรรถนะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ควรให้ผู้เรียนฝึกประสบการณ์เขียนแผนจัดการเรียนรู้ด้วยการกำหนดโจทย์หรือประเด็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชบนพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่นโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อทดลองว่าวิธีการสอนอื่น ๆ สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ตามเกณฑ์มาตรฐานเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับพื้นฐานอัตลักษณ์พื้นที่ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับวิชาอื่นๆเพื่อเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในสถานศึกษาที่สังคมต้องการ

References

- Ariya, K. (2016). A Development of an Instructional Model Based-on Differentiated Instruction Approach to Enhance the Ability of Learning Management Design of 21stCentury for Student Teachers. *Journal of Rajabhat Lampang University*, 5(2), 1-17.
- Chumchai, J. (2020). The Development of Instructional Model that Enhance the Creation of Self-Knowledge and Scientific Process Skills on Atmosphere in Science Strand for 1st. Mathayomsuksa. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(3), 995-1010.
- Jarutkamolpong, S. (2020). Learning Model to Promote Teacher Students' Creative Thinking for The 21st Century Learning Innovation Design: Faculty of Education Nakhon Phanom University. *Journal of Education Prince of Songkla University*, 31(2), 60-61.
- Kajeefer, K. (2017). *Implementation of Sufficiency Philosophy for Education Management of Buriram Province Office of The Non-Formal and Informal Education*. (Master's Thesis). Buriram Rajabhat University. Buriram.
- Kulnattarawong, T. (2018). Development of Adaptive Web-based Learning System on Mastery Learning Concept with Scaffolding to Enhance Learning Achievement of Undergraduate Students. *Journal of Education Prince of Songkla University*, 29(3), 51-53.
- Lahtam, P. (2020). Project-based learning management with academic achievement in food preservation, learning subject Career and technology for students in Mathayom Secondary 1. *Journal of Education Prince of Songkla University*, 31(3), 184 -188.
- Lomakun, P. (2017). *Implication of Sufficiency Economy Concept in Daily Life of Residents in Si Racha District, Chon Buri Province*. (Master 's Thesis). Burapha University. Chon Buri.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National Strategy (2018-2080)*. (1st ed.). n.p.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2008). *Learn the Principles of work in His Majesty*. Bangkok: Company 21 century Cenjury.
- Office of the Education Council. (2018). *National Educational Standards*. Ministry of Education. (1st ed.). n.p.
- Office of the Education Council. (2019). *Guidelines for developing student competency Basic Education Level*. Ministry of Education. (1st ed.). n.p.

- Office of the Basic Education Commission. (2021). *Education Management Policy statement*. Ministry of Education. (1st ed.). n.p.
- Paison, A. (2015). *The Curriculum Development to Promote Learning and Innivation Skills of Primary Teachers Based on Professional Learning Community in Teacher as Researcher*. (Doctoral Dissertation). Mahasarakham University. Mahasarakham.
- Royal Thai Government Gazette. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Office of the National Economic and Social Development Council. (1st ed.). n.p.
- Sosata, H. (2017). *Effect of Concentrated Language Encounters Adapted (CLEA) Model of Teaching on Thai Reading Skill of Illiterate Grade 5 Students*. (Master 's Thesis). Songkla University. Songkla.
- Wetchateng, S. (2018). Instructional Development Model by Brain-Based Learning in order to Enhance Reading Skill and Spelling Writein Thai Language for Grade 1 Students. *Journal of Education Prince of Songkla University*, 29(3), 72-77.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

The Development of Program to Strengthen Creative
Transformational Leadership of School Administrators under
the Jurisdiction of Local Government Organization

¹วรวุฒิ อันปัญญา, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ และโกวัฒน์ เทศบุตร

¹Worawoot Unpanya, Sutum Tummatasananon and Kowat Tesaputa

¹มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Mahasarakham University, Thailand.

¹Corresponding Author's E-mail: worawoot2326@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 918 คน กลุ่มเป้าหมายในการออกแบบโปรแกรมและประเมินโปรแกรม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมและคู่มือโปรแกรม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมายในการนำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดตามลำดับ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รายละเอียดของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 โมดูล ได้แก่ (1) การมีวิสัยทัศน์ (2) การกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ (3) การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา (4) การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (5) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และ (6) การทำงานเป็นทีม ส่วนที่ 3 การประเมินผล โดยมีกระบวนการพัฒนา 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาอย่างเข้ม ขั้นที่ 3 การปฏิบัติจริง และขั้นที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา ใช้เวลาทั้งสิ้นจำนวน 120 ชั่วโมง 3) ผลการดำเนินการ พบว่า (1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนา (2) การประเมินระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์เพื่อติดตามผลหลังการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตนเอง และครูประเมินผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุก

*Received March 12, 2021; Revised June 12, 2021; Accepted October 27, 2021

ด้าน (3) การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม; ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์; ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the current and desirable conditions of creative transformational leadership of school administrators; 2) to develop the program to strengthen creative transformational leadership of school administrators; and 3) to study the results from the implementation of program to strengthen creative transformational leadership of school administrators. The sample group used for studying the current and desirable conditions of creative transformational leadership of school administrators consisted of 818 administrators and teachers. By way of connoisseurship, 9 experts were utilized to design and assess the program in order to assess the propriety and feasibility of the program and its manual. The program was implemented with 11 school administrators as the target group.

From the study, the following results are found: 1) The current conditions of creative transformational leadership of school administrators are found to be overall at a high level, while the desirable conditions are found to be at the highest level; 2) The program to strengthen creative transformational leadership of school administrators consists of the following components which are 1st part on introduction, 2nd part on details of the program comprising 6 modules i.e., (1) vision (2) inspirational motivation (3) motivation for wisdom (4) consideration in individuality (5) flexibility and adaptation and (6) teamwork, 3rd part on evaluation comprising 4 steps of development process i.e., 1st step on the preparation before the development, 2nd step on intense development, 3rd step on practicality, 4th step on the evaluation after the development. All 4 steps take 120 hours; 3) The results from implementing the program are found as follows: (1) after the development, the school administrators have higher scores than before the development, (2) the level of creative transformational leadership is evaluated in order to follow up on the results after the development, and it is discovered that school administrators evaluate themselves and the teachers evaluate the school administrators overall at a high level in all aspects, (3) the overall satisfaction of school administrators with the program to strengthen creative transformational leadership is at the highest level.

Keywords: Program Development; Creative Transformational Leadership; Leadership of School Administrators

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสร้างพื้นที่ให้องค์กรสามารถยืนหยัดอยู่ในโลกที่อุดมไปด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ องค์กรจึงเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่ต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่รอดและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน บริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย ความถี่ของการเปลี่ยนแปลงซึ่งแม้จะมีขนาดเล็ก ก็สามารถส่งผลกระทบสะสมอย่างต่อเนื่องได้ องค์กรไม่สามารถที่จะดำเนินการปรับเปลี่ยนตัวเองได้ ต้องอาศัยตัวบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในองค์กรช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บุคคลสำคัญที่มีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่น คือ ตัวผู้นำองค์กรและกลุ่มคนที่อยู่ในองค์กร ผู้นำที่ดีต้องมีคุณสมบัติของผู้นำทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ความสามารถ และนำคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทขององค์กร (Riaz, and Haider, 2010) เนื่องจากกระบวนการหรือวิธีการเปลี่ยนแปลงองค์กรค่อนข้างซับซ้อน อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร และกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้นการดำเนินการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างองค์กร ด้านตัวบุคคล ด้านเทคโนโลยี ด้านกลยุทธ์ด้านวัฒนธรรม ล้วนส่งผลกระทบทางอารมณ์ของพนักงานในองค์กร เช่น ความรู้สึกเจ็บปวด สูญเสียความสะดวกสบาย รู้สึกไม่ปลอดภัย ความกลัว ความวิตกกังวล ขาดกำลังใจในการทำงาน คนส่วนใหญ่มักกลัวความเปลี่ยนแปลงและจะแสดงออกโดยการต่อต้าน ผู้นำต้องเอาชนะต่อแรงต้านทานให้ได้เสียก่อน จึงจะสามารถนำพาการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรทักษะที่สำคัญ คือ ความสามารถในการสื่อสารและการรับฟังเข้าใจถึงความความคิดเห็นที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อลดการต่อต้าน การสื่อสารกับพนักงานโดยตรงให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงให้การยอมรับความคิดใหม่ๆ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี จะช่วยทำให้คนในองค์กรที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงคลายความเครียดลงได้ ดังนั้นผู้นำในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงควรมีคุณสมบัติและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อลดความตึงเครียดและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

ผู้นำในยุคปัจจุบันจึงต้องมุ่งค้นหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าอยู่เสมอ สร้างความท้าทายและมองหาวิธีการบรรลุความท้าทายใหม่โดยอาศัยฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ ไม่ท้อหรือกลัวความผิดพลาดล้มเหลวและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและการมีส่วนร่วมของเพื่อนร่วมงาน Waranan et al. (2011) สอดคล้องกับ Sararatana (2010) ที่ว่าการพัฒนาผู้นำในอนาคตจะต้องให้มีความริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) เน้นในด้าน การเป็นผู้ริเริ่มในวัฒนธรรมองค์กรแบบเปิด ขณะที่ Charoenwongsak (2007) กล่าวว่า กุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำคือความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการ

การกล้าเผชิญกับความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ส่งเสริมความคิดนอกกรอบ (Think out of the box) อย่างสร้างสรรค์ ความสามารถทางภาวะผู้นำ เป็นการแสดงออกถึงองค์ประกอบทางจิต (Dispositions) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ในการเข้าไปเกี่ยวข้องในการกิจงานทางภาวะผู้นำในวงกว้างอันให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและปฏิบัติงานอย่างร่วมมือรวมพลัง เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ความสามารถทางภาวะผู้นำเป็นแนวคิดในสร้างความสามารถทางภาวะผู้นำสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา (Building Leadership capacity for school development) นอกจากนี้ผู้นำยุคใหม่ยังต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากกว่าในอดีต ดังนั้นผู้นำยุคใหม่นอกจากต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ แล้วก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อก่อให้เกิดการปรับตัวทั้งระบบนั้น คือ การปรับโครงสร้างขององค์การให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดศักยภาพเชิงองค์การ (Organizational effectiveness) ขณะเดียวกันควรมีการฟื้นฟูและพัฒนาความสามารถของสมาชิกในองค์กร เพื่อให้เกิดศักยภาพของบุคลากร (Individual effectiveness) (Certo, 2006) กฎแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของผู้นำ คือ การมีภาวะผู้นำมีความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ Charoenwongsak (2007) การศึกษาและมองด้านภาวะผู้นำจึงควรจะต้องมองให้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น ผู้นำรุ่นใหม่ต้องมีความคิดวิเคราะห์ เมื่อวิเคราะห์แล้วจะต้องคิดสิ่งใหม่ๆ คิดนอกกรอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ จึงควรเป็นโมเดลของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำต่อไปด้วยวิธีการวิจัย ทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ (Sinlarat, 2010)

การบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ให้สามารถแข่งขันและได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพการจัดการศึกษา จึงจำต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการเตรียมสมาชิกขององค์การเพื่อสามารถรับมือและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการพัฒนาสังคม พันธกิจใหม่ และความไม่แน่นอนของสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์จะช่วยผลักดันให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ (Na Phuket, 2009) แต่สภาพที่ปรากฏจากผลการวิเคราะห์ปัญหาของสภาการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ระบบการบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพและเอกภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา ในด้านสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารยังขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษา วิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์การมีวิจรรย์ญาณ การประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษา ชุมชนสังคมท้องถิ่น ผู้ปกครอง การใช้ทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา และภาวะผู้นำอย่างสร้างสรรค์ ทำให้คุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนนโยบายด้านการจัดการศึกษายังขาดความชัดเจน การใช้งบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษายังมีข้อจำกัดและขาดประสิทธิภาพเนื่องจากต้องพึ่งพาและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อกฎหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่แก้ไข ตลอดจน ความ

พร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ซึ่งภาครัฐต้องเร่งรัดพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามสภาพการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร และการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคที่ต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การวิจัย “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่จะส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้พัฒนาขึ้นนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ รายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้างานวิชาการ โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยทำการสุ่ม 3 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้ ขั้นที่ 1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบโรงเรียนทั้งหมด 1,582 โรงเรียน กับตารางกำหนดตารางกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie, and Morgan (1970) ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 309 โรงเรียน ขั้นที่ 2) จำแนกโรงเรียนเป็นรายภาคตามภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นที่ 3) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามภาค แต่ละภาคสุ่มจังหวัด แต่ละจังหวัดสุ่มโรงเรียนกระจายไปครอบคลุมโรงเรียนเทศบาล และองค์การบริหารส่วน

จังหวัด เก็บข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานวิชาการ รายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนตามการปกครองส่วนท้องถิ่น			รวม
		เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร	อบจ.	
เหนือ	213	25	8	8	41
ตะวันออกเฉียงเหนือ	509	38	32	29	99
กลาง	397	33	17	27	77
ตะวันออก	119	11	9	6	26
ตะวันตก	90	7	5	5	17
ใต้	254	22	15	12	49
รวม	1,582	136	86	87	309

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .58-.88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 จากนั้น นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจัดกระทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อวิเคราะห์ยืนยันวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา รวมจำนวน 11 คน ที่เข้าร่วมพัฒนาโดยความสมัครใจ

ผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมและรายด้าน

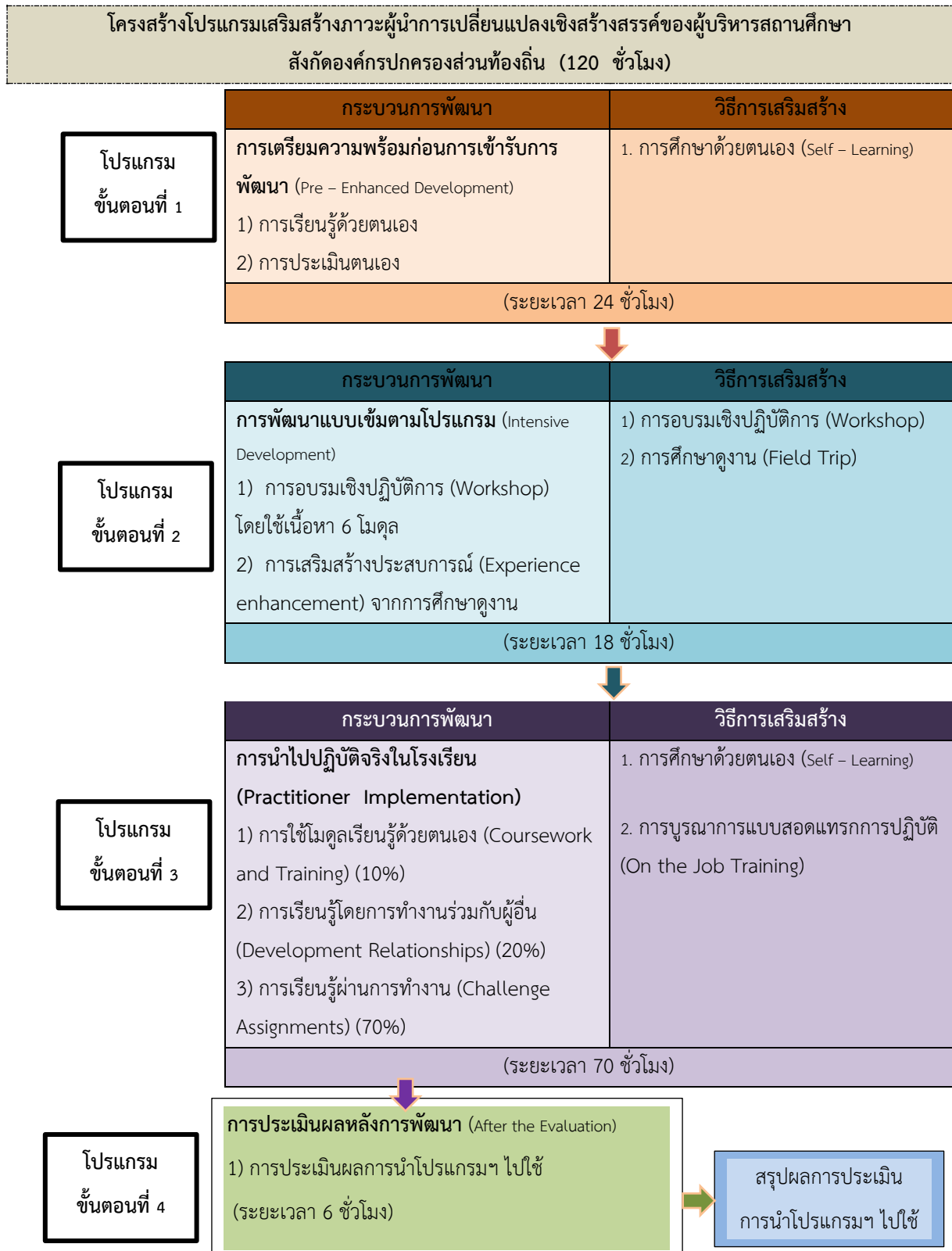
องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์	4.05	0.45	มาก	4.56	0.49	มากที่สุด
2. การกระตุ้นให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจ	4.12	0.51	มาก	4.58	0.48	มากที่สุด
3. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.11	0.53	มาก	4.59	0.44	มากที่สุด
4. การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์	4.10	0.50	มาก	4.58	0.42	มากที่สุด
5. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.27	0.55	มาก	4.63	0.42	มากที่สุด
6. การทำงานเป็นทีม	4.23	0.58	มาก	4.69	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	4.15	0.46	มาก	4.61	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ จากการสังเคราะห์เอกสารการวิจัยที่เป็นแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ โดยการประชุม สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 ท่าน สรุปว่ามีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวคิด หลักการและคำชี้แจงองค์ประกอบโปรแกรม ส่วนที่ 2 รายละเอียดของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ (Vision) โมดูลที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) โมดูลที่ 3 การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Intellectual Stimulation for creativity) โมดูลที่ 4 การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) โมดูลที่ 5 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (The Flexibility and Adaptability) และโมดูล 6 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ส่วนที่ 3 การประเมินผลเพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติตามภาระงานในหน้าที่ กระบวนการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การ

เตรียมการสร้างทักษะพื้นฐานก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาเข้มตามโปรแกรมการพัฒนา ขั้นที่ 3 การนำไปสู่การปฏิบัติจริง และ ขั้นที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เวลาทั้งสิ้น จำนวน 120 ชั่วโมง ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1: แนวทางการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ไปใช้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้พัฒนาขึ้น นำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า

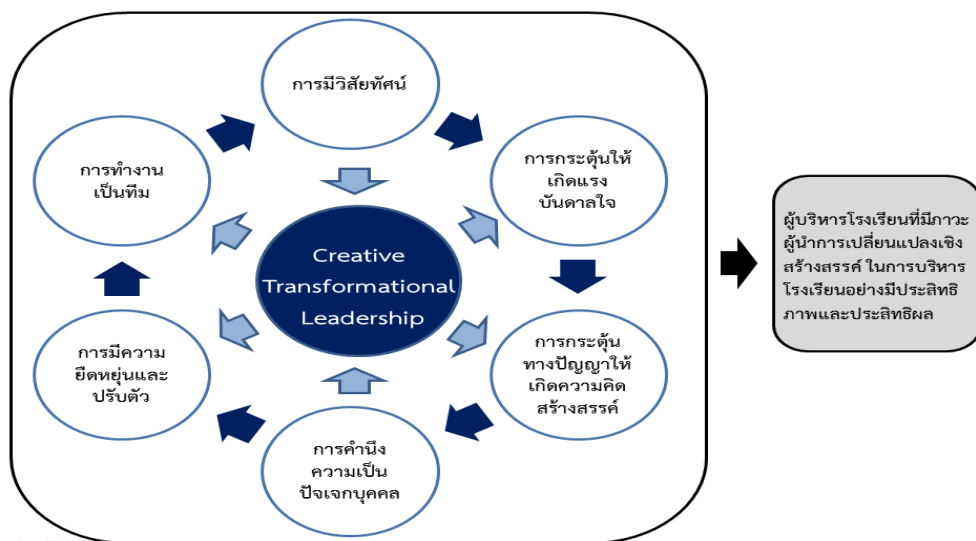
3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีคะแนนก่อนพัฒนามีค่าเฉลี่ย 35.36 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.73 และมีคะแนนหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 42.91 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.82 โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่าคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ทุกคน

3.2 ผลการประเมินโดยกลุ่มผู้ประเมิน เพื่อติดตามผลหลังการพัฒนาเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตนเองและครูประเมินผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) และรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.49$) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.45$) การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.40$) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัวและ ($\bar{X} = 4.40$) การสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.41$) และด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.39$)

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ประสบผลสำเร็จโดยยึดถือประโยชน์ผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2

ภาพที่ 2: องค์ความรู้จากการวิจัย Creative Transformational Leadership Model

อธิบายองค์ความรู้จากการวิจัย “Creative Transformational Leadership Model” ดังนี้

การมีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการวิเคราะห์สถานการณ์ การมองภาพในอนาคต ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ที่มุ่งสู่ความสำเร็จ และการสร้างภาพอนาคตสำหรับองค์กรที่มีความท้าทาย และสามารถเป็นไปได้จริง มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้เป็นที่รับรู้ทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการที่จะทำให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกันให้บรรลุผล

การกระตุ้นให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความพยายามกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจภายใน เพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม ปลุกฝังค่านิยมและสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องในการทำงาน โน้มน้าวให้ผู้ตามทำงานโดยมุ่งที่ผลประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มและองค์กร ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีการตั้งมาตรฐานและเป้าหมายแห่งผลสำเร็จของการทำงานไว้ในระดับที่สูงกว่าปกติ และส่งเสริมให้ผู้ตามมองโลกในแง่ดี กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจภายใน เพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โน้มน้าวให้ผู้ตามทำงานโดยมุ่งที่ผลประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มและองค์กร ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการตระหนักว่าบุคคลแต่ละคนมีคุณสมบัติที่เฉพาะตัวที่มีความแตกต่างกัน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจ ใส่ใจในความต้องการของปัจเจกบุคคล การกระจายความรับผิดชอบ หรือการมอบหมายงานไปสู่ผู้ร่วมงาน เพื่กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานได้ทำงานที่มีความท้าทายความสามารถ และเป็นการพัฒนาทักษะในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน สร้างความรู้สึกไว้วางใจระหว่างกันในการทำงาน การให้คำแนะนำ ชี้แนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน และการกระตุ้นให้ผู้ตามมีความรู้สึกว่าเขาสามารถทำงานที่ต้องใช้ความสามารถในระดับสูงโดยมีเทคนิคในการสอนและการมอบหมายงานที่ดี

การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Intellectual Stimulation for Creativity) คือ พฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมการใช้นวัตกรรม การมีจินตนาการ ในการสร้างสรรค์วิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหา แทนการใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ และกระตุ้น ท้าทายผู้ตามให้มีการใช้ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดเชิงบูรณาการในการหาแนวทางแก้ไขปัญห หรือพัฒนางานนั้น ๆ ได้

การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (The flexibility and adaptability) คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ อย่างอิสระ

การทำงานเป็นทีม (Teamwork) คือ การใช้ความคล่องแคล่วและการใช้ความสามารถในสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยการนำเอาทักษะการทำงานของสมาชิกแต่ละคนมารวมมือกันทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดผล

สำเร็จร่วมกันอย่างต่อเนื่องในมิติด้านบุคคล มิติด้านงาน มิติด้านทีมงานมิติด้านองค์กรโรงเรียน และมิติด้านชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรม การมีวิสัยทัศน์ การกระตุ้นให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และการทำงานเป็นทีม จะสามารถส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายการศึกษาชาติที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Misdey (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าแต่ละด้านมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบการสร้างแรงบันดาลใจมีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก และองค์ประกอบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีลำดับความต้องการจำเป็นเป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsuk (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรม ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความจงรักภักดี ด้านความรับผิดชอบ ด้านความผูกพันต่อองค์กร และด้านการสะท้อนความคิด ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านความจงรักภักดี และด้านการสะท้อนความคิด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปว่า มีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวคิด หลักการและคำชี้แจงองค์ประกอบโปรแกรม ส่วนที่ 2 รายละเอียดของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ (Vision) โมดูลที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) โมดูลที่ 3 การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Intellectual Stimulation for creativity) โมดูลที่ 4 การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) โมดูลที่ 5 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว

(The Flexibility and Adaptability) และโมดูล 6 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ส่วนที่ 3 การประเมินผล เพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติตามภาระงานในหน้าที่ กระบวนการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการสร้างทักษะพื้นฐานก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาเข้มตามโปรแกรมการพัฒนา ขั้นที่ 3 การนำไปสู่การปฏิบัติจริง และขั้นที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เวลาทั้งสิ้น จำนวน 120 ชั่วโมง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatchawaphun (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) คู่มือการใช้โปรแกรม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 3 การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผล และ 2) โปรแกรมการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ โดยเนื้อหาสาระของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 หลักการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ โมดูล 2 คุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ และโมดูล 3 ทักษะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ โดยแต่ละโมดูล ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 ความรู้เบื้องต้น ส่วนที่ 3 การนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรม ส่วนที่ 4 สรุปบทเรียน และส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล 4) กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม มีรูปแบบและวิธีการพัฒนาใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ด้วยตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) โดยวิธีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนา 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การอบรมสัมมนาและใช้ชุดฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Coursework and Training) ส่วนที่ 2 การเรียนรู้โดยการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Development Relationships) และส่วนที่ 3 การเรียนรู้ผ่านการทำงาน (Challenge Assignments) และ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เวลาทั้งสิ้น 180 ชั่วโมง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีคะแนนก่อนพัฒนามีค่าเฉลี่ย 35.36 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.73 และมีคะแนนหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 42.91 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.82 โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่าคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ทุกคน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Phuchomchit (2019) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ 4.1) ผลการทดสอบความรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนก่อนพัฒนาได้ คะแนนเฉลี่ย 19.77 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 65.90 และมีคะแนนหลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 25.93 จากคะแนน เต็ม 30 คิดเป็นร้อยละ 86.44 แสดงว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา มีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

3.2 ผลการประเมินโดยกลุ่มผู้ประเมิน เพื่อติดตามผลหลังการพัฒนาเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตนเองและครูประเมินผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Watthanasaksiri (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของหัวหน้าสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยรวม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์หลังการฝึกอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kallapadee (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของครูประถมศึกษา พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาศาตามโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของครูประถมศึกษาโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pakika (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สรุป

การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำข้อมูลไปพัฒนาเป็นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปว่ามีองค์ประกอบของโปรแกรมจะประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวคิด หลักการและคำชี้แจงองค์ประกอบโปรแกรม ส่วนที่ 2

รายละเอียดของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ (Vision) โมดูลที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) โมดูลที่ 3 การกระตุ้นทางปัญญาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Intellectual Stimulation for creativity) โมดูลที่ 4 การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) โมดูลที่ 5 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (The Flexibility and Adaptability) และโมดูล 6 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ส่วนที่ 3 การประเมินผลเพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติตามภาระงานในหน้าที่ กระบวนการพัฒนามี 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการสร้างทักษะพื้นฐานก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาเข้มตามโปรแกรมการพัฒนา ขั้นที่ 3 การนำไปสู่การปฏิบัติจริง และ ขั้นที่ 4 การประเมินหลังพัฒนา การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เวลาทั้งสิ้น จำนวน 120 ชั่วโมง และผลการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีคะแนนก่อนพัฒนามีค่าเฉลี่ย 35.36 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.73 และมีคะแนนหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 42.91 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.82 โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่าคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ทุกคน โดยมีผลการประเมินโดยกลุ่มผู้ประเมิน 3 ฝ่าย เพื่อติดตามผลหลังการพัฒนาเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตนเองและครูประเมินผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในสถานศึกษา และในส่วนกลางควรนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาตามข้อมูลของสภาพที่พึงประสงค์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปว่ามีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รายละเอียดของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 โมดูล ส่วนที่ 3

การประเมินผลเพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติตามภาระงานในหน้าที่ กระบวนการพัฒนามี 4 ขั้นตอน ใช้เวลาทั้งสิ้น จำนวน 120 ชั่วโมง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายมาผสมผสานและบูรณาการ เช่น รูปแบบการนิเทศ รูปแบบการสืบค้น รูปแบบการฝึกอบรมปฏิบัติการ รูปแบบการศึกษาดูงาน รูปแบบการสร้างเครือข่าย และอาจปรับลดสัดส่วนชั่วโมงตามความเหมาะสม เป็นต้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 ทุกคน ผลการประเมินโดยกลุ่มผู้ประเมิน เพื่อติดตามผลหลังการพัฒนา พบว่า การประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา ประเมินตนเองและครูประเมินผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรเพิ่มให้มีผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษา ศึกษาพิเศษ หรือประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ประเมินร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ในตำแหน่งอื่น เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรมีการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ในระดับการศึกษาต่าง ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาเสริมสร้างที่หลากหลาย

References

- Certo, S. C., & Certo, S. T. (2006). *Modern Management*. (10th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Charoenwongsak, K. (2007). *Looking Forward to Dreaming Thailand Vision 2017*. Bangkok: Success Media.
- Chatchawaphun, P. (2016). *Development of Program to Enhance Strategic Leadership of Secondary School Administrators*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Mahasarakham University. Mahasarakham.

- Kallapadee, Y. (2016). *Development of Creative Transformational Leadership Enhancement Program for Primary School Teachers*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Misdey, P. (2019). *Developing a Program to Strengthen Transformational Leadership of the First-Level Manager in Rajabhat University*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.
- Phuchomchit, P. (2019). *Developing a Program to Strengthen Creative Teachers Leadership for Primary Schools under Office Basic Education Commission*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.
- Pakika, W. (2017). *Developing Creative Leadership Program for School Administrators*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.
- Waranan, P. et al. (2011). *CCPR New Educational Framework*. Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- Na Phuket, R. (2009). *Organization and management*. Nonthaburi: Think Beyond Books.
- Riaz, A., & Haider, M.H. (2010). Role of transformational and transactional leadership on job satisfaction and career satisfaction. *Business and Economic Horizons*, 1, 29-38.
- Saratana, W. (2010). *Concepts, theories and issues for educational administration*. (8th ed.). Bangkok: Thipvisut Ltd., Part.
- Sinlarat, P. (2010). *Creative and Productivity Leader: New Paradigm and New Leader in Education*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Thongsuk, K. (2010). *Developing a Program to Enhance Ethical Leadership of School Administrators under the office of Basic Education Commission*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.
- Wattanasaksiri, C. (2018). *Strategic Leadership Development of Department Heads in Rajamangala University of Technology*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Maharakham University. Maharakham.

หลักประกันสุขภาพแรงงานประมงข้ามชาติและการปรับตัวภายใต้อนุสัญญาการ
ทำงานในภาคประมงฉบับที่ 188: ปัญหาอุปสรรค และทิศทางการพัฒนาในอนาคต*
Health Security for Migrant Workers in Thai Fisheries and Its Adaptation Under
the Ratifications of C188 in Fishing Convention: Obstacles, Problems, and
Direction for Future Development

¹นพพล ผลอำนวย, ²วีระ หวังสัจจะโชค และ ³รัตนสิทธิ์ ทิพย์วงศ์

¹Noppon Phon-amnuai, ²Weera Wongsatjachock and ³Rattanasit Tipwong

¹คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³นักวิชาการอิสระ

¹Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University,

²Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand.

³Independent Academic

¹Corresponding Author's Email: Nphonamnuai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวด้านประมงของไทย 2) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบที่เป็นทางเลือกในการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพให้คุ้มครองแรงงานข้ามชาติประมงในอนาคต ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เน้นถึงความเป็นไปได้ ประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การสำรวจเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามกึ่งโครงสร้าง และการเสวนากลุ่มระดมความคิดเห็น กำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และระดมความคิดเห็นเป็นตัวแสดงสำคัญ (Key-Informants) เกี่ยวกับระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ จำนวน 5 คุณลักษณะตัวแสดงสำคัญเพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาหลักในการจัดหลักประกันสุขภาพแก่แรงงานข้ามชาติประมง มีปัญหาทั้งในเชิง “โครงสร้าง” และปัญหาเรื่อง “การเมืองและทัศนคติ” ในด้านปัญหาโครงสร้างอันเกิดจากความไม่เท่าเทียมจากการแบ่ง “สถานะ” บุคคลที่ไม่ใช่คนไทย รวมไปถึงปัญหาการขาด “กฎหมายระดับชาติ” (National regulations) ในการเชื่อมโยงสถานะของบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยกับการมีระบบประกันสุขภาพบังคับ ส่งผลให้ปัญหาในเชิงการบริหารจัดการเกิดสถานะของการทำงานที่แยกส่วน (Fragmented) ไม่มีหน่วยประสานงานกลางที่มี “อำนาจ” ในการสั่งการหรือกำกับดูแลการทำงาน และการขาดสมดุลระหว่างประเด็นเรื่องความมั่นคง และประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและข้อตกลงระหว่างประเทศ จากปัญหาข้างต้นบทความนี้จึงเสนอ

*Received March 10, 2021; Revised May 3, 2021; Accepted October 27, 2021

2) รูปแบบที่เป็นทางเลือกในการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพให้คุ้มครองแรงงานต่างด้าวด้านประมง 4 ทางเลือกหลัก ดังต่อไปนี้ 1) ยกเลิกบัตรประกันสุขภาพ และแรงงานข้ามชาติทั้งหมดเข้าสู่ “ระบบประกันสังคม” 2) หลักประกันสุขภาพ “คู่ขนาน” ระหว่างประกันสังคม และบัตรประกันสุขภาพที่ผ่านการยกร่างเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ 3) เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ/คนต่างด้าว/ผู้มีปัญหาทางสถานะ” ในรูปแบบของ “กองทุนใหม่” ที่บูรณาการทุกส่วนเข้ามาในนี้ 4) แก้ไขกฎหมายหรือการตีความพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 2545 ในมาตรา 5 ให้ครอบคลุมถึงคนไทยและบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยรวมถึงแรงงานข้ามชาติ

คำสำคัญ: แรงงานประมงข้ามชาติ; ระบบหลักประกันสุขภาพ; อนุสัญญาการทำงานในภาคประมงฉบับ C188

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to analyze problems and obstacles arising from experience on health security for migrant workers in Thai fisheries; and 2) to synthesize a model as the alternatives for reforming the health security in the future to protect migrant fishermen, both in the short and long term, by emphasizing the possibilities and the possible effectiveness. The study applied a qualitative research method by surveying the documents, in-depth interview by way of semi-structured interview, and focus group discussion to brainstorm opinions. The key informants used for interviews and brainstorming opinions on health security for migrant workers consisted of 5 characteristics in order to collect and analyze data.

From the study, the following results are found: 1. The main obstacles to providing health security for migrant fishermen are structural and related to politics and attitudes. In terms of structural problem, it originates from inequality, which is the discrimination based on one's status, whether a person is Thai or not. Including, the lack of 'national regulations' in connecting a non-Thai person's status with the health security system, which causes administrative issues and fragmented work, i.e., a lack of central coordinating entity with 'authority' to command or supervise the work. There is also a lack of balance between the stability concerns, human rights concerns, and international agreements. As a result, such obstacles lead to 2. A model that provides alternatives for reforming the health security to protect migrant fishermen which consists of the following alternatives: 1) cancelling health insurance cards from all migrant workers and enrolling them in the 'social security system'; 2) the establishment of a 'parallel system' between the social security and health insurance cards, which has already been drafted as a legislation at the Act level; 3) proposing a 'Draft on

Health Security Act for Migrant Workers, Aliens, and Stateless Persons’ in the form of ‘new funding’, which includes all components; and 4) amending the laws or reinterpreting section 5 of the National Health Security Act B.E. 2545 to cover both Thai and non-Thai people, including the migrant workers.

Keywords: Migrant Fishermen; Health Security System; Ratifications of C188 in Fishing Convention

บทนำ

แรงงานข้ามชาติจำนวนมากมักเข้ามาเป็นแรงงานให้กิจการประมง เพราะเป็นกิจการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของไทยที่คนไทยเองไม่นิยม เนื่องจากความเสี่ยงทางสุขภาพและลักษณะงานที่ไม่ได้มาตรฐาน การหันไปจ้างแรงงานต่างด้าวที่สามารถกำหนดอัตราแรงงานต่ำกว่าตลาดไทย นำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ มีการบีบบังคับให้ทำงานให้เรือประมงอย่างเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้ในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี พ.ศ. 2557 (Trafficking in Persons Report-TIP) (U.S. State Department’s Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. (2014). ไทยเป็น 1 ใน 4 ประเทศที่ถูกลดระดับ การตอบสนองการค้ามนุษย์ไปอยู่กลุ่ม 3 (Tier 3) และในปี พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปได้ประกาศให้ใบเหลือง แก่ภาคประมงของไทย โดยให้เหตุผลว่าประเทศไทยไม่มีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการกับภาคประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (IUU) “การจัดอันดับดังกล่าวมีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสั่งซื้อสินค้าประกอบกับระบบการค้าระหว่างประเทศจะมีมาตรการ กับประเทศที่มีปัญหาการค้ามนุษย์” (Khoykaewpring, 2019) ในความพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวรัฐไทยได้ ลงนามให้สัตยาบันในข้อตกลงอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคการประมง ค.ศ. 2007 (Ratifications of C188 - Work in Fishing Convention, 2007) ในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวได้ ยกกระดับมาตรฐานความคุ้มครองการทำงานบนเรือประมง ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานสากล โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันสุขภาพที่สำคัญคือ “แรงงานประมงต่างด้าวต้องมีสิทธิ ประโยชน์จากการคุ้มครองด้านการประกันสังคม ภายใต้มาตรฐานเดียวกันหรือไม่น้อยกว่าแรงงานอื่น ๆ ใน ชาติ” (Article 34, Ratifications of C188 - Work in Fishing Convention, 2007)

เพื่อรองรับการอนุวัติสัตยาบันดังกล่าวว่ารัฐบาลไทยได้ออก “พระราชบัญญัติแรงงานประมง พ.ศ. 2562” ซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะฉบับแรกของไทยที่เข้ามาดูแลคุ้มครองแรงงานประมงทะเลในรูปแบบ ของพระราชบัญญัติเป็นการเฉพาะ และออก “ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องการจัดสิทธิประโยชน์ ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง 2563” ในการกำหนดหลักประกันสุขภาพของแรงงานประมง ต่างด้าว ซึ่งที่ผ่านมายังพบปัญหาความไม่ลงตัวด้านหลักประกันสุขภาพอยู่มาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการศึกษา ทบทวน และออกแบบใหม่ในการวางกรอบนโยบายหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงาน ข้ามชาติด้านประมงที่ต้องมีการปรับตัวภายใต้ต้นุสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ.2550 (ฉบับที่ 188)

นำมาสู่การเกิดขึ้นของงานวิจัยฉบับนี้ที่พยายามตอบคำถามเรื่องของระบบประกันสุขภาพสำหรับแรงงาน ประมงข้ามชาติ และพยายามหาข้อเสนอแนะทั้งในเชิงหลักการ มาตรการ และการปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในการคุ้มครองทางสุขภาพและความเท่าเทียมทางสาธารณสุขอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติด้านประมงของไทย
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบทางเลือกในการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพให้คุ้มครองแรงงานข้ามชาติประมงในอนาคต ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว โดยเน้นถึงความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น ประสิทธิภาพที่จะกระทบระบบการคลังสุขภาพประเทศ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สำหรับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีพื้นฐานในการศึกษาอยู่ในลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) เพื่ออธิบายรูปแบบของนโยบายด้านการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานประมงข้ามชาติ โดยจะมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นสำคัญ โดยการออกแบบเครื่องมือในการวิจัย (Research Methods) สำหรับการเก็บข้อมูล 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจเอกสาร (Documentary Reserach) ทั้งเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจความคุ้มครองของระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานประมงข้ามชาติ โดยจะเก็บข้อมูลผ่านการศึกษาดูเอกสารทางวิชาการ ข้อตกลงระหว่างประเทศ ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และบันทึกการประชุมของส่วนราชการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Questions) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เป็นตัวแสดงสำคัญ (Key-Informants) เกี่ยวกับระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติรวมแรงงานประมงข้ามชาติ

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของตัวแสดงให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

คุณสมบัติ	จำนวน
ผู้กำหนดนโยบายใน “ฝ่ายการเมือง” ที่มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติทั้งในระดับภาพรวมและกรณี C188	1-2 คน
ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติใน “ส่วนกลาง” ที่มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ ทั้งในระดับภาพรวมและกรณี C188	2 คน
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านหลักประกันสุขภาพแรงงานข้ามชาติ	2-5 คน

กองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกันสุขภาพ – กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานประกันสังคม – กระทรวงแรงงาน กรมเจ้าท่า – กระทรวงคมนาคม กรมประมง – กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการปกครอง – กระทรวงมหาดไทย	
ภาคประชาสังคมด้านการจัดสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ เช่น เครือข่ายเพื่อสิทธิแรงงานข้ามชาติ (MWRN) และมูลนิธิริรักษ์ไทย เป็นต้น	2 คน
ตัวแทนกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดระบบสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ	2-3 คน
นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญแรงงานข้ามชาติ	3-4 คน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกลุ่มระดมความคิดเห็น (Focus Group) ตามคุณสมบัติของตัวแสดง หลังจากโครงการวิจัยได้มีข้อค้นพบและข้อเสนอสำคัญเบื้องต้น เพื่อแลกเปลี่ยนและปรับปรุงข้อเสนอก่อนปิดโครงการและสร้างเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับนำไปตัดสินใจทางนโยบายต่อไป โดยผู้ที่เข้าร่วมระดมความคิดเห็น 1. ผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดหลักประกันสุขภาพทั้งในระดับภาพรวมและกรณี C188 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านหลักประกันสุขภาพแรงงานประมงข้ามชาติ 3. ภาคประชาสังคม และ 4. ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ ในงานวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อตั้งโจทย์สำหรับการศึกษาและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการประชุมระดมความเห็น ดังนี้

- ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเบื้องต้น 8 เมษายน 2562 เวลา 9.30-12.00 น.
- ประชุมสำรวจปัญหาเบื้องต้น 15 พฤษภาคม 2562 เวลา 9.30-12.00 น.
- ประชุมระดมความคิดเห็น 14 มิถุนายน 2562 เวลา 9.30-12.00 น.
- ประชุมระดมความคิดเห็น 15 ตุลาคม 2562 เวลา 9.30-12.00 น.
- นำเสนอและประชุมระดมความเห็นกับอนุกรรมการอนุกรรมการหลักประกันสุขภาพ
ถว้นหน้าเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วุฒิสภา วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 เวลา 13.30-16.00 น. ณ ห้องประชุม
หมายเลข 2407 ชั้น 24 อาคารสุขประพฤติ
- ประชุมระดมความคิดเห็นภาคประชาสังคมและหน่วยบริการ วันที่ 27 สิงหาคม 2563 เวลา
9.00-13.00 น.
- ประชุมประชาพิจารณ์ข้อเสนอแนะของโครงการวิจัย วันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 เวลา
8.00-13.00 น.

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลข้างต้นมาสังเคราะห์ภายใต้กรอบการศึกษาเพื่อตอบคำถามในการวิจัยโดยเรียบเรียงการวิจัย สรุปอภิปรายผลแบบพรรณนาวิเคราะห์อย่างรอบด้าน และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวด้านประมงของไทย การศึกษาหลักประกันสุขภาพกับแรงงานข้ามชาติประมง และทางเลือกเชิงนโยบายสำหรับการปรับตัวภายใต้สนธิสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188) ได้สะท้อนให้เห็นพัฒนาการในเชิงนโยบายต่อแรงงานข้ามชาติประมงของประเทศไทย ความสำคัญของ C188 และกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องสำหรับการกำหนดทางเลือกเชิงนโยบายใหม่ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัญหาหลักในการจัดหลักประกันสุขภาพแก่แรงงานประมงข้ามชาติสามารถสังเคราะห์ออกมาได้ 6 ด้านสำคัญที่จำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปตั้งแต่ในเชิงหลักการจนถึงภาคปฏิบัติ ดังนี้

1.1) ด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง ความไม่เท่าเทียมจากการแบ่ง “สถานะ” บุคคลที่ไม่ใช่คนไทย จะพบว่าการจัดแบ่งสถานะของบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยจะส่งผลต่อรูปแบบในการจัดหลักประกันสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าว แยกประเภทออกเป็น 1) แรงงานถูกกฎหมายหรือแรงงานนำเข้า MOU จะได้รับประกันสังคมของกระทรวงแรงงาน (Labour Protection Act B.E. 2541, 1998). 2) แรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับใบผ่อนผันชั่วคราว จะได้รับสิทธิประโยชน์จากการซื้อประกันสุขภาพจากกระทรวงสาธารณสุข Division of Health Economics and Health Security : Ministry of Public Health (2019) แต่ด้วยเหตุที่ไม่ทราบจำนวนแรงงานที่แน่นอน การซื้อประกันจึงมีลักษณะที่ไม่สามารถบังคับได้ จึงทำให้เกิดช่องว่างในการหลีกเลี่ยง 3) แรงงานที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียน หรือมีเอกสารใดรับรองว่าอาศัยหรือได้รับการผ่อนผัน จะต้องจ่ายค่ารักษาเองการคุ้มครองสิทธิรับบริการสาธารณสุข ในส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือกลุ่มที่เรียกว่า “แรงงานกลุ่มใต้ดิน” ที่หลีกเลี่ยงการจดทะเบียนอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวเพื่อทำงาน ไม่จดทะเบียนทะเบียน และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มีสถานะไม่ชอบด้วยกฎหมายสัญชาติอื่นด้วย ซึ่งสิทธิการเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังไม่คุ้มครองคนกลุ่มนี้ ฉะนั้น แรงงานต่างด้าวในกลุ่มนี้จึงไม่อาจเข้าสู่สิทธิรับบริการสาธารณสุขตามมาตรการคุ้มครองในระบบตรวจสุขภาพและการประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขได้ เมื่อเกิดเหตุอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยเข้ารับบริการในสถานพยาบาล ด้านสถานพยาบาลนั้น ๆ ก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธการรักษาได้ ทำให้หน่วยสถานพยาบาลต้องแบกรับค่าใช้จ่ายจากการให้บริการแก่ผู้ป่วยข้ามชาติที่ไม่มีหลักประกันสุขภาพใด ๆ และไม่สามารถเก็บเงินจากผู้ป่วยได้ (Pokpermda, 2011)

แม้รัฐไทยจะพยายามพัฒนารูปแบบ “สถานีนอนมัลลอยน้ำ” ให้มากขึ้น เพื่อจัดการปฐมพยาบาลเบื้องต้นภายในกิจการเรือประมง โดย 1 สถานีจะดูแลเรือที่ขึ้นทะเบียนภายใต้สังกัดทั้งหมด 5 ลำและมีนักจัดการสุขภาพ 1 คน คอยเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำอยู่ แต่ก็ยังเป็นเพียงการดูแลขั้นปฐมภูมิเท่านั้น เพราะปัญหาสำคัญคือ แรงงานประมงข้ามชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ไม่มีใบอนุญาตหรือหนังสือเดินทาง จึงไม่สามารถทำบัตรประกันสุขภาพได้ และแรงงานบางส่วนแม้จะมีใบผ่อนผันชั่วคราว แต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลว่าสามารถเดินทางไปซื้อประกันสุขภาพได้ (Vittaporn, and Panruksa, 2017)

1.2) ด้านปัญหาระบบสุขภาพบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยรวมถึงแรงงานต่างด้าวยังขาด “การบูรณาการ” ทำให้เกิดบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยตกหล่นออกจากหลักประกันสุขภาพ แม้ว่าในปัจจุบันจะมี “ประกาศกระทรวง

แรงงาน เรื่องการจัดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง 2563 เปิดช่องให้มีหลักประกันสุขภาพ ทั้งบัตรประกันสุขภาพ ระบบประกันสังคม และประกันภัยเอกชน ทำให้ขาดทิศทางที่ชัดเจนในการดูแลแรงงานข้ามชาติประมง อันเนื่องมาจากทางเลือกหลักประกันสุขภาพต่างมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ทำให้การตัดสินใจเลือกของบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยสามารถที่จะเข้าสู่ระบบใดระบบหนึ่ง หรืออาจจะไม่เข้าสู่ระบบใด ๆ เลยก็ได้

การเปิดช่องทางเลือกแม้จะมีข้อดีในความยืดหยุ่นในการเลือกระบบการรักษา แต่ยังคงยังพบปัญหา คือ แรงงานประมงที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายจำนวนมากยังคงหลีกเลี่ยงเข้าสู่ระบบประกันสังคม เพราะมีการเปลี่ยนงานเปลี่ยนนายจ้างบ่อยครั้ง อีกทั้งระยะเวลาที่เข้ามาทำงานในเมืองไทยไม่แน่นอนอาจอยู่ทำงานในระยะสั้น ประกอบกับสิทธิประโยชน์ประกันสังคมยังไม่สอดคล้องและตอบโต้กับแรงงานข้ามชาติ อาทิ แรงงานกลุ่มนำเข้าตาม MOU ซึ่งถือเป็นแรงงานถูกกฎหมาย ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้สามารถทำงานในประเทศได้เพียง 4 ปีเท่านั้น (ทำงานได้ 2 ปีและขอขยายได้อีกเพียง 2 ปี) จึงไม่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์บำนาญชราภาพและบำเหน็จชราภาพที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องส่งเงินสมทบไม่น้อยกว่า 15 ปี และสามารถใช้สิทธิประโยชน์นั้นเมื่ออายุครบ 55 ปี อีกทั้งไม่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน ถ้าผ่านการพิสูจน์สัญชาติแล้ว เมื่อสิ้นสุดการเป็นลูกจ้างกับนายจ้างปัจจุบัน จะต้องหานายจ้างใหม่ให้ได้ภายใน 7-15 วัน และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข คือ เข้ารับบริการจัดหางานและการฝึกอบรมฝีมือ แรงงานจึงไม่ได้อยู่ในสถานะผู้ว่างงาน จึงไม่สามารถใช้สิทธิประกันการว่างงานได้ และเมื่อเกิดประสบเหตุอันตราย เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพเสียชีวิต หรือแม้แต่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ก็ยังสามารถใช้สิทธิประโยชน์ต่อไปได้อีก 6 เดือน แต่ในทางปฏิบัติแรงงานต่างด้าวต้องกลับสู่ประเทศของตนจึงไม่อาจใช้สิทธิประโยชน์นี้ได้ (Subpol, 2019)

นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงงานข้ามชาติบางส่วนซื้อประกันสุขภาพแบบสามเดือนเพื่อรอการเข้าสู่/หรือต่อทะเบียนระบบประกันสังคม แต่นายจ้างและแรงงานกลับไม่เข้าประกันตนในระบบประกันสังคม ทำให้แรงงานจำนวนหนึ่งไม่มีหลักประกันสุขภาพใด ๆ เมื่อประกันสุขภาพหมดอายุ อีกทั้งอุปสรรคในการเข้าถึงประกันสังคมที่สำคัญ เช่น ภาษา การจ้างงานระยะสั้น นายจ้างไม่จ่ายเงินสมทบทุน ขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในอนุญาตทำงานและข้อมูลผู้ประกันตนแรงงานข้ามชาติ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหรือบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง อีกประการสำคัญคือลูกเรืออาศัยใช้ชีวิตเป็นเวลานานทำตามคำสั่งของนายเรือ(ไต้ก๋ง) จึงยากมากที่จะเดินทางไปตรวจสุขภาพประจำปีตามนโยบายภาครัฐด้วยตัวเอง แต่จากผลสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการประมงส่วนใหญ่มักทำประกันกับบริษัทเอกชนแบบเหมาลำ แทนการทำให้กับลูกเรือรายบุคคล เพราะต้องการให้สอดคล้องกับระบบหมุนเวียนของสภาพแรงงานประมงข้ามชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Vittaporn, and Panrukpa, 2017) จึงเกิดความไม่ต่อเนื่องและเป็นปัญหาเมื่อต้องเข้ารับรักษาพยาบาล ด้วยเหตุข้างต้นจึงไม่สร้างแรงจูงใจให้แรงงานข้ามชาติในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม

1.3) ด้านปัญหาเชิงกฎหมาย เงื่อนไขในเชิงกฎหมายได้กลายเป็นอีกปัญหาหนึ่งในการจัดการกับหลักประกันสุขภาพสำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย อันเนื่องมาจากกรอบกติกาทางกฎหมายบ่งบอกถึงความเป็นสถาบัน (Institutions) ของหลักประกันสุขภาพว่าจะมีความยั่งยืนมากหรือน้อยขนาดไหน หากพิจารณาในส่วน of “ประกันสังคม” ถือว่าโดยกฎหมาย พ.ร.บ.ประกันสังคม 2533 ได้วางหลักกฎหมายโดยพื้นที่ครอบคลุม

สามารถนำไปปฏิบัติได้กับแรงงานข้ามชาติได้ แต่หากกล่าวถึงแรงงานประมงข้ามชาติบางกลุ่มที่ต้องอยู่ภายใต้การประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข กลับพบว่ายังไม่มีกฎหมายระดับชาติในการวางหลักเอาไว้ หากแต่มีเพียงมติคณะรัฐมนตรี ประกาศกระทรวงสาธารณสุข และประกาศกระทรวงแรงงาน “เรื่องการจัดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง” (2563) วางกรอบกติกาไว้เท่านั้น

การขาด “กฎหมายระดับชาติ” (National Regulations) ในส่วนของบัตรประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข กล่าวคือ “ประกันสุขภาพบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย” จะเป็นทางเลือกที่สำคัญในการวางหลักประกันสุขภาพบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยรวมถึงแรงงานต่างด้าวกลับไม่มี “กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ” ที่เป็นกฎหมายระดับชาติในการวางกรอบกติกาที่มีความยั่งยืนให้กับนโยบายดังกล่าว ประกันสุขภาพดังกล่าวมีเพียงมติคณะรัฐมนตรีและประกาศกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น ทำให้อาจเกิดปัญหาในเรื่องของการดำเนินการทางกฎหมายและขาดความยั่งยืนในเชิงสถาบันที่มีกฎกติกาชัดเจน โดยมติคณะรัฐมนตรีปี 2544 มีการกำหนดให้แรงงานต่างด้าวที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับการขึ้นทะเบียนผ่อนผันให้ทำงานต้องเข้าสู่ระบบการตรวจประกันสุขภาพ สิทธิประโยชน์ในประกันสุขภาพนี้จะได้รับการคุ้มครองตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จนมาถึงมติคณะรัฐมนตรีปี วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2556 อนุมัติให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนต่างด้าวทั้งหมดที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม อันนำมาสู่ทางเลือกในเรื่องบัตรประกันสุขภาพได้กลายเป็นแนวทางหลักในการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขต่าง ๆ (Cabinet Resolution, 2013) ด้วยการที่มติคณะรัฐมนตรีเป็นเพียง “กฎ” ในการวางกรอบกติกาจากองค์กรสูงสุดของฝ่ายบริหารเท่านั้น ไม่ใช่ “กฎหมาย” ที่มีลำดับศักดิ์ชัดเจน ทำให้สถานะของบัตรประกันสุขภาพขาดความเป็นสถาบันและไม่ยั่งยืน เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลหรือนโยบายของรัฐบาลทำให้ไม่มีความเสถียรภาพและความไม่ต่อเนื่องทางนโยบาย

1.4) ด้านปัญหาการมีนโยบายที่ไม่ครอบคลุมการป้องกันโรค แม้ว่าประเทศไทยยังมีนโยบายด้านสาธารณสุขเริ่มต้นให้กับแรงงานข้ามชาติที่สำคัญ คือ การตรวจร่างกายก่อนออกใบอนุญาต และให้แรงงานมีสิทธิซื้อประกันสุขภาพเองได้ นอกจากนี้ยังมี 2 มาตรการที่สำคัญกล่าวคือ 1) การจัดระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อของแรงงานข้ามชาติ โดยกรมควบคุมโรค 2) การจัดการวางแผนครอบครัว ส่งเสริมสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม จากผลสำรวจพบว่าส่วนมากแรงงานประมงซึ่งเป็นชาวเมียนมาที่มีใบอนุญาตหรือได้รับการผ่อนผันจะเข้ารับการรักษาตามสิทธิในโรงพยาบาลรัฐ แต่ก็มีเกือบร้อยละ 30 ที่หยุดงานเพื่อซื้อยามารับประทานที่บ้านเอง (Kesornthong, et al. 2017) อีกทั้งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ยังไม่อนุญาตให้มีการจัดจ้างพนักงานสาธารณสุขต่างด้าว (พสต.) ในการทำหน้าที่ช่วยในการเข้าถึงการบริการด้านสุขของแรงงานข้ามชาติในฐานะผู้ช่วยบุคลากรทางการแพทย์ ล่าม เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้และเข้าร่วมในโรคติดต่อในชุมชนของแรงงานข้ามชาติ ทำให้แรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข รวมถึงการป้องกันโรคอย่างถูกต้อง (National Reform Steering Assembly, 2016)

1.5) ด้านปัญหาในเชิงการบริหารและหน่วยงาน มาจากปัญหาในเชิงการบริหารจัดการและการแบ่งงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบจนเกิดสถานะของ *การทำงานที่แยกส่วน* ของหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขที่ดูแลด้านหลักประกันสุขภาพสำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย ปัญหาในการให้บริการ ตั้งแต่ ปัญหา

เรื่องการบริหารกองทุนและความเสี่ยง ทั้งในระดับกองทุนและในระดับของงบประมาณโรงพยาบาลในฐานะผู้ให้บริการ นอกจากนี้แม้จะมีประกาศกระทรวงสุขในการตรวจสอบและขายบัตรประกันสุขภาพให้กับแรงงานข้ามชาติ แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า เจ้าหน้าที่หรือสถานพยาบาลบางแห่งไม่ทราบและไม่เข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามประกาศดังกล่าว บางแห่งมีการสร้างข้อกำหนดให้คนข้ามชาติที่จะซื้อบัตรประกันสุขภาพต้องมีเอกสารประจำตัวหรือมีนายจ้าง หรือการที่สถานพยาบาลไม่สามารถจำหน่ายบัตรประกันสุขภาพได้ เนื่องจากปัญหาทางด้านเทคนิค ปัจจัยเหล่านี้ทำให้แรงงานข้ามชาติจำนวนมากยังเผชิญปัญหาการเข้าไม่ถึงประกันสุขภาพ (National Reform Steering Assembly, 2016) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่โครงสร้างองค์กรและลักษณะงานมีความกระจัดกระจายทำให้ความรับผิดชอบและภาระงานสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยในกระทรวงสาธารณสุขและนอกกระทรวงสาธารณสุข และการขาดหน่วยประสานงานกลางที่มี “อำนาจ” ในการสั่งการหรือกำกับดูแลการทำงานที่แยกส่วนภายในกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อดูแลด้านหลักประกันสุขภาพสำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยโดยเฉพาะ ส่งผลให้การทำงานในด้านหลักประกันสุขภาพบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยขาดทิศทางที่มีความชัดเจน ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้

1.6) ด้านปัญหาทางการเมืองและปัญหาเรื่องทัศนคติ ถือว่าเป็นประเด็นพื้นฐานในการให้บริการบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยให้อยู่ในระดับเดียวกับบุคคลที่เป็นคนไทย หรือกล่าวได้ว่าควรให้บริการในฐานะของ “บุคคล” มากกว่าเรื่องของชาติพันธุ์หรือสถานะในสัญชาติ แม้ว่าปัญหาดังกล่าวได้ช่วยเป็นแรงผลักดันสำคัญในการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น คำแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรีที่สหประชาชาติเมื่อปี 2558 ที่จะจัดการปัญหาสิทธิมนุษยชน การค้ามนุษย์ และการดูแลคนต่างด้าวต่าง ๆ ถูกผลักดันจากการที่ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติภายหลังจากรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งหลังจากคำแถลงการณ์ดังกล่าว จึงนำมาสู่แผนนโยบายและการออกกฎหมายใหม่จำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยมากยิ่งขึ้น แต่ยังติดในกรอบของ ประเด็นเรื่องความมั่นคง และ ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่จะต้องหาสมดุลในทางสองแพร่งดังกล่าว

วัตถุประสงค์ที่ 3 ทางเลือกเชิงนโยบายสำหรับการจัดหลักประกันสุขภาพกับแรงงานข้ามชาติประมงจากการวิเคราะห์ในประเด็นนโยบายและกฎหมายสำหรับการปรับนโยบายด้านหลักประกันสุขภาพกับแรงงานข้ามชาติประมง และทางเลือกเชิงนโยบายสำหรับการปรับตัวภายใต้อนุสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188) นำมาสู่ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายสำหรับการเปลี่ยนแปลง 4 ทางเลือก ดังต่อไปนี้

2.1) ทางเลือกที่หนึ่ง: ยกเลิกบัตรประกันสุขภาพ และให้แรงงานข้ามชาติทั้งหมดเข้าระบบประกันสังคม การเข้าสู่ระบบประกันสังคมทั้งหมด ทำให้ประเทศไทยมีฐานข้อมูลแรงงานข้ามชาติในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมให้เป็นระบบเดียวกัน โดยดำเนินการตาม C188 และพรบ.แรงงานประมง พ.ศ. 2562 ให้แรงงานข้ามชาติมาใช้ระบบประกันสังคมทั้งหมด (กองทุนเงินทดแทนและกองทุนประกันสังคม) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคุ้มครองความเจ็บป่วยทั้งในงาน นอกงาน และทุพพลภาพ/เสียชีวิต และยกเลิกบัตรประกันสุขภาพเพื่อให้บทบาทของโรงพยาบาลเป็นผู้ให้บริการทางสุขภาพเท่านั้น ทั้งนี้อาจสร้างกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incrementalism) จากหน่วยให้บริการสุขภาพจาก “บัตรประกันสุขภาพ” ไปสู่ “ระบบประกันสังคม” อาจมีระยะเวลาในการปรับตัว 3-5 ปีในการเปลี่ยนแปลงแบบขั้นบันได

โดยในระหว่างนี้อาจใช้บัตรสุขภาพไปพลาง ๆ ก่อนในฐานะ “มาตรการชั่วคราว” ทั้งนี้ควรมีการแก้ไขกฎหมาย ประกันสังคมให้มีกองทุนใหม่ขึ้นมาสนับสนุนนโยบายสุขภาพเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ปรับเปลี่ยนรูปแบบสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมให้สอดคล้องเหมาะสมมากขึ้น เช่น เปลี่ยนเงินชราภาพให้สามารถส่งกลับประเทศต้นทางของแรงงานได้ หรือปรับเปลี่ยนสิทธิประโยชน์บางอย่างให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับแรงงานข้ามชาติ (Chimmamee et al. 2014) และในส่วนผู้ติดตามที่หลบหนีเข้ามาแต่ได้รับการผ่อนผันจาก กระทรวงมหาดไทยหรือมีใบอนุญาตชั่วคราว จะได้รับสิทธิประโยชน์ผ่านการซื้อประกันสุขภาพ แต่ถ้าหากเป็นแรงงานที่ไม่มีเอกสารใด ๆ เลยจะต้องรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลเอง (Phoomchaiyachot, 2017)

ข้อดี ระบบประกันสังคม มีการทำงานควบคู่กับฐานข้อมูลแรงงาน ทำให้การทำงานสอดคล้องกัน เช่น การให้ใบอนุญาตทำงานหรือแบบสัญญาจ้างงานที่เชื่อมโยงกับการบังคับให้มีประกันสังคม ซึ่งสำนักงานประกันสังคมมีศักยภาพและประสบการณ์ในการดูแลผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานมาตั้งแต่เริ่ม การดูแลครอบคลุมทั้งหมด ทั้งเรื่องงาน สุขภาพ และชีวิต และประการสำคัญเข้ากับหลักเกณฑ์ตรงไปตรงมาตาม C188 เพราะเป็นระบบประกันสังคมที่มีสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกับแรงงานอื่น

ข้อท้าทาย ประกันสังคมดูแล “แรงงานข้ามชาติ” แต่คนต่างด้าวอื่น/ครอบครัวแรงงาน อาจไม่อยู่ในการดูแล เพราะไม่ได้อยู่ในการจ้างงาน การจ้างงานในประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ไม่ได้ทำเป็นสัญญาที่ชัดเจน ยังมีการใช้เงินสดและจ้างแบบรายวัน ทำให้ไม่สอดคล้องกับการจ้างแรงงานประมงในความเป็นจริง ส่งผลให้การเข้าสู่ระบบประกันสังคมอาจมีปัญหา

2.2) ทางเลือกที่สอง: หลักประกันสุขภาพ “คู่ขนาน” ระหว่างประกันสังคม และบัตรประกันสุขภาพที่ผ่านการยกร่างเป็นกฎหมายระดับชาติ (พระราชบัญญัติ) เนื่องด้วย บัตรประกันสุขภาพยังไม่มีสถานะเป็น “กฎหมายระดับชาติ” ข้อเสนอแนะคือ ให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพหลักในการดูแลระบบประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว และสร้างความยั่งยืนด้วยการออกกฎหมายระดับ พรบ. เพื่อให้มีความชัดเจนในหลักการและการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับการจ้างงานแรงงานประมงข้ามชาติที่มักจะจ่ายเป็น “เงินสด” (แม้ว่าใน C188 จะห้ามไว้) เพื่อให้แรงงานประมงข้ามชาติสามารถซื้อบัตรสุขภาพได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าระบบประกันสังคม

ข้อดี กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทและประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพคนต่างด้าว และแรงงานข้ามชาติมานานแล้ว ซึ่งสามารถพัฒนากรอบบัตรสุขภาพ ให้เป็นระบบสำหรับแรงงานข้ามชาติได้ โดยไม่ติดเงื่อนไขเรื่องสถานะบุคคล (เพราะกระทรวงสาธารณสุขกำหนดกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มเปราะบางเฉพาะเองได้)

ข้อท้าทาย การที่ประกันสุขภาพไม่ครอบคลุมเรื่องความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตกงาน และเสียชีวิต (ซึ่งถ้าเป็นประกันสังคมจะครอบคลุมประเด็นเหล่านี้) อาจทำให้เกิดความเสี่ยงเรื่องงบประมาณ เนื่องจากมาจากแหล่งงานของกระทรวงเดียว และเมื่อเกิดปัญหาและอาจนำไปสู่การผลักภาระให้โรงพยาบาลได้ นอกจากนี้ อาจเกิดความสับสนในบทบาทของกระทรวงฯ ระหว่างการเป็นผู้ออกกฎระเบียบ (Regulator) กับ ผู้ให้บริการ (Provider)

2.3) ทางเลือกที่สาม: แก้ไขการตีความของ มาตรา 5 ของ พรบ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เรื่อง “บุคคลทุกคน” ให้เกิดการดูแลโดยนับรวมคนทุกคนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Inclusiveness)

มากขึ้น โดยอาจจะเพิ่มเติมวรรคใหม่ “การใช้สิทธิรับบริการสาธารณสุขของคนต่างด้าว การร่วมจ่าย ประเภท และขอบเขตของบริการสาธารณสุข ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ตามความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต” ข้อเสนอแนะนี้เป็นข้อเสนอในการสนับสนุนให้ตีความการใช้คำว่า “บุคคลทุกคน” ของ พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ให้ครอบคลุมถึงคนทุกคน ทั้งคนไทย แรงงานข้ามชาติประมง ผู้มีปัญหาทางสถานะและสิทธิ และบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยเพื่อให้เกิดการบูรณาการระบบสุขภาพให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

ข้อดี พัฒนาหลักประกันสุขภาพสู่แนวคิดสากลนิยม ในลักษณะเดียวกับ NHS Entitlements for Migrant Health (UK) การทำงานมีความชัดเจนในเชิงกฎหมาย ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่มาจากระดับชาติ ซึ่งโครงสร้างของ สปสช. ทำงานอยู่แล้ว และแหล่งเงินทุนรวมอยู่เป็นก้อนใหญ่ทั่วประเทศ ทำให้ลดความเสี่ยงเรื่องงบประมาณให้กับโรงพยาบาล

ข้อท้าทาย ต้องกลับไปดูเจตนารมณ์ของกฎหมายใหม่และต้องมีข้อโต้แย้งกับสำนักงานกฤษฎีกา เรื่องสถานะบุคคล และปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณ ที่หลายครั้งเป็นประเด็นทางการเมือง และประเด็นในสื่อในเรื่องของการดูแลคนต่างชาตินอกจากคนไทย

2.4) ทางเลือกที่สี่: เสนอร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติ/คนต่างด้าว/ผู้มีปัญหาทางสถานะ พ.ศ....

ข้อเสนอแนะนี้เป็นการสร้างกลไกใหม่สำหรับดำเนินการจัดสรรโครงสร้างกฎหมาย ส่วนงาน และกองทุนใหม่ โดยเสนอเป็นร่างพรบ.ฯ และมีสำนักงานฯ เข้ามาดูแลระบบหลักประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ คนต่างด้าว และผู้มีปัญหาทางสถานะและสิทธิเป็นการเฉพาะ

ข้อดี ข้อเสนอแนะนี้นำไปสู่การมีกฎหมาย สำนักงาน และกองทุนเป็นของตนเอง เพื่อดูแลเรื่องระบบประกันสุขภาพสำหรับ Non-Thai เป็นการเฉพาะที่ชัดเจน และครอบคลุมทั้งเรื่องความเจ็บป่วยจากงานและความมั่นคงของชีวิต ทั้งนี้ กฎหมายสามารถสร้างหลักในการรับผิดชอบเรื่องสุขภาพของ Non-Thai ทั้งหมดและยกระดับสู่การยอมรับในนานาชาติ

ข้อท้าทาย ความล่าช้าในการศึกษาข้อมูลใหม่และการดำเนินการออกกฎหมาย เพราะต้องเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งเมื่อกระทบต่อทรัพยากรของหลายส่วนงาน ยิ่งทำให้การออกแบบร่างกฎหมายยากยิ่งขึ้น และการมีกฎหมายเยาะทำให้การทำงานระดับปฏิบัติการระหว่างส่วนงานเกิดความสับสน และทับซ้อนกันยิ่งสร้างความยากลำบากในการทำงาน และประการสำคัญทางเลือกนี้อาจขัดกับ C188 ถ้าความคุ้มครองบางอย่าง “น้อยกว่า” แรงงานทั่วไป เพราะมีการออกกฎหมายระดับชาติที่แตกต่างจากแรงงานประมงที่เป็นคนไทย

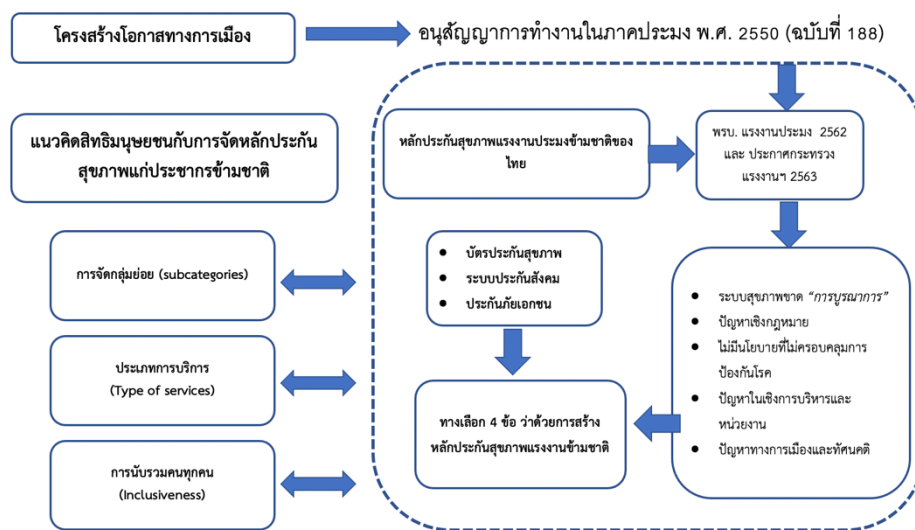
องค์ความรู้ใหม่

ภาพรวมของพัฒนาการและการจัดหลักประกันสุขภาพให้กับแรงงานข้ามชาติประมงพบว่าการดำเนินนโยบายของรัฐไทยมีลักษณะที่เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก (Reactive) มากกว่าจะเป็นการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงจากภายใน (Proactive) จนนำมาสู่หลักประกันสุขภาพของแรงงานประมงข้ามชาติ

ในปัจจุบัน ทั้ง พรบ.คุ้มครองแรงงานประมง 2562 และ“ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง การจัดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง”เพื่อให้สามารถมีกลไกในการดำเนินการตามข้อตกลง C188 แต่กฎหมายดังกล่าวขาดทิศทางที่ชัดเจนในการดูแลแรงงานข้ามชาติประมง อีกทั้งปัญหาในเชิงทัศนคติและการติดกรอบความเป็น “เชื้อชาติ” มากกว่า “สิทธิมนุษยชน” จนเลยการมองบทพื้นฐานที่ว่าสิทธิในการเข้าถึงสุขภาพ (Right to Health) เป็นสิทธิพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ อันนำไปสู่ทางเลือกนโยบายการประกันสุขภาพระหว่าง “ระบบประกันสังคม” และ “บัตรประกันสุขภาพ” จนไปถึงทางเลือกอื่น ๆ

ข้อค้นพบในบทความวิจัยนี้คือ ความจำเป็นต้องปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพที่ไม่มีใครตกหล่นออกจากระบบ และใช้โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure) จากวิกฤตโรคระบาดโควิด 19 เพื่อสร้างระบบสุขภาพที่มีลักษณะบังคับให้ทำ (Compulsory Health System) กับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทยทุกคน เพื่อเปลี่ยนเงื่อนไขหลักประกันสุขภาพแก่แรงงานต่างด้าวร่วมไปถึงบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย จากเงื่อนไขที่เพียงพอ (Sufficient Condition) มาสู่เงื่อนไขที่จำเป็น (Necessary Condition) ให้อยู่ในการดูแลทางสุขภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงหลักประกันสุขภาพหลักประกันสุขภาพแรงงานประมงข้ามชาติและการปรับตัวภายใต้ต้นสัญญาการทำงานในภาคประมงฉบับที่ 188

สรุป

การศึกษาเรื่องหลักประกันสุขภาพกับแรงงานข้ามชาติประมง และทางเลือกเชิงนโยบายสำหรับการปรับตัวภายใต้ต้นสัญญาการทำงานในภาคประมง พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 188) ได้สะท้อนให้เห็นพัฒนาการในเชิงนโยบายต่อแรงงานข้ามชาติประมงของรัฐไทย ความสำคัญของ C188 และกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องสำหรับการกำหนดทางเลือกเชิงนโยบายใหม่ เพื่อให้สามารถมีกลไกในการดำเนินการตาม C188

แม้ว่าในปัจจุบันจะมี “ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องการจัดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพและสวัสดิการแก่แรงงานประมง 2563” กำหนดขึ้นมาเพื่อรองรับพระราชบัญญัติแรงงานประมง พ.ศ. 2562 แล้ว แต่กฎหมายดังกล่าวเปิดช่องให้มีหลักประกันสุขภาพ ทั้งบัตรประกันสุขภาพ ระบบประกันสังคม และ

ประกันภัยเอกชน ทำให้ขาดทิศทางที่ชัดเจนในการดูแลแรงงานข้ามชาติประมง ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้มีข้อเสนอพื้นฐาน 4 ทางเลือก และแนวทางในการปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงสำหรับการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ควรมีกลไกในการบังคับให้แรงงานข้ามชาติ “ต้อง” อยู่ในระบบหลักประกันสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง (ประกันสังคม - บัตรประกันสุขภาพ) ในลักษณะบังคับ อีกทั้งเพิ่มกลไกในการตรวจสอบสุขภาพในกรณีผ่านแดนให้เข้มข้นมากขึ้น แต่ควรระวังเรื่องการละเมิดข้อตกลงแรงงานและประเด็นสิทธิมนุษยชน จัดการระบบสารสนเทศแรงงานข้ามชาติให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลของส่วนงานที่ทำงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน และแสวงหาความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อสร้างหลักประกันสังคมให้แรงงานข้ามชาติ อันเป็นประเด็นที่ต้องมีการขับเคลื่อนกันในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในวัตถุประสงค์ข้อที่สองได้เสนอแนะทางเลือกไว้ทั้งหมด 4 แนวทางข้างต้น แต่อย่างไรก็ดีการจะปฏิบัติตามทางเลือกข้างต้นอาจจะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการปรับตัวทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวเพื่อลดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพของแรงงานประมงข้ามชาติดังนี้

1. ระยะสั้น (1 ปี) 1.1) ควรมีการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อให้เกิดการ “ประสานงาน” ของส่วนงานภายในกระทรวงสาธารณสุขในระดับกรมและกอง ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อจัดการบูรณาการหลักประกันสุขภาพทั้งแรงงานข้ามชาติ ตลอดจนผู้ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ และ 1.2) ข้อเสนอจัดตั้งหน่วยประสานงานกลาง ที่มีอำนาจในการสั่งการ-กำกับดูแล เพื่อให้เกิดการประสานงานดังกล่าว

2. ระยะกลาง (2-4 ปี) เสนอหรือแก้ไขกฎหมายในเรื่อง “ประกันสังคมเป็นหลัก บัตรประกันสุขภาพเสริม” สำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย ให้เป็นการบังคับ พร้อมทั้งแก้ไขบทบาทของกระทรวงสาธารณสุข ในกลไกทางกฎหมายของสำนักงานกฯ / กระทรวงแรงงาน / กระทรวงมหาดไทย / กระทรวงต่างประเทศ

3. ระยะยาว (4-6 ปี) บูรณาการแผนยุทธศาสตร์การจัดหลักประกันสุขภาพสำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย โดยต้องไม่มีใคร “ตกหล่น” จากระบบสุขภาพ จากทางเลือกทั้ง 4 ข้อเสนอ สามารถสรุปหน่วยงานที่รับผิดชอบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในภาพรวมที่จำเป็นต้องการมีการนำกลับมาทบทวนอีกครั้งหนึ่งตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 หน่วยงานที่รับผิดชอบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในภาพรวม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
✓ กระทรวงมหาดไทย	✓ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 2545
✓ กระทรวงการต่างประเทศ	✓ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
✓ กระทรวงสาธารณสุข	✓ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537
	✓ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560

✓ กระทรวงแรงงาน ✓ สำนักนายกรัฐมนตรี ✓ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ✓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	✓ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ✓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 ✓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ✓ พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ.2558
	✓ พระราชกฤษฎีกากำหนดงานอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน พ.ศ.2522 ✓ พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน (ฉบับที่4) พ.ศ. 2548
	✓ มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ พ.ศ. 2553 ✓ มติคณะรัฐมนตรีเรื่องให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการที่ให้การดูแลทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนข้ามชาติทั้งหมดที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม พ.ศ.2556 ✓ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2562

(สรุปโดยคณะผู้วิจัย)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมถึงรายละเอียดในแต่ละทางเลือก เช่น แหล่งที่มาของเงิน อัตราเงินสมทบ สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ กลุ่มคนที่จะเข้าร่วม และวิธีการดึงคนเหล่านั้นมาเข้าร่วม เป็นต้น

2. การศึกษานี้ไม่ได้รวมประกันเอกชน ซึ่งอาจเป็นทางเลือกนโยบายที่ตอบโจทย์แรงงานประมงข้ามชาติ เพราะยืดหยุ่นกว่าระบบของรัฐที่มีหลากหลายขั้นตอน จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความเป็นไปได้ ข้อดี และข้อจำกัดของทางเลือกนี้อย่างเป็นระบบ

3. ปัญหาสำคัญอีกประการของระบบประกันสุขภาพสำหรับกลุ่มแรงงานข้ามชาติรวมไปถึงบุคคลที่อาศัยอยู่ไทยแต่ไม่มีสัญชาติไทย Non-Thai ในปัจจุบัน คือ การทำงานแยกส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภายในกระทรวง และระหว่างกระทรวง ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้มีการกล่าวถึงแต่ไม่ได้วิเคราะห์ไว้ จึงจำเป็นต้องมีงานวิจัยสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อศึกษา “โครงสร้างการปฏิบัติราชการ” ในเรื่องของหลักประกันสุขภาพประชากรข้ามชาติเพื่อให้ได้หน่วยประสานงานกลางในการบูรณาการในอนาคต

References

Cabinet Resolution. (2013). *The operation extension of One Stop Service center*. Retrieved December 14, 2019, from http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99307354.

- Chimmamee, M. et al. (2014). Social Capital and Human Capital Development of Migrant Workers Myanmar, Laos, Cambodia in Thailand. *Journal of Social Research*, (37)2, 195-242.
- Division of Health Economics and Health Security: Ministry of Public Health. (2019). Ministry of Public Health's Announcement: *Medical Check-Ups and Health Insurance for Migrant Workers*, pp. 3-9.
- International Labour Organization. (2007). *C188 – Working in Fishing Convention*. Retrieved February 5, 2020, from https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C188
- Kesornthong, S. et al. (2017). Occupational health problems among migrant workers in Samut Sakhon Province. *Disease Control Journal*, 43(3), 256-269.
- Khoykaewpring, V. (2019). Labour Protection in Fishing Work Act considered by the Ad-Hoc Committee of National Legislative Assembly of Thailand. Meeting rooms 1-2 Parliament Building 2, Bangkok : The Secretariat of the Senate.
- Labour Protection Act B.E. 2541. (1998). Government Gazette, 115 (8ก), 1-44.
- Labour Protection in Fishing Work Act B.E. 2562. (2019). Government Gazette, 136 (67ก), 191-199.
- Ministry of Public Health. (2012). *Medical care for migrant workers who exempted from social security*. Retrieved January 28, 2020, from http://www.cabinet.soc.go.th/doc_image/2556/9930660716.pdf.
- Ministry of Public Health's Announcement. (2019). *Medical Check-Ups and Health Insurance for Migrant Workers*. Retrieved October 15, 2019, from <https://dhes.moph.go.th/wp-content/uploads/2019/05>.
- National Reform Steering Assembly. (2016). *Registration for migrant workers at border crossing points in order to organize them into the system*. Bangkok: The Secretariat of The House of Representatives.
- Phoomchaiyachot, T. (2017). The Decision of Myanmar Migrant Workers Enter into The Health Insurance Scheme According to Ministry of Public Health's Announcement in 2014 in Samut Sakhon Province. *Public Health & Health Laws Journal*, 3(1), 16-30.
- Pokpermde, P. (2011). Expanding Health Care Coverage for People with Citizenship Problems (Stateless Minority): A Step Forward for Health Insurance in Thailand. *Journal of Health Systems Research*, 5(1) January-March.

- Subpol, M. (2019). *The Comparison of Thai and Foreign workers welfare in Thailand*. Pathumtani : Valaya Alongkorn Rajabhat University.
- U.S. State Department's Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. (2014). Retrieved March 24, 2020, from <https://20092017.state.gov/documents/organization/226849>.
- Vittaporn, S., & Panruksa, K. (2017). The Development of Healthcare Services for Migrant Workers in The Thai Fishing Industry: Case Study in Samut Sakhon Province. *Journal of Public Health Research, Khonkaen University*, 10(2), 28-39.

อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*

A Scenario of Vocational Education in the Digital Era of Educational Institutions Under the Office of Vocational Education Commission

¹นิรันดร์ สมมติ, สุวิมล โฟธิ์กลิน และ จินณวัตร ปะโคทัง

¹Nirun Sommut, Suwimol Phoglin and Jinnawat Pakotang

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nirun.sg61@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา 2) ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล 3) นำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ตามระเบียบวิธีการวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างคือผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการจำนวน 201 คน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ระยะที่ 3 นำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.83) และสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.86, S.D.=1.13) 2) อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม หลักการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เครือข่ายความร่วมมือ การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา 3) การนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องทั้ง 8 ด้าน เช่น ครูปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวก สร้างพันธมิตรระดับพื้นที่ มีระบบการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ กำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ภาษาต่างประเทศ

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; การจัดการศึกษา; อาชีวศึกษา; ยุคดิจิทัล

Abstract

This research article aimed 1) to study current conditions and problems of vocational education 2) to study a scenario of vocational education in the digital era 3) to present a scenario of vocational education in the digital era by using Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) and mixed methods. The sampling group was 201 directors and deputy directors. The research consisted of three phases; phase one was studying current conditions and problems of vocational education in the digital era, phase two was studying a scenario of vocational education in the digital era and phase three was presenting the scenario of vocational education in the digital era. The research tools were 1) five levels of rating scale questionnaires and 2) semi-structured interviewing forms. The statistics used in quantitative data analysis were mean and standard deviation, for qualitative data were content analysis, median, mode and inter-quartile range.

The research findings showed as follows: The current conditions and problems in vocational education showed that the current operating conditions were at a high level with the average $\bar{x}=4.09$ and S.D.=0.83 and the problem conditions were at a medium level with the average $\bar{x}=3.03$ and S.D.=1.13 A scenario of vocational education in the digital era are these 8 aspects: the appropriate concepts and theories, the principles of vocational education, the teaching, the cooperation network, the management, the curriculum development, the human resource development and the characteristics of graduates. Presenting a scenario of vocational education in the digital era of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission, the experts had consistent opinions on all 8 aspects. For example; from teacher become facilitator, establishing a local coalition, having a large database management system, specifying standards for vocational teachers, graduates know foreign languages.

Keywords: Scenario; Vocational; Education; the Digital Era

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นทั่วโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในระดับโลกมีการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนสินค้า และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

ต่างๆ ทั่วโลก (Office of the National Economics and Social Development Council, 2017) มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศ (Office of Education Council, 2017) กำหนดวิสัยทัศน์คือคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

Royal Thai Government Gazette (2008) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผลิตและพัฒนากำลังคนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นส่วนใหญ่ทั้งในระดับแรงงานฝีมือ และแรงงานกึ่งฝีมือ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กับการศึกษาภาคทฤษฎี ทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มศักยภาพแรงงานไทยคือ ทักษะทางด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปคือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตัดสินใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้หลากหลาย ความคิดสร้างสรรค์และความคิดแบบผู้ประกอบการ การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การจัดการอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล คือการมุ่งเน้นผลิตคนให้มีทักษะเพื่อนำไปสู่การพัฒนา นวัตกรรม เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ทางการค้าหรือการบริการ พัฒนาค้นให้มีคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 นำประเทศไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในวิชาชีพที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล มีความฉลาดและเท่าทัน กับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใช้ชีวิตอย่างมีความสุข แต่การศึกษา 4.0 คือ การเรียนการสอนที่สอนให้นักศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังคงห่างไกลในหลายๆ มิติ เช่น ไม่เคยสอนให้ผู้เรียนได้คิดเองทำเอง ส่วนใหญ่ยังคงสอนให้ทำโจทย์แบบเดิม ๆ (Nilsook, 2018)

ความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคนและการผลิตกำลังคนของประเทศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะยังคงเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตกำลังคนส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ สถาบันหรือสถานศึกษาต่างๆ เลือกผลิตกำลังคนไปตามขีดความสามารถทางทรัพยากรของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาคนว่างงานไปพร้อมๆ กับปัญหาการขาดแคลนกำลังคน โดยประเด็นสำคัญที่ควรตระหนักถึงคือ การผลิตนักศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีการเปิดหรือขยายสถาบันการศึกษาอย่างรวดเร็ว และเปิดสอนในสาขาที่คล้ายกันหรือซ้ำๆ กัน อาจจะมีได้เน้นในเรื่องคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมมีผู้วิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ

อนาคตภาพการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา แต่ยังไม่มีการวิจัยที่เฉพาะเจาะจงถึงการจัดการศึกษาอาชีวศึกษายุคดิจิทัล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามระเบียบวิธีวิจัย EDRF ที่เป็นการคาดการณ์อนาคตโดยอาศัยความแม่นยำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถนำผลจากการวิจัยที่มองเห็นภาพในอนาคตเสนอให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาใช้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และยุทธศาสตร์ (Strategy) ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ตามระเบียบวิธีการวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDRF (Ethnographic Delphi Future Research) แบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้เทคนิค EDRF

ระยะที่ 3 นำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) การศึกษาด้านเนื้อหา เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560–2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา องค์ประกอบของหลักสูตร ความ

เป็นมาของการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเป็นกรอบในการวิจัยแล้วเขียนสรุปสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(2) สร้างเครื่องมือการวิจัยสภาพปัจจุบันและปัญหาแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รายตรวจสอบ จากนั้นนำเครื่องมือไปสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้เทคนิค EDFR โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อคาดการณ์อนาคต (Future Scenario) นำมาสรุปวิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมเป็นภาพรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อกำหนดเป็นข้อคำถามในรอบต่อไป

(2) ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 2 การให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามปลายเปิดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่พัฒนาคำตอบมาจากรอบที่ 1 ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(3) ขั้นตอนการทำ EDFR รอบที่ 3 ส่งแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ปรับปรุงจากรอบที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบแบบสอบถาม เพื่อยืนยันรวมถึงการตัดสินอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐาน (Mo-Md.) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IR) โดยเลือกจากข้อที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไปและค่า IR ที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.5 และผลต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐาน มีค่าไม่เกิน 1 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน จากนั้นเขียนภาพอนาคตภาพการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นสรุปอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการจำนวน 6 ประเภทสถานศึกษาจำนวน 201 คน จากประชากรจำนวน 6 ประเภทสถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค จำนวน 124 คน วิทยาลัย

อาชีวศึกษา จำนวน 37 คน วิทยาลัยสารพัดช่าง จำนวน 52 คน วิทยาลัยการอาชีพ จำนวน 139 คน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 คน และวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 407 คน

(2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล การสัมภาษณ์และการประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 21 คน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญในข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ประกอบด้วย

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน

2. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับการจัดการศึกษาด้านการศึกษา จำนวน 6 คน

3. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน

4. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานประกอบการ โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานประกอบการภาคเอกชน จำนวน 6 คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ผู้วิจัยนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ต่อผู้ทรงคุณวุฒิตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดเข้าร่วมประชาพิจารณ์ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 23 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับการจัดการศึกษาด้านการศึกษา จำนวน 8 คน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 5 คน

3. ผู้บริหารสถานประกอบการ โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานประกอบการภาคเอกชน จำนวน 3 คน

4. ผู้บริหารการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

5. อาจารย์จากคณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชนิด คือ

(1) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเก็บข้อมูลการทำ EDR รอบที่ 2 และรอบที่ 3 โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รายตรวจสอบ ซึ่งแบบสอบถามมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง โอกาสที่อนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมีมากที่สุด
- 4 หมายถึง โอกาสที่อนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมีมาก
- 3 หมายถึง โอกาสที่อนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมีปานกลาง
- 2 หมายถึง โอกาสที่อนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมีน้อย
- 1 หมายถึง โอกาสที่อนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมีน้อยที่สุด

การแปลความหมายข้อมูลผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

(2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 โดยผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อประกอบการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการสัมภาษณ์จริงจะได้ติดต่อกับกรอบหรือประเด็นในการสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะคาดการณ์แนวโน้มในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) การส่งแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหา และการทำ EDR รอบที่ 2 และรอบที่ 3 โดยการส่งหนังสือทางไปรษณีย์จากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และตอบกลับหาผู้วิจัยโดยตรงที่วิทยาลัยสารพัดช่างอุบลราชธานี

(2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับการทำ EDR รอบที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์แล้วนำกลับมาวิเคราะห์ข้อมูล

(3) การประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุมเพื่อให้ความคิดเห็น คำแนะนำและเสนอแนะอนาคตภาพที่เป็นผลจากการวิจัยระยะที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐาน แล้วสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) (รอบที่ 1) ผู้วิจัยอ่านค่าบันทึกคำให้สัมภาษณ์และรายละเอียดที่ได้จากการถอดคำให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จัดพิมพ์และถอดเทป สรุป จำแนก จัดกลุ่มข้อความการให้สัมภาษณ์ไปยังผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลเพื่อตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมข้อความนอกเหนือจากการให้สัมภาษณ์ได้อย่างอิสระและส่งผลการตรวจยืนยันกลับให้ผู้วิจัยอีกครั้ง

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (รอบที่ 2) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นรายข้อเพื่อพิจารณาเลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไปและมีความสอดคล้องกันระหว่างความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาทิศทางของแนวโน้มที่เป็นภาพอนาคตต่อไป

ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาวิจัยอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนานุเคราะห์ และด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ในภาพรวมระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.09, S.D.=0.83) และสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=2.86, S.D.=1.13)

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้

อนาคตภาพด้านที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม ได้แก่ (1) ทฤษฎีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (2) ทฤษฎีการบริหารความเปลี่ยนแปลง (3) ทฤษฎีการบริหารนวัตกรรมและเทคโนโลยี (4) ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (5) ทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (6) ทฤษฎีการบริหารความเสี่ยง (7) ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ

อนาคตภาพด้านที่ 2 หลักการจัดการศึกษา ได้แก่ (1) การจัดการอาชีวศึกษาในหลักสูตรที่ทันสมัย (2) การจัดการอาชีวศึกษาที่ยกระดับการเรียนการสอน (3) การจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการหรือระบบอาชีวศึกษาทวิภาคี (4) การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลิตคนสู่การพัฒนาวัตกรรม (5) การจัดการศึกษาที่สร้างผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ (6) การจัดการศึกษาที่ผลิตคนอาชีวศึกษายุคใหม่ (7) การจัดการศึกษาที่ปรับเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ได้ด้วยการปรับตนเองเป็นอาชีวศึกษา 4.0 (8) การจัดการศึกษาที่ผลิตคนที่จะไปประกอบอาชีพอิสระและเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่

อนาคตภาพด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพ (2) ปรับเปลี่ยนบทบาทครูมาเป็นโค้ชเป็นที่ปรึกษา (3) พัฒนาให้ผู้เรียนรุ่นใหม่เน้นสมรรถนะที่หลากหลาย (4) พัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในสังคมได้ (5) พัฒนาทักษะและกระบวนการคิดวิเคราะห์ (6) ใช้วิทยากรและใช้สื่อการสอนจากภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ (7) จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อดิจิทัลเสมือนจริง (8) สร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทันกับสื่อเทคโนโลยี (9) พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ (10) ฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้การค้นคว้าด้วยตนเอง (11)

จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (12) ใช้ STEM เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ (13) พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (14) จัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (15) สนับสนุนการศึกษาต่อในต่างประเทศ

อนาคตภาพด้านที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ (1) มีภาวะผู้นำเครือข่ายที่ดี (2) สร้างเครือข่ายพันธมิตรกับสถานศึกษาอื่นตลอดจนกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน (3) ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสีย (4) การร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้บริหารองค์กรในทางการศึกษากับผู้บริหารเครือข่าย (5) การร่วมเป็นพันธมิตร (6) การเข้าร่วมใช้สิทธิในการตัดสินใจ (7) การควบคุมการตัดสินใจโดยเครือข่าย (8) การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและความยืดหยุ่น (9) สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มากกว่าการเน้นเรื่องการแข่งขัน

อนาคตภาพด้านที่ 5 การบริหารจัดการ ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (2) พัฒนาด้านวิชาการตามกลุ่มพื้นที่ (3) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี (4) การสร้างคลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล (5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีภายในสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์ทันสมัย (6) พัฒนาสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (7) พัฒนาห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน ห้องสมุด มีครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล (8) มีการพัฒนาระบบกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษา

อนาคตภาพด้านที่ 6 การพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ (1) การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ (2) หลักสูตรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดจากตำราเรียน (3) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนระบบทวิภาคี (4) เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพ (5) จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ตั้งสถานศึกษา

อนาคตภาพด้านที่ 7 การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ (1) การยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา (2) การพัฒนาสมรรถนะครูอย่างมืออาชีพ (3) การแลกเปลี่ยนครูหรือบุคลากรในการเรียนรู้ในสถานประกอบการ (4) คุณภาพครูวิชาชีพโดยวัดคุณภาพเชิงประจักษ์ (5) ได้รับการพัฒนาวิชาชีพตนเองอย่างต่อเนื่อง (6) ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมตามเกณฑ์ความสามารถ

อนาคตภาพด้านที่ 8 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ (1) มีทักษะวิชาชีพในสาขาวิชาที่เรียน (2) มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ (3) มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี (4) มีความเชี่ยวชาญเทคโนโลยี (5) ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติ (6) มีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล คือ 1) ทักษะการแก้ไขปัญหา 2) การคิดวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการคน 5) ทำงานกับคนต่างวัฒนธรรมและต่างวัย 6) ความฉลาดทางอารมณ์ 7) ทักษะการเรียนรู้ 8) การเล่าเรื่องและการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ที่ 3 การนำเสนออนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลการประชุมประชาพิจารณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการวิจัยอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีความ

คิดเห็นสอดคล้องทั้ง 8 ด้าน แต่มีบางประเด็นที่มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น ครูปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างพันธมิตรระดับพื้นที่ มีระบบการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ กำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ภาษาต่างประเทศ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้เทคนิค EDFA ผู้วิจัยเขียนภาพอนาคต แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล

จากภาพที่ 1 อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้านคือ (1) แนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม (2) หลักการจัดการศึกษา (3) การจัดการเรียนสอน (4) เครือข่ายความร่วมมือ (5) การบริหารจัดการ (6) การพัฒนาหลักสูตร (7) การพัฒนาบุคลากร และ (8) คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอประเด็น ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวม ระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ระดับสภาพปัญหาพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจัดการศึกษาไม่ตรงตามความ

ต้องการกำลังคนหรือไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ Rukiatwong (2016) กล่าวว่าปัญหาของระบบคุณภาพของอาชีวศึกษาคือ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เนื้อหาหลักสูตรไม่สอดคล้องกับโลกการทำงานจริง สถานศึกษาขาดแคลนทรัพยากร มีข้อบกพร่องในระบบประกันคุณภาพ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (1) ด้านแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา มีภาวะผู้นำดิจิทัล การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้อง Chaemchay (2019) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางใหม่ๆ ที่จะเชื่อมโยงความคิด ความรู้ และใช้เทคโนโลยีเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในโลกที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร สังคม และการสร้างสรรค์ (2) ด้านหลักการจัดการศึกษา จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มุ่งเน้นผลิตคนสู่การพัฒนานวัตกรรม สร้างผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การดำรงชีวิตในสังคมของคนในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ Ruamchomrat (2015) หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการอาชีวศึกษา ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ คุณภาพการอาชีวศึกษาว่ามุ่งจัดการศึกษาวิชาชีพตามหลักสูตรสมรรถนะและการบริหารจัดการสมัยใหม่ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและนำเทคโนโลยีมาช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในระดับขั้นที่สูงขึ้น รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ใช้ STEM เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Dawreong (2017) การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวะและเทคนิคศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความต้องการในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและมุ่งเน้นนวัตกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ภาษาต่างประเทศ (4) ด้านเครือข่ายความร่วมมือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ให้มีความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสีย พัฒนาระบบ รูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ เกี่ยวกับความร่วมมือกับเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษา ติดตามและประเมินผล ส่งเสริมและสนับสนุนเอกชนและสถานประกอบการให้จัดการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานการอาชีวศึกษา พัฒนาระบบการสนับสนุนทรัพยากรและการจัดให้มีกองทุนอาชีวศึกษา สอดคล้องกับ Kanlayalak (2015) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผน กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ ร่วมกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล นิเทศ ออกแบบแผนการจัดการศึกษา จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์และให้สถานประกอบการและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (5) ด้านการบริหารจัดการ จะต้องมีการมีระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนการผลิตกำลังคน การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีภายในองค์กรให้มีความสมบูรณ์ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงการทำงานเป็นเครือข่าย ตลอดจนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพการจัดให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็ว

สูงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ สอดคล้องกับ Gerdruang (2017) กล่าวว่า สถานศึกษามีการจัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาเป็นแบบสมัยใหม่ มีการจัดแหล่งความรู้ด้วยข้อมูลจำนวนมากเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีระบบอินเทอร์เน็ตให้ใช้งานได้ทุกคนและการนำเทคโนโลยีมาเปลี่ยนหลักการพื้นฐานในการเรียนการสอนในห้องเรียน พัฒนาระบบเทคโนโลยีเชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์ในทุกพื้นที่ของสถานศึกษา (6) ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพ ยืดหยุ่นสามารถปรับปรุงเพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีได้ตลอดเวลา พัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศและโลก มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ บูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้ผลิตนวัตกรรม มุ่งให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น เรียนรู้ด้วยตัวเองเป็น แก้ปัญหาทำโครงการต่างๆ สอดคล้องกับ Rukkiatwong (2016) หลักสูตรอาชีวศึกษาต้องส่งเสริมความรู้ทักษะพื้นฐานและความพร้อมที่จะทำงาน การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์และความรู้พื้นฐานอื่นๆ (7) ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง มีนวัตกรรม มีความรู้พื้นฐานด้านการคิดวิเคราะห์ รวมถึงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศ มีระบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพเฉพาะสาขาอย่างชัดเจนและเข้มข้นโดยส่งเข้าฝึกงานในสถานประกอบการเสมือนจริง สอดคล้องกับ Intajak (2019) การพัฒนาครูอาชีวศึกษาทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการต้องมีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การใช้ครูอาชีวศึกษาในอนาคตต้องให้เต็มตามศักยภาพของครูและให้สอดคล้องกับสมรรถนะของแต่ละบุคคล รวมทั้งกลไกการพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ (8) ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา การจัดการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีสมรรถนะที่หลากหลายทำงานได้หลายอย่าง มีทักษะวิชาชีพในสาขาวิชาที่เรียน มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามหลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติต่างๆ สามารถประยุกต์ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการทำงานที่ใช้ทักษะสูง มีความรู้และทักษะมีความถนัดความรู้เฉพาะด้าน มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี สอดคล้องกับ Vocational Development Plan B.E. 2017-2036 (2017) การพัฒนาการอาชีวศึกษา มีเป้าหมายผลิตและพัฒนาผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรนำไปเป็นแนวทางพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอนเสมือนจริง สื่อโมเดล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ตอบสนองการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และยุทธศาสตร์ (Strategy) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา สามารถนำแนวคิด หลักการ ตลอดจนวิธีการไปใช้ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในสังคมโลก

References

- Chaemchoy, S. (2019). *School Management in Digital Era*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Dawreong, J. (2017). *A Scenario of Dual Vocational Education in the Colleges under the Office of the Vocational Education Commission in the Next Decade (2016-2026)*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Rajanagarindra Rajabhat University. Chachoengsao.
- Gerduang, A. (2017). Empowering Learning in the 21 superscript Century for Thailand Society in the Digital Age. *Lampang Rajabhat University Journal*, 6(1), 173-184.
- Intajak, U. (2019). The Scenario of Thai Vocational Teachers During the Next Decades. *Maharakham University Journal*, 13(1), 317-328.
- Kanlayalak, N. (2015). *The Development of Dual Vocational Education Management, Khon Kaen Vocational Education*. Bangkok: Ministry of Education.
- Nilsook, P. (2018). *Vocational Education Management in Thailand 4.0*. Retrieved January 10, 2020, from <https://www.slideshare.net/prachyanun1/>.
- Office of the Council of State. (2008). *Vocational Education Act B.E. 2551*. Royal Thai Government Gazette, 125.
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Act of B.E. 2017-2036*. Retrieved January 10, 2020, from <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/2017-EdPlan60-79.pdf>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). *National Economic and Social Development Plan B.E. 2017-2021*. Retrieved January 23, 2020, from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Office of the Vocational Education Commission. (2017). *Vocational Development Plan B.E. 2017-2036*. Retrieved January 7, 2020, from <https://www.vec.go.th/>
- Rukkiatwong, N. (2016). *Reform of Vocational Education in Thailand*. Bangkok: Thailand Development Research Institute (TDRI).
- Ruamchomrat, J. (2015). *Management Model of Dual Vocational Training System in Vocational Colleges under the Office of the Vocatinal Education Commission*.

(Doctoral Dissertation). Graduate School: Kanchanaburi Rajabhat University.
Kanchanaburi.

รูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย*

The Form, Content and Characteristic of Buddha Prediction Literatures in Thai Society

¹ตุลาภรณ์ แสนปรน และ ปฐม หงษ์สุวรรณ

¹Tulaporn Saenpron and Pathom Hongsuwan

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Faculty of Humanities and Sciences, Mahasarakham University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: saenpron_ann@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ คือ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบ เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย โดยใช้กลุ่มข้อมูลวรรณกรรมพุทธทำนายจำนวน 73 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) วรรณกรรมพุทธทำนายมีรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลายตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น สำหรับเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ 1 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มความฝัน 16 ประการ กลุ่มที่ 2 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มคำพยากรณ์ และกลุ่มที่ 3 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มตำนานเมือง-พระธาตุ-พระบาท 2) ลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายพบว่ามีลักษณะเด่น 2 ลักษณะตามรูปแบบและเนื้อหา คือ 1. ลักษณะเด่นด้านรูปแบบ คือ ลักษณะเด่นด้านคำประพันธ์ และลักษณะเด่นด้านการใช้ภาษาท้องถิ่น 2. ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน เนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคม เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา

คำสำคัญ: วรรณกรรมพุทธทำนาย; รูปแบบและเนื้อหา; ลักษณะเด่น

Abstract

The research article applied a qualitative research method which consisted of the following objectives: 1) to study the form and content of the Buddha's prediction literature in Thai society; and 2) to study the outstanding features of the Buddha's prediction literature in Thai society. The data were collected from a total of 73 stories of the Buddha's prediction literature.

*Received January 5, 2021; Revised January 12, 2021; Accepted March 10, 2021

From the study, the following results are found: 1) The Buddha's prediction literature has a variety of literary styles according to the preference of each locality. The content of the Buddha's prediction literature can be divided into 3 main categories: the first category focuses on the foretelling of 16 dreams; the second category focuses on prediction; and the third category focuses on legends of cities, the Buddha's relics, and Buddha's footprints, 2) There are 2 outstanding features of the Buddha's prediction literature according to the form and content as follows: (1) outstanding features of the form which are the literary styles and the use of local language; (2) outstanding features on the content which are about foretelling the future events, teaching, reflection of social conditions, and religions.

Keywords: Buddha's Prediction Literature; Form and Content; Outstanding Features

บทนำ

วรรณกรรมพุทธทำนาย เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา มีรูปแบบการเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยเฉพาะร้อยกรองมีทั้งโคลง กาพย์ กลอน ลิลิต คำว่ ล้วนมีคุณค่าทั้งทางด้านเนื้อหา สารัตถะ วิถีชีวิตของชาวบ้าน ถือเป็นคลังปัญญาที่มีบทบาทอยู่ในสังคมไทย โดยวัตถุประสงค์ของวรรณกรรมนั้นมุ่งเน้นให้ผู้อ่านเกิดความกลัวจากคำทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการที่ผู้คนขาดศีลธรรม ผลของการทำนายจึงส่งผลต่อคนทุกชนชั้นในสังคม โดยใช้ความกลัวโน้มน้าวจิตใจให้เข้าหาพระธรรมคำสอนอันจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิต วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้เห็นว่าวรรณกรรมพุทธทำนายมีการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ มีการสอดแทรกหรือสอนธรรมะที่มีความแตกต่างและน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื้อหาของวรรณกรรมเป็นคำพยากรณ์ของพระพุทธเจ้า ที่กล่าวถึงอายุของพระพุทธศาสนา ความเสื่อมของสังคมหากไร้ซึ่งศีลธรรม และความประทุพผิต ตลอดจนการปรากฏของพระศรีอาริยมตไตรยในอนาคต ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวรรณกรรม เช่น ปรากฏการณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม และ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับพระสงฆ์

จากการสำรวจงานวิจัยพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะวรรณกรรมพุทธทำนาย ส่วนใหญ่เน้นศึกษาวรรณกรรมเฉพาะเรื่อง ดัง Chucheeun (1982) ได้ศึกษา พระเจ้าเลียบโลกฉบับล้านนา : บทวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ถึงภูมิหลังที่ก่อให้เกิดการเขียนเรื่องขึ้น ตลอดจนเนื้อหาของเรื่อง ที่กล่าวถึงการเสด็จไปยังสถานที่ต่างๆ ของพระพุทธเจ้า และได้ประทานเส้นพระเกศาหรือประทับรอยพระพุทธบาทไว้ แล้วมีพุทธทำนาย ในขณะที่ Somchitsripanya (1994) ได้ศึกษา “วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสังฆมณฑล” โดยได้ศึกษาเรื่องของพุทธทำนายในเนื้อหาอย่างอื่นด้วย ซึ่งแม้จะกล่าวถึงพุทธทำนายแต่ก็เป็นการกล่าวถึงเปรียบเทียบเฉพาะบางฉบับเท่านั้น โดยศึกษาเน้นที่สารัตถะของเรื่อง วิธีการนำไปใช้ ความสอดคล้องกับวรรณกรรมเรื่องอื่นของภาคอีสาน อิทธิพลที่มีต่อแนวคิดของชาวอีสาน และประโยชน์ของเนื้อหา และ Imsamran (2000) เขียนบทความเรื่อง “พุทธทำนายมอญและพุทธทำนายไทย: จากชาดกสู่วรรณกรรมของกลุ่มชน” ได้ศึกษาเปรียบเทียบพุทธ

ทำนายของไทยเรื่อง ความฝันพระเจ้าปเสนทิโกศลของไทย กับพุทธทำนายเหลืดยี่เปาะสะเมินปะซอนของมอญ พบว่า ฉบับของไทยมุ่งเน้นภาพความสับสนวุ่นวายในอนาคตมากกว่าการจะระบุที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะที่ฉบับมอญที่มีเนื้อหาตรงกับอรรถกถา คำทำนายฝันพระยาปัตเถวนจึงมิใช่วรรณกรรมคำสอนที่มุ่งอบรมธรรมะให้รู้จักผิดชอบชั่วดีตามอรรถกถา แต่มุ่งชี้ให้เห็นหาวตวิตกต่ออนาคตมากกว่า ส่วน Marknuan (2003) ศึกษาเรื่อง “มหาสุบินคำฉันท์ของพระธรรมโมลี: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” โดยศึกษาประวัติผู้แต่งและวรรณกรรมเรื่องมหาสุบินคำฉันท์ของพระธรรมโมลีเชิงวรรณกรรมวิจารณ์และเชิงสังคม นำเสนอมหาสุบินทั้ง 16 ข้อ พร้อมทั้งตีความเชิงบุคลากริฐานและสัญลักษณ์โดยละเอียด ความฝันและคำพยากรณ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

นอกจากนี้ Dorgkeow (2005) “ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพุทธทำนาย” โดยศึกษาวิเคราะห์พุทธทำนาย 3 ส่วน ได้แก่ 1. พุทธทำนาย ส่วนของการเขียนของพระรัตนโภาสวิมล 2. พุทธทำนายส่วนการปริวรรตของพระครูสุขุมธรรมโชติ (ชื่น กนต์สีโล) 3. พุทธทำนาย ส่วนของนักปราชญ์ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า พุทธทำนายทั้ง 3 ส่วน มีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงภัยพิบัติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นและที่จะตามมาในภายหน้า เนื่องมาจากคนขาดศีลธรรม และเพื่ออนุรักษ์พุทธทำนายทั้ง 16 ข้อ

Saenpron (2007) เรื่อง “การศึกษาวรรณกรรมทำนายของล้านนา” ได้ศึกษารูปแบบ เนื้อหา และวิเคราะห์ความสำคัญของวรรณกรรมทำนายที่มีต่อสังคมจากวรรณกรรมทำนายของล้านนา จำนวน 11 เรื่อง พบว่า วรรณกรรมทำนายของล้านนามีลักษณะเด่นด้านการทำนายเกี่ยวกับสถานที่ เหตุการณ์ และบุคคล นำเนื้อหาบางส่วนมาจากเรื่องมหาสุบินชาดก ในพระไตรปิฎก แม้จะมีรายละเอียดเนื้อเรื่องที่แตกต่างกัน แต่ก็มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ให้ผู้คนตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และถือเป็นการสั่งสอนคนในสังคมให้ปฏิบัติตามแนวทางของพุทธศาสนา และยังปลูกฝังให้คนทำความดีโดยใช้แนวคิดเรื่องผลบุญและอาณิสสของการทำบุญด้วย ในขณะที่ Poosri (2011) ศึกษา “วรรณกรรมทำนายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการศึกษาวรรณกรรมทำนายจำนวน 20 ฉบับทั้งที่เป็นต้นฉบับเอกสารใบลานและฉบับที่มีการปริวรรตแล้ว เพื่อศึกษารูปแบบ เนื้อหา อัตลักษณ์ร่วม อิทธิพลของวรรณกรรมทำนายอีสาน นอกจากนี้ Nuansanong et al. (2013) งานวิจัยเรื่อง “พุทธทำนาย: สารัตถะและการสืบทอด” มุ่งศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายฉบับ ที่พบในภาคใต้จำนวน 14 ฉบับ ศึกษาในประเด็นหน้าที่และบทบาท สารัตถะที่ปรากฏในวรรณกรรม และการสืบทอดวรรณกรรม

ในส่วนของการศึกษา “ลักษณะเด่นและบทบาททางสังคมของวรรณกรรมคำสอนภาคใต้ “ฉบับพิมพ์เล่มเล็ก” ของ Jeennoon (2012) ผลการศึกษาทำให้เห็นลักษณะเด่นด้านรูปลักษณ์ รูปแบบ เนื้อหาคำสอน ตลอดจนกลวิธีการสอนที่แตกต่างจากวรรณกรรมภาคใต้ในอดีต ทั้งยังเห็นบทบาททางสังคมของวรรณกรรมได้เด่นชัดขึ้น อนึ่ง Prangwatanakun (2014) ศึกษา วรรณกรรมคำสอนของล้านนา: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า พบว่า ลักษณะเด่นด้านรูปแบบ วรรณกรรมคำสอนของล้านนามีรูปแบบคำประพันธ์และกลวิธีที่หลากหลายเพื่อใช้สั่งสอนในโอกาสที่ต่างกัน ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา มีเนื้อหาคำสอนเป็นหมวดหมู่ชัดเจน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพุทธทำนายในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้มองเห็นการศึกษาในมุมมองที่ต่างกันไป ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเทียบเคียงและใช้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้วิจัย

ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีการศึกษาภาพรวมของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทยซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่น ส่วนใหญ่นักวิชาการมุ่งเน้นการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษารูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย เพื่อเป็นการขยายขอบเขตของวรรณกรรม และทำให้เห็นลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยมุ่งเน้นวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคม ตลอดจนศึกษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายที่มีต่อสังคมไทย นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สืบค้นและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมวรรณกรรมพุทธทำนายที่มีอยู่ในสังคมไทย แบ่งขอบเขตการศึกษาตามเนื้อหาเป็น 4 กลุ่ม คือ วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มภาคเหนือ วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มภาคอีสาน วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มภาคกลาง และ วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มภาคใต้ จำนวน 73 เรื่อง โดยยึดหลักข้อมูลที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดการศึกษารูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมจากนักวิชาการต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพุทธทำนาย เป็นการศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกเอาไว้หรือที่มีการศึกษา โดยทำการค้นคว้าจากเอกสารจากหน่วยงาน สถาบันการศึกษา หนังสือ ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ตามจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์วรรณกรรมพุทธทำนายตามแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้เห็นแนวทางในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ขั้นตอนที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. รูปแบบของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย รูปแบบ คือ ประเภทของวรรณกรรมที่จำแนกแตกต่างกันออกไป ครอบคลุมถึงรูปแบบคำประพันธ์และภาษาที่ใช้ รูปแบบมีไว้เพื่อเป็นวิธีการสำหรับแสดงเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมพุทธทำนายผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบคำประพันธ์ เนื่องจากมีลักษณะการแต่งตามฉันทลักษณ์ของท้องถิ่น และการใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งพบว่ารูปแบบวรรณกรรมพุทธทำนายมีรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลาย ได้แก่

1.1 วรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว Thai Dictionary, The Royal institute edition, B.E. 2554 (2013) ให้ความหมายว่า “ร้อยแก้ว” หมายถึง ความเรียงที่สละสลวย ไพเราะเหมาะสมด้วยเสียงและความหมาย หรืองานเขียนทั่วไปที่ไม่ใช้ร้อยกรอง วรรณกรรมพุทธทำนายที่มีลักษณะการแต่งแบบร้อยแก้ว จะมีลักษณะเป็นการพรรณนาเนื้อหาความ ใช้ภาษาเรียบง่าย ใช้ภาษาถิ่น จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย มีลักษณะการแต่งเป็นร้อยแก้วจำนวน 43 เรื่อง ได้แก่ ความฝัน 16 ประการของพระยาปเสนทิโกศล คัมภีร์อานิสงส์หมากน้ำเต้าจมหมาหินพู พระมหาสุบินชาดก ว่าด้วยมหาสุบิน 16 ข้อ ตำนานในกลุ่มตำนานสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตำนานพระเจ้าให้ ตำนานพระธาตุหริภุญชัย ตำนานพระธาตุลำปางหลวง ตำนานพระเจ้าเลียบโลก ตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ ตำนานอุรังคธาตุ เป็นต้น

1.2. วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง Thai Dictionary, The Royal institute edition, B.E. 2554 (2013) ให้ความหมายว่า “ร้อยกรอง” หมายถึง คำประพันธ์ ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ สิ่งที่ทำให้วรรณคดีร้อยกรองต่างกับวรรณคดีร้อยแก้วก็คือจังหวะของเสียงซึ่งเกิดจากการกำหนดจำนวนคำ (เป็นวรรค บาท บท) การสลับน้ำหนักของเสียง (คือ ครุ ลหุ) การกำหนดระดับเสียง (โดยบังคับเสียงวรรณยุกต์) การผูกคำคล้องจอง (คือสัมผัส) เป็นต้น ข้อกำหนดต่าง ๆ ตามตัวอย่างที่กล่าวนี้ทำให้เสียงในวรรณคดีร้อยกรองมีกระบวนแบบ (pattern) เฉพาะตัวที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจนกระทั่งเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างกวีผู้ประพันธ์กับผู้อ่านว่าบทประพันธ์ชนิดใดมีข้อกำหนดใดเป็นสำคัญ และจะอ่านอย่างไรจึงจะได้อรรรถสัททั้งเนื้อหาและความไพเราะ เป็นต้น (Raksamani, 2004)

จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย พบว่า มีลักษณะการแต่งเป็นร้อยกรอง จำนวน 30 เรื่อง ซึ่งการแต่งเป็นฉันทลักษณ์ จึงเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นประการหนึ่งของวรรณกรรม เหตุเพราะว่าวรรณกรรมของแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้สร้างสรรค์ วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง เป็นการแต่งที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบและเสียงสัมผัส การเลือกสรรถ้อยคำในการสื่อความหมายตามแบบหรือกฎของชนิดคำประพันธ์นั้น ๆ ตามฉันทลักษณ์ วรรณกรรมพุทธทำนาย มีความโดดเด่นในด้านคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองหลากหลายประเภท ตามลักษณะของฉันทลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นวรรณกรรมพุทธทำนายแต่ละภูมิภาคมีอิสระในการใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน ตามความนิยมของแต่ละภูมิภาค สามารถพิจารณาแบ่งวรรณกรรมตามขอบเขตทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ ดังนี้ **1) วรรณกรรมพุทธทำนายภาคเหนือ** Sawaddipong (1999) ได้แบ่งลักษณะคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองของล้านนา 6 ประเภท ได้แก่ ร่าย โคลง (กะโลง, ครรโลง) คำวขอ คำรำ กาพย์ และขอ จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายของล้านนา พบว่า มีลักษณะคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง ได้แก่ คำฝัน 16 ข้อ โคลงห้าพันพระวัสสา คำวรำคำสอนเจ้าราช และคำพุทธ

ทำนายนานา 2) **วรรณกรรมพุทธทำนายภาคอีสาน** การศึกษารูปแบบคำประพันธ์ของภาคอีสาน Punnotok (1997) ได้กล่าวถึงลักษณะการแต่งคำประพันธ์ในวรรณกรรมอีสาน ได้แก่ กลอนอ่าน (โคลงสาร) กาพย์ และร่าย วรรณกรรมพุทธทำนายเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่คนอีสานคุ้นเคยและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำนายอนาคตของพระพุทธเจ้า ลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่นที่ปรากฏชัดเจน คือ การใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน บันทึกด้วยอักษรธรรมอีสาน รูปแบบฉันทลักษณ์นิยมใช้ในท้องถิ่นอีสาน จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายภาคอีสาน พบว่า มีวรรณกรรมที่แต่งเป็นร้อยกรอง คือ กาพย์พระมนี คำกลอนพุทธทำนาย ถือเป็นวรรณกรรมที่มีศิลปะการประพันธ์ที่น่าสนใจเพราะมีลักษณะการประพันธ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์การประพันธ์ของชาวอีสาน

3) **วรรณกรรมพุทธทำนายภาคใต้** ลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ในการบันทึกวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มีทั้งคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว และร้อยกรอง ดังที่ Pisaspongsa (1983) กล่าวว่า คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองมีหลายชนิด เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และกลบท จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายภาคใต้ พบว่า มีวรรณกรรมที่แต่งเป็นร้อยกรอง คือ วรรณกรรมประเภทลิลิต คือ ลิลิตโสมพสนิมิต วรรณกรรมประเภทคำฉันท์ คือ มหาสุบินคำฉันท์ วรรณกรรมประเภทกลอน คือ พระพุทธทำนายคำกลอน 4) **วรรณกรรมพุทธทำนายภาคกลาง** ลักษณะคำประพันธ์ของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง ได้แก่ กลอนสวด กลอนบทละครนอก กลอนนิทาน กลอนแหล่ และกลอนเพลงชาวบ้าน จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายภาคกลาง พบว่า มีวรรณกรรมที่แต่งเป็นร้อยกรอง คือ กลอนพุทธทำนาย

จะเห็นว่า วรรณกรรมพุทธทำนาย มีความโดดเด่นในด้านคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองหลากหลายประเภท ตามลักษณะของฉันทลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น และต่างก็มีอิสระในการใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน ตามความนิยมของแต่ละภูมิภาค

2. **เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย** ส่วนมากนำมาจากพระไตรปิฎก โดยวรรณกรรมบางเรื่องบอกที่มาไว้อย่างชัดเจน ในขณะเดียวกันก็มีบางฉบับเห็นชัดจากเนื้อหาของเรื่องที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน บางเรื่องมีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธทำนายแทรกอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นอื่นๆ เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย สามารถแบ่งได้ เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มความฝัน 16 ประการ เป็นวรรณกรรมพุทธทำนายที่ได้นำเนื้อหาบางส่วน มาจากเรื่องมหาสุบินชาดก ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 27 ข้อ 77 ซึ่งเป็นเรื่องพุทธพยากรณ์ว่า คตินหนึ่งพระเจ้าปเสนทิโกศลได้ทรงสุบินประหลาด 16 ประการ ทำให้พระองค์ทรงตระหนกมาก กังวลว่าจะเกิดเหตุร้ายกับพระองค์ พราหมณ์ปุโรหิตได้ทำนายว่า นิमितเช่นนี้จะเกิดเหตุร้ายกับพระองค์ พระมเหสี และราชบัลลังก์ จึงแนะนำให้ทำพิธีบูชาขุณฺณ เมื่อพระนางมัลลิกาเทวีพระมเหสีทรงทราบจึงทรงแนะนำให้พระเจ้าปเสนทิโกศลเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงทำนายว่าความฝันนี้จะไม่เกิดอันตรายแก่พระองค์ พระมเหสี และราชบัลลังก์ แต่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อใดที่ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมประชาชนชาดศีลธรรม เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ประกอบกุศลกรรม ไม่ตั้งมั่นอยู่ในความดี ก็จะทำให้เกิดความวิปริตผิดธรรมชาตินานา บ้านเมืองและประชาชนทั้งหลายจะเดือดร้อน ความฝัน 16 ประการของพระเจ้า ปเสนทิโกศล ได้แพร่หลายไปตามถิ่นต่างๆ มากมายซึ่งการแพร่หลายนี้เองทำให้เนื้อหาได้คลาดเคลื่อนไปจากเดิม มีการเพิ่มเติม หรือตัดออก วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มความฝัน ได้แก่ ความฝัน 16 ประการของพระยาปเสนทิ

โกศล พุทธทำนายปัดเวน กลอนลำเรื่องพุทธทำนาย พุทธทำนายแบบคำกลอนอีสาน พุทธทำนายจากพระโอบุส มหาสุบินชาตในคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มคำพยากรณ์ เป็นวรรณกรรมกลุ่มที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำนาย เหตุการณ์ ความเสื่อม ความเจริญ สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องอายุของพระพุทธศาสนา มีเนื้อหาการทำนายของพระพุทธเจ้าแทรกอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่น มีเนื้อหาเป็นการผูกเรื่องขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับคติความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องอายุพระพุทธศาสนา วรรณกรรมพุทธทำนายบางเรื่องไม่ได้กล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า วรรณกรรมพุทธทำนายเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีการผูกเรื่องขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับคติความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องอายุพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าโคตมะว่าจะตั้งอยู่ได้ 5,000 ปี โดยแต่ละ 1,000 ปี บ้านเมืองจะเกิดความเสื่อมถอยด้านต่างๆ เมื่อครบ 5,000 ปี พระพุทธศาสนาจะสูญสิ้นไปแล้วบ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองอีกครั้งในสมัยพระพุทธเจ้าศรีอริยมุตไตรย แต่เมื่อใดที่บ้านเมืองเสื่อมถอยระดับหนึ่งแล้ว จะปรากฏ “ตนบุญ” หรือ “ผู้มีบุญ” และ “พระญาณัมมิกราช” หรือ “พระยาจักรพรรดิราช” มาเกิดเพื่อช่วยเหลือผู้ที่เสื่อมใสพระพุทธศาสนาให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ทำให้เกิดแนวความคิดเรื่อง “ตนบุญ” และ “พระญาณัมมิกราช” มาโปรดชาวบ้านชาวเมืองในลักษณะต่างๆ วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มพยากรณ์ ได้แก่ กาละนับม้อส่วย ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ ตำนานพระญาณินทา คัมภีร์อานิสงส์หมากน้ำเต้าจม หมากหินฟู สังฆมณฑล กาพย์พระมนี ปัญจพุทธพยากรณ์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มตำนานเมือง-พระธาตุ-พระบาท วรรณกรรมพุทธทำนายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำนายหรือพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไปยังดินแดนต่างๆ ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงความเป็นเมืองพุทธ การคาดการณ์เกี่ยวกับการกำเนิดของบ้านเมืองแห่งพุทธศาสนาในอนาคต การพยากรณ์ดังกล่าวเหล่านี้ถือเป็นความสามารถพิเศษของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการล่วงรู้เรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มนี้จะบอกเล่าความเป็นมาของบ้านเมืองหรือศาสนสถานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า โดยผูกเรื่องให้เชื่อมโยงกับพุทธประวัติแล้วมีพุทธพยากรณ์ นอกจากจะกล่าวถึงพุทธประวัติแล้วเมื่อพระพุทธองค์เสด็จมายังสถานที่ในท้องถิ่นแล้ว สถานที่ดังกล่าวจะเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองในอนาคต พระธาตุเจดีย์ พระพุทธบาท จึงมีลักษณะเป็นสถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมา สอดคล้องกับ Hongsuwan (2005) กล่าวว่า การตรัสพยากรณ์ของพระพุทธองค์ในตำนานพระธาตุของคนไทย บ่งชี้ว่าพระพุทธเจ้าองค์ก่อนก็เคยตรัสพยากรณ์มาแล้ว อันเป็นประเพณีนิยมแห่งพระพุทธองค์ด้วย อีกทั้งชื่อบ้านนามเมืองหลายแห่งก็เป็นชื่อที่พระพุทธเจ้าตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นสิริมงคลและสร้างสิริอันชอบธรรมให้กับบ้านเมือง ในฐานะเป็นเมืองหรือชุมชนพุทธศาสนา อนึ่ง การพยากรณ์ของพระพุทธเจ้ายังแสดงถึงเรื่อง “กฤษฎาภินิหาร” ซึ่งมีพลังอำนาจ เดชานุภาพยิ่งทวีคูณไปทั่วจักรวาล เรื่องราวการพยากรณ์ของพระพุทธเจ้ายังชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของเหล่านักบวชในพุทธศาสนาว่า ภิคุษสงฆ์เป็นบุคคลในพุทธศาสนามีหน้าที่หลักในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนให้เป็นที่เคารพศรัทธาแก่ฝูงชน และเป็นผู้เปิดเผยให้ประชาชนได้เห็นพระบรมสารีริกธาตุและรอยพระบาทของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นตัวแทนแห่งสัจธรรมในศาสนาเช่นกัน นอกจากนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงพยากรณ์เกี่ยวกับการนับถือพระพุทธเจ้าว่า ถ้าผู้ใดเชื่อและศรัทธาในพระพุทธองค์แล้วก็จะสามารถบันดาลให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขหรือหายจากโรคภัยไข้เจ็บ

ต่างๆ ได้ด้วยอำนาจแห่งพุทธองค์ วรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มตำนานเมือง-พระธาตุ-พระบาท ได้แก่ ตำนานพระเจ้าเลียบโลก ตำนานพระธาตุหริภุญชัย ตำนานพระธาตุลำปางหลวง ตำนานวัดพระแก้วดอนเต้า อุรังคธาตุ (ตำนานพระธาตุพนม) ตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเด่นด้านรูปแบบ

1.1 ด้านคำประพันธ์ คำประพันธ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย มีลักษณะการใช้ตามแบบแผนของฉันทลักษณ์ตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ 1) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทโคลง (กะโลง, ครรโลง) ของภาคเหนือ เช่น โคลงห้าพันพระวัสสา 2) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทคำว เช่น คำว้าคำสอนเจ้าราช คำวพุทธทำนายล้านนา 3) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทร่าย เช่น คำฝัน 16 ข้อ 4) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทกาพย์ เช่น กาพย์พระมนี 5) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนอ่าน (โคลงสาร) เช่น คำกลอนพุทธทำนาย 6) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอน เช่น กลอนทำนายฝันพระยาปัตถเวณ 7) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทลิลิต เช่น ลิลิตโสฬสนิมิต 8) รูปแบบคำประพันธ์ประเภทฉันท์ เช่น มหาสุบินคำฉันท์

1.2 ด้านการใช้ภาษาท้องถิ่น ลักษณะเด่นในวรรณกรรมพุทธทำนาย คือ การใช้คำจะใช้คำง่ายๆ ที่เป็นภาษาแบบชาวบ้านทั่วไป ช่วยในการสื่อความหมายได้ดี มีการแต่งด้วยภาษาอีสาน ภาษาล้านนา ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่น มีสำนวนเปรียบอย่างเห็นได้ชัดและเข้าใจแจ่มแจ้ง ถือเป็นคุณค่าอย่างหนึ่งของวรรณกรรม นอกจากนี้ ในวรรณกรรมพุทธทำนาย เรื่องลิลิตโสฬสนิมิต ซึ่งเป็นลิลิตสุภาพ ประกอบด้วยร่ายสุภาพ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ เป็นวรรณกรรมแบบจารีตนิยม กล่าวคือ ยึดรูปแบบและขนบนิยมในการแต่งตามลิลิตที่มีมาแต่โบราณ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงนับเป็นการสร้างคตินิยมการประพันธ์วรรณกรรมลิลิตในวงวรรณกรรมภาคใต้ และยังแสดงให้เห็นถึงผู้แต่งว่ามีความรู้แตกฉานด้านภาษา ทั้งภาษาบาลี สันสกฤต เขมร และคำโบราณ ด้วยการใช้คำดังกล่าวอย่างหลากหลายและสร้างรูปศัพท์ใหม่ แม้จะยากต่อการเข้าใจ แต่การใช้ภาษาลักษณะนี้ นอกจากทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นคลังของภาษา ทำให้เข้าใจถ้อยคำภาษามากยิ่งขึ้น

2. ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา

2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต วรรณกรรมพุทธทำนายมีลักษณะเด่นด้านแนวคิดเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต แนวคิดเรื่องการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เป็นแนวคิดพื้นฐานของมนุษยชาติ จะพบว่าคำทำนายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตปรากฏอยู่ในความเชื่อของคนในสังคมไทย ซึ่งมีความเชื่อเรื่องการอวสานของมนุษย์ว่าเป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจริงหลังจากศีลธรรมและความดีต่างๆ เสื่อมลง ความเสื่อมที่เกิดขึ้นเป็นเพราะมนุษย์มีกิเลส ตัณหา มีความหลงผิด ละเลยการทำความดี วรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทยแม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านเหตุการณ์ หรือรายละเอียด แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือ เป็นการทำนายที่เชื่อกันว่าออกมาจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า

2.2 เนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน วรรณกรรมประเภทคำสอน เป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นเพื่อแนะนำ สั่งสอนให้ผู้อ่านนำไปประพฤติปฏิบัติ ลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายของแต่ละภูมิภาคที่มีร่วมกัน คือ เน้นการสอนคนในสังคมไทยทุกระดับชนชั้นปกครอง ตั้งแต่ กษัตริย์ ข้าราชการ ตุลาการ พระสงฆ์ สถาบันครอบครัว เนื่องจากวรรณกรรมพุทธทำนาย เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เนื้อหาของวรรณกรรมจึงแสดงถึงบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นวรรณกรรมคำสอน ให้คติและปลูกฝังความศรัทธาในศาสนา มากกว่าบทบาทด้านอื่นๆ วรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าในด้านการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ควบคุมความประพฤติของคนทั้งทางกาย วาจา และใจ เพราะเมื่อความประพฤติของมนุษย์ต่ำ มนุษย์ไม่อยู่ในศีลธรรม เกิดความเลวร้ายในสังคม เกิดกลียุค ทำให้มนุษย์เกิดความหวาดกลัว เร่งสะสมความดี ละเว้นการทำความชั่ว หรือสิ่งที่จะทำให้เกิดกลียุค โดยการทำบุญ รักษาศีล พังธรรม และตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท นอกจากนี้ ยังช่วยเตือนสติไม่ให้ประมาท ให้ยึดมั่นในศีลธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการสร้างเป้าหมายในชีวิตแก่พุทธศาสนิกชน ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติที่พึงตามทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ที่ควรถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ปฏิบัติไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

นอกจากนี้ วรรณกรรมพุทธทำนายยังชี้ให้เห็นถึงสัจธรรมของชีวิต ซึ่งเป็นคำสอนที่เกี่ยวกับสภาวะของสิ่งทั้งหลายหรือธรรมชาติและความเป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายหรือกฎธรรมชาติ ซึ่งสัจธรรมของชีวิตเป็นความเข้าใจในสัจธรรมที่ว่าด้วยความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งทั้งหลาย วรรณกรรมพุทธทำนายมีความสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนาว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นสิ่งไม่เที่ยง ซึ่งตรงกับหลักพุทธธรรมคือ ไตรลักษณ์ เป็นลักษณะหรือข้อกำหนด 3 อย่าง คือ อนิจจัง คือ ความไม่เที่ยง ทุกขัง คือ ความทุกข์ อนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนที่แท้จริง อนึ่ง ในวรรณกรรมพุทธทำนายอีสาน ที่ปรากฏในตอนท้ายของหนังสือลีปสุณฺณ ตอนที่เรียกว่า “บั้นพยากรณ์” หรือ กาละนับมือส่วย เป็นวรรณกรรมที่คล้ายกับการพยากรณ์สถานการณ์ของโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับเรื่องพุทธทำนายของพระพุทธเจ้า ที่ได้ทำนายความฝัน 16 ข้อของพระเจ้าปเสนทิโกศล เนื้อหาอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่มีความมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตว่าคนจะปราศจากศีลธรรม เปื่อนายที่จะปฏิบัติหน้าที่ตนเอง สังคมมีความวุ่นวาย ขาดความสงบสุข หลักคำสอนเรื่องการพยากรณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือสภาพการณ์ของสังคมในอนาคตนั้นบ่งชี้ถึงความใกล้เคียงกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเด็กวัยรุ่นที่นิยมชิงสุกก่อนห่าม ปัญหาทางเพศในหมู่เยาวชน ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยทางการเมือง ปัญหาความแตกแยกทางความคิดในสังคม การใส่ร้ายป้ายสีกันด้วยสื่อสารสนเทศ ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าพระพุทธองค์รู้เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างไร ในวรรณกรรมคำสอนเรื่องดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำเสนอพุทธทำนายที่เป็นคำสอนที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกที่แสดงถึงสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไปในทางที่แยกลงหลังพระพุทธศาสนามีอายุ 2500 ปี

2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคม วรรณกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม เป็นเอกลักษณ์ที่งดงาม วรรณกรรมพุทธทำนายจัดเป็นงานวรรณกรรมชิ้นหนึ่งของสังคมไทย ลักษณะเด่นชัดประการหนึ่งที่เราสามารถพบได้ในตัวของวรรณกรรม คือ ภาพสะท้อนทางสังคมในลักษณะที่แตกต่าง สอดคล้องกับ Nagavajara (1978) ได้เสนอว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคม และเป็นสมบัติ

ร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิด ปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม รวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ด้วย

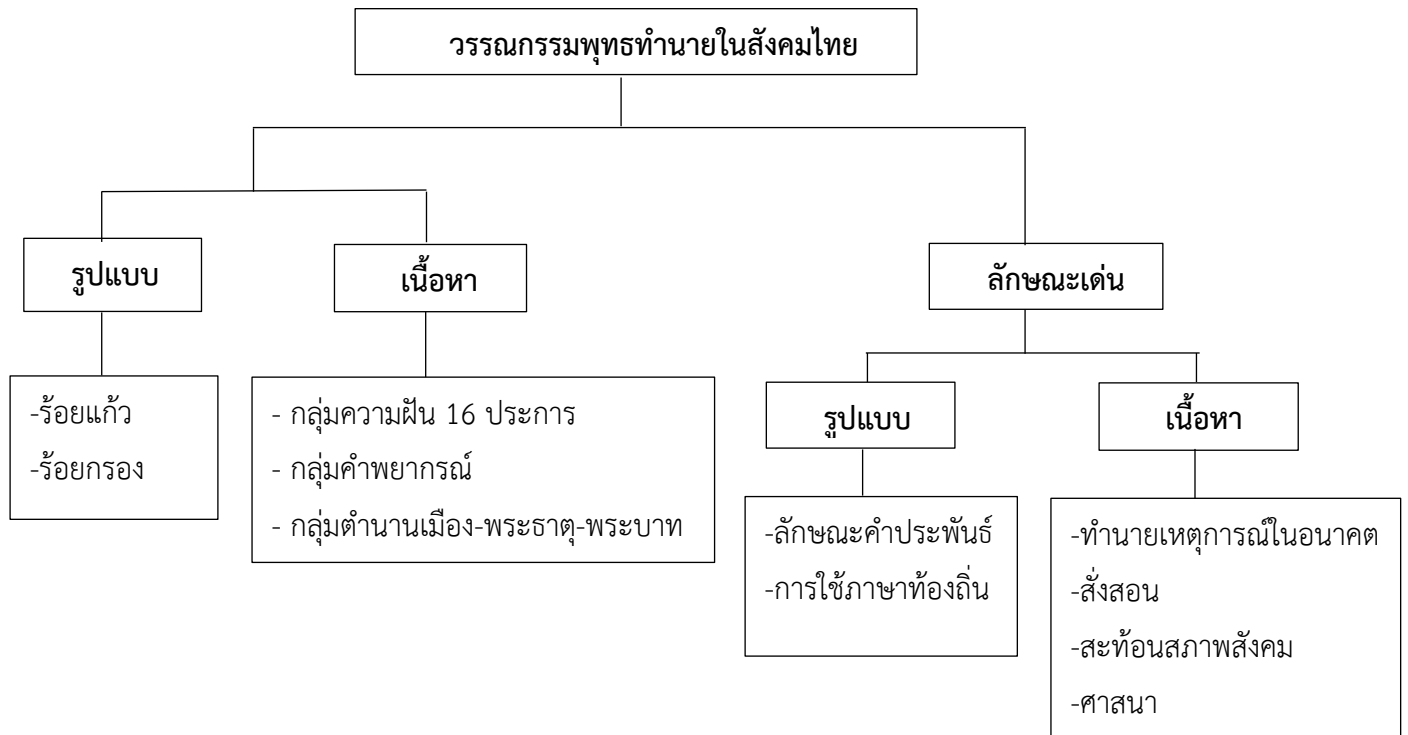
Pinitpuwadol and Kanchanawan (1977) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สังคมของผู้แต่งหนังสือมีธรรมชาติเช่นไรวรรณกรรมก็มีธรรมชาติเช่นนั้น สังคมนั้นเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามเหตุการณ์อย่างไร วรรณกรรมก็กล่าวถึงเหตุการณ์อย่างนั้น เช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ กัน หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกัน บางครั้งก็กลมกลืนกันผู้แต่งหนังสือที่ช่างสังเกตก็จะเลือกหาเหตุการณ์เรื่องราวจากความเป็นไปในสังคมมาผูกเป็นเรื่องขึ้น โดยตั้งจุดประสงค์ไว้ต่าง ๆ กัน บางคนผูกเรื่องขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์แต่เพียงอย่างเดียว บางคนก็ชี้ให้เห็นลักษณะที่ขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเตือนสติคนในสังคม อนึ่ง Boonkhachorn (1980) กล่าวว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรม สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่าจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นช่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง วรรณกรรมพุทธทำนาย ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคม ในการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เมื่อสังคมไทยความเชื่อต่อพระพุทธศาสนาร่วมกัน วรรณกรรมจึงเป็นผลผลิตส่วนหนึ่งของสังคมเมื่อสร้างขึ้นแล้วจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคม

2.4 เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา แนวคิดหลักของวรรณกรรมพุทธทำนาย ก็เป็นแนวคิดตามวิถีพุทธที่เชื่อเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” การปลูกฝังให้คนในสังคมมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ชาตีก่อนทำกรรมดี หรือชั่วอย่างไร ชาตินี้ก็จะได้รับผลอย่างนั้น โดยผู้แต่งได้สอดแทรกคำสอนต่างๆ เข้ามาด้วย นอกจากนี้ยังสะท้อนความคิด ความเชื่อในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วรรณกรรมพุทธทำนายสะท้อนความเชื่อเรื่องกึ่งพุทธกาล (2500) เมื่อพุทธศาสนาล่วงมาถึง 2500 ปี จะเกิดภัยต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งหากทำความดี รักษาศีล พังธรรมก็จะรอดพ้นจากภัยต่าง ๆ และจะได้พบพระศรีอาริยมตไตรย

วรรณกรรมพุทธทำนาย แม้เป็นเรื่องราวที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายไว้เมื่อประมาณสองพันกว่าปีมาแล้วก็ตาม แต่ดูเหมือนว่ากำลังจะเกิดเป็นจริงขึ้นแล้วในสังคมยุคปัจจุบันนี้ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลทำให้ธรรมชาติเกิดวิปริต ผิดปกติอุบัติเหตุภัยเกิดแก่มนุษย์ โดยเฉพาะเศรษฐกิจ สังคมระส่ำระสาย ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปด้วย แม้ผู้บริหารประเทศชาติบ้านเมืองก็มุ่งพัฒนาในด้านวัตถุเทคโนโลยีความทันสมัย โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังขาดแคลนในสังคมมนุษย์ในสมัยนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่มนุษย์ทุกคนต้องมีจิตสำนึกที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเพราะ คุณธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในอันที่จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย” สามารถสังเคราะห์และนำเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า วรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทยมีรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลายตามแบบแผนฉันทลักษณ์ของท้องถิ่นแต่ละ และต่างก็มีอิสระในการใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน ตามความนิยมของแต่ละภูมิภาค ดังการศึกษาที่พบว่า Jeennoon (2012) ในประเด็นรูปแบบของวรรณกรรมที่ผู้แต่งใช้รูปแบบร้อยกรอง สอดแทรกภาษาไทยถิ่นใต้เพื่อให้ผู้ออกเสียงเป็นทำนองท้องถิ่นได้ สำหรับเนื้อหา พบว่ามี 6 ประเภท คือ นิราศ คำสอน ศาสนา บันทึก นิยายประโลมโลกและกลอนโนรา โดยเนื้อหาอิงกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยภาคใต้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Saenpron (2007) ศึกษา รูปแบบ เนื้อหา และวิเคราะห์ความสำคัญของวรรณกรรมทำนายที่มีต่อสังคม โดยศึกษาจากวรรณกรรมทำนายของล้านนา จำนวน 11 เรื่อง เป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว จำนวน 9 เรื่อง และวรรณกรรมร้อยกรอง จำนวน 2 เรื่อง ลักษณะเด่นของเนื้อหาในวรรณกรรมทำนายของล้านนา คือ การทำนายเกี่ยวกับสถานที่ เหตุการณ์ และบุคคล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า วรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย มีลักษณะเด่นด้านรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ดังการศึกษาที่พบว่า Prangwatanakun (2014) พบว่า ลักษณะเด่นด้านรูปแบบ วรรณกรรมคำสอนของล้านนามีรูปแบบคำประพันธ์และกลวิธีที่หลากหลายเพื่อใช้สั่งสอนในโอกาสที่ต่างกัน ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา มีเนื้อหาคำสอนเป็นหมวดหมู่ชัดเจน

สรุป

การศึกษาวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย พบว่า วรณกรรมกลุ่มนี้มีรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลาย มีลักษณะการใช้ตามแบบแผนของฉันทลักษณ์ตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น ทั้งที่แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลง (กะโลง, ครรโลง) คำว ร่าย กาพย์ กลอนอ่าน (โคลงสาร) กลอน ลิลิต ฉันท ส่วนเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย สามารถแบ่งได้ เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ วรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มความฝัน 16 ประการ วรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มคำพยากรณ์ และวรรณกรรมพุทธทำนายกลุ่มตำนานเมือง-พระธาตุ-พระบาท จากการศึกษาแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย ทำให้ทราบว่าพุทธทำนายในสังคมไทยมีความหลากหลายทางด้านรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น สามารถสรุปลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะเด่นด้านรูปแบบ ได้แก่ ลักษณะเด่นด้านคำประพันธ์ และลักษณะเด่นด้านการใช้ภาษาท้องถิ่น ลักษณะเด่นด้านเนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน เนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคม เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย เป็นการศึกษาตัวบทตามแนววรรณกรรมศึกษา จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย มีความหลากหลาย และแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นนั้น การศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความหลากหลายของรูปแบบทางฉันทลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น และจะเป็นประโยชน์ทำให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้และศึกษาต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า วรณกรรมพุทธทำนายมีลักษณะเด่นด้านรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น การศึกษาในครั้งนี้ ผู้สนใจทางด้านวรรณกรรมศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ เนื้อหา และลักษณะเด่นของวรรณกรรมพุทธทำนายและวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจ และเห็นความแตกต่างของวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์และการสืบทอดของวรรณกรรมพุทธทำนายในบริบทสังคมไทย

2.3 ควรมีการศึกษารับรู้วรรณกรรมพุทธทำนายในสังคมไทย ตลอดจนวรรณกรรมพุทธทำนายที่มีการแพร่หลายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อให้เห็นวิธีคิดและบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อกลุ่มชน

References

- Boonkhachorn, T. (1980). *Novels and Thai Society (1932-1957)*. Bangkok: Literary study group.
- Chucheun, K. (1982). *Phrachaoliaplok Archives in Lanna: An Analytical Study*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.
- Dorgkeow, M. (2005). *The Study of Buddhist local literature on Buddha's Prediction*. (Master's Thesis). Surindra Rajabhat University. Surin.
- Hongsuwan, P. (2005). *The Buddha relics myths of the Tai peoples: significance and interaction between Buddhism and indigenous beliefs*. (Doctoral Dissertation) Chulalongkorn University. Bangkok.
- Jeennoon, P. (2012). *Characteristics and social roles of the Southern didactic literature in booklet format*. (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Imsamran, B. (2000). Buddha Prediction of Mon and Buddha Prediction of Thai from Jataka to folk literature. *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*, 23(1), 131-155.
- Kotsupho, P., & Boonsritan, P. (2000). *Buddhism Principle*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Marknuan, C. (2003). *The Mahasubin Poetry of Phra Dhammamolee: A Critical Study*. (Master's Thesis). Ramkhamhaeng University. Bangkok.
- Nagavajara, C. (1978). *Basic Theory of Literature*. Bangkok: Duangkamol.
- Nuansanong, K., Duangchana, A., & Wongsiri, W. (2013). *The Predictions of the Lord Buddha: Essence and Succession*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission (OHEC) and The Thailand Research Fund (TRF).
- Pinitpuwadol, S., & Kanchanawan, N. (1977). *General Knowledge of Thai*. Bangkok: Duangkamol.
- Poosri, B. (2011). *Literature predicts of Northeastern Thai*. Department of Cultural Promotion. Ministry of Culture.
- Prangwatanakun, S. (2014). *Lanna Didactic Literature: Outstanding Characteristics*. Chiangmai: Chiangmai University.
- Punnotok, T. (1994). *Esan literature*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Raksamani, K. (2004). *Wannasarnvijai*. Bangkok: Maekhamphang.
- Saenpron, T. (2007). *A Study of Lanna Prophetic Literature*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.
- Sawaddipong, C. (1999). *Lanna Literature for Expression*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Somchitsripanya, S. (1994). *An Analysis of Sanghomthat*. Maha SaraKham: Maha Sarakham Teacher Colledge.

The Royal Institute. (2013). *Dictionary of the Royal institute B.E. 2554*. (2nd ed.). Bangkok: Nanmeebooks Publication.

**การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์:
กรณีศึกษาครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู จังหวัดศรีสะเกษ***
**The Development of Buddhadhamma Teaching process in Schools with
Buddhist Arts: A Case Study of School Teachers in Sawai Subdistrict,
Prang Ku District, Sisaket Province**

¹มาลินี ยมกวาง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท

¹Malinee Yomkwang, Phramaha Hansa Dhammahāso and Phra Pramote Vadakovido

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: yomkwang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา วิเคราะห์ความต้องการด้านการสอนพุทธธรรมของโรงเรียนในตำบลสวาย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาการสอนพุทธธรรมด้วยวิธีการทางพุทธศิลป์ และ 3) นำเสนอการพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบ R&D โดยศึกษาเอกสาร ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 21 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ทดลองกับครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาจาก 4 โรงเรียนในตำบลสวาย จำนวน 15 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวัดระดับความพึงพอใจด้านความรู้ความเข้าใจ และสังเกตวิธีการสอนของครูผู้เข้ารับการอบรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบท ปัญหาการสอนพุทธธรรม ความต้องการ เกิดจากครูผู้สอนขาดความเข้าใจ ขาดทักษะและการวิเคราะห์ ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถเชื่อมโยงพุทธธรรมกับปัจจุบัน เน้นท่องจำ 2) การพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมด้วยวิธีการใช้พุทธศิลป์ พบว่าพุทธศิลป์คือเครื่องมือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เปลี่ยนจากนามธรรมไปเป็นรูปธรรมที่มองเห็นและสัมผัสได้ ช่วยโน้มน้าวจิตใจให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น มีฉันทะ และอิทธิบาท 3) องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ตามกรอบแนวคิด I-T-S-T-A-P MODEL ดังนี้คือ “I” หมายถึงสันติภายใน “T” หมายถึงผู้สอนพุทธธรรม “S” หมายถึงทักษะการสอนพุทธธรรม “T” หมายถึงเครื่องมือและวิธีการสอนพุทธธรรม “A” หมายถึงพุทธศิลป์ “P” หมายถึงกระบวนการสอนพุทธธรรม มี 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ คือ ขั้นฝึกสติ ขั้นพัฒนาเข้าสู่พุทธธรรม ขั้นสร้างสรรค์ศิลปะและพุทธธรรม ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ และขั้นสรุปประยุกต์สู่การเรียนการสอนกระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ ช่วยแก้ปัญหาการสอนพุทธธรรมได้ ครูสามารถประยุกต์ใช้ในการสอน เกิดการพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

คำสำคัญ: การพัฒนา; กระบวนการสอน พุทธธรรม; พุทธศิลป์

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the contexts and problems, as well as analyzing the needs of teaching Buddhhadhamma of schools in Sawai subdistrict and relate theories; 2) to develop the teaching process of Buddhhadhamma with Buddhist arts; and 3) to present the development of teaching process of Buddhhadhamma in schools with Buddhist arts. The study was a qualitative research by means of research and development process from studying documents, in-depth interviews with 21 persons, focus group discussion with 8 persons, and trial with 15 Buddhist subject teachers from 4 schools in Sawai subdistrict. The data analysis was by evaluating the satisfaction level on knowledge, understanding, and the observation of teachers who attended the training.

From the study, the following results are found: 1) The problems of teaching Buddhhadhamma are as follows: the teachers lack understanding, analyzing skills, and experiences, therefore, they are unable to relate the Buddhhadhamma with the present time. They focus on the recitation teaching method only. 2) The development of the teaching process of Buddhhadhamma with Buddhist arts, the study found that Buddhist arts are a tool for disseminating Buddhism by transforming from abstract concepts to something concrete that can be seen and touched which can help to persuade the mind of the people to have faith, will, and Iddhipāda (four paths of accomplishment). 3) The development of the teaching process of Buddhhadhamma with Buddhist arts of teachings in Sawai subdistrict, consists of 6 aspects under the framework of I-T-S-T-A-P model as follows: “I” stands for inner peace; “T” stands for teachers of Buddhhadhamma; “S” stands for skills for teaching Buddhhadhamma; “T” stands for tools and methods for teaching Buddhhadhamma; “A” stands for Buddhist arts; and “P” stands for a process of teaching Buddhhadhamma. The study also found 5 procedures of learning: practicing mindfulness, developing oneself for Buddhhadhamma, creating arts and Buddhhadhamma, exchanging knowledge and sharing experiences, summarizing and applying the Buddhhadhamma to the teaching and learning. The development of the teaching process of Buddhhadhamma with Buddhist arts can be used for problem-solving on teaching Buddhhadhamma of teachers in Sawai subdistrict. Teachers can apply the teaching of Buddhhadhamma which will lead to self-development as well as the development of students.

Keywords: The Development; Teaching process of Buddhhadhamma; Buddhist arts

บทนำ

ทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 (National Child and Youth Development Plan, 2017) เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (Panich, 2012) รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึก ต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต การศึกษาสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ครูผู้สอนใช้บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตัวเอง พร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตัวเองได้ทันที โดยที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และทักษะการโค้ช (Katumarn, 2020) ทำให้ได้ทั้งความรู้ แนวความคิด และการลงมือปฏิบัติอย่างครบถ้วน

เนื่องจากบริบท สภาพปัญหาความต้องการด้านการสอนพุทธธรรมของโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภوبرางค์กู จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าผู้เรียนไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา การเรียนการสอนเป็นการบรรยายเน้นการท่องจำ ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เกิดความเบื่อหน่าย และต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนานไม่น่าเบื่อ อีกทั้งยังพบว่าครูผู้สอนพุทธธรรม ขาดทักษะในการวิเคราะห์แก่นเนื้อหาสาระ เนื่องจากเคยถูกสอนมาด้วยวิธีการลักษณะเดียวกัน และครูผู้สอนไม่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงสำคัญของพุทธธรรมต่อทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัจจุบัน (สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษา) ทำให้การเรียนการสอนพุทธธรรมในวิชาพระพุทธศาสนาไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะ สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตัวเอง และพร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตัวเองได้

ปัจจุบันการถ่ายทอดข้อมูลใดก็ตาม จะต้องทำได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจง่ายและน่าสนใจ การเข้าถึงข้อมูลนั้น จะต้องตอบโจทย์ความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งการสื่อสารด้วยภาพนั้นสามารถทำได้ ภาพหนึ่งภาพสามารถอธิบายได้มากกว่าพันคำ ดังนั้นศิลปะที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีการสอน จึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การสอนพุทธธรรม สามารถเข้าถึงเด็กในยุคดิจิทัล ลดช่องว่างในเรื่องของกระบวนการสอนพุทธธรรมและความน่าสนใจ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่า การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ จะเป็นเครื่องมือของครูในการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน การสอนเด็กนักเรียนด้วยเทคโนโลยีการสอน (Whattananarong, 2013) และวิธีการที่เหมาะสม มีความเท่าทันนวัตกรรมสื่อสมัยใหม่ อยู่ในกระแสความสนใจในช่วงอายุของเยาวชนนั้น จะได้รับความสนใจและการยอมรับมากเป็นพิเศษ อีกทั้งผลลัพธ์ของการปลูกฝังคุณธรรมในรูปแบบที่ถูกใจ ถูกจริตกับเยาวชนย่อมส่งผลที่ดีต่อไปในภายหน้า

การนำพุทธศิลป์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา (Saijai, 2017) เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก (Katumarn, 2018) แนวคิดของการใช้ศิลปะเป็นฐาน (Nissley, 2010) และการคิดเชิงศิลปะ (Yakman, 2006) พุทธวิธีในการสอน (Inthasara, 2014) ซึ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้

พัฒนากระบวนการเชื่อมโยงความคิด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในรายวิชาศิลปะและกลุ่มรายวิชาอื่นๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ที่เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

ดังนั้นการใช้ศิลปะที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับพุทธธรรม ที่เด็กได้มีส่วนร่วม สามารถเข้าใจได้ง่าย ย่อมมีผลกระทบต่ออายตนะอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักการทางพุทธบัญญัติ จะทำให้ได้รับความนิยมนใจ และเป็นการยกระดับความทันสมัยในความรู้สึกรักของเยาวชน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมในภาพหน้าเป็นอย่างยิ่ง จึงควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับไปสู่แนวทางการปฏิบัติของการเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างค่านิยมและมาตรฐานในการเป็นคนดีมีศีลธรรมต่อประเทศชาติ จะเป็นแนวทางการสร้างความสงบสุข ให้แก่ประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบท สภาพปัญหา วิเคราะห์ความต้องการด้านการสอนพุทธธรรมของโรงเรียนในตำบลสวาย อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยวิธีการทางพุทธศิลป์
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยเชิงพัฒนา Research and Development (R&D) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการทดลองใช้ (Practical Trial) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยการลงมือปฏิบัติ กระบวนการพัฒนามุ่งเน้นนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยตรงอย่างเป็นรูปธรรม เห็นผลที่ชัดเจนในการพัฒนาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นการนำหลักการทฤษฎีมาผสมผสานกับเครื่องมือและการประยุกต์ใช้จริงโดยการนำมาสู่กระบวนการวิจัยทดลองและปรับให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท สภาพการสอนพุทธธรรมของครูโรงเรียนในตำบลสวาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในตำบลสวาย 4 โรงเรียน พระสงฆ์และครูพระสอนศีลธรรม เพื่อทราบสภาพปัญหา และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและนโยบาย และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา จากนั้นเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อความถูกต้อง เหมาะสม แล้วลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 21 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ /ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ และศึกษาความรู้จากตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนพุทธธรรมและพุทธศิลป์ นำมาบูรณาการ จัดทำ “การพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ ของครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์”

ขั้นตอนที่ 4 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 8 คน มาสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อรับรองโมเดล/ชี้แนะวิธีการ การพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ แล้วนำคำแนะนำ ไปปรับแก้รูปแบบหรือโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้มีความถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 นำไปพัฒนาใช้ (Practical Trial) กับกลุ่มเป้าหมายครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 15 คน ติดตามเยี่ยม ประเมินผล 2 ครั้ง เป็นเวลา 2 เดือน

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาใช้ (Practical Trial) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล แล้วนำเสนอ “การพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ของครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” เพื่อใช้กับครูสอนพุทธธรรมในโรงเรียนต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ของครูโรงเรียนในตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์” สรุปผลการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบท สภาพปัญหา วิเคราะห์ความต้องการด้านการสอนพุทธธรรมของโรงเรียนในตำบลสวาย พบว่าครูผู้สอนขาดความเข้าใจ ขาดทักษะในการวิเคราะห์แก่นเนื้อหาสาระ ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีการสอน ขาดประสบการณ์ในการสอนพุทธธรรม ไม่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงสำคัญของพุทธธรรมต่อทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัจจุบัน เป็นการบรรยายเน้นท่องจำ ผู้เรียนจึงไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ได้จริง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนวิชานี้ ผู้เรียนต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนานไม่น่าเบื่อ ครูต้องการเครื่องมือการสอนและต้องการฝึกฝนพัฒนาทักษะ ในการวิเคราะห์แก่นสาระสอนพุทธธรรม

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาศาสตร์ใหม่ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีครูผู้สอนใช้บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ (ความรู้เก่าและความรู้ใหม่) ได้ด้วยตัวเอง พร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตัวเองได้ทันที คุณครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นโค้ช ทำให้ได้ทั้งความรู้ แนวความคิด และการลงมือปฏิบัติอย่างครบถ้วน การนำพุทธศิลป์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดของการใช้ ศิลปะเป็นฐาน และ การคิดเชิงศิลปะ ซึ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาระบบการเชื่อมโยงความคิด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยวิธีการทางพุทธศิลป์ พบว่า พุทธศิลป์คือเครื่องมือส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง มีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมคำสอน จากนามธรรมไปเป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ด้วยอายตนะทั้ง 6 ในรูปของประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม พุทธศิลป์ช่วยโน้มน้าวจิตใจให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น ซึ่งเป็นบ่อเกิดของฉันทะ ความใฝ่ที่จะรู้ เกิดความวิริยะ พากเพียรอุตสาหะ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญญา และเกิดการพัฒนาในที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้คือ (1) การสร้างสันติภายใน (2) ผู้สอนพุทธธรรม (3) ทักษะการสอนพุทธธรรม (4) เครื่องมือและวิธีการสอนพุทธธรรม (5) พุทธศิลป์ (6) กระบวนการสอนพุทธธรรม แต่ละด้านมี 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ คือ ขั้นฝึกสติ ขั้นพัฒนาเข้าสู่พุทธธรรม ขั้นสร้างสรรค์ศิลปะและพุทธธรรม ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ ขั้นสรุปประยุกต์สู่การเรียนการสอน

ผู้วิจัยจึงวางกรอบการพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ ดังนี้

การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ มีพุทธศิลป์เป็นแกนหลัก โดยเป็นเครื่องมือในการสอนพุทธธรรม เริ่มต้นด้วย ฉันทะหรือความรักและความพอใจ ขับเคลื่อนด้วยความรับผิดชอบ ต่องาน (วิริยะ จิตตะ วิมังสา) สร้างและดำรงอยู่ได้ด้วยกัลยาณมิตรธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาประกอบด้วย

1) การสร้างสันติภายใน ครูผู้สอนต้องมี มีสติ มีสมาธิมั่นคง สามารถควบคุมอารมณ์ มีอารมณ์ดี ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งทางบวก มีศรัทธาและมีฉันทะ ความเป็นต้นแบบของความสงบ มีความน่าเลื่อมใส น่ารัก น่าเคารพ

2) ผู้สอนพุทธธรรม ต้องมีความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าใจ สามารถสังเคราะห์เนื้อหาแก่นสาระพุทธธรรมที่สอนด้วยพุทธศิลป์ มีคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตร มีคุณลักษณะความเป็นต้นแบบที่ดีในสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ความเป็นครู มีความเข้าใจบทบาทการทำหน้าที่ของ Facilitator

3) ทักษะการสอนพุทธธรรม ผู้สอนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีศิลปะในการพูด มีทักษะการฟัง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียน สามารถแนะนำ ชี้แจง แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียนเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลความรู้ที่สอน และมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสม และง่ายต่อระดับความรู้ของผู้เรียน สามารถวิเคราะห์ผู้เรียน มีจิตวิทยาสร้างแรงจูงใจเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการใช้สื่อ มีทักษะแก้ปัญหา มีทักษะการพูด การฟัง เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ตามความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และอารมณ์ของผู้เรียน

4) เครื่องมือและวิธีการสอนพุทธธรรม ผู้สอนต้องมีเครื่องมือวิธีการสอนพุทธธรรม สามารถสอนแบบเชิงรุกด้วยการสอนผ่านกิจกรรมพุทธศิลป์ที่หลากหลาย เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว

5) พุทธศิลป์ ครูผู้สอนต้องเป็นผู้รู้ศิลปะ มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของศิลปะและพุทธธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถดัดแปลง ประยุกต์เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์งาน เข้าถึงคุณค่าในจิตใจ มีความสามารถ วาด ปั้น แม้ในระดับพื้นฐาน

6) กระบวนการสอนพุทธธรรม ครูผู้สอนต้องมี ขั้นตอนในการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ สามารถวางแบบฝึกปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ของร่างกาย และทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด เกิดประสบการณ์ที่สะสมและจดจำได้ และทำให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21 คือ Critical thinking การคิดแบบมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ เชื่อมโยงกัน / Creativity ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างสิ่งใหม่ๆ ที่จะตอบโต้ภัยแก่ปัญหา / Communication การสื่อสาร การฟัง การถ่ายทอด การโน้มน้าวใจ การเข้าใจผู้อื่น / Collaboration การทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ / Big Data Management การจัดการข้อมูลที่มีมากมาย โดยในการพัฒนากระบวนการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ฝึกสติ (พัฒนาฉันทะ)

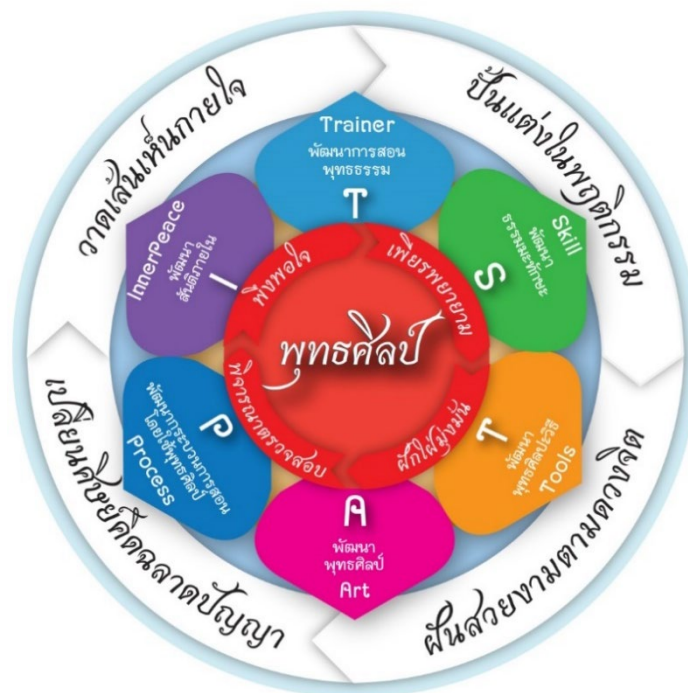
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาเข้าสู่พุทธธรรม

ขั้นตอนที่ 3 สร้างสรรค์ศิลปะและพุทธธรรม

ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 5 สรุปประยุกต์สู่การเรียนการสอน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1: การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์

การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์

“I-T-S-T-A-P MODEL” มีรายละเอียดดังนี้

1) การสร้างสันติภายใน I (Inner peace) ครูผู้สอนต้องมี มีสติ มีขันติ มีสันติภายใน อันเกิดจากการหมั่นเจริญภาวนา มีอารมณ์ดีที่ทำให้สมองส่วนหน้าทำงานได้เต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อไปให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางบวก เช่น สนุก ตื่นเต้น ทำหาย ทึ่ง ชวนคิด อยากรู้ อยากเอาชนะ อยากเปลี่ยนแปลง ชื่นชมตนเอง ชื่นชมผู้อื่น รู้สึกดีต่อตนเอง ภูมิใจตนเอง เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าตนเอง ภูมิใจตนเอง อยากเรียนรู้ต่อไปด้วยตัวเอง ชื่นชมกลุ่ม มีสภาวะ FLOW คือ เกิดความไหลลื่นในการเรียนรู้ เกิดจากการได้ทำในสิ่งที่ชอบ ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องหมั่นเจริญสติ และวิปัสสนากรรมฐานให้เกิดศิลปะภายใน หมั่นพัฒนาจิต สร้างสันติภายใน

2) ผู้สอนพุทธธรรม T (Buddhist Morality Trainer) ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตร มีคุณลักษณะความเป็นต้นแบบที่ดีในสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ความเป็นครู มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถสังเคราะห์แก่นเนื้อหาสาระพุทธธรรมที่สอน ด้วยพุทธศิลป์และมีความเข้าใจบทบาทการทำหน้าที่ของ Facilitator เพราะปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพื่อให้ก้าวทันกับโลกที่เปลี่ยนไป ผู้เรียนต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ผู้สอนจะปรับเปลี่ยนบทบาทในชั้นเรียนจากการสอนบรรยายเป็นหลักไปเป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวก (facilitator) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จากประสบการณ์ ได้คิดลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ สร้างปัญญาของตนเอง และมีทักษะชีวิต เรียนรู้อย่างมีความสุข กลายเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต

3) ทักษะการสอนพุทธธรรม S (Buddhist Teaching Skill) ครูผู้สอนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีศิลปะในการพูด มีทักษะการฟัง สามารถวิเคราะห์ผู้เรียน สามารถแนะนำ ชี้แจง แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียนเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลความรู้ที่สอน และมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสม และง่ายต่อระดับความรู้ของผู้เรียน สามารถวิเคราะห์ผู้เรียน มีจิตวิทยาสร้างแรงจูงใจเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการใช้สื่อ มีทักษะแก้ปัญหา มีทักษะการพูด การฟัง เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ตามความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และอารมณ์ของผู้เรียน

4) เครื่องมือและวิธีการสอนพุทธธรรม T (Buddhist Teaching Tools) ครูผู้สอนต้องมีเครื่องมือวิธีการสอนพุทธธรรม สามารถสอนแบบเชิงรุกด้วยการสอนผ่านกิจกรรมพุทธศิลป์เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว ครูผู้สอนแบบการโค้ช ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก มีจิตวิทยาเชิงบวก Positive Psychology และกระบวนการ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning

5) พุทธศิลป์ A (Being a Buddhist Artist) ครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีศิลปะ มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของศิลปะและพุทธธรรม มีความรู้เรื่องราวในพุทธประวัติ มีความรู้ทางด้านพุทธศิลป์ มีความรู้ทางด้านศิลปะ

สามารถเข้าถึงคุณค่าในจิตใจ มีความสามารถ วาด ปั้น แม้ในระดับพื้นฐานเพราะเมื่อมีความเข้าใจในพุทธศิลป์ และพุทธธรรมแล้ว ก็จะสามารถดัดแปลงหาก หยิบยกสิ่งใกล้ตัวมาเป็นเครื่องมือในการสอนด้วยวิธีการที่แบบ คายได้เสมอ

6) กระบวนการสอนพุทธธรรม P (Buddhist Art-Based Teaching Process) ครูผู้สอนต้องมี ขั้นตอนในการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่กระบวนการในการนำเข้าสู่เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถในการวางแผนฝึกปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนนำไปสู่ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกาย และทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด เกิดประสบการณ์ที่สะสมและจดจำได้ และทำให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษ ที่ 21 คือ Critical thinking การคิดแบบมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ เชื่อมโยงกัน/Creativity ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สร้างสิ่งใหม่ๆที่จะตอบโจทย์แก้ปัญหา/Communication การสื่อสาร การฟัง การถ่ายทอด การ โน้มน้าวใจ การเข้าใจผู้อื่น/Collaboration การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ/Big Data Management การจัดการข้อมูลที่มีมากมาย

โดยในการพัฒนากระบวนการประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ คือ ขั้นตอนที่ 1 ฝึกสติ (พัฒนา ฉันทะ) ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาเข้าสู่พุทธธรรม ขั้นตอนที่ 3 สร้างสรรค์ศิลปะและพุทธธรรม ขั้นตอนที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และขั้นตอนที่ 5 สรุปประยุกต์สู่การเรียนการสอน

ผลลัพธ์เป็นคุณสมบัติที่เป็นคุณลักษณะของครูที่ดี 4 ประการตามแนวทางของ ภาวิต 4 ได้แก่

- 1) วาดเส้นเห็นกายใจ (ภาวิตกาย) คือ มีความสำรวมอินทรีย์ เช่น ตา หู ฟัง อย่างมีสติ บริโภค เทคโนโลยีอย่างฉลาด ตรงตามคุณค่า มีศัลลาจารวัตรตรงตาม เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา
- 2) ปั้นแต่งในพฤติกรรม (ภาวิตศีล) คือ มีพฤติกรรมทางสังคมแบบเกื้อกูลสร้างสรรค์
- 3) ผั้นสวงามตามดวงจิต (ภาวิตจิต) คือ มีจิตที่อบรมดีแล้ว มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู มีจิตใจเข้มแข็ง มีความเพียรพยายามกล้าหาญ มีสติ ขันติ และสันติภายใน
- 4) เปลี่ยนศิษย์คิดฉลาดปัญญา (ภาวิตปัญญา) คือ สามารถสั่งสอนศิษย์ ให้รู้จักคิด พิจารณา แก้ไข ปัญหา มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ปราศจากอคติและแรงจูงใจแอบแฝง เป็นผู้ทีกละรอบงำบังคับ บัญชาไม่ได้ อยู่ด้วยปัญญา รู้เท่าทันโลกและชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บริบท ปัญหาการสอนพุทธธรรมของโรงเรียนในตำบลสวาย เกิด จากครูผู้สอนขาดความเข้าใจ ขาดทักษะในการวิเคราะห์แก่นเนื้อหาสาระ ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีการ สอน ขาดประสบการณ์ในการสอนพุทธธรรม ไม่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงสำคัญของพุทธธรรมต่อทักษะการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูมีประสบการณ์การเรียนรู้แบบท่องจำ ไม่เคยวิเคราะห์สาระ พุทธธรรมจึงไม่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง เมื่อมาสอนจึงสอนแบบบรรยายเน้นท่องจำ ผู้เรียนจึงไม่สามารถ สร้างองค์ความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ได้จริง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เห็นประโยชน์ของการเรียน วิชานี้ ดังนั้นผู้เรียนต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนานไม่น่าเบื่อ สอดคล้องกับทฤษฎีหลักการสอน

(Jaitieng, 2003) นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนยังมีการพัฒนาการทางด้านของความคิดที่ช้า สมาธิสั้น รวมถึงขาดวินัยในการใช้ชีวิต ใช้เวลาไม่เป็นประโยชน์ ขาดการแยกแยะทางความคิด คำพูด การกระทำ และมีการแสดงออกไม่เหมาะสม บางครั้งครู อาจารย์ ผู้ปกครองเองก็เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีด้วย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่าการศึกษาสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Onsri, 2003) โดยมีครูผู้สอนใช้บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ (ความรู้เก่า+ความรู้ใหม่) ได้ด้วยตัวเอง พร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาตัวเองได้ทันที โดยที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และทักษะการโค้ช ทำให้ได้ทั้งความรู้ แนวความคิด และการลงมือปฏิบัติอย่างครบถ้วน การนำพุทธศิลป์ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดของการใช้ ศิลปะเป็นฐาน และ การคิดเชิงศิลปะ ซึ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาระบบการเชื่อมโยงความคิด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมด้วยวิธีการทางพุทธศิลป์ แสดงให้เห็นว่า พุทธศิลป์ช่วยโน้มน้าวจิตใจให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่น (Saijai, 2017) พุทธศิลป์ เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยศรัทธา ความรักที่มีต่อพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรง มีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมคำสอน จากนามธรรมไปเป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ในรูปของประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ ในอดีตนั้นการเผยแผ่พุทธธรรม อาศัยการจดจำและถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ ต่อมาได้พัฒนาไปสู่การจดจาร บันทึกเพื่อถ่ายทอดจนกระทั่งแพร่มาสู่กระบวนการทางศิลปะ ถึงแม้ว่าพุทธธรรมจะเป็นนามธรรม แต่เมื่อผ่านการสร้างสรรค์แล้วก็ปรากฏเป็นรูปธรรมให้เห็น ได้รู้สึก สามารถสัมผัสได้ด้วยอายตนะ 6 (Somdej Phra Yanasamvara (Charoen Suvaddhano). (1991). การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือ เป็นวิธีสอนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาความเป็นตัวตนของตัวเอง สอดคล้องกับ แนวคิดของการใช้ศิลปะเป็นฐาน (Nissley, 2010) และการคิดเชิงศิลปะ (Yakman, 2006) การเรียนรู้ด้วยศิลปะเป็นฐานสามารถช่วยพัฒนาจินตนาการ เช่นเดียวกับความคิดเชิงพื้นที่ และเชิงเหตุผล เชิงนามธรรม เป็นทักษะสำคัญสำหรับอนาคต ในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเศรษฐกิจโลก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์นั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้าง ฉันทะ หรือความยินดี พอใจ รักใคร่ รักในสิ่งที่ทำนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าการปรับปรุงพัฒนา หากเริ่มต้นด้วยความรักที่จะทำแล้ว โอกาสแห่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้มาก และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จะต้องกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการสร้างฉันทะ ซึ่งอาจมีที่มาได้หลายอย่าง เช่น บุคลิกภาพ ความน่ารัก น่าเคารพของครูผู้สอน ซึ่งสามารถจำกัดสภาพการณ์นี้ได้ด้วยคุณสมบัติแห่งการเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของจิตวิทยาเชิงบวก (Saligman, 2002) ส่วนกระบวนการพัฒนาในแต่ละด้าน คือ ด้านการสร้างสันติภายใน ด้านผู้สอนพุทธธรรม ด้านทักษะการสอนพุทธธรรม ด้านเครื่องมือและวิธีการสอนพุทธธรรม ด้านพุทธ

ศิลป์ และด้านกระบวนการสอนพุทธธรรม ยังคงเป็นสิ่งที่สามารถเสริมเติมเต็ม และพัฒนาให้ละเอียดดีขึ้นได้ตามกำลังแห่งความรัก ความใส่ใจพัฒนา ความรับผิดชอบ พยายาม ปรับปรุง ตรวจสอบ วัดผลคิดค้น แก้ไขปรับปรุง หรือรวมเรียกว่า อิทธิบาท 4

สรุป

การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ คือการสร้างสถานะที่มีความสุขมีความสัมพันธ์กับการฝึกสมาธิ เป็นการสร้างฉันทะให้เกิดมีต่อการเรียนพุทธธรรม ซึ่งเป็นตั้งต้นให้เกิดมีการศึกษาพัฒนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไป การพัฒนาการสอนพุทธธรรมด้วยพุทธศิลป์ สามารถใช้ได้ในทุกระดับการศึกษาและระดับองค์กร นอกเหนือจากการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางด้านต่างๆ ครูผู้สอนยังสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดลักษณะผู้สอนที่พึงประสงค์ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามกระบวนการพัฒนาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ ครูต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝนปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ในด้านการสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมการดำเนินชีวิตที่ทันต่อเหตุการณ์โลก มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ ไปยังทุกโรงเรียนทุกระดับของการศึกษา ตั้งแต่ประถม มัธยม ไปจนถึงมหาวิทยาลัย เพื่อให้บุคลากรครู ได้พัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพุทธศิลป์ และ การวิเคราะห์แก่นเนื้อหาพุทธธรรมที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังได้ปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับเยาวชนในยุคปัจจุบัน

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า การคัดเลือกครูเข้ารับการฝึกอบรม ต้องคัดเลือกครูที่มี ฉันทะ (Passion) ในการพัฒนาตนเอง มีความรักในการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความรักต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน พัฒนาครูพระสอนศีลธรรมเพื่อการพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์งานพุทธศิลป์ ที่ยังคงมีปรากฏอยู่ตามวัดวาอารามต่างๆ เพราะเมื่อพระสงฆ์ผู้อาศัยอยู่ในอาราม มีความรู้ความเข้าใจในพุทธศิลป์ก็จะเป็นการรักษาไว้ซึ่งพุทธธรรมผ่านพุทธศิลป์

1.3 จัดตั้งชมรมครูพุทธศิลป์ พุทธธรรม เพื่อสร้างชุมชนผู้มีความรู้ความสนใจใกล้เคียงกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน การให้ความรู้อย่างลึกซึ้งทางด้านพุทธศิลป์และพุทธธรรม ที่จำเพาะเจาะจงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้มีหน้าที่จัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นการทำงานที่เป็นระบบ ยกระดับการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาในคราวเดียว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำการพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ ไปทดลองใช้การ พัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์กับโรงเรียนอื่น หรือระดับการศึกษาอื่น

2.2 ขยายกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนากระบวนการสอนพุทธธรรมในโรงเรียนด้วยพุทธศิลป์ โดยทดลองใช้กับครูพระสอนศีลธรรม พระนักพัฒนา ในหมู่บ้าน ในชุมชน

References

- Child and Youth Development Promotion Committee, *National Child and Youth Development Plan 2017 – 2021 (Incorporating the 2nd National Child and Youth Development Action Plan 2017-2021)*. (2nd ed.), Bangkok: J.S. Printing.
- Inthasara, W. (2014). *Buddha's Teaching Methods*. Bangkok: Tummada Publishing.
- Jaitieng, A. (2003). *Teaching Principles*. Bangkok: Odeon Store Publishing.
- Katumarn, P. (2018). *Positive Psychology and Transformative Learning*. Retrieved August 16, 2020, from <https://drpanom.wordpress.com/2018/10/17>
- Katumarn, P. (2020). *Coaching and Mentoring for Teachers*. Retrieved August 16, 2020, from <https://drpanom.wordpress.com/2020/08/03/coaching-and-mentoring-for-teachers-2/>
- Nissley, N. (2010). Arts based Learning at Work: Economic Downturns, Innovation Upturns. and the Eminent Practicality of Arts in Business. *Journal of Business*.
- Onsri, J. (2003). ACTIVE LEARNING to learning in the 21st century. *Academic Journal*, 6(9), 11-16.
- Panich, V. (2012). *21st Century Skills*. Bangkok: Tathata Publication Co. Ltd. Press.
- Sajjai, K. (2017). Buddhism Art and Knowledge Management. Special article, *Journal of Humanities and Social Sciences Ratchapruuek University*, 3(1), 1-10.
- Seligman, M (2002). *Positive psychology*. Retrieved August 16, 2020, from <https://positivepsychology.com/what-is-positive-psychology-definition/>
- Somdej Phra Yanasamvara (Charoen Suvaddhano). (1991). Wisdom in Buddhism. Retrieved August 16, 2020, from <http://www.openbase.in.th/files/ebook/sangh/set2/sangharajaa004.pdf>
- Suthasinobol, K. (2017). *Consciousness and Ethics Professional Teacher*. Bangkok: Commercial World Media Co. Ltd.
- Whattananarong, K. (2013). *Technology of Instruction*. Retrieved August 16, 2020, from <https://www.thairath.co.th/content/336124>
- Yakman, G. (2006). *STEAM education*. Retrieved August 16, 2020, from http://www.academia.edu/33856479/STEAM_Education_Professional_Development_Practicum_and_Research

ผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม*

Effects of Ānāpānassati Kammaṭṭhāna in Hemodialysis Patients

จุฑามาศ วารีแสงทิพย์

Jutamas Vareesangthip

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: jutamas.koi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อภาวะสมองเสื่อม ต่อคุณภาพชีวิต และต่อความซึมเศร้า วัตถุประสงค์รองคือ เพื่อศึกษาผลเลือด และผลของสัญญาณชีพหลังการทำอานาปานสติกัมมัฏฐาน การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยได้รวบรวมผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 36 คน โดยได้ให้ผู้ป่วย ทำการสวดมนต์ร่วมกับการทำอานาปานสติกัมมัฏฐาน เป็นเวลา 35 นาที ทุกครั้งที่ผู้ป่วยมาฟอกเลือด นาน 12 สัปดาห์ ที่ เค.พี.เอส.การแพทย์คลินิกเวชกรรมเฉพาะทางโรคไต กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาวะสมองเสื่อมด้วย Montreal Cognitive Assessment (MoCA) ประเมินคุณภาพชีวิตด้วย SF-36 และ ประเมินภาวะซึมเศร้าด้วย Thai Depression Inventory Score (TDI) วิเคราะห์ผลเลือดพื้นฐานต่าง ๆ และค่าเฉลี่ยของชีพจร ของผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดที่เข้าร่วมการทดลอง โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = SD) การวิเคราะห์ค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test

ผลการวิจัย ตามลำดับของวัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์รอง 1) ผลประเมินภาวะสมองเสื่อม ผลการประเมินคุณภาพชีวิต และผลการประเมินภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดที่เข้าร่วมการทดลอง ดีขึ้นทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผลประเมินค่าของเสียในเลือด BUN และผลของอัตราการหายใจของผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดที่เข้าร่วมการทดลองดีขึ้นทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ผลของอานาปานสติกัมมัฏฐาน; ผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

Abstract

This research article contains the main objectives: to study the effects of Ānāpānassati Kammaṭṭhāna in hemodialysis patients on the dementia, on the quality of life and on the depression and the secondary objectives were to study the blood results and vital signs when

*Received March 9, 2021; Revised April 5, 2021; Accepted October 28, 2021

the hemodialysis patients had performed *Ānāpānassati Kammaṭṭhāna*. This research is quasi experimental research. Researcher included 36 thrice-weekly hemodialysis patients and assigned them to do 35 minutes of chanting and *Ānāpānassati Kammaṭṭhāna* in every hemodialysis session for 12 weeks at K.P.S. Medical Clinic, Specialized Kidney Disease, Bangkok. Data Analysis: Researcher analysed the dementia by Montreal Cognitive Assessment (MoCA), quality of life by SF-36, depression by Thai Depression Inventory Score (TDI) and analysed blood waste product (BUN) and vital signs average of the experimental hemodialysis patients. Inferential Statistics were used in finding out the mean and the standard deviation, statistical significance analysis using t-test.

The results of this research according to the main objectives and secondary objectives

1. The result of the study of the dementia, the quality of life and the depression of the experimental hemodialysis patients had all the significantly improved.
2. The result of the study of the blood waste product (BUN) and the respiratory rate of the experimental hemodialysis patients had all the significantly improved.

Keywords: Effects of *Ānāpānassati Kammaṭṭhāna*; Hemodialysis Patients

บทนำ

โรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย (End Stage Renal Disease) เป็นมหากภัยเงียบ ผู้ป่วยเหล่านี้สามารถมีชีวิตต่อไปได้ด้วยการบำบัดทดแทนไต (Renal Replacement Therapy) วิธีที่สำคัญคือ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis) ข้อมูลล่าสุด ปี พ.ศ. 2562 จากการลงทะเบียนการบำบัดทดแทนไตของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย มีผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้ายทั้งหมด 151,343 คน ในจำนวนนี้มีผู้ป่วย 114,262 คน กำลังได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม อุบัติการณ์ความชุก (prevalence) ของผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้ายที่พบในประชากรไทยทั้งหมด คือ 2,274 คนต่อประชากร 1 ล้านคนต่อปี รัฐบาลได้ใช้จ่ายเงินให้ผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ประมาณ 291,096 บาทต่อคนต่อปี (Thailand Renal Therapy Subcommittee: Nephrology Society of Thailand, 2019)

สถานการณ์ของภาวะสมองเสื่อมปานกลาง ถึงรุนแรงในผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้าย ที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม พบว่าสูงขึ้นเป็น 2 เท่าของประชากรทั่ว ๆ ไป (Kalirao et al. 2011) และพบว่าธรรมชาติปฏิบัติด้วยวิธีการทำสมาธิโดยวิธีอานาปานสติสมาธิ ทำให้ผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้ายที่ได้รับการฟอกเลือดมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Vareesangthip, 2010) และทำให้ผู้ป่วยที่ได้รับการล้างไตทางช่องท้องมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Vareesangthip, 2016) และยังพบว่าผลของธรรมชาติปฏิบัติด้วยวิธีอานาปานสติสมาธิ ทำให้ความซึมเศร้าดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Phairatwet et al. 2021) อีกทั้งยังพบว่าผู้ป่วยโรคไตอีกเสบอุปสที่ปฏิบัติธรรมแบบอานาปานสติ มีคุณภาพชีวิต ชีพจร ดีขึ้นกว่ากลุ่ม

ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับ normetanephrine ที่บ่งชี้การทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก ในเลือดมีแนวโน้มลดลงทั้งสองกลุ่ม (Bantornwan et al. 2014) จากหลักฐานที่พิสูจน์แล้วถึงผลของการปฏิบัติอานาปานสติอย่างเป็นรูปธรรมเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีอานาปานสติกัมมัญฐานมาช่วยผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อม

แนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ มาตรฐานการแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาการรักษาตามมาตรฐาน ชี้แนะการบำบัดทดแทนไตโดยวิธีฟอกเลือดล้างไตที่มีในปัจจุบัน (Chan et al. 2019) ยังมีแนวทางปฏิบัติ โดยใช้หลักการ การทำอานาปานสติกัมมัญฐานที่เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยภาวะสมองเสื่อม เพิ่มคุณภาพชีวิต และทำให้ผลลัพธ์ในการรักษาดีขึ้นได้ การให้การรักษารักษาโรคทางใจ ซึ่งแนวคิดเรื่องสุขภาพนั้นปรากฏหลักฐานมากมายในพระไตรปิฎก เช่น ในอังคุตตรนิกาย กล่าวไว้ว่า โรคในพุทธศาสนานั้น มี 2 ชนิด คือ 1. โรคทางกาย (กายโก โรค) 2. โรคทางใจ (เจตสิกโก โรค) บุคคลทั้งหลายนั้นมีโรคภัยเบียดเบียนแทบจะตลอดเวลา นั่นคือ โรคทางใจ ส่วนโรคทางกายนั้นอาจจะมีเวลาวางเว้นอยู่ได้บ้าง (Thai Tripitakas: 21/157/217) ธรรมเนียมปฏิบัติ ในการรักษาจิตให้สงบที่สำคัญ คือการเจริญวิปัสสนากัมมัญฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 โดยใช้การเจริญอานาปานสติภาวนา ซึ่งมีลมหายใจเข้าออกเป็นอารมณ์หลัก มีลักษณะเด่นคือ เป็นวิธีที่สะดวก เพราะใช้ลมหายใจซึ่งเนืองอยู่กับตัวของผู้ป่วยทุกคน ใช้ได้ทุกสถานที่ ไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์ สามารถดึงความสนใจของผู้ป่วยไต่สายออกมาจากบริเวณท้องที่มีไตอยู่จากการที่ต้องกำหนดพองยุบ เป็นต้น พอเริ่มปฏิบัติก็ได้ผลทันที คือ ภายใจ ผ่อนคลายได้พักเกิดความสงบโดยเร็ว ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย อานาปานสติสมาธิแม้ในที่เจริญแล้วทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข...สงบไปโดยเร็ว...” (Thai Tripitakas: 1/165/136-137) ผู้ป่วยเหล่านี้มีทุกขเวทนาของโรคอยู่แล้ว การแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่สะดวก ง่าย และให้ผลทันทีในการผ่อนคลายร่างกาย และที่สำคัญคือ ทางด้านจิตใจ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงสอนว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จได้ด้วยใจ” (Thai Tripitakas: 25/1/23)

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษาคือความโชคดีของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่สามารถมีชีวิตยืนยาวด้วยเครื่องไตเทียม ในขณะที่อวัยวะอื่นไม่มีเครื่องเทียม แต่ถ้าไม่ทำชีวิตที่ยืนยาวออกไปนั้น ให้มีคุณภาพและคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ต้องจ่ายไป อาจจะเป็นดาบสองคม คือ จะเป็นการยืดเวลาแห่งความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยออกไปอีก เนื่องจาก ภาวะสมองเสื่อม การแยกอาการของความซึมเศร้า และการมีสารพิษคั่งในกระแสเลือด (uremia) จากภาวะไตวายระยะสุดท้ายเป็นการยากมาก เพราะอาการแสดงออกมาจะเหมือนกัน ความคาดหวัง ที่จะนำคุณค่า และประโยชน์ของการสวดมนต์ร่วมกับการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัญฐาน ไปเยียวยารักษาใจผู้ป่วยที่กำลังได้รับทุกขเวทนาจากการนอนฟอกเลือด เพื่อช่วยภาวะสมองเสื่อม ทำให้สภาพจิตใจของผู้ป่วยมีคุณภาพ ไม่เครียด และประสิทธิภาพในการล้างไตดีขึ้น จนกว่าจะได้รับการปลูกถ่ายไต ดังมี การศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก:

1. เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ต่อภาวะสมองเสื่อม
2. เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อคุณภาพชีวิต
3. เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อความซึมเศร้า

วัตถุประสงค์รอง:

4. เพื่อศึกษาผลเลือด เมื่อผู้ป่วยได้ปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐานขณะได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
5. เพื่อศึกษาผลของสัญญาณชีพ เมื่อผู้ป่วยได้ปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐานขณะได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาความสำคัญและแนวคิดของปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน จากพระไตรปิฎก และแนวทางการปฏิบัติจากพระเกจิอาจารย์ เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น รวมถึงทำการศึกษานโยบายการดูแลสุขภาพผู้ป่วยไตวายระยะสุดท้ายที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม แนวคิดเรื่องภาวะสมองเสื่อม แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิต และแนวคิดเรื่องความซึมเศร้า

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม ได้ลงพื้นที่ดูสภาพแวดล้อม ที่ เค.พี.เอส.การแพทย์คลินิกเวชกรรมเฉพาะทางโรคไต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสถานที่ฟอกเลือดที่ได้มาตรฐานรับรองจาก การตรวจรับรองมาตรฐานการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (ตรต.) ของสมาคมโรคไตฯ เพื่อขออนุญาตทำการศึกษา และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือกลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดลอง ด้วยความสมัครใจ จำนวน 36 คน ที่มาฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 4 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ และขออนุญาตให้เข้าร่วมการศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย และลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย ตามที่ได้รับอนุมัติ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (หมายเลขใบรับรอง ว. 12/2562) กลุ่มตัวอย่างต้องปฏิบัติตามแผ่นดีวีดีขณะฟอกเลือด ตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และ ทำแบบสอบถามของเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีในขั้นตอนที่ 5 ก่อน และหลังจบการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

- 1) แผ่นดีวีดี (ปรับปรุง) ที่มีบทสวดมนต์ 15 นาที ต่อจากนั้นแนะนำการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน 5 นาที และปฏิบัติจริง 15 นาที ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นมาตรฐาน และใช้ได้ผลมาแล้ว ในงานวิจัยหลายงาน

2) เครื่องมือคัดกรองสำหรับภาวะสมองเสื่อมระยะแรกเริ่ม MoCA (Montreal Cognitive Assessment) ที่ใช้กันแพร่หลายตามโรงพยาบาลของรัฐบาล และได้รับอนุญาตจาก อาจารย์แพทย์ในสาขาระบบประสาทวิทยา (Neurologist) ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

3) เครื่องมือสำหรับการประเมินคุณภาพชีวิต: Quality of life แบบ short form 36 items ฉบับภาษาไทยที่ได้ขอลิขสิทธิ์จากเจ้าของผู้แปล (Krittayaphong et al. 2000)

4) เครื่องมือสำหรับการประเมินภาวะซึมเศร้า: The Thai Depression Inventory, TDI (Lotrakul, and Sukanich, 1999) ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าของผู้แปลให้ใช้ได้อย่างแพร่หลาย

ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมค่าของสัญญาณชีพที่มีการวัดเป็นระยะ ๆ ก่อน และหลัง การปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐานทุกครั้ง และผลเลือดของผู้ป่วยก่อนเริ่ม และหลังจบโครงการเป็นเวลา 12 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล โดย MoCA SF-36 และ TDI ค่าเฉลี่ยของชีพจร และผลเลือดพื้นฐานต่าง ๆ โดยใช้สถิติอนุมาณ ได้แก่ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = SD) การวิเคราะห์โดยใช้ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อน และหลังการอบรมการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน เพื่อดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ต่อภาวะสมองเสื่อม ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของ MOCA ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อน	หลัง	P value
MoCA	21.4 ± 4.5	25.6 ± 3.5	<0.001(*)

จากตารางที่ 1 พบว่า MoCA ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 21.4 เป็น 25.6 จาก P-value สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของ MoCA ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value น้อยกว่า 0.001*)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของ SF-36 ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อน	หลัง	P value
Physical Functioning (PF)	19.7 ± 5.2	23.6 ± 6.9	<0.001(*)
Role-Physical (Physical Role-Limitation) (RP)	5.3 ± 1.4	6.4 ± 1.7	0.004(*)

Bodily Pain (BP)	7.8 ± 3.1	9.7 ± 2.5	0.003(*)
General Health (GH)	11.7 ± 4.1	16.4 ± 5.5	<0.001(*)
Vitality (VT)	14.9 ± 5.0	18.7 ± 4.8	<0.001(*)
Social Functioning (SF)	7.3 ± 2.0	8.6 ± 2.0	0.001(*)
Role-Emotional (Emotional Role-Limitation) (RE)	4.4 ± 1.2	5.4 ± 1.0	0.001(*)
Mental Health (MH)	20.2 ± 6.2	24.2 ± 6.2	<0.001(*)
Physical Component Scale (PCS)	11.9 ± 2.6	15.0 ± 3.7	<0.001(*)
Mental Component Scale (MCS)	11.7 ± 2.9	14.7 ± 3.4	<0.001(*)
Total SF36	94.1 ± 19.2	115.2 ± 25.1	<0.001(*)
Reported Health Transition (RHT)	2.6 ± 1.0	2.1 ± 1.0	0.008(*)

จากตารางที่ 2 พบว่า SF-36 ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มีคะแนน PF, RP, BP, GH, VT, SF, RE, MH, PCS, MCS และ Total SF36 เพิ่มขึ้นจาก 19.7 เป็น 23.6, 5.3 เป็น 6.4, 7.8 เป็น 9.7, 11.7 เป็น 16.4, 14.9 เป็น 18.7, 7.3 เป็น 8.6, 4.4 เป็น 5.4, 20.2 เป็น 24.2, 11.9 เป็น 15.0, 11.7 เป็น 14.7 และ 94.1 เป็น 115.2 ตามลำดับ ส่วนคะแนน RHT ลดลงจาก 2.6 เป็น 2.1 จาก P value สรุปได้ว่า PF, RP, BP, GH, VT, SF, RE, MH, PCS, MCS, Total SF36 และ RHT ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value น้อยกว่า 0.05*)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อความซึมเศร้า ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของ depression score ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อน	หลัง	P value
คะแนน	15.1 ± 10.7	9.9 ± 7.6	<0.001(*)
ความรุนแรงของภาวะความซึมเศร้า, จำนวน (ร้อยละ)			
ไม่มีภาวะซึมเศร้า	30 (83.3)	32 (88.9)	
ภาวะซึมเศร้าขั้นอ่อน	-	2 (5.6)	
ภาวะซึมเศร้าขั้นปานกลาง	2 (5.6)	2 (5.6)	
ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรง	1 (2.8)	-	
ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรงมาก	2 (5.6)	-	

จากตารางที่ 3 พบว่า depression score ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการศึกษา 15.1 และคะแนนเฉลี่ยหลังการศึกษา 9.9 พบคะแนนเฉลี่ยลดลง P value น้อยกว่า 0.001* แสดงว่า depression score ของผู้ป่วยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเทียบเป็นความรุนแรงของภาวะความซึมเศร้า พบว่า ผู้ป่วยไม่มีภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83.3 เป็น 88.9, ภาวะซึมเศร้าขั้นอ่อนเพิ่มเป็นร้อยละ 5.6, ภาวะซึมเศร้าขั้นปานกลางไม่เปลี่ยนแปลง, ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรงและ ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรงมากลดลงเป็น 0

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาผลเลือด เมื่อผู้ป่วยได้ปฏิบัติอานาปานสติกัมมัญฐานขณะได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงค่าผลเลือดของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อน	หลัง	P value
Hemoglobin (Hb)	9.2 ± 1.5	9.2 ± 1.6	0.815
Hematocrit (Hct)	28.5 ± 4.6	29.4 ± 5.1	0.223
Blood Urea Nitrogen (BUN)	59.2 ± 12.2	52.8 ± 9.5	0.007(*)
Albumin (Alb)	4.1 ± 0.2	3.9 ± 0.6	0.235

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าผลเลือดของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มี Hb เปลี่ยนแปลงไม่เปลี่ยนแปลง Hct เปลี่ยนเพิ่มขึ้นจาก 28.5 เป็น 29.4 BUN (ของเสียในกระแสเลือด) และ Alb เปลี่ยนลดลง 59.2 เป็น 52.8 และ 4.1 เป็น 3.9 ตามลำดับ จาก P value สรุปได้ว่า BUN ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value เท่ากับ 0.007*)

วัตถุประสงค์ที่ 5 เพื่อศึกษาผลของสัญญาณชีพ เมื่อผู้ป่วยได้ปฏิบัติอานาปานสติกัมมัญฐานขณะได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 5 การเปลี่ยนแปลงสัญญาณชีพของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อน	หลัง	P value
Systolic Blood Pressure (SBP)	140.6 ± 16.4	138.8 ± 16.6	0.140
Diastolic Blood Pressure (DBP)	76.4 ± 6.9	76.7 ± 5.4	0.687
Pulse Rate (PR)	73.2 ± 4.2	73.7 ± 4.6	0.065
Respiratory Rate (RR)	17.3 ± 0.7	16.9 ± 0.3	0.004(*)

จากตารางที่ 5 พบว่า สัญญาณชีพของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มี SBP เปลี่ยนลดลงจาก 140.6 เป็น 138.8 DBP เปลี่ยนเพิ่มขึ้นจาก 76.4 เป็น 76.7 PR เปลี่ยนเพิ่มขึ้นจาก 73.2 เป็น 73.7 RR เปลี่ยนลดลงจาก 17.3 เป็น 16.9 จาก P value สรุปได้ว่า RR ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value เท่ากับ 0.004*)

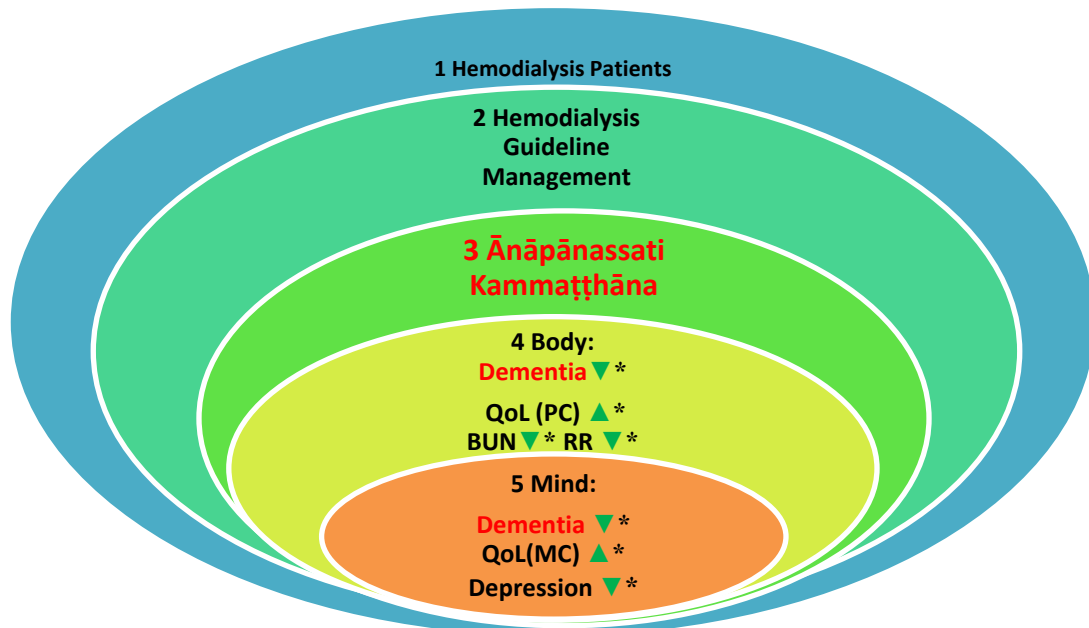
ตารางที่ 6 สรุปผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการศึกษาเป็นเวลา 12 สัปดาห์

	ก่อนการศึกษา	หลังการศึกษา	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
ภาวะสมองเสื่อม (Dementia) พบว่า MoCA ของผู้ป่วย	มีคะแนนเฉลี่ย 21.4	มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็น 25.6	ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value น้อยกว่า 0.001*)
คุณภาพชีวิต (QoL) พบว่า SF-36 มีคะแนนเฉลี่ยของ PF, RP, BP, GH, VT, SF, RE, MH, ตามลำดับ และ RHT มีคะแนนเฉลี่ย 2.6	มีคะแนนเฉลี่ย 19.7, 5.3, 7.8, 11.7, 14.9, 7.3, 4.4, 20.2, 11.9, 11.7 และ 94.1 ตามลำดับ	มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 23.6, 6.4, 9.7, 16.4, 18.7, 7.3, 5.4, 24.2, 15.0, 14.7 และ 115.2 ตามลำดับ	คุณภาพชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value น้อยกว่า 0.05*)

PCS, MCS และ Total SF36 และคะแนน RHT		และ RHT มีคะแนนเฉลี่ยลดลง เป็น 2.1	
ภาวะความซึมเศร้า Depression Score	มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม 15.1 ๑ ผู้ป่วยไม่มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 83.3 ๒ ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรง และขั้นรุนแรงมาก ร้อยละ 2.8, 5.6 ตามลำดับ	มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม ลดลง 9.9 ๑ ผู้ป่วยไม่มีภาวะซึมเศร้า เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 88.9 ๒ ภาวะซึมเศร้าขั้นรุนแรง และขั้นรุนแรงมาก ลดลงเป็น 0	ภาวะความซึมเศร้า โดยรวม ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value น้อยกว่า 0.001*)
ผลเลือด	ค่าของเสียในกระแสเลือด Blood Urea Nitrogen (BUN) เฉลี่ย 59.2	ค่าของเสียในกระแสเลือด Blood urea nitrogen (BUN) เฉลี่ยลดลง เป็น 52.8	ค่า BUN ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value เท่ากับ 0.007*)
สัญญาณชีพ Respiratory Rate	อัตราการหายใจ (RR) เฉลี่ย 17.3	อัตราการหายใจ (RR) เฉลี่ยลดลง เป็น 16.9	RR ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P value เท่ากับ 0.004*)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1: SmartArt graphic 1 New Knowledge of Effects of Ānāpānassati Kammaṭṭhāna in Hemodialysis Patients

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาเรื่อง ผลของอานาปานสติกัมมัฏฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม คือ “Happy Mind (DQD) & Happy Body (DQBR)” ดังที่กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่า โรคในพุทธศาสนานั้น มี 2 ชนิด คือ โรคทางกาย และ โรคทางใจ บุคคลทั้งหลายนั้นมีโรคภัยเบียดเบียนแทบจะตลอดเวลา นั่นคือ “โรคทางใจ” ส่วนโรคทางกายนั้นอาจจะมีเวลาว่างเว้นอยู่ได้บ้าง การศึกษานี้มีองค์ความรู้

ใหม่ คือ อานาปานสติกัมมัฏฐาน (วงกลม 3 Ānāpānassati Kammaṭṭhāna) เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ค่าสถิติในผู้ป่วยปรับเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ คือทำให้ภาวะสมองเสื่อม (Dementia) ของผู้ป่วยขณะฟอกเลือด (วงกลม 1 Hemodialysis Patients) ทั้งด้านร่างกาย และที่สำคัญคือด้านจิตใจ ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) มีรายละเอียดดังนี้ คือ นอกจากการรักษาผู้ป่วยขณะฟอกเลือด (วงกลม 1 Hemodialysis Patients) ตามมาตรฐานข้อแนะนำการบำบัดทดแทนไตโดยวิธีฟอกเลือดล้างไต (วงกลม 2 Hemodialysis Guideline Management) ที่มีในปัจจุบันแล้วนั้น การทำอานาปานสติกัมมัฏฐานเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้พบความสุขใจ และสุขภาพได้ คือ

1 Happy Mind (วงกลม 5 - DQD) ซึ่งเป็นใจกลางแห่งความสำคัญในรูป

1.1 ภาวะสมองเสื่อม (D = Dementia) ทางด้านจิตใจ พิสูจน์ได้ว่า ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) คือ ความจำ (Memory) ความคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) ความตั้งใจทวนซ้ำชุดตัวเลขที่กำหนด (Attention) การรับรู้สภาวะรอบตัว (Orientation) การทวนซ้ำ (Delay Recall) และทำให้มีอาการแปรปรวนน้อยลง มีเหตุผล บุคลิกภาพที่ดี มีชีวิตชีวา

1.2 คุณภาพชีวิต (Q = Quality of life, QoL) ทางด้านจิตใจ คือความรู้สึกมีชีวิตชีวา (Vitality) การทำกิจกรรมทางสังคม (Social functioning) อารมณ์ตามบทบาทที่มี (Role-Emotion) ภาวะสุขภาพจิต (Mental health) ทั้ง 4 มิตินี้เป็นดรชนีวัดสุขภาพจิต (Mental component: MC) พิสูจน์ได้ว่าทั้งหมดดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสุขภาพใจที่ดีขึ้น

1.3 ภาวะความซึมเศร้า (D = Depression) พิสูจน์ได้ว่า ภาวะความซึมเศร้า โดยรวมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) จึงทำให้ผู้ป่วยมีความสุข และกระตือรือร้นในชีวิต

2 Happy Body (วงกลม 4 - DQBR)

2.1 ภาวะสมองเสื่อม (D = Dementia) ทางด้านร่างกาย พิสูจน์ได้ว่า ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) คือ การเรียกชื่อให้บอกชื่อสัตว์ (Naming) การให้ลากเส้นต่อเนื่องไปตามลำดับ (Alternative Trail Making) การคัดลอกรูป (Visuoconstruction Skill) ความสามารถในการใช้คำพูด (Verbal Fluency) การพูดทวนประโยค (Sentence Repetition) ความตั้งใจทวนซ้ำชุดตัวเลขที่กำหนด (Attention) นึกถึงสิ่งที่ทำไปแล้ว หรือคำพูดได้ ไม่หลงทาง แต่งตัวถูกกาลเทศะ สนใจตัวเอง

2.2 คุณภาพชีวิต (QoL = Quality of life) ทางด้านร่างกาย คือสมรรถภาพทางกาย (Physical Functioning) ความสามารถทางกายภาพตามบทบาท (Role-Physical) อาการปวดเมื่อย (Bodily pain) การรับรู้ภาวะสุขภาพทั่วไป (General health) ทั้ง 4 มิติแรก รวมเป็นองค์ประกอบของดรชนีวัดสุขภาพทางกาย (Physical component: PC) พิสูจน์ได้ว่า ทั้งหมดดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสุขภาพกายที่ดีขึ้น

2.3 ค่าของเสียในกระแสเลือด (B = Blood Urea Nitrogen, BUN) ค่า BUN เป็นของเสียที่เกิดจากการเผาผลาญโปรตีนในร่างกาย และจะถูกกำจัดออกผ่านทางไต พิสูจน์ได้ว่า ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสภาพโรคทางกายที่ดีขึ้น เพื่อให้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

2.4 อัตราการหายใจ (R = Respiratory Rate, RR) อัตราการหายใจ (RR) พิสูจน์ได้ว่า ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) เมื่อผู้ป่วยมีอัตราการหายใจที่ลดลง จะทำให้ไม่เหนื่อยใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาเรื่องนี้ คือ “Happy Mind (DQD) & Happy Body (DQBR)” อธิบายได้ว่าผู้ป่วยมีความสุขทางด้านจิตใจ และทางด้านกาย ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) วิธีการขั้นตอนเหล่านี้ทำให้เกิดคุณประโยชน์ รูปแบบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในเชิงวิชาการ และได้แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทาง และขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม และพัฒนาการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน ไปใช้แก่บุคคล ศูนย์พอกเลือดที่มีอยู่มากมายในประเทศไทย สังคมโดยรวม และองค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำการฝึกแบบนี้ไปประยุกต์ เป็นหลักสูตร เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน และการใช้ชีวิตที่สงบ และเป็นสุขต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าการประเมินภาวะสมองเสื่อมโดยใช้แบบทดสอบ MoCA ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะภาวะความจำของผู้ป่วยดีขึ้นจากการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คาน และ โพลิช (Cahn, and Polich, 2010) พบว่าการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน สามารถลดความไวปฏิกิริยาของการรับรู้ และ ความตื่นตื้นลงได้ และทำให้ลดความสูงคลื่น P3a ในสมอง ซึ่งเป็นผลในการช่วยลดการถูกระตุ้นของระบบประสาทอัตโนมัติ และจากสิ่งเร้า จนทำให้เสียสมาธิ ทำให้หัวใจเต้นช้า ทำให้ภาวะของร่างกาย และจิตใจสงบลง ไม่ถูกระตุ้นได้ง่าย มีสมาธิดีขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ความจำ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นตามมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มราเชกส์ และคณะ มิเชลและคณะ (Mrazek et al. 2013) พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกสติ มีประสิทธิผล เป็นวิธีการที่มีคุณภาพ สำหรับการพัฒนาความจำ ความรับรู้ ความเข้าใจ และยังมีผลที่ตามมาอีกมากมาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีนา วิมเมอร์ และคณะ (Wimmer et al. 2016) พบว่า ผลของกระบวนการรู้ (Cognitive Effects) ของการฝึกสติโดยมีผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิด กับกลุ่มตัวอย่าง 34 คน ทำให้มีการพัฒนาความตั้งใจเรียน ความยืดหยุ่นของกระบวนการรู้ การไม่ขัดขวางกระบวนการรู้ หรือความจำ มีผลดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการประเมินคุณภาพชีวิต พบว่าดีขึ้นทั้งมิติทางด้านร่างกาย และจิตใจ ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐานทำให้คุณภาพชีวิต ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจของผู้ป่วยดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวิทย์ บัณฑิตวรธรรม และคณะ (Bantornwan et al. 2014) พบว่ากลุ่มธรรมปฏิบัติ ที่ปฏิบัติอานาปานสติ ที่บ้านทุกวันเป็นเวลา 6 เดือน มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวนดานา และคณะ (Vandana et al. 2011) พบว่าการทำสมาธิแบบผสมผสาน (IAM) สามารถลดฮอร์โมนความเครียด (Stress Hormones) ได้ในทันที และมีประสิทธิผลในระยะยาวทำให้ไม่เครียด เป็นผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นตามมา และยังมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ ออร์ก้า โอเบิร์ก (Oberg, Rempe, and Bradley 2013) พบว่า การให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการการฝึกสติสามารถทำให้ได้รับความสงบทางด้านจิตใจ สามารถอยู่กับปัจจุบันขณะได้ดี ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการประเมินภาวะความซึมเศร้า มีคะแนนเฉลี่ยภาวะความซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการเจริญอานาปานสติภาวนา พอเริ่มปฏิบัติก็ได้ผลทันที สอดคล้องกับพระพุทธองค์ที่ได้ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อานาปานสติสมาธิแม้ในที่เจริญแล้วทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นสภาพสงบประณีต สดชื่น เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข... สงบไปโดยเร็ว...” (Thai Tipitakas, 1996) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะรัตน์ ไพรัชเวทย์ และคณะ (Phairatwet et al. 2021) ได้พบว่าผลของอานาปานสติก็มีพื้นฐานในผู้ป่วยขณะฟอกเลือดทำให้ภาวะความซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าค่าของเสียในกระแสเลือด (BUN) ของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษา ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะเป็นที่คาดได้ว่าการทำอานาปานสติก็มีพื้นฐานแล้วทำให้การฟอกเลือดมีประสิทธิภาพดีขึ้น เพราะ Blood urea nitrogen (BUN) เป็นของเสียที่เกิดจากการเผาผลาญโปรตีนในร่างกาย และจะถูกกำจัดออกผ่านทางไต เมื่อปริมาณ BUN ในเลือดสูงขึ้นอาจบ่งชี้ถึงการทำงานของไตที่ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มากิโก เซกิ และคณะ (Seki et al. 2019) พบว่าระดับของ BUN ที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับต่ออัตราการกรองของไตที่เป็นผลลัพธ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งบ่งชี้ว่า BUN เป็นเครื่องบ่งชี้ที่มีประโยชน์ในการทำนายความก้าวหน้าของโรคไต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 พบว่าสัญญาณชีพของผู้ป่วยก่อนและหลังการศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความดันโลหิตตัวบน (SBP) เฉลี่ยลดลงจาก 140.6 เป็น 138.8 คือใกล้เคียง 2 มิลลิเมตรปรอท และมีอัตราการหายใจ (Respiratory Rate = RR) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะ การปฏิบัติอานาปานสติได้ผลในการช่วยผู้ป่วยในเรื่องของการลดลงของความดันโลหิต และอัตราการหายใจที่เป็นสัญญาณแห่งชีวิต ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลวิงตัน และคณะ (Lewington et al. 2002) พบว่าการลดความดันโลหิตลง 2 มิลลิเมตรปรอท สามารถลดอัตราการตายจากโรคหัวใจขาดเลือด (Ischemic Heart Disease) ได้ร้อยละ 7 และลดการอัตราการตายจากโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) ได้ร้อยละ 10 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนสการ์ และคณะ (Ansgar et al. 2007) โดยวิธีการสอนกลุ่มตัวอย่างให้จดจ่ออยู่กับลมหายใจ และห้ามไม่ให้หายใจเร็วเป็นเวลา 3 ชั่วโมงในห้องทดลอง แล้วจึงวัดผล พบว่า อัตราการหายใจลดลง และลดความไม่มั่นคงของกำลังสำรอง (Tidal Volume) ในการหายใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

สรุปภาพรวมของการวิจัย เรื่องผลของอานาปานสติที่มีพื้นฐานในผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม พบว่าผู้ป่วยมีภาวะสมองเสื่อม คุณภาพชีวิต ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ภาวะความซึมเศร้าโดยรวม ค่าของเสียในกระแสเลือด Blood Urea Nitrogen (BUN) และอัตราการหายใจ ทั้งหมดดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาเรื่องนี้ คือ “Happy Mind (DQD) & Happy Body (DQBR)” อธิบายได้ว่าผู้ป่วยมีความสุขทางด้านจิตใจ และทางด้านกาย ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (*) วิธีการขั้นตอนเหล่านี้ทำให้เกิดคุณประโยชน์ รูปแบบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในเชิงวิชาการ และได้แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทาง และขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม และพัฒนาการปฏิบัติอานาปานสติที่มีพื้นฐาน ไปใช้แก่บุคคล ศูนย์ฟอกเลือดที่มีอยู่มากมายในประเทศไทย สังคมโดยรวม และองค์กร

ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำการฝึกแบบนี้ไปประยุกต์ เป็นหลักสูตร เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน และการใช้ชีวิตที่สงบ และเป็นสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การประเมินภาวะสมองเสื่อมของผู้ป่วย ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าภาวะความจำของผู้ป่วยดีขึ้นจากการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรนำการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย และสะดวกนี้ ไปใช้ในโรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำการฝึกแบบนี้ไปประยุกต์ เป็นหลักสูตร เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร และสามารถนำไปใช้ได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การประเมินคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยทั้งมิติทางด้านร่างกาย และจิตใจ ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้คือ ควรทำเอกสารบทสวดมนต์ร่วมกับการสอนทำอานาปานสติสมาธิ เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยแจกให้ผู้ป่วยเป็นรูปเล่ม ให้สวยงาม น่าอ่าน และสะดวกในการพกพา พร้อมกับการทำเสียงการสอนเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้ป่วยได้นำติดตัวไปฟังขณะขับรถ ที่บ้าน หรือที่ทำงาน เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมนี้ และนำผลงานนี้ไปนำเสนอสู่เวทีการประชุมทางการแพทย์ทั่วโลก เพื่อเป็นการยืนยันถึงผลของการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน ตามแนวทางพระพุทธศาสนาทำให้ประชากรโลกที่มีการเพิ่มขึ้น อยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าการประเมินภาวะความซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ คือควรนำวิธีการปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย และสะดวก ไปใช้ให้กับผู้ป่วยอื่นๆ ที่ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล ทั้งที่เป็นโรคเรื้อรังและไม่เรื้อรัง อันจะทำให้ ภาวะสมองเสื่อม และภาวะความเครียดที่ลดลงได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า BUN (ของเสียในกระแสเลือด) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ โดยนำไปแนะนำผู้บริหารของศูนย์ฟอกเลือดที่มีอยู่มากมายในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมได้ปฏิบัติอานาปานสติกัมมัฏฐานอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่สถานพยาบาล และที่บ้าน ซึ่งเป็นผลอันจะทำให้คุณภาพในการฟอกเลือดดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีในการรักษาต่อไปในอนาคต และสร้างเป็นองค์ความรู้ นวัตกรรมในเรื่องวิธีการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 5 การหายใจเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความดันโลหิตตัวบน (SBP) เฉลี่ยลดลง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ คือ แพทย์และพยาบาลควรแนะนำวิธีการฝึกอานาปานสติสมาธิแก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ เพื่อให้สัญญาณชีพ อันเป็นพื้นฐานของชีวิตได้อยู่ในภาวะที่ใกล้เคียงปกติให้มากที่สุด เพื่อให้จิตใจหายเครียด และจิตใจมีความมั่นคงยิ่งขึ้น แพทย์และพยาบาล

ควรได้ฝึกทำสมาธิเป็นประจำสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีห้องเฉพาะสำหรับให้ญาติของผู้ป่วย ที่อยู่ในหน่วยบำบัดพิเศษต่าง ๆ ได้ทำอานาปานสติสมาธิระหว่างการรอคอยผู้ป่วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรทำการวิจัยโดยวิธีดำเนินการวิจัยเดียวกันนี้ ที่เป็นการศึกษาที่มีขนาดใหญ่ครอบคลุมทั้งภูมิภาค หรือทั้งประเทศ

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่อง “การฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้เข้าร่วมโครงการการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน”

2.3 ควรทำการวิจัยเรื่อง “การลดภาวะความเครียดของผู้ป่วยโรคหัวใจที่ได้เข้าร่วมโครงการการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน”

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement): ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณแก่ผู้ป่วยฟอกเลือด และเจ้าหน้าที่ ที่ เค.พี.เอส.การแพทย์คลินิกเวชกรรมเฉพาะทางโรคไต กทม. ที่ร่วมทำการวิจัยจนสำเร็จด้วยดี

แหล่งเงินทุน (Funding disclosure): ดร. จุฑามาศ วาริแสงทิพย์ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากมูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทย ด้วยความขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflicts of interest): ผู้เขียนไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแต่อย่างใด

References

- Ansgar, C. et al. (2007). Psychophysiological effects of breathing instructions for stress management. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, 32(2), 89-98.
- Bantornwan, S. et al. (2014). Role Of Meditation in Reducing Sympathetic Hyperactivity and Improving Quality of Life in Lupus Nephritis Patients with Chronic Kidney Disease. *Journal of Medicine Associate Thai*, 97(3), S101-S107.
- Cahn, B., & Polich, J. (2010). Meditation (Vipassana) and The P3a Event-Related Brain Potential. *International Journal of Psychophysiology*, 72(1), 51-60.
- Chan, C. T. et al. (2019). Dialysis Initiation, Modality Choice, Access, And Prescription: Conclusions from A Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) Controversies Conference. *Kidney International*, 96(1), 37-47.
- Kalirao, P. et al. (2011). Cognitive Impairment in Peritoneal Dialysis Patient. *American Journal of Kidney Disease*, 57(4), 612-620.
- Krittayaphong, R. et al. (2000). Reliability of Thai Version of SF-36 Questionnaire for The Evaluation of Quality of Life in Cardiac Patients. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 83(2), S130-S136.

- Lewington, S. et al. (2002). Age-Specific Relevance of Usual Blood Pressure to Vascular Mortality: A Meta-Analysis of Individual Data for One Million Adults in 61 Prospective Studies. *Lancet*, 360(9349), 1903–1913.
- Lotrakul, M., & Sukanich, P. (1999). Development of the Thai Depression Inventory. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 82(12), 1200-1207.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Mrazek M., Franklin M., & Phillips, D. T. (2013). Mindfulness Training Improves Working Memory Capacity and GRE Performance While Reducing Mind Wandering. *Journal of Psychological Science*, 24(5), 776–781.
- Oberg, E.B., Rempe, M., & Bradley, R. (2013). Self-directed Mindfulness Training and Improvement in Blood Pressure, Migraine Frequency, and Quality of Life. *Global Advances in Health and Medicine*, 2(2), 20-25.
- Phairatwet, P. et al. (2021). The Effect of Dhamma Practice on Depression Outcomes in Hemodialysis Patients. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 104(1), 44-51.
- Seki, M. et al. (2019). Blood Urea Nitrogen is Independently Associated with Renal Outcomes in Japanese Patients with Stage 3 – 5 Chronic Kidney Disease: A Prospective Observational Study. *BMC Nephrology*, 20(1), 115.
- Thailand Renal Therapy Subcommittee: Nephrology Society of Thailand. (2019) *Thailand Renal Replacement Therapy Year 2016-2019*. Bangkok: The Nephrology Society of Thailand.
- Vandana, B. et al. (2011). Impact of Integrated Amrita Meditation Technique on Adrenaline and Cortisol Levels in Healthy Volunteers. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2011(3479), 379645.
- Vareesangthip, J. (2010). *The Improvement of The Quality of Life of The End Stage Renal Disease Patients by Dhamma Practice*. Bangkok: Amy Enterprise Company Limited.
- Vareesangthip, J. et al. (2016). A Study of the Effect of Ānāpānassati Kammaṭṭhāna on the Quality of Life in Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis Patients. *Journal of Graduate Studies Review*, 12(3), 31-44.
- Wimmer, L. et al. (2016). Cognitive Effects of Mindfulness Training: Results of a Pilot Study Based on a Theory Driven Approach. *Frontiers in Psychology*, 12(7), 1037.

การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน*

Human Development in Buddhist Community in the Present Age

¹พระมหาจิริวัฒน์ กนตวณโณ, พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมฺโม, เสนาะ ผดุงฉัตร และ พูนศักดิ์ กมล

¹ Phramaha Chiravat Kantawanno, Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo,

Sanoh Padoongchatra and Poonsak kamol

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: guntawanno@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อพัฒนาหลักการและวิธีการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนา ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่บริเวณบ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรเลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ ได้แก่ เจ้าอาวาสพระ ผู้นำชุมชน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนทั่วไป และครู เยาวชน ในชุมชนชาวพุทธ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 ในชุมชนบ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรเลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ พบว่า (1) ควรมีการพัฒนาคนในชุมชนในเรื่องของอาชีพให้มีความมั่นคงและมีคุณธรรม ด้วยการวางแผนการพัฒนา ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชน ในการส่งเสริมอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ในการที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม (2) การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ควรมีการพัฒนาคนในชุมชนในเรื่องของการมีจิตอาสาและจิตสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกัน พร้อมกับการวางแผนพัฒนาส่งเสริมคนในชุมชนให้ลงมือปฏิบัติและสร้างเครือข่ายของการทำงานร่วมกัน (3) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนต้องเป็นกิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมองเห็นปัญหาของชุมชนรวมทั้งสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาคน; ชุมชนชาวพุทธ; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the principles of human development in the Buddhist community in the 21st century; 2) to study and analyze human development in the Buddhist community in the 21st century; and 3) to develop principles and methods for human development in the Buddhist community in the 21st century. The study applied a qualitative research approach by way of participatory action and in-depth interviews. The data were collected with key informants by mean of purposive sampling, which consisted of Buddhist leaders, community leaders, and Buddhists who were related to the area of Ban Ang Kan in Moo 4 and Ban Khok Banleng in Moo 10, Buruesi Subdistrict, Mueang District, Surin Province which included abbots, monks, community leaders, president of subdistrict administrative organization, subdistrict headman, village headman, general people, teachers, and youth. The obtained data were analyzed, summarized, and presented by way of descriptive method according to the objectives of the research.

From studying the use of Buddhist teachings to develop human in the Buddhist community in the 21st century of Ban Ang Kan in Moo 4 and Ban Khok Banleng in Moo 10, Buruesi Subdistrict, Mueang District, Surin Province, it is found as follows: (1) Human development in the community should focus on establishing a stable and moral career through a development plan and problem analysis, as well as requesting cooperation from all parts in the community to promote career that can generate sufficient income for living while promoting morality as well; (2) To develop humans into quality human resources, volunteering and sense of responsibility should be prioritized, along with putting out a development plan to encourage people in the community to take action and form a network of collaboration; and (3) The activity arrangement for community development must be activity in which the majority of the community members may engage, so that they can comprehend and identify the community problems, leading to the formulation of guidelines to solve problems in the same direction.

Keywords: Human Development; Buddhist Community; 21st Century

บทนำ

แนวคิดการพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดความสมดุล หากมุ่งพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวอาจมีสภาพขาดความสมดุล ดังเช่นในทฤษฎีความล่าทางวัฒนธรรม (Cultural Lag) เกิดสภาพที่เรียกว่า สมัยใหม่แต่ไม่พัฒนา (Modernization Without

Development) ขึ้นในชุมชนอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาชุมชนนั้นล้มเหลวหรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ตัวอย่างการมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่พัฒนาคน เช่น มีการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างศาลาประชาคม ศาลาอ่านหนังสือ หรือสร้างสวนขึ้นในหมู่บ้านโดยหลาย ๆ ฝ่ายเล็งเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประชาชนในหมู่บ้านที่จะใช้เป็นสถานที่ประชุม เป็นสถานที่อ่านหนังสือต่าง ๆ หรือเป็นสถานที่ปลอดทุกข้ออย่างถูกสุขลักษณะ เมื่อสร้างสถานที่เหล่านี้ขึ้นแต่ไม่มีการพัฒนาคนหรือให้ความรู้หรือส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความต้องการสิ่งเหล่านี้อย่างแท้จริงแล้ว ผลที่ตามมาก็คือในหมู่บ้านนั้น ๆ มีถาวรวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้น 3 อย่างก็จริง แต่ประชาชนไม่สนใจที่จะไปใช้บริการรวมไปถึงไม่มีใครใส่ใจดูแลบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมและปล่อยทิ้งไว้ให้กรำง กลายเป็นสถานที่เลี่ยมว้าวควายบ้าง หรือเป็นสถานที่เก็บของบ้าง เช่นนี้ถือว่าการพัฒนาที่ล้มเหลว ในขณะที่เดียวกันหากมุ่งพัฒนาคนแต่เพียงด้านเดียวโดยไม่พัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมอย่างแข็งขันเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับการศึกษาอ่านออกเขียนได้ โดยมีการให้การศึกษหรือจัดฝึกอบรมให้แก่ประชาชนเพื่อสั่งสอนให้ประชาชนมีการเสียสละ อดทน สม่ครสมาน สามัคคี มีความรู้ความฉลาดขึ้น แต่สภาพของประชาชนในหมู่บ้านนั้นอดอยาก แห้งแล้งเพราะขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้หรือขาดแคลนทรัพยากรอันเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาคนเช่นนี้ก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ เพราะเมื่อประชาชนไม่มีจะกิน ดำรงชีวิตอย่างเดือดร้อนลำบาก ไม่มีที่พักอาศัยที่ดีพอ ไม่มีพื้นที่ทำกิน การรณรงค์ให้การศึกษอบรมต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียวก็ไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้นการพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมจะต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างสมดุลและสมำเสมอตลอดเวลา

การดำเนินชีวิตในสังคม ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ เนื่องจากผู้คนในสังคมมีความเชื่อ ความศรัทธาที่แตกต่างกัน การที่จะทำให้ผู้คนสามารถอยู่ในชุมชนหรือสังคมเดียวกันได้อย่างสงบและมีความสุขนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน อีกทั้งมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างลึกเลี่ยมไม่ได้ ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เครือญาติ เพื่อนบ้าน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมในชุมชน ดังนั้น การพัฒนาชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะหรือความสามารถคน การพัฒนาด้านศีลธรรมหรือจิตใจ และการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างรอบด้าน ในส่วนของวัดที่เป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญของชุมชนและมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างวัดและคนในชุมชน วัดจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนด้านความเจริญทางจิตใจและศีลธรรม นอกจากวัดจะเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ในการศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจแล้ว ยังเป็นสถาบันหลักที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางสังคม เป็นแหล่งศิลปวิทยาการ ทำหน้าที่อบรมและเผยแผ่ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ไปสู่คนในชุมชนตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเสียชีวิต (Maliwan, and Malathong, 1990) ส่วนคนในชุมชนที่เป็นชาวพุทธมีบทบาทในการอุปถัมภ์หรือให้การสนับสนุนค้ำจุนวัดในฐานะเป็นพุทธมามกะ เพื่อให้พุทธศาสนาดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปได้

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง สภาพะปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์กำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง ปัญหาหลักเกิดจากขาดการเสริมสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบ (Arunnakasikon et. al., 2003) ส่งผลให้เกิดปัญหาหรือเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนในชุมชนในด้านที่ไม่

สร้างสรรค์บ่อยครั้ง เช่น การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ ปัญหาความรุนแรง การทะเลาะวิวาทในงานเทศกาลหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ การขาดระเบียบวินัยในตนเอง และการขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับชุมชนและกับเยาวชนที่เป็นเมล็ดพันธุ์หรือกำลังหลักในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว ซึ่งสิ่งที่สามารถป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ คือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับกลุ่มเยาวชน โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น วัดและพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลทางด้านจิตใจของคนในชุมชน จึงต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันบริบททางสังคมเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่ในการช่วยพัฒนาสังคมมวลรวม ในด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้เกิดจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมในสังคม (Wasi, 1997) ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเผยแผ่และปลูกฝังให้คนในชุมชนได้นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการพัฒนาคณะในชุมชนบ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรเลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยการนำแนวคิดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาคณะในชุมชนชาวพุทธควบคู่ไปกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคณะ พัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคม และชี้ให้เห็นการจัดกระบวนการทางความคิดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านเรียนรู้จนตกผลึกแนวทางในการพัฒนาเชิงประจักษ์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักในการพัฒนาคณะในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาหลักการและวิธีการการพัฒนาคณะในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาคณะในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรเลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์

2. ประชากร

ประชากร ได้แก่ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ครูสอนศาสนา ชาวบ้าน เยาวชน นายก อบต.กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่บ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรเลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำทางพระพุทธศาสนาในชุมชน ได้แก่ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ครุสสอนศาสนา ชาวบ้าน เยาวชน นายก อบต.กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบันหลักในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน ในการศึกษาวิจัยวิเคราะห์หลักคำสอนกับหลักพุทธศาสนาในการสร้างบุคคลอย่างมีคุณภาพให้เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมกับแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหลักในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน ศึกษาหลักคำสอนต่าง ๆ ที่กล่าวถึงวิธีการในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยความพอเพียง อันมีคำสอนของศาสนาพุทธเป็นหลักยึดโยง

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา
2. รวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบันหลักในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน ในการศึกษาวิจัยวิเคราะห์หลักคำสอนกับหลักพุทธศาสนาในการสร้างบุคคลอย่างมีคุณภาพให้เกิดขึ้นในชุมชนเท่านั้น
3. นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบันในประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นในการศึกษาการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธ ด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลให้เชื่อมโยงกัน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาหลักในการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 พบว่า วัดและชุมชนในสังคมต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันมาตั้งแต่อดีต วัดมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้คนในชุมชนนำไปปรับใช้ เพื่อพัฒนาให้คนเกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งหลักธรรมที่คนในชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันประกอบด้วย 1) ทิฐุธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือหลักสร้างความสำเร็จทันตาเห็น ได้แก่ การมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน การประกอบอาชีพอันสุจริต, การรู้จักอดออม, การเลือกคบคนดี ไม่ข้องแวะกับคนพาล, การรู้จักเลี้ยงชีพให้มีความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือไม่ตระหนี่จนเกินไป 2) การงดเว้นจากอบายมุข 3) การดำรงชีวิตด้วยหลักทางสายกลางหรือมรรคมีองค์ 8 โดยเริ่มจากกลุ่มเยาวชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้ให้ความเห็นในเรื่องของการพัฒนาคนในชุมชนว่า ควรมีการพัฒนาคนในชุมชนในเรื่องของอาชีพให้มีความมั่นคงและมีคุณธรรม ด้วยการวางแผนการพัฒนาและศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายในชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ ในการที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรม พร้อมกับแนวคิดทางด้านความเป็นอยู่ในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของคุณธรรม ถ้าชุมชนยังมีอบายมุขอยู่มาก เช่น การดื่มสุรา ดิยาเสพติด เล่นการพนันยังมีการพัฒนามาก็เป็นไปได้ยาก รวมไปถึง การให้การศึกษากับคนในชุมชนเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคสมัย การให้ความร่วมมือในงานสร้างความเจริญมาสู่ชุมชนวางแผนพัฒนาส่งเสริมคน ด้วยการศึกษาย่างเท่าเทียมและการวางแผนพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพความรู้ความสามารถ ให้โอกาสและความเท่าเทียมในสังคมและชุมชน ควรมีแนวทางการพัฒนาชุมชนร่วมกับสถาบันการปกครองโดยการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้การพัฒนาชุมชนนั้นมีความเจริญยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาหลักการและวิธีการการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 พบว่า การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ควรมีการพัฒนาคนในชุมชนในเรื่องของการมีจิตอาสาและจิตสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกัน พร้อมกับการวางแผนพัฒนาส่งเสริมคนในชุมชนให้ลงมือปฏิบัติและสร้างเครือข่ายของการทำงานร่วมกัน ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนและอยู่ร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การช่วยกันเก็บขยะในหมู่บ้าน แล้วนำมาคัดแยก เพื่อนำไปขายแล้วนำเงินส่วนที่ได้มาสร้างหรือทำให้เกิดประโยชน์ในหมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีจิตสำนึกในเรื่องของการช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน การพัฒนาชุมชนโดยบทบาทขององค์กรทางศาสนา เช่น การจัดกิจกรรมฟังธรรมในวันพระ การเผยแผ่หลักธรรมด้านศีล สมาธิและปัญญา เพื่อฝึกจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความสงบ รู้จักควบคุมความประพฤติให้อยู่ในกรอบศีลธรรม ไม่ก่อความวุ่นวายเดือดร้อนรำคาญแก่เพื่อนบ้านในชุมชน การจัดหาวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้สมาชิกในชุมชนในเรื่องของการประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมค่ายธรรมะ ธรรมรงค์ให้เยาวชนห่างไกลจากอบายมุข การใช้สื่อหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเผยแพร่ความรู้และพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

เป็นต้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการสนับสนุนและการร่วมมือกันระหว่างองค์กร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนกับ วัด และชาวบ้านในชุมชน ซึ่งเป็นการทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือกันเพื่อให้การจัดกิจกรรม และแนวทางในการพัฒนาคนในชุมชนบรรลุผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในศตวรรษที่ 21 การศึกษาการพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนควรมีการจัดอบรมและพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างทักษะประกอบอาชีพ การอบรมแนวทางสร้างงาน สร้างรายได้ การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์คนในชุมชน กิจกรรมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมจิตอาสาในช่วงเทศกาลต่างๆ การจัดกิจกรรมต้านภัยยาเสพติดและอบายมุข อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนต้องเป็นกิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การจัดกิจกรรมฝึกอาชีพทำขนมไทย สุนทรียาทำขนมนางเล็ด ขนมหักมุก ขนมดอกจอก และสืบสานภูมิปัญญาชาวบ้านด้วยวงดนตรีพื้นบ้านการทอผ้าไหม ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความสามัคคีกันในชุมชน เสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตและการทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบันจึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องของหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นอย่างดี เพราะหลายคนที่กล่าวว่านับถือศาสนาพุทธแต่ไม่ให้ความสำคัญต่อหลักคำสอนและไม่มีความเข้าใจที่แท้จริงในหลักธรรม ดังนั้น จึงควรเริ่มปลูกฝังและพัฒนาโดยเริ่มจากเยาวชน เช่น การฝึกความลำบากและความอดทนในการทำงาน การส่งเสริมค่านิยมทางด้านคุณธรรม มีความเมตตาในการช่วยเหลือผู้คนที่ขาดแคลน ดังจะเห็นได้จากโครงการธนาคารขยะในชุมชน ที่มีการจัดเก็บขยะไปขายและนำเงินที่ได้ไปสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน กิจกรรมธรรมะวัยทีนส์ ในห้องเรียนช่วงภาคบ่ายและภาคเช้า เพื่อให้ นักเรียนได้ฟังธรรมกับคณะพระอาจารย์เพื่อเป็นทักษะในการดำเนินชีวิตตามช่วงวัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียนและหมู่บ้าน ทำให้ทั้งสามสถาบันมีความใกล้ชิดกัน มีความเข้าใจและมองเห็นปัญหาของเยาวชนในชุมชนและสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาลงไปในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคนในชุมชนชาวพุทธในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้วิจัยได้ดังนี้ คือ วัดมีบทบาทและมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคคลในชุมชนทางด้านจิตใจ ด้วยการเผยแผ่และปลูกฝังหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่ชาวบ้านในชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรก เพราะหากคนในสังคมมีสภาพจิตใจที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติและค่านิยม แนวคิดหรือมุมมองที่เป็นไปในทางที่ดี จะทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข ลดปัญหาความขัดแย้ง มีวิถีคิดและจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัย มีน้ำใจและสามัคคีกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากทุนมนุษย์ ถือเป็นทุนพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญสืบต่อไปได้ ดังนั้น การพัฒนาโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านจิตใจของคนในชุมชนให้เป็นไปในทางที่เรียบร้อยดีงามแล้ว จึงจะสามารถต่อยอดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ในสังคมของบ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน รวมไปถึงการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิต มีความตระหนักและรู้เท่าทันถึงสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาเยาวชน ด้วยการส่งเสริมค่านิยมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องของจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐในการวางแผนทางการพัฒนาคน สร้างความรู้ความเข้าใจ กล่อมเกลาและปลูกฝังการยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาตนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สังคมไทยมีความใกล้ชิดติดกันกับพระพุทธศาสนา หน่วยงานภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยส่งเสริมบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งการรณรงค์ให้นำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมรณรงค์และปลูกฝังแนวทางการพัฒนาคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเน้นความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ วัด โรงเรียนและคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีขอบเขตจำกัด โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาคนในชุมชนในพื้นที่บ้านอังกัญหมู่ 4 บ้านโคกบรลง หมู่ 10 ต.บุฤๅษี อ.เมือง จ.สุรินทร์ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการพัฒนาคนในชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและได้แนวทางในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่ชัดเจนมากขึ้น

References

- Arunnakasikon, T. et. al. (2003). *Child Protection Act along with Ministerial Regulations, National Child Protection Committee and Ministry of Social Development and Human Security regulations*. Bangkok: Winyuchon Publication House.
- Buddhagosa, K. (2011). *The Complete Guide book for Community Development Learning*. Bangkok: National Research Council of Thailand.

- Chaima, S. (2001). *The wisdom in Lanna's way of life*. (2^{sd} ed.) Bangkok: The Local Curriculum Development Project in Rong Kwang Anuson School.
- Kudnok, D. (2008). *the Strategy of Youth Camp Activity for Development to Enhance the Students Life Skills in Non-Hom Subdistrict, Amphoe Mueang, Sakon Nakhon Province*. (Master's Thesis). Sakon Nakorn Rajabhat University. Sakon Nakorn.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Maliwan, P., & Malathong, S. (1990). *The History of Buddhism*. Bangkok: Religion Printing. National Youth Bureau. n.d.
- Ngamchitcharoen, V. (2018). *Theravada Buddhism*. (3rd ed.) Bangkok: Thammasat Printing House.
- Phra Dhampiṭaka (P.A.Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism*. (13rd ed.) Bangkok: S. R. Pringting.
- Suksamran, S. (1987). *The development from Buddhism way: A case study of the monk developer*. Bangkok: The social sciences research association of Thailand.
- Wasi, P. (1997). *Monks and social awareness*. Bangkok: Moa Chao Ban Printing.

คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง

ในแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย*

The Characteristics of Creative Tourism Expected by Tourists of Creative Destinations in Thailand

¹จักรวาล วงศ์มณี และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์

¹Jakawan Wongmanee and Rugphong Wongsaroj

¹คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹Graduate school of Tourism Management,

National Institute of Development Administration, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: jakawan.won@stu.nida.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ประกอบคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่คาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเมืองสร้างสรรค์ระดับโลกของประเทศไทยใน 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และสุโขทัย จำนวน 400 ชุด ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาลำดับ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแจกแจงความถี่ เพื่อคัดกรองเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่านักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความปรารถนาต่อประสบการณ์สร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง – ระดับสูง จำนวนร้อยละ 100 แสดงว่านักท่องเที่ยวทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ จากชุดตัวแปร 17 รายการ ผลการทดสอบค่า KMO = 0.910 ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถจำแนกได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ (Eigen Value = 7.330) องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ (Eigen Value = 1.483) องค์ประกอบที่ 3 ความมีเสน่ห์ ความหายาก และความแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ (Eigen Value = 1.180) และ องค์ประกอบที่ 4 คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ (Eigen Value = 1.037)

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

*Received May 7, 2021; Revised August 2, 2021; Accepted September 9, 2021

Abstract

The research article aimed at developing the components, values, and characteristics of creative tourism expected by tourists of creative destinations. The study applied a quantitative research method by collecting data from 400 tourists who travelled in Thailand's world-class creative cities: Phuket, Chiang Mai, Bangkok, and Sukhothai. The sample was acquired by way of quota sampling and accidental sampling. The obtained data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation (S.D.), and frequency in order to screen for creative tourists only. As a result, the tourists who responded to a questionnaire had a medium-to-high level of desire for creative experience (100%), implying that all tourists were creative tourists. The exploration factor analysis (EFA) on 17 variables was used to analyze data on expectations, values, and characteristics of creative tourism from the perspectives of creative tourists in Thailand. The KMO value was found at 0.910 and the Bartlett's Test of Sphericity yielded a statistically significant correlation of 0.00.

From the study, it is found that the characteristics of creative tourism expected by creative tourists can be classified into 4 components: the first component on creative space and environment (eigen value = 7.330); the second component on creative participation (eigen value = 1.443); the third component on creative fascination, rareness, and novelty (eigen value = 1.180); and the fourth component on creative on functional values (eigen value = 1.037).

Keywords: Creative Tourism; Characteristics of Creative Tourism; Expectation of Creative Tourists

บทนำ

ปัจจุบันการเดินทางท่องเที่ยวมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของนักท่องเที่ยวซึ่งมีความหลากหลายมากขึ้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิม ๆ โดยทั่วไป กล่าวคือ พวกเขาต้องการสัมผัสวิถีชีวิต ผู้คน และประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว (National Tourism Policy Committee, 2017) ลักษณะการท่องเที่ยวดังกล่าว เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของกลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (OECD, 2014) โดยนักท่องเที่ยวคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า จากการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังกับกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้ร่วมพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของตนไปพร้อมกับชุมชนท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น ประสบการณ์ในลักษณะดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดความจดจำและประทับใจแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เติบโตและขยายตัวเพื่อตอบสนองต่อผู้บริโภคทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ ที่กำลังมองหาประสบการณ์ในลักษณะการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติมากขึ้น ช่วยส่งเสริมโอกาสให้พวกเขาพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์และสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบเดิม (Richards, and Raymond, 2000; Ohridska-olson, and Ivanov, 2010) นอกจากนี้ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังช่วยอนุรักษ์มรดกของคนพื้นถิ่นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดปี (Chugh, 2018) ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยรักษาสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืนอีกด้วย (Wisudthiluck et al. 2011)

จากการที่องค์การ UNESCO ได้ประกาศให้พื้นที่ในประเทศไทยเป็นเมืองสร้างสรรค์ระดับโลกถึง 4 แห่ง ได้แก่ จังหวัดภูเก็ตได้รับการประกาศให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร ในปี 2015 (UNESCO, 2015) จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในปี 2017 (UNESCO, 2017) กรุงเทพมหานคร ในฐานะเมืองแห่งการออกแบบสร้างสรรค์ ในปี 2019 และสุโขทัย เมืองสร้างสรรค์ด้านงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านในปี 2019 (UNESCO, 2019) ทำให้พื้นที่เหล่านี้กลายเป็นแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ระดับโลก และเป็นโอกาสที่จะทำให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

เมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทยโดยองค์การ UNESCO นั้น มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในสถานที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ของ Richards and Raymond (2000) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ จากการศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต พบว่า ชายทะเลและอาหารเป็นปัจจัยสำคัญ และเหตุผลในการเดินทาง คือ ค้นหาสิ่งแปลกใหม่และประสบการณ์การท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยวนานาชาติต้องการสัมผัสกิจกรรมท้องถิ่น ลิ้มลองอาหารแปลกใหม่ และกิจกรรมที่สร้างความรู้เกี่ยวกับอาหารในภูเก็ต (Charoenkittayawut, 2015; Phakdee-auksorn, and Pattaro, 2019) เช่นเดียวกันกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกรุงเทพมหานครหลายแห่งที่ใช้ฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และได้เพิ่มพูนประสบการณ์ที่แตกต่างจากชีวิตของนักท่องเที่ยว (Dhamabutra, 2019) และ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นทั้งเมืองมรดกโลกและเมืองสร้างสรรค์ของโลก สืบทอดภูมิปัญญาและวิวัฒนาการต่าง ๆ จากยุคอาณาจักรสุโขทัย จนกระทั่งในปัจจุบันทำให้ชุมชนรอบเมืองเก่ามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านอาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี สถาปัตยกรรม วัดและสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่นำไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สร้างสรรค์ (Chumduang, 2018)

จะเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นอกจากกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวแล้ว รูปแบบหรือลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ทรงพลัง และหากจะเป็นแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวจึงจะสามารถตอบสนองความพึงพอใจแก่

นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มได้อย่างตรงประเด็นมากที่สุด (Kim, 2014; Chang, Backman and Huang, 2014) ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาถึงความคาดหวังคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตัวจริงที่เดินทางมายังแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ระดับโลกของประเทศไทย เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของคุณค่าคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของคุณค่าคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่คาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาองค์ประกอบคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามคาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบเครื่องมือวิจัยและเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาเพื่อคัดกรองนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตัวจริงในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ระดับโลกในประเทศไทย ดังนี้

ประชากร (N) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเมืองสร้างสรรค์ระดับโลกของไทยที่ได้รับการประกาศโดยองค์การ UNESCO ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และ จังหวัดสุโขทัย ถึงแม้ว่าในแต่ละจังหวัดจะมีการเก็บสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมเยือนอย่างชัดเจน แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้น จำนวนประชากรที่จะทำการศึกษาจึงถูกกำหนดเป็นประชากรที่นับไม่ได้ (infinite population) และใช้สูตรคำนวณเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่าง $N = (Zc\sigma/em)^2$ (Roscoe, 1969) เมื่อ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความมั่นใจ 95% ($\alpha = 0.05$) และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) ในการศึกษาไม่น้อยกว่า 384 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) การศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรจาก 4 พื้นที่ศึกษา ดังแสดงใน

ตารางที่ 1 จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่เต็มใจและสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n) นักท่องเที่ยวที่ใช้ในการศึกษา

ประเภทของนักท่องเที่ยว	ภูเก็ต	เชียงใหม่	กรุงเทพมหานคร	สุโขทัย
นักท่องเที่ยวชาวไทย	50 คน	50 คน	50 คน	50 คน
นักท่องเที่ยวต่างชาติ	50 คน	50 คน	50 คน	50 คน
รวมทั้งสิ้น	100 คน	100 คน	100 คน	100 คน

เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในด้านข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล สำหรับปัจจัยด้านความปรารถนาต่อประสบการณ์สร้างสรรค์และความต้องการของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านความคาดหวังคุณค่าของลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นคำถามประเมินค่าตามมาตรวัดแบบ Likert scale 7 ระดับ ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการท่องเที่ยวและเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งดัชนีของแต่ละข้อในแบบสอบถามมีคะแนนมากกว่าคะแนนขั้นต่ำที่ 0.75 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ในทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริง (Hair et al., 2010)

การคัดกรองนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แท้จริง ตามที่ Tan et al. (2013) ระบุว่า ความปรารถนาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Consciousness/Awareness) คือ กุญแจสำคัญที่นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีก่อน และจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการแจกแจงความถี่แบ่งอันดับกลางขึ้นค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามรายบุคคล ที่มีต่อปัจจัยด้านความปรารถนาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อคัดกรองเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง - ระดับสูง พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านความปรารถนาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง - ระดับสูง มีจำนวน 400 คน (100%)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังคุณค่าของลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต อีกทั้งสามารถลดตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบร่วม (Punpukdee, 2016) ในการศึกษาครั้งนี้ EFA ได้ถูกนำมาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบและจัดกลุ่มคุณค่าคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่คาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (50.75%) รองลงมาคือเพศหญิง (49.25%) มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มากที่สุด (33.0%) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี (28.50%) และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนน้อยที่สุดมีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 57.50 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีสถานภาพโสด รองลงมาคือกลุ่มที่แต่งงานแล้ว/อยู่ด้วยกัน (36.00%) และ หย่าร้าง/หม้าย (6.50%) ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51.00 เป็นชาวไทย รองลงมาคือกลุ่มที่มีภูมิลำเนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (21.75%) และยุโรป (19.50%) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (58.50%) รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี (21.00%) ในด้านอาชีพ พบว่า จำนวน 1 ใน 4 ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (24.25%) รองลงมาคือกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา (13.75) และกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด (2.00%) นอกจากนี้ข้อมูลยังระบุว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 500-1,000 ดอลลาร์สหรัฐ (27.25%) รองลงมา คือ มีรายได้ระหว่าง 1,001-1,500 ดอลลาร์สหรัฐ (22.00%) และผู้มีรายได้น้อยกว่า 500 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด (14.25%)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

การวิเคราะห์องค์ประกอบความคาดหวังคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการทดสอบข้อมูลด้วยค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก $KMO = 0.910$ ซึ่งมากกว่า 0.60 แสดงว่าชุดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีความเหมาะสม และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 แสดงว่าเป็นค่าที่มีความเหมาะสม สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploration Factor Analysis-EFA) ได้ต่อไป ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) และการทดสอบ Bartlett's Test

Test	Results
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.910
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square
	3264.442
	df
	136
	Sig.
	0.000

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิค Principle Component Analysis (PCA) และการหมุนแกนแบบวิธี Varimax เพื่อสกัดตัวแปรทางองค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง

องค์ประกอบ/รายการ	Factor loading	Eigen Value	% of Variance	Cronbach Alpha
องค์ประกอบที่ 1 พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Space and Environment)		7.330	21.701	0.877
1. การเป็นสถานที่ที่ทำให้รู้สึกได้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่มีความหมายของสถานที่นั้น	0.760			
2. การมีกิจกรรมพิเศษ เทศกาล หรือประเพณีที่น่าเข้าร่วมและเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ	0.724			
3. การจัดให้มีพื้นที่และบรรยากาศสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	0.647			
4. การมีสิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความทรงจำเชิงสร้างสรรค์	0.631			
5. ความเป็นมิตรและเอื้ออาทรของผู้คนในท้องถิ่น	0.620			
6. การอยู่ในสถานที่ที่มีความดั้งเดิมเป็นของจริงปราศจากการแต่งเติมใด ๆ	0.556			
7. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว	0.502			
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Participation)		1.483	15.343	0.793
1. การได้รับประสบการณ์จากวิถีชีวิตที่เป็นของจริงหรือของแท้ที่ไม่ใช่การจัดฉากหรือสร้างใหม่	0.789			
2. การได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับมรดกที่สืบทอดจากอดีตในแหล่งท่องเที่ยว	0.744			
3. การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสร้างสรรค์กิจกรรม/ผลิตภัณฑ์	0.651			
4. การได้มีโอกาสเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนท้องถิ่นในพื้นที่	0.647			
องค์ประกอบที่ 3 ความมีเสน่ห์ หาได้ยาก และแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ (Creative Fascinating Rareness and Newness)		1.180	15.106	0.762
1. การได้ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์และหาได้ยาก	0.806			
2. ความน่าดึงดูดใจของกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งทางรูปลักษณ์และความรู้สึก	0.675			
3. ความแปลกใหม่ของกิจกรรมและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	0.566			
องค์ประกอบที่ 4 คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ (Creative Functional Value)		1.037	12.731	0.714
1. ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดเวลาของการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น	0.805			

2. ความสะดวกในการเดินทางไปยังพื้นที่และการเดินทางภายในพื้นที่นั้น	0.757
3. ความคุ้มค่าของประสบการณ์ที่ได้รับเทียบกับเงินที่จ่ายไป	0.512

Total	11.030	64.881	0.916

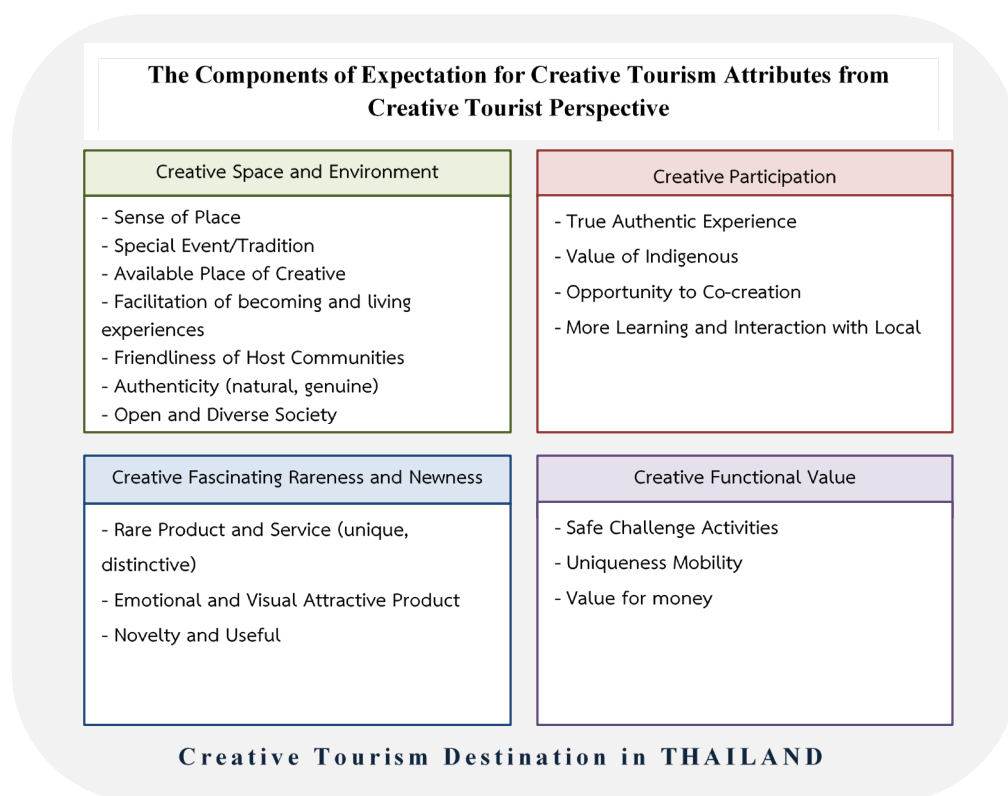
อ้างอิงจาก Hair et al. (2010) ระบุถึงเกณฑ์การแยกตัวประกอบว่า รายการตัวแปรที่มีค่า Eigen value มากกว่า 1.00 และ ค่า factor loading 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีนัยสำคัญและเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อการแยกองค์ประกอบ จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ 17 รายการ สามารถจำแนกองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ ตัวแปรศึกษาทุกรายการที่สามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ โดยโครงสร้างทั้งหมดมีผลค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง 0.512 - 0.806 ซึ่งถือว่ามีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (practically significant) จำแนกองค์ประกอบได้ 4 องค์ประกอบ Eigen value อยู่ระหว่าง 1.037 - 7.330 และ ค่าความแปรปรวนโดยรวม (total variance) เท่ากับ 64.881% องค์ประกอบทั้ง 4 ได้แก่ 1) พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ 2) การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ 3) ความมีเสน่ห์ ความหายากและความแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ และ 4) คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลความความคาดหวังคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตัวจริง ซึ่งผู้วิจัยเก็บมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนเมืองสร้างสรรค์ระดับโลกของไทยโดยการประกาศจากองค์การ UNESCO และคัดกรองนักท่องเที่ยวจากค่าเฉลี่ยความปรารถนาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Consciousness/ Awareness) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แตกต่างจากนักท่องเที่ยวประเภทอื่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) จึงได้มาจากการคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตัวจริงและทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เรียกว่า องค์ประกอบคุณค่าคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่คาดหวังจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Space and Environment) หมายถึง การเป็นสถานที่ที่ทำให้รู้สึกได้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงความหมายของสถานที่นั้น มีความดั้งเดิมเป็นของจริงปราศจากการแต่งเติมใด ๆ มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการมีไอเวนต์พิเศษ เทศกาล หรือประเพณีที่น่าเข้าร่วมและเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ การจัดให้มีพื้นที่และบรรยากาศสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความทรงจำเชิงสร้างสรรค์ และความเป็นมิตรและเอื้ออาทรของผู้คนในท้องถิ่น องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Participation) หมายถึง นักท่องเที่ยวคาดหวังการได้รับประสบการณ์จากวิถีชีวิตที่แท้จริงไม่ใช่การจัดฉากหรือสร้างใหม่ ต้องการได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับมรดกที่สืบทอดจากอดีตในแหล่งท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการได้มีโอกาสเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนท้องถิ่นในพื้นที่ องค์ประกอบที่ 3 ความมีเสน่ห์ หาได้ยาก และแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ (Creative Fascinating

Rareness and Newness) หมายความว่าถึง ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คาดหวัง ได้แก่ ความดึงดูดใจทั้งทางรูปลักษณ์และความรู้สึก ความมีอัตลักษณ์และหาได้ยาก ตลอดจนความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และ องค์ประกอบที่ 4 คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ (*Creative Functional Value*) หมายถึง คุณค่าพื้นฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังพื้นที่และการเดินทางภายในพื้นที่นั้น ความปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือตลอดที่อยู่ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมไปถึงความคุ้มค่าของประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับเงินที่จ่ายไป ซึ่งในด้านความปลอดภัยในแหล่งจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่เพียงเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างคาดหวังต่อความปลอดภัยตลอดเวลาในระหว่างที่พักอาศัยหรือร่วมกิจกรรมที่ทำหาย ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของคุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง
ในแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเมืองสร้างสรรค์ระดับโลกของไทยใน 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และสุโขทัย จำนวน 400 คน พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ระดับโลกในประเทศไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมาคือเพศหญิง เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้น

ไป ซึ่งสอดคล้องกับ Ohridska-olson, and Ivanov (2010) นำเสนอว่าความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีอยู่มากในกลุ่มคนรุ่นใหม่อายุราว 18 ปี หรือมากกว่า เนื่องจากพวกเขาต้องการศึกษาเรียนรู้เรื่อง ศิลปะ หัตถกรรม และเทคโนโลยีที่ได้สูญหายไปในช่วงยุค 80 จนถึงศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ ให้ความสำคัญกับการส่งออก นอกจากนี้ข้อมูลยังระบุว่า นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดรองลงมาคือกลุ่มที่แต่งงานแล้วหรืออาศัยอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51.00 เป็นชาวไทยรองลงมาคือกลุ่มที่มีภูมิลำเนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยุโรปตามลำดับ เนื่องจากกว่า ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรในการเก็บแบบสอบถามแบบโควต้าให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 50 และ นักท่องเที่ยวต่างชาติอื่น ๆ อีกร้อยละ 50 เพราะเนื่องจากช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัยนั้นพื้นที่ศึกษา ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (โควิด19)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังคุณค่าคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จาก มุมมองของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) สามารถ จำแนกองค์ประกอบ ได้จำนวน 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมี สาระสำคัญคือ การเป็นสถานที่ที่ทำให้รู้สึกได้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงความหมายของสถานที่นั้น มีความ ดั้งเดิมเป็นของจริงปราศจากการแต่งเติมใด ๆ มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในแหล่ง ท่องเที่ยว โดยเฉพาะการมีไฮไลท์พิเศษ เทศกาล หรือประเพณีที่น่าเข้าร่วมและเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Kim (2014) และ Mahdzar (2015) เสนอว่า แหล่งจุดหมายปลายทางที่มีไฮไลท์ พิเศษ เทศกาลหรือประเพณีที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้หลบหนีจากวิถีชีวิตปกติ และจะกลายเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำในท้ายที่สุด นอกจากนี้สาระสำคัญขององค์ประกอบที่ 1 ยังรวมถึง การจัดให้มีพื้นที่และบรรยากาศสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สิ่งอำนวยความสะดวกและ สาธารณูปโภคที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความทรงจำเชิงสร้างสรรค์ และความเป็นมิตรและเอื้ออาทรของผู้คนใน ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของนักวิชาการอีกหลายท่าน ซึ่งระบุว่า การต้อนรับขับสู้ของเจ้าบ้านซึ่ง รวมถึงการได้รับความเป็นมิตรจากคนในท้องถิ่นและทัศนคติของชุมชนต่อผู้มาเยือน ดังนั้น ขณะที่นักท่องเที่ยว ผู้มาเยือนกำลังมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นพวกเขาหวังว่าจะได้รับการต้อนรับที่อบอุ่น (Kiatkawsin, and Han, 2017; Caber et al. 2012)

องค์ประกอบที่ 2 ความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวคาดหวังการได้รับประสบการณ์จากวิถีชีวิต ที่แท้จริงไม่ใช่การจัดฉากหรือสร้างใหม่ ต้องการได้พบเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับมรดกที่สืบทอดจากอดีตในแหล่ง ท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Wurzbarger (2010) และ Richards (2011) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า แหล่งจุดหมาย ปลายทางมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์จากวิถีชีวิตที่เป็นของจริง หรือของแท้ที่ไม่ใช่การจัดฉากหรือสร้างใหม่ เช่น งานศิลปะ งานหัตถกรรม การแสดง ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยให้จำกัด ความว่า ประสบการณ์ที่เป็นของแท้ (Authentic Experience) นอกจากนี้ ยังมีประเด็นสำคัญที่เป็นสาระของ องค์ประกอบนี้ คือ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการ ได้มีโอกาสเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งตรงกับ Richards (2010) กล่าวว่า นักท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์มองหาแหล่งจุดหมายปลายทางที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่และมองหาแหล่งเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ที่มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไป

องค์ประกอบที่ 3 ความมีเสน่ห์ หาได้ยาก และแปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ หมายถึงความถึง ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คาดหวัง ได้แก่ ความดึงดูดใจทั้งทาง รูปลักษณ์และความรู้สึก ความมีอัตลักษณ์และหาได้ยาก ตลอดจนความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ บริการ หรือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับ Sudasna na Ayudhya et al. (2018) ที่ระบุว่าผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีเอกลักษณ์มีความแปลกใหม่ในด้านต่าง ๆ เช่น การออกแบบใหม่ ประโยชน์ การใช้งานที่แตกต่าง วัสดุใหม่หรืออื่น ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดนั้น

และ องค์ประกอบที่ 4 คุณค่าพื้นฐานตามหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ หมายถึง คุณค่าพื้นฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังพื้นที่และการเดินทางภายในพื้นที่นั้น ความปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือ ตลอดที่อยู่ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมไปถึงความคุ้มค่าของประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับเงินที่จ่ายไป ซึ่งในด้านความปลอดภัยในแหล่งจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเป็นประเด็น สำคัญที่ไม่เพียงเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มกลุ่มต่างคาดหวังต่อความปลอดภัย ตลอดเวลาในระหว่างที่พักอาศัยหรือร่วมกิจกรรมที่ทำหาย (Kiatkawsin and Han, 2017) นอกจากนี้ในด้าน ความสะดวกของการคมนาคมในพื้นที่แล้วนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังคาดหวังถึงพาหนะในการขนส่งที่เป็น เอกลักษณ์สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นอีกด้วย (Kim, 2014) และในประเด็นด้านความคุ้มค่าของ ประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อเทียบกับเงินที่จ่ายไปนั้นเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับงานของ Caber et al. (2012) อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แท้จริงมีความคาดหวังคุณค่า คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเด็น ไตบ้าง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนและโดยเฉพาะ ชุมชนท้องถิ่นที่จะสามารถนำไปพัฒนาแหล่งจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของตนให้ตรงตามความคาดหวัง ของนักท่องเที่ยวเพื่อให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้เปรียบในการแข่งขันได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปศึกษาต่อยอดในแหล่งจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ของประเทศไทยเพื่อพัฒนาแหล่งจุดหมายปลายทางเชิงสร้างสรรค์ให้ตรงตาม ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

References

- Caber, M., Albayrak, T., & Matzler, K. (2012). Classification of the destination attributes in the content of competitiveness (by revised importance-performance analysis). *Journal of Vacation Marketing*, 18(1), 43-56.
- Charoenkittayawut, S. (2015). *A Structural Equation Model of Destination Loyalty among European Tourists Visiting Phuket Province, Thailand*. (Master's Thesis). Business Administration, Prince of Songkla University. Songkla.
- Chang LL., Backman, K. F., & Huang, Y. C. (2014). Creative tourism: a preliminary examination of creative tourist's motivation, experience, perceived value and revisit intention. *International journal of culture, tourism and hospitality research*, 8(4), 401-419.
- Chugh, S., R. (2018). Creative Tourism: An Endogenous Approach to Developing Culturally and Environmentally Sustainable Tourism. *International Journal of Hospitality & Tourism Systems*, 11(1), 60-66.
- Chumduang, W. (2018). Integrating Creative Tourism Strategy with Cultural Heritage Attraction Through Participatory Process: A Case Study of the History City of Sukhothai Community. *Journal of Industrial Education*, 17(3), 30-39.
- Dhamabutra, P. (2019). Approaches for Sustainable Integrated Creative Tourism Development on the Basis of Thai Identity and Way of Life in Bangkoknoi District, Bangkok Thailand. *Sisaket Rajabhat University Journal*, 13(3), 65-75.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: Global edition*. In: Pearson Higher Education Upper Saddle River, NJ.
- Kiatkawsin, K., & Han, H. (2017). An alternative interpretation of attitude and extension of the value-attitude-behavior hierarchy: the destination attributes of Chiang Mai, Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(5), 481-500.
- Kim, J.-H. (2014). The antecedents of memorable tourism experiences: The development of a scale to measure the destination attributes associated with memorable experiences. *Tourism Management*, 44, 34-45.
- Mahdzar, M., Shuib, A., Ramachandran, S., & Afandi, S. H. M. (2015). The role of destination attributes and memorable tourism experience in understanding tourist revisit intentions. *American-Eurasian Journal of Agriculture & Environmental Science*, 15(1), 32-39.
- National Tourism Policy Board. (2017). *The National Tourism Development Plan No. 2 (2017 – 2021)*. Ministry of Tourism & Sports: Bangkok.

- OECD. (2014). *Tourism and the Creative Economy, OECD Studies on Tourism, OECD Publishing*. Retrieved January 17, 2020, from <http://dx.doi.org/10.1787/9789264207875-en>
- Ohridska-olson, R., & Ivanov, S. (2010). *Creative Tourism Business Model and its Application in Bulgaria. Proceedings of the Black Sea Tourism Forum 'Cultural Tourism – The Future of Bulgaria,' 2010*. n.p.
- Phakdee-auksorn, P., & Pattaro, P. (2019). Maslow's Hierarchical Need Theory and International Tourist's Motivation for Food as a Tourist Attraction in Phuket. *Journal of International Studies*, 9(1), 1–28.
- Punpukdee, A. (2016). The Comparison of the Use of Statistics Analysis in Testing Construct Validity of Social Capital: An Exploratory Factor Analysis (EFA) and A Confirmatory Factor Analysis (CFA). *BEC Journal of Naresuan University*, 11(2), 46-61.
- Raymond, C. (2010). *The Practical Challenges of Developing Creative Tourism. In Wurzbürger, R., Aageson, T., Pattakos, A., & Pratt, S. (Eds.). A global conversation. How to provide unique creative experiences for travelers worldwide (pp.63-69)*. Santa Fe: Sunstone Press.
- Richards, G. (2010). Creative Tourism and Local Development. In Wurzbürger, R., Aageson, T., Pattakos, A., & Pratt, S. (Eds.). *A global conversation. How to provide unique creative experiences for travelers worldwide (pp.78-90)*. Santa Fe: Sunstone Press.
- Richard, G. (2011). Creativity and Tourism The State of Art. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1225–1253.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS news*, 1(23), 16-20.
- Roscoe, J. T. (1969). *Fundamental research statistics for the behavioral sciences*. New York etc.: Holt, Rinehart and Winston.
- Sudasna Na Ayudhaya, B. et al. (2018). Development of Handicrafts to Promote Tawai Village Community - Based Tourism. *Thamasat Journal*, 37(1), 125-148.
- Tan, S., Kung, S., & Luh, D. (2013). A Model Of 'Creative Experience' In Creative Tourism. *Annals of Tourism Research*, 41, 153-174.
- UNESCO. (2015). *Phuket Gastronomy, Creative City*. Retrieved December 10, 2019, from <https://en.unesco.org/creative-cities//node/374>
- UNESCO. (2017). *Chiang Mai Craft and Folk Arts, Creative City*. Retrieved December 10, 2019, from <https://en.unesco.org/creative-cities//node/965>
- UNESCO. (2019). *Bangkok City of Design, Creative City*. Retrieved March 18, 2020, from <https://en.unesco.org/creative-cities/bangkok>

- UNESCO. (2019). *Sukhothai Craft and Folk Arts, Creative City*. Retrieved March 18, 2020, from <https://en.unesco.org/creative-cities/sukhothai>
- Wisudthiluck, S., & et. al. (2011). The Role Model of Thailand Creative Tourism. Funded by Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). n.p.
- Wurzburger, R. (2010). Introduction to The Santa Fe & UNESCO International Conference a Global Conversation on Best Practice and New Opportunities. Santa Fe: Sunstone Press.

**วัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21: มองผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา***
**English Learning Culture for Business Communication
in 21st Century: A Buddhism Perspective**

ปริยารัตน์ ศรีชัยวงศ์

Preeyarut Srichaiwong

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง

Faculty of Business Administration and Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Lanna, Lamphang, Thailand.

Corresponding Author's Email: pkapunya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง จำนวน 60 คน ในปีการศึกษา 2562

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ลงเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจเป็นผู้ประกอบการทางธุรกิจ โดยเป้าหมายในการเรียนวิชานี้คือนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดกับธุรกิจของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในการศึกษาในห้องเรียนนักศึกษาทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ออนไลน์ได้ไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ฝึกทักษะภาษาอังกฤษออนไลน์ Facebook หรือว่า YouTube รวมไปถึงแอปพลิเคชัน Line ที่เอาไว้พูดคุยกันเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษและเรื่องอื่นๆ ที่นักศึกษาสนใจ สำหรับเนื้อหาที่นักศึกษาสนใจที่จะศึกษานอกเวลาเรียนจะเป็นเนื้อหาจำพวกคลิปวิดีโอภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการสื่อสารทางธุรกิจ ศึกษาวิธีการพูด วิธีการนำเสนอประเด็นต่างๆ นอกจากนี้ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า เมื่อมองผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า นักศึกษามีการศึกษาวิธีการดำเนินธุรกิจจากสื่อออนไลน์และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้ได้หลักธรรมที่สามารถนำไปใช้กับการบริหารจัดการธุรกิจ นั่นคือหลักกัลยาณมิตร 7 ประการ กล่าวคือ ต้องมีบุคลิกภาพน่ารัก น่าเคารพและจริงใจ รวมไปถึงมีความอดทนต่อถ้อยคำและข้อสงสัยสุจริต ไม่พาผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ; ยุคศตวรรษที่ 21; ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ; หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

*Received January 16, 2021; Revised May 20, 2021; Accepted June 20, 2021

Abstract

The purposes of this study were to study the social contexts of university students that affect English learning culture of university students in the 21st century era and to study English learning culture through Buddhism perspective. This research was done with 60 bachelor students who enrolled English for business communication class at Rajamangala University of Technology Lanna Lampang in the academic year of 2019.

The result based on the first research objective showed that most students who enrolled English for business communication class are business entrepreneurs. The goal of this course was to apply the knowledge gained to their current and future business. In addition to non-classroom education, all students had access to online learning, regardless of whether online English language training website, Facebook or YouTube, including Line application to talk about learning English and other subjects. Students were interested in content that was related to their interests including business communication and some various issues. In addition, the result based on the second research objective showed that for Buddhism perspective, the related Buddhism principle was seven rules of being a good friend that students must be kind, generous, and honest.

Keywords: English learning culture; 21st Century; English for business communication; Buddhist principles

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน มีเทคโนโลยีที่ช่วยในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ โดยนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป โดยแต่ละคนเลือกที่จะศึกษาในช่องทางที่สะดวกและคิดว่าสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และการสร้างความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิดสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษ และใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้การเรียนภาษาต่างประเทศมีจุดมุ่งหมายเหมือนกันคือ จะพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการสื่อสารและมุ่งให้นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชนชาติเจ้าของภาษาโดยใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

Dokkaew (2008) กล่าวถึง ความหมายของสังคม คือ กลุ่มประชากร ที่มีความสัมพันธ์ มีความผูกพันกับสังคมที่ตนอาศัยอยู่และมีการใช้วัฒนธรรมร่วมกัน และ บริบททางสังคม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในสังคม และสิ่งแวดล้อมใน (การคิด การตัดสินใจ ทั้งสิ่งที่มีตัวและมีสิ่งที่มีรอบๆ ตัว) โดยจะต้องประสานและสอดคล้องกันและกัน

องค์ประกอบของบริบททางสังคม ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้ - กลุ่มคน ต้องเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างถาวร ถ้าอยู่ร่วมกันชั่วคราวแล้วแยกกันไปไม่ถือว่าเป็นกลุ่มคนที่เป็นสังคม เช่น ผู้คนตามตลาด บ้ายรถเมล์ เป็นต้น - มีดินแดน หรืออาณาเขต เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันทั้งพื้นดินและพื้นน้ำ - มีการใช้วัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ภาษาและศาสนา - มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำ - มีความสืบทอดถึงชนรุ่นหลังๆ ต่อไป (Nakfon, 2019) วัฒนธรรมการเรียนรู้

Panit (2016) กล่าวถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ ดังนี้ 1) เรียนโดยการปฏิบัติเป็นทีมโดยตอบโจทย์ หรือทำงาน/โครงการ เน้นการฝึกทักษะเชิงซ้อน โดยเรียกว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 2) เน้นการฝึกคิดมากกว่าเน้นถูกผิด 3) เป้าหมายคือ มีพัฒนาการรอบด้าน หรือเรียนอย่างบูรณาการ (integrated learning) และ 4) เน้นการสอบเพื่อสอน (test to teach) คือ ใช้การสอบเป็นเครื่องมือในการหาผลตอบรับ

Pinnitamai (2019) กล่าวถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์คือ ต้องกล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าริเริ่ม กล้าทดลอง มีการเล่าสู่และแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันโดยจะทำงานเป็นทีมนำมาซึ่งความรู้

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ การศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ เป็นการเรียนรู้ทั้งด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน เพื่อใช้สำหรับเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและทางด้านธุรกิจ โดยมีการฝึกทักษะการสนทนา สอบถามด้วยข้อมูลเบื้องต้นทางธุรกิจ การให้ข้อมูลส่วนบุคคล การให้ข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับสถานที่ สินค้า และบริการ โดยใช้บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง สถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และสาขางานอาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเข้าใจความเหมือน ความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรมตามมารยาทสังคม ประเพณีของเจ้าของภาษา การใช้กระบวนการเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 Panit (2016) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ มนุษย์สัมพันธ์ตามหลักกาลยาณมิตร

หลักกาลยาณมิตรคือหลักทางพุทธจิตวิทยาที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนเกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน นำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ใน 3 ด้านหลักๆ กล่าวคือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจและด้านสติปัญญา การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยใช้หลักจิตวิทยานั้น จะทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยหลักกาลยาณมิตร 7 ประการ จะอธิบายเรื่อง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การเป็นที่รักที่พอใจ เป็นที่ยกย่อง เป็นผู้กล่าวสอน เป็นผู้ทนต่อถ้อยคำ เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจ พบว่า ในปัจจุบันนักศึกษาหลายคนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และนักศึกษาหลายคนไม่ได้มีคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร ส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งในด้านธุรกิจ หรือว่าด้านความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำงานวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21 และ เปรียบเทียบวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) และศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study)

ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร บริบททางสังคมของนักศึกษาและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

(1) วัฒนธรรมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่นักศึกษาได้คลุกคลี เช่น ในปัจจุบันมีการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย รวมไปถึงการติดต่อสื่อสารต่างๆ ดังนั้น นักศึกษาจึงเลือกที่จะหาความรู้ทางออนไลน์ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียน

(2) บริบททางสังคมของนักศึกษามีอิทธิพลกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา กล่าวคือ นักศึกษามีวิธีการเรียนรู้หรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากบริบททางสังคมของแต่ละบุคคล

(3) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับบริบททางสังคมของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

การศึกษาในภาคสนามจัดทำขึ้นเพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร บริบททางสังคมของนักศึกษาและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสัมพันธ์ของเรื่อง คือ เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์กับการศึกษา

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

(3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับ แนวคิด รูปแบบการจัดการความรู้ และแนวทางการพัฒนาความรู้ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของนักศึกษา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษามาเผยแพร่ให้สถาบันการศึกษา รวมไปถึงประชาชนทั่วไปและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการประยุกต์ใช้ความรู้ระหว่างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร บริบททางสังคมของนักศึกษาและหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษา

(6) สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง ปีการศึกษา 2562 จำนวน 60 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาวเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้แบบสอบถามที่ปรับจากเครื่องมือ The Grasha-Riechmann Student Learning Styles โดยปรับเนื้อหาแบบสอบถามอย่างเหมาะสมและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งแก้ไขและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสังเกตวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ

ขั้นตอนที่ 5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บันทึกรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อรายละเอียดดังปรากฏในวัตถุประสงค์งานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลาตามแผนที่กำหนดจากนักศึกษาที่มีการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจเพื่อบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งแบบปฐมภูมิ (Unit of observation) จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ กระบวนการประยุกต์ใช้ความรู้และแนวทางการจัดการความรู้ที่ได้มา

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเพื่อระบุประเด็นตามวัฒนธรรมที่ชัดเจนของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพรายบุคคลโดยใช้แบบสัมภาษณ์รายบุคคล ด้วยวิธีการสนทนาเจาะลึก (in-depth interview) และสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้ได้ตัวแปรของการวิจัยตามความรู้ ความคิด ทักษะ ความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติวัฒนธรรมอันเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ แนวปฏิบัติของนักศึกษา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ในการศึกษาบริบททางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21 นักศึกษาส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า “ในยุคปัจจุบันการศึกษาแบบระบบออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้แบบไร้พรหมแดน โดยวิธีการศึกษาจากเว็บไซต์ต่างๆ หรือมีโปรแกรมด้านการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างอิสระเสรีมากขึ้น สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่ส่งผลให้มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ที่มากขึ้น เรามีโอกาสได้เปิดกลุ่มการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กันและกันได้มากขึ้น มีกลุ่ม application line หรือใน Facebook ที่แบ่งปันความรู้ให้กลุ่มเพื่อนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง” นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ลงเรียนวิชาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจเป็นผู้ประกอบการ โดยมีทั้งเป็นเจ้าของธุรกิจและช่วยครอบครัวบริหาร ดังนั้นนักศึกษาเหล่านี้จึงมีเป้าหมายคือนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชานี้ไปต่อยอดให้กับธุรกิจของตัวเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยนักศึกษาสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการติดต่อสื่อสารในระดับพื้นฐานที่สามารถทำความเข้าใจในบริบทของการเรียนรู้เพื่อองค์ความรู้ ด้านกรณีศึกษาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ด้านการเจรจาภาษาอังกฤษเพื่อการต่อรอง ด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยสำนวน ประโยค วิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสร้างองค์ความรู้ เกี่ยวกับเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สำหรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในยุคศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21 ระบุว่า ภาษาอังกฤษเป็น “Working Language” ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นตัวกลางในการสื่อสารและการค้นคว้า จะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในอนาคต เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานธุรกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศไทย ในปัจจุบันนักศึกษาไทยมีความสามารถคิดวิเคราะห์จากการเรียนรู้มากขึ้นจากเดิมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ให้ท่องจำ โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางเท่านั้น ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมากขึ้น ด้วยวิธีการ “บรรยายลดลงและเรียนรู้มากขึ้น” (Less Lecture Learn More Approach) โดยทุกหลักสูตรของมหาวิทยาลัยได้มีแนวทางจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผลจากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่านักศึกษาที่ลงเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจส่วนใหญ่เข้าถึงระบบการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น เว็บไซต์สอนภาษาอังกฤษออนไลน์ รวมไปถึงสื่อออนไลน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook หรือ YouTube โดยนักศึกษาให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า “เวลาว่างจากการเรียน ก็จะเปิดดูคลิป

ภาษาอังกฤษ โดยเนื้อหาที่ดูอาจจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิชาที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เน้นไปที่ทักษะการฟังและพูด จำการออกเสียงแล้วพูดตาม บางทีถ้ามีโอกาสได้ไปเที่ยวที่ต่างๆ แล้วได้เจอชาวต่างชาติเข้ามาสอบถามหรือต้องการความช่วยเหลือก็สามารถสื่อสารได้” ส่วนการเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่นั้น นักศึกษาให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า “ส่วนใหญ่ก็จะศึกษาผ่าน YouTube โดยจะดูคลิปวิดีโอภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับการสื่อสารทางธุรกิจ ศึกษาวิธีการพูด วิธีการนำเข้าประเด็นต่างๆ เราศึกษา ทฤษฎีจากในห้องเรียน แล้วนำไปปฏิบัติกับสถานการณ์จริงนอกห้องเรียน” นอกจากนี้ในด้านหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา นักศึกษาบางคนมีคุณสมบัติของหลักกัลยาณมิตรครบทั้ง 7 ประการ โดยนักศึกษาคคนหนึ่ง ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการทำธุรกิจ เราต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ซื่อสัตย์ พร้อมให้ความรู้แก่ลูกค้าอยู่ เสมอ มีการเจรจาด้วยคำพูดที่ฉลาด และเมื่อมีลูกค้าตำหนิเราเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของเรา เราก็ควรรับฟัง แล้ว นำมาแก้ไขปรับปรุง ที่สำคัญ เราจะไม่ทำร้ายลูกค้าของเราด้วยการให้คำแนะนำที่ผิด” ในขณะเดียวกัน นักศึกษาจำนวนหลายคนเมื่อได้รู้จักกับหลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการแล้ว ก็ได้ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทาง เดียวกันว่า “ถ้าปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการแล้ว จะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็น ในด้านธุรกิจหรือด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ และคนรอบข้าง”

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21: มองผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง จำนวน 60 คน ใน ปีการศึกษา 2562 นั้น พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนวิชานี้คือนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดกับ ธุรกิจของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วยรูปแบบ ลักษณะทางการทำธุรกิจที่ทันสมัยด้วยช่องทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นช่องทางออนไลน์ หรือ ออฟไลน์ และในปัจจุบันวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21 ได้มีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยแห่งการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน โดยในขณะเดียวการการทำธุรกิจที่มุ่งเน้นในเรื่องของการลดต้นทุนเพื่อเพิ่มผลกำไร อาจจะส่งผลต่อการสร้าง จิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อในการทำธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากผู้บริโภคมีการร้องเรียนผู้ประกอบการเป็น จำนวนมาก ซึ่งสะท้อนว่า ผู้ประกอบการบางส่วนนั้นยังขาดจิตสำนึก คุณธรรมจริยธรรมในการประกอบ สัมมาอาชีพ และการทำธุรกิจ ดังนั้นการที่จะทำให้สังคมเกิดความสันติ และ น่าอยู่ เป็นสังคมแห่งความ รับผิดชอบต่อ เราจึงต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ มุ่งเน้นการน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้อย่างสม่าเสมอเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในทุกมิติ ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนิน ธุรกิจที่เหมาะสมกับการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21 คือ อิทธิบาท 4 คือ ฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง เครื่องมือที่ทำให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ กล่าวคือ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำ ตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า หลักอิทธิบาท 4 โดยผู้วิจัยได้กลั่นกรองออกมาเป็นโมเดลพฤติกรรมเชิงพุทธ สำหรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21 ว่าเป็น โมเดลอิทธิ

บาท 4 ที่เป็นองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย ซึ่งนับเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน หรือ ผู้ที่กำลังริเริ่มทำธุรกิจเป็นอย่างมากซึ่งผู้ประกอบการรายใหม่นั้นจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ชื่อสัตย์ พร้อมให้ความรู้แก่ลูกค้าอยู่เสมอ มีการเจรจาด้วยคำพูดที่จริงใจ และเมื่อมีลูกค้าตำหนิเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ก็ควรรับฟัง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง ที่สำคัญ ต้องไม่ทำร้ายลูกค้าด้วยการให้คำแนะนำที่ผิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Webber (2009) ที่ว่า บทบาทของพุทธศาสนา นับว่ามีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้ธุรกิจมีคุณธรรม ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนสืบไป โดยหลักอิทธิบาท 4 ได้จำแนกไว้เป็น 4 อย่างดังนี้

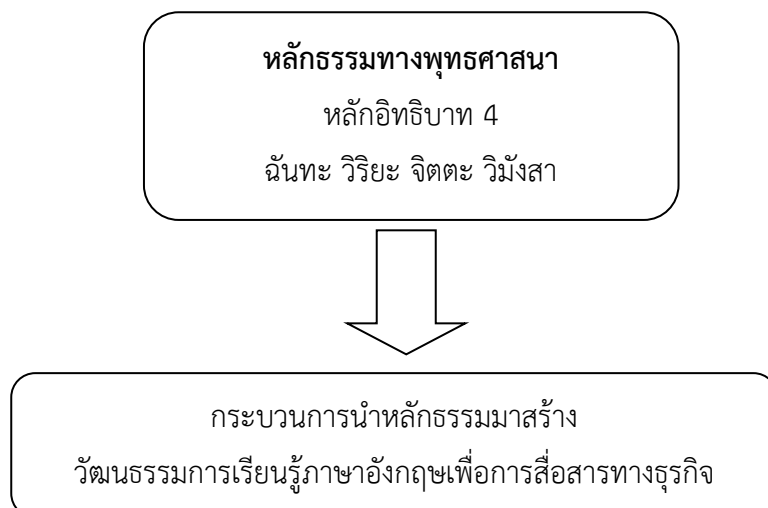
1. **ฉันทะ** ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น กล่าวคือ เมื่อเราจะทำกิจการอันใด เราต้องชื่นชอบ พอใจในการกระทำสิ่งนั้น กระทำแล้วไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือ ต่อสังคม และผู้บริโภคสินค้าหรือ บริการ เช่น เราเพิ่มช่องทางรับรู้ข้อมูลสินค้าและบริการผ่านภาษาอังกฤษเพื่อให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้กับชาวต่างชาติที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม Workshop จากเรา

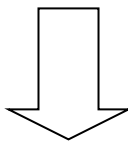
2. **วิริยะ** ความพากเพียรในสิ่งนั้น กล่าวคือ ในการประกอบสัมมาอาชีพ หรือ การประกอบธุรกิจ ความอดทน และความพยายามเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากการแข่งขันในภาคธุรกิจนั้นมีการแข่งขันสูงมาก เราจึงจำเป็นต้อง หมั่นเรียนรู้ พากเพียรที่จะปรับปรุงพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภาษาอังกฤษเพิ่มเติมให้ได้มากที่สุด

3. **จิตตะ** ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น กล่าวคือ การนำเสนอสินค้าและบริการในรูปแบบต่างๆ ในปัจจุบัน มีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่าง หลากหลายและมากมายด้วยภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่กำลังมาแรงในแวดวงธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งได้สร้างมูลค่าทางการเงินไว้อย่างมาก ดังนั้นเราจึงต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันสมัย อยู่ตลอดเวลา

4. **วิมังสา** การหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น กล่าวคือ เมื่อเราเป็นผู้ประกอบการ สิ่งสำคัญคือการหมั่นปรับปรุงพัฒนาสินค้าและบริการของเราที่มีอยู่ให้ตรงตามการจัดจำหน่ายสินค้า ตลอดจนกลุ่มผู้บริโภคที่มีอยู่และการขยายกลุ่มลูกค้าอยู่เสมอ โดยภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจมีความจำเป็นเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

โมเดลพฤติกรรมเชิงพุทธสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21

โมเดลพฤติกรรมเชิงพุทธสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจในยุคศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาแบบระบบออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้ โดยวิธีการศึกษาจากเว็บไซต์ต่างๆ หรือมีโปรแกรมด้านการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างอิสระ ทำให้สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่ส่งผลให้มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ที่มากขึ้น และสังคมการเรียนรู้แบบใหม่เกิดขึ้น นั่นคือกลุ่มแบ่งปันความรู้ผ่าน Application Line หรือ Facebook แบ่งปันความรู้ให้กลุ่มเพื่อนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง รวมไปถึงมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้นอกจากจะเกิดประโยชน์ทางการศึกษาแล้ว ยังเป็นผลดีต่อธุรกิจต่างๆ เนื่องจากบริบททางสังคมของนักศึกษาแต่ละคนมีความหลากหลาย แต่ละคนมีธุรกิจเป็นของตัวเองของครอบครัว หรือคนที่กำลังจะมีในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ (Sutassani, 2003) ที่ว่า การมีเพื่อนที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้ได้ร่วมกันคิดช่วยกันทำ ก่อให้เกิดการร่วมมือประสานงานและความริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดผลบรรลุเป้าหมาย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ลงเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจส่วนใหญ่เข้าถึงระบบการเรียนรู้ออนไลน์ มีวิธีการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น เว็บไซต์สอนภาษาอังกฤษออนไลน์ รวมไปถึงสื่อออนไลน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook หรือ YouTube โดยทำการฝึกฝนด้วยตัวเองโดยใช้เวลาว่างจากการเรียน ก็จะเปิดดูคลิปภาษาอังกฤษ โดยเนื้อหาที่ดูอาจจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิชาที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เน้นไปที่ทักษะการฟังและพูด จำการออกเสียงแล้วพูดตาม เพื่อที่จะสามารถมีความคุ้นชินแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้การมีหลักธรรมในใจจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยหลักธรรมที่สอดคล้องคือ หลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการ คือ 1. ปิโย คือนักศึกษาต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า 2. ครุ คือความน่าเคารพเชื่อถือ นักศึกษามีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำธุรกิจ 3. ภาวนีโย คือการที่นักศึกษาหมั่นทบทวนตัวเองเกี่ยวกับคำตำหนิต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจรวมถึงการประเมินตนเองในด้านการเรียนว่า ที่ผ่านมามีทำได้ดีแล้วหรือยัง และนำมาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ 4. วตตะ คือเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยให้คำแนะนำแก่เพื่อนเกี่ยวกับการเรียน และแนะนำลูกค้าเกี่ยวกับสินค้าต่างๆ 5. วจนกขโม คือการอดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำซักถามต่างๆ อยู่เสมอ และสามารถรับฟังได้ด้วยอารมณ์เย็น ไม่เบื่อก่อน เมื่อมีลูกค้าตำหนิเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ก็ควรรับฟัง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง 6. คม

ภิญญ กถ กตตา คือสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ พร้อมให้ความรู้แก่ลูกค้าและเพื่อนในชั้นเรียนอยู่เสมอ และ 7. โน จงฐาเน นิโยชเย คือต้องไม่แนะนำหรือชักจูงผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย ต้องไม่ทำร้ายลูกค้าด้วยการให้คำแนะนำที่ผิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Webber (2009) ที่ว่า บทบาทของพุทธศาสนานับว่ามีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจในโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้ธุรกิจมีคุณธรรม ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในธุรกิจ

สรุป

การศึกษาในยุคปัจจุบันมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อหาทางออนไลน์นอกเหนือจากเนื้อหาออฟไลน์ที่ได้จากการเรียนรู้ในห้องเรียน อาจารย์ผู้สอนก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปตามยุคสมัยได้โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาเป็นตัวช่วยในการสอน ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันต่างๆ (Facebook หรือ YouTube) เพื่อให้นักศึกษาเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว สะดวก เพราะการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดแค่ในห้องเรียน นอกจากนี้นักศึกษาเลือกที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจเนื่องจากบริบททางสังคมของนักศึกษาซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยเนื้อหาวิชานี้จะเน้นไปทางด้านการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษในการสื่อสารทางธุรกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประกอบการ นอกจากเลือกลงเรียนวิชานี้แล้ว เมื่อมีเวลาว่างจากการเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อออนไลน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook หรือ YouTube โดยเนื้อหาที่นักศึกษาสนใจคือ การศึกษาวิธีการพูด วิธีการนำเข้าประเด็นต่างๆ ซึ่งการเรียนในห้องเรียนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา โดยนักศึกษาจะเน้นการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนควบคู่กันไป ซึ่งสิ่งที่การนั่งเรียนในห้องให้ไม่ได้ นั่นคือประสบการณ์จริงในการนำไปใช้ ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนให้ไม่ได้ นั่นคือความรู้ด้านทฤษฎีต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในทางธุรกิจนั้น การมีความรู้เยอะเท่ากับเปิดโอกาสในธุรกิจเยอะ ดังนั้น การลงเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจจะช่วยสร้างโอกาสให้กับตัวนักศึกษาเองและการสร้างธุรกิจใหม่ๆ ในอนาคต และที่สำคัญหากนักศึกษามีหลักธรรมกัลยาณมิตร 7 ประการในใจ นักศึกษาจะพบกับความสำเร็จในทุกๆ เรื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การศึกษาแบบระบบออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้ ทำให้สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ที่ส่งผลให้มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ที่มากขึ้นและเกิดสังคมการเรียนรู้แบบใหม่ขึ้น

ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาเนื้อหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจเพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาสามารถนำผลการวิจัยมาเป็น

แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยผลิตสื่อการสอนออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักศึกษาฝึกฝนด้วยตัวเองโดยใช้เวลาว่างจากการเรียน ก็จะสามารถเปิดดูคลิปวิดีโอเนื้อหาภาษาอังกฤษ การมีกิจกรรมในใจจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมที่สอดคล้องคือ หลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการ คือ ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า สื่อสัตย์ พร้อมให้ความรู้แก่ลูกค้าอยู่เสมอ มีการเจรจาด้วยคำพูดที่ฉลาด และเมื่อมีลูกค้าทำหนิเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ก็ควรรับฟัง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง ที่สำคัญ ต้องไม่ทำร้ายลูกค้าด้วยการให้คำแนะนำที่ผิด จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตร แต่ไม่มีความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น

ดังนั้น สถานศึกษาควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ มาเผยแพร่เพื่อให้นักศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ และตามบริบททางสังคมของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยต่อยอดในรูปแบบสื่อที่น่าสนใจและสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และควรสร้างชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเองที่ไม่เพียงแต่พัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ แต่ยังรวมไปถึงพัฒนาการสื่อสารด้านอื่นๆ ด้วยเพื่อให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุด

2.2 ควรทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการศึกษาในหลายๆ ด้าน เพื่อให้นักศึกษาได้ประโยชน์จากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการเรียน รวมไปถึงในชีวิตประจำวัน

References

- Dokkaew, N. (2008). *Korean Social and Cultural Contexts as Shown on TV Drama Series "Full House"*. Bangkok: Graduate School of Dhurakij Pundit University.
- Nakfon, J. (2019). *Social Context: Cultures and Values that Affect Education Policies and Plans*. Retrieved May 4, 2019, from <http://edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/23723-13.pdf>
- Panit, W. (2016). *New Learning Culture*. Retrieved May 9, 2019, from <https://www.gotoknow.org/posts/611744>
- Panit, W. (2012). *Learning Skills of the 21st Century*. Bangkok: Sodsi-Sakitwong Foundation.
- Pinnitamai, W. (2019). *Desirable Learning Culture: The Adjustment of Cultural Learning*. Retrieved May 5, 2019 from <http://www.stabundamrong.go.th/web/sarn/sarn31.pdf>
- Sutassani, S. (2003). *Human Relationship*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Weber, J. F. (2009). Using Exemplary Business Practices to Identify Buddhist and Confucian Ethical Value Systems. *Business and Society Review*, 4(114), 511-540.

ทฤษฎีสะกิดกับผลลัพธ์ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ*

Nudge Theory and Learner Outcomes according to National Education Standards

กอบกาญจน์ ปั่นพงษ์ และ ¹ปาริฉัตร เต็งสุวรรณ

Kobkan Panphong and ¹Parichat Tengsuwan

¹คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

¹Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University Sriracha Campus, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: parichat.ten@ku.th

บทคัดย่อ

ทฤษฎีสะกิดเป็นหลักการที่สามารถประยุกต์ใช้ในการกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายโดยปราศจากการบังคับซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในด้านสุขภาพและการเงิน แต่ยังมีผลงานวิชาการที่ใช้ทฤษฎีสะกิดสำหรับด้านการศึกษาน้อยมาก บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการของทฤษฎีสะกิดตามแนวทางของเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสะกิดในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีสะกิดในบริบทของนโยบายด้านต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า “ทฤษฎีสะกิด” สามารถใช้ออกแบบกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยใช้หลักการ 4 ข้อ ได้แก่ (1) การสื่อสารที่ทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจ (Make It Easy) (2) การสร้างเนื้อหาที่ดึงดูดและการให้รางวัล (Make It Attractive) (3) การสร้างค่านิยมร่วมทางสังคม (Make It Social) และ (4) การวางกรอบเวลาที่เหมาะสมกับการตอบสนองของบุคคล (Make It Timely) เป็นแนวทางในการสะกิดให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งหากบุคลากรทางการศึกษาเข้าใจเล็งเห็นคุณค่า และออกแบบทางเลือกการตัดสินใจที่สามารถกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังได้ จะส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: ทฤษฎีสะกิด; ผลลัพธ์ผู้เรียน; มาตรฐานการศึกษาของชาติ; เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม

Abstract

Nudge theory can be applied to motivate the target group to change its behavior without compulsion, which is widely applied in health and finance aspects. However, there are only a small number of academic papers that use nudge theory in education. This article aims to

*Received August 4, 2021; Revised August 17, 2021; Accepted October 27, 2021

study the principles of nudge theory based on behavioral economics approach and to suggest guidelines for applying the nudge theory in formulating policy for curricula and instructional management of educational institutions. A review of the literature, theories and research related to the use of nudge theory in various policy contexts were analyzed to determine the desired outcomes according to national educational standards. The results showed that the “Nudge Theory” could be used to design educational activities to promote desirable behaviors from early childhood to higher education levels. It can be applied through four principles: (1) Make It Easy (2) Make It Attractive (3) Make It Social and (4) Make It Timely, as a guideline for encouraging behavior that meets educational standards. Of course, if educators can understand, appreciate, and design decision-making options that can generate desirable outcomes, this will lead to more efficient development of the country’s education system.

Keywords: Nudge Theory; Learner Outcomes; National Education Standards; Behavioral Economics

บทนำ

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเป็นหลักการซึ่งผสมผสานแนวคิดทางจิตวิทยา (Psychology) และสังคมวิทยา (Sociology) มาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์ที่ไม่เป็นไปตามข้อสมมติของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เชื่อว่าการตัดสินใจของมนุษย์อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล แต่ในความเป็นจริงการกระทำหรือการตัดสินใจของมนุษย์มักเกิดขึ้นโดยขาดการไตร่ตรอง หรือไม่เป็นไปตามหลักเหตุผล ดังนั้น หลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเริ่มต้นจากการศึกษากระบวนการคิดเพื่อตัดสินใจของมนุษย์ (Cognitive Systems) ซึ่งมีทั้งระบบอัตโนมัติ (Automatic System) ซึ่งเป็นการตัดสินใจอย่างรวดเร็วโดยไม่มีการไตร่ตรอง เสมือนเป็นการตอบโต้โดยอัตโนมัติที่ควบคุมได้ยาก และระบบไตร่ตรอง (Reflective System) ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เน้นการคิดวิเคราะห์โดยใช้หลักเหตุผล สามารถควบคุมได้และต้องใช้ความพยายามจึงต้องใช้เวลาในการตัดสินใจนานกว่าระบบอัตโนมัติ (Treewanchai, 2016) ทั้งนี้ กระบวนการตัดสินใจตามหลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจาก ริชาร์ด เทเลอร์ (Richard Thaler) นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมจากมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้นำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมความคิดและการตัดสินใจมาใช้ในการออกแบบทางเลือกผ่านเทคนิคที่เรียกว่า “Nudge Theory” หรือ “ทฤษฎีสะกิด” จนได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถิติศาสตร์ ในปี ค.ศ.2017 ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เชิงพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในด้านต่างๆ โดยนำเสนอว่ามนุษย์มักจะตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากเหตุผล ส่งผลให้อาจมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือเอนเอียงไปตามอิทธิพลของสิ่งเร้ารอบตัวโดยไม่ได้มีการบังคับโดยตรง จนเกิดการนำแนวคิดไปใช้ในการออกแบบสถานการณ์หรือทางเลือกที่จะผลักดันให้คนเราเลือกสิ่งที่ดีที่สุดเองโดยอัตโนมัติ (BBC News, 2017) อาทิ การนำทฤษฎีสะกิดมาประยุกต์ใช้กับนโยบายสร้างแรงจูงใจในการจ่ายภาษีของประชาชน การส่งเสริมการออม และการกระตุ้นให้ประชาชนดูแลสุขภาพ เป็นต้น

นโยบายด้านการศึกษาคือเป็นบริบทที่มีความสำคัญและสามารถนำทฤษฎีสะกิดมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบกับ การที่ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมาย 2 ข้อ ได้แก่ (1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (Ratchakitchanubeksa, 2018) รวมถึงการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ที่วางเป้าหมายในการจัดการศึกษาของชาติ ตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการอุดมศึกษา จะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) กล่าวคือ เป็นคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งต้องพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ (1) บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถรอบรู้ด้านต่างๆ (Learner Person) (2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และ (3) พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) (Office of the Education Council, 2019)

จากนโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการศึกษา และจัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพื่อหวังผลให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสำหรับการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดความผาสุกแก่ประชากรในประเทศ แต่การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวจะต้องดำเนินการผ่านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งในทางปฏิบัติมีปัจจัยหลายประการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการจัดการให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ข้างต้น อาทิ การขาดความร่วมมือของผู้เรียนในทุกระดับ ความแตกต่างของช่วงวัยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การขาดความเข้าใจในจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นต้น ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละด้าน สามารถประยุกต์ใช้แนวทางของทฤษฎีสะกิดมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นไปตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษามากยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการจัดทำบทความนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการของทฤษฎีสะกิดตามแนวทางของเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ตลอดจนวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสะกิดในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

ทฤษฎีสะกิด

ทฤษฎีสะกิด หรือ Nudge Theory มีที่มาจากคำว่า “Nudge” แปลว่า สัมผัส สะกิด ดุน หรือผลักอย่างเบาๆ เพื่อให้ได้รับความสนใจ หรือเพื่อชักจูงสนับสนุนให้ทำบางอย่าง (ThaiHealth Promotion Foundation, 2017) ดังนั้น ทฤษฎีสะกิด ถือเป็นแนวคิดทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของคน ที่เชื่อว่าลักษณะพื้นฐานของคนโดยทั่วไปนั้นชอบอิสระและไม่ชอบการถูกบังคับ กล่าวคือการ

ปรับเปลี่ยนหรือขึ้นนำการตัดสินใจให้คนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในด้านบวกจึงควรดำเนินการในทางอ้อมอย่างแนบเนียนโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่มีการเพิ่มแรงกระตุ้นหรือแรงสะกิดให้บุคคลตัดสินใจกระทำการต่างๆ ไปในทางที่ต้องการ (Sunstein and Thaler, 2008; Oliver, 2013)

ในเชิงพฤติกรรมพบว่าระบบการคิดของบุคคลจะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (1) ระบบการคิดแบบที่เป็นไปตามอัตโนมัติ (Automatic System) ที่การตัดสินใจของบุคคลจะรวดเร็วในทันทีที่เป็นไปตามสัญชาตญาณของมนุษย์ และ (2) ระบบการคิดแบบไตร่ตรอง (Reflective System) ที่การตัดสินใจของบุคคลจะใช้ความรู้ความเข้าใจมาวิเคราะห์และประเมินผลอย่างมีสติ ผลของปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระบบจะร่วมกันตัวกำหนดว่าบุคคลจะตัดสินใจกระทำการต่างๆ ออกมาอย่างไร จากงานวิจัยของ Viale (2018) พบหลักฐานเชิงประจักษ์จำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าระบบการคิดแบบที่หนึ่ง สามารถรองรับการไตร่ตรองอย่างมีสติได้ในบางครั้ง เหตุนี้เองการกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในจุดเริ่มต้นจึงมักถูกนำไปประยุกต์ใช้ในบริบททางสังคมง่ายๆ ที่ไม่ซับซ้อน เช่น การสละภาพแมลงวันหรือสร้างประตูฟุตบอลไว้ในโถปัสสาวะผู้ชายสำหรับเป็นจุดเล็งระหว่างการปัสสาวะเพื่อลดการกระเด็นของปัสสาวะในบริเวณรอบๆ หรือ การกระตุ้นให้มีการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพมากขึ้นผ่านการออกแบบทางเลือกที่ชี้นำไปสู่การตัดสินใจ โดยการนำอาหารเหล่านั้นมาวางไว้ใกล้จุดชำระเงินหรือวางในชั้นที่ระดับสายตาเพื่อให้สะดุดตาและสะดวกต่อการซื้อของผู้บริโภค พร้อมกันนี้การกระตุ้นเตือนก็ยังสามารถนำมาปรับใช้ได้กับเรื่องที่คุณต้องคิดไตร่ตรองอย่างมีสติได้เช่นกัน อาทิ การตัดสินใจเลือกซื้อประกันที่มีรูปแบบทางเลือกมาก การนำเสนอในรูปแบบเริ่มต้น (Default) พร้อมกับการอธิบายของตัวแทนจะช่วยเร่งให้การตัดสินใจของบุคคลทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เป็นต้น

พร้อมกันนี้ Behavioral Insights Team (2014) ได้นำเสนอหลักการร่วมง่ายๆ 4 ข้อ โดยใช้ตัวย่อ “EAST” สำหรับใช้เป็นแนวทางการสะกิดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วย

E (Make It Easy) คือ การสื่อสารที่มีความชัดเจนและการนำเสนอทางเลือกที่ง่ายต่อการตัดสินใจ

A (Make It Attractive) คือ การสร้างเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจ และการใช้รางวัลเป็นตัวล่อ

S (Make It Social) คือ การแสดงให้เห็นถึงค่านิยมร่วมทางสังคมร่วมกับการสร้างค่านิยมสัญญาเชิงประจักษ์

T (Make It Timely) คือ การวางกรอบเวลาที่เหมาะสมที่บุคคลสามารถวางแผนการตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้

ทฤษฎีสะกิด (Nudge Theory) กับเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม

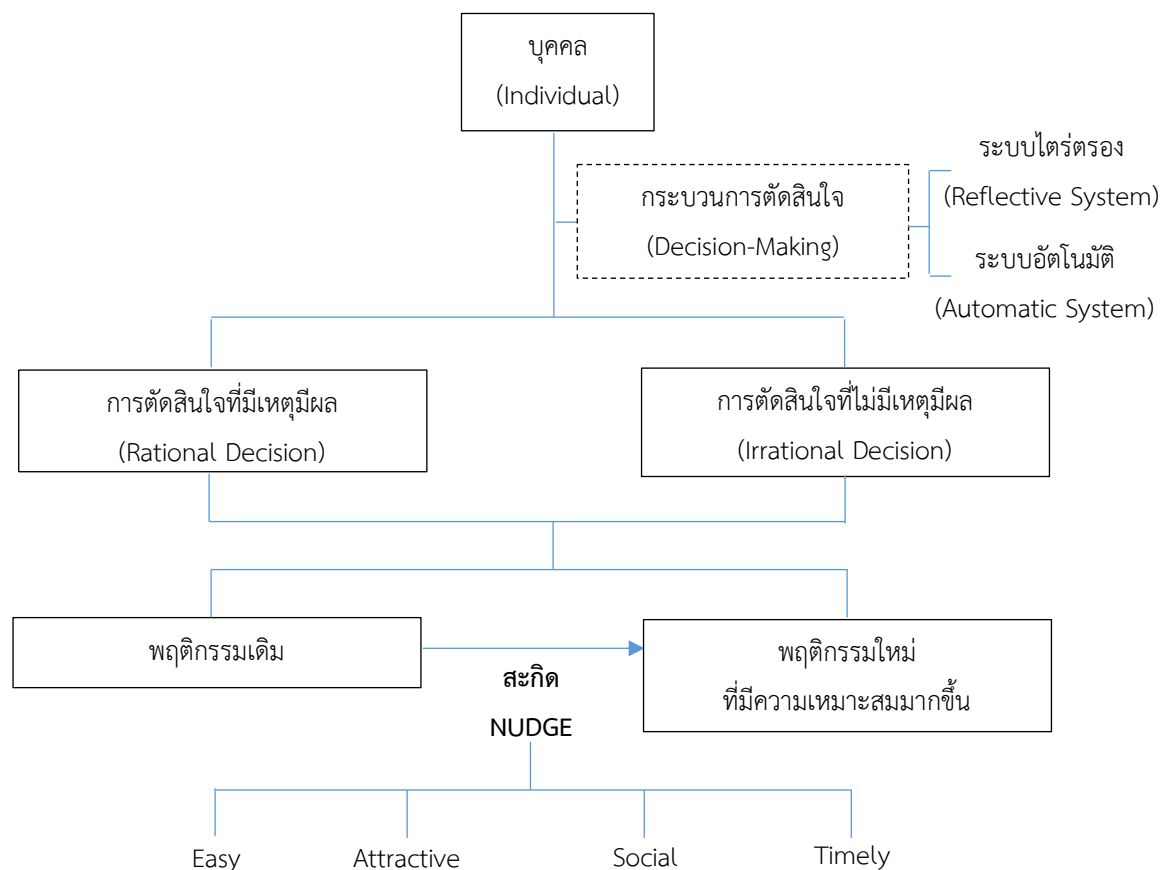
ในการศึกษาวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐศาสตร์กระแสหลักนั้นมักจะตั้งอยู่บนข้อสมมติบางประการเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มองว่ามนุษย์นั้นมีความสมเหตุสมผล (Rational) ในการตัดสินใจเพื่อแสวงหาและได้มาซึ่งความพึงพอใจสูงสุดของตนเอง กล่าวคือ มนุษย์จะทราบดีว่าตนเองต้องการอะไร โดยที่สามารถเลือกวิธีการที่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้อย่างดีที่สุด ส่งผลให้ท้ายที่สุดเศรษฐกิจสังคมจะสามารถบรรลุคุณภาพ (Optimal) ซึ่งในความเป็นจริงพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลตามปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนด เช่น เพศ อายุ

ระดับการศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในทางเศรษฐศาสตร์ที่มีผลทางเศรษฐกิจบางประการในภาพกว้างจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกันไว้เสมอ

แนวคิดสำคัญที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎีสะกิดคือบางครั้งบุคคลนั้นมักจะขาดเหตุผล (Irrational) ในการตัดสินใจ หรือมักประพฤติตนในทางที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ยากต่อการคาดเดาโดยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของวิชาเศรษฐศาสตร์ตามที่ปรากฏ (Sunstein and Thaler, 2008) ซึ่งก่อนหน้านี้ Simon (1947) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันซึ่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์เคยอธิบายถึงเหตุผลบางประการที่ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถตัดสินใจในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตนเองเช่นกัน โดยระบุว่าเกิดจากการขาดความรู้ในผลที่ตามมาภายหลังการตัดสินใจหรือการมีข้อจำกัดทางด้านเวลา จึงจำเป็นจะต้องพอใจกับทางเลือกที่พอจะรับได้ โดยที่ทฤษฎีสะกิดได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยประสานแนวคิดทางด้านจิตวิทยาเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่หลายครั้งมักใช้ความรู้สึกของตนเองในการตัดสินใจที่ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการสะกิดเตือนใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม (ภาพที่ 1)

ทฤษฎีสะกิดถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายไม่เฉพาะในภาคเอกชนเท่านั้น ในส่วนของภาครัฐก็เริ่มให้ความสำคัญกับการนำทฤษฎีนี้มาใช้ด้วยเช่นเดียวกันผ่านการทำความเข้าใจในพฤติกรรมมนุษย์และระบบการตัดสินใจ (โดยเฉพาะการตัดสินใจแบบอัตโนมติตามสัญชาตญาณ) ภายใต้บริบทของกฎหมายและจารีตทางสังคม อาทิ การเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษี โดยมีการเขียนจดหมายแจ้งเตือนไปยังผู้เสียภาษีผ่านการระบุข้อความสะกิดเตือนใจ หรือการให้รางวัลบางอย่างแก่ผู้ที่ชำระภาษีตรงต่อเวลา เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าการสะกิดเตือนใจจะทรงประสิทธิภาพในการช่วยเพิ่มสวัสดิการของสังคมให้สูงขึ้นได้ โดยมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญจากการออกแบบทางเลือกตามแนวคิดพ่อปกครองลูกแบบเสรีนิยม (Libertarian Paternalism) ที่พยายามแทรกแซงเพื่อชักจูงให้ผู้คนมีชีวิตและพฤติกรรมที่ดีขึ้นโดยที่เขาเหล่านั้นยังคงมีเสรีภาพในการเลือกสิ่งที่ตัวเองต้องการ นั่นก็คือจะต้องออกแบบทางเลือกที่ทำให้ประชาชนรู้สึกพึงพอใจมากขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่เขาได้ลดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ลง หรือจากการที่เขาได้ลดระยะเวลาในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ รวมถึงจากการที่เขาได้ลดค่าใช้จ่ายลงก็ดี และแน่นอนว่าการเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ที่แท้จริงจะช่วยส่งเสริมให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติจากการใช้นโยบายต่างๆ ของทั้งภาคเอกชนและภาครัฐอีกด้วย

ภาพที่ 1: ทฤษฎีสะกิดกับกระบวนการตัดสินใจให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมของบุคคล

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

การนำทฤษฎีสะกิดมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการศึกษา ถือเป็นแนวทางที่สามารถช่วยส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาทุกระดับของประเทศไทยได้มีการระบุไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ที่จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทั้งนี้ มาตรฐานการศึกษาของชาติมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ตลอดจนใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวก เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็น เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนเกิด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ (Office of the Education Council, 2019)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และมาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้ มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ถือเป็นพันธกิจหลักที่สำคัญสำหรับหลักสูตรและการเรียนการสอนในทุกๆ สถาบันการศึกษา เนื่องจากมีส่วนสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21 ดังจะเห็นได้จากการที่มาตรฐานข้อนี้ได้ระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ 3 ด้าน ซึ่งมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และมีระดับความลึกต่างกัน สำหรับแต่ละระดับการศึกษา ดังนี้

(1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความรอบรู้ด้านต่างๆ (Learner Person) ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

(2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศ

(3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

ทั้งนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและมีระดับความลึกต่างกัน สำหรับแต่ละระดับการศึกษา (Office of the Education Council, 2019) โดยสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณลักษณะ		
	ผู้เรียนรู้ (Learner Person)	ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม (Innovative Co-creator)	พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)
ปฐมวัย	1) มีพัฒนาการรอบด้านและสมดุล 2) สนใจเรียนรู้ 3) กำกับตัวเองให้ทำสิ่งต่างๆ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยได้สำเร็จ		
ประถมศึกษา	1) รักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ 2) มีความรู้พื้นฐานทักษะ และสมรรถนะทางภาษาและการคำนวณ 3) มีเหตุผล มีนิสัยและสุขภาพที่ดี	1) รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) มีความรู้ทักษะและสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์ ภาษาอังกฤษ การสื่อสาร	1) สามารถแยกแยะผิดถูก 2) ปฏิบัติตนตามสิทธิ และหน้าที่ของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 3) เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม 3) มีจิตอาสา รักท้องถิ่นและประเทศ

ระดับ การศึกษา	คุณลักษณะ		
	ผู้เรียนรู้ (Learner Person)	ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม (Innovative Co-creator)	พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)
	4) มีสุนทรียภาพในความงามรอบตัว		
มัธยมศึกษา ตอนต้น	1) รู้จักตนเองและผู้อื่น 2) มีเป้าหมายและทักษะการเรียนรู้ 3) บริหารจัดการตนเองเป็น มีทักษะชีวิต 4) มีความรู้ ความรอบรู้ 5) มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการสร้างสุขภาวะการศึกษาต่อหรือการทำงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย	1) มีทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการสื่อสาร 2) มีความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและทางดิจิทัลเพื่อแก้ปัญหา 3) มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) มีความคิดสร้างสรรค์สามารถนำความคิดสู่การสร้างผลงาน	1) เชื่อมั่นในความถูกต้องความยุติธรรม ประชาธิปไตย 2) มีสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและพลเมืองอาเซียน
มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ อาชีวศึกษา	1) มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ด้วยตนเองได้ 2) รู้ทันการเปลี่ยนแปลงปรับตัวในโลกยุคดิจิทัล 3) มีทักษะชีวิต พินฉาอุปสรรคได้ 4) มีความรู้ ความรอบรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษา การทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน	1) สามารถแก้ปัญหา 2) สื่อสารเชิงบวก 3) ทักษะข้ามวัฒนธรรม 4) ทักษะการสะท้อนคิด 5) การวิพากษ์เพื่อสร้างนวัตกรรมและสามารถเป็นผู้ประกอบการ	1) เชื่อมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรมทางสังคม 2) มีจิตอาสา 3) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม 4) เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นในการร่วมสร้างสังคมไทยและโลกที่ยั่งยืน 5) มีความซื่อสัตย์ในการทำงานเพื่อส่วนรวม
อุดมศึกษา	1) มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) รู้เท่าทัน ปรับตัว ยืดหยุ่น และสามารถเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและในอนาคต 3) มีความเป็นผู้นำ 4) มีความรู้ ความรอบรู้ 5) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการสร้างงาน และอาชีพ 6) มีความมั่นคง และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเองครอบครัว และสังคม	1) สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม 2) การบูรณาการข้ามศาสตร์ 3) การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสและมูลค่าแก่ตนเอง สังคม และประเทศ	1) กล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี 2) ให้คุณค่ากับความรู้ความสามารถ 3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง 4) ร่วมมือสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเองและสังคมที่ยั่งยืน 5) ขจัดความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคมโลก

ที่มา: ปรับปรุงจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2019)

หน่วยงานด้านการศึกษาในแต่ละระดับจะต้องนำหลักการของมาตรฐานด้านผลลัพธ์ผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามตารางข้างต้น ไปออกแบบหลักสูตรและการจัดการศึกษา ให้สามารถสร้างผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนด ดังนั้น การนำทฤษฎีสะกิด (Nudge Theory) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนจะสามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีสะกิด (Nudge Theory) กับการส่งเสริมผลลัพธ์ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ทฤษฎีสะกิดสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในแวดวงการศึกษาในหลากหลายมิติเนื่องจากหลักการของทฤษฎีนี้เน้นการส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจอย่างอิสระโดยไม่มีการบังคับ แต่ใช้การสะกิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์การตัดสินใจตามเป้าหมายที่ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้กำหนดทางเลือกได้วางไว้ ดังนั้น ในการวางนโยบายด้านการศึกษาควรมีการนำทฤษฎีสะกิดมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือครูผู้สอนมีการตัดสินใจทางด้านการศึกษาที่ดีขึ้น ในด้านต่างๆ อาทิ การกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาวิชาของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมผู้เรียน และการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการสอนของครู/อาจารย์ เป็นต้น (Damgaard and Nielsen, 2018)

แนวทางหนึ่งที่ผู้ศึกษาเล็งเห็นประโยชน์จากทฤษฎีนี้คือ การประยุกต์เอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมเข้ามาปรับใช้ในมิติทางการศึกษาโดยการออกแบบทางเลือกและสภาพแวดล้อมในการตัดสินใจที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านการเรียนแทนการออกคำสั่งบังคับที่อาจเกิดการต่อต้านหรือไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร โดยแนวคิดนี้มีลักษณะเป็นการสะกิดเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยยังคงไว้ซึ่งเสรีภาพในการตัดสินใจ ซึ่งสถาบันการศึกษาสามารถนำหลักการของทฤษฎีสะกิดมาออกแบบกิจกรรมหรือวิธีการเพื่อส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ผู้เรียนที่พึงประสงค์ในด้านการเป็นบุคคลผู้เรียนรู้ การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยแนวทางและหลักการดังกล่าวมีที่มาจากการศึกษา วิเคราะห์ และประยุกต์จากผลงานวิจัยต่างประเทศที่มีการใช้ทฤษฎีสะกิดในการกำหนดนโยบายต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสะกิดเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ผู้เรียนได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสะกิดเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ผู้เรียนที่พึงประสงค์

ผลลัพธ์ผู้เรียน	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	แนวทางการสะกิด	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
บุคคลผู้เรียนรู้ (Learner Person)	เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความรอบตัว และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	โครงสร้างแผนการลงทะเบียนเริ่มต้น (Default) ที่วางรายวิชาเลือกตรงตามทักษะที่ต้องการพัฒนา (หลัก Make It Easy)	Marx and Turner (2019); Ebeling and Lotz (2015); Manzano and Pawson (2014); Galle (2013)

ผลลัพธ์ผู้เรียน	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	แนวทางการสะกิด	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
		การส่งจดหมายหรือข้อความแจ้งเตือน ข้อมูล เช่น พฤติกรรมการเข้าชั้นเรียน การส่งงาน ผลการเรียน การประกวด แข่งขัน แนวทางการศึกษาต่อ แนว ทางการประกอบอาชีพ ฯลฯ ไปยัง ผู้เรียน และ/หรือ ผู้ปกครอง (หลัก <i>Make It Timely</i>)	York, Loeb, and Doss (2019); Bergman and Rogers (2017); Castleman and Page (2016)
		การให้รางวัลใจแก่ผู้เรียน/ครู อาจารย์ที่มีผลการเรียน/ผลประเมิน การปฏิบัติงานดี (หลัก <i>Make It Attractive</i>)	Guryan, Kim, and Park (2016); Levitt, List, Neckermann, and Sadoff (2016); Jalava, Joenson, and Pellas (2015); Fryer, Levitt, List, and Sadoff (2012)
ผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม (Innovative Co-creator)	เป็นผู้มีความสามารถในการ บูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อร่วม สร้างนวัตกรรมในการพัฒนา สังคม	การจัดรายวิชาหรือกิจกรรมที่เปิด โอกาสการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้เรียน/ครูอาจารย์ที่มีทักษะที่หลากหลาย (หลัก <i>Make It Social</i>)	Papay, Taylor, Tyler, and Laski (2020); Carrell, Sacerdote, and West (2013)
		การคืนค่าธรรมเนียมการศึกษาบาง ส่วนให้กับผู้เรียนหลังจากจบการศึกษา หากผู้เรียนสามารถเข้าทำงานใน หน่วยงานชั้นนำด้านนวัตกรรมของ ประเทศ (หลัก <i>Make It Attractive</i>)	Bell, Zhang, and Nou (2016); Paloyo, Reichert, Reuss-Borst, and Tauchmann (2015); Hilton et al., (2014); Field (2009)
ผู้มีความเป็น พลเมืองที่ เข้มแข็ง (Active Citizen)	มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ยึด มั่นในความถูกต้อง และอนุรักษ์ ความเป็นไทย	การให้ข้อมูลผู้เรียน/ครูอาจารย์เกี่ยว กับการคัดลอกวรรณกรรมและผลลัพธ์ ที่จะตามมา ตลอดจนจัดหาเครื่องมือ เพื่อช่วยตรวจสอบการคัดลอกผลงาน เขียน (หลัก <i>Make It Easy</i>)	Dengler-Roscher, Estner, and Roscher (2016); Dee and Jacob (2012)
		การรณรงค์ส่งเสริมอัตลักษณ์ความ เป็นไทยผ่านกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล สถิติ จำนวนผู้เรียนที่ปฏิบัติตามกฎของ	Coffman, Featherstone, and Kessler (2017); Nguyen (2008)

ผลลัพธ์ผู้เรียน	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	แนวทางการสะกิด	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
		สถานศึกษา และผู้เรียนที่สร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันการศึกษา (หลัก Make It Social และ Make It Timely)	

จากแนวทางการสะกิดที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามตารางข้างต้น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางเริ่มต้นในการพัฒนากิจกรรม หรือนโยบายการสะกิดอื่นๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกแก่ผู้เรียน ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่รู้สึกรู้สิดใจหรือรู้สึกว่าการตนเองถูกบังคับ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษายังสามารถนำหลักการสะกิดไปใช้ในบริบทอื่นๆ หรือในมิติที่กว้างขวางมากขึ้น เช่น การจัดการชั้นเรียน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรหรือหน่วยงาน การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการสร้างความผูกพันในสถาบัน เป็นต้น อย่างไรก็ตามการนำทฤษฎีสะกิดมาใช้กับผู้เรียนยังคงมีข้อควรระวัง ในเรื่องของความถี่ในการสะกิด ซึ่งหากมีการใช้บ่อยเกินไปหรือมีวิธีการที่โจ่งแจ้ง อาจส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ได้และทำให้การสะกิดไม่เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง

สรุป

การส่งเสริมผลลัพธ์ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 มาตรฐานที่ 1 ทั้งด้านการเป็นบุคคลผู้เรียนรู้ (Learner Person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) ถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้หลักการด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมที่เป็นการผสมผสานระหว่างหลักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรม และหลักการเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติความมีเหตุผลที่เรียกว่า “ทฤษฎีสะกิด” มาออกแบบกิจกรรมและการดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยการใช้หลักการง่ายๆ 4 ข้อ ได้แก่ การสื่อสารที่ทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจ (Make It Easy) การสร้างเนื้อหาที่ดึงดูดและการให้รางวัล (Make It Attractive) การสร้างค่านิยมร่วมทางสังคม (Make It Social) และการวางกรอบเวลาที่เหมาะสมกับการตอบสนองของบุคคล (Make It Timely) เป็นแนวทางในการสะกิดให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียนข้างต้น นอกจากนี้ บทความนี้ยังได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลวิธีการสะกิดให้เกิดผลลัพธ์ในรูปแบบต่างๆ และนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดตัวอย่างแนวทาง ที่สามารถประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมผลลัพธ์ผู้เรียนในแต่ละด้านเพื่อให้สถานศึกษานำไปต่อยอดการออกแบบวิธีการสะกิดที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบันอันจะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ผู้เรียนที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรตลอดถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

(1) การออกแบบรูปแบบการสะกิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวังภายใต้ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา ตลอดจนคำนึงถึงหลักสิทธิเสรีภาพของผู้เรียน

(2) การออกแบบกิจกรรมการสะกิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการควรมีการพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนและประโยชน์จากผลลัพธ์ที่ได้ เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมที่ดำเนินการมีความคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

(1) การนำการสะกิดไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น กรณีที่ภาคธุรกิจโน้มน้าวจิตใจของผู้บริโภคในลักษณะที่มุ่งสร้างกำไรให้แก่องค์กรเป็นหลักมากกว่าประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้บริโภค

(2) การนำทฤษฎีสะกิดไปใช้ในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของภาครัฐ อาทิ การสะกิดให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือการกระตุ้นการออมและการลงทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

References

- BBC News. (2017). *A summary of the six Nobel Prizes for 2017*. Retrieved May 5, 2021, from <https://www.bbc.com/thai/international-41621386>.
- Behavioural Insights Team. (2014). *EAST: Four Simple Ways to Apply Behavioural Insights*. Cabinet Office, London.
- Bell, A., Zhang, W., & Nou, K. (2016). Pesticide use and cooperative management of natural enemy habitat in a framed field experiment. *Agricultural Systems*, 143, 1-13.
- Bergman, P., & Rogers, T. (2017). *The impact of defaults on technology adoption, and its underappreciation by policymakers*. HKS Faculty Research Paper Working Paper Series RWP17-021.
- Carrell, S. E., Sacerdote, B. I., & West, J. E. (2013). From natural variation to optimal policy? The importance of endogenous peer group formation. *Econometrica*, 81(3), 855-882.
- Castleman, B. L., & Page, L. C. (2016). Freshman year financial aid nudges: An experiment to increase FAFSA renewal and college persistence. *Journal of Human Resources*, 51(2), 389-415.
- Coffman, L. C., Featherstone, C. R., & Kessler, J. B. (2017). Can social information affect what job you choose and keep?. *American Economic Journal: Applied Economics*, 9(1), 96-117.

- Damgaard, M. T., & Nielsen, H. S. (2018). Nudging in education. *Economics of Education Review*, 64(2018), 313-342.
- Dee, T. S., & Jacob, B. A. (2012). Rational ignorance in education a field experiment in student plagiarism. *Journal of Human Resources*, 47(2), 397-434.
- Dengler-Roscher, K., Estner, C., & Roscher, T. (2015). *Nudging academics to didactic training*. Working Paper.
- Ebeling, F., & Lotz, S. (2015). Domestic uptake of green energy promoted by opt-out tariffs. *Nature Climate Change*, 5(9), 868-871.
- Field, E. (2009). Educational debt burden and career choice: Evidence from a financial aid experiment at NYU Law School. *American Economic Journal: Applied Economics*, 1(1), 1-21.
- Fryer Jr, R. G., Levitt, S. D., List, J., & Sadoff, S. (2012). *Enhancing the efficacy of teacher incentives through loss aversion: A field experiment* (No. w18237). National Bureau of Economic Research.
- Galle, B. (2013). Tax, command or nudge: Evaluating the new regulation. *Texas Law Review*, 92(4), 837-894.
- Guryan, J., Kim, J. S., & Park, K. H. (2016). Motivation and incentives in education: Evidence from a summer reading experiment. *Economics of Education Review*, 55, 1-20.
- Hilton, D. et al. (2014). A tax can nudge: The impact of an environmentally motivated bonus/malus fiscal system on transport preferences. *Journal of Economic Psychology*, 42, 17-27.
- Jalava, N., Joensen, J. S., & Pellas, E. (2015). Grades and rank: Impacts of non-financial incentives on test performance. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 115, 161-196.
- Levitt, S. D., List, J. A., Neckermann, S., & Sadoff, S. (2016). The behavioralist goes to school: Leveraging behavioral economics to improve educational performance. *American Economic Journal: Economic Policy*, 8(4), 183-219.
- Manzano, A., & Pawson, R. (2014). Evaluating deceased organ donation: a programme theory approach. *Journal of Health Organization and Management*, 28(3), 366-385.
- Marx, B. M., & Turner, L. J. (2019). Student loan nudges: Experimental evidence on borrowing and educational attainment. *American Economic Journal: Economic Policy*, 11(2), 108-41.

- Nguyen, T. (2008). *Information, role models and perceived returns to education: Experimental evidence from Madagascar*. MIT Working Paper.
- Office of the Education Council. (2019). *National Education Standards 2018*. (1st ed.). Bangkok: Department of Educational Standards and Learning Development Bureau.
- Oliver, A. (2013). From nudging to budging: using behavioural economics to inform public sector policy. *Journal of Social Policy*, 42(4), 685-700.
- Paloyo, A. R., Reichert, A. R., Reuss-Borst, M., & Tauchmann, H. (2015). Who responds to financial incentives for weight loss? Evidence from a randomized controlled trial. *Social Science & Medicine*, 145, 44-52.
- Papay, J. P., Taylor, E. S., Tyler, J. H., & Laski, M. E. (2020). Learning job skills from colleagues at work: Evidence from a field experiment using teacher performance data. *American Economic Journal: Economic Policy*, 12(1), 359-88.
- Ratchakitchanubeksa. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Retrieved May 5, 2021, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF.
- Simon, H. A. (1947). *Administrative Behavior*. (4th ed.). New York: Free Press.
- Sunstein, C. R., & Thaler, R. H. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. London: Penguin Books.
- ThaiHealth Promotion Foundation. (2017). *Health behaviors can be designed without compulsion with Nudge Theory*. Retrieved May 5, 2021, from <http://www.thaihealthcenter.org/campaign/content/detail/180>.
- Treewanchai, S. (2016). *Behavioral Economics and Urban Policy* (Research Report). Faculty of Economics Prince of Songkla University.
- Viale, R. (2018). The normative and descriptive weaknesses of behavioral economics-informed nudge: Depowered paternalism and unjustified libertarianism. *Mind & Society*, 17(1), 53-69.
- York, B. N., Loeb, S., & Doss, C. (2019). One step at a time the effects of an early literacy text-messaging program for parents of preschoolers. *Journal of Human Resources*, 54(3), 537-566.